

Bundel - Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 17 januari 2023

- 01 Opening, vaststelling agenda
Oproepbrief commissie WKK 17 januari 2023
Concept Agenda Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit 17 januari 2023
- 02 Toezeggingenlijst commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit (bijlage: audiotranscript)
Toezeggingenlijst cie WKK tbv cie WKK 17 januari 2023
Bijlage: audiotranscript commissie WKK 8 november 2022
- 03 Mededelingen
Schriftelijke mededeling doorvoercapaciteit zoetwaterproject 'Beter benutten Bergsluis'
- 04.B Besprekstukken
- 04.B.01 Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
De portefeuillehouder geeft een korte toelichting over hoe de twee stukken rond Wateroverlast zicht tot elkaar verhouden. Ze zullen apart behandeld worden in de commissie.
Voorstel: Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
Bijlage 1: Kaart huidige wateroverlastknelpunten
Bijlage 2: Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
- 04.B.02 Strategie wateroverlast
Op 10 januari 2023 vindt er een technische sessie plaats over dit onderwerp.
Voorstel: Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag"
Bijlage 1: DMS2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast Wapenen tegen extreme neerslag
Bijlage 2: DMS2148441 Acht implementatiesporen behorend bij de langetermijnstrategie wateroverlast Wapenen tegen Extreme Neerslag.
- 04.H Hamerstukken
- 05 Ingekomen stukken
- 05.01 Stand van zaken aanpak rivierkreeften 2022
Geplaatst op verzoek van de fracties VVD en Water Natuurlijk.
Brief aan de VV - Stand van zaken aanpak rivierkreeften 2022
- 05.02 Stand van zaken aanpak prioritaire zwemlocaties
Geplaatst op verzoek van de fracties PvdA, Water Natuurlijk en VVD.
Brief aan de VV - Stand van zaken aanpak prioritaire zwemlocaties
- 05.03 Zwemwater in badseizoen 2022
Geplaatst op verzoek van de fractie PvdA.
Informatieve brief VV inzake Zwemwater in badseizoen 2022
- 05.04 Toekomstbeeld Vlietzone
Geplaatst op verzoek van de fractie PvdA.
Informatieve brief aan de VV over het Toekomstbeeld Vlietzone
Bijlage 1: Rapport Toekomstbeeld Vlietzone
- 05.05 Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2021 – juli 2022 en Wateragenda Den Haag
Geplaatst op verzoek van de fractie Water Natuurlijk.
Brief aan de VV - Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2021 – juli 2022 en Wateragenda Den Haag Jaarrapportage
Bijlage 1: Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2020 – juli 2021
Bijlage 2: Wateragenda Den Haag - Delfland, inclusief bijbehorende projectenlijst
- 05.06 Voortgang implementatie aanbevelingen Rekeningcommissie voor het baggerbeleid
Geplaatst op verzoek van de fractie Water Natuurlijk.
Voortgang implementatie aanbevelingen Rekeningcommissie voor het baggerbeleid
- 06 Rondvraag en sluiting

Aan de leden van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

DELFT
23 december 2022

ONDERWERP

Oproepbrief commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Geachte leden,

Namens de voorzitter roep ik u op voor de eerstvolgende vergadering van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit. Deze wordt gehouden op **dinsdag 17 januari 2023 om 19.30 uur** in het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

De concept-agenda en bijbehorende stukken zijn in de loop van 23 december te raadplegen op uw iPad en gepubliceerd op internet.

De verenigde vergadering vindt plaats op **donderdag 2 februari 2023 om 9.00 uur**.

Indien u verhinderd bent om aan de commissievergadering deel te nemen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de secretaris van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

drs. C.L. Paalvast

Concept Agenda Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Datum 17-01-2023
Tijd 19:30 - 22:30
Locatie GLH: 0.05
Voorzitter Hans Schouffoer VV

Punt	Onderwerp
01	Opening, vaststelling agenda
02	Toezeggingenlijst commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit (bijlage: audiotranscript)
03	Mededelingen
04.B	Bespreekstukken
04.B.01	Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 <i>De portefeuillehouder geeft een korte toelichting over hoe de twee stukken rond Wateroverlast zicht tot elkaar verhouden. Ze zullen apart behandeld worden in de commissie.</i>
04.B.02	Strategie wateroverlast <i>Op 10 januari 2023 vindt er een technische sessie plaats over dit onderwerp.</i>
04.H	Hamerstukken
05	Ingekomen stukken
05.01	Stand van zaken aanpak rivierkreeften 2022 <i>Geplaatst op verzoek van de fracties VVD en Water Natuurlijk.</i>
05.02	Stand van zaken aanpak prioritaire zwemlocaties <i>Geplaatst op verzoek van de fracties PvdA, Water Natuurlijk en VVD.</i>
05.03	Zwemwater in badseizoen 2022 <i>Geplaatst op verzoek van de fractie PvdA.</i>
05.04	Toekomstbeeld Vlietzone <i>Geplaatst op verzoek van de fractie PvdA.</i>
05.05	Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2021 – juli 2022 en Wateragenda Den Haag

Geplaatst op verzoek van de fractie Water Natuurlijk.

**05.06 Voortgang implementatie aanbevelingen Rekeningcommissie voor
het baggerbeleid**

Geplaatst op verzoek van de fractie Water Natuurlijk.

06 Rondvraag en sluiting

Overzichtslijst van toezeggingen, gedaan aan de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit ten behoeve van de bijeenkomst van de commissie WKK van 17 januari 2023.

Nr	Cie d.d.	Toezegging (n.a.v. agendapunt)	Trekker	Streefdatum afronding
1	02-11-2021	05.02 Uitkomst aanvullende expertise Deltares met betrekking tot de Erasmusvaart De portefeuillehouder zegt toe een knelpuntenanalyse van het watersysteem op te stellen en te delen met de VV.	C. Paauwe / A.Ritsema	De knelpuntenanalyse wordt in 2022 in het kader van de uitwerking van de Strategie voorkomen wateroverlast lange termijn uitgevoerd. Q1 2023
2	10-05-2022	04.B.02 Uitvoeringsstrategie Waterkwaliteit Overig Water De portefeuillehouder gaat buiten de vergadering om met mw. Van den Burg in gesprek over de specifieke situatie bij de Groenzoom in Lansingerland.	K. Tromp / J. Burger	Q3 2022 Gesprek heeft plaatsgevonden. Hiermee beschouwen we deze toezegging als afgedaan.
3	21-06-2022	05.01 Waterkwaliteitsrapportage 2021 De portefeuillehouder kijkt hoe de informatie rond waterkwaliteit via de eigen website beter ontsloten kan worden.	C. Cuypers / A.Olgun	De Waterkwaliteitsrapportage 2021 is gepubliceerd op de website van Delfland (www.hhddelfland.nl). Bij de zoekresultaten van de zoekmachine op de eigen website, en tevens ook die van de externe zoekmachine Google, verschijnt de waterkwaliteitsrapportage bovenaan. Oftewel, deze rapportage is goed en makkelijk vindbaar. Voor het dashboard waterkwaliteit gaat Delfland gebruikerservaringen inventariseren. Hiermee gaan we na hoe het dashboard wordt ervaren en of er mogelijkheden zijn om de bruikbaarheid en toegankelijkheid verder te versterken (gepland Q1 2023).
4	13-09-2022	04.B.01 Onderzoek Rekeningcommissie baggerbeleid en uitvoering Opzet programmatische aanpak bagger. In het vierde kwartaal worden de eerste bevindingen en richting met de VV gedeeld. In het eerste kwartaal van 2023 rapporteert het college hoe de aanbevelingen uit het rapport wil implementeren.	Erik Bongaards	Q1 2023

5	13-09-2022	04.B.01a Planning baggeren en bijbehorende notitie Onderzoeken of wettelijke vensters en die rond broedseizoen mee kunnen worden genomen in de contracten met aannemers, die baggerwerkzaamheden uitvoeren.	Erik Bongaards	
6	08-11-2022	04.B.01 Peilbesluiten Cluster 2022 Pfh gaat bezien of de beleidsnota peilbeheer kan worden aangepast zodat de wegingsfactor Natuurbescherming / Klimaatadaptatie wordt meegenomen bij peilbesluiten (suggestie Water Natuurlijk)	Jaap Korf	Q1 2023
7	08-11-2022	06. Rondvraag - Voortgang proef rivierkreeften (AWP) Brief aan VV met de rapportage over de proef komt binnenkort.	Sandra Fraikin	Brief staat op de agenda van de commissie WKK op 17 januari 2022. Hiermee beschouwen we deze toezegging als afgedaan.

8	08-11-2022	06. Rondvraag – Gemeenschappelijk Landbouw Beleid en bufferstroken (Ongebouwd) Pfh beantwoordt schriftelijk de vraag of Delfland voorbereid is op de vereisten rond bufferstroken.	Marleen de Jong / Kees Paalvast	In het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2026 zijn verplichtingen opgenomen over bufferstroken: dat zijn teeltvrije zones langs watergangen, met een verbod op het gebruik van meststoffen. In het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) werken provincies de benodigde maatregelen uit voor o.a. de Nitraatrichtlijn. Voor nutriënten vormt dit tevens de invulling van de 'gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit' uit het 7e Actieprogramma. In deze gebiedsgerichte aanpak wordt duidelijk wat dit gaat betekenen voor Delfland. Delfland wordt hierbij betrokken. Voor zover we nu weten (o.a. van collega-waterschappen) is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) verantwoordelijk voor de kaart waarop de breedte van de bufferstroken is aangegeven. Over het handhaven van de bufferstroken bestaat nog onduidelijkheid. Wij hebben het thema 'Water en bodem sturend' inclusief het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de woningbouwopgave aangemeld voor de agenda van de informatieve VV van 14 februari 2023. Wij willen u dan nader informeren over deze ontwikkelingen die nauw met elkaar samenhangen en een grote impact hebben. Hiermee beschouwen we deze toezegging als afgedaan.
9	08-11-2022	06. Rondvraag – Kaartje doorspoelen (ongebouwd) Pfh komt later terug op het onderwerp verzilting bij de Parksluizen.	Jaap Korf	
10	08-11-2022	06. Rondvraag – Baggeren (Bedrijven) Pfh neemt de suggestie om een pilot met het benutten van schone bagger in het eigen gebied mee in het op te stellen nieuwe baggerbeleid.	Erik Bongaards	

11	08-11-2022	06. Rondvraag – Woningbouwopgave (Water Natuurlijk en PvdA) Pfh neemt de suggestie van Water Natuurlijk mee om te kijken of Delfland proactief compensatie kan vragen bij toenemende verharding als gevolg van woningbouwopgave.	Mia Süß	Delfland vraagt bij ruimtelijke ontwikkelingen via de watertoets compensatie voor toename van verharding. Hierbij wordt rekening gehouden met klimaatverandering. Delfland onderzoekt in hoeverre de adviezen vanuit de watertoets worden overgenomen in plannen. Uit deze analyse van getoetste plannen blijkt dat het wateradvies van Delfland in het overgrote deel van de gevallen wordt overgenomen. Een groot deel van de plannen voor de woningbouwopgave betreft herinrichting van bestaande stedelijke gebieden, hierbij is vaak geen sprake van toename van verharding. Delfland beïnvloedt deze plannen zodat er minder verharding en meer groen komt (voorbeelden: Binkhorst-Den Haag en Schieoevers-Delft) en andere klimaatadaptieve maatregelen worden genomen, nu nog conform het convenant klimaatadaptief bouwen in Zuid-Holland. Zodra de landelijke maatlat klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen beschikbaar komt zal die worden toegepast. In het proces van de woningbouwopgave brengen de Zuid-Hollandse waterschappen samen de principes van water en bodem sturend in als een randvoorwaarde. Het thema 'Water en bodem sturend', inclusief het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de woningbouwopgave, is aangemeld voor de agenda van de informatieve VV van 14 februari 2023. In deze bijeenkomst wordt u nader geïnformeerd over deze ontwikkelingen die nauw met elkaar samenhangen en een grote impact hebben. Hiermee beschouwen we deze toezegging als afgedaan.
----	------------	---	---------	---

Reminders:

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
----	----------	------------	---------	-----------------------

**TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIE WATERKWANTITEIT EN WATERKWALITEIT VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP
VAN DELFLAND
d.d. 8 november 2022**

1. Opening, vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, het is half acht. En ik stel voor dat we deze vergadering gaan beginnen. U heeft allemaal een zitplaats gevonden, dat is mooi. Afgemeld is de heer Arnold van der Ree, die is nog steeds ziek. Maar de heer Claassen van 50PLUS die komt in zijn plaats, welkom. En een ander bijzonder woord van welkom is aan mevrouw Jenniskens van Water Natuurlijk die voor het eerst in deze commissie meedoet. Ja, want dat ... Dat waren voor nu heel even de twee mededelingen. We hebben ook een inspreker straks voor agendapunt vier, dat is de derde mededeling. En dat waren mijn mededelingen. Ik wil vragen, kunt u zich vinden in de agenda? Dan stellen we die bij dezen vast. En ik denk dat we met de eindtijd die we hebben gepland, tien uur, ook wel uit zouden komen hè?

De heer Jansen: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Jansen, CDA.

De heer Jansen: Mogen wij nog een vraag bij de rondvraag stellen?

De voorzitter: Maar natuurlijk, daar is de rondvraag voor. Ik probeer toch, ik probeer het te onthouden.

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter?

De voorzitter: Nee, maar mijnheer Jansen mag nu de eerste vraag in de rondvraag stellen, ik begin daar. Oké.

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter.

De voorzitter: Dat zit ook. Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Wij hebben ook, tenminste ik heb ook nog een vraag bij de rondvraag graag.

De voorzitter: Dat is dan de laatste vraag in de rondvraag want dan gaan we gewoon helemaal zo.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voorzitter, als wij ons ... Voorzitter.

De voorzitter: Prima. Nou, dat gaat goed, dat gaat weer goedkomen.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voorzitter, moet iedereen zijn vinger opsteken als die wat voor de rondvraag heeft want dan sluit ik mij er ook bij aan.

De voorzitter: Nee, dat hoeft niet. Dus als u nog vragen verzint onderweg dan kan dat. Oké.

2. Toezeggingenlijst commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit (bijlage: audiotranscript)

De voorzitter: Dat gezegd hebbende, dan ben ik bij de toezeggingenlijst. Even kijken hoor. Ja. Secretaris en ik die bespreken die toezeggingenlijst allemaal voor en dan kijken we of er rare dingen in staan. Dat doen jullie thuis ook maar wij hebben niks gevonden. En ja, de zaken die afgerond moeten gaan worden die komen eraan. Ja.

De heer Van Heijningen: Voorzitter, ik heb één vraag over die toezeggingenlijst, de kaart met de waterstromen. Het verbaast mij dat het grootste gedeelte van ons water ingelaten wordt en eigenlijk bij Parksluizen weer vertrekt zonder echt een onderdeel gevormd te hebben van het zuiverend vermogen wat je met schoon water kan gebruiken.

De voorzitter: Ja, dat gaat over doorspoelen hè. Ja, het feit dat die kaart is toegevoegd is het resultaat van een gedane toezegging.

De heer Van Heijningen: Ja klopt, was een vraag van mij.

De voorzitter: Ja. Mevrouw Koop, kan u daar een opmerking over maken? O, niet hierover. Ik zit er een beetje mee want ik wil eigenlijk de toezeggingenlijst vaststellen en kijk, dit zijn de toezeggingen. Hier zitten we op te wachten en daar verandert niks in.

De heer Van Heijningen: Dat klopt, de kaart was toegezegd en die is gekomen dus ...

De voorzitter: Prima. Mevrouw Koop, u had bij een andere toezegging een opmerking of een toelichting.

Mevrouw Koop: Ja, dank u wel voorzitter, het is toezegging vijf. Die staat op 13 september 2022. Daar hing de planning die hing toen de toezegging, hing toen in de stukken van de VV. En die hing er al voor de vakantie in. Dus dit is eigenlijk al ingevuld, deze toezegging.

De voorzitter: Oké, dan kan die eraf. Dan is die de volgende keer weg. Mevrouw Van der Burg van Ongebouwd.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Toezegging, even kijken waar mijn naam, twee, Uitvoeringsstrategie Waterkwaliteit Overige wateren. Ja. Die toezegging die is gedaan, is beëindigd. Ik heb een gesprek gehad met twee verantwoordelijke ambtenaren en we hebben gesproken over overige wateren en met name de Groenzoom, en dat was een gesprek zeer naar tevredenheid, zeer informatief naar twee kanten toe. En ja, ik kan er alleen maar heel positief over zijn dat deze mogelijkheid er was.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaat die er ook van de toezeggingenlijst af. Dan is dit hem, stellen we hem als zodanig vast. Ja, en dan zit ik even met de vraag die u stelde over die kaart. Is er iemand die die vraag nu kan beantwoorden? Het was eigenlijk een opmerking.

De heer Vissers: Voorzitter, het was volgens mij meer een opmerking en/of constatering en het klopt. Dit is feitelijke situatie zoals in de zomer bij droogte de stroomrichtingen zijn. Dus het is de feitelijke situatie. En de constatering van de heer Van Heijningen lijkt me juist.

De voorzitter: Oké. Nou, buiten de orde van deze vergadering heb ik ook nog bestuursvragen uitstaan want onze fractie kan die ook nog stellen. En bij de beantwoording van die bestuursvragen zal hierop ingegaan

worden, hoop ik. Maar goed. Het mag rustig in het verslag. Geen vraag, nee. Dan stellen we vast de toezeggingenlijst vast.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan bij 03 heb ik nog weer een mededeling van andere aard. En dat is eigenlijk een voorstel wat ik aan uw commissie wil doen. Voor de volgende vergadering hebben we vrij weinig eigenlijk agendapunten, eigenlijk één agendapunt, en daar moet de secretaris mee helpen want nu ben ik mijn aantekeningen kwijt. Dat is het uitvoeringsprogramma.

De heer Paalvast: Dat is het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast. Dat zou dan het enige agendapunt zijn. En voor de eerste vergadering in 2023 zou de Strategie Wateroverlast op de agenda staan. Dus het idee was om dat in samenhang te bespreken in januari, en dan is de vraag of dat, of dat dan voldoende reden is om bij elkaar te komen in december.

De voorzitter: 6 december zouden we anders vergaderen en het voorstel is om die vergadering dus te annuleren en het bespreekstuk in samenhang met elkaar te bespreken in januari. Dat stuit niet op bezwaren?

De heer Van Heijningen: Alleen als er dus een zwaarwegend punt nog komt, dan vind ik dat we dat terug moeten draaien.

De voorzitter: Zeker, maar dan laat ik u dat weten. Mevrouw Wijbenga, Water Natuurlijk.

Mevrouw Wijbenga: Ik heb op zich geen bezwaar, voorzitter, maar het is wel zo: we hebben ook vandaag maar één agendapunt. En het tweede punt is dat ik ook wel graag zou willen zien dat we met enige voortvarendheid iets kunnen, of iets terugzien over het baggerbeleid. Want anders hebben we nog maar drie vergaderingen wellicht maximaal voordat de verkiezingen zijn.

De voorzitter: En wanneer is die gepland, ook in januari?

Mevrouw Koop: Brief? Nee, die komt, de bedoeling is om die binnen een paar weken uw kant op te doen komen.

Mevrouw Wijbenga: En in dat geval is het wel zinvol om de vergadering door te laten gaan want dan heb je twee onderwerpen.

De voorzitter: Als dat leidt tot agendering.

Mevrouw Wijbenga: Ik kan me niet anders voorstellen, voorzitter, dat dat tot agendering zal leiden.

De voorzitter: Oké, dan wachten we ... Ja, kijk, de commissie is de baas hier, dus ... Mevrouw Van der Burg, u had ook nog een opmerking.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja voorzitter, ik weet niet of 02 verder besproken wordt of dat dit nu ... Want ik hoor, er wordt wat over stromingen, stromingenkaartje wordt een opmerking over gemaakt, maar ik wil eigenlijk ook een opmerking maken over de technische vraag doorspoelen want daar heb ik toch wat opmerkelijke zaken geconstateerd. Wordt dit een keer apart behandeld, dat hele doorspoelen, of is dit een nabrander van wat we eerder besproken hebben, of ...

De voorzitter: Het is een nabrander van wat we eerder besproken hebben.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja.

De voorzitter: Dus u heeft in de vergadering een vraag gesteld en die is nu heel adequaat zo behandeld. Als u daar vragen over heeft dan denk ik dat we daar een volgende keer over moeten doorpraten.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Oké. Mag ik dan wel een opmerking maken over een constatering? Ja? Want er wordt nu een vergelijking getrokken met doorspoelen, de kosten van doorspoelen vanuit Brielse Meer, want die zouden hoog zijn dus dat moeten we niet willen, dat is een van de argumenten. En er wordt ook gezegd: het terugbrengen van schoon water, gezuiverd water, vanuit De Groote Lucht, het gebied in richting Krabbeplass, de waterharmonica en S.C.H.O.O.N. En dan constateer ik als het over kosten gaat, en dan hebben we het over de oude kosten zeg maar, de kosten van dat de energieprijzen nog niet zo hoog waren. Maar dan is het terugbrengen van water of het brengen van water uit Brielse Meer 1,38 cent per kuub, en dan is het terugbrengen van water, geschoond water uit De Groote Lucht 17 eurocent per kuub. En omdat S.C.H.O.O.N. nu eventjes niet meer in beeld is, dat wordt allemaal heroverwogen, wil ik zeker ook naar de toekomst toe nu de energieprijzen zo ontzettend hoog zijn nog eens een opmerking maken over van, over welke kosten gaat het? Omdat toen wij besloten voor zoetwaterfabriek Project S.C.H.O.O.N., heb ik nadrukkelijk gevraagd wat de kosten zouden zijn van het terugbrengen van schoon water in dat gebied doorspoelen, van wat de kosten daar waren, en die zijn toen niet genoemd. Het was toen ook een besluitvorming wat nogal hectisch gegaan is, als u het zich kan herinneren. En nu komen die feiten boven tafel en ik wil dat toch nog wel een keer nadrukkelijk dan zeggen van dat ik toch wel vind dat hier een enorm groot verschil zit en dat je dan, als je die kosten tegen elkaar afweegt, weleens mag heroverwegen wat je nou eigenlijk precies wil en wat nut en noodzaak is. Want terugbrengen van gezuiverd water in het gebied en het doorspoelen vanuit de Brielse Meer, enzovoorts.

De voorzitter: Waarvan akte, maar S.C.H.O.O.N. is nu even buiten de orde.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja, maar goed, ik wilde de opmerking maken, los van de discussie rond besluitvorming naar de toekomst toe, dat dit wel een punt is dat we mee moeten nemen in de overwegingen.

De voorzitter: Hij is gemaakt, dank u wel. We waren nog even aan het spreken over 6 december wel of niet doorgaan. Op dit moment is er één agendapunt en mogelijk een ander agendapunt, dus dat is de baggernotitie, waarvan de brief mogelijk aanleiding is om dat in de commissie van 6 december te agenderen. Ik stel voor dat we nu zeggen: als het bij één agendapunt blijft dan annuleren we hem, als er aanleiding is om het baggeren in december te bespreken dan kan het een overweging zijn om de vergadering bij elkaar te roepen, ook als er een ander dringend punt is. Maar het zou ook zomaar kunnen dat we het onderwerp baggeren dan in de januarivergadering behandelen. Is dat een optie? Oké, dan is dat het uitgangspunt. Dank u wel. Waren er andere mededelingen vanuit het college? Mijnheer Van den Berg heeft een mededeling, van Ongebouwd.

De heer Van den Berg: Dank je wel, voorzitter. Ik heb al zo al even in de wandelgangen u opmerkzaam gemaakt dat wij vanuit onze achterban iemand op de publieke tribune hebben. De heer Aad Kester. En dat wilde ik nog even in het openbaar nu ook nog bevestigen. Dank je wel.

De voorzitter: Nou, dank je wel. Het is geen verplichting om mensen aan te melden maar het is wel interessant om te weten dat er vanuit Ongebouwd publiek heeft meegenomen. Dank u wel. Nog één mededeling van mevrouw Koop van het college.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Misschien is het voor u goed om te weten, er gebeurt natuurlijk op dit moment heel veel ten aanzien van de woningbouwopgave vanuit het Rijk, met die 900.000 woningen die het kabinet wil realiseren hier in Nederland waarvan er ongeveer een kwart in Zuid-Holland moeten komen. Wij hebben ons als Zuid-Hollandse waterschappen verenigd en in dat kader om toch vooral ook water en bodem echt sturend te laten zijn in de ruimtelijke ontwikkeling. Als je dat goed doet dan ondervang je daarmee ook meteen een hele hoop andere sociale problemen in het stedelijk gebied. En als je voldoende ruimte creëert voor water en groen dan wordt de hele leefomgeving daarmee aantrekkelijker en draagt het ook bij aan andere doelstellingen. Maar dat betekent dus wel dat in de afspraken ook echt duidelijk moet komen wat water en bodem sturend in de praktijk betekent, en niet aan het eind van de dag even een sedumdakje op een flatgebouw. Ja, ik chargeer nu even. Dat is één. En twee, dat er ook een mogelijkheid komt om toch in te grijpen als er gaande het bouwproces blijkt dat, nou ja, dat de doelstellingen niet echt worden gerealiseerd zoals wij als waterschappen voor ogen hebben. Dat is nog een wens vanuit de waterschappen, ik heb regelmatig contact, wekelijks, haast dagelijks, met andere waterschappen hierover. Maar dit is een trein die ontzettend hard rijdt vanuit de provincie. De provincies die worden aangespoord om toch vooral die doelstelling te ondersteunen. Het zijn tot op heden, ik heb het gezien, Excelsheets, maar het gaat natuurlijk vooral ook om die kwaliteitsopgave en het is voor de waterschappen ook nu echt een kans om daarin ook je positie te nemen. Dus nou, die brief die staat als het goed is op de ingekomen stukken van de VV dus ik wil daar ook nog even uw aandacht voor vragen. Dank u wel.

De voorzitter: U ook bedankt. Mijnheer Middendorp, u heeft naar aanleiding van deze mededeling een opmerking of een vraag.

De heer Middendorp: Ja, ik heb een checkvraag. Die brief is al beschikbaar? Oké. En de vraag die ik wil stellen is: u zegt het is een trein die heel hard rijdt en de provincie is heel ver. En hoor ik u nou zeggen dat we eigenlijk als waterschap, of als de waterschappen in Zuid-Holland, dat zijn er vier of vijf, dat we nog niet precies weten wat onze doelstellingen voor water en bodem zijn? Moeten we die nog formuleren? Of is het zo dat we weten wat we willen maar dat we het nog politiek gedragen moeten krijgen?

Mevrouw Koop: Het is vooral dat laatste. Als we zeggen: water en bodem is leidend in de ruimtelijke ontwikkeling dan betekent dat dat je daar een bepaald instrumentarium voor moet hanteren en ook een aantal criteria, bijvoorbeeld een x procent groen en blauw of wat dan ook. Nou, dat moet allemaal nog in die stukken. Ik merk ook ambtelijk dat er ook heel hard gewerkt wordt bij ons hier in deze organisatie, ook in andere organisaties, om dat maar bij te kunnen houden, die trein. En af en toe moeten wij ook als bestuurders ...

De heer Middendorp: Dat is duidelijk. Maar is het zo dat u nu zegt: Delfland heeft al een lijstje van wat wij zouden willen?

Mevrouw Koop: We hebben nog niet een concreet lijstje maar we weten wel dat we ... Dus dat. Voorzitter.

De voorzitter: Ik begreep dat er een kaart is gemaakt door de waterschappen en de provincies. Die is getoond tijdens onze bijeenkomst in het ...

Mevrouw Koop: Ja, dat is die kaart van dat bureau van Annefleur Nillesen. Dus de provincie heeft een kaart gemaakt van hoe dat, een soort onderlegger, klimaatonderlegger, en volgende week, 17 november, dan is er weer een oploop op het provinciehuis over dit onderwerp en hoe die kaart dan ook echt vorm en inhoud kan krijgen in die woningenopgave. Maar het zal nog een behoorlijke klus zijn want ja, er zitten ook projectontwikkelaar aan tafel en ... Dus we moeten echt alle zeilen bijzetten. Maar het helpt ook als u als VV daar alert op bent.

De voorzitter: Prima, wij wachten bericht af. Mevrouw Wijbenga over dit onderwerp.

Mevrouw Wijbenga: Ja, dank u wel voorzitter. Even een vraag naar aanleiding van uw mededeling. Heeft de Unie Van Waterschappen ook een standpunt in het kader van de woningbouwopgave? Omdat ik me kan voorstellen dat, en staatjes zijn gepubliceerd ook in de kranten, en de opgave voor Zuid-Holland is groot, zo niet veel groter dan provincies in oostelijk Nederland. Is het dan niet handiger dat de Unie Van Waterschappen vooral bepleit om niet in het westen te gaan bouwen?

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ja, dank u wel. Ja, de Unie Van Waterschappen is er voor alle waterschappen en het is natuurlijk ook samen sterk, ik ben het helemaal met u eens, op provinciaal niveau zitten we met de provinciale waterschappen, met de Zuid-Hollandse waterschappen aan tafel. En landelijk doorlopen we ook dit traject, we hebben binnenkort weer met alle portefeuillehouders weer overleg op dit dossier om juist ook vanuit die Unie, vanuit de Unie daarin ook een stevige positie te hebben. En volgens mij gaat het wel goed. Maar goed, eerst zien dan geloven.

Mevrouw Wijbenga: Misschien mag ik mijn vraag even herformuleren: is het, brengt u ook in wellicht de mogelijkheid om minder in Zuid-Holland te bouwen dan elders?

De voorzitter: Kort antwoord.

Mevrouw Koop: Ja, dat is voor de Unie een lastige. Want dat betekent het als we meer in Drenthe gaan bouwen, en nou, dan moet de Unie daar een andere afweging in maken.

Mevrouw Wijbenga: Binnen het Zuid-Hollandse.

De voorzitter: Ja, dit waren de mededelingen hè. Oké. Dank u wel. Er waren verder geen mededelingen, dan stel ik voor naar de besprekstukken te gaan. En dan is er één groot besprekstuk en dat is de Peilbesluiten Cluster 2022.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voorzitter? Ik ben misschien wat achter op de rest, excuses. Dank je, Hans. Het audiotranscript, is dat al rond geweest? Ik heb daar een opmerking over.

De voorzitter: Dan moet u die nu maken voordat we aan de ...

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja. Er staat bij een betoog wat ik hield heb ik de naam directeur de heer Rinus Sinke genoemd, en ik weet niet wat daarvan terechtgekomen is maar het is een onleesbaar woord geworden en dat vind ik toch deze man geen eer aandoen, dat er zo hier zijn naam genoteerd staat, dus kan dat gewijzigd worden?

De voorzitter: Het is in ieder geval nu gecorrigeerd. En het schiet mij te binnen dat ik Rijnland had gezegd waar ik Delfland had moeten zeggen. Nou, dat is echt onbegrijpelijk.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Is ook dodelijk.

De voorzitter: Dus dan hebben we dat nu afgehandeld. Dank u wel.

04.B Besprekstukken

04.B.01 Peilbesluiten Cluster 2022

De voorzitter: Dan beginnen we met agendapunt 04, het cluster Peilbesluiten. En daar is een spreker voor en dat is mevrouw Deurloo-de Hoog uit Rotterdam en ik wil u graag uitnodigen om daar plaats te nemen achter de microfoon. En zoals iedereen weet heeft u vijf minuten, geloof ik. Ja. Dank u wel.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Goedenavond, geachte commissieleden. Dank dat u mij aan wilt horen. En ik hoop ook dat u mijn zienswijze goed hebt gelezen en goed in u op hebt genomen. Al jaren zijn wij bezig om het peilgebied 24 op het oude niveau terug te krijgen. Maar op een of andere reden, een houten huis wat in 2013 op maaiveldhoogte, dus peil 0 is gebouwd, en op poeren staat, die is niet geheel. Ik ben in het bezit van de bouwtekeningen. Of is er een fout gemaakt met het toekennen van de vergunning richting Natuurmonumenten die het gehele gebied ...

De heer Middendorp: Voorzitter, per interruptie. Ik heb de stukken niet zo goed gelezen maar kan mevrouw misschien zeggen waar in het gebied we precies zitten? Waar gaat het precies over?

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dan heb je niet mijn zienswijze gelezen. De Schiezone. Of is er een fout gemaakt met het toekennen van een vergunning richting Natuurmonumenten die het gehele gebied op zijn kop heeft gezet? Er zijn al vele mensen de laatste jaren van Delfland wezen kijken, maar er gebeurt niets. Het blijft bij kijken en praten, al jaren. Inmiddels zijn mijn twee broers, die bij mij woonden, ook overleden. Verleden week is de dijkgraaf, mevrouw Manita Koop, met de heer Riemersma ook weer geweest. We zijn bij verschillende sloten wezen kijken, ze verwonderden zich beiden dat er zoveel verschil in hoogte zit in de sloten. Wij willen een oplossing, een peil, wat voor de funderingen van de woningen, bomen, tuinen, beschoeiingen, goed is. Verkeerd genomen besluiten of niet genomen acties, dat is niet te bevatten voor de omwonenden. Ik hoop alleen dat het nu niet bij kijken en praten blijft, maar dat het ook tot daden komt. Als u vragen heeft kunt u ze voor, kan ik ze voor u beantwoorden. En wat zijn de verdere stappen? Dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u voor uw betoog. Dan vraag ik me af of er vragen zijn vanuit de commissie en dan ga ik zo het rondje af. Mevrouw Wijbenga.

Mevrouw Wijbenga: Dank u wel, voorzitter. Mijn eerste vraag aan u is: bent u goed gehoord door Delfland? En de tweede vraag is of u goed in het proces bent meegenomen.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Wij zijn niet gehoord, want wij zijn al jaren bezig. Ze komen allemaal kijken, praten, ja, wat moeten we ermee? Maar, dus dan uw vraag terug te komen, dan zijn we niet echt gehoord. Ik voel me nu pas gehoord nu de dijkgraaf zelf is geweest met mijnheer Riemersma om echt te kijken hoe het in elkaar zit bij ons. En ik woon me daar, als jullie het goed gelezen hebben, mijn hele leven daar al, dus ik weet hoe het daar in elkaar zit.

De voorzitter: Andere verduidelijkende vragen. Mevrouw Örgü, VVD.

Mevrouw Örgü: Ik had hem aan en daarna weer uitgezet, voorzitter, sorry. Voorzitter, heel erg bedankt dat u bent komen inspreken. Heeft u zelf ook ideeën, voorstellen, wat er zou kunnen gebeuren qua mogelijkheden? Heeft u zelf ook alternatieven?

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dat het peil weer omhooggaat zoals het was en dat wij gewoon weer water in de sloten hebben. En wat ik al gezegd heb, voor de funderingen van de huizen, wij zijn een gemeentelijk monument waar ik in woon, dat is een oude bierbrouwerij. En dat is al sinds 1900 in de familie. Dus ik zou graag willen, en met andere mensen die daar ook wonen, dat het peil van de sloot weer omhoogkomt. Dus het gehele peil, dat de bomen ook weer niet kapotgaan, de dennenbomen.

De voorzitter: Andere vragen?

De heer Middendorp: Ja, ik had een vergelijkbare vraag. U wil dat het peil omhooggaat, dan heeft u vast een aantal centimeters bij. En dan hoop ik dat er iemand van de techniek kan vertellen waarom dat blijkbaar heel lastig is. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, daar komen we straks nog op. Anker, CU-SGP.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Ik heb een vraag aan mevrouw Deurloo. U heeft het over dat u jaren bezig bent. Heeft u een bepaald referentiejaar, dat u zegt van dat was echt een goed jaar, waarvan u zegt van daar wil ik graag naar terug?

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dat is eigenlijk zeg maar voordat het huis gebouwd is en toen Natuurmonumenten begonnen is om de weilanden op zijn kop te zetten, zoals wij dat noemen daar in de buurt is het nog slechter geworden. En je kan dus aan bepaalde, dat heeft mevrouw Koop ook gezien, aan bepaalde hoogte zien hoe hoog het water eigenlijk altijd gestaan heeft. En wij hebben dus jaren hebben wij dus in de zomer zeker lege sloten om ons heen. En dat is gewoon vies, de beschoeiingen gaan kapot, nou ja, de bomen, alles, alles verzakt. En als dat nou om dat ene huis is wat daar toen gebouwd is, wat te laag gebouwd is op een nulpeil, peil nul, dat is dus de vraag aan jullie: wat moeten we daarmee? Ik wil een oplossing.

De voorzitter: Helder?

De heer Anker: Ik ben ook een beetje op zoek naar ... U heeft het over jaren, maar heeft u ook een bepaald specifiek jaar dat u zegt, is dat vijf jaar? Ja, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Zandstra: Ja, dank voor uw inspraak. Ik lees in de beantwoording en ook in de technische vragen dat er tien jaar geleden ook al een ander peil is vastgesteld en eigenlijk wordt u daar verweten dat u toen denk ik niet bezwaar heeft gemaakt. Kunt u zich herinneren dat het peil tien jaar geleden is vastgesteld en of u daar toen ook van op de hoogte was?

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Nee, maar mijn broer, die dus nu helaas overleden is, die is er ook altijd mee bezig geweest. En er zijn verschillende mensen hier van Delfland zijn daarbij betrokken geweest maar er is nooit wat gebeurd. En wij hebben een boer, die Hogebrugge, die had dus een inlaat. Die liet dus water in als het te droog

werd. Maar tegenwoordig wordt het volgens mij computerbestuurd. Maar hij deed dat dus gewoon op zijn oog van o, er moet water in de sloot, dus ik zet de kraan open vanaf de Zweth en dan kwam het water in de sloot. Maar wij hebben dus, ik ben daar opgegroeid en ik, wij hebben nooit zo'n laag peil gehad in de sloot.

De voorzitter: Oké. Andere vragen? Mijnheer Jansen, CDA.

De heer Jansen: Ja, dank u wel voor uw inspreken. Ik heb ook even naar uw situatie gekeken, maar goed, ik snap het nog niet helemaal, maar goed, in ieder geval dat ... Wat ik dus zie is inderdaad, tenminste wat ik begrijp ook uit de reactie vanuit het college is dat inderdaad het eigenlijk om een klein gedeelte gaat en een aantal sloten. Maar dat, en dat u dat graag anders zou willen, en dat dat in het verleden dus doordat die boer dus af en toe water inliet, dat het toen op hoogte kwam af en toe, dus dat jullie dat zelf eigenlijk deden of tenminste dat ... En dat het nu, omdat het nu automatisch gaat, dat het nu het peil te laag is. Dat klopt hè, dat.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dat klopt. Dat laag, te laag gebouwde huis wat er is, die schijnt ook bij jullie in Delfland geweest te zijn om te zorgen dat het peil ook naar beneden ging. Maar dat is voor de andere woningen die er allemaal zijn niet goed. Alleen maar voor één huis. En wij willen gewoon het peil weer zoals wij het altijd hebben gehad.

De heer Jansen: Ja. Heeft u die ...

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Het mag van mij best 5, 7 centimeter naar beneden, maar geen 3 centimeter omhoog als het 20, 25 centimeter nu lager is. Dat kan niet.

De heer Jansen: Bent u destijds ook akkoord gegaan met die bouw van de woning of kwam die oplossing of ...

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Daar is nooit een omgeving voor een vergunning gevraagd aan de omwonenden.

De heer Jansen: Oké, ja. En heeft u ook een, laatste vraag, voorzitter, heeft u ook met mevrouw Koop ook over, ja, oplossingen gesproken?

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Nee, maar dat hebben wij ook met mevrouw ... Poeh, hoe heet ze nou, die ... Nou, met meerderen van Delfland hebben wij daarover gesproken. Maar er is geen geld, omdat bij wijze van spreken hebben wij met mijnheer Riemersma die daar zit, van kunnen jullie dan niet iets om die woning heen bouwen dat hij het waterpeil niet meer binnenkrijgt?

De heer Jansen: Ja, oké. Dank u wel.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dus daar hebben we wel overwogen, en ook over een pomp hebben ze ook over nagedacht. Dat die pomp overhevelt van de ene sloot naar de andere sloot. Maar dat zouden we dan zelf moeten betalen als burens en ik vind, wij betalen belasting en dan vind ik niet dat wij zo'n pomp zouden moeten betalen. Die zou op zonne-energie komen. Dat hebben ze ook over nagedacht.

De voorzitter: Dat waren de vragen. O, hier was nog een vraag ...

Mevrouw Onderdelinden: Ik had geen aanvullende vraag. Maar ik wil wel de inspreker bedanken.

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Onderdelinden: Bedanken voor uw bijdrage.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Oké, dank u wel.

De voorzitter: Nou, ik wil u ook bedanken voor uw bijdrage.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dank u wel.

De voorzitter: Wij gaan nu verder met de behandeling van dit ...

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Maar er stond nog één dingetje ...

De voorzitter: Vooruit.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Mag dat? Wij hebben een eind verder bij ons boerderij Driebergen, een boerderij die stond ook op een gegeven moment droog, en daar hebben ze wel van Delfland wat mee gedaan om het peil daar weer omhoog te krijgen. Dus dan denk ik: waarom daar wel en bij ons niet?

De voorzitter: Helder.

Mevrouw Deurloo-de Hoog: Dank u wel.

De voorzitter: Wij gaan verder met een korte presentatie van mijnheer Riemersma. Die ga ik hier uitnodigen. Dan gaan we daar ... Ja. Het staat al klaar op het scherm, u hoeft u alleen maar om te draaien.

De heer Riemersma: Ik ben Sipke Riemersma en ik wil iets vertellen over het cluster wat nu besproken wordt. En dat is allereerst even een overzicht geven over waar zitten de peilbesluiten en wat voor peilbesluiten zijn het. Verder wil ik even uitleg geven over de zienswijzen die binnengekomen zijn en waarover ook al gesproken is. En tot slot een overzicht geven van de peilbesluiten naar aanleiding van de motie van vorig jaar. Nou, hier is op het kaartje aangegeven wat voor peilbesluiten er zijn. Dat is in het geel ambtelijke correcties, dat zijn kleine wijzigingen. Zo te zien ook allemaal verspreid over het gebied van Delfland. Tweede categorie zijn de ruimtelijke ontwikkelingen, en daarbij moet ik even zeggen dat het gaat om ontwikkelingen in de waterhuishouding. Dus daar staat Akkerdijsche polder, dan zijn er geen flatgebouwen neergezet maar zijn er gewoon wijzigingen in het watersysteem aangebracht. Daar hebben we er drie van. En één blauwe, dat is de herziening van een heel peilgebied, dat is in De Wollebrand. En met twee stipjes heb ik aangegeven waar dus de zienswijzen ontvangen zijn. Dus voor de Akkerdijsche polder en voor Schieveen, Schiezone. Nou, allereerst de Akkerdijsche polder. Dat gaat over het plassengebied van de Akkerdijsche polder. Dat is alweer een tijd geleden vergunningen en afspraken zijn erover gemaakt, over het peilen. Over ja, wat meer peilbeheer in detail. En u kan zien aan de stipjes waar wat wijzigingen zijn geweest, waar wat kunstwerken zijn veranderd. Nou, weer een tijd later zijn de maatregelen uitgevoerd. En ja, vervolgens zijn die gecontroleerd met controlemetingen want het bleek toch dat het net weer anders was en ja, het is altijd lastig om in zo'n natuurgebied controlemetingen te doen omdat je toch ook met broedseizoen en dergelijke te maken hebt. Nou, en we zijn nu zover om het concept ... Of nu zijn we in het stadium van het peilbesluit en daarvoor hebben we in juni ook een concept peilbesluit aan Natuurmonumenten gestuurd.

De heer Middendorp: Mag ik een vraag stellen?

De voorzitter: Ik wil de vragen eigenlijk even tot aan het eind bewaren.

De heer Riemersma: En in augustus heeft Natuurmonumenten zienswijzen ingediend. Nou, dat ging over wat opmerkingen over teksten. Daar zijn we mee aan de slag geweest. Inhoudelijk is er een opmerking gemaakt over het loslaten van de ondergrens van flexibele peilen. En in het rood is aangegeven over welke gebieden dat gaat, over de Grote Plas en andere plassen. Nou, de nota van beantwoording heeft het volgende gezegd, van de ondergrens willen we toch vastleggen zoals opgenomen in de vergunning die Natuurmonumenten zelf destijds heeft aangevraagd. En over het loslaten van die ondergrens daar loopt nog een onderzoek. Dus we zijn in gesprek met Natuurmonumenten en ja, het doel is om de waterkwaliteit te verbeteren. En daarin, ja, wordt dan ook de optie besproken of die ondergrens losgelaten moet worden. Maar dat is nog geen gelopen race, dus nu we in dit stadium zijn van het peilbesluit willen we toch het peilbesluit gewoon ter besluitvorming brengen. En mocht het nodig zijn dat er toch een bijstelling nodig is dan gaan we weer aan de slag met het peilbesluit. Dan de Schiezone. In 2019 is er vergunningaanvraag gekomen voor de aanpassing van de waterhuishouding. Daarvoor ziet u een klein kaartje met wat blauwe en groene lijntjes, en heel veel lijntjes. Belangrijk is dat daarin ook nieuwe watergangen zijn gegraven, dat de waterhuishouding veel meer gecontroleerd kan worden met allerlei kunstwerken. En dat het op een andere manier is gaan stromen zeg maar, de aan- en afvoer van water. Nou, de volgende zienswijzen zijn binnengekomen. De zienswijze van de bewoners die ... En dat gaat over dat hoekje van het gebied. Ja, bij het buurtschap Zweth. En over het centrale gedeelte, het graslandgebied van Natuurmonumenten. Ja, dat van Natuurmonumenten, die hebben aangegeven voor dat centrale gebied waar alleen gras is en of natuur eigenlijk, dat de bedoeling was om, ja, echt afwijkend van de vergunningaanvraag, dat er geen strikte zomer- en winterpeil zou zijn. Nou, zij willen eigenlijk het liefst het hele jaar een hoog peil. En ja, mocht het nodig zijn voor onderhoudswerkzaamheden om het tijdelijk zeg maar wat lager te brengen dan zou een peil zoals in de winter voorgesteld was zou aangehouden kunnen worden, maar het gaat om een wat hoger peil. En ja, aangezien er geen bezwaren zijn om gewoon een hoog peil voor natuur aan te houden hebben we in de nota van beantwoording aangegeven om dat voorstel over te nemen. Ja. Is een vast peil. Dan de zienswijze van de bewoners in Zweth. Nou, dat is al toegelicht. Het gaat over een sloot achter de Delftweg, achter de huizen. U ziet wat foto's daarvan. En de negatieve effecten zijn ook toegelicht. Ik heb ze hier nog even genoemd: verzakkende tuinen, te weinig water voor de bomen, stinkende sloot, ecologische waterkwaliteit en dalende grondwaterstand, is allemaal in die brief ook genoemd. En we stelden ook voor in de brief om een apart peilgebiedje te maken met een hoger peil. Nou, in de nota van beantwoording is opgenomen dat het stuwteje wordt weggehaald. De foto is ongeveer de plek waar het stuwteje staat. En Delfland verandert het peil niet ten opzichte van het vorige peilbesluit. Het vorige peilbesluit was het ook een peil van -2,61 en dat blijft zo. En in de nota van beantwoording staat dat een aanvraag van een afwijkend peil mogelijk is. Daarbij is de onderbouwing ook dat we niet willen versnipperen. Dus met het peilvoorstel wat er ligt wordt het peilgebied wat groter. En ja, het heeft ook te maken met doelmatigheid, vanuit asset management, dat we niet te veel kunstwerken willen. Verder is belangrijk de belangenafweging. Dus ja, een aantal bewoners wil een wat hoger peil, maar er zijn ook bewoners die wat lager willen. En ja, daarin wordt, is dus de afweging gemaakt. Nou, wat ook net al, wat ik genoemd heb is het peil verandert niet ten opzichte van het vorige peilbesluit wat vastgesteld is voor dat gebiedje. En ja, in het concept peilbesluit is al het peil iets aangepast om iets meer water in de sloot te krijgen. Dus met het voorstel is aanvoer mogelijk en blijft het jaarrond ook een klein beetje water in de sloot staan. Nou, en nogmaals, het staat vrij om een vergunning voor afwijkend peil aan te vragen, dus dat is wat er in de nota van beantwoording staat. Nou, als laatste de motie van vorig jaar, Peilbesluiten actueler. Nou, de tekst in die motie is: peilbesluiten in ieder geval in situaties waarin het peil wijzigt door vergunningverlening vanuit Delfland binnen een jaar na oplevering van de vergunde werkzaamheden het peilbesluit voor te leggen aan de VV zodat het vigerende peil en het praktijkpeil weer met elkaar in overeenstemming zijn. Nou, we zijn ermee bezig en dit cluster bevat drie peilbesluiten naar aanleiding van vergunning. We hebben afgelopen zomer ook het gebied, althans digitaal geanalyseerd en gekeken van waar zitten er nog peilbesluiten? Dat heeft 26

peilbesluiten opgeleverd die nog opgesteld moeten worden naar aanleiding van een vergunning en nog 44 ambtshalve correcties, dat zijn heleboel peilbesluiten. Daar zijn we druk mee bezig en we hebben ook extra inzet om deze peilbesluiten te actualiseren, dus we hopen volgend jaar op veel peilbesluiten te kunnen leveren.

De voorzitter: Dank u wel. Er was één vraag van de heer Middendorp, als er andere technische vragen zijn dan lossen we daar even een kleine ronde voor in. Mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Kunt u die dia laten zien waarin u de zienswijze en het antwoord ... Was een groene dia, ik denk deze ja.

De voorzitter: Niet de vraag die u aankondigde, maar ...

De heer Middendorp: Dat was niet de vraag die ... Maar als ik maar één vraag mag stellen dan ga ik die niet hiervoor gebruiken.

De voorzitter: Nee, u mag meer vragen stellen maar dat u die ander niet vergeet.

De heer Middendorp: Fijn dat u zich daar zorgen over maakt, ja, ja. De eerste vraag die ik wilde stellen is dat ik uit uw verhaal ... En er staan wat cijfers, op sommige gevallen staan er cijfers maar ik kan niet goed zien over hoeveel centimeter het nou gaat. Ik hoor mevrouw Van Deurloo zeggen dat het om twintig centimeter gaat, u zegt: er is drie centimeter bij gegaan. En ik wil het ook eigenlijk helemaal niet begrijpen want ik vind het iets wat het management moet oplossen. Maar dat begrijp ik niet goed. En waarom wil, en waarom is het een probleem? Als, nou ja, dat heeft u niet toegelicht, u heeft niet antwoord gegeven op de vragen die gesteld zijn. Dat is één. En de andere vraag die ik wil stellen als ik hiernaar kijk, dat is misschien een vraag aan de hoogheemraad, dan denk ik dat, we hebben nog niet overlegd, maar de AWP-fractie van mening is dat dat wat er rechtsonder staat geen oplossing is. Dus er is een probleem, daar moet naar gekeken worden, u heeft daar misschien meer tijd voor nodig, dat zou zomaar kunnen. Maar u kunt niet, wij vinden het niet correct als u zegt van nou, we gaan eerst het peilbesluit afhameren en dan gaat u vervolgens maar om een nieuw peilgebied vragen. Dat is vanuit het oogpunt van de bewoners denk ik geen faire aanpak.

De voorzitter: Deze parkeren we even voor de beschouwingen. Andere mensen met technische vragen aan de heer Riemersma? Mijnheer Anker, ChristenUnie.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Bullet nummer drie, daar staat: het peil is niet anders dan het vorige peilbesluit. Dus dat is, dit peilbesluit is -2,61, het vorige peilbesluit was ook -2,61. En ik ben erg benieuwd wat het peilbesluit daarvoor was.

De heer Riemersma: Ik wou zeggen dat uit het hoofd het peil was in ieder geval ... Nou moet ik even de dingen erbij, ik ben hem even kwijt.

De voorzitter: U krijgt gewoon even tijd om dat zo op te zoeken. Komt straks wel. U heeft het bij de hand hè, ergens.

De heer Riemersma: Maar goed, het vorige peilbesluit was 2,61 voor dit gebied. Ja, dat was het peilbesluit van tien jaar geleden.

De voorzitter: Opnieuw de vraag.

De heer Anker: De inspreker zei: het peil is twintig centimeter gezakt, of laten we zeggen: het peil is twintig centimeter veranderd. En u zegt: nee, dat peil is niet veranderd. Dus help ons, het is gewoon puur een technische vraag, niemand is boos maar hoe zit het nou met die twintig centimeter?

De heer Riemersma: Het peilbesluit van tien jaar geleden was precies hetzelfde als wat nu wordt voorgesteld.

De voorzitter: Ik krijg in mijn oor gefluisterd van de secretaris dat dit in de stukken staat. En straks tijd om het even na te kijken. Ja? Andere technische vragen? Mijnheer Claassen, 50PLUS.

De heer Claassen: Ja, dank u wel voorzitter. Het zal misschien mijn nieuwigheid toch een beetje met de materie zijn maar het zal ongetwijfeld ook gezegd zijn, maar wat ik een beetje mis is wat nou de afweging is om tot een zeker peil te komen. Als ik nou deze discussie ook zie, de argumenten die gebruikt worden, dan vind ik daar ook van alles in terug. Je wil niet versnipperen, dat is een uitgangspunt, maar vervolgens zeg je aan het eind wel van je kan wel een vergunning aanvragen. Dus dan denk ik van ja, wat is dan belangrijker? Er zijn ook verschillende belangen, die mevrouw heeft een verhaal verteld, er zijn kennelijk ook andere bewoners die andere belangen hebben. Wat maakt nou dat je dit peil dan per se kiest?

De voorzitter: Daar gaat de hoogheerraad straks even op in. Dat vinden we een bestuurlijke vraag aan deze kant. Zijn er nog andere technische vragen aan de heer Riemersma? Nee? Dank u wel, mijnheer Riemersma. Als u ergens tegenkomt het peil van twintig jaar geleden dan horen we het nog wel deze vergadering, hè. -2,79 hoor ik mevrouw Zandstra zeggen. Oké, dank u wel. Wij gaan voort met de beraadslagingen over agendapunt 04, de peilbesluiten cluster 2022. Wie mag ik er vanuit de fracties het woord over geven? Mijnheer Jansen, mevrouw Zandstra, de heer Anker, de heer Middendorp en de heer Van den Berg, mevrouw Örgü, mevrouw Wijbenga. Elke fractie. Mijnheer Van Heijningen, ja. Ik begin hier aan de rechterkant bij mijnheer Jansen. En u heeft geen spreektijd dus houdt het beperkt.

De heer Jansen: Ik houd het altijd beperkt, voorzitter, dat ... Dank u wel. Ik zal het ook inderdaad heel kort houden. Allereerst wil ik een compliment uitbrengen voor het vele werk wat er is verzet om deze peilbesluiten allemaal voor elkaar te krijgen, zowel vanuit de organisatie alsook de portefeuillehouder die, waarvan ik weet dat die ook, nou, de inspreker zei het ook al, ook het gebied in is geweest om te proberen om het allemaal zo goed mogelijk te krijgen en zo goed mogelijke peilen te krijgen. Dus die complimenten wil ik in ieder geval, willen wij vanuit de fractie geven. We hebben verder geen grote opmerkingen over de verschillende peilbesluiten behalve dan inderdaad de Schiezone waar de inspreker ook voor was. Wij begrijpen, en ik kom maar meteen met mijn standpunt, wij begrijpen ook de belangenafweging die er is gemaakt door de organisatie en het college. Maar we roepen wel op om samen te zoeken naar oplossingen voor dit probleem, en we snappen ook wel dat het een hele ingewikkelde situatie is met huizen die hoger liggen en huizen die lager liggen en dan, ja, hoe ... Dan moet je naar oplossingen en een compromis zoeken. Dat was mijn inbreng.

De voorzitter: Dank u wel, dan kom ik bij mevrouw Zandstra van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, dank. Dank voor de stukken. Altijd interessant weer, die peilbesluiten. Ik ben heel erg blij met het overzicht wat net is gegeven naar aanleiding van de motie ook naar hoeveel peilbesluiten we volgend jaar nog mogen verwachten. En ook blij om dan te weten dat ze ook allemaal wat recenter tot verandering hebben geleid. Want een aantal van deze peilbesluiten, daar is toch al eerder wat aan veranderd. We zagen net bij de technische toelichting dat het waterpeil in de Akkerdijksche plassen al bijna acht jaar geleden is aangepast en we praten vandaag over het peilbesluit. Maar goed, daar hebben we het vorige keer uitgebreid over gehad en ik ben blij met de toelichting die we net kregen over dat daar werk van wordt

gemaakt. Je gaat natuurlijk extra opletten op het moment dat er zienswijzen zijn ingediend, en dan ook de nota van beantwoording zorgvuldig lezen. En ik heb die nota van beantwoording echt drie keer gelezen, maar ik begreep het gewoon niet. Vandaar dat ik nog een aantal technische vragen ook heb gesteld. Maar eigenlijk begrijp ik het nog steeds niet helemaal. Ik heb de indruk dat we het wel kunnen oplossen maar dat we het niet willen oplossen omdat we dat te duur vinden en omdat we niet een apart peilgebiedje willen maken. Er wordt gezegd: ja, tien jaar geleden was dit het peil al zo en eigenlijk hebben de mensen toen dus hun kans laten liggen om bezwaar te maken tegen het veranderen van het peil. Dat vind ik iets te gemakkelijk, zeker omdat wij die peilbesluiten zelf best wel lang laten liggen nadat dingen zijn vergund. Wij maken daar fouten in, en het feit dat iemand tien jaar geleden niet heeft opgelet vind ik dan onvoldoende reden om nu te zeggen: we kijken er niet meer naar. Ik ben blij dat de hoogheemraad de afgelopen week is langs geweest, maar dat is natuurlijk een beetje raar want het is al nadat de stukken naar de VV zijn gestuurd. En ik had verwacht dat dit proces daarvoor al zo zorgvuldig is gelopen, ja, dat het geen zin meer heeft om als de stukken eenmaal bij de VV liggen nog ter plaatse te gaan kijken. Dus mijn fractie is niet overtuigd van deze nota van beantwoording en mijn oproep zou zijn aan de hoogheemraad om dit specifieke peilbesluit terug te nemen en opnieuw met de betrokkenen, degene die de zienswijze heeft ingediend maar wellicht ook met andere mensen die in dat specifieke peilgebiedje wonen, om tafel te gaan zitten en kijken of we dit niet op een betere manier kunnen oplossen. Voorzitter, voor zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Claassen, had u zich aangemeld? Nee. De heer Anker wel, ChristenUnie-SGP, gaat uw gang.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Peilbesluiten cluster 2022, bijlages 1 tot en met 20 met peilenkaarten, toelichting op peilbesluiten van de verschillende peilgebieden van Delfland, zien er professioneel uit. Namens onze fractie ook dank voor alle inspanningen. CU-SGP is voor vernatting van open veenweidegebieden, dit om bodemdaling te remmen, stikstofuitstoot door veenoxidatie te verminderen, waterbevoorrading te creëren, de weidevogels te beschermen. In hoeverre is hiermee rekening gehouden? Verder wil onze fractie aandacht vragen voor de legalisering van praktijkpeilen. Soms blijkt in de praktijk water een ander peil te hebben dan door het waterschap vastgesteld. De praktijkpeilen kunnen niet zonder meer overgenomen worden, maar er is eerst onderzoek nodig naar het juiste peil. Onze fractie vraagt om alert te blijven als het gaat om praktijkpeilen. Dan bijlage 21 en 22 over de nota van beantwoording. Bijlage 21 staat de nota van beantwoording ingekomen zienswijzen op peilbesluit Akkerdijsche polder. En dan gaat het over een ingekomen stuk van de Stichting Natuurmonumenten. En dan is de vraag: is deze nota van beantwoording afgestemd met de Stichting Natuurmonumenten? Hetzelfde geldt voor het ingekomen stuk van de Stichting Natuurmonumenten op het peilbesluit Schiezone, uit bijlage 22. Dan bijlage 22 staat de nota van beantwoording ingekomen zienswijzen op peilbesluit Schiezone, en dan gaat het over peilgebieden 13 en 24 tot en met 28. Er is een ingekomen stuk van de bewoners van Delftweg te Rotterdam. Deze bewoners zeggen dat het waterpeil verlaagd is en dat zelfs de sloot bij hun huizen in droge periodes droogvalt, dat is erg vervelend. In het stuk staan de negatieve effecten en schades voor deze bewoners en dan is de vraag van onze fractie: is hier een bemiddeling of onderhandeling mogelijk, gezien de schades voor deze bewoners? Dank u wel, dit was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ben ik bij de heer Middendorp van de Algemene Waterschapspartij.

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter. Ik had al een vraag gesteld dus die ga ik niet herhalen aan mevrouw Koop. Ik wil inderdaad de medewerkers, de ambtelijke medewerkers complimenteren met het vele werk dat gedaan is. Ik steun het betoog van mevrouw Zandstra dat het, hoe zeg je dat, dat het toch raar is hoe

het hier gelopen is. Ik kan het niet uit mijn hoofd citeren maar u kunt het allemaal teruglezen. En wij steunen ook het voorstel om dit betreffende peilbesluit uit de totale map te halen zodat we voor alle andere peilbesluiten kunnen stemmen en ik zou dit graag ambtelijk terugverwijzen. En ik zou de hoogheemraad willen vragen, het is niet ongebruikelijk om voor een huiskavel een apart peilgebiedje te maken. Ik weet dat dat in grote lijnen niet de wens is van Delfland maar het is ook niet ongebruikelijk. En ik zou graag zien dat dat, zeg maar dat het een pakketje is zodat de bewoners iets krijgen en u iets krijgt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de woordvoerders, de heer Van den Berg van fractie Ongebouwd.

De heer Van den Berg: Dank je wel, voorzitter. We spreken vanavond over de vaststelling van een aantal peilbesluiten. En zeg maar na het stuk gelezen hebben ook dank voor de uitgebreide informatie die wij gekregen hebben bij de verschillende peilaanpassingen die voorgesteld zijn. Onze fractie hecht aan zorgvuldigheid in de afweging om te komen tot een nieuw peilbesluit. En dat de ingediende zienswijzen ook correct worden behandeld. Wij constateren dat in de meeste gevallen dat ook is gebeurd. In meerderheid zijn de peilaanpassingen geen veranderingen van het huidige praktijkpeil en het betreft heel veel keren kleine peilvakken. Speciaal wil ik aandacht vragen voor het Schiezone-gedeelte. En de huizenbezitters waarin zeg maar ook in de stukken al aangegeven wordt dat die schade ondervinden door droogligging van sloten. En dat hun huizen zeker gevaar lopen doordat ze niet geheid zijn, en als in de zomer de sloot droogstaat, ik vermoed dat dat veelal in de zomer gebeurt, is het zeker niet denkbeeldig dat daar flinke schade uit kan ontstaan. En het grondwaterpeil wat zeg maar door die droge sloot heel sterk kan zakken. Met grote schade voor hun huizen die zeg maar nogmaals niet onderheid zijn en nou, ik heb met aandacht ook naar de inspreekster geluisterd. En nou ja, ik was al voordat dat bekend was en voordat ze gezegd heeft, nou ja, dat ze toch heel veel keer dat erover gepraat is maar dat er geen oplossing nog is gekomen, had ik al het idee dat we daar echt flink aan de bak moeten. Verder in het project Schiezone, zeg maar de graspercelen die daar liggen waarin gepraat wordt zeg maar dat het voorstel is om het winterpeil te laten vervallen en het jaarrond zeg maar het peil op -2,90 vast te stellen. Daar heeft onze ongebouwde fractie toch behoorlijk moeite mee. Daar zitten vermoedelijk toch veel agrariërs die misschien eigendom hebben nog, maar zeker percelen gebruiken. En wij vragen ons af of dit een juist besluit is. We hebben een aantal vragen waar we graag een antwoord op hebben van onze portefeuillehouder. Allereerst: hoe worden de belanghebbenden benaderd over de nieuwe voorstellen van deze peilaanpassing? Want we hebben een beetje een idee dat er misschien toch weleens wat tussen wal en schip raakt. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend en waar nog geen overeenstemming is bereikt, hoe is het vervolg? En heel specifiek, de huizenbezitters aan de Delftweg. Kan de portefeuillehouder toezeggen dat dat de komende tijd zeg maar met de ingreep die voorgesteld is, dat het probleem opgelost is? De derde: zijn de eigenaren gebruikers van de graspercelen in de Schiezone akkoord met het laten vervallen van het winterpeil? Dus niet enkel de eigenaren maar ook de gebruikers zou ik graag horen dat die akkoord zijn. En punt vier, als laatste: waarom is er niet gehandhaafd bij grote peilafwijkingen in enkele gebieden de achterliggende jaren? In enkele peilvakken schijnt toch, en ik dacht het Haagse Bos zeg maar onder andere, waarin heel veel peilverschil geconstateerd is, zou je eigenlijk mogen verwachten dat er de afgelopen jaren toch ook misschien wel een handhaving daarop had moeten wezen. Dat was het, dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Berg. Mevrouw Örgü van de VVD, gaat uw gang.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. De VVD wil de slagvaardigheid van peilbesluiten vergroten door regelmatig te toetsen of de peilbesluiten nog actueel zijn. Vandaag hebben we de gelegenheid om dat met elkaar te doen. Ik wil de organisatie en het college heel erg danken voor de stukken die we hebben gehad,

echt zorgvuldig. En ook die mappen, als je daarnaar kijkt naar die plattegronden dan zie je gewoon hoe gedetailleerd dit werk is, en het is ook interessant om die stukken gewoon echt door te nemen. Gewoon boeiend. Het zou nog fijner zijn als we ook gewoon een keer een werkbezoek hebben waar we ook bepaalde zaken ook ter plekke zien, maar we hebben ook al gehoord dat in ieder geval ons hoogheemraad zelf ook langs is gegaan om daar te kijken, zoals we dat vandaag hebben gehoord. Voor de VVD-fractie is een ander punt ook heel belangrijk, namelijk de meningen van de inwoners en ook de belanghebbenden. Het is ook fijn om te horen van de inspreker dat ze echt dit keer echt gehoord is. Dat is echt een heel mooie ontwikkeling en we hopen dat dit ook zo blijft. Daar blijven wij in ieder geval als VVD-fractie continu naar vragen, want dit aspect is gewoon heel belangrijk bij het bepalen hiervan. Om de slagvaardigheid te vergroten, hebben we dus vorig jaar een motie ook ingediend om te zeggen van, dat in ieder geval binnen een jaar dit soort besluiten worden genomen. Het is ook goed om te horen dat daar echt keihard aan wordt gewerkt om te zorgen dat die vaart erin zit. Voorzitter, we hebben net bij de inspreker gehoord welke bezwaren er zijn en voor de VVD-fractie is het gewoon heel belangrijk dat daar gewoon een oplossing komt, er alternatieven ook zijn die dan de oplossing zo dadelijk gevonden kan worden. Ik laat het even aan het college, ik wil heel graag horen van het college of zij daar ook alternatieven voor hebben en ideeën voor hebben en gehoord, zeg maar, de punten die er op dit moment hierover zijn. Wij geloven er gewoon in, als je met elkaar aan tafel zit, dat je dat ook kunt oplossen en de stukken die we lezen, komen misschien een beetje hard over, maar misschien kan het mondeling op een andere manier ook weergegeven worden. Dat is wat we willen meegeven. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ben ik bij mevrouw Wijbenga van Water Natuurlijk.

Mevrouw Wijbenga: Dank u wel, voorzitter. Wij vanuit Water Natuurlijk vinden dat het een duidelijk betere voorbereiding heeft, dit onderwerp, dan vorig jaar. We zijn ook blij met de toelichting. Wel zetten we wat vraagtekens bij de behandeling c.q. afhandeling van de zienswijze gebied de Zwet in de Schiezone naar aanleiding ook van de inspreker en we sluiten ons graag aan bij de Partij van de Arbeid als het gaat om de billijkheid ten aanzien van het mogelijk vergeten zijn van bezwaar te maken bij het vorige peilbesluit. De inspreker c.q. appellant geeft ook aan dat de ecologische kwaliteit achteruitgaat en dat baart ons ook zorgen, naast alle andere aspecten die al genoemd zijn ook in de presentatie. In deze casus staat ook dat Delfland het peil niet hoeft te verhogen, maar het lijkt er meer op dat Delfland het niet wil. Wellicht zou de oplossing van een apart gebiedje met een hoger peil soelaas kunnen bieden. Het is overigens niet altijd duidelijk waarom een nieuw besluit moet worden genomen als het oude peil en het nieuwe vrijwel hetzelfde zijn, of als het verschil zelfs 0,02 is. Dat roept de vraag ook op wat de meetfout van de schouw is. Water Natuurlijk, en dat geldt in algemene zin, wil graag naast de drie punten van ambtshalve correctie, ruimtelijke ontwikkeling en herziening van het peilgebied, graag ook een vierde punt langzamerhand erbij, namelijk natuurbescherming en misschien zelfs ook wel klimaatadaptatie. Het natuurbelang weegt voor Water Natuurlijk zwaar, temeer daar het ook nu vaak onduidelijk is in welke wijze het natuurbelang wordt meegenomen. Graag horen we van de hoogheemraad of dit punt zwaarder kan worden meegenomen. Als je kijkt naar de tabel, dan staat er wel bij: ecologische effecten ja nee, maar dan nog weet je eigenlijk niet voldoende. We zien overigens wel, gelukkig, dat bij Delflandse boezem peilbesluiten worden voorgesteld die zodanige omstandigheden creëren dat er een natte ecologische zone kan worden ontwikkeld. We willen ook graag weten hoe het een en ander zich verhoudt met de actualiteit van de legger, misschien kan daar ook een antwoord op gegeven worden. Dan nog een heel ander punt, uit de presentatie net bleek dat er sprake was van 44 ambtshalve wijzigingen, het dubbele aantal bijna ten opzichte van de gewone wijzigingen. Kunt u uitleg geven waarom dit dan is. Wat is de achterliggende gedachte daarvan? Wij vinden het goed om te lezen dat in de Waterberg in Wollebrand een goede afspraak is gemaakt met de natuurvereniging om het peil in de winter

zodanig te zetten dat dit ten behoeve komt van een gunstig foerageergebied voor grutto's en andere steltlopers. Zo willen we het ook heel graag zien en wij stemmen uiteraard dan in met de keuze b. Wel nog een vraag bij het peilbesluit Voordijkhoornse polder, het peilgebied 4. Klopt het dat gekozen wordt voor variant b waarbij het ecologische effect positief en de kosten ongeveer 20.000 euro. Naar aanleiding van de inspreker wil ik dan de vraag stellen: is dan een investering bij de Zwet ook bespreekbaar? Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, wij willen ook even complimenten maken voor de uitgebreide toelichting en alles van deze stukken. Het is echt een heel mooi document geworden. Maar ja, toch even ook een opmerking aangaande peilbesluiten. Gaan wij het peilbesluit veranderen omdat dat in het verleden hoger geweest is en nu aanpassing gebiedt, of gaan we het terugbrengen naar het peil wat het had moeten zijn? Waar maken we op slot een keuze. Wat is daar de achterliggende gedachte van? Voor de rest, wat de ambtenaar ook daarnet zei, het is goed om te clusteren waar dat kan, maar maatwerk is gewoon nodig waar de situatie dat nodig maakt. Daar moeten we niet te makkelijk overheen stappen als organisatie. Dat waren eigenlijk onze punten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ten slotte mevrouw Onderdelinden van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Wij vonden het ook een fijn document, fijn voorstel. Ook prettig dat het nog even mondeling werd toegelicht. Als je zo'n pakket achter de kiezen hebt, dan is het altijd nog fijn als er iemand even een korte samenvatting van tevoren geeft. Dus dank daarvoor. Ja, wij waren erg blij om te zien dat de zienswijze van Natuurmonumenten wordt overgenomen. Het is, ja, we hebben het allemaal kunnen zien de afgelopen jaren, als het lang droog blijft, je ziet het overal geel worden en ja, we zijn blij om te zien dat dat ook wordt ingezien en dat daar hopelijk verbetering op komt. Wel vragen we ons af, dat is een vraag voor de hoogheemraad, wordt hier ook op gemonitord? We hebben gezegd van oké, dus we gaan het waterpeil wat hoger doen voor beter natuurbeheer, maar gaan we daarna ook kijken of het ook het gewenste effect heeft of dat het misschien niet nog wat hoger moet om daadwerkelijk iets bij te dragen. Verder, casus van de inspreker laat natuurlijk zien dat je op meerdere plekken ... Dat natuurbescherming op meer plekken nodig is, dus niet alleen maar in de aangewezen natuurgebieden. Want een droog liggende sloot is natuurlijk funest voor het lokale ecosysteem. Ook daar dus de vraag, is daar enige ruimte. Ik ben erg fan van het idee om ook een vierde punt toe te voegen om natuurbescherming ook een factor te laten zijn in het besluit tot een nieuw peil. Want, ja, dat is gewoon enorm hard nodig in dit gebied. Verder nog als laatste opmerking, ja, ik zie het nu nog op de slide staan. Het eerste punt bij de onderbouwing staat dat versnippering niet gewenst is en het laatste punt is dat het bewoners vrijstaat om een vergunning voor een afwijkend peil aan te vragen. Dat rijmt niet helemaal met elkaar in mijn hoofd, maar misschien kan de hoogheemraad daar een toelichting op geven? Ik kan me namelijk heel goed voorstellen dat dat niet versnipperen, dat dat een heel belangrijk iets is, maar ja, dan klinkt een vergunning aanvragen toch alsof je een ... De bewoners een worst toegooit en hoopt dat het helpt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Onderdelinden. Dan geef ik het woord aan mevrouw Koop, namens het college.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Dank ook voor de complimenten aan de ambtelijke organisatie, ze zitten erbij en ze hebben het ook in ontvangst genomen. Het is ook terecht, want u ziet ook dat deze stukken heel erg veel werk en inzet vragen. Om te beginnen even, ja, dat is eigenlijk een van de hamvragen omdat dat te maken heeft met het beleid dat we hier ooit hebben vastgesteld in 2017 en ook dat assetmanagement die

op 10 november ook hier in deze commissie komt, die wordt ook aan u voorgelegd. Waar gaat het om? Ik snap ook, en mevrouw Onderdelinden die noemde ook de verwarring die dat met zich meebrengt, wij willen enerzijds niet versnipperen en hoe zit dat dan met die vergunning die aangevraagd kan worden? Ik snap die verwarring, want ik moest er zelf ook even over nadenken. Het gaat erom dat we ons eigen systeem en onze eigen assets niet versnipperen. Dus dat we niet overal heel veel stuwtjes en pompjes en sluisjes enzovoort neerzetten, omdat we die allemaal weer moeten nalopen, onderhouden enzovoort. Dat vraagt gewoon heel veel inzet van onze medewerkers, waar we al tekorten hebben, en het vraagt natuurlijk ook middelen en geld omdat we die sluisjes en pompjes moeten onderhouden. We hebben ook in ons systeem honderden van deze slootjes achter woningen. Dat zijn de uiteinden, ik zou haast zeggen, de extremiteiten van ons systeem, honderden. Maar die niet een substantiële bijdrage hebben op ons waterbeheer. Daarom hebben we ook gezegd, wij willen kijken of we grotere peilvakken kunnen maken en of we dus ook minder sluisjes en pompen enzovoort nodig hebben. Wat we hier doen is een ... En dat is dus ook ... Dat bedoelen we dus ook met ontsnipperen, dat we dat schutje, er zit een schutje in, die halen we weg zodat er ook wat meer water in het slootje achter dat huis kan stromen. Ik ben ook zelf blij dat ik het gezien heb, want het is altijd lastig om op papier je daar een voorstelling van te maken.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra, een interruptie.

Mevrouw Zandstra: Ja, voorzitter. Ik ben ook heel blij dat de hoogheerraad is gaan kijken zodat ze zich er een voorstelling van kan maken, maar had dat niet moeten voordat u de stukken naar de VV stuurde?

Mevrouw Koop: Dat had gekund. Ik weet niet of het ook wat veranderd had in het voorstel en ja, we moeten natuurlijk ook kijken van ja, kan ik langskomen enzovoort. Er is nog een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra, gaat uw gang.

Mevrouw Zandstra: Ja, voorzitter, als u zegt ... Ik hoor de hoogheerraad zeggen, het maakt niet zoveel uit wanneer ik daar ga kijken ...

Mevrouw Koop: Nee, dat heb ik niet gezegd.

Mevrouw Zandstra: Maar als u pas gaat kijken nadat het voorstel in de VV ligt, dan is het toch een soort van charmebezoek zonder dat u nog iets gaat wijzigen? En als ik u nu goed hoor, de inspreker zegt, ik voel me gehoord, want ik heb bezoek gekregen, maar het verandert niks aan de nota van beantwoording, want die heeft u al gestuurd, het verandert ook niks aan uw verhaal hier, dus dan heeft zo'n bezoek toch alleen maar symbolische waarde?

Mevrouw Koop: Ik ben nog aan het beantwoorden, mevrouw Zandstra. Dus u trekt wel een heel erg voorbarige conclusie, met uw welnemen, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Koop: Dank u wel. De kwalificatie van het bezoek laat ik voor uw rekening. We hebben het over de ontsnippering. Dus het gaat met name over de ontsnippering van onze eigendommen. Van de andere kant staat het natuurlijk, we hebben wel vaker dit soort kwesties, staat het bewoners vrij om te zeggen, ja, maar ik wil graag dat waterpeil wat hoger en dan wil ik graag een stuwtje neerzetten en een pompje en dan staat het

de bewoners vrij om dat te doen en dat in overleg met Delfland en daarvoor, volgens de Koninklijke weg, daarvoor een vergunning aan te vragen. Dat staat de bewoner vrij. Het volgende punt is, is aangetoond ...

De heer ...: Pardon, bij interruptie.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Ik snap dat u zegt dat de bewoners dat vrijstaat, maar het gaat erom, kunt u van tevoren ook aangeven dat ze 99 procent hebben dat deze vergunning wordt toegewezen, of is het, een beetje in lijn met wat mevrouw Zandstra zegt, een worst die je voor ... Of sorry, mevrouw Onderdelinden zei: is het een worst die je voorhoudt waar dan misschien toch heel weinig worst in blijkt te zitten.

De voorzitter: Mevrouw Koop vervolgt haar betoog, dank u wel.

Mevrouw Koop: Dan ga ik wel heel erg vooruitlopen op de zaak. Het hangt ervan af hoe die vergunningaanvraag er natuurlijk uit ziet. Daar ga ik niet op vooruitlopen. Of ik 100 procent kan zeggen dat een vergunning wordt toegewezen. Dat is één. Twee ... Ja, ik wil graag eventjes mijn verhaal afmaken. Als er een vergunningaanvraag binnenkomt, dan wordt er onderzoek gedaan naar de aanvraag en dan wordt hij wel of niet toegekend. Dat is de normale procedure hier in huis en het zou een beetje raar zijn als we nu al zeggen van, nou, u komt inspreken dus wij beloven u 100 procent de vergunning aan te vragen, anders kan dat net zo goed via de website en dan zijn we klaar.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

De heer Middendorp: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra was eerder.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, ik begrijp wat de hoogheerraad zegt, dat mensen altijd een voorstel kunnen indienen bij Delfland als ze willen dat het peilbesluit wordt veranderd. Maar volgens mij is de situatie nu iets anders, want wij willen een nieuw peilbesluit vaststellen, en mensen reageren daarop en daar komt dan misschien een oud zeer punt naar voren, in de ogen van Delfland, maar dat is dan toch een legitieme manier voor een bewoner om aan te geven, he, ik ben het hier niet mee eens en zou dat niet een startpunt moeten zijn van een gesprek in plaats van mensen dan te verwijzen naar een ander loket?

De voorzitter: Mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Ik steun de vraag van mevrouw Zandstra.

De voorzitter: Ik stel voor dat we de hoogheerraad kans geven om haar betoog af te maken in de eerste termijn en dat u uw vragen die dat oproept in de tweede termijn stelt. Dan hebben we een iets ordentelijker debat. Dank u wel.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Daarnaast, en dat zou mijn ... De volgende fase in mijn betoog, daarnaast is nog niet aangetoond dat het droog liggen van het slootje, dat dat de oorzaak is van de problemen die de inspreker, die mevrouw Deurloo ook hier aangeeft. En met alle waardering ook voor de inzet die ook mevrouw Deurloo en de burens ook betrachten. En daarnaast, het volgende punt is, als mevrouw Deurloo iets anders wil, dan kan ze a, zoals gezegd, een vergunning indienen en b, als het aangetoond moet worden of het

verhogen van dat waterpeil ook daadwerkelijk effect heeft op de zaken die ook getoond zijn bij de inspraak, dan hebben we hier in huis ook wegen om te bewandelen om te bezien of dat echt een causaal verband heeft. Want dat wordt verondersteld, maar is nog niet op een of andere manier met rapporten onderbouwd. Dan vervolgens kunnen wij, ik hoor u zeggen, kunnen wij de hand over het hart strijken. Ja, dat kan, maar ik denk niet dat dat verstandig is omdat we hier te maken hebben met honderden vergelijkbare situaties en we hier juist kijken, in deze polder, hoe zit het met die verschillende, soms tegenstrijdige belangen? En in deze polder is het echt polderen pur sang waaruit we als waterschappen zijn ontstaan. We zijn hier aan het zoeken van wat is nou de verhouding tussen die diverse belangen en dan kom je uit op deze maatregelen. Daarnaast hebben we ook nog te maken met andere partijen, zoals bijvoorbeeld Natuurmonumenten, en ik hoorde de heer Van den Berg het ook al hebben over de mogelijke agrariërs. Het weidegebied, de rest van de polder, is eigendom van Natuurmonumenten en daar lopen een aantal schapen. Dus Natuurmonumenten is eigenaar en ook gebruiker van deze polder. Verder heb ik eigenlijk nog geen andere opmerkingen op deze vragen. Dus ja, we moeten oppassen voor een precedentwerking en wat ik nu heb gezegd, heb ik gezegd. We hebben hier gepolderd, we hebben hier heel zorgvuldig gewerkt. We hebben goed gekeken en met name ook de ambtenaren, van hoe is de situatie hier en hoe kunnen we naar de beste situatie, het beste peil, hoe kunnen we dat hier creëren? Ik denk dat dat heel goed is gedaan en als we kijken, als de vergunning wordt aangevraagd, dan wordt onderzoek gedaan naar alle mogelijkheden die wel of niet kunnen werken. Dank u wel.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Ik kijk even of er belangstelling is voor een tweede termijn. Ik zie mensen knikken. De vorige keer ben ik daar begonnen, begin ik nu hier. Mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, ik wou toch eventjes vragen of er in de organisatie een potje is om dit soort probleemgevallen, bijna patstellingen die ontstaan, of daar in het veranderen van het peilbesluit ook rekening mee gehouden wordt dat er mogelijk, in de toekomst dan, verbeteringen, maatwerk nodig is en of daar al bij het vaststellen van het besluit ook al rekening mee gehouden wordt?

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Wijbenga, Water Natuurlijk.

Mevrouw Wijbenga: Ja, voorzitter, ik heb een aantal vragen gesteld, maar ik heb niks gehoord over de marge van 0.02, wat de meetfout, zou je kunnen zeggen, van de schouw is. Ik heb geen reactie nog gekregen op het vierde punt van het meenemen van natuurbescherming als belangrijke overweging ook om peilbesluiten aan te passen. Ik heb geen antwoord gekregen op de actualiteit van de legger en de verhouding daarmee. Ik heb ook geen antwoord gekregen op de 44 ambtshalve wijzigingen en ik heb ook geen antwoord gekregen op mijn vraag of een investering van 20.000 zoals bij de Voordijkhoornsepolder van 20.000 euro, of dat niet ook mogelijk zou kunnen zijn voor de situatie bij de Zwet. Dus daar zou ik graag nog wel antwoord op willen ... Sorry, de Schie. Daar zou ik nog wel antwoord op willen hebben, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor net al ter rechterzijde dat het antwoord komt. Mevrouw Örgü, u had nog behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw Örgü: Dank u. Voorzitter, ik ... Dank voor de beantwoordingen van de eerste termijn. Ik wil in ieder geval aangeven dat die precedentwerking wel een belangrijk aspect is en die zorgvuldige afweging daarin, dat wil ik graag even nogmaals benadrukken. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg, had u ook nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer Van den Berg: Ja, dank u wel. Voorzitter, in de eerste termijn was ik wat vergeten en dat wil ik nu ... Ik heb genoten van het mooie plaatje op het scherm van de koeien aan de sloot en weidend in een mooi weiland. Kijk er goed naar en ik hoop dat het zo meteen terugkomt, want het kan wel eens binnen niet al te lange tijd voorbij zijn. Kleine waarschuwing. In de tweede termijn wil ik ook ... Nou ja, ik heb vier vragen gesteld en de eerste, hoe worden belanghebbenden benaderd waarin werkelijk behoorlijke maatregelen toegepast worden bij deze peil besluiten? Gebeurt dat heel secuur? De laatste vraag was: waarom wordt er niet gehandhaafd bij heel hoge peilafwijkingen die nu een soort gelegaliseerd worden ten opzichte van het huidige peil wat gebruikt wordt, dat gaan we nu vaststellen. Wat nog erbij komt is dat ik het toch, ik hoor mevrouw Deurloo zeggen dat Piet Hoogerbrugge. Ik denk dat dat Piet is die er zit, dat die een inlaat bediend heeft en dat dus natuurlijk in bepaalde stukken van de polder is dat gewoon heel gebruikelijk. Als je een hoger gedeelte hebt, dan heb je praktisch altijd een inlaat met een stuwte om het water ook op die plaats op niveau te houden. Is dat gewoon niet mogelijk dat daar toch goede afspraken over gemaakt worden, dat dat, zeg maar, weer plaats gaat vinden. Ik heb begrepen dat de heer Hoogerbrugge dat goed deed in het verleden en wat ik ook een beetje begrepen heb, is dat het huis wat te laag gebouwd is, dat dat overlast geeft. En als je dan ziet dat er misschien veertig andere huizen aan de Delftweg zijn die daar grote schade van ondervinden, dan denk ik gewoon dat je dat huis wat te laag staat en wat misschien een beetje wateroverlast krijgt, dat daar gewoon wat mee gebeuren moet om de rest op te lossen. Dan hoeft dat vermoedelijk toch niet een heel ingewikkelde constructie te worden. Dank je wel.

De voorzitter: Ik kijk verder. AWP nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer Middendorp: Zeker behoefte, voorzitter. Altijd fijn om jezelf te horen.

De voorzitter: U zegt het.

De heer Middendorp: Voorzitter, ik heb inderdaad ook een aantal vragen gesteld waar ik het antwoord niet op gehad heb, maar we hebben samen met de PvdA hebben we expliciet gevraagd van, is het mogelijk om dit ene wel besluit uit deze bundel van peil besluiten te lichten? Omdat wij anders op dit moment zouden willen tegenstemmen. Dus het lijkt me onhandig, en ik bied u een oplossing aan. Verder, inderdaad is er ooit in een nota iets over versnippering geschreven en toen we het schreven, wisten de ambtenaren al dat dat weliswaar een wens is, maar dat de praktijk is, we versnipperen steeds verder. We hebben 70 polders en 700 deelgebieden en u gaat nou doen alsof de wereld vergaat als er 701 peilgebieden komen. Ten derde is, zoals ik al zei, bij een huiskavel een slootje met een extra inlaat, zoals mijn collega van Ongebouwd net zei, is in poldergebieden altijd een heel gebruikelijke oplossing geweest, daar moet je een vergunning voor geven. Dat is allemaal niet zo ingewikkeld. Maar waar het vooral om gaat, voorzitter, is het woord proactief. Ik hoor mevrouw Koop zeggen om en u moet het maar niet persoonlijk aannemen, maar ik hoor u zeggen: het is allemaal heel zorgvuldig gebeurt en vervolgens zegt u: ik denk dat het heel goed is gedaan. Maar ik denk, als ik het zo hoor, dat het helemaal niet zorgvuldig is gebeurd. U heeft hoe lang de tijd gehad om dit peilbesluit voor te bereiden. Het zou u gesierd hebben als er op dit moment een peilbesluit en een vergunning aanvraag had gelegen. U doet het voorkomen van ja, ze hebben geen vergunning gevraagd. Nee, dat deze mensen misschien niet zo gearticuleerd zijn om dit onder woorden te brengen, dat misschien de inspraak niet helemaal te volgen is voor een deel, dat zal allemaal wel, maar het probleem is duidelijk. Er is daar een sloot en sommige mensen zeggen dat er geen water meer in staat en dat moet opgelost worden. Wij hebben potverdikkeme een hele afdeling peilbeheer. Dus ik begrijp niet, als u zegt: het is goed en zorgvuldig gebeurd, waarom dit dan niet is onderzocht, want dat zegt u letterlijk. Het is niet zeker of de sloot de oorzaak is en het is nu nog niet onderbouwd.

De heer Jansen: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja, ik had een vraag aan de heer Middendorp. U zegt, concludeert op basis van het antwoord van de portefeuillehouder en ook van de inspreker: dit proces is niet goed verlopen. Maar ik vind dat eigenlijk wel een beetje te kort door de bocht, want wat ik lees, is gewoon, er is een peilbesluit voorbereid. Er is gesproken met de betrokken mensen, de portefeuillehouder is ook het veld ingegaan en er is een afweging gemaakt. Ik vind dat op zich wel een heel nette manier waarop dit tot stand is gekomen. Dat u het er niet mee eens bent, dat is een tweede. Maar zeg dan niet dat het een slechte procedure is geweest.

De heer Middendorp: Ik heb helemaal niet gezegd dat het een slechte procedure is geweest en misschien is het voor het CDA zelfs een prima verlopen procedure, maar waar het mij om gaat, is dat de procedure precies is doorlopen en de oplossing die u biedt van nou, vraag maar een vergunning aan en die plaatst u buiten het probleem, terwijl daarmee het probleem niet opgelost is. En het had u gesierd, dat zeg ik, ik zeg niet dat u het verkeerd heeft gedaan, ik zeg het had u gesierd, u had goede sier kunnen maken als u had gezegd van nou, we hebben hier inderdaad een probleem en daar moet een vergunning voor aangevraagd worden en daar hebben we alvast wat voor werk voorgedaan zodat we weten waar we aan toe zijn. Want het gaat drie keer nergens over. Een klein pestkaveltje en een klein slootje. Ik vind het echt vreemd dat wij daar hier in dit verband zo over moeten praten. Dus ik ben het niet met u eens, en dat is inderdaad anders dan wat mijnheer Maarten Jansen, met een of twee essen zegt. Ik ben het niet met u eens. Als u zegt, het is heel zorgvuldig gebeurd en ik denk dat het goed is gedaan, dan zeg ik: ik denk niet dat het goed is gegaan. U heeft waarschijnlijk die 22 peilprocedures alles keurig gedaan, maar hier is een klein schroefje blijven zitten. Ik wil u vragen of u dit ene peilbesluit wil terugnemen en ons een volgende vergadering wil informeren over hoe u denkt het probleem op te lossen. Dat is niet aan ons, dat is aan u, aan de ambtelijke organisatie.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Anker van ChristenUnie/SGP, gaat uw gang.

De heer Anker: Voorzitter, dank u wel. Ik had een vraag gesteld over bijlage 21, dat is de nota van beantwoording ingekomen zienswijzen, peilbesluit Akkerdijksepolder. Ik had gevraagd of u de beantwoording daarvan afgestemd had met de Stichting Natuurmonumenten. Ik had ook over bijlage 22, dat is dan de nota van beantwoording ingekomen zienswijzen peilbesluit Schiezone, had ik gevraagd of er een bemiddeling of onderhandeling mogelijk is. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Claassen van 50PLUS.

De heer Claassen: Ja, dank u wel. Ik heb mijn eerste termijn niet gebruikt, maar uiteraard ook alle waardering voor al het werk dat door iedereen is verricht om dit allemaal tot stand te brengen. Ook alles een beetje gehoord hebbende, dat is wel het voordeel als je aan de achterkant zit, ik blijf toch ook wel een beetje een ongemakkelijk gevoel houden bij dit ene peilbesluit. Voor ons is heel erg van belang dat er procedures goed gevolgd worden, dat er wordt geluisterd naar de burgers. We snappen dat er natuurlijk een Delflandbelang is waarbij je het afwegen van alle belangen naast elkaar moet zetten en dat je precedentwerking daar zo veel mogelijk in wordt voorkomen. Maar als ik dan ook hoor dat mevrouw Koop ter plekke is geweest en blij is dat ze daar geweest is, maar eigenlijk al die andere uitgangspunten gewoon toch als belangrijkste heeft gezien, dan vraag ik me ook af wat dat bezoek dan heeft opgeleverd. Heeft dat dan bevestigd dat het allemaal goed is en dat je zo door moet gaan, of is het een heel ongemakkelijk gesprek geweest waarbij u toch een ander

gevoel had en vervolgens de regels toepast? Alles bij elkaar wegend hebben wij toch ook wel een beetje moeite met het vaststellen van dit ene peilbesluit.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Ja, voorzitter, dank u wel. Het is goed dat we hier regels stellen, we moeten ook proberen die algemeen te formuleren, ook op basis van algemene principes. Maar het neemt niet weg dat je altijd in een individueel geval een individueel besluit te nemen hebt en een individuele keuze te maken hebt en er soms ook voor moet kiezen om maatwerk te leveren. In de stukken lees ik geen duidelijke belangenafweging, lees ik niet welke belangen er tegen elkaar zijn afgewogen en waarom dan dit de doorslaggevende uitkomst is alles overwegend. Ik lees vooral dat we willen vasthouden aan het peil zoals het er nu is. Misschien, als ik die belangenafweging op een andere manier lees, dat ik tot dezelfde conclusie kom, maar op basis van die stukken en de toelichting die nu is gegeven, kan ik die conclusie niet delen. Ik vind het jammer dat het hoogheemraad niet dit specifieke onderdeel wil terugnemen en daar met de belanghebbenden opnieuw over in gesprek wil gaan. Dat geeft de ruimte om die belangenafweging duidelijker inzichtelijk te maken voor eenieder en ook voor ons en daarna hopelijk tot een besluit te komen wat ook op brede steun kan rekenen. Dat betekent dat ik bij deze maar vast aangeef dat wat ons betreft we apart willen stemmen over peilbesluit 24 en dan zullen tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jansen van het CDA.

De heer Jansen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, zoals ik in mijn eerste termijn ook al heb aangegeven, is het ... Zien wij duidelijk dat er een belangenafweging wel heeft plaatsgevonden en dat een voorstel voor ons ligt. We roepen ook nog wel op om inderdaad samen te zoeken naar oplossingen en wat dat betreft wil ik ook me aansluiten bij de suggestie die de heer Van den Berg heeft gedaan om gewoon met een kleine aanpassing toch iedereen tevreden te stellen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zit even naar het debat te luisteren, maar volgens mij heeft de hoogheemraad nog niet gezegd dat ze dit voorstel niet wil terugnemen. Eventjes voor de goede orde. We gaan het nu van haar horen, maar volgens mij is een aantal van uw leden vooruitgelopen op zaken die zij hopen. Maar ik kan het verkeerd hebben.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, het zou toch bijzonder zijn als je in de eerste termijn vraagt om een stuk terug te nemen en dat in heroverweging te nemen, dat dan alle antwoorden erop voortborduren om te blijven bij het besluit wat er nu is en dat u dan nu zegt: de hoogheemraad heeft niet gezegd het stuk niet te willen terugnemen. Nee, misschien niet zo letterlijk, maar dat is toch alles wat de eerste termijn heeft uitgestraald.

De heer Middendorp: Voorzitter, dat betoog ondersteunen wij.

De voorzitter: Mevrouw Koop, de tweede termijn. U heeft een heel aantal vragen waren in de eerste termijn niet beantwoord en u heeft toegezegd dat u daarop zou ingaan. Dank u wel.

Mevrouw Koop: Ja, voorzitter, dank u wel. Volgens mij is een tweede termijn juist bedoeld om te reageren op de discussie die we hier met elkaar voeren en in te gaan op de argumenten die wij hier met elkaar wisselen, want dat is volgens mij ook de bedoeling van een commissie en ik heb vanmorgen ook een commissie mogen volgen waar ook goed werd geluisterd naar elkaars argumenten en daar ook op in werd gegaan en ook gezamenlijk werd gezocht naar een oplossing. Dus ik vind het ook inderdaad wat voorbarig om nu al vooruit te

lopen op de beantwoording in tweede termijn. Ik ben inderdaad, het klopt, een aantal vragen vergeten, die heb ik over het hoofd gezien. Het ging met name, er waren een paar beleidsmatige vragen ook die betrekking hadden op onze nota peilbeheer, op het peilbeheerbeleid dat we hier voeren en dan ook nog wat specifiekere vragen op het voorliggend voorstel. Wij toetsen de peilbesluiten aan de hand van een aantal criteria die we hier hebben vastgelegd in de nota peilbeheer. Nu hoorde ik zowel de Partij voor de Dieren als Water Natuurlijk vragen: ja, kunnen wij niet wat nadrukkelijker klimaatadaptatie en natuurontwikkeling, kunnen wij dat niet wat zwaarder laten wegen in de argumenten vanuit de nota peilbeheer in het toetsen van de peilbesluiten, als ik het zo samenvat.

Mevrouw Wijbenga: Ja, nu lijkt het erop, kijk, het is niet zo dat ecologische effecten vaak in die tabel niet mee worden gewogen net als aantasting van de fundering, ik noem maar even een andere. Maar natuurbescherming en klimaatadaptatie is een hoger geïntegreerd niveau, dus dan zou je toch kunnen verwachten dat dat langzamerhand ook op dat niveau wordt meegewogen als een element om peilbuizen voor een heel gebied wel of niet aan te passen, op welke manier dan ook. Dus het is niet per locatie alleen maar, die sloten, zijn er ecologische effecten, maar ook het hogere niveau. Dat was de gedachte achter mijn vraag.

Mevrouw Koop: Ja. En dan zou je ook moeten kijken van wat is de omvang van dat effect, laten we even archeologie noemen, is het zo'n ding? En dan, wat is de waarde daarvan of is het een hectare? Datzelfde geldt ook voor natuurwaarde, neem ik aan. Ja, ik probeer even te zoeken, anders moeten we daar ...

Mevrouw Wijbenga: Ja, op de locatie zelf heb je effecten. Maar elke locatie is een onderdeel van het grotere geheel als het gaat om natuurgebied of klimaatadaptatie en het is met name dat laatste wat passend is bij gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ontwikkeling enzovoort, maar het is van een andere orde dan gebiedsontwikkeling.

Mevrouw Koop: Ja. Nu is ruimtelijke ontwikkeling, zoals ook de heer Riemersma stelde, het hoeft niet per se bouwen te zijn, dus die categorie die is in die zin meegenomen. Maar ik kan mij voorstellen dat u zegt, ja, gezien de huidige actualiteit en de ontwikkelingen waar we nu met ze allen tegenaan lopen, zou dat wat zwaarder gewogen kunnen zijn. Ik denk dat het in dit kader nu niet past om te zeggen nou, dat gaan we nu doen. Dat betekent ook een substantiële verandering in de nota peilbesluiten die we hier in 2017 hebben ... Of een amendering ervan. Maar ik ben wel bereid om daar eens naar te kijken, want ik vind dat ook zeker wel de moeite waard. Dan, ik loop even ...

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Is dat een toezegging?

De voorzitter: Ik denk dat dit een toezegging is.

Mevrouw Koop: Jazeker, het is een toezegging. Dus het geldt niet alleen voor Water Natuurlijk, maar ook de Partij voor de Dieren heeft daar ...

De voorzitter: Maar goed om het even te checken.

Mevrouw Koop: Ik ga nu even wat nauwkeuriger de vragen nalopen. Even kijken. Er zijn een aantal vragen gesteld over de afstemming met de belanghebbenden, onder meer met Natuurmonumenten specifiek en dat ook bij de Akkerdijsche polders. Daar heeft ook de heer Anker van de ChristenUnie/SGP naar gevraagd. Er is behoorlijk overleg met Natuurmonumenten, dat overleg loopt nog steeds en er loopt nu ook onderzoek in samenwerking met Natuurmonumenten om te kijken van wat zijn de effecten van het peilbeheer en op de natuur en op de vogelstand. Het is echt een, ik zou haast zeggen, fantastisch gebied, 200 vogelsoorten van de 350 in Nederland. Dus er is goed overleg op dit moment met Natuurmonumenten en ook met de bewoners. Dat gebeurt op verschillende manieren, met bezoek, met telefoontjes, met brieven en ook bezoeken. Dus er is behoorlijk overleg. De bewoners van het Delftechpark bij Rotterdam, is daar mogelijk ... Ik hoorde u vragen over een bemiddelaar. Ik heb niet begrepen dat dat echt zo hoog oploopt, maar als er echt problemen zijn, dan kunnen we daar natuurlijk ook nog even gaan praten, maar vooralsnog laten dit gewoon zo staan. Maar als er problemen zijn, dan gaan we daarmee in overleg. Dan heb ik, even kijken, hoor. Nou, ik blijf erbij dat er, en dat is ook met name ten aanzien van de opmerkingen van de heer Middendorp, ik blijf erbij dat we voor alle gebieden een goede en zorgvuldige afweging hebben gemaakt en dat het ook altijd een kwestie van belangenafweging is. Even kijken, ik kijk nu even, ik loop nu eventjes, u moet me even wel tijd geven om alle vragen langs te lopen. Het plaatje van de heer Van den Berg, die opmerking over de foto, die nemen we ter harte. Misschien hebben we juist daarom wel die foto als voorpagina genomen. Het wegen van de belangen, daar hebben we het over gehad. Waarom hebben wij de achterliggende jaren niet gehandhaafd? Omdat het waarschijnlijk de situatie daar niet echt een groot effect had op het watersysteem. De heer Van Heijningen die heeft gevraagd, is er een potje voor dit soort kwesties? Als ik dan ga zeggen, ja, dan loopt het hier straks storm. Er is geen potje hiervoor in de begroting. Even kijken, hoor. Proactief. We hebben de procedures zorgvuldig doorlopen, dat kan ik u wel zeggen. Ja, of het mij siert, daar gaat het eigenlijk niet om. Dan kijk ik even verder. Kunt u mij nog even helpen? Oh, de 44 ambtelijke wijzigingen. Ja, wat zijn dat voor wijzigingen? Ja, dat zijn echt ambtshalve wijzigingen bijvoorbeeld een peilschaal die scheef hangt. Ja, die moet, als die recht hangt, dan moet daar een peilbesluit over worden voorbereid, omdat dat dan twee centimeter kan verschillen en dan gaan we daarop sturen. Dus dat bijvoorbeeld of het kan ook zijn dat in de legger, dat daar een schuifje daar staat en dan komt er ... Gaat er iemand in het gebied en die zegt dan: verhip, hier in de legger staat het schuifje daar, maar nou zie ik dat die daar staat. Ja, dan moet daar dus ook een ambtshalve correctie opgevoerd worden. Dus het zijn eigenlijk van die heel kleine, taalfoutjes zal ik zeggen, in het systeem. Ik weet niet of dat helemaal een correcte benaming is, ik kijk even naar de collega's.

De voorzitter: Een grensaanpassing, werd er vanaf de tribune technische bijstand geroepen. Was hiermee ook de legger geactualiseerd?

Mevrouw Koop: En wat is de relatie dan met de legger? Dit dus. Even kijken, zo hebben we in ons grote gebied, dan zou ik haast zeggen, dan is 44, als je het zo ziet zijn dat er heel veel, maar het is relatief gezien nog weinig. Maar dat wil niet zeggen dat er niet heel veel inspanning op gepleegd wordt.

Mevrouw Wijbenga: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, ik hoor u. Mevrouw Wijbenga.

Mevrouw Wijbenga: U zegt: niet zoveel. Maar hoeveel peilbesluiten zijn er? Want dan weten we even een beetje hoeveel hoeveel is.

Mevrouw Koop: Het zijn er honderden. Maar dat exacte aantal, ik zie ook beide ambtenaren. Maar als u dat wilt weten dan ...

Mevrouw Wijbenga: Het hoeft niet exact, maar het gaat even om orde van grootte.

Mevrouw Koop: Als u dat wil weten, dan kan ik u dat nog doen toekomen.

De voorzitter: Nou, de heer Middendorp hier in ons midden, die zegt dat er 700 peilgebieden zijn hier in Delfland. Maar eens in de tien jaar zal je een peilbesluit moeten nemen, dus dan kan je het een beetje uitrekenen.

Mevrouw Koop: Dat was vroeger een keer in de tien jaar, maar we moeten nu zorgen voor een actueel peil. Maar goed, dan ga ik nu te veel in op de techniek. Even kijken, wat is er nog blijven hangen? Ja, wordt er gemonitord op het effect, dat was ook nog een vraag van de Partij voor de Dieren. Jazeker, er wordt in samenspraak met Natuurmonumenten gemonitord op het effect. Dan krijg ik nu nog een andere ... Komen we nu eigenlijk bij het hart van deze discussie. De inspraak van mevrouw Deurloo en haar buurman. Wat gaan we nu doen? Ik volg natuurlijk, en dat doen ook de ambtenaren, de nota peilbeheer die we hier met elkaar hebben vastgesteld en zodanig werken we hier ook in huis met een nota waarmee u ons op pad stuurt met de kaders die u aangeeft. Ik denk dat het goed is om in ieder geval deze nota nagenoeg in zijn geheel door te sturen naar de VV waarbij we dit peilbesluit even terugnemen naar het college en toch met elkaar zoeken met elkaar zoeken naar een oplossing, want ik hoor dat u toch wel heel erg zoekt naar een mogelijkheid om iets te doen op deze locatie in overleg met de bewoners. Dus ik denk dat het goed is om toch hier dit stuk nu dan het stuk voor het grootste deel door te zetten, maar dan dit element even mee terug te nemen naar DNH.

De voorzitter: Oké, nou, voor de orde, dat is een toezegging. We wachten de reactie van het college af op weg naar de VV-behandeling.

Mevrouw Koop: Ja.

De voorzitter: En dan wil ik jullie voorstellen om de rest, de overige peilbesluiten, als hamerstuk aan te wijzen. Is dat de werkbare weg? Prima. Dan denk ik dat we hiermee aan de afronding van dit agendapunt zijn. Ik wil jullie allemaal complimenteren, want in de discussie die we hebben gehad in twee termijnen zijn er oplossingsrichtingen gesuggereerd waar het college vast wat mee kan. Dat gaan we horen. Dank u wel.

04.H Hamerstukken

De voorzitter: Dan ben ik aan het volgende agendapunt. Ik had wat moeite om mijn iPad aan de praat te krijgen, maar dat is weer gelukt. Andere hamerstukken zijn er niet.

5 Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan kom ik bij de ingekomen stukken. Er zijn twee ingekomen stukken.

05.01 Beantwoording schriftelijke vragen CU/SGP over monumentale status Maasdijk

De voorzitter: 05.01, de beantwoording van schriftelijke vragen ChristenUnie/SGP over de monumentale status van de Maasdijk. Iemand behoefte om hier nog iets over te zeggen in de eerste termijn of? Ja, de heer Anker natuurlijk, hij heeft het geagendeerd. Gaat uw gang.

De heer Anker: Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, onze fractie heeft schriftelijke vragen gesteld over de Maasdijk tussen 's-Gravenzande en Maassluis. Door de Maasdijk aan te wijzen als monument, is de kans dat deze in de

toekomst geheel of gedeeltelijk afgegraven wordt, kleiner. Onze fractie, ChristenUnie/SGP vindt de beantwoording van de vragen over de monumentale status van Maasdijk te vrijblijvend. Het bestuur is als eigenaar van de dijk gehouden om de monumentale status aan te vragen bij de gemeente Westland dan wel de rijksdienst voor cultureel erfgoed. Een daadwerkelijke monumentale status biedt meer bescherming om afgraven van de dijk te voorkomen. Verder vraagt onze fractie te onderzoeken of er draagvlak is bij de gemeenten voor een betere bescherming van de Maasdijk middels monumentale status of bestemming natuur en landschapswaarden. U zegt dat de provincie Zuid-Holland de Maasdijk de gewenste bescherming geeft, maar het gaat ons om de monumentale status. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp zeer uw vraag en ik vind het ook een sympathieke vraag, want het gaat natuurlijk ook om de identiteit van ons gebied en de Maasdijk is daar een belangrijke drager in. Als ik het zo interpreteert, gaat het u vooral om het lijnelement in de Maasdijk in het gebied tussen Westland en Maassluis. Wij hebben daartoe nu vier maatregelen om deze Maasdijk te kunnen borgen. Hij is opgenomen in de ruimtelijke kwaliteitskaart van de provincie, hij is deel van de cultuurhistorische atlas van Zuid-Holland, hij is ook opgenomen in de watervisie van Delfland en er zijn kaders gesteld in de omgevingsverordening van Zuid-Holland. Wij gaan ervan uit dat dat in ieder geval voldoende is, want als er iets met die dijk wil gebeuren of moet gebeuren, ja, dan komen die mensen toch uiteindelijk bij ons terecht en wij moeten daar ja of nee tegen zeggen, om dat woord maar weer te gebruiken, wij moeten daar een vergunning voor verlenen. Als wij ... Stel dat wij een aanvraag zouden doen voor een provinciaal monument. De provincie Zuid-Holland kent geen provinciaal monument, wat ik nu heb vernomen, er zijn maar een paar provincies in Nederland die monumenten kennen. Dat zijn Noord-Holland en Drenthe en Limburg. Dat heeft ook heel veel nadelen, want dat betekent bijvoorbeeld: als je een extra oprit zou willen maken aan de Maasdijk, dat dat dan niet zou kunnen. Als er iets moet gebeuren aan de Maasdijk of reparatie, dan zou dat niet kunnen. Dat is de ene kant. De andere kant betekent ook dat wij heel veel kosten zouden moeten maken, dat als er iets is aan die Maasdijk, ja, dan moet ... Ja, wij zijn daar eigenaar van, ja, dan moeten wij hem opknappen. Dus wij gaan ervan uit dat we nu met deze vier maatregelen voldoende borging hebben gegeven aan het lijnelement en dat anderzijds we, mocht er iets nodig zijn aan de Maasdijk, dat we ook nog die vrijheid hebben om dat te kunnen doen en ja, het is ook de meest kosteneffectieve maatregel, deze vier punten die ik u genoemd heb. Dus ik hoop dat u daarmee uit de voeten kunt.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Anker, een reactie?

De heer Anker: Voorzitter, dank u wel. Dank voor de beantwoording, voor deze vier punten. Ik ga hiermee terug naar onze fractie.

De voorzitter: Dank u wel.

05.02 Beantwoording schriftelijke vragen CU/SGP over Recreatievaarwegbeheer

De voorzitter: Dan ga ik naar agendapunt 05.02, volgens mij. Dat zijn de schriftelijke vragen, de beantwoording daarvan over de recreatievaarwegbeheer. Ook op verzoek van de ChristenUnie/SGP op de agenda geplaatst. Mevrouw Koop of mijnheer Anker. Had u nog een toelichting?

De heer Anker: Ja, ja, is goed. Ja, wij hebben deze schriftelijke vraag ingediend en ook op de agenda van deze commissie laten zetten. Onze fractie, ChristenUnie/SGP, heeft schriftelijke vragen gesteld over recreatief

vaarwegbeheer. En de toegankelijkheid van wateren voor vaartuigen. Wij denken dat met een landelijke uniforme regeling voor vaarwateren, door vaarhoogten en breedten van wateren worden vastgelegd. Onze fractie vindt de beantwoording over het openbaar maken van recreatievaarwegen veelbelovend. Echter, er is geen concreet traject van behandeling uitgewerkt. U zegt in de beantwoording van de schriftelijke vragen dat de mogelijkheid van een legger voor vaarwateren kan worden meegenomen als een mogelijke richting in de gesprekken met de provincie en gemeenten. Dat is een heel algemene uitspraak. Onze fractie is op zoek naar een concreet traject voor recreatief vaarwegbeheer en openbaarheid van vaarwateren. Dat was het, dank u wel.

De voorzitter: En nu wil u natuurlijk een nadere toelichting van het college horen. Mevrouw Koop of mijnheer Vissers.

Mevrouw Koop: Voorzitter, mag ik deze doorgeven aan de collega vaarrecreatie?

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Dank u, voorzitter. Ja, het meest concrete, het is altijd de vraag hoe uitgebreid moet je zijn in je beantwoording? Waarschijnlijk zijn we hier te uitgebreid geweest, want het concrete staat erboven en dat is namelijk het traject dat de provincie ingezet heeft en aan recreatie Nederland, waterrecreatie Nederland heeft gevraagd om een onderzoek te doen naar een fijnmazig netwerk en juist om die uniformiteit na te streven, hebben ze daar zelf nu van gemaakt een onderzoek naar een E en F netwerk. Dat lijkt weer een of andere vage afkorting, dat is het niet. Vaarrecreatie is ingedeeld van groot naar klein. Er is een landelijke classificatie ABCD en waterrecreatie Nederland heeft van een aantal provincies afzonderlijk opdracht gekregen om te kijken of er een fijnmaziger kwalificatie nuttig zou kunnen zijn. Waar het in Zuid-Holland in de opdracht fijnmazig netwerk heette, hebben zij geïntroduceerd, nou, dat zou dus betekenen dat je naast de grotere categorieën van A naar D misschien nog een categorie E en F zou kunnen toevoegen. Dat is nog steeds in behandeling bij waterrecreatie Nederland. Er zijn al tussenresultaten gepresenteerd. Wij waren een paar maanden geleden, toen wij deze vragen beantwoordden nog in de veronderstelling dat we in dit kwartaal daar via de provincie nadere informatie over zouden krijgen. De laatste inschatting is dat dat waarschijnlijk begin volgend jaar is, maar dat is het concrete aanknopingspunten om daar binnen de provincie naar te kijken. De eerste indruk daarvan is wel dat een heel uniforme indeling, gezien de grote gebiedsverschillen in de verschillende provincies. We hebben hier een sloepennetwerk, maar dat laat zich weer net niet vergelijken met een fijnmazig netwerk in bijvoorbeeld de provincie Noord-Holland of Friesland, twee andere provincies die hiermee aan de slag zijn. Dus de vraag of dit tot een landelijke kwalificatie gaat leiden, of toch een meer specifiek Zuid-Hollands fijnmazig netwerk, die is daarmee op dit moment nog niet beantwoord en wordt gekoppeld aan de uitkomsten van dat onderzoek. Dat is voor ons het concrete aangrijppingspunt en alles wat er verder aan onze inzet om heen staat, zou daar, wat ons betreft aangeharkt kunnen worden en de provincie ziet nadrukkelijk voor zichzelf ook een rol in het netwerk om niet binnen de provincie nog weer allerlei verschillende benaderingen te hebben. Dus wij zullen ons zoveel mogelijk voegen in hoe de provincie dat onderzoek oppakt. Nogmaals, wat dat betreft goed dat het hier nog even aan de orde is. De verwachting die we een half jaar geleden hadden, een paar maanden geleden hadden, dat het nog dit jaar zou zijn, is, wat we nu van de provincie vernomen hebben, dat begin volgend jaar de resultaten van het onderzoek bekend zullen zijn en dan zullen we uiteraard, als daar zaken uit voortkomen, u daar ook over een mededeling doen.

De voorzitter: Dank u wel. Voldoende?

De heer Anker: Ja, dank u wel voor de toelichting en beantwoording van deze vraag.

De voorzitter: Prima.

6. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: Dan ben ik nu aan de rondvraag en een paar mensen hadden zich al aangemeld. Ik heb begrepen dat de heer Jansen, de heer Zwinkels, het CDA, een vraag voor de rondvraag had en daarna ga ik gewoon zo rond. De hoogheemraden beantwoorden ze allemaal tegelijk als we hier zijn aangekomen. Mijnheer Zwinkels.

De heer Zwinkels: Dank u wel, voorzitter. Enige weken terug, een maand geleden precies, zijn we op werkbezoek geweest met onze fractie in Pijnacker-Nootdorp. We schrokken van de situatie daar in sommige woongebieden. Als je nu praat over verzakkingen en dat soort zaken meer, verontrust het ons zeer, als je kijkt naar de ondergrondse infrastructuur, riolering, waterleiding, kabels, hoe het daar eigenlijk mee stond. Als je daar verzakkingen meemaakt er bijgetrokken wordt door bewoners, van ruim 50 cm. Dat is ongekend. Wat doet riolering daarmee? Hoe is de situatie? Wat doet Delfland in dat geval om bodemdaling tegen te gaan en hoe werken ze daarin samen met gemeenten? Kan Delfland daar direct wat aan doen? Nee, het zijn natuurlijk feiten die je daar onder ogen krijgt. In hoeverre zijn lekkages van de riolering een probleem voor het oppervlaktewater van Delfland?

De voorzitter: Dat was hem?

De heer Zwinkels: Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Teerink, Partij van de Arbeid.

De heer Teerink: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag naar aanleiding van de mededeling van de hoogheemraad aan het begin over de woningbouwopgave en het overleg wat daarmee met waterschap is opgestart. Het was iets langzamer, maar we hebben geleerd van mevrouw Wijbenga dat er niet gesproken wordt over een andere verdeling over provincies en van mijnheer Middendorp hebben we geleerd dat er nog geen concrete doelstellingen zijn, dat daar hard aan gewerkt wordt. Ik vroeg me, naar aanleiding daarvan, af of er ook gesproken wordt over waar die woningen hun neerslag krijgen in de provincie. Dus dat we ze niet opnieuw gaan herverdelen. Ik kan me voorstellen dat het van belang is voor het behalen van onze ambities en doelstellingen om niet meer polders vol te bouwen, maar ook om gebieden waar al water gerelateerde problemen zijn te zeggen, daar zou een herstructurering wel heel erg goed uitkomen. Dat was mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga het rijtje af. U past. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter. Ik heb twee vragen. Ik heb één vraag, ik denk dat dat is voor hoogheemraad Vissers, het gaat over de voortgang van de vangstproef met de rivierkreeft. Het is nu november, dus ik neem aan dat de vangstproef inmiddels is afgerond en dat er een eerste indruk is en of u die met ons kan delen. De tweede vraag is: is de Delftse Hout, daar hebben wij als AWP het afgelopen jaar verschillende keren vragen over gesteld, het gaat over de waterkwaliteit. Wij zijn door sportvisserij opnieuw benaderd en die blijven volhouden dat de Delftse Hout zou moeten worden gebaggerd. Dan heb ik het niet over de zijgangen die ooit zijn gebaggerd, maar in het middendeel. Ik kan daar geen ja en geen nee op zeggen, uiteraard, maar ik hoor graag ... En het valt waarschijnlijk buiten het schema en de Delftse Hout is ... Dan heb ik nog een vraag: is het Delftse Hout alleen zwemwater of is het ook KRW-gebied? Maar de vraag is inderdaad: nu de rekenkamer zich zo kritisch heeft uitgelaten over het baggerbeleid en het college de aanbevelingen

heeft omarmd, betekent dat ook dat er nu gebaggerd zou kunnen gaan worden, dat er gebaggerd kan worden, laat ik het concreet zeggen, in de Delftse Hout in de komende twee jaar?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraagje over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Per 1 januari, zoals u vermoedelijk weet, gaat dat van start. Is Delfland daarop voorbereid, in verband met de bufferstroken langs sloten en KRW-lichamen?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van den Burg.

Mevrouw Van den Burg-van Leeuwen: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb een vraag aan de portefeuillehouder cultureel erfgoed, mevrouw Koop. Het betreft de brief die bij de ingekomen stukken zat over de Zwetsluis. Er is, het loopt niet erg prettig in de tijd. Er staat dat is afgesproken ons verder te informeren, derde kwartaal van dit jaar. Nou, het jaar is bijna om. De ambtenaar die ermee bezig is om de restauratie in kaart te brengen, alle mogelijkheden, varianten uit te werken, die heeft al een aantal keren toegezegd om ons te informeren en ook de omgeving, de bewoners in de omgeving van de Zwetsluis. Dat is na de eerste afspraak drie keer verzet en het ligt nog steeds stil. Dus ik zou toch wel willen dat er nu een beetje vaart in komt. Verder heb ik de brief gelezen en daar staan vijf varianten genoemd. Variant één en vijf zijn kansrijk, maar ik vind het niet duidelijk erin staan. Wij willen graag weten of de doorvaarbaarheid van de sluis gewaarborgd is in de twee voorkeursvarianten. Dat vinden wij ontzettend belangrijk, want het plan is niet alleen de renovatie van de sluis, maar gewoon ook de doorvaarbaarheid, met name omdat dit een heel mooi stukje water rond de sluis en de sluis zelf een stukje watereducatie is voor iedereen heel belangrijk, daar zit een hele geschiedenis aan vast en dat was een van de dingen waarom wij ons ook gefocust hebben op deze Zwetsluis. U weet het, u heeft zelf een bezoek gebracht aan de sluis. Helaas heb ik de vorige commissievergadering gevraagd of er, het was een initiatief van dames Delfland, om de Zwetsluis te gaan bezoeken en de hele omgeving en eens laten zien hoe waardevol dit stukje is en hoe belangrijk het is, met name voor de *awareness*, de hele waterhuishouding daar in een *nutshell* zichtbaar voor iedereen die wat meer wil weten van hoe het nu eigenlijk geregeld is. Dat is helaas voorbijgegaan. Er was een andere excursie belangrijker. Dat vonden wij niet, maar is wel zo, en het was ook niet bedoeld voor de dames, maar het was bedoeld, wij hadden ook de heren er heel graag bij uitgenodigd. Helaas, de kans is even voorbijgegaan en het is nou ook weer jammer dat die Zwetsluis, dat hele renoveren ook weer een beetje in de tijd gaat verlopen. Ik zou daar in ieder geval wel een keer een herkansing voor willen hebben en ik zou van u willen weten, en daar hoeft u nu niet meteen op te antwoorden, van wat is, is die doorvaarbaarheid gewaarborgd en is daar twijfel bij, dan willen wij, en met name de persoon die hier zit, wel heel erg duidelijk zeggen dat die doorvaarbaarheid voor ons een heel, heel belangrijk punt is. Want in het begin van de Zwetsluis werd er meteen geroepen van, daar kan een kleikist in en dan kijken we wel verder of we het nog mooier kunnen maken. Dat is echt voor ons niet bespreekbaar.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Van den Burg-van Leeuwen: Ik heb een tweede rondvraag. Dat is met name ook dat kaartje wat al even ter sprake was over het doorspoelen, de waterrichting, de stroomrichtingen. Het is een retorische vraag, dus ik hoef geen antwoord. Ik zie dat daar stromingen aangegeven zijn. Ik zou zeggen, als je gaat doorspoelen, zorg dan dat die stroming zo gaat dat het uitgemalen wordt bij het Van den Burggemaal, dan hoef je niet het gebied in met het vervuilde water uit het Westland, uit de glastuinbouwgebieden, en dan wordt het uitgemalen en dan hebben we toch een grote kans dat daar een grote reinigungsoperatie van het water plaats

gaat vinden en dat wil ik met name ook benadrukken, want 2027, dat heb ik vorige keer ook gezegd, dat nadert en wij moeten wel voldoen aan de doelstellingen waar wij ons toe verplicht hebben. Dan wilde ik nog een derde opmerking maken, dat is geen vraag. Ik wil mijnheer Paalvast bedanken, want die heeft ons, nog nadat de peilbesluiten genomen zijn, heeft hij ons nog een tijd laten genieten van het prachtige landschap van ons Delfland van de 41.000 hectare hebben we wel weer zicht gekregen waar we het ook allemaal voor doen, want wij moeten zuinig zijn op ons prachtige polderlandschap, dat echt oer-Hollandse landschap met die koeien in de wei. Dank u wel, mijnheer Paalvast.

De voorzitter: Maar wat was het nou voor koe? Een bonte zag ik. Hij is weg. Mevrouw Örgü, had u een vraag? Water Natuurlijk een vraag?

Mevrouw Wijbenga: Ja, dank u wel, voorzitter. Ook even terugkomend op de woningbouw opgave. De hoogheemraad zei dat water en bodem leidend zijn en wij zouden willen vragen aan de hoogheemraad of, ook naar aanleiding van de opmerkingen van de heer Middendorp, of Delfland al zover is dat we in ieder geval kunnen zeggen waar er niet gebouwd zou moeten worden in het kader van water en bodem. Het tweede, dat is ook dat we hopen dat daar waar er wel gebouwd gaat worden, of dan ook rekening gehouden kan worden met de wensen vanuit de VV ten aanzien van compensatie bij verhardingen en of er, als laatste dus, ook nagedacht kan worden wat die compensatie of althans, nu al nagedacht kan worden wat die compensatie dan gaat inhouden. Dat gewoon om te anticiperen en niet om te reageren nadat er vanuit de provincie Zuid-Holland met allerlei plannen gekomen wordt. Dus dat is eigenlijk een vraag aan u, of dat mogelijk is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Heijningen, had u nog vragen voor de rondvraag?

De heer Van Heijningen: Jawel. Een van de vragen werd daarnet ook aan aangestipt is het verslag van de rekeningcommissie over het baggeren. Ja, de vorige keer is besproken dat er voor schone bagger nu toch ongebruikt het gebied uitgaat. Ik weet dat er vraag is naar schone bagger. Kan de organisatie kijken of er mogelijkheden zijn om die vraag richting de agrarische wereld in te vullen en als dat ja is, om dan de komende baggerperiode ook een pilot daarvoor op te zetten om te kijken wat de haken en ogen zijn om dat te kunnen stroomlijnen. Dan nog een vraag. Ik heb begrepen dat de rivierkreeften alleen gevangen mogen worden door beroepsvissers. Ik zou toch willen vragen of de organisatie kan onderzoeken of onze muskusrattenvangers ook een vergunning kunnen krijgen om die beesten te gaan vangen, omdat ze A, veel gebiedskennis hebben, weten waar de beesten zitten en daar ons een heel stuk vooruit kunnen helpen, vooral ook omdat ze, als de muskusratten weggevangen zijn, zichzelf werkloos gemaakt hebben. Dan hebben ze alvast een andere taak.

De voorzitter: Oké, dank u wel.

De heer Van Heijningen: Nog een ding. In de jaarstukken zijn de KPI's weer eens tevoorschijn gekomen. Wij willen voorstellen om de KPI's die belangrijk zijn voor onze commissie, een keer per kwartaal hier op tafel te brengen, om gewoon te kijken van, hoe gaat de voortgang en niet één keer per jaar te zien te krijgen. Dat was het.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden, u heeft ook een rondvraag aangemeld.

Mevrouw Onderdelinden: Dat heb ik zeker, dank u wel. Ja, ik wil even de commissie terugnemen naar de VV van 17 december 2020, dat weet u misschien nog, dat was toen allemaal nog online. We hadden toen een inspreker, dat was de inspreker, dat was de directrice van de Wildopvang in Delft en ja ons bereikte ons vorige week het zeer verdrietige bericht dat de Wildopvang inmiddels heeft moeten sluiten vanwege oplopende

kosten zoals waar veel mensen mee te maken krijgen, maar ook organisaties zoals de hare. Wellicht weet u nog dat het op die VV dat er toen is gevraagd, kan Delfland gezien onze ambities en het meerjarenplan over het steunen van biodiversiteit, het bevorderen van biodiversiteit, het beschermen van natuur in ons gebied, of Delfland daar misschien een bijdrage aan kan leveren en dat bleek niet mogelijk. De hoogheemraad was wel bereid in gesprek te gaan om te kijken of we op andere manieren konden steunen, maar dat lijkt toch op niets te hebben uitgelopen. Ja, als Delfland het echt serieus neemt, dan zou dit echt ... Dat zou echt een enorme klap in het gezicht moeten zijn, want met het verdwijnen van de Wild opvang, verdwijnt een van de meest professionele organisaties in ons gebied zijn die zich daarmee bezighield. Er verdwijnt heel veel ervaring, er verdwijnt een organisatie die hier gewoon al jarenlang mee bezig was. Ja, en dat krijg je niet zomaar terug. Ik vind het moeilijk om hier echt een vraag aan te koppelen, want ik weet ook niet hoe we nu verder moeten. Mijn vraag is eigenlijk aan het college: wat nu? Wat gaan we nu doen om echt te zorgen dat wij serieus werk maken van het beschermen van alles wat leeft in ons gebied en niet alleen de mensen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er is een aantal vragen gesteld, die makkelijk te verdelen is tussen de portefeuillehouders. Er zijn ook een aantal vragen gesteld die ook waarschijnlijk nu wel te beantwoorden zijn, voor tien uur. En er zullen een aantal vragen zijn die niet makkelijk te beantwoorden zijn en waarover we later misschien nog schriftelijk terug moeten komen. Wie mag ik het eerst het woord geven? De heer Vissers. Gaat uw gang.

De heer Vissers: Dat mag, voorzitter. Dan neem ik een deel van de vraag van de heer Zwinkels mee, in hoeverre zijn lekkages van de rioleringen een probleem? Dat zijn ze. Dus als een riolering lekt of overstort, dan komt het via de bodem in het grondwater en ons oppervlaktewater. Dus ja, dat is een probleem, maar dat is een algemene vraag. Waar het om de specifieke situatie in Pijnacker gaat, primair zijn binnenstedelijke verzakkingen een opgave van de gemeente. Maar als dat waterbeheer aspecten is zich heeft, dan zullen ze ongetwijfeld ook met de collega's van Delfland in gesprek komen. Dan de heer Middendorp, als hij het goed vindt, dan wil ik hem graag verwijzen naar een brief die naar de commissie toekomt met een rapportage over de stand van zaken rivierkreeft.

De voorzitter: Kunt u zeggen wanneer die brief komt?

De heer Vissers: We hebben hem, als het goed is, aanstaande dinsdag in het college. Dan zal het misschien nog een paar dagen duren voordat die ... Hij stond eigenlijk voorgesorteerd voor die commissie die we wel of niet geschrappt hebben. Maar daar staat de stand van zaken in en ook met het oog op de klok denk ik dat het goed is om het daarbij te laten. Uw andere vraag over de Delftse Hout. De Delftse Hout is geen KRW-lichaam en Delftse Hout staat, mede in het kader van het afwegingskader voor zwemwater wat we hebben en de prioritering die op basis daarvan heeft plaatsgevonden, niet bovenaan in het lijstje voor wateren waar we als eerste maatregelen zullen gaan nemen. Er wordt natuurlijk wel gekeken wat de effecten zijn van de maatregelen die drie jaar geleden genomen zijn, maar ik wil niet voorsorteren op eventuele nieuwe investeringen van het Delfland in dat water. Ik zie mevrouw Van den Burg ook al streng en nu instemmend deze kant op kijken.

De heer Middendorp: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Mijn vraag was: klopt het nou wel of niet dat daarop zich bagger ligt?

De voorzitter: Er ligt ongetwijfeld bagger.

De heer Middendorp: Dat snap ik, maar de ... De sportvisseren zeggen, er ligt heel veel bagger. Delfland heeft vaak gezegd: er ligt helemaal geen bagger.

De heer Visser: Dat is een vraag die ik nu hier niet kan beantwoorden.

De heer Middendorp: Wilt u dat dan voor mij uitzoeken?

De heer Visser: En elk geval is er vier jaar geleden een pakket maatregelen uitgebreid bediscussieerd en uiteindelijk aan een zeer nipte meerderheid geholpen en daar was uiteindelijk het grootscheepse baggeren in de Delftse Hout geen onderdeel van. Er zal vast bagger zijn. In welke mate dat is, ik weet niet of daar gegevens over zijn, dat moet ik navragen.

De voorzitter: Dank u wel, dat waren ...

De heer Visser: Nee, dat waren niet ... Waar ik ook graag nader op terug wil komen dat is de vraag van de heer Van den Berg over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. We zijn ook wel betrokken bij de kansen die daarin zitten, bijvoorbeeld over subsidieregelingen die duurzaam slootbeheer mogelijk maken, maar uw specifieke vraag over bufferstroken, daar kom ik, als u het goed vindt, even schriftelijk op terug. Dan de opmerking van mevrouw Van den Burg, ja, het ging net ook al over het kaartje. Ja, de pijlen die daarop staan, want het is wat u gevraagd heeft, dat is hoe gaat het water nou in deze zomer en we hebben het water wat wij aanvoeren vanuit de Brielse Meer, even grofweg, de helft daarvan is nodig om onze peilen op peil te houden, want dat is puur verdamping, dus dat is om de verdamping aan te vullen. Dan is er nog zo'n pak hem beet tien procent aan gebruikers, dat is besproeien van parken, van sportterreinen. Zo'n veertig procent hebben wij nodig om het zout bij de Parksluizen terug te spoelen. Dus daarom staat daar een dikke pijl, want die hebben we daar nodig, want anders is namelijk de hele aanvoer vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal ook overbodig, want dan kunnen we geen zoetwater meer doorvoeren naar Schieland. Dus dit kaartje wat bijgevoegd is, is puur ter informatie en beantwoording van de vraag van hoe is nou de stroomrichting in de situatie dat wij op maximaal vermogen vanuit het Brielse Meer aanvoeren en het zout door de Parksluizen terugspoelen en ik zie al een ... Zag even een microfoon aangaan bij de heer Middendorp. Waar de Parksluizen een belangrijk punt van aandacht zijn, zijn we ook al met de provincie in overleg hoe we voor de lange termijn ook bij de Parksluizen maatregelen kunnen nemen die zorgen dat daar de watervraag, de zoetwatervraag om het zoutwater terug te spoelen, verminderd kan worden. Daar wil ik graag op een later tijdstip op terugkomen. Maar dat heeft zeker de aandacht. Daarbij worden onder andere ook de suggesties zoals de heer Middendorp eerder ook in vragen naar voren gebracht heeft, ook in gewogen en meegenomen. Dan, even zien, de heer Van Heijningen zei ook nog iets over de rivierkreeften. Dat is een vraag die in die brief niet beantwoord zal worden, dus die zal ik hier beantwoorden. LNV heeft op dit moment voorgeschreven dat alleen beroepsvissers kreeften mogen vangen, dus zolang LNV dat niet verandert, is dat daar de situatie. Het is wel zo dat de Unie van Waterschappen constant probeert LNV op de verantwoordelijkheid van het beheersen en terugdringen van de rivierkreeften te wijzen, vanwege alle negatieve effecten die de rivierkreeften hebben en daar hoort ook bij dat er gekeken moet worden naar het feit dat alleen op dit moment beroepsvissers de vangmiddelen mogen bedienen. Maar wij, ik ga u niet toezeggen dat wij daar zelf onderzoek naar gaan doen, want dat is een inspanning die wij via de Unie leveren.

De heer Van Heijningen: Kan onze organisatie van muskusrattenvangers niet een beroepsvissersvergunning aanvragen?

De voorzitter: Nou, ik wil je niet echt weer gaan discussiëren, dan moet ik dat een keer als een agendapunt aanmelden. Maar ik meen me te herinneren dat de muskusrattenvangersorganisatie uitgebreid heeft toegelicht in een informatieve bijeenkomst wat zij als hun taken zien en die verhoudt zich volgens mij niet met kreeften vangen. Mijnheer Vissers, dat was hem?

De heer Vissers: Nou ja, de KPI's, die zijn voor een deel echt maar per één jaar te bezien. Bijvoorbeeld waar het gaat om de waterkwaliteitsrapportage is het niet zo dat wij een kwartaalrapportage daarvan hebben. Dus waar er zaken zijn die tussentijds te rapporteren zijn en in voortgang te bespreken, maar KPI's zijn toch eigenlijk wel voor de cyclus van jaarstukken en als er andere onderwerpen zijn waarbij we frequenter de vinger aan de pols kunnen houden, dan lenen die zich voor bespreking hier, maar ik denk dat de KPI's in elk geval voor bijvoorbeeld waterkwaliteit niet van grotere frequentie hier aangeleverd kunnen worden, ook omdat het vaak over jaargemiddelden gaat waarin de KPI's zijn geformuleerd. Dan ben ik nog niet aan het eind van de ronde, wel bijna, en dat is de wildopvang. Zoals mevrouw Onderdelinden schetst, is er na het inspreken in de VV wel degelijk gekeken door mijn voorganger wat de mogelijkheid was dat Delfland ook aan hun toenmalige financiële problemen een oplossing kon bieden. Dat kon inderdaad niet in structurele, financiële steun, maar daar zijn wel een aantal afspraken gemaakt hoe wij wel een aantal andere zaken zouden kunnen ondersteunen. De complexiteit waarin de wildopvang nu is terechtgekomen, ook andere overheden hebben daar zich over gebogen, is inderdaad zorgelijk. Het is gelukkig, zeg ik erbij, niet zo dat het de enige wildopvang en de enige professionele wildopvang in de wijde omgeving is. De afstanden worden groter, maar ja, diverse organisaties en overheden hebben geprobeerd om te kijken welke ondersteuning mogelijk was om een doorstart te maken, maar ze hebben feitelijk zelf, de organisatie, besloten dat vanwege diverse procedures die er liepen, kosten die stegen, maar met name ook een aantal inhoudelijke problemen, dat zij niet verder konden. Dus ieder aanbod dat door bijvoorbeeld ook de gemeente Delft gedaan is om te kijken wat er mogelijk zou zijn om wel een doorstart te maken, hebben tot nu toe er niet toe geleid dat deze organisatie weer overeind geholpen kan worden. Ik denk ook niet dat wij als Delfland het Ei van Columbus daarin tevoorschijn zouden kunnen toveren, maar het is inderdaad, dat deel ik met mevrouw Onderdelinden, het is triest dat dit zo gelopen is. Als ik dit zo terugkijk, dan ook de publiciteit erover, de voorgeschiedenis, dan had er misschien ook iets eerder aan de bel getrokken moeten worden op het moment dat het nog niet onomkeerbaar was. Ik denk dat het, zoals het nu geduid wordt en wat de gemeente Delft ook geprobeerd heeft, dat helaas de wildopvang in huidige vorm geen doorstart zal kunnen maken. De deskundigheid en bevoegdheid van de individuele betrokkenen, zal hopelijk niet weg zijn en misschien op een andere plek of in een later tijdstip weer ingezet kunnen worden. Maar de organisatie als zodanig heeft zelf besloten dat er nu geen perspectief meer was. Daar kan ik helaas vanuit Delfland ook niet ineens, wat ik net al zei, het Ei van Columbus in vinden.

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter, daar wil ik een kleine aanvulling op geven, als het mag.

De voorzitter: Ik ben vanavond uiterst coulant, dus maak uw zin af.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, ik ... Begrijp me niet verkeerd, ik zeg niet dat Delfland hier de enige is die verstek heeft laten gaan en daardoor de doodsteek is geweest, maar een terugkerend thema, wat ik toch wel zie, wat ik heb gezien in de periode die ze door hebben gemaakt, is dat er heel veel organen waren die allemaal een soort van bleven wachten tot anderen de eerste stap zetten en dan is het niet Delfland alleen geweest, natuurlijk, maar en ik twijfel er ook niet aan dat er in is gezet op de hulp te bieden die we konden bieden, maar ik heb toch het ... Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat er een heel afwachtende houding is opgesteld. Dat heeft er uiteindelijk, denk ik, voor gezorgd dat ze niet uit de problemen konden komen waar ze

in zaten. Ik deel overigens niet de mening dat ze eerder aan de bel hadden moeten trekken, want volgens mij de eerste keer dat ik van deze problemen hoorde was vier jaar geleden, drie, vier jaar geleden. Toen zat ik zelf, toen zat ik hier zelf nog niet. Maar ja, dat even als toevoeging.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Visser: Voorzitter, dan toch even een korte reactie daarop. Als het puur zou gaan om financiële problemen, maar het is veel complexer en ik heb het met name om die en dat is over financiële zaken, maar er is ook eerder sprake geweest van een fusie die niet doorgezet is en er is echt gekeken door andere overheden of dit probleem met financiën op te lossen zou zijn. Dat is het niet. Er is ook een procedure met voedsel en warenautoriteit, ook een dergelijke wildopvang heeft te maken met allerlei regels en met name in die complexiteit heeft de organisaties zelf de keuze gemaakt dat ze het beste zouden kunnen stoppen. Dat is het beeld dat dat eerder met meer geld opgelost had kunnen zijn, ja, dat kan ik niet delen. Ze hebben bijvoorbeeld ook meegedacht over ook onze ecologische werkprotocollen en daar zijn ook afspraken uit voortgekomen. Het is ook niet zo dat mijn voorganger Marcel Belt het maanden heeft laten liggen voordat hij met de organisatie in gesprek gegaan is. Dus wij hebben dat opgepakt, andere overheden hebben dat ook opgepakt, je kan altijd je afvragen van, had dit met meer geld anders gelopen, maar de situatie zoals ik hem nu ook tot mij heb gekregen, is dat het veel complexer is dan alleen een financieel probleem. Ja, dan nogmaals, kunnen wij dat, zeker in dit stadium, ook niet oplossen en alleen, maar dat is een beetje gratis, inderdaad betreuren dat de situatie ontstaan is.

De voorzitter: Ik ga nou echt naar mevrouw Koop die nog twee of drie vragen zal beantwoorden over de woningbouwplannen van Hugo de Jonge en de provincie Zuid-Holland.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Onder andere. Mevrouw Van den Burg heeft gevraagd naar de Zwetsluis en dat is ook terecht, want het is ook een mooi project. Dit project, dat wordt nu uitgevoerd vanuit de portefeuille waterveiligheid en ook vanuit die invalshoek wordt er voor een groot deel gekeken naar dit complex. Het externe bureau dat dit nu onder handen heeft, bekijkt het uitermate zorgvuldig, ook vanwege de ouderdom van dit complex. Er zijn nu twee varianten waarbij ook vanuit de waterveiligheid wordt gekeken, maar ook vanuit de doorvaarbaarheid en biedt twee varianten, die liggen morgen ter bespreking in de commissie waterveiligheid. Dus.

Mevrouw Van den Burg-van Leeuwen: Begrijp ik dat ze geagendeerd zijn? Ik heb die agenda niet bekeken.

Mevrouw Koop: Volgens mij zijn ze geagendeerd.

Mevrouw Van den Burg-van Leeuwen: Oh, want ik zag alleen de ingezonden ...

Mevrouw Koop: Nou ja, goed, u kunt het op de agenda zetten, natuurlijk, die brief.

Mevrouw Van den Burg-van Leeuwen: Ik begrijp uw antwoord, maar ik begrijp ook ... Of althans, ik wil nog wel zeggen dat er ook een zekere verantwoordelijkheid is vanuit uw portefeuille.

De voorzitter: Prima. Gaat u door, want het is bijna tien uur en we hadden als eindtijd tien uur afgesproken.

Mevrouw Koop: Ja, en het college heeft een gezamenlijke verantwoordelijkheid, voorzitter. Dan kijk ik nog even, ja, de woningbouw. Daar zijn nog een paar behartenswaardige opmerkingen over gemaakt en vragen

gesteld. Waar worden de woningen neergezet? Er is vanuit de gemeenten en de provincies zijn een soort Excelsheets gemaakt met locaties en aantallen waar woningen komen. Het gaat nu met name om de aantallen om dat grootschalige woningbouwlocaties in aanmerking komen voor financiering vanuit het Rijk. Dus daar zijn Excelsheets van. Ik ken ze niet allemaal uit mijn hoofd. Delft staat er in ieder geval ook bij. Even kijken, hoor, de compensatie bij verharding, ik vind dat ook een goede opmerking, die nemen we mee van Water Natuurlijk. Kunt u ook aangeven waar er niet gebouwd mag worden? Neem ik ook mee. Verder, de heer Van Heijningen had het over baggeren. Er wordt veel schone bagger hier uit het gebied gehaald, dat klopt. En kan er niet een pilot worden gerealiseerd bij het uitrijden in het eigen gebied? We hebben afgelopen jaar zo'n pilot gedaan en we kijken zeker ook van waar is het laaghangend fruit en wat is er ook mogelijk en zijn er ook wettelijke mogelijkheden om daar al snel mee aan de slag te gaan omdat daar draagvlak voor is in het gebied. Dan nog een laatste opmerking, als het mag, voorzitter, over de bodemdaling. Daarvoor hebben we juist ook dat water en bodem leidend nu ook, is dat zo belangrijk. We hebben bijvoorbeeld ook wel besluiten om toch het peil zo hoog mogelijk te zetten om die woning van die bodemdaling tegen te gaan en ja, het komt ook iedere keer aan de orde in het bestuurlijk overleg en het is ongekend. We hebben hier ook een strategie bodemdaling, maar het is eigenlijk van niemand, bodemdaling. Dus dat is ... Dus voor zover mijn antwoorden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Er is in de beantwoording net nog even doorgegeven dat er een paar antwoorden schriftelijk uw kant op komen. We houden het goed bij welke dat zijn, dus daar kunt u op wachten tot die komen. Dan wilde ik hierbij de vergadering afsluiten en u bedanken voor uw inbreng en u uitnodigen om eventueel, als u nog tijd overheeft, nog even hier een drankje te drinken.

Schriftelijke mededeling Doorvoercapaciteit zoetwater project 'Beter Benutten Bergsluis'

Van Marcel Vissers
Aan cie. Waterkwantiteit en Waterkwaliteit
Datum 17 januari 2023

Inleiding

Op basis van het VV-besluit van 20 november 2020 werkt Delfland aan de verdere planuitwerking van het project 'Beter Benutten Bergsluis'. Na uitvoering beschikt Delfland over een nieuwe zoetwaterbron, waardoor de robuustheid van de zoetwatervoorziening wordt verbeterd. De aanpassingen leveren bovendien een aantal operationele voordelen op en waterkwaliteitsverbeteringen, waaronder voor vismigratie.

Doorvoerpotentie moet worden bijgesteld

Uit nader onderzoek is gebleken dat de doorvoerpotentie van water vanuit Schieland naar Delfland in de eerste verkenning uit 2019 - 2020 is overschat. De jaarlijkse maximale doorvoerpotentie moet worden bijgesteld van 38% naar ongeveer 30% van de totale Delflandse jaarlijkse wateraanvoer. Deze bijstelling heeft geen effect op de doelstellingen voor waterkwaliteit, vismigratie en de toegekende subsidie van het Deltaprogramma Zoetwater.

Doorkijk naar 2023

Na de afronding van de definitiefase in 2023 wordt het project Bergsluis opnieuw voorgelegd aan de VV. Dit komt doordat het eerder vastgestelde Investeringsplan en beschikbaar gestelde uitvoeringskrediet bijgesteld zijn door:

1. indexering als gevolg van gestegen materiaalkosten, zoals in het algemeen vermeld in de nieuwe begroting;
2. de eerder opgestelde ramingen gebaseerd waren op schetsontwerpen.

Onderwerp	Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
Versienummer	1.4 dd 16-12-2022
Dossiernummer	2694
VV datum	donderdag 2 februari 2023
Wijze agenderen	Openbaar

1) Het gevraagde besluit

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering:

1. Kennis te nemen van het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.
2. Het Investeringsplan (IP) ten hoogte van € 717.000 vast te stellen voor de eerste tranche (de periode 2023-2024) aan activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.
3. Het krediet ter hoogte van € 717.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de eerste tranche (de periode 2023-2024) aan activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.

2) Aanleiding

De Omgevingsverordening Zuid-Holland stelt dat Hoogheemraadschap van Delfland uiterlijk 31 december 2027 alle locaties waar een te grote kans is op wateroverlast, opgelost moet hebben. Deze ambitie is ook opgenomen in het 6e Waterbeheerprogramma van Delfland 2022 – 2027. Tot nu toe werden wateroverlastknelpunten met name aangepakt op het moment dat sprake was van een ruimtelijke ontwikkeling. Op basis van de huidige kennis voldoet op dit moment ruim 98% van het oppervlak binnen Delfland aan de normen, die de provincie daaraan stelt. Een aanvullende inspanning is daarom noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de provinciale normen.

3) Beoogd effect

Het voldoen aan de provinciale normen voor wateroverlast door het opheffen van bestaande wateroverlastknelpunten.

4) Kernboodschap

Binnen het beheergebied van Delfland voldoet ruim 98% van het oppervlak aan de huidige provinciale normen voor wateroverlast. Volgens de provinciale omgevingsverordening moeten uiterlijk 2027 ook de laatste wateroverlastknelpunten aangepakt zijn. In het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 staat hoe deze wateroverlastknelpunten in de periode tot en met 2027 aangepakt worden.

Naast het op korte termijn aanpakken van bestaande overlastknelpunten staat in de Langetermijnstrategie voorkomen wateroverlast beschreven hoe de wateroverlast op de langere termijn (2028-2050) door Delfland wordt aangepakt.

5) Historie – eerdere besluitvorming

n.v.t.

Dossiernummer: 2694

6) Regelgeving en Beleid

Het uiterlijk per 31 december 2027 opgelost hebben van de wateroverlastknelpunten is een verplichting die gebaseerd is op artikel 2.8 Waterwet juncto artikel 4.2 van de Omgevingsverordening van de provincie Zuid-Holland. Deze ambitie is ook opgenomen in het 6e Waterbeheerprogramma van Delfland 2022 – 2027.

De wijze waarop omgegaan moet worden met wateroverlast op de lange termijn (na 2027) is uitgewerkt in de 'Langetermijn strategie wateroverlast'. Deze strategie wordt ter vaststelling aangeboden in de VV van 2 februari 2023.

7) Financiën

De onderstaande tabellen laten zien hoe de budgetbehoefte op basis van het UP zich in de komende jaren ontwikkelt. De kosten voor advies en onderzoek en de kosten voor gebiedsprocessen worden vanuit de bestaande begroting gedekt. Alleen de nu bekende concrete uitvoeringsmaatregelen in de komende 2 jaar zijn als investering geraamd. Om deze kosten te dekken, wordt een nieuw verzamelkrediet voorgesteld. Door met een verzamelkrediet te werken, ontstaat inzicht in de inhoudelijk en financiële voortgang. Over de financiële voortgang van het verzamelkrediet en eventuele nieuwe budgetbehoefte, wordt in de P&C-cyclus aan de VV gerapporteerd. Daarnaast kan de VV bij de begrotingsbehandeling jaarlijks kennismaken van de voortgang van het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.

De uitvoeringsmaatregelen zijn geraamd op basis van kenmerken van de opgaven en actuele ervaringscijfers van vergelijkbare projecten binnen Delfland. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het feit dat als er sprake is van duikers van derden en dat met hen afspraken gemaakt kunnen worden over verdelen van kosten voor uitvoering en beheer en onderhoud.

De uitvoeringsmaatregelen worden in 2023 verder uitgewerkt. De nog uit te voeren onderzoeken en de gebiedsprocessen leiden in de komende jaren tot nieuwe maatregelen en bijbehorende investeringsopgaven. Nieuwe investeringsopgaven worden aan de VV voorgelegd zoals hierboven beschreven.

Huidige begroting	2023	2024	2025	2026	2027
Advies en onderzoek	€160.000,-	€160.000,-	€160.000,-	€100.000,-	€100.000,-
Gebiedsprocessen	€100.000,-	€100.000,-	€100.000,-	€50.000,-	€50.000,-

Nieuw verzamelkrediet	2023	2024	2025	2026	2027
2 stuwen	€ 51.000,-				
16 duikers	€ 560.000,-				
2 x ophogen	€ 106.000,-				
Totaal uitvoeringsmaatregelen	€ 717.000,-		PM *	PM *	PM *

* Nog nader te bepalen, afhankelijk van nader onderzoek, gebiedsprocessen en uitkomsten nieuwe WSA's.

Het aan te vragen investeringsplan bedraagt voor de eerste tranche (periode 2023-2024) € 717.000,-. In de periode 2023-2024 is een verzamelkrediet van € 717.000,- nodig om uitvoering te geven aan de maatregelen, die zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.

Investering	Investeringsplan	Investeringskrediet
Maatregelen wateroverlast	€ 717.000,-	€ 717.000,-

De kapitaallasten van de investering bedragen (3,5% rente en afschrijving over 20 jaar): € 60.435 vanaf het eerste jaar na activering.

8) Duurzaamheid

Het Uitvoeringsprogramma draagt bij aan het klimaatbestendig maken van Delfland. Bij de uitvoering van werkzaamheden wordt gewerkt met de uitgangspunten van Delfland Circulair, zoals reducering van het grondstoffengebruik met 50% in 2030.

9) Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

10) OR

n.v.t.

11) Risico's en beheersmaatregelen

Risico:

Op dit moment is nog niet bekend hoe groot de totale investeringsopgave is, die nodig is om alle wateroverlastknelpunten aan te pakken in de periode tot en met 2027 is. De totale investeringsopgave wordt gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma inzichtelijk. Beheersmaatregel:

Dit risico wordt ondervangen door te werken met het verzamelkrediet, waarbij via de begrotingsbehandeling aan de VV wordt voorgesteld om het verzamelkrediet op te hogen aan de hand van de inhoudelijke voortgang van de aanpak van de wateroverlastknelpunten.

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

De uitwerking van de opgaven en het realiseren van concrete maatregelen vindt plaats in nauw overleg met betrokken gemeenten en andere relevante stakeholders. Er zal vooral over de specifieke projecten met de betrokkenen worden gecommuniceerd. Participatie vindt plaats conform het Beleidskader Participatie Delfland.

13) Bekendmaking en vervolprocedure

Na vaststelling zullen de diverse projecten van het Uitvoeringsprogramma worden opgepakt en uitgevoerd. Hier is geen overkoepelende vervolprocedure voor nodig. Via de P&C cyclus wordt de VV op de hoogte gehouden van de voortgang van het Uitvoeringsprogramma.

14) Bevoegd orgaan

De Verenigde Vergadering is bevoegd om investeringsplannen vast en kredieten beschikbaar te stellen op grond van artikel 99 e.v. Waterschapswet.

15) Toelichting

Om binnen de gestelde termijnen (2027) de laatste wateroverlastknelpunten binnen Delfland op te lossen, is een extra inspanning noodzakelijk. Hiervoor is het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 opgesteld. In dit Uitvoeringsprogramma (UP) zijn de nu bekende wateroverlastopgaven voorzien van een passende inhoudelijke aanpak gedurende de komende jaren. Op basis van het UP ontstaat inzicht in de noodzakelijke financiën en duidelijkheid over wijze waarop de knelpunten aangepakt worden.

De wateroverlastknelpunten komen voort uit de Watersysteem analyses (WSA's), die Delfland frequent per polder (70 stuks) en voor de boezem opstelt. Het streven is om de WSA's nooit ouder te laten zijn dan zes tot acht jaar. Dit omdat rekenmethodes veranderen, neerslagstatistieken regelmatig worden bijgesteld aan de hand van de nieuwste klimaatinzichten en omdat ruimtelijke ontwikkelingen invloed hebben op het watersysteem.

Vanuit alle WSA's zijn ca. 280 wateroverlastknelpunten naar voren gekomen. Op kaart die is bijgevoegd bij dit voorstel, is de ligging van de wateroverlastknelpunten weergegeven. Ondanks het feit dat WSA's frequent geactualiseerd worden, is op dit moment sprake van meerdere WSA's die zo oud zijn, dat de knelpunten daaruit als minder betrouwbaar worden beoordeeld.

In het UP is er daarom voor gekozen om voor de programmering alleen de 169 knelpunten uit de WSA's vanaf 2016 mee te nemen. In de loop van de komende jaren wordt het UP geactualiseerd met knelpunten, die volgen uit de te actualiseren WSA's. Dit betekent dat het UP op dit moment nog niet compleet is en in de komende jaren aangevuld wordt.

Vanwege het feit dat sprake is van meerdere knelpunten en het feit dat het uitwerken van de noodzakelijke maatregelen meerdere jaren gaat vergen, is ervoor gekozen om met een verzamelkrediet te werken. Hierdoor kan op basis van de laatste inzichten en voortgang via de begrotingscyclus een aanpassing van het verzamelkrediet worden aangevraagd. Knelpunten die kort voor 2027 inzichtelijk worden, kunnen waarschijnlijk niet meer tijdig opgelost worden. Deze worden meegenomen in de realisatie van de Langetermijnstrategie wateroverlast.

Bij het oplossen van de knelpunten wordt altijd overwogen of de oplossing klimaatadaptief ingezet kan worden, waarbij dus vooruitgekeken wordt naar mogelijke toekomstige toenemende hoeveelheid neerslag met als gevolg een toenemende druk op het watersysteem. Op deze manier dragen maatregelen uit het UP bij aan het realiseren van een robuust en klimaatadaptief watersysteem

Voor de wateroverlastknelpunten zijn in het UP drie verschillende oplossingsrichtingen in beeld:

- Nader Onderzoek;
- Uitvoeringsmaatregel;
- Gebiedsproces.

Nader onderzoek

Bij sommige knelpunten is in de WSA geconstateerd dat er nog niet voldoende bekend is om het knelpunt goed te doorgronden en een oplossingsrichting voor te stellen. Ook is het mogelijk dat een knelpunt verkleind of opgelost is door een recente ruimtelijke ontwikkeling of een recente aanpassing in het watersysteem. Voor deze knelpunten is nader onderzoek noodzakelijk. Voor 38 wateroverlastknelpunten is nader onderzoek noodzakelijk. Mogelijke uitkomsten van dit nadere onderzoek zijn bijvoorbeeld dat een knelpunt is opgelost, dat een concrete uitvoeringsmaatregel wordt voorgesteld of dat een gebiedsproces noodzakelijk is.

Uitvoeringsmaatregel

In dit UP is sprake van een uitvoeringsmaatregel als nu al duidelijk is waar, welke maatregel gerealiseerd moet worden. In het UP zijn 20 concrete uitvoeringsmaatregelen benoemd om 16 knelpunten op te lossen. Deze worden in 2023 en 2024 uitgevoerd. Het betreft met name het verruimen van bestaande duikers en aanpassingen aan stuwen. Het investeringsplan hiervoor heeft een omvang van € 717.000,-.

Gebiedsproces

Een gebiedsproces is aan de orde wanneer er in een gebied sprake is van een samenhang tussen meerdere knelpunten en waarbij ook meerdere belanghebbenden een rol spelen. In een gebiedsproces onderzoekt Delfland samen met de betrokken gemeenten en de gebruikers en inwoners de mogelijkheden van maatregelen. Een gebiedsproces kan leiden tot concrete uitvoeringsmaatregelen, ruimtelijke oplossingen of tot het accepteren van een bepaald knelpunt. In het UP zijn 14 gebiedsprocessen benoemd. Als er uitvoeringsmaatregelen volgen uit een gebiedsproces, dan worden deze uitgevoerd vanuit het verzamelkrediet.

Dossiernummer: 2694

Specifiek voor overlastknelpunten in grasland kan accepteren van de overlast ook een mogelijke uitkomst van het gebiedsproces worden. Hiervan kan sprake zijn als duidelijk is dat het uitvoeren van maatregelen maatschappelijk gezien niet wenselijk is of als er vanuit de grondgebruikers in het gebied een duidelijke wens bestaat voor het behoud van het areaal grasland. Een dergelijke acceptatie zal dan door de Provincie Zuid-Holland worden vastgelegd in een aangepaste norm voor wateroverlast. Dit is bijvoorbeeld nu al het geval in een aantal gebieden die voor weidevogels zijn ingericht.

16) Bijlagen

Bijlage 1 Kaart huidige wateroverlastknelpunten

Bijlage 2 Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023 - 2027

Onderwerp Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
Dossiernummer 2694

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van donderdag 2 februari 2023,
dossiernummer 2694;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit.

Overwegende dat:
Delfland uiterlijk eind 2027 moet voldoen aan de provinciale normen voor wateroverlast

Gelet op:
Artikel 99 e.v. van de Waterschapswet

Besluit:

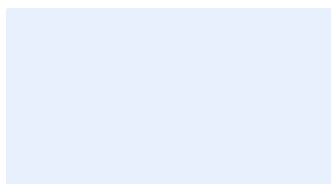
1. Kennis te nemen van het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
2. Het Investeringsplan (IP) ten hoogte van € 717.000, - vast te stellen voor de eerste tranche (de periode 2023-2024) aan activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027
3. Het krediet ter hoogte van € 717.000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de eerste tranche (de periode 2023-2024) aan activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027.

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 2 februari 2023.

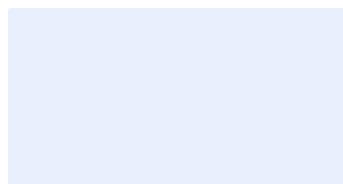
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

de voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

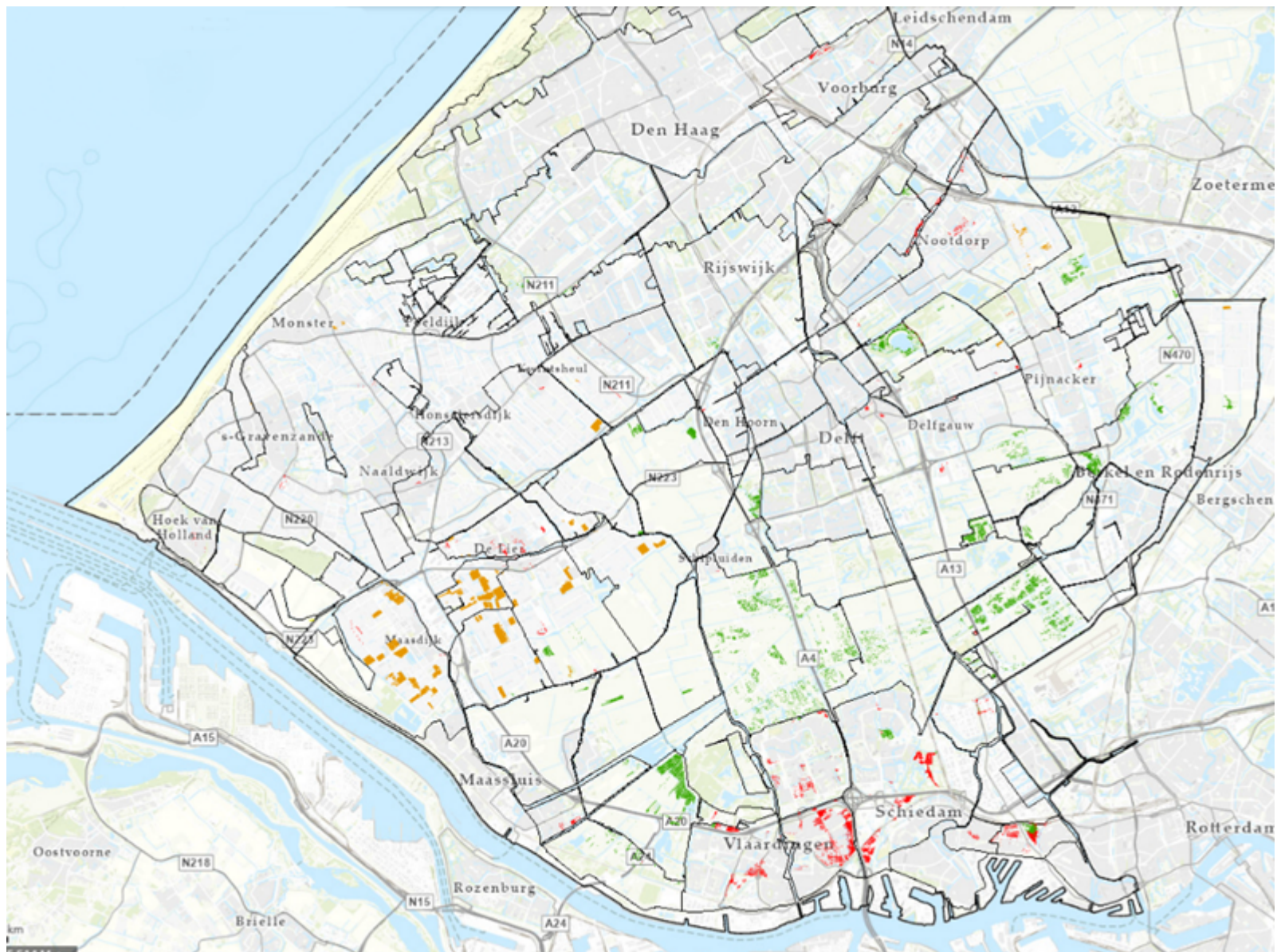

Fig. 1. De huidige wateroverlastknelpunten per juli 2022. De groene, oranje en rode kleuren representeren de wateroverlastknelpunten in respectievelijk grasland, glastuinbouw en stedelijk gebied.

Uitvoeringsprogramma

Wateroverlast 2023 – 2027

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Provinciale normering wateroverlast	5
3.	De knelpunten	7
3.1	Watersysteem analyses	7
3.2	Actuele knelpunten.....	7
3.3	Oplossingsrichtingen.....	8
3.4	Prioritering maatregelen.....	9
3.5	Juridische aandachtspunten	11
4.	Financiën UP.....	12
4.1	Financiering.....	12
4.2	Budgetbehoefte uitvoeringsprogramma wateroverlast 2023 -2027	12
5.	Communicatie	13
5.1	Communicatie intern.....	13
5.2	Communicatie extern.....	13
	Bijlage 1: Overzicht uitvoeringsmaatregelen	14

1. Inleiding

De provinciale omgevingsverordening stelt dat Hoogheemraadschap van Delfland uiterlijk in 2027 alle wateroverlastknelpunten opgelost moet hebben. Deze ambitie is ook opgenomen in het 6^e Waterbeheerprogramma van Delfland 2022 – 2027. Op basis van de huidige kennis voldoet op dit moment ruim 98% van het oppervlak binnen Delfland aan de normen die de provincie daaraan stelt.

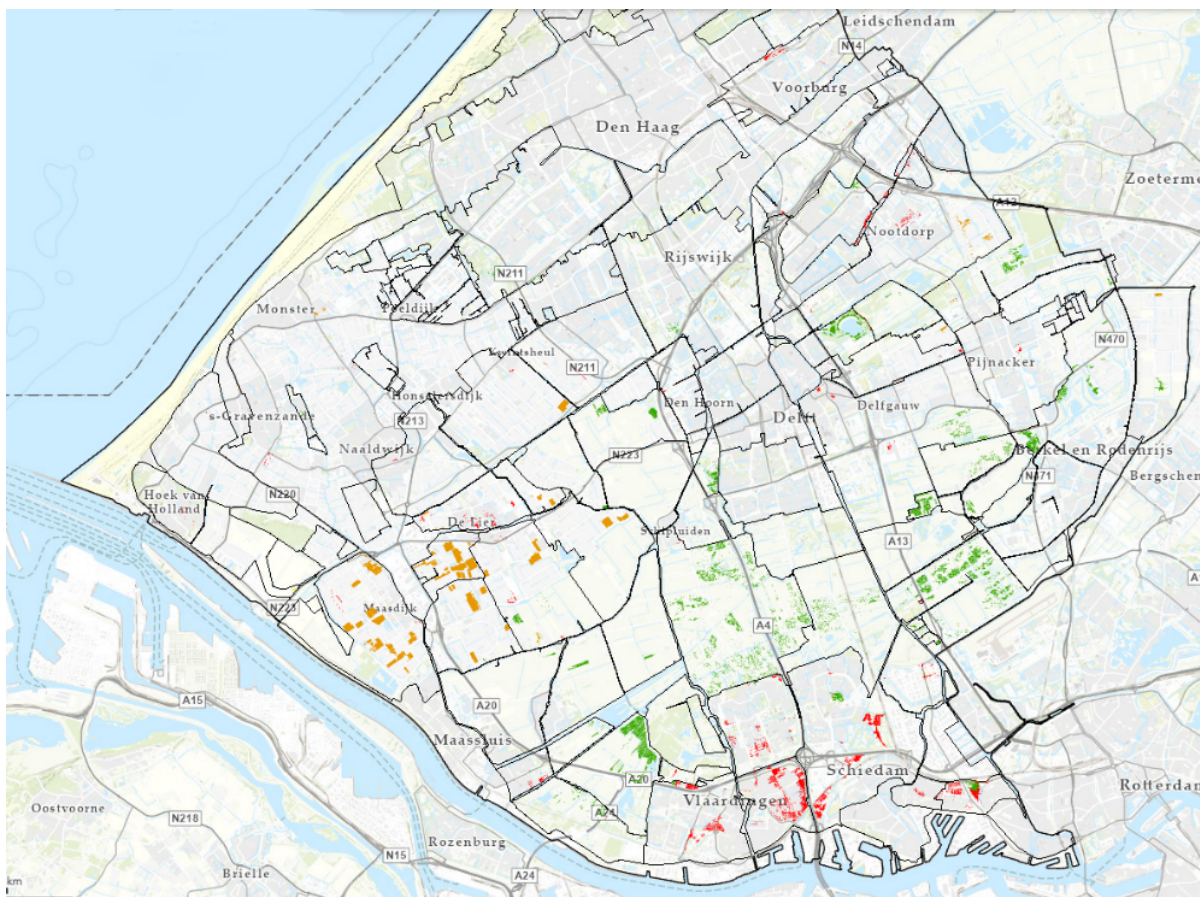

Fig. 1. De huidige wateroverlastknelpunten, per juli 2022. De groene, oranje en rode kleuren representeren de wateroverlastknelpunten in respectievelijk grasland, glastuinbouw en stedelijk gebied.

Tot nu toe werden wateroverlastknelpunten met name aangepakt op het moment dat sprake was van een ruimtelijke ontwikkeling, maar om de laatste knelpunten binnen het beheergebied van Delfland op te lossen is een extra inspanning nodig. Een programmatische aanpak, met zicht op het doelbereik, een duidelijke organisatie, een overzicht van de benodigde financiën (exploitatie en investeringen) en rapportage over de voortgang is daarvoor essentieel.

Met het opstellen van en het uitvoering geven aan het voorliggende Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 (UP) wordt hier invulling aan gegeven.

Knelpunten, locaties waar niet aan de provinciale norm voor wateroverlast wordt voldaan, vormen de basis voor dit uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma prioriteert de knelpunten, verdeelt de aanpak hiervan over de komende jaren, maakt inzichtelijk op welke wijze de knelpunten gefinancierd en georganiseerd gaan worden.

Hiermee wordt invulling gegeven aan de inspanningsverplichting die de Provincie Zuid-Holland heeft opgenomen in haar omgevingsverordening en aan onze eigen ambitie uit het Waterbeheerprogramma 2022 – 2027.

2. Provinciale normering wateroverlast

De Provincie Zuid-Holland stelt verschillende normen voor de bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren waar Hoogheemraadschap van Delfland uiterlijk 31 december 2027 aan moet voldoen. De normen zijn afhankelijk van het grondgebruik (Zie Tabel 1). De normen representeren de maximale frequentie per tijdseenheid (in jaren) dat een gebied mag inunderen vanuit het watersysteem. Deze normen zijn opgenomen in artikel 4.2 Normen bergings- en afvoercapaciteit regionale wateren van de Omgevingsverordening Zuid-Holland. Er wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

Tabel 1. Provinciale normering wateroverlast

Norm gerelateerd aan vorm landgebruik		Norm	Maaiveldcriterium (het gedeelte van het peilgebied dat buiten beschouwing kan blijven)
Binnen bebouwde kom	Bebouwd gebied	1/100	0%
	Glastuinbouw	1/50	1%
	Overig gebied	1/10	5% (10% voor De Stichtse Rijnlanden)
Buiten bebouwde kom	Hoofdinfrastructuur en spoorwegen	1/100	0%
	Glastuinbouw en hoogwaardige land- en tuinbouw	1/50	1%
	Akkerbouw	1/25	1%
	Grasland (van toepassing gedurende 1 maart tot 1 oktober van elk jaar)	1/10	10%

Bron: Omgevingsverordening Zuid-Holland

Het maaiveldcriterium is een drempel in percentage dat aanduidt hoeveel procent van het betreffende peilgebied mag inunderen, voordat er sprake is van een overschrijding van de norm. In het grasland gebied mag dus in het zomerhalfjaar 10% van het areaal inunderen voordat er sprake is van normoverschrijding. In het stedelijk gebied is dit 0% en is elke inundatie die vaker optreedt dan eens in de 100 jaar een overschrijding. Voor glastuinbouw en akkerbouw geldt een overschrijdingsdrempel van 1% van het areaal. Om deze overschrijdingskansen te berekenen in een watersysteemanalyse, wordt gebruikt gemaakt van neerslagstatistieken. Hierbij worden de huidige neerslagstatistieken gebruikt. Afhankelijk van

de watersysteemanalyse is dit KNMI'14 of KNMI'14+correctie'19¹. Daarnaast verandert het klimaat, waardoor extreme neerslag vaker zal voorkomen. Klimaatverandering zit niet in de neerslagstatistiek van het huidige klimaat.

Deze normen houden dus in dat er geen absolute garantie wordt gegeven dat er geen wateroverlast optreedt. In het geval dat Delfland alle knelpunten heeft opgelost voor het huidige klimaat en dus het gehele gebied aan de norm voldoet, houdt dit in dat, bij een gelijkblijvend klimaat, elk jaar de kans dat er vanuit het watersysteem inundatie optreedt 0,01 (1/100), 0,02 (1/50) en 0,1 (1/10) is.

Het actuele weer houdt zich echter niet aan statistieken. Het is dus mogelijk dat er regenbuien vallen die buiten de gebruikte statistieken vallen en er toch vaker wateroverlast ervaren wordt vanuit het watersysteem.

Ook kan er wateroverlast ervaren worden vanwege water op straat, dat niet voldoende kan worden afgevoerd via de gemeentelijke riolering. In de publieke opinie wordt dit regelmatig samengenomen met wateroverlast vanuit het watersysteem.

En we weten dat het klimaat verandert en extreme neerslag vaker zal voorkomen. Dit betekent dat als het watersysteem en de omgeving niet veranderen, de kans op overlast zal toenemen.

¹ De laatste klimaatscenario's van het KNMI dateren uit 2014. Deze zijn vertaald naar neerslaginformatie voor het waterbeheer. In 2019 is deze neerslaginformatie gecorrigeerd. De meest recente watersysteemanalyse maken gebruik van deze nieuwe neerslaginformatie. De oude watersysteemanalyses nog niet.

3. De knelpunten

3.1 Watersysteem analyses

In het kader van dit UP worden de knelpunten gevormd door de locaties waar op dit moment niet voldaan wordt aan de provinciale normen voor wateroverlast. De knelpunten zijn in beeld gebracht via Watersysteem analyses (WSA's), die Delfland per polder opstelt. Er zijn ruim 70 polders en daarnaast is er ook een WSA van het boezemgebied opgesteld. Er wordt naar gestreefd dat de WSA's nooit ouder zijn dan zes tot acht jaar. Dit omdat rekenmethodes veranderen en omdat de neerslagstatistieken regelmatig worden bijgesteld aan de hand van de nieuwste weer- en klimaatinzichten. En ook zijn delen van het beheergebied van Delfland in verandering door bijvoorbeeld woningbouw of het inrichten van natuur- en recreatiegebieden.

3.2 Actuele knelpunten

Bij het opstellen van het UP (peildatum 1 juni 2022) zijn er binnen het beheergebied van Delfland ca. 280 knelpunten bekend. Ondanks het feit dat WSA's frequent geactualiseerd worden, is op dit moment sprake van meerdere WSA's die zo oud zijn, dat de knelpunten die daarin benoemd worden niet betrouwbaar worden geacht. Knelpunten in oude WSA's zijn berekend met verouderde neerslaggegevens, oudere toetsingsnormen en bovendien kunnen deze oudere knelpunten ingehaald zijn door gebiedsontwikkelingen.

In dit UP is er daarom voor gekozen om voor de programmering nu alleen de knelpunten uit de WSA's vanaf 2016 mee te nemen, daarmee blijven er nu 169 knelpunten over (van de 280). In de loop van de komende jaren wordt de knelpuntenlijst geactualiseerd met knelpunten, die volgen uit de aankomende WSA's. In 2023 staan 5 WSA's op het programma. In het onderstaande schema is dit principe weergegeven.

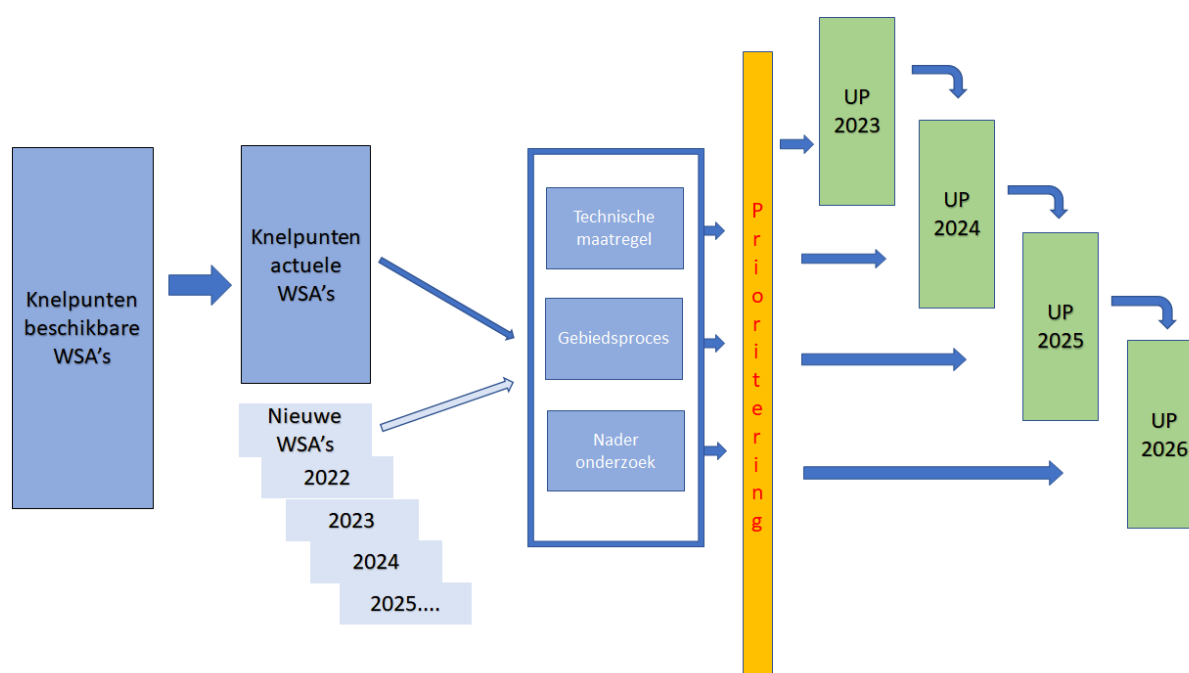
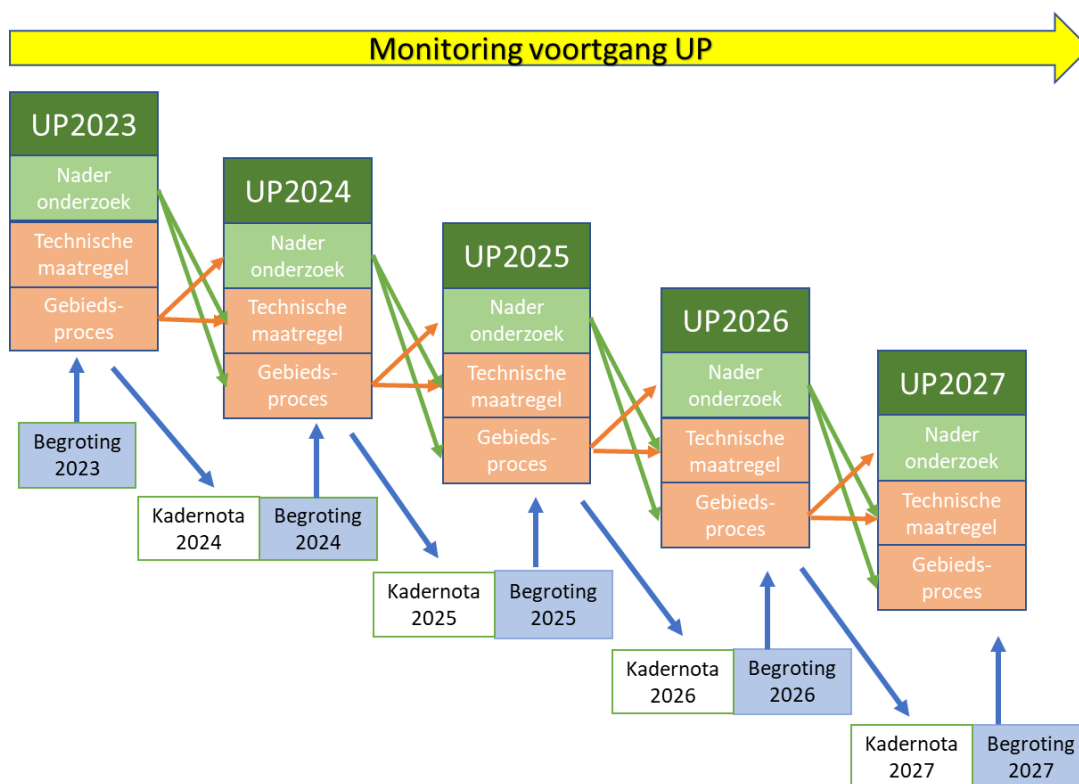

Fig. 2. Het proces van ordenen en programmeren van de wateroverlastknelpunten.

Dit houdt dus impliciet in dat het werk nooit af is. Er komen altijd nieuwe knelpunten uit de WSA's, ook in de jaren 2026 en verder. We gaan er nu dus voor om de actuele knelpunten die nu bekend zijn en de knelpunten uit de WSA's van 2022, 2023 en 2024 zoveel mogelijk opgelost te hebben in 2027.

Nieuwe knelpunten die daarna nog worden geconstateerd, kunnen waarschijnlijk niet meer voor die tijd opgelost worden. Deze worden meegenomen in de opvolger van dit uitvoeringsprogramma.

Gelijktijdig met de ontwikkeling van dit uitvoeringsprogramma ontwikkelen we gericht op de periode 2027-2050 een langetermijnstrategie wateroverlast. Hierin worden de effecten van klimaatverandering op het functioneren van het watersysteem en de omgeving én het handelen van Delfland geconcretiseerd. Dit kan t.z.t. leiden tot een toevoeging of aanscherping van dit uitvoeringsprogramma, of het de opvolger hiervan. De systematiek van dit uitvoeringsprogramma laat dit toe.

Figuur 3. Opeenvolging Uitvoeringsprogramma's

Wel wordt er bij het voorbereiden van oplossingen voor de knelpunten altijd overwogen of de oplossing klimaatadaptief ingezet kan worden, waarbij dus vooruitgekeken wordt naar potentiële toenemende hoeveelheid neerslag. De aannames die hierbij gehanteerd worden (klimaatscenario's), worden gebaseerd op de uitgangspunten uit de Strategie Wateroverlast.

3.3 Oplossingsrichtingen

Voor de knelpunten die benoemd zijn in de WSA's zijn in hoofdlijnen 3 verschillende oplossingsrichtingen in beeld:

- Nader Onderzoek;
- Uitvoeringsmaatregel;
- Gebiedsproces.

Deze oplossingsrichtingen variëren sterk qua concreetheid en kennen onderling niet altijd een vaste volgorde. Zo kan een WSA aangeven dat een concrete technische maatregel noodzakelijk is, maar een dergelijke technische maatregel kan ook de uitkomst zijn van een in een WSA voorgesteld gebiedsproces.

Nader onderzoek

Bij sommige knelpunten is in de WSA geconstateerd dat er eigenlijk nog niet voldoende bekend is om het knelpunt goed te doorgronden en een oplossingsrichting voor te stellen. Ook is het mogelijk dat een knelpunt verkleind of opgelost is door een recente ruimtelijke ontwikkeling in de buurt of bijvoorbeeld door de bouw van een nieuw gemaal. Voor deze knelpunten is nader onderzoek noodzakelijk.

Ook de knelpunten die zijn ondergebracht in een gebiedsproces hebben nadere duiding nodig, om mogelijke maatregelen af te wegen op hun effectiviteit en haalbaarheid.

Uitvoeringsmaatregel

In dit UP is van een uitvoeringsmaatregel sprake als op basis van de WSA al duidelijk is waar, welke maatregel gerealiseerd moet worden (zie bijlage 1). Daarnaast betreft het een maatregel die met beperkte voorbereiding gerealiseerd kan worden. Een verkennend onderzoek kan onderdeel zijn van de voorbereiding om te controleren of de genoemde oplossingsrichting daadwerkelijk effectief en actueel is en/of dat andere oplossingen (ook) nodig zijn.

Gebiedsproces

Een gebiedsproces is aan de orde op het moment dat er sprake is van een samenhang tussen meerdere knelpunten in een gebied en/of waarbij meerdere stakeholders een rol spelen.

Een gebiedsproces kan leiden tot technische maatregelen, ruimtelijke oplossingen, of tot het accepteren van een bepaald knelpunt. Accepteren kan aan de orde zijn op het moment dat duidelijk is, dat het uitvoeren van maatregelen maatschappelijk gezien (financieel) niet verantwoord is. Daarnaast kan accepteren aan de orde zijn als er vanuit de grondgebruikers in het gebied een duidelijke wens bestaat voor het behoud van areaal, wetende dat de kans bestaat dat de wateroverlastnorm niet behaald wordt.

Het accepteren van een geconstateerd knelpunt betekent dat de kans op inundatie op die locatie blijft bestaan, maar niet meer als wateroverlastknelpunt wordt beschouwd. In graslandgebieden zou het accepteren van overlast boven de norm de voorkeur kunnen genieten boven het graven van meer water voor berging en afvoer.

In weidevogelgebieden is er al ervaring opgedaan met het loslaten van de normering. In die gebieden wordt het waterpeil hoger gezet om een ideaal milieu te laten ontstaan voor de weidevogels. Hierdoor komt de bescherming tegen wateroverlast in de knel (hoger peil is minder drooglegging en leidt tot snellere inundatie vanuit de watergangen). Tot op heden zijn er in Delfland vier gebieden die een aangepaste norm hebben voor wateroverlast ten gunste van de weidevogels (Woudse Polder, Commandeurspolder, Polder Schieveen en Zuidpolder van Delfgauw).

Het aanpassen van de norm voor wateroverlast in een bepaald gebied, kortweg gebiedsnormering, kan alleen na het doorlopen van een gebiedsproces en met draagvlak van inwoners en bedrijven in het gebied. De gebiedsnormering dient bij de provincie aangevraagd te worden. Er is bij Delfland tot nu toe nog geen ervaring opgedaan met gebiedsnormering, die niet specifiek gekoppeld is aan een extern initiatief (bijvoorbeeld de weidevogels). De onderbouwing van het verzoek tot gebiedsnormering moet daarom nog worden uitgewerkt. Bij het gebiedsproces en verlaging van het beschermingsniveau door een gebiedsnormering worden ook de mogelijke effecten van klimaatverandering op het gebied meegenomen. Daarnaast wordt bij een gebiedsproces ook gekeken of het gebied een blauwe functie (waterberging) kan vervullen voor de nabijgelegen boezem of een nabijgelegen polder.

3.4 Prioritering maatregelen

De prioritering van de knelpunten gebeurt op basis van het type maatregel waarmee het knelpunt opgelost dient te worden.

Het totale uitvoeringsprogramma valt uiteen in vijf jaarschijven, 2023, 2024, 2025, 2026 en 2027. We maken de keuze om de maatregelen zo vroeg als mogelijk in te plannen, waarbij natuurlijk rekening gehouden wordt met de beschikbare capaciteit bij de verschillende organisatieonderdelen.

In eerste instantie zijn de knelpunten gesorteerd naar type werkzaamheden: nader onderzoek, uitvoering en gebiedsproces. Per categorie is dan een indeling in jaarschijven gemaakt. Daarbij is gekeken naar quick wins: sommige dingen vervallen waarschijnlijk als knelpunt (bijvoorbeeld vanwege de bouw van een nieuwe gemaal), laat daar dan maar snel duidelijkheid over bestaan.

In het stedelijk en glastuinbouwgebied zal het waarschijnlijk meer tijd vergen om tot oplossingen te komen, dus die worden vroegtijdig geprogrammeerd. Een aantal polders kennen dusdanig veel knelpunten dat ze beter in hun geheel bekeken kunnen worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Poldervaartpolder in Schiedam, de polder Holy in Vlaardingen, de Oranjepolder en de Hoefpolder in het Westland. De prioritering van gebiedsprocessen kan nog beïnvloed worden door andere processen die (gaan) spelen in het gebied. Hiervoor is een vroege afstemming met gemeenten en andere stakeholders van belang. Hierbij hanteren we het uitgangspunt: gebiedsprocessen mogen alleen naar voren getrokken worden, en niet worden vertraagd.

Delfland zorgt dat alle huidige knelpunten in beeld zijn bij de partners in het gebied. Dit Uitvoeringsprogramma wordt daarom actief gedeeld met onze partners. Zij kunnen hier dan rekening mee houden in hun plannen. Waar mogelijk worden uitvoeringsplanningen op elkaar afgestemd, om zo efficiënt te kunnen werken en overlast te voorkomen.

Uitvoeringsmaatregelen

Jaar	Maatregel	Gemeente	Aantal knelpunten	Kosten
2023				
	Aanpassen 9 duikers	Diverse	6	€ 438.000
	Aanpassen 2 stuwen	Vlaardingen	2	€ 51.000
	Ophogen 2 laaggelegen terreinen	Midden-Delfland	2	€ 106.000
2024				
	Aanpassen 7 duikers	Diverse	6	€ 122.000

Nader onderzoek

Jaar	Onderzoek	Gemeente	Aantal knelpunten
2022	Effectberekening nieuw gemaal Dorppolder Noord	Westland Midden-Delfland	3
	Effectberekening nieuw gemaal Oud en Nieuw Wateringveldschepolder	Den Haag, Westland	6
	Check op actuele situatie	Diverse	6
2023	Onderzoeken stedelijk gebied	Diverse	18
	Onderzoeken glastuinbouwgebied	Westland	3
	Onderzoeken grasland	Westland Midden-Delfland	2

Gebiedsprocessen

Jaar	Polder	Gemeente	Aantal knelpunten
2022			
	Kerkpolder-Noord	Delft	1
	Oude en nieuwe Broekpolder	Westland	2
	Broekpolder	Vlaardingen	5
	Oranjepolder	Westland	15
2023			
	Hoefpolder	Westland	10
	Poldervaartpolder	Schiedam	20
	Vlaardingen-Holy, Babberspolder	Vlaardingen	16

2024			
	Sluispolder	Maassluis	3
	Boezem		2
	Eshofpolder, Wippolder, Westmade	Den Haag, Westland	3
	Oude Lierpolder	Westland	7
	Laaggelegen tuinen	Westland	2
	Laaggelegen kassen	Westland	11
2025			
	Graslandgebieden	Diverse	33

3.5 Juridische aandachtspunten

Om de knelpunten op te lossen, is het vaak nodig dat duikers worden vervangen door duikers met een grotere diameter. Deze duikers zijn oorspronkelijk aangelegd op grond van een verleende vergunning of een projectplan.

Voor de vervanging van duikers zijn er voor Delfland twee mogelijkheden.

1.

In het geval de duiker is aangelegd op grond van een vergunning, kan Delfland op grond van artikel 6.22 lid 1 Waterwet door middel van een ambtshalve wijzigingsbesluit de vergunning wijzigen. Dit is mogelijk indien de huidige duiker niet langer toelaatbaar wordt geacht voor de benodigde doorstroom- of bergingscapaciteit van de betrokken watergang. De vergunninghouder is op grond van de gewijzigde vergunning verplicht om de huidige duiker te vervangen door de grotere duiker. Zo nodig kan daarop worden gehandhaafd (last onder dwangsom/last onder bestuursdwang). De vergunninghouder kan, vanwege de wijziging van de vergunning, op grond van artikel 7.14 Waterwet een verzoek om nadeelcompensatie bij Delfland indienen. Het is het streven om voorafgaand aan een wijzigingsbesluit met de vergunninghouder minnelijk overeenstemming te bereiken over de vervanging van de duiker. Hierbij worden afspraken gemaakt over wie de werkzaamheden gaat uitvoeren en welke kosten voor wiens rekening komen en hoe het beheer en onderhoud wordt geregeld. In het geval dat de duiker is aangelegd op grond van een projectplan, kan de duiker worden vervangen door een grotere duiker op grond van een nieuw projectplan.

2

Het alternatief is dat Delfland de werkzaamheden zelf en op eigen kosten uitvoert. Bij deze werkwijze zal nog steeds gestreefd moeten worden tot overeenstemming met de eigenaar van de duiker, zoals hierboven al beschreven. Door zelf de werkzaamheden uit te voeren, is de doorlooptijd van de vervanging wellicht korter. De kosten komen echter voor een veel groter deel terecht bij Delfland, en deze manier van werken is dus ook duurder. Het is niet vooraf te bepalen welke van deze twee mogelijkheden de beste is, dit kan van geval tot geval verschillen.

4. Financiën UP

4.1 Financiering

Niet alle maatregelen en bijbehorende kosten kunnen op dit moment al goed worden ingeschat. Hiervoor is vaak een verdere verkenning nodig bijvoorbeeld in het kader van een gebiedsproces. Ook zijn de keuzes die gemaakt kunnen worden in de gebiedsprocessen met meerdere knelpunten nog niet duidelijk. Dit hangt onder andere af van de mogelijke (kansrijke) handelingsperspectieven om wateroverlast te voorkomen. Kansrijkheid wordt mede bepaald door ruimtelijke beschikbaarheid, andere uitdagingen, opgaven en wensen in het gebied en een maatschappelijke kosten-baten afweging die per keer gemaakt moet worden.

Door nu met een budget te werken (krediet én exploitatie) kan in 2023 gestart worden met de maatregelen die nu al duidelijk zijn. Op basis van de activiteiten (onderzoek en gebiedsproces) die nu gestart worden, worden in de loop van de komende jaren veel meer maatregelen duidelijk. Deze, én maatregelen die horen bij de knelpunten uit nieuwe WSA's, worden hier in de komende jaren nog aan toegevoegd. Het is op voorhand niet te zeggen hoeveel nieuwe maatregelen dit gaat betreffen.

De activiteiten uit dit UP op het gebied van nader onderzoek en gebiedsprocessen worden bekostigd vanuit de lopende exploitatie van de betrokken afdelingen. Hier is geen sprake van een aanvullende financieringsbehoefte.

De financiering van de concrete uitvoeringsmaatregelen (investeringen) uit het UP vindt plaats via een nieuw in te stellen verzamelkrediet. Vanuit dit krediet worden uitvoeringsmaatregelen (deelkredieten) en bij nieuwe inzichten wordt het verzamelkrediet aangevuld worden via een aanvraag als onderdeel van de P&C cyclus. Bij de vaste momenten in de P&C cyclus wordt er verantwoording afgelegd over de besteding vanuit het verzamelkrediet. Hierdoor ontstaat er ruimte voor het oplossen van de knelpunten en is het tegelijkertijd mogelijk om de bestedingen te monitoren en waar nodig bij te sturen.

4.2 Budgetbehoefte uitvoeringsprogramma wateroverlast 2023 -2027

De onderstaande tabel laat zien hoe de budgetbehoefte zich in de komende jaren ontwikkelt. Hierbij zijn uitsluitend de nu bekende uitvoeringsmaatregelen geraamd. Het nader onderzoek en de gebiedsprocessen zullen in de komende jaren leiden tot nieuwe maatregelen. Hiervoor zijn nu nog geen bedragen bekend. Deze aanvullende budgetbehoefte wordt in de komende jaren via de P&C cyclus ter besluitvorming voorgelegd.

Huidige begroting	2023	2024	2025	2026	2027
Advies en onderzoek	€160.000,-	€160.000,-	€160.000,-	€100.000,-	€100.000,-
Gebiedsprocessen	€100.000,-	€100.000,-	€100.000,-	€50.000,-	€50.000,-

Nieuw verzamelkrediet	2023	2024	2025	2026	2027
Uitvoeringsmaatregelen	€ 717.000,-		PM *	PM *	PM *

*Nog nader te bepalen, afhankelijk van nader onderzoek, gebiedsprocessen en uitkomsten nieuwe WSA's.

De concrete uitvoeringsmaatregelen zijn indicatief geraamd op basis van kenmerken van de opgaven (oa lengte van de duikers, etc) en recente ervaringscijfers van vergelijkbare projecten binnen Delfland. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het feit dat sprake is van duikers van derden en dat met hen afspraken gemaakt kunnen worden over verdelen van kosten voor uitvoering en voor beheer en onderhoud (zie ook paragraaf 3.5).

5. Communicatie

5.1 Communicatie intern

Voor de medewerkers van Delfland is het belangrijk dat de geografische informatie up to date is, zodat snel gezien kan worden of ergens een knelpunt is en bij welke afdeling de afhandeling ervan is belegd. Daarnaast wordt intern en extern bekendheid gegeven aan het uitvoeringsprogramma, gelijk oplopend met de bestuurlijke besluitvorming. Daarbij is het van belang dat intern een eigenaar aan te wijzen is, zodat collega's ook weten wie ze moeten benaderen met bijvoorbeeld vragen.

5.2 Communicatie extern

In het proces om te komen tot vaststelling van het Uitvoeringsprogramma (waar inhoudelijk geen VV besluit voor nodig is, maar wel voor de benodigde financiën) zal er in de communicatie uitingen van Delfland aandacht besteed worden aan dit uitvoeringsprogramma. Ook kan het genoemd worden bij de bestuurlijke watertafel.

De drie gemeenten die specifiek in beeld zijn voor de wat grotere gebiedsprocessen op korte termijn (Schiedam, Vlaardingen en Westland) zijn eind 2022 al ambtelijk in kennis gesteld van het voornemen van Delfland om dit programma te gaan uitvoeren. Daarbij zal ook gevraagd worden om gemeentelijke inzet voor dit uitvoeringsprogramma te plegen.

Bijlage 1: Overzicht uitvoeringsmaatregelen

Gemeente	Polder	knelpunt code	Omgeschrijving knelpunt	Gebiedstype	Oplossing
Vlaardingen	Babberspolder	BAB05	Mauritssingel en Julianalaan inunderen door integrale overbelasting vanaf T25	Stedelijk	Div duikers verruimen
Delft	Bieslandse Bovenpolder (deel Delft-Oost)	BBP01	Water op oevers en parkeerterrein. Knellende sifon op boezem beperkt afwatering	Stedelijk	Verbeteren afvoer via sifon naar boezem
Westland	Boezem	BZM06	Grote peilstijging in PV I Heen- en Geestvaartpolder, Lokaal grote pieklozing vanaf bedrijventerrein in watergang met duikers.	Stedelijk	Vergroten 2 duikers / verbeteren afvoer naar Heen en Geestvaart
Midden-Delfland	Harnaspolder	HAR01	Meerdere kunstwerken (stuw en duikers) achter elkaar zorgen voor opstuwing. Parkeerterrein naastgelegen bebouwing ligt relatief laag en loopt daardoor onder	Stedelijk	verbeteren afvoer via duiker (bij extremen)
Midden-Delfland	Kerkpolder-zuid	KPZ01	Lage ligging, deel van een weg en directe omgeving kan inunderen vanuit oppervlaktewater	Stedelijk gebied	Ophogen als onderdeel van wegconstructie door gemeente
Westland	Kralingerpolder	KRP15	Relatief groot glas areaal wat loost op een smalle watergang, met aan het einde een duiker. Bij hoge afvoeren is de duiker een beperking waardoor de waterstand stijgt.	Glastuinbouw	Oplossing: Vergroten duiker.
Midden-Delfland	Kralingerpolder	KRP19	Laaggelegen delen van een boomkwekerij. Opstuwing in een watergang door een smalle duiker van meer dan 1 meter.	Glastuinbouw	Oplossing: Vergroten duiker.
Westland	Kralingerpolder	KRP26	In dit gebied bevindt zich een groot areaal aan glas, welke allen lozen op een smalle watergangen waarin een duiker ligt.	Stedelijk	Oplossing: Vergroten duiker.
Midden-Delfland	Oude Campspolder	OCP18	De watergang aan de oostzijde van dit kasperceel bevat twee duikers vlak achter elkaar die voor opstuwing zorgen in de watergang. De kas grenst direct aan de watergang, waardoor hoge waterstanden tot inundatie kan leiden.	Glastuinbouw	Oplossing: Vergroten duikers.
Midden-Delfland	Oude Campspolder	OCP20	Westzijde van de Herenlaan. Lange watergang met enkele smalle duikers die hoge opstuwing veroorzaken. Peilstijging wordt deels veroorzaakt door de stuw aan de Herenwerf, die het peil met 20 cm verhoogd bij hoge waterstanden.	Glastuinbouw	Oplossing: Smalle duikers vergroten en evt. sturing stuw Herenwerf optimaliseren
Westland	Oude en Nieuwe Broekpolder	ONB02	Lage ligging in combinatie met krappe duikers/slechte afvoer	Glastuinbouw	duikers vergroten, duikers eigendom provincie (N468)
Vlaardingen	Vlaardingen-oost	VLO01	Inundatie van wegen door opstuwing systeem	Stedelijk	Stuwen verbreden
Vlaardingen	Vlaardingen-west	VLW04	Marathonweg en volkstuinten inunderen vooral door krappe duiker	Stedelijk	Duiker verruimen
Vlaardingen	Vlaardingen-west	VLW05	Inundatie door grote opstuwing stuw	Stedelijk	Stuw verbreden
Westland	Vlietpolder	VLP01	Parkeerplaats inundeert door krappe duiker	Stedelijk	Vergroten van duiker (eig. en ond. Gem Westland)
Westland	Westmade	WMA02	Het maaiveld tussen de silo's van de kas ligt erg laag. De kassen zelf zijn mogelijk knelpunt bij klimaat 2050	Glastuinbouw	Maaiveld ophogen of een klein dammetje te creëren.

Onderwerp	Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag"
Versienummer	01
Dossiernummer	2636
D&H datum	dinsdag 13 december 2022
agenderen	Openbaar

1) Het gevraagde besluit

De verenigde vergadering wordt verzocht:

1. De in bijlage 1 opgenomen langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" vast te stellen (DMS2147255).
2. kennis te nemen van de acht implementatiesporen behorend bij Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag", zoals opgenomen in bijlage 2 (DMS2148441).

2) Aanleiding

Het klimaat verandert, de extreme neerslag neemt toe. Ook afgelopen jaren werden meerdere gebieden in Nederland geteisterd door extreme neerslag (ook boven-normatief) met wateroverlast als gevolg (o.a. in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg (juli '21)) en Noord-Holland (juni '21)). In het gebied van Delfland hebben we de afgelopen jaren al talloze maatregelen genomen om wateroverlast te voorkomen. Ons gebied voldoet voor 98,7 % aan de wateroverlastnormen van de provincie bij het huidige klimaat. Voor de laatste 1,3% is het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 ontwikkeld. Dit uitvoeringsprogramma wordt ook ter besluitvorming voorgelegd aan de Verenigde Vergadering van 02 februari 2022.

Een blik op de toekomst vertelt ons echter ook dat ons gebied dichtbevolkter, nog dichter bebouwd en intensiever gebruikt zal worden. De gevolgen van klimaatverandering zullen daardoor nóg sneller zichtbaar en voelbaar zijn. Om ook in de toekomst droge voeten te kunnen houden en in dit gebied te kunnen blijven wonen, werken en recreëren, moeten we nu al anticiperen en op sommige locaties meer doen dan de huidige normen ons nu voorschrijven. Daarom heeft het Hoogheemraadschap van Delfland de langetermijnstrategie ontwikkeld.

3) Beoogd effect

De langetermijnstrategie wateroverlast biedt een kader en vormt de basis voor de inzet van Delfland op het gebied van het voorkomen en/of beperken van wateroverlast uit het regionale watersysteem door extreme neerslag om (samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners) te komen tot een waterrobuuste en klimaatbestendige regio in 2050 en daarna. Het is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven - zowel op korte als langere termijn.

4) Kernboodschap

Het klimaat verandert sneller dan we eerder dachten. Dit zorgt voor een toename van extreme neerslag. De effecten op het regionale watersysteem én de leefomgeving zijn groot. Dit vraagt ons om nog verder vooruit te kijken - en te handelen. Hiermee kunnen we voorkomen dat we als regio in een situatie komen waarin we ons niet (eenvoudig) kunnen aanpassen en voorkomen we hoge kosten voor schade herstel of aanpassingen. Door verder vooruit te kijken kunnen we voorkomen dat we nu investeringen doen of zaken nalaten waar we later spijt van krijgen.

We zien het als onze verantwoordelijkheid, als waterbeheerder van het regionale watersysteem, met onze kennis, inzichten en informatie van het regionale watersysteem, om

ons proactief in te zetten voor een betere toekomst. We kiezen bewust voor de rol van samenwerkende overheid, maar laten niet na om waar nodig ook als rechtmatige, presterende en responsieve overheid te fungeren. We kiezen ervoor om op het gebied van wateroverlast een actieve (regie)rol te spelen.

De langetermijnstrategie is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven - zowel op korte als langere termijn - om (samen met andere actoren, zoals medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners) te komen tot een waterrobuuste en klimaatbestendige regio in 2050 en daarna. Onze missie daarbij is dat we de huidige en toekomstige uitdagingen door een teveel aan neerslag niet afwentelen op toekomstige generaties en de omgeving, en dat toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes in samenhang met andere uitdagingen worden gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de huidige en toekomstige uitdagingen (zoals klimaatverandering en bodemdaling) en met huidige en toekomstige (beheer)kosten. We zoeken actief naar kansen om te versnellen en wachten niet tot 2050.

We kijken hierbij verder vooruit, zo krijgen we grip op wat er op de regio af komt. We verbreden onze blik in de zoektocht naar oplossingsrichtingen (ook buiten het watersysteem en in alle lagen van de veiligheidsketen). We ontwikkelen in samenwerking met andere partijen toekomstgerichte wateroverlastplannen. Hiermee weet eenieder wat er waar en wanneer nodig is en hoe we samen de regio waterrobuust kunnen maken op het gebied van wateroverlast.

Als waterschap kunnen we daarmee aan de slag. We zorgen dat we klaar staan om, daar waar mogelijk, de wateroverlastopgave te verbinden aan andere ontwikkelingen en opgaven in ons gebied.

We streven naar een situatie waarin water(overlast) en bodem sturend is en 'elke schop in de grond' water(overlast)robuust is. Ontwikkelingen dragen in principe positief bij aan het vergroten van de wateroverlastrobuustheid. Het totaal van ontwikkelingen in een gebied zorgen per saldo voor een positieve bijdrage. Zo voorkomen we dat we als regio later spijt krijgen van huidige investeringen en grijpen we kansen die juist positief doorwerken voor een klimaatbestendige toekomst.

Als waterschap (en medeoverheden) kunnen we de kans op wateroverlast nooit helemaal uitsluiten. Er blijft altijd een restrisico. We vergroten het bewustzijn hiervan en geven inzicht in waar de kwetsbaarheden zijn. We ontwikkelen handelingsperspectieven waarmee eenieder zelf ook maatregelen kan treffen in het voorkomen én beperken van wateroverlast.

Daarnaast gaan we ervoor zorgen dat het regionaal watersysteem én de leefomgeving nog beter betrokken zijn bij de crisisbeheersing en alle lagen van de veiligheidsketen. We richten ons op extreme neerslag scenario's die verder reiken dan dat we ons kunnen voorstellen. Daardoor zijn we beter voorbereid om tijdens calamiteiten snel keuzes te maken en snel te kunnen handelen. Ook ontwikkelen we instrumenten en ontsluiten we informatie zodat enerzijds we snel kunnen handelen en anderzijds de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid bij inwoners wordt vergroot.

5) Historie – eerdere besluitvorming

- 13 oktober 2022: Presentatie langetermijnstrategie wateroverlast, informatieve VV.
- 30 augustus 2022: Presentatie langetermijnstrategie wateroverlast, beeldvormend DH.
- 10 mei 2022: Presentatie langetermijnstrategie wateroverlast, commissie WKK.
- 26 april 2022: Presentatie langetermijnstrategie wateroverlast, beeldvormend DH.
- 22 februari 2022: brief VV: Planning en proces strategie voorkomen wateroverlast lange termijn
- 16 december 2021: Wijzigingen in de beleidsnota 'Beperken en voorkomen wateroverlast' (kenmerk 2420) vastgesteld door VV
- 2 november 2021: Toezegging om de VV te informeren over het proces en de planning van het opstellen van een langetermijnstrategie voor het voorkomen van wateroverlast, commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit.
- 12 oktober 2021: Presentatie strategie wateroverlast, informatieve VV.

Dossiernummer: 2636

- 9 juni 2020: Brief VV: Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050: Informeren vastgestelde doelstelling als vertrekpunt strategie
- 26 mei 2020: Doelstellingen vastgesteld als vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van de strategie Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050, dossiernummer 1567. Vastgesteld door D&H. De VV is middels een brief geïnformeerd, DMS 1449904.
- 10 juli 2014: beleidsnota 'Beperken en voorkomen wateroverlast' (kenmerk 1124991) vastgesteld door VV.

6) Regelgeving en Beleid

Op verschillende overheidslagen is beleid en regelgeving vastgesteld. Parallel aan het traject van de ontwikkeling van de langetermijnstrategie spelen er diverse landelijke en regionale ontwikkelingen, enerzijds gelieerd aan de woningnood (en daaraan gekoppelde woningbouwopgave), anderzijds aan opgetreden calamiteiten (wateroverlast Limburg), die uiteindelijk zullen doorwerken op regionaal en lokaal niveau. **Deze strategie past binnen en/of is ondersteunend aan deze beleidskaders.** Onderstaand een overzicht van relevant beleid en ontwikkelingen.

Rijk:

Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2020)

Alle overheden hebben samen de ambitie vastgelegd dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Als tussendoel is vastgelegd dat overheden in 2020 klimaatbestendig en waterrobuust handelen hebben vastgelegd in beleid. Delfland heeft zich hieraan gecommitteerd met het vaststellen van het waterbeheerprogramma 2022-2027.

Deltaprogramma & Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie staan alle projecten en maatregelen die ervoor gaan zorgen dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie zijn zeven ambities opgenomen (Kwetsbaarheden in beeld, Risicodialogen en strategie, Uitvoeringsagenda's opstellen, Meekoppelkansen benutten, Stimuleren en faciliteren, Reguleren en borgen en Handelen bij calamiteiten). Hierin staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. De overheden werken met elkaar samen in 45 werkregio's.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI, 2020)

"We willen graag dat ons land over 30 jaar nog steeds prettig veilig en gezond is om in te wonen, werken en recreëren. Daarom is het belangrijk nu al na te denken over de keuzes die daarvoor nodig zijn."

Beleidsstafel Wateroverlast en Hoogwater (2022)

In het najaar van 2021 is de beleidsstafel Wateroverlast en Hoogwater ingesteld met als doel te leren van de opgetreden situatie in Limburg om als Nederland nu en in de toekomst beter gesteld te staan voor de gevolgen van een periode van extreme neerslag. In maart 2022 heeft de beleidsstafel haar eerste advies gegeven. Eind 2022 geeft de beleidsstafel haar eindadvies. Een groot aantal van de aanbevelingen raken de werkzaamheden van het waterschap.

Beleidsbrief 'Water en bodem sturend' van IenW (25 november 2022)

Door water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening, kunnen we in Nederland ook in de toekomst met een ander en grillig klimaat blijven leven, wonen en werken. In de beleidsbrief staan structurerende keuzes die richting geven voor de komende decennia vanuit het Rijksprogramma 'water en bodem sturend'.

Landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ontwikkelt een landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving. De maatlat schept het kader voor klimaatadaptief bouwen en richt zich op locatie-inrichting en manier van bouwen. Het gaat daarbij om de klimaatthema's hitte, wateroverlast, droogte en gevolgbepierking van overstromingen. Deze maatlat moet eind 2022 klaar zijn.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Dossiernummer: 2636

De overheid wil vóór 2030 de natuur versterken, de waterkwaliteit verbeteren en meer doen tegen klimaatverandering. Onder meer de stikstofuitstoot in de buurt van natuurgebieden moet fors omlaag. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gaat samen met provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke partners, grondeigenaren en grondgebruikers op zoek naar oplossingen per gebied.

Nationale klimaatadaptatiestrategie 2016 (NAS)

De Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) zet de koers uit voor een klimaatbestendig Nederland: deze strategie brengt nieuwe initiatieven voor klimaatadaptatie op gang, en versnelt en verbreedt bestaande initiatieven.

Nationale Aanpak Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving

De Nationale Aanpak Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving gaat over het aanpassen van de gebouwde omgeving aan het toekomstige klimaat en de weerextremen die zich nu al voordoen (klimaatadaptatie). Met de gebouwde omgeving worden zowel de gebouwen zelf, als de omgeving waarin de gebouwen staan bedoeld.

Woningbouw

Toevoegen van 235.460 woningen bruto in Zuid-Holland.

Provincie:

Reglement van bestuur (2019) en Omgevingsverordening (2021) Zuid-Holland

In het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland is Delfland belast met het beheer van (onder meer) het regionale watersysteem in haar beheergebied. Op grond van de Waterwet heeft de provincie Zuid-Holland in de provinciale omgevingsverordening eisen gesteld aan het regionale watersysteem in de vorm van omgevingswaarden (normen). Voor de veiligheid van regionale waterkeringen hebben wij als waterschap de resultaatsverplichting om waterkeringen zo te ontwerpen en te verbeteren dat deze voldoen aan de, in de provinciale omgevingsverordening gestelde, omgevingswaarde. Daarnaast hebben wij een inspanningsverplichting voor het uitvoeren van het beheer en onderhoud dat hoort bij deze omgevingswaarden. Voor het voorkomen van overstrooming vanuit regionale wateren hebben wij als waterschap een inspanningsverplichting om regionale wateren, met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit, zo in te richten dat deze voldoen aan de omgevingswaarden. Voor het voorkomen van overstrooming vanuit regionale wateren is 2027 als datum gesteld waarin het systeem aan deze omgevingswaarden voldoet. De verordening laat in het midden hoe rekening te houden met klimaatverandering en nieuwe doelstellingen na 2027.

Adaptatiestrategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland'

Klimaatadaptatiestrategie geeft richting aan de inzet van de provincie Zuid-Holland op het gebied van klimaatadaptatie en bodemdaling en is een startpunt voor inhoudelijke doorontwikkeling van het omgevingsbeleid van de provincie.

Convenant Klimaatadaptief Bouwen

Reeds in 2018 heeft de Provincie Zuid-Holland het initiatief genomen om met publieke en private partijen in de bouwsector te bekijken of er een impuls gegeven kan worden aan klimaatadaptief bouwen. Dat heeft geleid tot het convenant klimaatadaptief bouwen. Delfland is één van de partijen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit convenant. In het kader van dit convenant is er de afgelopen jaren aan diverse producten gewerkt, zoals een leidraad klimaatadaptief bouwen, een programma van eisen en een routekaart. De afspraken die in het kader van dit convenant zijn gemaakt staan model voor de momenteel in ontwikkeling zijnde landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen (zie hierboven onder Rijk).

Klimaatonderlegger

De provincie maakt samen met de Zuid-Hollandse waterschappen een "klimaatonderlegger". De klimaatonderlegger geeft vanuit bodem, water en klimaatverandering inzicht in de geschiktheid van een gebied voor de gebruiksfuncties wonen, landbouw en natuur. De provincie Zuid-Holland en de waterschappen gaan bij het plannen van functies die na 2030 gerealiseerd worden een klimaatonderlegger gebruiken.

Delfland:

Dossiernummer: 2636

Begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2026

"De ambitie is om in 2050 een zo klimaatbestendig en robuust mogelijk watersysteem te hebben en te houden."

Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP6)

In het waterbeheerprogramma is onder andere als doel opgenomen: De regio Delfland is klimaatbestendig en waterrobuust in 2050. (Thema: "Klimaatadaptatie en hemelwater")

Watervisie (2019)

"Delfland signaleert en agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wateroverlast-risico's als gevolg van extreme neerslag. Delfland adviseert over maatregelen, nu en in de toekomst, om die risico's te voorkomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten wateroverlast-risico's minimaal gelijk blijven en bij voorkeur afnemen. Delfland stimuleert dit door inbreng van kennis en medefinanciering."

Delflandse aanpak klimaatadaptatie, op weg naar een klimaatbewuste regio (2017)

Delfland heeft een aanpak voor klimaatadaptatie ontwikkeld die ertoe moet leiden dat de regio in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. De aanpak is erop gericht om een beweging in de maatschappij op gang te brengen (te ondersteunen en daar waar nodig te versterken), waarbij iedereen (bewoners, bedrijven, (maatschappelijke) organisaties en (mede)overheden) zelf actie onderneemt en maatregelen treft ten behoeve van een klimaatbestendigere regio.

Beleidsnota Voorkomen en beperken wateroverlast (2014, gewijzigd 2021)

Geeft op hoofdlijnen aan op welke manier Delfland invulling geeft aan de wettelijke taak op het gebied van het waterkwantiteitsbeheer, specifiek voor het aspect wateroverlast. Dit behelst het op orde brengen en houden van het watersysteem. In de implementatiefase van deze langetermijnstrategie zal de beleidsnota worden aangescherpt.

7) Financiën

Binnen de programmalijn klimaatadaptatie is in 2023 een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor de verdere uitwerking (en eerste implementatiestappen) van de strategie. Hiermee kunnen tevens de met de implementatie samenhangende financiële consequenties in beeld worden gebracht en zullen - zo nodig - aanvullende voorstellen in de reguliere P&C cyclus worden gedaan.

De strategie bevat geen concrete uitvoeringsmaatregelen.

Het klimaatadaptief maken van maatregelen, die in het kader van het oplossen van wateroverlastknelpunten tot 2027 (i.c. het voldoen aan de provinciale norm voor wateroverlast) worden uitgevoerd, maakt onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027. Deze langetermijnstrategie geeft hiervoor kaders.

Voor concrete uitvoeringsmaatregelen die buiten dit kader vallen zullen separate investeringsvoorstellen worden opgesteld. Vanaf 2028 worden uitvoeringsmaatregelen volgend uit de toekomstbestendige (gebiedsgerichte) wateroverlastplannen opgenomen in de strategische investeringsagenda en begroting.

8) Duurzaamheid

De langetermijnstrategie geeft invulling aan de ambitie van een klimaatbestendige en waterrobuuste regio in 2050 én daarna.

9) Organisatorische en personele consequenties

De coördinatie voor de verdere uitwerking en implementatie is voorsnog belegd bij het programma klimaatadaptatie. De uitvoering van de verschillende implementatiesporen zal belegd moeten worden in de organisatie, en door middel van formele opdrachten aan afdelingsmanagers worden vastgelegd in jaarplannen.

Ten behoeve van de verdere implementatie zal de aankomende 2-4 jaar naar verwachting extra inzet nodig zijn vanuit verschillende afdelingen. De exacte omvang is nog niet bepaald.

Dossiernummer: 2636

De totale inschatting is 2-5 fte. Deze extra inzet is voornamelijk t.b.v. het ontwikkelen van toekomstbestendige wateroverlastplannen (ca. 2 fte), aanscherping beleid en instrumenten (ca. 1 fte) en crisisbeheersing (ca. 1-2 fte). In 2023 wordt dit nader geconcretiseerd en waar nodig opgenomen in de begroting.

10) OR

n.v.t.

11) Risico's en beheersmaatregelen

Dat het klimaat verandert is zeker, de mate waarin is onzeker. De gevolgen van klimaatverandering zijn groot. Kosten voor de uitvoering van maatregelen die samenhangen met de uitvoering van de strategie zijn nog onbekend. Toekomstig inzicht in de financiële omvang van maatregelen kunnen leiden tot aangepast beleid en inzet. Andere voortschrijdende inzichten kunnen ook op termijn leiden tot aangepast beleid en inzet.

Juridische risico's: Geen. De strategie beschrijft welke activiteiten nu en straks worden uitgevoerd, waarbij geldt dat dit nog op hoofdlijnen is en dat hierin ook nog wijzigingen kunnen komen (adaptief). Met de strategie worden geen verplichtingen aangegaan noch bevat de strategie uitspraken of toezeggingen waaraan Delfland is gebonden. De strategie is richtinggevend voor onze inzet als waterschap.

Bestuurlijke, maatschappelijke, communicatie risico's: (te) uitdagende missie, en daardoor niet het gewenste beschermingsniveau voor wateroverlast behouden in de toekomst. Beheersmaatregel: de langetermijnstrategie zelf (Zorgen dat we grip krijgen wat er op ons af komt, en wat er nodig is, nu en in de toekomst. Tijdig de (on)haalbaarheid in beeld brengen. Agenderen bij rijk/provincie/gemeente van de omvang van klimaatadaptieve opgave op het gebied van wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Indien nodig, op termijn een aanvraag doen bij de provincie om het locatie-specifieke beschermingsniveau te verlagen om de kosten beheersbaar te houden.)

Maatschappelijke risico's: beperkte capaciteit partners.

Financiële risico's: Geen. We gaan nu nog geen financiële verplichtingen aan.

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

In de uitwerking en implementatiefase zal de samenwerking met andere partijen worden geïntensiveerd.

13) Bekendmaking en vervolgprocedure

De strategie staat niet open voor bezwaar en beroep.

14) Bevoegd orgaan

Op grond van de Waterschapswet art. 77 is de Verenigde Vergadering bevoegd om deze langetermijnstrategie vast te stellen.

15) Toelichting

Klimaatverandering zorgt voor een toename van extreme neerslag (en droogte en hitte). Hoosbuien worden heftiger en komen vaker voor. Zowel in de zomer als in de winter kan dit leiden tot wateroverlast. De gevolgen voor het regionale watersysteem én de leefomgeving zijn groot. Zonder klimaatadaptieve aanpassingen, zonder toekomstbestendige locatiekeuzes voor ontwikkelingen én zonder klimaatrobuust bouwen zal de kans op schade door wateroverlast in de toekomst flink toenemen.

Deze strategie geeft richting aan de inzet van het Hoogheemraadschap van Delfland tegen wateroverlast uit regionale wateren door een teveel aan neerslag. Het geeft ons handvatten om in de toekomst wateroverlast te voorkomen en/of te beperken. Hierbij gaat het over ons eigen handelen en over hoe wij samen met anderen, waaronder andere overheden, inwoners,

Dossiernummer: 2636

bedrijven en organisaties, op het gebied van wateroverlast werken aan een waterrobuust en klimaatbestendig Delfland in 2050 én daarna. Het is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven op de korte en de langere termijn.

De strategie is als volgt opgebouwd:

Wateroverlast-missie:

Delfland:

- Wentelt de huidige en toekomstige uitdagingen door een teveel aan neerslag niet af op toekomstige generaties en de leefomgeving.
- Maakt toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes in samenhang met andere uitdagingen waarbij we rekening houden met de huidige en toekomstige uitdagingen (zoals klimaatverandering en bodemdaling) en met huidige en toekomstige (beheer)kosten.
- Zet zich in zodat ook anderen toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes kunnen maken.
- Zorgt ervoor dat een actie op de ene locatie niet leidt tot een onbedoelde toename van de kans op wateroverlast elders.
- Zoekt actief naar kansen om te versnellen en wacht niet tot 2050.

Zo dragen we bij aan het creëren van de beste leefomgeving voor gebruikers, nu en in de toekomst.

Wateroverlast-ambitie

Delfland zorgt samen met de regio voor een regionaal watersysteem én een leefomgeving die, nu én in de toekomst, robuust zijn bij grote hoeveelheden neerslag, en die voorbereid zijn op extremen. We streven daarbij naar het beste voor de leefomgeving.

- Deze ambitie staat naast de, in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, voor Delfland gestelde datum en gestelde resultaat- en inspanningsverplichting om te voldoen aan de omgevingswaarden bij het huidige klimaat. Die verplichting bakent de zorgplicht van het waterschap af.
- *'robuust bij grote hoeveelheden neerslag'* betekent: Het regionale watersysteem en de leefomgeving zijn zo ingericht dat het beschermingsniveau voor overstroming vanuit regionale wateren en overschrijding van de regionale en overige waterkeringen, minimaal overeenkomt met de gestelde omgevingswaarden*, het actuele klimaat én adaptief is aan het toekomstige klimaat. Het regionale watersysteem én de leefomgeving **bewegen mee** met klimaatverandering **door te anticiperen op de gevolgen** van klimaatverandering **op de middellange én lange termijn**.
- *'Voorbereid op extremen'* betekent: Het regionaal watersysteem én de leefomgeving zijn goed meegenomen in alle lagen van die veiligheidsketen. Het regionaal watersysteem en de leefomgeving zijn veerkrachtig. Bij extremen blijft het regionale watersysteem beheersbaar en maatschappelijke ontwrichting is daar waar mogelijk voorkomen. In de crisisvoorbereiding richten we ons op toekomstige extreme scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen.
- *'het beste voor de leefomgeving'* betekent: Bij het aanpassen en verbeteren van het regionale watersysteem en de leefomgeving staan maatschappelijk verantwoorde oplossingsrichtingen centraal. Delfland stuurt daarbij op een wateroverlast-resultaat en niet op één specifieke oplossingsrichting of methode. We maken afwegingen tussen oplossingsrichtingen, in onze prioritering bij onderzoek en uitvoering, en in onze bijdragen. We houden in de afweging, daar waar mogelijk, rekening met de mate van risicoreductie bij grote hoeveelheden neerslag, het beheersbaar houden van het regionale watersysteem en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extremen, de bijdrage aan andere opgaven, andere belangen, de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap en een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten.
- *'met de regio'* betekent: Samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners en andere relevante belanghebbenden.

** De omgevingswaarden (normen) staan in de provinciale verordening. Dit is meestal een generieke waarde. Voor overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren kan dit ook voor een gebied een afwijkende omgevingswaarde zijn. Waar het nemen van aanvullende maatregelen te kostbaar is vraagt Delfland een afwijkende omgevingswaarde aan bij Gedeputeerde Staten. Een door de provincie toegekende afwijkende omgevingswaarde is dan*

Dossiernummer: 2636

de geldende omgevingswaarde voor die gebieden. De systematiek van omgevingswaarden (normen) kan in de toekomst veranderen.*

Wateroverlast-samenwerking: Met kennis komt verantwoordelijkheid

- we zien het als onze verantwoordelijkheid, als waterbeheerder van het regionale watersysteem, met onze kennis, inzichten en informatie van het regionale watersysteem, om ons proactief in te zetten voor een betere toekomst.
- We kiezen bewust voor de rol van samenwerkende overheid.
- We kiezen ervoor om op het gebied van wateroverlast en het regionale watersysteem een actieve (regie)rol te spelen.

Strategische doelen:

1. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat samen voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het vergroten van kennis en inzicht en het maken van toekomstbestendige keuzes.
2. Ontwikkelingen dragen in principe positief bij aan het vergroten van de wateroverlastrobuustheid. Dit noemt Delfland hydrologisch positief ontwikkelen. Het totaal van ontwikkelingen in een gebied zorgen per saldo voor een positieve bijdrage.
3. Iedereen is zich bewust van een kans op wateroverlast. Iedereen draagt bij aan het verkleinen van de kans op wateroverlast en/of het beperken van de gevolgen van wateroverlast.
4. Het watersysteem en de leefomgeving zijn veerkrachtig bij extremen.
5. We werken stapsgewijs naar een waterrobuust en veerkrachtig watersysteem in 2050 én daarna. In het prioriteren van activiteiten en maatregelen maken we afwegingen. We zoeken naar een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten. We laten kansen niet liggen.

Implementatiefase-vragen

In de aanloopfase zijn er door de Verenigde Vergadering meerdere vragen gesteld. Deze vragen kunnen pas beantwoord worden als de strategische kaders zoals omschreven in deze strategie zijn vastgesteld door de Verenigde Vergadering. Na vaststelling van deze langetermijnstrategie zal in Q2, 2023 een brief worden opgesteld waarin onderstaande vragen worden beantwoord. Deze brief zal zich onder andere richten op:

- Inzet dijkleger (bron vraag: formeel commissie WKK, datum 10 mei 2021)
- Plasje van alle winden, Valkenbosvaart (bron vraag: commissie WKK, 2 november 2021)
- Knelpuntenanalyse van het watersysteem (bron vraag: commissie WKK, 2 november 2021)
- Opkisten waterkering waterberging Woudse Polder (bron: schriftelijke vragen commissie WKK, 2 november 2021)
- Motie 'uitbreiding instrument verhardingsactiviteiten' (bron: VV 29 september 2022)

Relatie met Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027

In 2027 moet het watersysteem voldoen aan de in de provinciale omgevingsverordening gestelde omgevingswaarden voor overstroming vanuit regionale wateren. Het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast dat de laatste knelpunten moet oplossen, loopt tot en met 2027. Het streven is dat het watersysteem daarna voldoet aan het basisbeschermingsniveau volgens de vastgestelde normen en het huidige klimaat (Basisstatistiek 2014 of 2019). Bij het treffen van maatregelen wordt meteen gekeken in hoeverre de voorgestelde maatregelen klimaatrobuust genoeg zijn. Deze strategie biedt de kaders hiervoor. Het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 wordt ook op 2 februari 2023 ter besluitvorming voorgelegd aan de Verenigde Vergadering.

Wat is er in 2022 allemaal gedaan?

Er is in de afgelopen acht maanden veel ontwikkeld qua informatie, kennis, inzichten, en instrumenten. Normaalgesproken voeren we per gebied watersysteemanalyses elke 6-8 jaar uit, en een watersysteemanalyse heeft een doorlooptijd van ongeveer 1 jaar. In 2022 is voor het **gehele gebied van Delfland** verkennend in beeld gebracht wat verschillende klimaatprojecties kunnen betekenen voor de waterstanden in het watersysteem, de bijbehorende inundatiebeelden door (te) hoge waterstanden, en welke waterkeringen (te) hoge waterstanden moeten keren. Ook hebben we, in samenwerking met Deltares en de provincie Zuid-Holland, in beeld gebracht wat een Limburg bui in ons gebied zou betekenen.

Daarnaast is voor elk gebied een eerste omgevingsscan uitgevoerd (meerdere mogelijke oplossingsrichtingen zijn in beeld gebracht). Als waterschap kunnen we helaas niet alles tegelijk. We zijn nu hard bezig met de verwerking, doorontwikkeling en de ontsluiting van deze producten en informatie, zodat we deze vanaf eind Q1 2023 kunnen inzetten.

Prioriteiten voor 2023

Deze strategie vormt het **startpunt** voor doorontwikkeling en implementatie. De prioriteiten voor 2023 liggen op, het aan de hand van de in deze langetermijnstrategie gestelde kaders, 1) implementatie in de organisatie en intensiveren samenwerking met medeoverheden 2) opleveren en ontsluiten van kennis en informatieproducten voor professionals, zoals de waterbeelden en de toekomstige opgave ladder, zodat deze informatie als randvoorwaarde kan worden meegenomen in ruimtelijke ordening en inrichting, zoals water en bodem sturend, woningbouw, nationaal programma landelijk gebied, 3) indien de nieuwe neerslagstatistiek op basis van de te verwachten nieuwe KNMI-klimaatscenario's al beschikbaar is: Watersysteemanalyse boezem (staat initieel gepland voor 2024), 4) beantwoorden van eerder door de VV-gestelde vragen. (Dit komt via brief in Q2). Onder toelichting staan de vragen waarop we ons nu richten. 5) indien mogelijk, identificeren van een aantal kansen voor 'grote stappen snel thuis'.

16) Bijlagen

Bijlage 1. DMS2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast Wapenen tegen extreme neerslag.pdf

Bijlage 2. DMS2148441 Acht implementatiesporen behorend bij de langetermijnstrategie wateroverlast Wapenen tegen Extreme Neerslag.pdf

Onderwerp Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme
 neerslag"
Dossiernummer 2636

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van dinsdag 13 december 2022,
dossiernummer 2636;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterkwantiteit en waterkwaliteit.

Overwegende dat:

- Het klimaat sneller verandert dan we dachten. De effecten op het regionale watersysteem én de leefomgeving groot zijn.
- Delfland met vaststelling van het waterbeheerprogramma 2022-2027 zich heeft gecommitteerd aan het bereiken van een water robuuste en klimaatbestendige regio in 2050.
- Delfland met vaststelling van de langetermijnstrategie wateroverlast de kaders stelt voor doorontwikkeling en implementatie van de langetermijnstrategie waarmee wordt gewerkt aan het behalen een wateroverlast-robuuste en wateroverlast-bestendige regio in 2050 en de voorbereiding op de gevolgen van klimaatverandering na 2050.
- de bevoegdheid tot regeling en bestuur ofwel kaderstelling en controle berust bij de verenigde vergadering
- het dagelijks bestuur ofwel het college van dijkgraaf en heemraden belast is met de dagelijkse aangelegenheden van het waterschap;

Gelet op:

- Artikel 77 van de Waterschapswet
- Artikel 4.1 en 4.2 van de Omgevingsverordening Zuid Holland

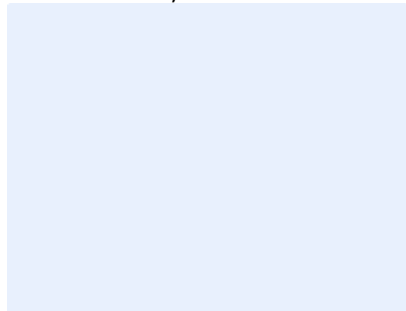
Besluit:

1. De langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" vast te stellen (DMS2147255).
2. Kennis te nemen van de acht implementatiesporen behorend bij de langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag", zoals opgenomen in bijlage 2 (DMS2148441).

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 2 februari 2023.

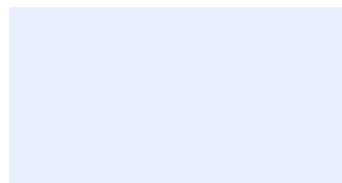
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

ir. P.C. Janssen

de voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Dossiernummer: 2636

Langetermijnstrategie wateroverlast

Wapenen tegen extreme neerslag

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Inhoud

Samenvatting: Wapenen tegen extreme neerslag

Reikwijdte strategie	1
-----------------------------	----------

Wettelijke kaders	4
--------------------------	----------

Inleiding: Naar een waterrobuust Delfland bij extreme neerslag	7
---	----------

Langetermijnstrategie extreme neerslag	11
---	-----------

Missie en ambitie teveel aan neerslag	11
---------------------------------------	----

Samenwerking	15
--------------	----

Strategische doelen en aanpak	17
-------------------------------	----

Monitoring	31
------------	----

Acht implementatiesporen	33
--------------------------	----

Bijlage: Dit komt er op ons af	35
---------------------------------------	-----------

Klimaatverandering, extreme neerslag en het watersysteem	35
--	----

Scenario extreme neerslag Delfland	45
------------------------------------	----

Niet alleen klimaatverandering vergroot de kans op wateroverlast	49
--	----

Begrippenlijst	50
-----------------------	-----------

Samenvatting: **Wapenen tegen extreme neerslag**

“We moeten alles op alles zetten om een ramp voor te blijven, de gevolgen van extreem weer zoveel mogelijk te beperken en te zorgen dat elke investering, ‘iedere schop in de grond’, ook voor woningbouw, klimaatbestendig wordt uitgevoerd. Dit geldt voor de keuze waar gebouwd gaat worden én de manier waarop gebouwd gaat worden.” Die woorden van onze deltacommisaris Peter Glas¹ vatten samen hoe wij als Hoogheemraadschap Delfland (hierna Delfland) de opgave voor ons zien om onze regio te wapenen tegen extreme neerslag en hoe we de gevolgen van klimaatverandering willen aanpakken. Een goede samenwerking is daarbij essentieel.

We merken nu al dat het klimaat is veranderd én dat het nog meer gaat veranderen. De zeespiegel stijgt. Perioden met langdurige droogte of hitte vaker komen vaker voor en duren langer. We weten dat extreme neerslag extremer wordt en de zomerse hoosbuien toenemen. De gevolgen van de ongekend hevige regenval in juli '21 in Limburg, België, Duitsland en Luxemburg zullen we niet snel vergeten. En in de zomer van 2022 hebben de inwoners van de Delftse binnenstad al ervaren wat een wateroverlast zo'n heftige hoosbui geeft. De effecten op het regionale watersysteem én de leefomgeving zijn groot en staan onder druk. De beschikbare ruimte voor oplossingen in een steeds dichtbevolkter, versteender en intensiever gebruikt gebied als Delfland zijn beperkt.

Als waterschap weten we als geen ander hoe we ons aan moeten passen aan de grillen van het water. Toch daagt klimaatverandering ons uit om nog verder vooruit te kijken. De kans op schade door wateroverlast is namelijk alleen te beperken als we klimaatadaptieve aanpassingen doen, toekomstbestendige locatiekeuzes maken én klimaatbestendig bouwen. Voor die klimaatbestendige toekomst van onze regio moeten we nú aan de slag, en met elkaar, omdat wij als waterschap niet leidend zijn bij de ruimtelijke ordening en inrichting in ons gebied, én omdat extreme neerslag niet de enige uitdaging is waar onze regio voor staat. Woningbouw, natuur, energie, stikstof, droogte en waterkwaliteit zijn allemaal van belang. Deze uitdagingen, en vooral ook de oplossingsrichtingen, zijn alleen samen aan te pakken. Willen we fijn kunnen blijven wonen, werken en recreëren in Delfland, dan moet elke schop in de grond toekomstbestendig zijn én bijdragen aan een robuust watersysteem.

In deze langetermijnstrategie extreme neerslag staat langs welke lijnen en in welke rol het Hoogheemraadschap van Delfland zich de komende jaren inspant om wateroverlast te voorkomen en om het regionale watersysteem én de leefomgeving waterrobuust en klimaatbestendig te hebben en te houden. Als waterschap gaan we aan de slag om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken!

¹ Bron: *Adviesbrief woningbouw en klimaatadaptatie* | Publicatie | Deltaprogramma

Missie

Ambitie

Samenwerking

Strategische doelen

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Missie: Delfland:

- Wentelt de huidige en toekomstige uitdagingen door een teveel aan neerslag niet af op toekomstige generaties en de omgeving.
- Maakt toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes in samenhang met andere uitdagingen waarbij we rekening houden met de huidige en toekomstige uitdagingen (zoals klimaatverandering en bodemdaling) en met huidige en toekomstige (beheer)kosten.
- Zet zich in zodat ook anderen toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes kunnen maken.
- Zorgt ervoor dat een actie op de ene locatie niet leidt tot een onbedoelde toename van de kans op wateroverlast elders.
- Zoekt actief naar kansen om te versnellen en wacht niet tot 2050.

Zo dragen we bij aan het creëren van de beste leefomgeving voor gebruikers nu en in de toekomst.

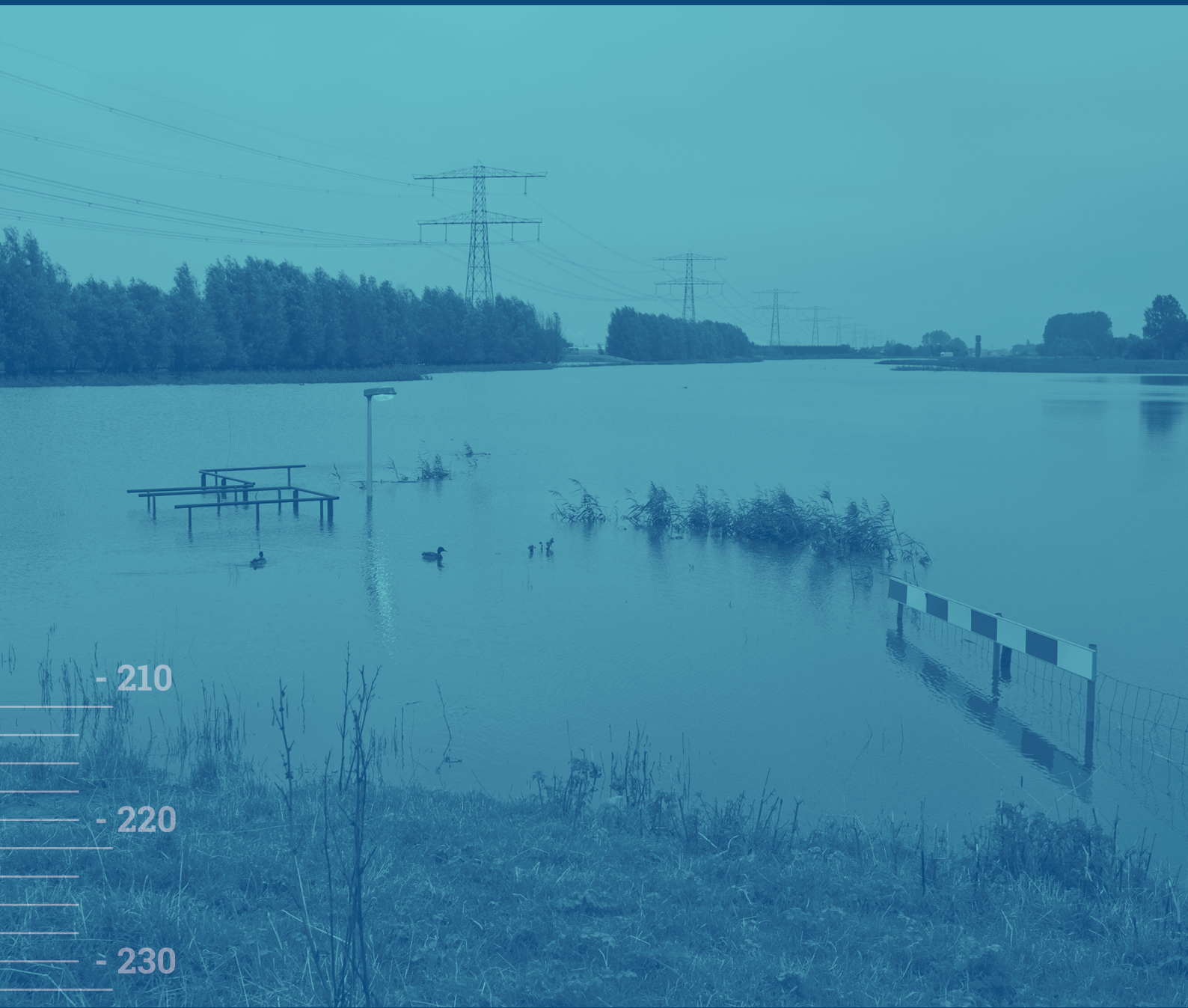
Ambitie wateroverlast: Delfland zorgt samen met de regio voor een regionaal watersysteem én een leefomgeving die, nu én in de toekomst, robuust zijn bij grote hoeveelheden neerslag, en die voorbereid zijn op extremen. We streven daarbij naar het beste voor de leefomgeving.

Delfland kiest ervoor om op het gebied van wateroverlast en het regionale watersysteem een actieve (regie)rol in te nemen. We willen samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners werken aan klimaatadaptatie, waarbij eenieder vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden aan de slag gaat. Voor de toekomstige opgaven rondom wateroverlast zet Delfland zich als **samenwerkende overheid** in zodat we ons met elkaar kunnen richten op een fijne, gezonde en veilige fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Delfland richt zich daarbij op 5 strategische doelen:

1. We willen altijd zo goed mogelijk weten **wat er op de regio afkomt**, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat samen voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het vergroten van kennis en inzicht en het **maken van toekomstbestendige keuzes**.
2. Ontwikkelingen dragen in principe positief bij aan het vergroten van de wateroverlastrobuustheid. Dit noemt Delfland **hydrologisch positief ontwikkelen**. Het totaal van ontwikkelingen in een gebied zorgen per saldo voor een positieve bijdrage.
3. **Iedereen** is zich **bewust van een kans op wateroverlast**. **Iedereen draagt bij** aan het verkleinen van de kans op wateroverlast en/of het beperken van de gevolgen van wateroverlast.
4. Het watersysteem en de leefomgeving zijn **veerkrachtig bij extremen**.
5. We werken **stapsgewijs naar een waterrobuust en veerkrachtig watersysteem in 2050** én daarna. In het prioriteren van activiteiten en maatregelen maken we afwegingen. We zoeken naar een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten. We laten kansen niet liggen.

Om te voorkomen dat onze regio straks terechtkomt in een situatie waarin we ons niet meer aan kunnen passen, moeten we nu aan de slag!

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Reikwijdte strategie

Deze strategie richt zich op de inzet van het Hoogheemraadschap van Delfland tegen wateroverlast uit regionale wateren door een teveel aan neerslag¹. Het geeft ons handvatten om in de toekomst wateroverlast te voorkomen en/of te beperken. Hierbij gaat het over ons eigen handelen en over hoe wij samen met anderen, waaronder andere overheden, inwoners, bedrijven en organisaties, op het gebied van wateroverlast werken aan een waterrobuust en klimaatbestendig Delfland in 2050 én daarna. Het is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven op de korte en de langere termijn.

Functioneren watersysteem bij extreme neerslag

In deze strategie draait het om hoe het regionale watersysteem en haar leefomgeving functioneert bij extreme neerslag. Met leefomgeving wordt in dit document bedoeld: het deel van ons beheergebied dat het functioneren van het regionale watersysteem beïnvloedt, en het deel dat wordt beïnvloed vanuit het regionale watersysteem. Door extreme neerslag kunnen de waterstanden in de regionale wateren te hoog worden en kan er wateroverlast ontstaan. In deze strategie richten we ons op wateroverlast door de faalmechanismen 'overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren' en 'regionale waterkeringen en polderkaden die te hoge waterstanden moeten keren'. Deze strategie richt zich niet op water-op-straat door beperkte afvoer van de riolering² of op het functioneren van primaire waterkeringen door hoog buitenwater. Uiteraard gaat het goed functioneren van het watersysteem over meer dan 'functioneren bij extreme neerslag', zoals de waterkwaliteit en de waterbeschikbaarheid en zoetwatervoorziening. Daar waar deze functies en faalmechanismen elkaar raken wordt dit benoemd.

Aandacht voor water en klimaat in Nederland

Naast het waterschap is er ook bij andere organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau aandacht voor water en klimaat. De veranderingen in de omgang met water en klimaatverandering hebben invloed op het werk van Delfland. Zo wordt er vanuit het Rijk via de [Nationale Adaptatiestrategie](#) en het [Deltaprogramma](#) fors ingezet op het voorbereiden op, en aanpassen aan weersextremen. In het [Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie](#) hebben alle gemeenten, het Rijk, provincies en waterschappen afgesproken de aanpak te versnellen, onder andere door 'klimaatbestendig en waterrobuust inrichten' een vast onderdeel te laten zijn. In dat kader heeft ook Delfland de ambitie gesteld om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn. Daarnaast is het Rijk bezig met de ontwikkeling van kaders voor [Water en bodem sturend](#) en een [Landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen](#) en formuleert de Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater* aanbevelingen naar aanleiding van de hevige neerslag en wateroverlast in Limburg. Deze langetermijnstrategie past binnen deze beleidskaders of ondersteunt deze.

Wat levert de strategie op?

Dit document bevat de (beleid)uitgangspunten voor de aanpak van wateroverlast en beschrijft welke activiteiten nu en straks worden uitgevoerd. De toekomstige activiteiten zijn op hoofdlijnen omschreven en worden onder andere in gebiedsgerichte wateroverlastplannen verder uitgewerkt aan de hand van de beschikbare kennis en inbreng van partners (adaptief). Wij hebben onze missie en ambitie omgezet in 5 strategische doelen en 8 implementatiesporen.

¹ Een teveel aan neerslag dat op het beheergebied van Delfland valt

² Tenzij de beperkte afvoer wordt veroorzaakt door (te) hoge waterstanden in de regionale wateren.

* Aanbevelingen zijn geformuleerd in een [eerste advies](#) en een [eindadvies](#)

Op basis van de uitgangspunten kunnen we verder vooruitkijken. We krijgen een scherper beeld van wat er op de regio afkomt, en welke risico's en kwetsbaarheden door extreme neerslag er zijn en komen. Dat helpt ons en anderen gerichter toekomstbestendige keuzes te maken om deze risico's en kwetsbaarheden aan te pakken. Zoals het reserveren van ruimte voor water, ervoor zorgen dat elke vierkante meter in ons gebied bijdraagt aan een oplossing en samen met andere overheden, bedrijven, instellingen en inwoners aan de slag gaan. Dit stelt ons in staat om te versnellen naar een waterrobuuste en klimaatadaptieve regio.

Benaming

In deze strategie gebruiken we de benamingen en de toepassing van beleid en instrumenten zoals deze gelden na de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Dit geldt ook voor de verwijzing naar artikelen [in Zuid-Hollandse Omgevingsverordening](#).

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Wettelijke kaders

Als waterschap zorgen wij voor de inrichting en het beheer van het regionale watersysteem en beschermen wij daarmee de regio en de inwoners tegen dijkdoorbraken of overstromingen. Ons regionale watersysteem moet voldoen aan de in de provinciale verordening gestelde eisen in de vorm van omgevingswaarden (normen). Daarnaast hebben wij als waterschap een zorgplicht als zich boven-normatieve extreme neerslagsituaties voordoen. In dergelijke gevallen zorgen wij voor een beperking van de gevolgen door crisisbeheersing.

Nederland kent een stelsel van normering (omgevingswaarden) voor de veiligheid van primaire waterkeringen, regionale waterkeringen en wateroverlast door overstroming vanuit regionale wateren. Daarbij is ook een datum gesteld waarin het systeem aan deze omgevingswaarden voldoet. Aan de basis van dit stelsel staat de Waterwet/ Omgevingswet. Daarnaast heeft Delfland zelf normen voor de veiligheid van polderkaden opgesteld.

Overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren

Voor het voorkomen van overstroming vanuit regionale wateren hebben wij als waterschap een inspanningsverplichting om regionale wateren, met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit, zo in te richten dat deze voldoen aan de, in de provinciale omgevingsverordening gestelde, omgevingswaarden³. Deze waarden gaan dus niet over verschijnselen die door inwoners ook als wateroverlast ervaren worden, zoals water op straat en op het land door het overschrijden van de afvoercapaciteit náár het watersysteem. De omgevingswaarden bakenen de zorgplicht af die het waterschap heeft op het vlak van het voorkomen of beperken van overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren wegens neerslag. De omgevingswaarden drukken voor verschillende vormen van landgebruik binnen en buiten de bebouwde kom de maximale gemiddelde jaarlijkse kans op wateroverlast uit. Als het nemen van maatregelen om aan de omgevingswaarden te voldoen niet doelmatig is, dus als de kosten de baten overschrijden, kunnen Gedeputeerde Staten op basis van een gemotiveerd verzoek van het waterschapsbestuur bepalen dat (lokaal) kan worden afgeweken van de omgevingswaarden.

Regionale waterkeringen

Voor de veiligheid van regionale waterkeringen hebben wij als waterschap de resultaatsverplichting⁴ om waterkeringen zo te ontwerpen en te verbeteren dat deze voldoen aan de, in de provinciale omgevingsverordening gestelde, omgevingswaarde. Daarnaast hebben wij een inspanningsverplichting⁵ voor het uitvoeren van het beheer en onderhoud dat hoort bij deze omgevingswaarden. De provincie wijst de regionale waterkeringen aan in de Omgevingsverordening. De omgevingswaarden drukken het gewenste beschermingsniveau van de regionale waterkeringen uit. De gemiddelde overschrijdingskans per jaar van de maatgevende hoogwaterstand die is gesteld in de omgevingswaarden geldt als veiligheidsnorm waar de regionale waterkeringen, of een deel daarvan, op moeten zijn berekend.

Polderkaden

De omgevingswaarden (normen) voor polderkaden staan niet in de Omgevingswet/ Omgevingsverordening. Delfland heeft zelf omgevingswaarden (normen) voor de veiligheid van polderkaden opgesteld, waarbij geen datum is opgenomen om aan deze omgevingswaarden te voldoen. De gemiddelde overschrijdingskans per jaar van de maatgevende hoogwaterstand die is gesteld in de omgevingswaarden geldt als veiligheidsnorm waar de polderkaden, of een deel daarvan, op moeten zijn berekend.

³ Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, artikel 5.6 tot en met 5.11

⁴ Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, artikel 5.4, tweede lid

⁵ Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, artikel 5.4, derde lid

Zorgplicht gemeenten

Aanvullend op de plichten van het waterschap, hebben gemeenten zorgplichten om overlast door hemelwater en grondwater te voorkomen. Deze zorgplichten zijn niet genormeerd. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat gemeenten hiervoor stresstesten en risicodialogen doorlopen.

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Hiervoor zijn geen omgevingswaarden (normen) opgenomen. Gemeenten geven in het verplicht voorgeschreven rioleringsplan (GRP) een eigen invulling aan de gemeentelijke watertaken. Hierbij hebben zij beleidsvrijheid (binnen kaders van goed bestuur). Ook hebben de gemeenten een [hemelwaterzorgplicht](#). Die zorgplicht gaat over hemelwater dat bij iemand valt en dat niet zelf is te verwerken op het eigen terrein van diegene.

Omgevingswaarden waterkeringen:		
Regionale waterkering Polderkaden	T100/T300/T1000 (verschilt per waterkering) T10/T30/T50/T100 (verschilt per waterkering)	
Omgevingswaarden gericht op bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht		
Binnen de bebouwde kom van een gemeente:	Hoofdinfrastructuur, spoorwegen of bebouwing, met uitzondering van glastuinbouw	T100: mag niet vaker dan eens per 100 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
	Glastuinbouw	T50: maximaal 1% van het laagste maaiveld mag vaker dan gemiddeld eens per 50 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
	Overig gebied	T10: maximaal 5% laagste maaiveld mag vaker dan gemiddeld eens per 10 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
Buiten de bebouwde kom van een gemeente:	Hoofdinfrastructuur, spoorwegen	T100: mag niet vaker dan eens per 100 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
	Glastuinbouw en hoogwaardige land- en tuinbouw	T50: maximaal 1% van het laagste maaiveld mag vaker dan gemiddeld eens per 50 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
	Akkerbouw	T25: maximaal 1% van het laagste maaiveld mag vaker dan gemiddeld eens per 50 jaar overstromen vanuit regionale wateren.
	Grasland	T10: maximaal 10% laagste maaiveld mag vaker dan gemiddeld eens per 10 jaar overstromen vanuit regionale wateren, waarbij alleen de periode 1 maart tot 1 oktober (groeiseizoen) wordt beschouwd.
	Bebouwing	Voor buiten de bebouwde kom gelegen bebouwing geldt de omgevingswaarde (norm) van het omringend landgebruik.

Tabel 1: [Zuid-Hollandse Omgevingsverordening](#), Omgevingswaarden waterveiligheid regionale waterkeringen en overstroming regionale wateren

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Inleiding:

Naar een waterrobuust Delfland bij extreme neerslag

Klimaatverandering zorgt voor een toename van extreme neerslag (en droogte en hitte). Zo zijn hoosbuien heftiger en komen ze vaker voor. Dat kan in de winter, maar vooral ook in de zomer leiden tot wateroverlast. De effecten op het regionale watersysteem én de leefomgeving zijn groot. Om de in de toekomst verwachte flinke toename van schade door wateroverlast te voorkomen is het belangrijk om te investeren in klimaatadaptieve aanpassingen, toekomstbestendige locatiekeuzes voor ontwikkelingen én klimaatbestendig bouwen. Daarbij blijft er wel altijd een restrisico; als waterschap kunnen we (samen met onze medeoverheden) niet alles voorkomen.

Het klimaat verandert sneller dan we eerder dachten⁶. Denk aan de hevige clusterbuien op 18 juni 2021 in Noord-Holland en de ongekend hevige regenval op 13 en 14 juli 2021 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg. Dergelijke neerslaghoeveelheden zijn extreem, maar komen vaker voor⁷. We zullen de gevolgen van deze overstromingen en wateroverlast niet snel vergeten. Het aantal slachtoffers, de immateriële schade en de materiële schade waren groot. Ook het gebied van Delfland heeft al vaker te maken gehad met extreme neerslaghoeveelheden. Zoals in september 1998, oktober 2013 en juni 2016. In de zomer van 2022 leidde een hevige hoosbui nog tot wateroverlast in de binnenstad van Delft.

Hoe snel het klimaat verder verandert en waar we precies rekening mee moeten houden is onzeker. Wat wel zeker is: als we niets doen, neemt de kans op schade door wateroverlast vanuit het regionale watersysteem flink toe⁸. De snelheid van het veranderende klimaat zorgt ervoor dat we nú in actie moeten komen.

Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie.

Met de [Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie](#) heeft Nederland besloten dat het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen samen de ambitie vastleggen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Ook wij als waterschap stellen ons dit doel⁹.

Watersysteem onder druk: klimaatverandering daagt ons uit om nog verder vooruit te kijken en te handelen.

Op dit moment toetsen we het watersysteem en de waterkeringen eens in de 6 tot 8 jaar. We kijken dan of deze aan de omgevingswaarden voldoen bij (de neerslagstatistiek van) het huidige klimaat. Een watersysteem én een leefomgeving die eerst 'op orde' waren, zijn dat straks door een verandering van het klimaat mogelijk niet meer. De neerslagstatistiek waar we ons watersysteem op voorbereiden is al vaker ingehaald door het veranderende klimaat¹⁰.

⁶ Bron: [KNMI Klimaatsignaal 21](#)

⁷ Bron: [Eerste advies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater](#)

⁸ In de bijlage op bladzijde 39 staat een nadere toelichting.

¹¹ In de bijlage op bladzijde 49 staat een nadere toelichting

⁹ [Waterbeheerprogramma 2022-2027 \(WBP6\)](#), Thema: "Klimaatadaptatie en hemelwater"

¹⁰ In de bijlage op bladzijde 39 staat een nadere toelichting.

Daarnaast zijn er andere factoren waardoor de kans op wateroverlast toeneemt¹¹. Bijvoorbeeld toename van verharding, bodemdaling en beheer- en inrichtingskeuzes zoals het opzetten van het waterpeil of het afkoppelen van hemelwater. Een (te hoge) zeespiegelstijging kan op termijn een negatief effect hebben op de afvoercapaciteit van gemalen.

Door klimaatverandering wordt extremere neerslag dan waar het regionale watersysteem op is voorbereid heftiger en komt het vaker voor. Als de ongekend hevige regenval op 13 en 14 juli 2021 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg in het beheergebied van Delfland zou vallen, dan zijn de gevolgen erg groot¹². Als we niets doen lopen we de kans om door een teveel aan neerslag vaker dan nu in crisissituaties te belanden. Maalstops in de polders en overstrooming van gebieden zijn dan onontkoombaar.

Een toename van extreme neerslag is niet de enige uitdaging waar het watersysteem voor staat. Ook de zoetwaterbeschikbaarheid, mede door langere perioden van droogte, en de kwaliteit van het water, staan onder druk. Deze uitdagingen vragen ons nog verder vooruit te kijken en oplossingen in samenhang aan te pakken.

Delfland werkt al eeuwen én nog steeds aan het beperken van de kans wateroverlast.

Samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners werkt Delfland al eeuwen aan een klimaatbestendig watersysteem. Na de extreme wateroverlast in 1998 in onze regio is ons regionale (boezem)watersysteem flink verbeterd. Zo is de bemalingscapaciteit van de boezemgemalen vergroot van ca. 50 m³/s naar 110 m³/s, zijn boezemwatergangen verbreed en zijn er nieuwe boezemwatergangen aangelegd. Ook zijn er calamiteitenbergingen gerealiseerd (meer dan twee miljoen kubieke meter verdeeld over negen bergingsgebieden) en is de binnenstad van Delft af te sluiten bij hoogwater op de Schie, waardoor deze is beschermd tegen wateroverlast van buiten. Dit zijn slechts enkele voorbeelden.

Uitvoeringsprogramma wateroverlast tot en met 2027¹³: het op orde brengen van het regionale watersysteem.

Nog steeds werkt Delfland aan het verbeteren van het regionale watersysteem. Op dit moment voldoet 98,7% van ons gebied aan de, in de provinciale omgevingsverordening gestelde omgevingswaarden voor het voorkomen van overstrooming (inundatie) vanuit regionale wateren. Toch is er nog meer dan 500 ha met hogere kans op overstrooming vanuit regionale wateren dan de gestelde omgevingswaarde toestaat. De toegepaste basisstatistiek voor de toetsing is uit 2014 of 2019 (afhankelijk van wanneer de laatste toetsing is uitgevoerd). In 2027 moet het watersysteem voldoen aan de in de provinciale omgevingsverordening gestelde omgevingswaarden voor overstrooming (inundatie) vanuit regionale wateren. Het uitvoeringsprogramma, dat de laatste knelpunten moet oplossen, loopt tot en met 2027. Het streven is dat het watersysteem daarna voldoet aan het basisbeschermingsniveau volgens de gestelde omgevingswaarden en het huidige klimaat. Bij het treffen van maatregelen wordt meteen gekeken in hoeverre de voorgestelde maatregelen klimaatrobuust genoeg zijn (bijvoorbeeld: is een grotere afmeting van een duiker nodig bij klimaatverandering?). Deze strategie biedt de kaders hiervoor.

¹¹ In de bijlage op bladzijde 49 staat een nadere toelichting

¹² In de bijlage op bladzijde 45 staat een nadere toelichting.

¹³ Het uitvoeringsprogramma wordt ook behandeld in de Verenigde Vergadering van 06 februari 2023

Het waterschap kán dit niet alleen – samenwerking als basis.

We kunnen voorkomen dat onze regio straks in een situatie terechtkomt waarin we ons niet meer (eenvoudig) kunnen aanpassen en dat er in de toekomst hoge kosten gemaakt moeten worden om schades en gevolgen door extreem weer te compenseren en de regio alsnog aan te passen aan een veranderd klimaat. We kunnen nú al keuzes maken die positief doorwerken naar een klimaatbestendige toekomst.

Anticiperen, versnellen en meebewegen

Anticiperen

Het jaar 2050 – het jaar waarin Nederland de ambitie heeft om klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te zijn – klinkt nog ver weg, maar verandering in de ruimtelijke ordening gaat langzaam. Zo gaat vastgoed al gauw 100 jaar mee en riolering zo'n 40-60 jaar. Om iets te veranderen vraagt dat om anticiperen en een proactieve en intensieve samenwerking met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en/of inwoners. Daarnaast is het belangrijk dat we weten wat er waar en wanneer nodig is. Dan kunnen we tijdig beleid en instrumenten aanpassen én ruimte en middelen reserveren. Ook staan we dan klaar om mee te koppelen met kansen en ontwikkelingen.

Als waterschap vergroten we onze kennis van en inzicht in de klimaateffecten op de middellange en lange termijn voor het maken van toekomstbestendige keuzes. Dit nemen we in het totale Delflandse beleid en in de samenwerking op. We wachten niet op andere ontwikkelingen, maar passen ons aan.

Versnellen

Als waterschap willen we versnellen naar een water(overlast)robuuste regio. Dit betekent dat we zelf aan de slag zullen gaan. We wachten niet tot 2050.

Dit betekent echter niet dat we alle maatregelen zelf nemen. Iedereen moet vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden ook zelf aan de slag gaan. Daarbij is goede samenwerking en samenwerken essentieel. Ook ruimtelijke ontwikkelingen zijn kansen om te versnellen, of het nu gaat om nieuwbouw, transformatie, herstructurering, of aanpassingen in de bebouwde omgeving. Het zijn geschikte momenten om klimaatbestendige en waterrobuuste maatregelen te nemen. Het is dan wel van belang dat iedereen weet wat er nodig is. Op die manier kunnen we slim meeliften op veranderingen en onnodige kosten voorkomen. Een aantal opgaven, zoals woningbouw, de energietransitie en het Nationaal Programma Landelijk Gebied bieden uitgelezen kansen om de maatschappelijke opgaven van deze regio integraal op te pakken, de kosten te verminderen en daarmee een versnelling in te zetten.

Meebewegen

Om mee te kunnen bewegen met klimaatverandering is het nodig om in het watersysteem én in de leefomgeving ruimte te maken om grotere onzekerheden op te vangen en op te schalen. Zo zorgen we ervoor dat er voldoende ruimte is om ons aan te passen.

Langetermijnstrategie extreme neerslag

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Missie en ambitie teveel aan neerslag

Missie wateroverlast

Delfland:

- Wentelt de huidige en toekomstige uitdagingen door een teveel aan neerslag niet af op toekomstige generaties en de leefomgeving.
- Maakt toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes in samenhang met andere uitdagingen waarbij we rekening houden met de huidige en toekomstige uitdagingen (zoals klimaatverandering en bodemdaling) en met huidige en toekomstige (beheer)kosten.
- Zet zich in zodat ook anderen toekomstbestendige (wateroverlast)keuzes kunnen maken.
- Zorgt ervoor dat een actie op de ene locatie niet leidt tot een onbedoelde toename van de kans op wateroverlast elders.
- Zoekt actief naar kansen om te versnellen en wacht niet tot 2050.

Zo dragen we bij aan het creëren van de beste leefomgeving voor gebruikers, nu en in de toekomst.

Ambitie:

Het is de ambitie van Delfland om samen met de regio te zorgen voor een regionaal watersysteem én een leefomgeving die, nu én in de toekomst, robuust zijn bij grote hoeveelheden neerslag, en voorbereid zijn op extremen. We streven daarbij naar het beste voor de leefomgeving.

Deze ambitie staat naast de, in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, voor Delfland gestelde datum en gestelde resultaat- en inspanningsverplichting om te voldoen aan de omgevingswaarden bij het huidige klimaat.

Robuust bij grote hoeveelheden neerslag

Onder 'robuust bij grote hoeveelheden neerslag' verstaan we in dit document:

Het regionale watersysteem en de leefomgeving zijn zo ingericht dat het beschermingsniveau voor overstroming vanuit regionale wateren en overschrijding van de regionale en overige waterkeringen, minimaal overeenkomt met de gestelde omgevingswaarden*, het actuele klimaat én adaptief is aan het toekomstige klimaat. **Het regionale watersysteem én de leefomgeving bewegen mee met klimaatverandering door te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering op de middellange én lange termijn.** Onder middellange termijn en lange termijn verstaan wij respectievelijk '15 tot 40 jaar' en '40 tot meer dan 100 jaar'.

- * De omgevingswaarden (normen) staan in de provinciale verordening. Dit is meestal een generieke waarde. Voor overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren kan dit ook voor een gebied een afwijkende omgevingswaarde zijn. Waar het nemen van aanvullende maatregelen te kostbaar is vraagt Delfland een afwijkende omgevingswaarde aan bij Gedeputeerde Staten. Een door de provincie toegekende afwijkende omgevingswaarde is dan de geldende omgevingswaarde voor die gebieden. [lees ook: Wettelijke kaders] De systematiek van omgevingswaarden (normen) kan in de toekomst veranderen.
- ** De Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater, die vanuit de rijksoverheid een advies geeft over waterbeleid naar aanleiding van de wateroverlast in Limburg in 2021, adviseert de normering wateroverlast te verbreden naar een meer risicogerichte benadering. Om tot deze nieuwe benadering te komen wordt de komende jaren een aantal verkenningen uitgevoerd. Daarna volgt een besluit over het invoeren hiervan. De in dit document beschreven langetermijnstrategie is niet afhankelijk van dit (toekomstige) besluit. Bron: [Eerste advies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater](#).

Voorbereid op extremen

Onder 'voorbereid op extremen' verstaan we in dit document:

Het regionaal watersysteem én de leefomgeving zijn goed meegenomen in alle lagen van die veiligheidsketen. Het regionaal watersysteem én de leefomgeving zijn veerkrachtig. Veerkracht gaat over het vermogen om verstoringen op te vangen en er snel van te herstellen. Bij extremen blijft het regionale watersysteem beheersbaar en maatschappelijke ontwrichting is daar waar mogelijk voorkomen. In de crisisvoorbereiding richten we ons op toekomstige extreme scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen. Naast extreme boven-normatieve neerslagsscenario's gaat dit ook over het uitvallen van kritische infrastructuur, zoals een gemaal, een duiker of een verminderde afvoercapaciteit van watergangen en een combinatie hiervan.

Het beste voor de leefomgeving

Onder 'het beste voor de leefomgeving' verstaan we in dit document:

Bij het aanpassen en verbeteren van het regionale watersysteem en de leefomgeving staan maatschappelijk verantwoorde oplossingsrichtingen centraal. Delfland stuurt daarbij op een wateroverlast-resultaat en niet op één specifieke oplossingsrichting of methode. We maken afwegingen tussen oplossingsrichtingen, in onze prioritering bij onderzoek en uitvoering, en in onze bijdragen. We houden in de afweging, daar waar mogelijk, rekening met de mate van risicoreductie bij grote hoeveelheden neerslag, het beheersbaar houden van het regionale watersysteem en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extremen, de bijdrage aan andere opgaven, andere belangen, de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap en een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten.

Samen met de regio

Onder 'samen met de regio' verstaan we in dit document:

Samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners en andere relevante belanghebbenden.

Delfland richt zich op:

- De geldende gestelde omgevingswaarde én;
- Het ongunstige klimaatscenario* op de middellange termijn én;
- Het ongunstige klimaatscenario* op de lange termijn. Dit betekent dat ontwikkelingen en maatregelen zo worden ontworpen dat deze bestand zijn tegen neerslaghoeveelheden die hierbij horen. Er zijn echter ook twee afwijkende opties mogelijk**:

1 Het gematigde klimaatscenario én adaptief aan het ongunstige klimaatscenario: Ontwikkelingen en maatregelen worden zo ontworpen dat deze bestand zijn tegen neerslaghoeveelheden die overeenkomen met het gematigde klimaatscenario op de lange termijn, en kunnen in de toekomst eenvoudig aangepast worden (adaptatie) zodat ontwikkelingen ook bestand zijn tegen neerslaghoeveelheden die overeenkomen met het ongunstige klimaatscenario op de lange termijn. Voor toekomstige adaptatie worden door ons en anderen ruimte en middelen gereserveerd.

2 Adaptief aan het ongunstige klimaatscenario: Ontwikkelingen en maatregelen worden zo ontworpen dat deze in de toekomst eenvoudig aangepast kunnen worden (adaptatie) zodat ontwikkelingen ook bestand zijn tegen neerslaghoeveelheden die overeenkomen met het gematigde of ongunstige klimaatscenario op de lange termijn. Voor toekomstige adaptatie worden door ons en anderen ruimte en middelen gereserveerd.

* Ten tijde van schrijven wordt met middellange termijn en lange termijn klimaatscenario's bedoeld de in 2019 gepubliceerde neerslagstatistieken voor rond 2050 en 2085 gebaseerd op de KNMI'14-klimaatscenario's.

** Afhankelijk van de levensduur van een ontwikkeling, maatschappelijke kosten-baten op de lange termijn en beschikbare ruimte en middelen op de korte en middellange termijn kan voor optie 1 of 2 worden gekozen. Maar in principe hanteert Delfland als het uitgangspunt dat wordt gekozen voor het ongunstige klimaatscenario op de lange termijn.

Tabel 2: Concretisering van "meebewegen met klimaatverandering door te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering op de middellange én lange termijn"

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Samenwerking

Met kennis komt verantwoordelijkheid

Delfland kiest ervoor om op het gebied van wateroverlast en het regionale watersysteem een actieve (regie)rol in te nemen. We willen een overheid zijn die samen met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners aan klimaatadaptatie werkt, waarbij eenieder vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden aan de slag gaat.

Voor de toekomstige opgaven rondom wateroverlast kiest Delfland bewust voor de (basis)rol van **samenwerkende overheid** omdat we allemaal een fijne, gezonde en veilige fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit nastreven. In de uitwerking van de strategie zal Delfland waar doelmatig ook (op onderdelen) een rechtmatige, presterende of responsieve houding aannemen.

Mocht de samenwerking met andere overheden en organisaties niet goed verlopen of ons belemmeren in onze taken (bijvoorbeeld als de wateroverlastbelangen op de korte, de middellange en de lange termijn onvoldoende zijn meegenomen) dan geven we dit in de samenwerking aan. Indien nodig stappen we uit de samenwerkende rol en kiezen we dan bewust de rol van rechtmatige of presterende overheid (en zetten dan onze instrumenten in). Op dat moment zetten we dan ook instrumenten in die passen bij deze rollen.

Zo geeft Delfland de samenwerkende rol vorm:

- We zoeken actief de verbinding en samenwerking op met medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners in het beheergebied van Delfland.
- We zetten ons beleid en instrumenten, beheer en onderhoud, en investeringen toekomstbestendig en wateroverlastbestendig in.
- We delen actief kennis en informatie op het gebied van de toekomstige wateroverlastopgave en brengen dit onder de aandacht van anderen.
- We ontwikkelen producten en instrumenten voor effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld instrumenten voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), en om de wateroverlastuitdagingen te koppelen aan andere ontwikkelingen.
- We verbinden de toekomstige wateroverlastopgaven aan initiatieven van derden, bewegen daarop mee en voegen waarde toe.
- We agenderen de toekomstige opgaven en de moeite die in de oplossingen moet worden gestoken (bijvoorbeeld qua ruimte, geld, sturingsmechanismen) bij gemeenten, provincie en Rijk.
- We bewegen mee in de samenleving (responsieve houding). Daarbij zoeken we aansluiting bij initiatieven van inwoners en bedrijven waarmee ook publieke doelen zijn te behalen. Deze houding is relatief nieuw voor Delfland en bestaat onder meer uit het faciliteren, ondersteunen en stimuleren van dergelijke initiatieven.
- We investeren proactief in het netwerk in de koude fase van crisisbeheersing om ervoor te zorgen dat het regionale watersysteem goed betrokken is bij de crisisvoorbereiding en om ervoor te zorgen dat de betrokkenen elkaars rol in de keten goed kennen.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Strategische doelen en aanpak

Delfland richt zich op 5 strategische doelen. Deze vormen de leidraad voor de doorontwikkeling en implementatie aan de hand van 8 implementatiesporen. De implementatiesporen dienen één of meerdere strategische doelen.

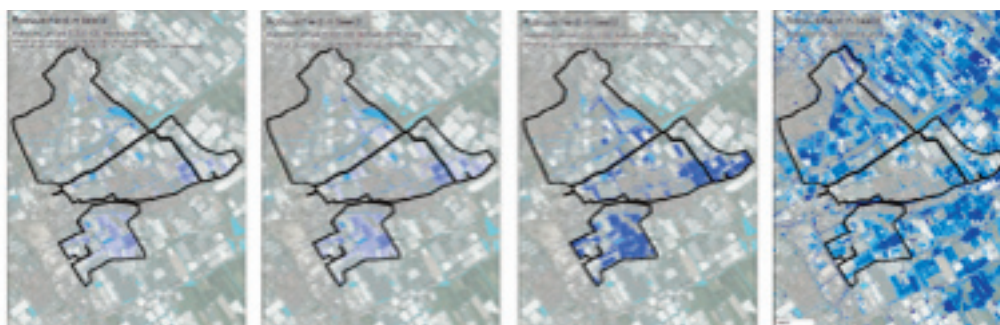
Strategisch doel 1: We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het vergroten van kennis en inzicht en het maken van toekomstbestendige keuzes.

Delfland wil naar een situatie waarin duidelijk is wat er op de regio (het beheergebied van Delfland) af kan komen rondom het klimaat en wateroverlast, en welke handelingsperspectieven er zijn. Zo weet iedereen, het waterschap, medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, altijd wat er van hem of haar nodig is op de korte, middellange én lange termijn om de kans op wateroverlast door een teveel aan neerslag te verminderen, de gevolgen te beperken en maatschappelijke ontwrichting te voorkomen. Ook kan iedereen zich voorbereiden en aan de slag gaan. Op die manier werken we samen toe naar een nieuwe relatie met water die past bij een veranderend klimaat en voorkomen we dat we als regio in een situatie belanden waarin we ons niet (eenvoudig) kunnen aanpassen. Ook voorkomen we dat er hoge kosten nodig zijn voor schadeherstel of aanpassingen.

Aanpak

1a. Toekomstige waterbeelden: Delfland kijkt verder vooruit en integraal

- We werken samen met en blijven nauw aangehaakt bij onderzoek door kennisinstellingen en de markt.
- We brengen in beeld wat er nu en in de toekomst op de regio (Delfland) afkomt door een toename van extreme neerslag (klimaatverandering) en andere omgevingseffecten (zoals bodemdaling). We kijken hierbij naar lokale en regionale schaal, naar normatieve en boven-normatieve extreme neerslagsituaties, het falen van systemen, de interactie tussen het watersysteem en de riolering, de bodem, vasthoudmaatregelen op land en meer. Waar mogelijk brengen we ook de gevolgen en risico's in beeld. (Figuur 1)
- Deze inzichten vertalen we naar een (toekomstige) opgaveladder per gebied. De treden van deze ladder geven aan wat er nodig is (kubieke meter) om een stap op de ladder omhoog te gaan, en wat dat dan oplevert (reductie in

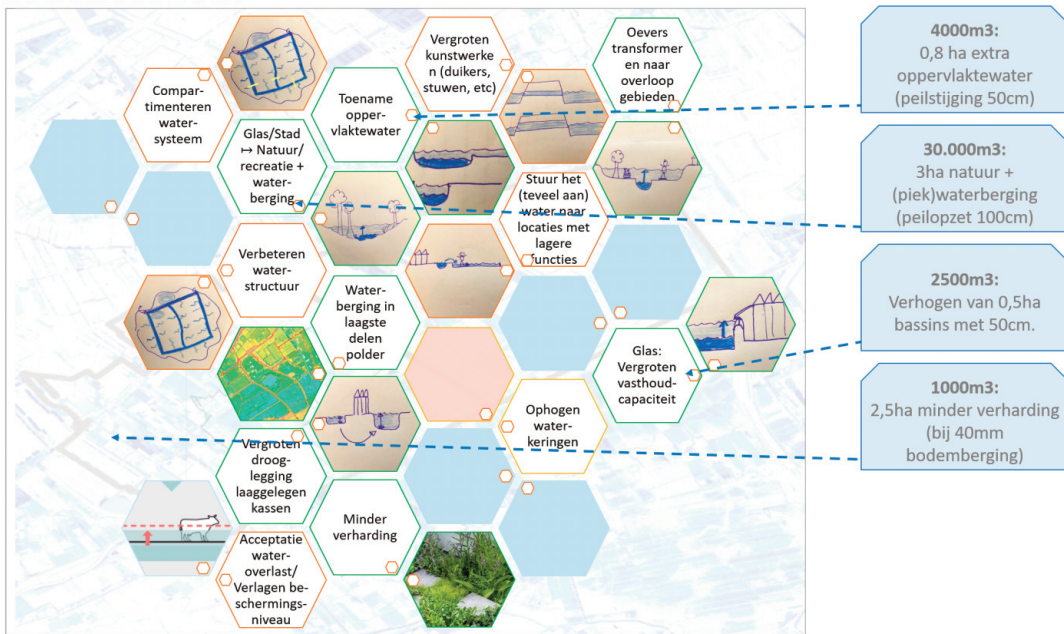

Figuur 1: Toekomstige waterbeelden (fictief voorbeeld): Beelden van overstrooming vanuit regionale wateren en overschrijding van regionale en overige waterkeringen bij verschillende omgevingswaarden en klimaatscenario's, en bij extremen zoals de buien in juli '21 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg.

Toekomstige Opgaveladder

Omgevingsscan

Figuur 2: Boven: Toekomstige opgaveladder per gebied (waterhuishoudkundige eenheid) (fictief voorbeeld). Elke trede van de ladder geeft aan wat er nodig is (kubieke meter) om een trede omhoog te gaan op de ladder (en wat dat dan oplevert). Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden en het huidige klimaat), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden bij verschillende klimaatscenario's en volgt uit het beheersbaar blijven van het regionale watersysteem en voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extreme neerslagsituaties). Het aantal kubieke meter geeft aan hoeveel er extra moet worden vastgehouden, geborgen, verdeeld of afgevoerd om de kans op wateroverlast niet hoger te laten worden dan het gestelde in de trede.

Onder: Omgevingsscan (fictief voorbeeld). Per gebied worden kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen voor het verminderen van de kans op wateroverlast en het beperken van de gevolgen bij wateroverlast in beeld gebracht.

overstroming). We zorgen dat deze zijn te raadplegen voor belanghebbenden. (**Figuur 2**, boven).

Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem bij verschillende klimaatscenario's en extreme neerslagsituaties, zoals in juli '21 in Limburg).

- We sluiten aan bij bovenregionale en lokale stresstesten van derden.
- Bij nieuwe inzichten, bijvoorbeeld bij nieuwe klimaatscenario's, brengen we de effecten zo snel mogelijk in beeld.
- We delen deze inzichten en brengen deze onder de aandacht van belanghebbenden. (Bijvoorbeeld medeoverheden, beheerders van vitale en kwetsbare objecten die gevoelig zijn voor wateroverlast, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners)

1b. Omgevingsscan: Delfland verbreedt de kijk op oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven

- De omgevingsscan doen we bij voorkeur met medeoverheden, en waar wenselijk met bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners.
- Per gebied¹⁴ brengen we kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven in beeld om de waterrobuustheid bij extreme neerslag te vergroten. Wat kan er allemaal worden gedaan? Hoe effectief zijn de maatregelen? Zijn er andere uitdagingen en ontwikkelingen in het gebied? Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken? (**Figuur 2**, onder)
- We verbreden daarbij onze blik door te zoeken naar oplossingsrichtingen in onder andere alle lagen van de meerlaagseveiligheid en veiligheidsketen¹⁵ en naar oplossingsrichtingen in en buiten het watersysteem¹⁶. Ook gevolgbeperkende maatregelen, het verlagen van het beschermingsniveau, blauwe diensten (het inzetten van gronden voor een blauwe functie) en het vergroten van het waterbewustzijn behoren tot de mogelijkheden. We zoeken naar kansen voor meervoudig ruimtegebruik, en kansen om mee te koppelen.
- We staan open voor oplossingsrichtingen van derden en voor innovatieve ideeën. Wij weten dat ook medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners slimme oplossingen kunnen bedenken. Waar mogelijk benutten we die kennis en kunde. Om dit te mogelijk te maken delen we de inzichten over de uitdagingen die op de regio afkomen.

1c. Keuzes maken in toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied

Als waterschap nemen wij, daar waar nodig, een regierol voor het maken van toekomstgerichte wateroverlastkeuzes per gebied. We sturen aan om op korte termijn (binnen enkele jaren) al voorlopige keuzes te maken voor de invulling van de toekomstige wateroverlastopgave op de korte, middellange en lange termijn (**Figuur 4**). De toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied vormen de kaders waarop wordt gestuurd. Deze plannen zijn adaptief. De toekomstige opgaven en keuzes worden aangescherpt of verfijnd als er nieuwe inzichten zijn, zoals bij nieuwe watersysteemanalyses, nieuwe klimaatscenario's en veranderende omgevingseffecten. Deze keuzes maken we bij voorkeur met medeoverheden, en waar nodig met bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners. Dit betekent echter niet dat we als waterschap alle maatregelen zelf nemen. Iedereen moet vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden ook zelf aan de slag gaan.

We zoeken naar maatschappelijk verantwoorde oplossingsrichtingen. Dit houdt in dat we aansturen op een toekomstgericht wateroverlastresultaat in plaats van op één specifieke wateroverlastoplossingsrichting. We zoeken naar het beste voor de leefomgeving. We durven hoge toekomstgerichte ambities te stellen en hanteren hierbij naast de normering (omgevingswaarden) een risico gestuurde benadering.

¹⁴ Waterhuishoudkundige eenheid, zoals een polder of het boezem-poldersysteem.

¹⁵ Lees ook de toelichting in Tabel 4.

¹⁶ Bijvoorbeeld het vasthouden van water in bodem, op daken, in kelders, in wadi's, op parkeerplaatsen, in parken, in gietwaterbassins, het tijdelijk onderwater zetten van gebieden met minder kwetsbare functies en meer.

In de afweging houden we rekening met de mate van opgavereductie en risicoreductie bij grote hoeveelheden neerslag, de bijdrage aan het beheersbaar houden van het watersysteem en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extremen. Daarnaast is er aandacht voor de bijdrage aan andere doelstellingen en maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten. Delfland zet **waar mogelijk in op meervoudig ruimtegebruik**, waardoor er gunstigere maatschappelijke kosten-batenverhoudingen ontstaan. Ruimte voor opvang van een teveel aan neerslag hoeft alleen maar ingezet te worden bij extremen.

De toekomstige opgave verdelen we over zes oplossingsrichtingen

1. Tijdelijk **vasthouden** van water daar waar het valt: op land en in het watersysteem (bovenstrooms en in de haarvaten).
2. Tijdelijk **bergen** van water: in oppervlaktewater, op de oevers, in een nat waterbergingsgebied, in een droog bergingsgebied, in kunstwerken, in noodoverloopgebieden.
3. Door water slimmer te **verdelen** kunnen we de gevolgen van wateroverlast beperken. Voorbeelden zijn: het sturen van water naar locaties met een minder hoogwaardige functie, naar robuustere delen van het watersysteem en naar locaties waar geen neerslag is gevallen.
4. Meer water **afvoeren** door toename van de afvoercapaciteit: het vergroten van afvoerkanalen, gemalen en andere kunstwerken.
5. **Gevolgbepierking** in de ruimtelijke ordening of de ruimtelijke inrichting: preventief en in crisissituaties, op privaat en publiek terrein en bij nieuwbouw of bij bestaande bouw. Voorbeelden zijn: bescherming van functies (door het vergroten van de drooglegging, het aanleggen van een lokaal dijkje, het plaatsen van zandzakken, schotten, noodpompen en de onderwaterzetting van minder kwetsbare gebieden, zoals parken) en het verplaatsen van hoogwaardige functies van locaties die kwetsbaar zijn voor wateroverlast.
6. **Accepteren** van een grotere kans op wateroverlast (het verlagen van het beschermingsniveau). Op sommige locaties en bij sommige gebiedstypen is het niet doelmatig om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke gestelde omgevingswaarden te voldoen. Voor het waterschap is het niet maatschappelijk verantwoord om maatregelen uit te voeren: de kosten voor aanvullende maatregelen zijn te hoog, en de baten beperkt. Als dit het geval is dient Delfland, op grond van lid 7 artikel 4.2 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, waarin op basis van de resultaten en bevindingen in het gebiedsproces wordt gemotiveerd welke afwijking gewenst en verantwoord is. Hierbij richten wij ons op een afwijking die ook op de lange termijn standhoudt.

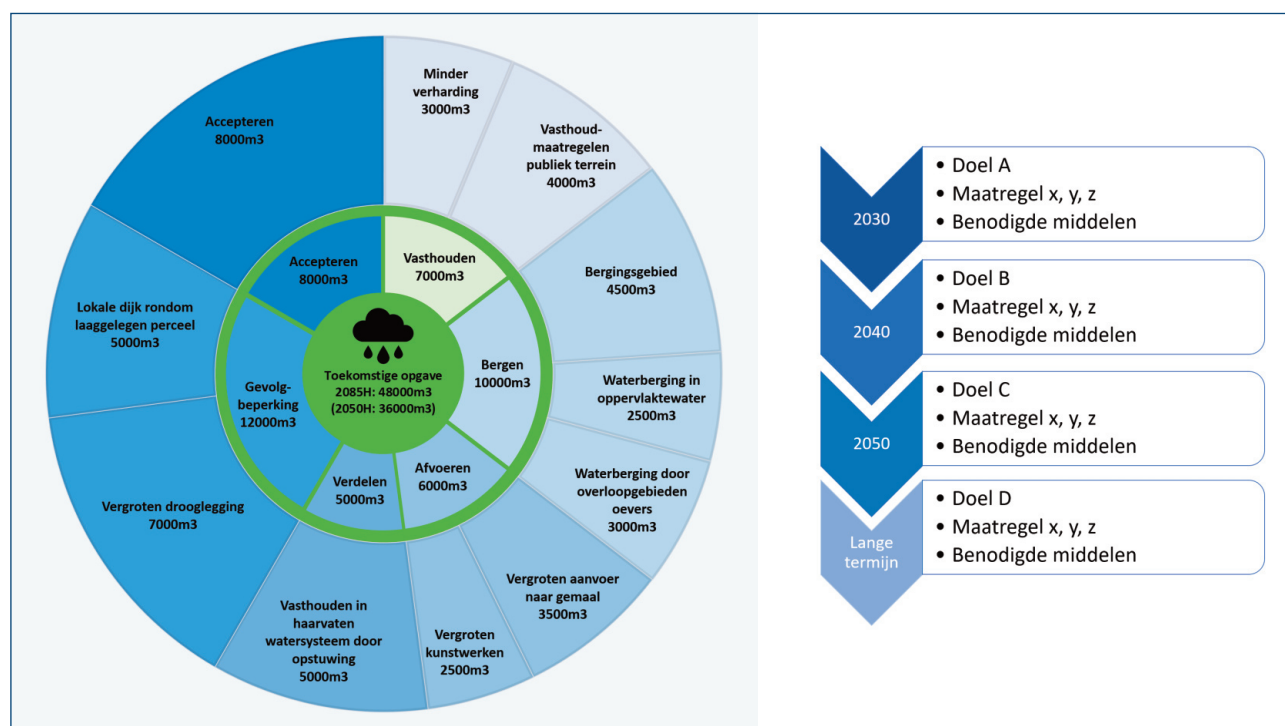
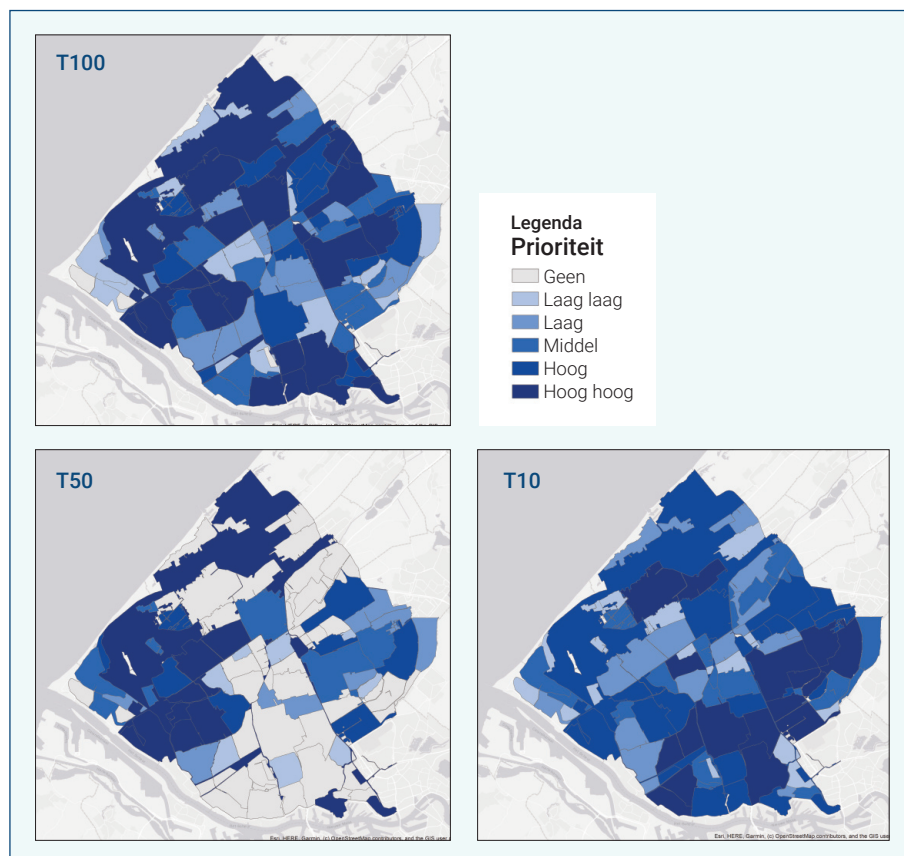
Voorbeeld gevolgbepierking (1)

Doelmatige oplossing : ophogen perceel of aanleggen dijkje

In een groot peilvak ligt één perceel met een beperkte drooglegging. Om de kans op overstroming te verkleinen moet de waterstand voor het gehele peilvak met enkele centimeters omlaag. Omdat het een groot peilvak is gaat het al gauw over tienduizenden kubieke meters die elders moeten worden vastgehouden, geborgen of afgevoerd. Door het ophogen van het perceel, of de bebouwing omringen met een dijkje is de kans op wateroverlast tegen beperkte kosten flink te verminderen.

We prioriteren. Het ontwikkelen van toekomstgerichte wateroverlastplannen en het uitvoeren van maatregelen is complex. Om dit goed te doen zijn voldoende tijd, capaciteit en een goede samenwerking nodig, bij Delfland, maar ook bij onze medeoverheden. Daarnaast kan niet alles tegelijk en moeten we prioriteiten stellen. De (adaptieve) prioriteringskaarten per gebiedstype (stad, glas, gras) helpen hierbij.

Figuur 3: (voorlopige) prioriteringskaarten per gebied voor respectievelijk: stedelijk (T100), glas (T50) en gras (T10). De prioriteringskaarten zijn gebaseerd op: 1) Een eerste indicatie van schade (het aantal vierkante meter, vanuit regionale wateren, overstroomd gebied per functie), 2) De eerste indicatie van de opgave (toename door klimaatverandering van het aantal kubieke meter dat moet worden verdeeld over vasthouden, bergen, afvoeren, verdelen, gevolgbepijking of accepteren) 3) Een eerste indicatie van de mate van effectiviteit (in welke gebieden kun je snel veel voorkomen).

Figuur 4: Toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied: Deze plannen vormen de kaders waarop wordt gestuurd.

Links: Opgave/ Oplossingen cirkel: In deze cirkel(s) zijn per gebied de toekomstige wateroverlastopgaven (binnenste cirkel) verdeeld over de zes oplossingsrichtingen (middelste cirkel). In de buitenste cirkel staan uiteindelijk de concrete maatregelen per oplossingsrichting. Deze methodiek vertaalt de toekomstige opgave naar concrete handelingsperspectieven. Op basis hiervan kan iedereen zich, vanuit eigen taken en verantwoordelijkheden, voorbereiden en aan de slag gaan.

Rechts: Route naar 2050 én daarna: De oplossingsrichtingen en maatregelen die in de cirkel zijn genoemd worden per gebied vertaald naar (tussen)doelen, activiteiten en maatregelen op de korte, middellange en lange termijn – inclusief benodigde middelen. Dit kan gaan over fysieke maatregelen, samenwerking en de inzet van instrumenten.

1d. Een route naar 2050 én daarna

Bij het maken van de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied ontwikkelen we ook een route tot 2050 én daarna (**Figuur 3**, rechts). Zo kunnen we samen stapsgewijs werken aan een waterrobuust Delfland en wordt ook duidelijk wat dit betekent voor bijvoorbeeld de benodigde inzet van middelen.

In deze fase worden de taken en verantwoordelijkheden verdeeld tussen het waterschap, medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners. Iedereen zal vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden ook zelf aan de slag gaan. Daarnaast verkennen we de haalbaarheid van oplossingsrichtingen. Naast financiële en economische haalbaarheid is de haalbaarheid ook afhankelijk van bijvoorbeeld de beschikbare ruimte, beschikbare bevoegdheden en sturingsmogelijkheden.

1e. Verankering en aan de slag

We zetten de onder 1a tot en met 1d verkregen inzichten om naar producten en instrumenten voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend) en randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig).

Waar mogelijk worden per gebied toekomstgerichte wateroverlastplannen verankerd in onder andere samenwerkingsplannen, programma's en agenda's, beleid en instrumenten, de strategische investeringsagenda en een (nog te ontwikkelen) [Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem](#). Delfland werkt hiervoor samen met onder andere medeoverheden, past beleid en instrumenten aan en reserveert ruimte en middelen voor adaptatie.

Strategisch doel 2: Ontwikkelingen dragen in principe positief bij aan het vergroten van de wateroverlastrobuustheid. Dit noemt Delfland hydrologisch positief ontwikkelen. Het totaal van ontwikkelingen in een gebied zorgen per saldo voor een positieve bijdrage.

Delfland wil naar een situatie waarin water(overlast) en bodem sturend is en 'elke schop in de grond' water(overlast)robuust is. Zo voorkomen we dat we als regio later spijt krijgen van huidige investeringen en grijpen we kansen die juist positief doorwerken voor een klimaatbestendige toekomst.

Aanpak

Ons beleid en onze instrumenten (en dat van onze medeoverheden), de toekomstige waterbeelden, de omgevingsscan en de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied vormen de basis voor toekomstgerichte locatiekeuzen, randvoorwaarden aan ontwikkelingen en de wateroverlastopgaven van de toekomst.

2a. Concretisering hydrologisch positief ontwikkelen per gebied:

Richtinggevende principes: We geven richtinggevende principes mee (algemeen of (verschillend) per gebied), zoals:

- geen hoogwaardige functies in de laagste 5-15% van een polder
- een minimale drooglegging bij hoogwaardige functies van 100cm
- compensatie voor verharding en verloren maaiveldberging

Adaptatie aan klimaatverandering: De minimale mate van adaptatie hangt af van de beoogde levensduur.

Levensduur differentiatie	Klimaatscenario
Kort (bijv. <15 jaar):	Gematigd klimaatscenario op de middellange termijn
Gemiddeld (bijv. 15-40 jaar)	Ongunstig klimaatscenario op de middellange termijn
Lang (bijv. >40 jaar):	Eén van onderstaande opties voor het klimaatscenario op de lange termijn, waarbij optie 1 het uitgangspunt is: 1. Het ongunstige klimaatscenarioHet gematigde klimaatscenario én adaptief aan het ongunstige scenario. Voor toekomstige adaptatie reserveren wij en anderen ruimte en middelen. 2. Het gematigde klimaatscenario én adaptief aan het ongunstige scenario. Voor toekomstige adaptatie reserveren wij en anderen ruimte en middelen.

Tabel 3: *Differentiatie in minimale adaptatie afhankelijk van de levensduur (dit is een uitwerking gebaseerd op Tabel 2)*

Adaptatie aan weersextremen

Om de maximale adaptatie te bepalen zetten we ons in om de inzichten van de gevolgen bij (calamiteiten)scenario's centraal. Wij zullen deze inzichten onder de aandacht brengen bij gemeenten, provincie en het Rijk. Hierbij richten we ons op een blijvend beheersbaar regionaal watersysteem en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting.

Meekoppelen en opbrengsten vergroten

Door te weten wat er straks nodig is, kunnen toekomstige wateroverlastopgaven meekoppelen met kansen en ontwikkelingen om de maatschappelijke kosten terug te brengen en de opbrengsten te vergroten.

2b. Versnellen door inzet en aanscherping beleid en instrumenten:

Om te versnellen is het nodig om diverse beleidsstukken en instrumenten aan te scherpen en in te zetten. De komende jaren onderzoeken en verwezenlijken we dit. Daarbij letten we erop dat we de regeldruk niet onnodig verhogen en richten we ons op het vergroten van onze inzet van instrumenten*.

Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Wij zetten in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland* en van onze medeoverheden**.

* *Eigen beleid en instrumenten: onder andere Concretisering van de watervisie, Waterschapsverordening, Legger Delfland, Waterbeheerprogramma, meerdere beleidsnota's, De Weging van het waterbelang (watertoets), stimuleringsregeling, Waterbergingsfonds.*

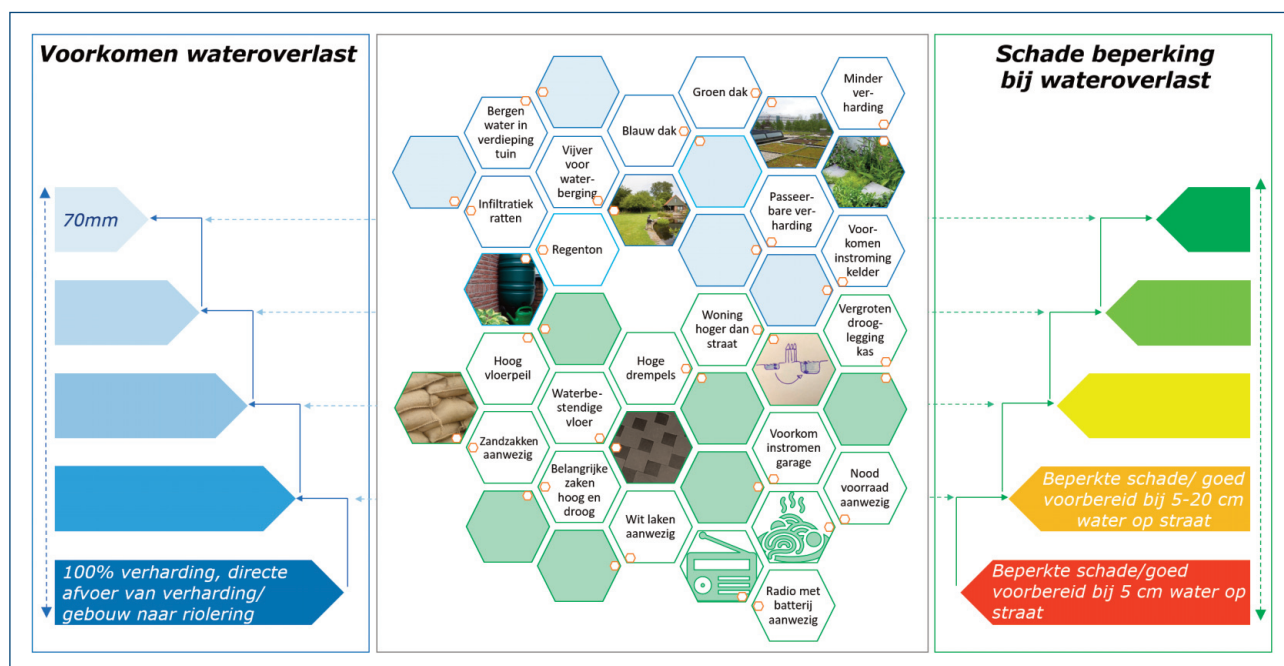
** *Beleid en instrumenten medeoverheden: Omgevingsvisies, Omgevingsplannen, Omgevingsverordening, Omgevingsprogramma's, waterbergingsfonds*

2c. Maatlatten voorkomen wateroverlast én gevolgbeperking

In 2018 hebben waterschappen, provincie, en vrijwel alle gemeenten het Convenant Klimaatadaptief Bouwen Zuid-Holland ondertekend met daarin de minimale eisen voor klimaatadaptief bouwen. Diverse gemeenten nemen deze op in bijvoorbeeld hemelwaterverordeningen. Daarnaast zijn er op landelijk en provinciaal niveau (nieuwe) ontwerp-eisen en richtinggevende principes in ontwikkeling. Deze maatlatten richten zich voornamelijk op nieuwbouw. Maar ook in bestaand bebouwd gebied is de wateroverlastopgave groot. Delfland wil dat ook bestaand bebouwd terrein zich maximaal inzet voor het voorkomen van wateroverlast en het voorkomen van schade bij wateroverlast (en overstroming).

Delfland toetst de lokale doelmatigheid van deze maatlatten. Als de te ontwikkelen maatlatten van Rijk en provincie ontoereikend zijn, ontwikkelen we hiervoor zelf een maatlat of zetten we in op lokale aanscherping in ons gebied. We vertalen maatlatten naar instrumenten voor het vergroten van het waterbewustzijn en implementeren deze waar nodig in beleid.

Delfland zet in op een maatlat die naast een score of eis, concrete handelingsperspectieven geeft aan medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners om hun eigen terrein één of meerdere treden te doen stijgen op de ladders 'Voorkomen wateroverlast' of 'Schade beperken'.

Figuur 5: (illustratief) voorbeeld van een mogelijk maatlat 'Voorkomen wateroverlast en beperken schade bij wateroverlast' inclusief handelingsperspectieven.

Strategisch doel 3: Iedereen is zich bewust van een kans op wateroverlast. Iedereen draagt bij aan het verkleinen van de kans op wateroverlast en/of het beperken van de gevolgen van wateroverlast.

Wateroverlast is door het waterschap en medeoverheden niet altijd te voorkomen, er blijft een restrisico. Daarnaast kunnen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maar ook andere partijen zoals banken en verzekeraars, zelf (of samen) maatregelen treffen om de kans op wateroverlast op publiek en privaat terrein te verkleinen en zo de schade te beperken.

Aanpak

3a. Bewustwording (algemeen)

Als waterschap werken we aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de kans op wateroverlast en handelingsperspectieven. Dit doen we bij voorkeur samen met de gemeenten, de veiligheidsregio, de provincie, bedrijven en andere organisaties.

Ook elke Delflander kan en mag een ambassadeur zijn voor een water(overlast)robuuste toekomst. We ontwikkelen informatie en producten om dit te ondersteunen.

3b. Risicocommunicatie

Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we actief over de kwetsbaarheid én geven we handelingsperspectieven mee waar medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners zelf mee aan de slag kunnen. Dit doen we bij voorkeur met of door gemeenten en de veiligheidsregio.

3c. Benut de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen

We staan open voor oplossingsrichtingen van derden en voor innovatieve ideeën. Wij weten dat ook medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners slimme oplossingen kunnen bedenken. We delen de inzichten over de uitdagingen die op ons afkomen en laten iedereen weten dat we openstaan voor ideeën zodat mensen met slimme oplossingen kunnen komen.

3d. Impuls voor maatregelen

We moedigen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners en andere initiatiefnemers aan om maatregelen uit te voeren, die bijdragen aan een waterrobuuste regio. Die gerealiseerde maatregelen hebben een voorbeeldfunctie waardoor anderen zich bewust worden van wat ze kunnen doen en ook in beweging komen. We richten ons op effectieve maatregelen die de kans op wateroverlast verkleinen en die de gevolgen van wateroverlast beperken. Om zulke projecten van de grond te krijgen, kan een impuls nodig zijn in de vorm van bijvoorbeeld (praktische) kennis, informatie, financiën en ondersteuning. Delfland zou de bestaande Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie kunnen inzetten om dit financieel te ondersteunen. We onderzoeken in 2023 of een aanpassing hiervan voor toekomstige wateroverlastplannen per gebied haalbaar is.

Strategisch doel 4: Het regionale watersysteem en de leefomgeving zijn veerkrachtig bij extremen. Veerkracht gaat over het vermogen om verstoringen op te vangen en er snel van te herstellen.

Delfland wil naar een situatie waarin het regionale watersysteem én de leefomgeving goed worden betrokken in alle lagen van de veiligheidsketen (crisisbeheersing) bij extreme neerslagsscenario's. In het geval van een wateroverlastsituatie weet iedereen wat te doen, de zelfredzaamheid is groot. Daarnaast helpen mensen elkaar om de nadelige gevolgen van wateroverlast te minimaliseren, samenredzaamheid is de norm. Na wateroverlast is het vanzelfsprekend dat we inzetten op klimaatrobuust-herstel (building back better). Zo kunnen we als regio (beheersgebied Delfland) een crisis beter aan.

Aanpak

4a. Stresstesten

Delfland richt zich voor crisisbeheersing op extreme neerslagsscenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen. Naast extreme neerslagsscenario's richten de stresstesten zich ook op een combinatie van extreme neerslag en het uitvallen van kritische infrastructuur, zoals een pomp, een duiker of een verminderde afvoercapaciteit van watergangen. Dit geldt ook voor een mogelijke afname gemaalcapaciteit bij (te hoge) zeespiegelstijging.

4b. Crisisbeheersing

De inzichten uit de stresstesten zetten we in in alle lagen van de veiligheidsketen. Daar waar mogelijk vergroten we de betrouwbaarheid en de veerkracht van het regionale watersysteem. We zorgen dat we samen¹⁷ voorbereid te zijn om tijdens calamiteiten snel keuzes maken en snel te kunnen handelen. We zorgen dat onze crisisbeheersing op orde is en blijft, qua bemensing, middelen, netwerk, informatie en meer.

4c. Inwoners

Ook inwoners kunnen en zullen snel handelen. We ontwikkelen en ontsluiten informatie en instrumenten zodat mensen zelfredzaam zijn voor, tijdens en na een calamiteit rondom wateroverlast.

4d. Klimaatrobuust herstel

Na wateroverlast en schade komt herstel. We minimaliseren waar mogelijk de hersteltijd van het regionale watersysteem.

Herstelwerkzaamheden gaan vaak snel van start, omdat iedereen door wil gaan met wonen, werken, en recreëren. We willen dat iedereen, het waterschap, medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, schade door de wateroverlast zo herstelt dat dezelfde schade niet nog een keer optreedt bij vergelijkbare of ergere neerslag. Dit noemen we 'klimaatrobuust herstel'.

¹⁷ Onder andere met de veiligheidsregio, gemeenten, provincie

Nederland kent een meerlaagsveiligheidsbenadering die ook door Delfland wordt ondersteund. Dat houdt in:

- Preventie: het voorkomen van wateroverlast of overstroming.
- Duurzame ruimtelijke inrichting van een gebied en het ontwerp van objecten om schade en overlast te beperken of te voorkomen.
- Goed calamiteitenmanagement, zodat je bij een calamiteit de juiste maatregelen neemt om schade en slachtoffers te minimaliseren.

Belang van de veiligheidsketen bij wateroverlast

- Met proactieve maatregelen is wateroverlast te voorkomen. Daarbij ligt de focus op het wegnemen van structurele oorzaken van wateroverlast of overstroming. Denk hierbij aan het vasthouden van water daar waar het valt, het vergroten van de bergingscapaciteit van het oppervlaktewater, het vergroten van de afvoercapaciteit van gemalen, het ophogen van percelen, het verplaatsen van hoogwaardige functies naar gebieden met grotere noodoverloopgebieden, of het hebben van noodpompen tijdens extreem weer of gemaaluitval. Proactieve maatregelen zijn kostbaar en ze bewijzen pas hun nut bij calamiteiten, terwijl ze juist helpen voorkomen dat calamiteiten zich voordoen.
- Met preventieve maatregelen is wateroverlast te voorkomen of vroegtijdig te stoppen. Denk hierbij aan het geven van voorlichting, het aanwijzen van noodoverloopgebieden of het hebben van noodpompen tijdens extreem weer of gemaal uitval.
- Preparatie van de calamiteitenorganisaties zorgt ervoor dat bij een ramp of crisis een goede reactie mogelijk is. Denk hierbij aan de preparatie van hulpdiensten en de calamiteitenorganisatie van het waterschap zodat deze diensten goed zijn uitgerust, opgeleid en geoefend. Ook burgers en bedrijven kunnen zich prepareren, bijvoorbeeld met ontruimingsplannen en oefeningen.
- Repressie, of respons, is de daadwerkelijke bestrijding van rampen en crises.
- Nazorg omvat alle activiteiten die dienen om terug te keren naar de 'normale situatie'. Dat wil niet zeggen dat we altijd terugkeren naar de oude situatie omdat we lessen meenemen en we mogelijk na een ramp inzien dat zaken anders moeten.

Tabel 4: Toelichting: Meerlaagse veiligheid en de veiligheidsketen

Strategisch doel 5: We werken stapsgewijs naar een waterrobuust en veerkrachtig watersysteem in 2050 én daarna. In het prioriteren van activiteiten en maatregelen maken we de afweging. We zoeken naar een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten. We laten kansen niet liggen.

Delfland wil naar een situatie waarin we als regio samenwerken aan een waterrobuust en veerkrachtig watersysteem en leefomgeving. Bij voorkeur planmatig. We zoeken actief naar kansen om te versnellen en wachten niet tot 2050. We laten kansen niet liggen.

Als waterschap kunnen we niet alle maatregelen voor het aanpakken van de grote toekomstige wateroverlastopgaven zelf nemen. Iedereen zal vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden zelf ook aan de slag moeten gaan.

Deze strategie richt zich op de middellange en lange termijn. De strategie bevat geen concrete uitvoeringsmaatregelen. Concretisering van de benodigde financiële middelen voor de uitvoering van maatregelen is nu nog niet mogelijk. Het is wél aannemelijk dat er structureel extra budget nodig is in de toekomst.

Aanpak

5a. Tot 2027 richt Delfland zich qua uitvoering van maatregelen op

1. Het uitvoeringsprogramma wateroverlast 2023-2027: Het uitvoeringsprogramma¹⁸, dat de laatste knelpunten oplost, loopt tot en met 2027. Bij het treffen van maatregelen wordt meteen gekeken in hoeverre de voorgestelde maatregelen klimaatadaptief zijn. Deze strategie biedt daarvoor de kaders.
2. Geen kansen laten liggen.
3. Grote stappen snel thuis.
4. Robuust boezemsysteem.

Voor concrete uitvoeringsmaatregelen tot en met 2027 buiten het uitvoeringsprogramma worden separate investeringsvoorstellen opgesteld.

5b. Vanaf 2028

Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (**Figuur 4**) en een route naar 2050 én daarna.

Waar in de ontwikkeling van de wateroverlastplannen is geconcludeerd dat het nemen van aanvullende maatregelen te kostbaar is, vraagt Delfland een afwijkende omgevingswaarde aan bij Gedeputeerde Staten.

We nemen vanaf 2028 uitvoeringsmaatregelen op de korte en middellange termijn op in de strategische investeringsagenda en begroting. Dit blijft altijd een flexibele agenda omdat meebewegen met de ontwikkelingen van belang is. De kortetermijnmaatregelen worden uitgevoerd onder een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma.

¹⁸ VV vastgesteld XX-XX-2022

5c. We agenderen (te) grote financiële uitdagingen

De toekomstige wateroverlastopgaven en de complexiteit van de oplossingen (bijvoorbeeld qua ruimte, geld, sturingsmechanismen) kunnen (te) groot zijn. Wij zullen dit onder de aandacht brengen bij gemeenten, provincie en het Rijk. Als blijkt dat het niet doelmatig is om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke omgevingswaarden te voldoen vraagt Delfland een afwijking (verlaging) aan bij de provincie.

5d. We spelen in op subsidiemogelijkheden

Er zijn of komen wellicht subsidiemogelijkheden vanuit Europa, het Rijk, de provincie en gemeenten beschikbaar. Het waterschap heeft nauwelijks invloed op wanneer financiële ondersteuning beschikbaar is en hoe groot deze ondersteuning zal zijn. Maar doordat we weten wat er wanneer nodig is, kunnen we **inspelen op subsidiemogelijkheden**.

5e. We bewegen mee (waar nodig en mogelijk) op het moment dat een gebied in beweging komt

Door de toekomstige wateroverlastplannen hebben we in beeld wat er op de regio afkomt en wat er wanneer nodig is. Zo kunnen wateroverlast-uitdagingen mee-koppelen op het moment dat een gebied in beweging komt, waardoor er gunstigere maatschappelijke kosten-baten verhoudingen ontstaan. We laten deze kansen niet liggen. Als waterschap zullen we ook niet nalaten om zelf beweging creëren.

5f. Afweging

We kunnen niet alles. En ook niet alles tegelijk. In het prioriteren van activiteiten en maatregelen maken we een afweging. Onderstaand afwegingskader is voorlopig te gebruiken bij de afweging van eigen investeringen en bij cofinanciering van maatregelen uitgevoerd door derden.

1. Past het initiatief binnen een toekomstgericht wateroverlastplan?
Check: Is dit al samen met de regio bepaald?
2. Heeft dit gebied een prioritering gezien vanuit wateroverlast?
3. Past het initiatief binnen de taken/verantwoordelijkheden van het waterschap?
4. Draagt het initiatief bij aan een opgave bij het huidige klimaat, een toekomstig klimaat, en/of bij extreme neerslag scenario's ('boven-normatief')?
5. Wat is de bijdrage aan het beheersbaar houden van het regionale watersysteem en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extremen (bijv. het vergroten van de redundantie en het verkleinen van de hersteltijd na extremen)
6. Wat is de mate van effectiviteit/beoogd effect (bijvoorbeeld percentage van toekomstige opgave)?
7. Wat is de mate van risicoreductie bij grote hoeveelheden neerslag? (Bijvoorbeeld: Absoluut in m2 overstroming, € schade, menselijk leed & voorkomen cascade-effecten.)
8. Wat is de maatschappelijke kosten-baten verhouding? Is dit een maatschappelijk te dragen verhouding tussen de kosten en de baten?
9. Zijn er subsidiemogelijkheden?
10. Zijn er synergiekansen met oplossingen in andere (water)domeinen? Zijn er synergiekansen (1+1=3) door samenwerking?
11. Zijn er risico's voor andere (water)domeinen?
12. Is dit een eenmalige kans?
13. Is de maatregel gunstig in bredere bestuurlijke context?

Monitoring

In het kader van deze strategie monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen, zodat we – indien nodig – kunnen bijsturen en onze aanpak kunnen veranderen (versnellen, vertragen, anders...). Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. In tabel 5 is een voorlopige lijst van indicatoren weergegeven. Deze indicatoren worden verder doorontwikkeld in de implementatiefase. Uit de doorontwikkeling zal blijken welke indicatoren zinvol zijn. In de ontwikkeling van indicatoren zoeken we naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is.

Thema	Omschrijving	Indicatoren (nader te bepalen)
Toekomstgerichte keuzes	De mate waarin inzicht is verkregen over toekomstige (wateroverlast) uitdagingen en waarin toekomstgerichte keuzes zijn gemaakt.	- # gebieden met toekomstige waterbeelden, opgaveladder, toekomstgerichte wateroverlastplannen en verankering hiervan
Water en bodem sturend (WBS) / klimaatadaptief bouwen / klimaatadaptatie (KA)	De mate waarin extreme neerslag / wateroverlast daadwerkelijk onderdeel is van water en bodem sturend en klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen. De mate waarin beleid en instrumenten zijn aangepast, aangescherpt, ingezet.	- # aantal medeoverheden en andere relevante belanghebbenden waarmee (lokale) inzichten zijn gedeeld voor WBS en KA - # aantal aangepast beleid en instrumenten - # reserveringen in ruimte en middelen
Wateroverlastbestendig	De mate waarin het regionale watersysteem én leefomgeving bestand is tegen een veranderend klimaat en andere omgevingseffecten zoals bodemdaling en wat er nodig is om deze toekomstbestendig te krijgen.	- % / # m² overstrooming vanuit regionale wateren - % / # km waterkeringen die (te) hoge waterstanden keren - # objecten met een risico op wateroverlast - Ontwikkeling schadelast - m³ toekomstige uitdaging
Veerkrachtig bij extremen	De mate waarin we de impact van extreme neerslag weten te beperken.	- Beheersbaar regionaal watersysteem - % risico op maatschappelijke ontwrichting / cascade effecten
Aanpasbaarheid	De mate waarin het regionale watersysteem én leefomgeving nog (eenvoudig) aanpasbaar is	- % / m³ / € / ruimte – bergen, verdelen, afvoeren - % / m³ / € / ruimte – vasthouden en gevolgbeperking - % / m³ acceptatie van een grotere kans op wateroverlast
Aan de slag	De mate waarin het fysieke maatregelen zijn uitgevoerd of opgenomen in plannen, programma's, agenda's van het waterschap en derden.	- % / # m³ uitgevoerd - % / # m³ opgenomen in plannen - % / # afwijkende omgevingswaarden
Bewustzijn	De mate waarin het bewustzijn van een kans op wateroverlast is vergroot. De mate waarin derden maatregelen treffen om de kans op wateroverlast te verkleinen of de gevolgen beperken.	n.t.b.

Tabel 5: voorlopige set aan indicatoren

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Acht implementatiesporen

De verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie binnen de ambtelijke organisatie vindt plaats langs 8 implementatiesporen.

1. Verder kijken en integraal	We kijken continu verder vooruit en integraal. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt. Deze inzichten zetten we om in informatie ondersteunend aan effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), de ontwikkeling van toekomstgericht wateroverlastplan.
2. Verbreden kijk oplossingsrichtingen	We kijken breder dan alleen wateroverlast en het regionale watersysteem en zoeken zo de mogelijke kansrijke oplossingsrichtingen. We zoeken naar kansen om de baten te vergroten en de kosten te reduceren.
3. Toekomstgerichte wateroverlastplannen: per gebied een route naar 2050 én daarna	We willen altijd zo goed mogelijk weten, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het maken van toekomstbestendige keuzes. We hanteren een (integrale) gebiedsgerichte aanpak: elk gebied is uniek. Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (Figuur 4) en een route naar 2050 én daarna.
4. Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem	Als waterschap zullen ook wij uitvoeringsmaatregelen realiseren. Vanaf 2028 zal dit binnen een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma vallen. Tot 2028 worden uitvoeringsmaatregelen gerealiseerd binnen het uitvoeringsprogramma 2022-2027 of via separate investeringsvoorstellen.
5. Iedereen bewust van een kans op wateroverlast én iedereen aan de slag.	We werken aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de resterende kans op wateroverlast en handelingsperspectieven voor het verkleinen van de kans op wateroverlast én beperken van de gevolgen. Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we over de kwetsbaarheid. We moedigen anderen aan om maatregelen te nemen en benutten daarbij de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen. We geven een impuls om projecten van de grond te krijgen.
6. Versnellen door aanscherping en inzet beleid en instrumenten	Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Om te werken aan de wateroverlastopgave en hierin te versnellen, scherpen wij ons eigen beleid en onze eigen instrumenten aan. Daarnaast zetten wij in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland en van onze medeoverheden.
7. Voorbereid in alle lagen van de crisisbeheersing	En als er dan extremere neerslag valt, dan zijn we goed voorbereid. We zorgen ervoor dat het regionaal watersysteem én de leefomgeving nog beter betrokken zijn bij de crisisbeheersing en alle lagen van de veiligheidsketen. We richten ons daarbij op extreme neerslag scenario's die verder reiken dan dat we ons kunnen voorstellen. Daardoor zijn we beter voorbereid om tijdens calamiteiten snel keuzes te maken en snel te kunnen handelen. Ook ontwikkelen we instrumenten en ontsluiten we informatie zodat enerzijds we snel kunnen handelen en anderzijds de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid voor, tijdens en na calamiteiten bij inwoners wordt vergroot.
8. Indicatoren	Als waterschap monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen om te kunnen bijsturen. Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. We ontwikkelen deze indicatoren verder en zoeken daarbij naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is. Het ontwikkelen indicatoren is complex, niet alle indicatoren zullen daarom op korte termijn beschikbaar zijn.

A photograph of a person's legs in waders and rubber boots wading through water, creating splashes. The image is overlaid with a solid blue color. On the left side, there is a vertical scale with horizontal tick marks and numerical labels. The text 'Bijlage: Dit komt er op ons af' is centered in the middle of the image.

Bijlage: Dit komt er op ons af

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Klimaatverandering, extreme neerslag en het watersysteem

Klimaatverandering leidt tot veranderingen in het weerspatroon. De natte dagen worden natter en extreme regenbuien komen steeds vaker voor. Ook in de zomer. De trend laat een toename zien, maar hoe snel het klimaat verandert is onzeker. Dit is niet de enige uitdaging. Ook door bodemdaling en niet-klimaatbestendig menselijk handelen neemt de kans op wateroverlast toe. Dit vraagt ons om breder te kijken en nog verder vooruit. De effecten op het regionale watersysteem én de leefomgeving zijn groot. Maar wat zijn die effecten en wat gebeurt er als we ons niet aanpassen?

Klimaatverandering is de verandering van het weer over een langere periode. Het KNMI maakt klimaatscenario's voor een mogelijk toekomstig klimaat voor Nederland. Klimaatscenario's hebben meestal een tijdshorizon van 50 tot 100 jaar. Scenario's zijn mogelijke toekomstbeelden, geen prognoses.

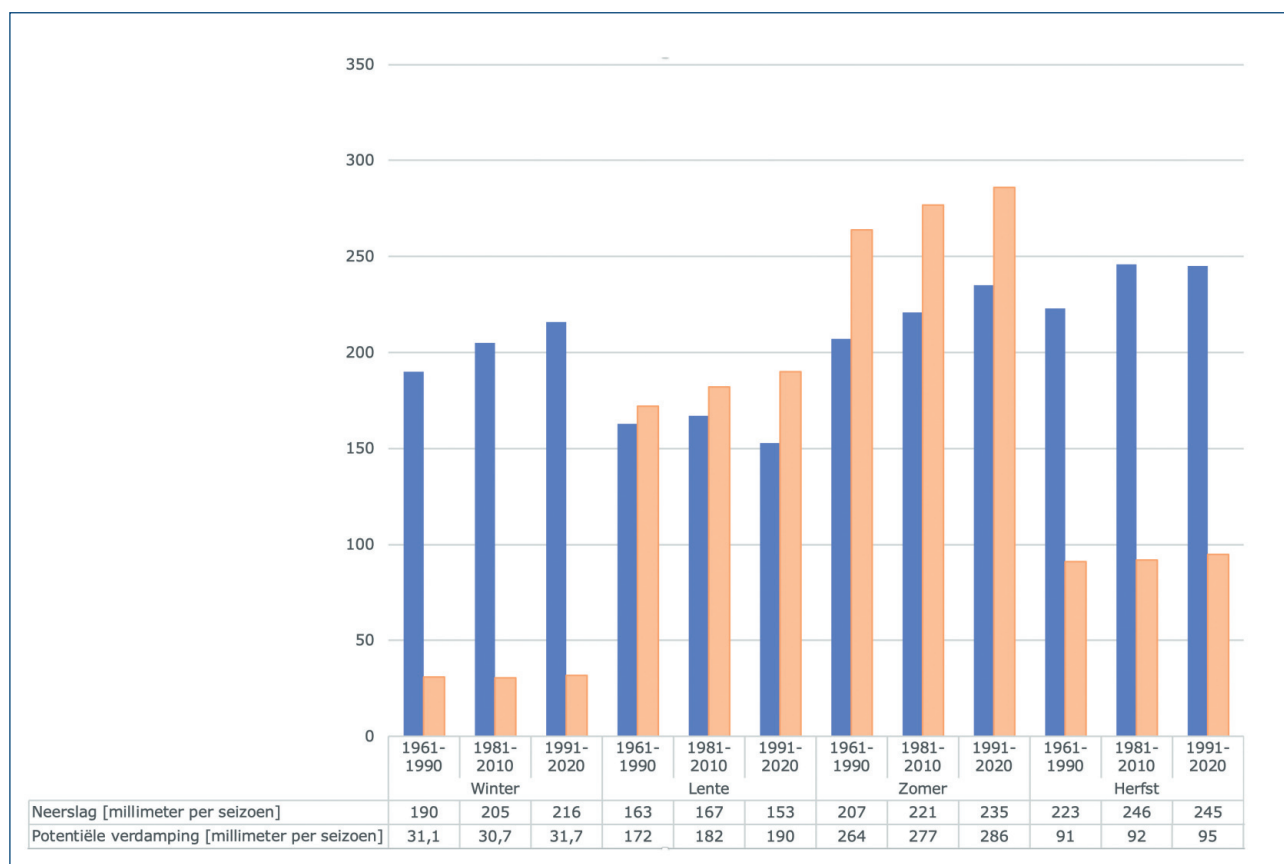
De nieuwste inzichten over het veranderende Nederlandse klimaat zijn op 25 oktober 2021 gepubliceerd in het [KNMI Klimaatsignaal'21](#). Dit rapport is gebaseerd op het laatste IPCC-rapport - dat in augustus 2021 is verschenen - en eigen onderzoek van het KNMI. Medio 2023 presenteert het KNMI nieuwe klimaatscenario's voor Nederland.

Klimaatveranderingen tussen 1961-1990 en 1991-2020¹

Gemiddeld over Nederland is de jaarlijkse neerslag toegenomen. De lente is het enige seizoen waarin de neerslag is afgenomen. De toename is het grootst in de winter en de zomer. Hierbij werden de natte dagen natter; het aantal natte dagen veranderde niet of nauwelijks. Het aantal zeer natte dagen nam met ongeveer een kwart toe. Ook is er een opvallend grote toename waargenomen in het aantal zware extremen met een neerslagintensiteit van meer dan 40-50 millimeter per uur.

De verdamping is in alle seizoenen toegenomen, vooral in de lente. Dit heeft – samen met de afgenomen neerslag in de lente – geleid tot een toename van het maximale neerslagtekort tijdens het groeiseizoen en een toename van het neerslagtekort aan het eind van de lente.

Figuur 6: Gemiddelde hoeveelheid neerslag en verdamping (millimeter) per seizoen [Brondata: KNMI Klimaatsignaal'21]

¹ Bron: KNMI Klimaatsignaal'21

Toekomst

Extreme hoeveelheden neerslag nemen toe met de verwachte stijging van de absolute vochtigheid die wordt veroorzaakt door de toename van de temperatuur. Dit geldt voor alle typen neerslagextremen: van grootschalige meerdaagse neerslag in de winter, tot relatief kleinschalige en kortdurende neerslag in zomerbuien. Zware zomerbuien worden steeds extremer, waarbij ook de kans op valwinden toeneemt.

Daarnaast is het een reëel scenario dat weerpatronen persistenter worden door afzwakking van de straalstroom: weersystemen blijven langer 'hangen'. Dit vergroot de kans op langduriger extreme neerslaggebeurtenissen, maar ook langduriger droogteperioden. Dat dit gaat gebeuren is nog niet met zekerheid te zeggen, maar het is wel een scenario met potentieel grote gevolgen [Bron: [Eerste advies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater](#)].

Basisstatistiek: De basisstatistiek geeft inzicht in de hoeveelheid neerslag (in mm) die verwacht mag worden bij een bepaalde duur (bijvoorbeeld 1 uur of 1 dag) bij een bepaalde herhalingstijd (bijvoorbeeld eens in de 10 of 100 jaar) voor een bepaalde locatie (puntstatistiek). De basisstatistiek is gebaseerd op langjarige neerslagreeksen van de weerstations in Nederland. De statistiek geeft een betrouwbaar beeld van extreme neerslaggebeurtenissen anno nu. De effecten van al opgetreden klimaatverandering zijn erin meegenomen.

Toekomststatistiek: De toekomststatistiek geeft de karakteristieken weer van extreme neerslaggebeurtenissen met verschillende zichtjaren, bij veranderende klimatologische omstandigheden. Deze statistiek wordt afgeleid door de basisstatistiek te combineren met de veranderingen in extreme neerslag volgens klimaatscenario's.

Regionale statistiek: Ook in een klein land als Nederland bestaan duidelijke regionale verschillen. Bovendien zijn deze verschillen in de winterperiode anders dan in de rest van het jaar. De regionale statistiek brengt dit in beeld. In onze regio zijn de jaarlijkse extreme waarden voor neerslagduren van 1 dag en langer 9% hoger dan het referentieniveau.

Gebiedsstatistiek: De basisstatistiek is afgeleid voor een bepaalde locatie (puntstatistiek). De neerslaghoeveelheid voor een gebied is echter altijd kleiner dan die voor een punt, omdat de maximale hoeveelheid neerslag niet in het gehele gebied valt. De gebiedsstatistiek brengt dit in beeld. Er wordt ook wel gesproken over 'gebiedsreductiefactoren'.

Langjarige neerslagreeksen voor het waterbeheer: Neerslagreeksen geven anno nu een langjarig historisch weerbeeld, inclusief de verandering die daarin is opgetreden. Berekeningen met neerslagreeksen geven over een langere periode een goed beeld van de wijze waarop watersystemen reageren op afwisselend droge en (extreem) natte perioden. Het is daarbij van belang een zo lang mogelijke reeks te gebruiken die representatief is voor het huidige klimaat.

Neerslagstatistiek voor waterbeheer

Alle gemeten data en statistische kennis over extreme neerslag en inzichten in weer, neerslag en klimaatverandering worden, eens in de paar jaar, door de STOWA² vertaald naar actuele neerslagproducten, zoals de basisstatistiek, toekomststatistiek en langjarige neerslagreeksen. Als waterbeheerder gebruiken wij deze producten onder andere om te zien hoe groot de kans is op extreme neerslaghoeveelheden en wat die hoeveelheden zijn, nu en in de toekomst. Hiermee berekenen we hoe gevoelig het watersysteem en/of een specifieke plaats of gebied is voor wateroverlast door extreme neerslag. Dit doen we onder andere om de waterhuishouding in stad en land te ontwerpen en in te richten, en om te berekenen wat het effect is van wateroverlastbeperkende maatregelen.

Hoe vaak komt extreme neerslag voor?

Extreme buien vallen met relatief grote kans ergens in Nederland. De kans dat deze precies in een specifieke straat valt, is zeer klein. Hoewel de kans op extreme lokale neerslag eens in de 100 jaar is, waardoor het lijkt dat het bijna nooit voorkomt, treedt er toch (vrijwel) ieder jaar ergens in Nederland extreme neerslag op. Ogenschoijnlijk zeldzame extremen komen dus vaker voor dan de statistieken lijken te suggereren.

Van 'neerslagstatistiek' naar 'waterstand-statistiek' en 'een kans op overstroming vanuit regionale wateren'

Neerslagstatistiek kan niet één-op-één worden vertaald naar waterstanden. Extreme neerslag kan verschillen in omvang, oppervlak, intensiteit en duur. Diverse omgevingsfactoren – zoals de bodemgesteldheid of de wijze van inrichting van de leefomgeving en watersysteem bepalen de reactie van het watersysteem. Zo kan een korte hevige bui in de ene polder lokaal grote gevolgen hebben, maar in de naastgelegen polder niet. Een bui met een groot oppervlak waar in totaal veel regen uit komt kan lokaal minder grote gevolgen hebben, maar in de boezem tot grote problemen leiden. De hoeveelheid neerslag die in de voorafgaande periode is gevallen heeft ook invloed op de waterstand. Zo kan regen in een droge periode leiden tot een lagere waterstand dan in een natte periode, wanneer er weinig berging over is in de bodem en in sloten.

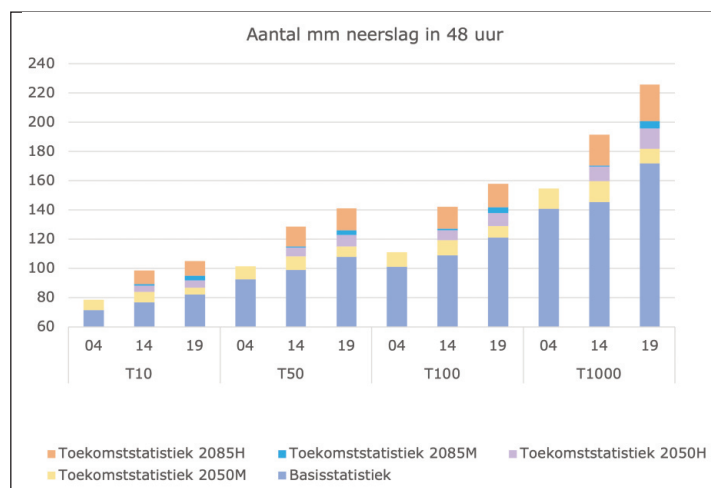
In watersysteemanalyses wordt het watersysteem én de leefomgeving gemodelleerd. De neerslagstatistiek (vele buien en buienreeksen) wordt geprojecteerd op het watersysteem met verschillende initiële condities (droge of natte voorgeschiedenis). Uit deze berekeningen komen waterstandstatistieken – de kans dat een bepaalde waterstand optreedt. Hiermee kan de faalkans van het watersysteem of de waterkeringen worden bepaald. Dit is bijvoorbeeld de kans op overstroming vanuit regionale wateren, of de kans dat een waterkering te hoge waterstanden moet keren. Deze faalkans wordt vergeleken met de omgevingswaarde (norm) die in de provinciale verordening gesteld is aan het watersysteem of de waterkering. Is de faalkans groter dan de omgevingswaarde? Dan voldoet het watersysteem of de waterkering niet en spreken we van een opgave.

² In samenwerking met KNMI en HKV Lijn in Water

Verandering Neerslagstatistiek

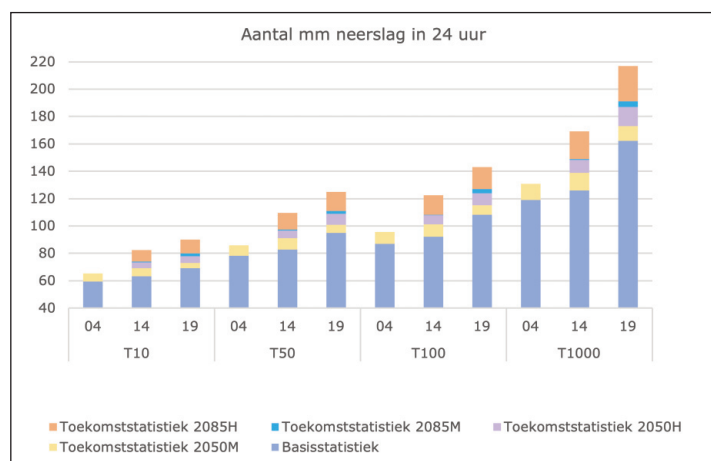
Bron: Neerslagstatistiek Delfland: inzicht in de basis- en toekomststatistiek van vroeger en nu en een vergelijking met eerder opgetreden extreme neerslaggebeurtenissen, 2022

Een aantal voorbeelden waarbij 'oude' neerslagstatistiek is ingehaald door het veranderende klimaat.

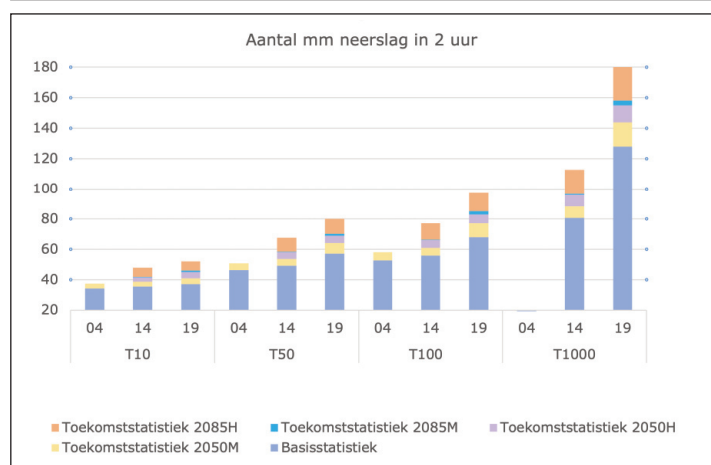

De neerslaghoeveelheid die volgens de basisstatistiek, met een kans van eens in de 100 jaar, in 48 uur kan vallen is met 8% (2014 ten opzichte van 2004) en 11% (2019 ten opzichte van 2014) toegenomen.

De neerslaghoeveelheid die volgens de basisstatistiek, met een kans van eens in de 100 jaar, in 24 uur kan vallen is met 6% (2014 ten opzichte van 2004) en 17% (2019 ten opzichte van 2014) toegenomen.

De neerslaghoeveelheid die volgens de basisstatistiek 2019, met een kans van eens in de 50 jaar, in 2 uur kan vallen, is hoger dan die volgens het gematigde 2050 klimaatscenario is bepaald in 2014. (Basisstatistiek '19: 57 mm/2 uur bij T50; Toekomststatistiek '14, scenario 2050M: 53,7 mm/2 uur bij T50)

De neerslaghoeveelheid die volgens de basisstatistiek 2019, met een kans van eens in de 100 jaar, in 24 uur kan vallen, is hoger dan die volgens het ongunstige 2050H klimaatscenario is bepaald in 2014. (Basisstatistiek '19: 108 mm/24uur bij T100; Toekomststatistiek '14, scenario 2050H: 107,7mm/24 uur bij T100)

Figuur 7: Weergave van de neerslagstatistiek (basisstatistiek en toekomststatistiek) per neerslagduur (2, 24 en 48 uur) en per herhalings-tijd (T10, T50, T100, T1000) en hoe deze is verandert over tijd (2004, 2014 en 2019).

De neerslagstatistiek waar we ons watersysteem op voorbereiden is al vaker ingehaald door het veranderende klimaat

De basisstatistiek en toekomststatistiek van de neerslag is in de afgelopen decennia een aantal keer opnieuw vastgesteld in opdracht van de STOWA, in 2004, 2014 en 2019. Door klimaatverandering zijn de neerslagextremen in de loop van de tijd aanzienlijk toegenomen. Ook een toename van de dichtheid van het meetnetwerk na 1990 kan effect hebben op deze constatering. Vooral de extreme neerslag en totale neerslag bij kortdurende buien zijn toegenomen. Dat geldt niet alleen voor de basisstatistiek, maar ook voor de toekomststatistiek; de inschatting van de toename in neerslagextremen is de afgelopen jaren steeds verhoogd.

Als we niets doen neemt de kans op overstroming vanuit regionale wateren toe

Extreme neerslag neemt toe. Een toename van bijvoorbeeld 10 millimeter neerslag klinkt als weinig, maar het effect op het regionale watersysteem kan groot zijn. Een toename van 10 millimeter zorgt, bij een areaal van 41.000 ha³ voor een toename van meer dan 4 miljoen kubieke meter die extra moet worden vastgehouden, geborgen of afgevoerd. Of dit tot een toename van de opgave leidt verschilt per gebied. Sommige gebieden en watersystemen zijn voldoende robuust, en een verandering van extreme neerslag door klimaatverandering levert daar nauwelijks problemen op, terwijl in een ander gebied een toename van extreme neerslag snel leidt tot een flinke toename van (de kans op) overstroming vanuit regionale wateren.

Eerste verkenning in Delfland: wateroverlast kan toenemen

Bron: Verkenning klimaateffecten van extreme neerslag op het regionaal watersysteem van Delfland, 2022

Ter voorbereiding van deze strategie zijn in een eerste verkenning de klimaateffecten van extreme neerslag op het regionale watersysteem in beeld gebracht. De gevolgen zijn groot. Zonder klimaatadaptatie neemt de kans op schade door overstroming of doorbraak van dijken bij te hoge waterstanden en door overstroming vanuit regionale wateren in de toekomst flink toe in onze regio.

De resultaten zijn weergegeven in onderstaande figuren. Voor de waterkeringen is het effect van klimaatverandering weergegeven als het aantal kilometer regionale waterkeringen dat onder verschillende klimaatscenario's een hogere waterstand dan de leggerhoogte (kadehoogte) moet keren. Voor overstroming vanuit regionale wateren is het effect uitgedrukt als een toename van het aantal hectare overstroming per gebiedstype bij een kans die overeenkomt met de omgevingswaarden bij verschillende klimaatscenario's ten opzichte van de 2019 basisstatistiek. Ook is een eerste schatting van de toekomstige opgave per klimaatscenario gemaakt. Dit is het aantal kubieke meter dat moet worden vastgehouden, geborgen, verdeeld of afgevoerd als het waterpeil niet zou mogen stijgen door klimaatverandering ten opzichte van de 2019 basisstatistiek.

³ Areal behoeft gebied van Delfland is ong even 41.000 hectare.

Kantttekeningen:

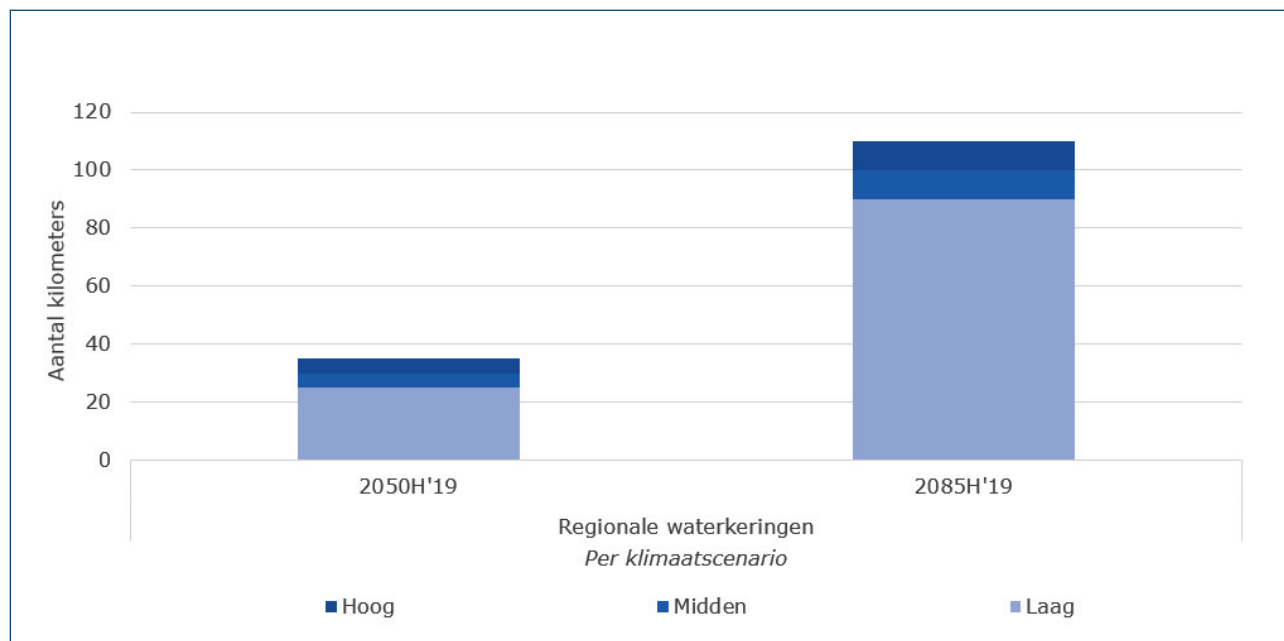
- In de provinciale verordening is gesteld dat maximaal 10% van het laagste maaiveld bij grasland vaker dan gemiddeld eens per 10 jaar mag overstroomd vanuit regionale wateren, waarbij alleen de periode 1 maart tot 1 oktober (groeiseizoen) wordt beschouwd. Het hierboven genoemde maaiveld criterium is nog niet meegenomen in deze verkenning. Het aantal hectare grasland zal daardoor iets lager komen te liggen.
- In de verkenning is een vergelijking gemaakt tussen waterbeelden bij toekomststatistiek bij verschillende klimaatscenario's en de basisstatistiek uit 2019. Hierin is dus niet de huidige, op de toetsing gebaseerde opgave meegenomen. De toekomstige opgave moet dus opgeteld worden bij de huidige opgave. De huidige opgave zal ook nog toenemen – nog niet alle gebieden zijn getoetst aan de huidige basisstatistiek (uit 2019). De in de toetsing toegepaste basisstatistiek is afhankelijk van wanneer de laatste toetsing is uitgevoerd. Voor die gebieden zal de huidige opgave ook nog toenemen.

Eerste conclusies op basis van deze verkenning:

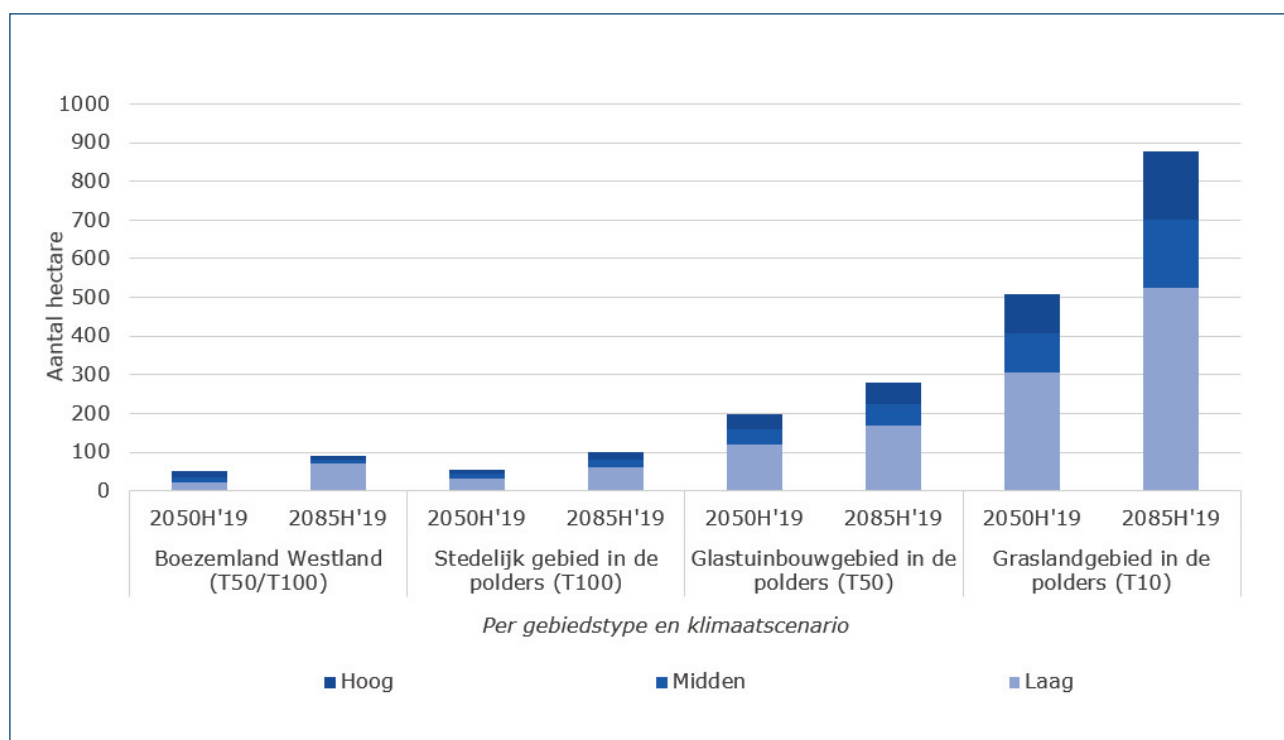
- Het boezemsysteem zal zonder adaptatie maatregelen en bij klimaatverandering over grote delen hogere waterstanden zien. Hierdoor neemt het aantal hectare overstroomd gebied toe. De waterstanden overstijgen ook de huidige leggerhoogte van de waterkeringen. Om de waterveiligheid ook bij klimaatverandering te garanderen zal er meer water moeten worden vastgehouden, geborgen, verdeeld of afgevoerd, of moeten waterkeringen over aanzienlijke lengtes hoger worden dan de huidige leggerhoogte. Of dit overal mogelijk is, is nog niet onderzocht. Om het aantal hectare overstroomd gebied te reduceren moet er ook worden gezocht naar maatregelen waarbij de overstromingslocaties binnen het effectgebied van de maatregel vallen. Vooral kort durende intensieve buien nemen toe door klimaatverandering. Bij dit type buien zijn lokale maatregelen, ook in de haarvaten en op land, nodig. Het water kan door nauwe watergangen en grote hoeveelheden neerslag niet snel genoeg afgevoerd worden.
- De toename van het aantal hectare overstroomd gebied in grasland is aanzienlijk hoger dan in glastuinbouwgebied. En dat is weer aanzienlijk hoger dan in stedelijk gebied. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een beperkte drooglegging in gras en glas-gebieden ten opzichte van die van de functies met T100 beschermingsniveau in stedelijk gebied.
- De eerste indicatie van de opgave is in stedelijk gebied aanzienlijk hoger dan in glastuinbouw-gebied en bij grasland. Dit komt doordat de toename van het T100 neerslagvolume aanzienlijk groter is dan de toename van het T50- en het T10-neerslagvolume. Daarnaast komt dit doordat stedelijk gebied ook veel gebieden heeft met een lagere of geen norm heeft (T10 bij parken en meer). Bij T100 waterstanden zijn veel van deze T10-gebieden al ondergelopen. Om de T100 waterstanden in stedelijk gebied te verlagen moet dus ook de waterstand van alle overstroomde gebieden, ook die met een lagere of zonder norm verlaagd worden. Dit zijn aanzienlijke oppervlakten. Dit zet aan tot de vraag of gevolgbeperkende maatregelen op kwetsbare locaties, of het opheffen van hoogwaardige functies op kwetsbare locaties doelmatiger kan zijn.

Eerste verkenning klimaateffecten extreme neerslag

Figuur 8: Deze weergave toont de resultaten van een gevoeligheidsanalyse. In de analyse zijn de gevolgen van extreme neerslag bij een ongunstige klimaatscenario op de middellange en lange termijn (toekomststatistiek 2050H en 2085H) vergeleken met de gevolgen van extreme neerslag bij een huidige klimaat (basisstatistiek). Voor de basisstatistiek en toekomststatistiek is de, in opdracht van STOWA, in 2019 gepubliceerde statistiek toegepast.

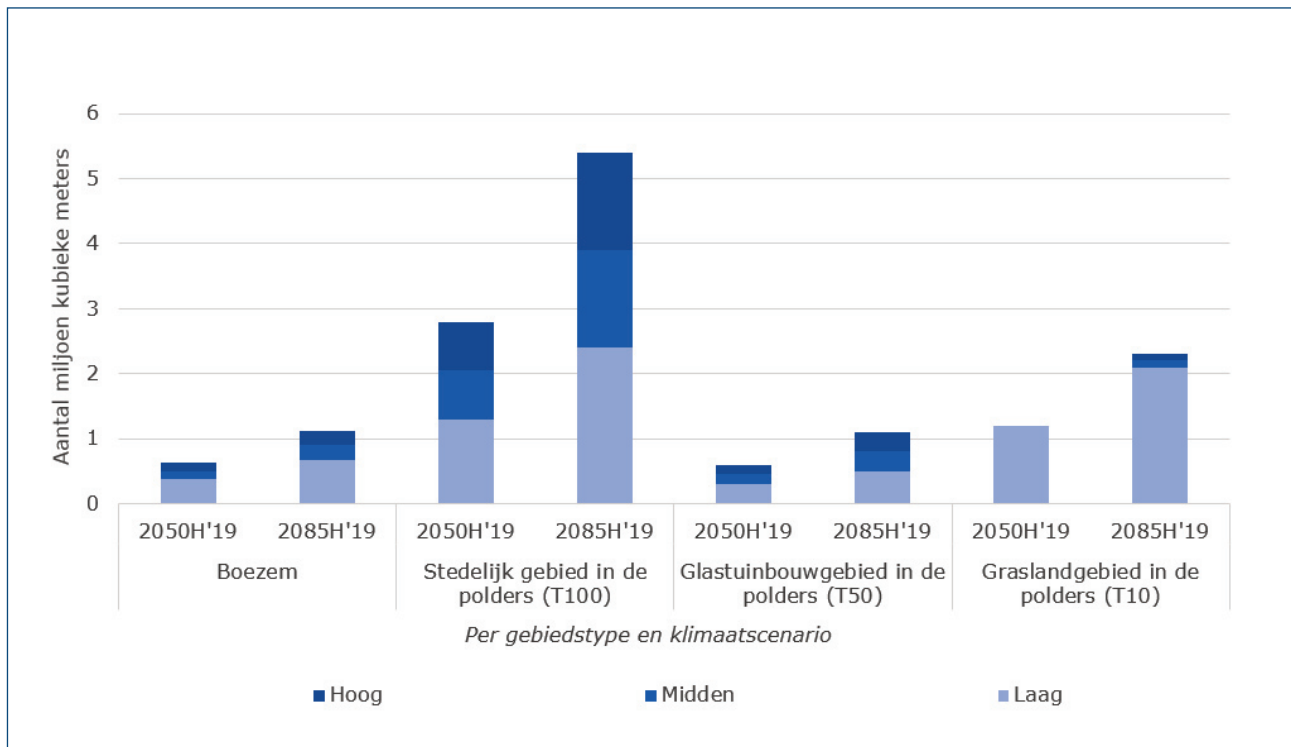

Figuur 8a: Weergave van de, als gevolg van klimaatverandering, toename van het aantal kilometer regionale waterkering dat, bij de gestelde omgevingswaarden, hogere waterstanden ziet dan de legger hoogte van de waterkering.

Figuur 8b: Weergave van de, als gevolg van klimaatverandering, toename van het hectare overstrooming (inundatie) vanuit regionale wateren per gebiedstype, bij de gestelde omgevingswaarden.

Bron: Verkenning klimaateffecten van extreme neerslag op het regionaal watersysteem van Delfland, 2022

Figuur 8c: Weergave per gebiedstype, bij de gestelde omgevingswaarden, van het aantal kubieke meter om te 'vasthouden, bergen, verdelen of afvoeren', als, als gevolg van klimaatverandering, de waterstand niet zou mogen stijgen.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Scenario extreme neerslag Delfland

Extreme neerslag houdt zich niet aan de norm (omgevingswaarde). Ook extremere neerslag dan waar het watersysteem op is berekend wordt door klimaatverandering heftiger en komt vaker voor. Klimaatverandering vraagt ons ook aandacht te besteden aan scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen. Deze inzichten landen in alle fasen van de crisisbeheersing, én worden ook gebruikt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door klimaatverandering neemt de kans op extreme neerslag toe.

In tabel 6 staan een viertal extreem waargenomen neerslaggebeurtenissen in gebied van Delfland. De kans op zulke extreme neerslag is nu al groter dan het moment waarop deze neerslag viel, en kan in de toekomst nog groter worden.

September 1998, in 48 uur, 110/130mm 110 mm gemiddeld over heel Delfland en 130 mm in het Zuidwestelijk deel van Delfland. Kans op 130mm/48uur: • In 1998: ~0,001/jaar (T1000) • Nu (2022): ~0,01/jaar (T100) • In 2085M: ~0,02/jaar (T50)
13 Oktober 2013, in 24 uur, 108mm De hoogste neerslagsom viel in het Westland (Hoefpolder) Kans op 108mm/24uur: • In 2013: 0,002/jaar (T500) • Nu: ~0,01/jaar (T100) • In 2050H: ~0,02/jaar (T50)
23 Juni 2016, in 7 uur, 75mm De hoogste neerslagsom viel in het Westland en boezemland Den Haag. Kans op 75mm/7uur: • In 2013: ~0,0033/jaar (T300) • Nu: ~0,02/jaar (T50) • In 2050H: ~0,04/jaar (T25)
8/9 September 2017, 24 uur, 80mm Lokaal in Den Haag. Kans op 80mm/24uur: • In 2017: ~0,02/jaar (T50) • Nu: ~0,05/jaar (T20) • In 2085M: ~0,1/jaar (T10)

Tabel 6: Extreem waargenomen neerslaggebeurtenissen in Delfland. [Bron: Neerslagstatistiek Delfland: inzicht in de basis- en toekomststatistiek van vroeger en nu en een vergelijking met eerder opgetreden extreme neerslaggebeurtenissen, 2022]

Wat als de buien uit juli 2021 (Limburg) boven Delfland zouden vallen?

De wateroverlast in 2021 in Limburg en Noord-Holland laten de heftigheid zien. Ook in het gebied van Delfland hebben we meermaals te maken gehad met extreme neerslaggebeurtenissen. De gevolgen van een crisis kunnen groot zijn. Wanneer zo'n situatie zich voordoet, schaalst onze calamiteitenorganisatie op naar de hoogste fase.

Deltares heeft in opdracht van de provincie Zuid-Holland en in samenwerking met Delfland een bovenregionale stresstest uitgevoerd en onderzocht wat de gevolgen zouden zijn als een bui als die van juli'21 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg in Zuid-Holland zou vallen. Deze gevolgen zijn voor het gebied van Delfland groot.

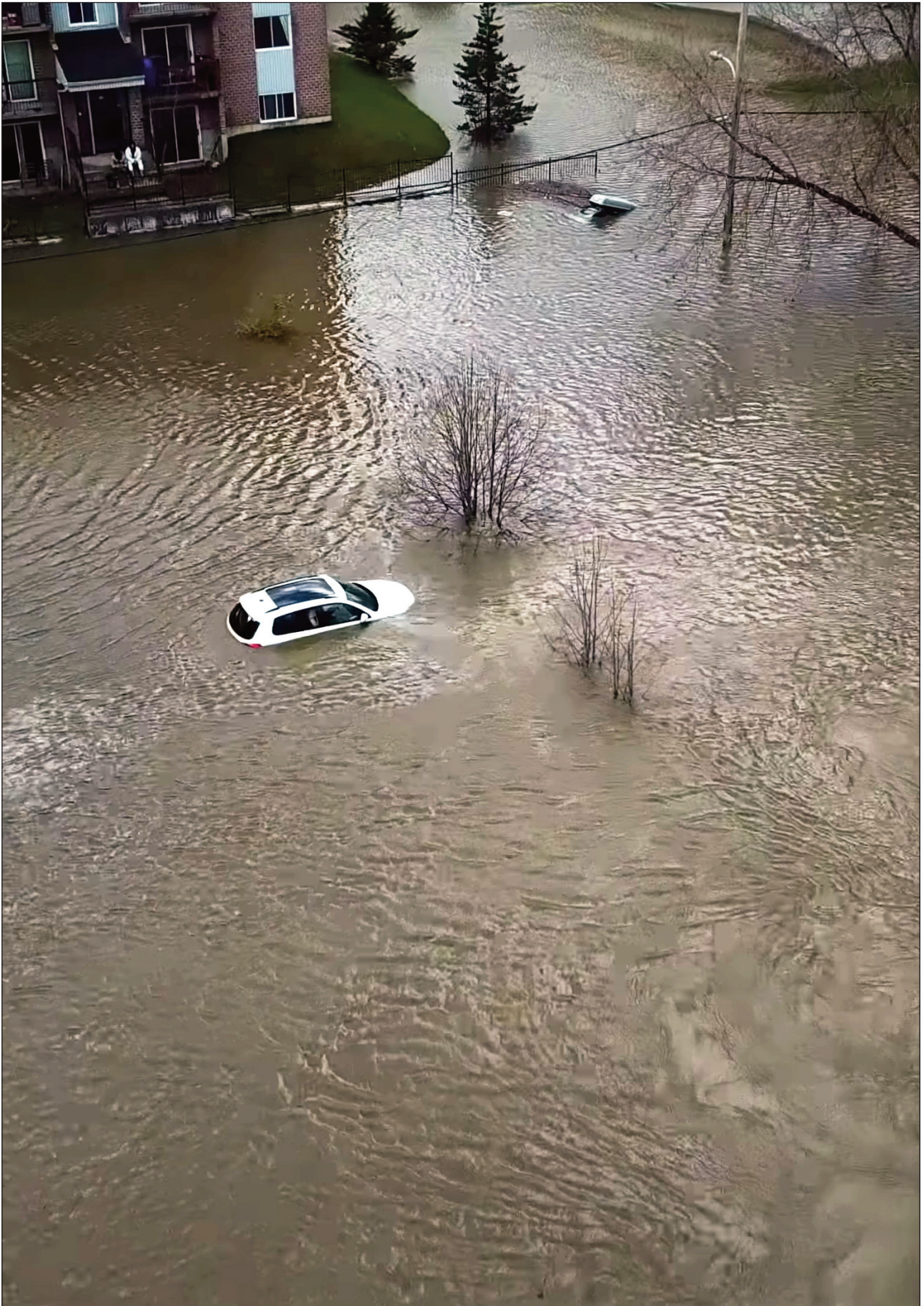
Deze neerslaggebeurtenis is nagebootst met vier scenario's (150 mm en 200 mm neerslag in 48 uur, en droge en natte initiële condities). In de berekening is ervan uitgegaan dat alle kunstwerken optimaal functioneren, er geen maalstops zijn en er na de 2 dagen extreme neerslag verder geen neerslag optreedt. Ook is uitgegaan van het voormalen van boezem en polders en de inzet van alle bergingsgebieden.

Waterstanden boven de kade

De grens van wat het regionale watersysteem (en daarmee de waterkeringen) aan kan ligt tussen 150 en 200 mm neerslag in 48 uur, afhankelijk van de initiële condities. In de haarvaten van het boezemsysteem en in de polders zal dit minder zijn. In het meest ongunstige scenario (natte initiële condities en 200 mm neerslag) zijn de effecten op de boezemwaterstanden ernstig. De gemalen zullen meer dan een week op volle kracht pompen. In grote gebieden komen de waterstanden volgens de simulaties uit boven de kade en in vrijwel het gehele gebied zijn de waterstanden kritisch. Het afkondigen van maalstops is onontkoombaar om kritische waterstanden en doorbraken van kades te voorkomen. Eventuele onderwaterzetting van gebieden wordt niet uitgesloten.

Overstromingen en wegen onbegaanbaar

Op veel plekken zullen overstromingen optreden, met in de polders waterdieptes die vrijwel overal minder zijn dan 50 cm. In sommige polders kan er meer dan 10 dagen lang water op het land blijven staan. Riolen zullen overstorten en op sommige locaties zullen de riooloverstorten verdrinken waardoor regenwater niet meer goed afgevoerd kan worden en op straat komt te staan. De schade kan oplopen tot meer dan een half miljard euro. Meerdere wegen zullen onbegaanbaar zijn. Meer dan 17.000 mensen wonen in een gebied met wateroverlast. Ongeveer 71 ha bedrijfsoppervlak, 5000 ha landbouw en 1700 ha glastuinbouw ervaren wateroverlast. De meeste elektriciteitsstations blijven functioneren. Van de kwetsbare locaties zoals ziekenhuizen en verzorgingstehuizen wordt ongeveer 2% bedreigd door wateroverlast.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Niet alleen klimaatverandering vergroot de kans op wateroverlast

Naast klimaatverandering zijn er ook andere uitdagingen en ontwikkelingen waardoor de kans op wateroverlast kan toenemen. Bepaalde ontwikkelingen zoals de woningbouwopgave, de energietransitie en de transitie landelijk gebied, bieden ook kansen om mee te liften. Vooruitkijken en inspelen op deze uitdagingen en ontwikkelingen is nodig voor een toekomstbestendig watersysteem.

Toename verharding: De woningbouwopgave in onze regio is groot. Dit leidt tot een verdichting en een toename van de verhardingsgraad in ons gebied. Omdat water niet kan infiltreren in verhard oppervlak is het gevolg dat neerslag sneller afstroomt en op een andere plek moet worden opgevangen, geborgen of afgevoerd.

Bodemdaling: Door bodemdaling neemt de afstand tussen het maaiveld en het oppervlakte- en grondwaterwaterpeil af (verminderde drooglegging). Dit zorgt voor een afname van de beschikbare waterberging in het oppervlaktewater en de bodem

Verhogen waterpeil: Er zijn functies in het gebied die een hoger waterpeil nodig hebben. Bijvoorbeeld voor weidevogels, voor vernatting van veen om CO₂-uitstoot te beperken of als waterbuffer voor droge periodes. Door peilopzet neemt de beschikbare waterberging in het oppervlaktewater en de bodem af.

Afkoppelen riolering: In delen van het gebied van Delfland ligt een gemengd rioolstelsel dat afvalwater en schoon regenwater naar de afvalwaterzuivering transporteert. Dit is zonde van het schone regenwater en brengt onnodig hoge kosten voor de zuivering met zich mee. Als het hard regent, kan het rioolsysteem dit niet aan en stort het rioolsysteem over naar het regionale oppervlaktewatersysteem of wordt het bemalen naar het buitenwater (de nieuwe waterweg). Hierdoor kan er bij piekbuien vuil water in het oppervlaktewatersysteem komen. Dit is niet wenselijk voor de waterkwaliteit. Het is daarom de wens om het regenwater af te koppelen. Water kan dan infiltreren in de bodem of via een schone hemelwaterafvoer worden geloosd op het oppervlaktewatersysteem. Dit kan zorgen voor een toename van water op het regionale watersysteem. Het regionale watersysteem kan zo'n toename niet altijd en overal gaan. Extra aandacht is nodig voor de locaties met overstortbemaling naar het buitenwater.

Vergroten sponswerking/ meer water vasthouden daar waar het valt: door de toename van langere perioden met droogte komt de zoetwaterbeschikbaarheid en de waterkwaliteit onder druk. Dit geldt ook voor de drinkwatervoorziening. Hierdoor komt er meer nadruk op het vergroten van de sponswerking en het hergebruik van water. Dit biedt kansen voor het verkleinen van de waterlastopgave, water dat wordt vastgehouden hoeft immers niet te worden afgevoerd of geborgen. Deze tendens kan ook een risico vormen voor de kans op wateroverlast. Als de beschikbare ruimte wordt ingezet voor het bufferen van water, dan kan dezelfde ruimte niet worden ingezet voor het vasthouden bij extreme neerslag.

Begrippenlijst

In de begrippenlijst is omschreven wat er in dit document bedoeld wordt met de in dit document toegepaste begrippen.

Bergingsgebied	In een bergingsgebied is de tijdelijke opslag van water mogelijk. Bergingsgebieden zijn onderdeel van het watersysteem en zijn bedoeld om voldoende ruimte voor de berging van (regen)water te creëren om daarmee te voldoen aan de omgevingswaarden (normen) voor regionale watersysteem behorende ruimtelijke aspecten.
Extreme neerslag	Neerslag die zeldzaam is. Extreme neerslag kan gaan over de hoeveelheid (neerslag boven een bepaalde drempelwaarde) of over herhalingstijd (de neerslaghoeveelheid die eens per zoveel jaar overschreden wordt). Neerslag kent verder vele karakteristieken - grootte, intensiteit en duur - en er is niet één definitie van een extreem.
Gevolgbepierking	Het bij wateroverlast beperken van schade (slachtoffers en materiële schade) en het zoveel mogelijk voorkomen van maatschappelijke ontwrichting, effect op gezondheid en welbevinden, op natuur, landschap en cultuurhistorische waarden, ook in de voorbereidende fase van crisisbeheersing en rampenbestrijding, door klimaatrobuuste inrichting van de fysieke leefomgeving, inclusief de bebouwing.
Klimaatadaptatie	Het aanpassen aan klimaatverandering. Dat is het proces waardoor samenlevingen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of waardoor zij profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. Dit kan autonoom zijn of gepland.
Klimaatrobuust	Een zodanige inrichting van de fysieke leefomgeving dat maatschappelijke ontwrichting door klimaatverandering (zoals hoogwater, wateroverlast, droogte en hitte) zoveel mogelijk wordt voorkomen.
Klimaatscenario's	Het KNMI maakt klimaatscenario's voor een mogelijk toekomstig klimaat voor Nederland. Klimaatscenario's hebben meestal een tijdshorizon van 50 tot 100 jaar. Hierin verschillen ze van weersverwachtingen (tot 15 dagen vooruit). Scenario's zijn mogelijke toekomstbeelden, geen prognoses. Ook de hoogste en laagste scenario's voor de uitstoot van broeikasgassen doen ertoe. Er worden expliciet geen waarschijnlijkheden toegekend aan individuele scenario's. Ze zijn ieder voor zich mogelijk. Klimaatscenario's doen alleen uitspraken over het gemiddelde weer en de kans op extreem weer op de langere termijn.
Leefomgeving	Het deel van ons beheergebied dat het functioneren van het regionale watersysteem beïnvloedt, en het deel dat wordt beïnvloed vanuit het regionale watersysteem.
Legger Delfland	De Legger Delfland is een juridisch instrument waarin Delfland voor elk waterstaatswerk aangeeft waar het ligt en waaraan het moet voldoen. Maar ook wie welk soort onderhoud doet en wat dit onderhoud inhoudt. Daarnaast worden in de legger ook de beschermingszone en het profiel van vrije ruimte aangewezen. De beschermingszone is een gebied dat nodig is om de vaart of dijk te kunnen onderhouden. Het profiel van vrije ruimte is een gebied dat in de toekomst kan worden gebruikt om bijvoorbeeld dijkversterkingen uit te voeren.

Lock-in	Situatie dat er geen beschikbare ruimte aanwezig is om ons aan te passen.
Meerlaagsveiligheid	Principe waarin voor de veiligheid van een gebied samenhangend wordt gekeken naar preventie (laag 1), ruimtelijke ordening (laag 2) en crisisbeheersing (laag 3).
Neerslagsom	Totale neerslag in een bepaalde periode.
Noodoverloopgebied	<u>Noodoverloopgebieden</u> worden alleen opzettelijk onder water gezet, als de normale bergingscapaciteit van een watersysteem niet groot genoeg is. Het gaat dus om bovenmaatgevende omstandigheden, waarop het watersysteem niet is berekend. Dit in tegenstelling tot bergingsgebieden. Het begrip 'noodoverloopgebied' maakt ook duidelijk dat het om zeer uitzonderlijke situaties moet gaan. Het onder water zetten van een noodoverloopgebied in bovenstroomse gebieden gebeurt om grotere maatschappelijke schade benedenstrooms te voorkomen. Noodoverloopgebieden vervullen een functie met het oog op de openbare orde en veiligheid. Als een waterbeheerder een noodoverloopgebied heeft aangewezen, is de Wet veiligheidsregio's van toepassing. Dit betekent dat het in gebruik nemen van een noodoverloopgebied een bevoegdheid is van de burgemeesters en veiligheidsregio('s), die gebaseerd is op de Gemeentewet. Noodoverloopgebieden maken geen deel uit van het watersysteem en zijn zelf ook geen waterstaatswerk.
Normering / Omgevingswaarden	Toelaatbare kans van een gebeurtenis uitgedrukt in een herhalingsjijd. Voor regionale waterkeringen en polderkaden is dit een overschrijdingskans. Voor regionale wateren is dit een gemiddelde kans op overstroming vanuit regionale wateren op het aangrenzende maaiveld (afhankelijk van gebruikstype).
Overstroming	Het zich verspreiden van water door het falen (bezwijken of overlopen) van dijken, kaden, sluizen of andere waterkeringen.
Primaire kering	Dijk of waterkering die grenst aan buitenwater (zee, rivieren, grote meren).
Regionaal watersysteem	Waterlopen (rivieren, kanalen, beken, sloten) van het watersysteem die niet door het waterschap worden beheerd.
Regionale overstroming	Water afkomstig uit het regionale systeem dat op het maaiveld staat.
Risicogerichte benadering voor wateroverlast	Een samenhangende benadering van alle relevante risico's veroorzaakt door wateroverlast. Hierbij is een risico het gevolg van de kans op een gebeurtenis en de consequenties (bijvoorbeeld directe en indirecte schade) van die gebeurtenis.
Risicocommunicatie	Voorlichting en communicatie over een mogelijke ramp of crisis die zich in de toekomst kan voordoen en de bijbehorende gevaren en handelingsperspectieven
Ruimtelijke inrichting	Het inrichten van de locatie op basis van de toebedeelde functies
Ruimtelijke ordening	Het toebedelen van functies aan een locatie

Sponswerking	Sponswerking is het vermogen van de bodem en een gebied om water op te nemen, op te slaan en weer vertraagd af te geven.
Stresstest	In een stresstest worden de potentiële kwetsbaarheden voor de klimaatthema's (wateroverlast, hitte, droogte, overstroming) binnen een gebied geïdentificeerd. Deze stresstesten worden uitgevoerd in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie.
Veerkracht	Het vermogen om verstoringen op te vangen en er snel van te herstellen.
Vitaal en kwetsbaar	We noemen functies Vitaal en Kwetsbaar wanneer uitval of beschadiging van deze functies door overstroming, wateroverlast, droogte of hitte kan leiden tot ernstige gevolgen voor mens, milieu of economie op nationaal of regionaal niveau. Denk daarbij op nationaal niveau aan functies zoals de energievoorziening, de hoofdinfrastructuur en ziekenhuizen. Of op een meer regionaal niveau een zorginstelling, bedrijventerrein, datacentrum of een belangrijk museum. Daarnaast kunnen vitale en kwetsbare functies noodzakelijk zijn om een gebied te herstellen, bijvoorbeeld na een overstroming.
Vitale infrastructuur	Bepaalde processen uit de infrastructuur die zo vitaal zijn voor de Nederlandse samenleving dat uitval of verstoring tot ernstige maatschappelijke ontwrichting leidt en een bedreiging vormt voor de nationale veiligheid. Elektriciteit, toegang tot internet, drinkwater en betalingsverkeer zijn voorbeelden van vitale processen.
Warme/koude fase	Periodes in de crisisbeheersing/communicatie. De koude fase is de periode voorafgaand aan de crisis (voorbereiding), de warme fase is tijdens de crisis.
Waterbewust handelen	Het handelen vanuit het besef van kansen en bedreigingen die te maken hebben met water. Bijvoorbeeld doordat burgers die zich bewust zijn van de risico's van wateroverlast en overstromingen weten wat hen te doen staat in een crisissituatie. Dat kan helpen om schade en leed na wateroverlast te beperken.
Waterbewustzijn	Het besef van kansen en bedreigingen die te maken hebben met water.
Wateroverlast	Verzamelterm voor schade, ongemak en ontreddering door water afkomstig van extreme neerslag of onvoldoende afvoercapaciteit (van riolering of regionaal watersysteem) of overstromingen vanuit regionale wateren.
Waterrobuust	Het regionale watersysteem en de leefomgeving zijn zo ingericht dat het beschermingsniveau voor overstroming vanuit regionale wateren en overschrijding van de regionale en overige waterkeringen, minimaal overeenkomt met de gestelde omgevingswaarden, het actuele klimaat én adaptief is aan het toekomstige klimaat. Het regionale watersysteem én de leefomgeving bewegen mee met klimaatverandering door te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering op de middellange én lange termijn.
Zelfredzaamheid	De mate waarin burgers bij een (dreigende) calamiteit zichzelf in veiligheid weten te brengen en zich voor korte of lange tijd zelf weten te redden zonder hulp van de overheid.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Hoogheemraadschap van
Delfland

Acht implementatiesporen

ter ondersteuning van

Langetermijnstrategie wateroverlast 'Wapenen tegen extreme neerslag'

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Hoogheemraadschap van
Delfland

Inhoud

Overzicht implementatiesporen	3
Implementatiespoor 1: Verder kijken en integraal	4
Implementatiespoor 2: Verbreden kijk op oplossingsrichtingen	8
Implementatiespoor 3: Toekomstgerichte wateroverlastplannen: een route naar 2050 én verder	12
Implementatiespoor 4: Uitvoeringsprogramma toekomstig watersysteem én omgeving	18
Implementatiespoor 5: Iedereen bewust van een kans op wateroverlast en iedereen aan de slag	20
Implementatiespoor 6. Versnellen door inzet beleid en instrumenten	24
Implementatiespoor 7: Voorbereid in alle lagen van crisisbeheersing	30
Implementatiespoor 8: Indicatoren	34

In 2023 legt het Hoogheemraadschap van Delfland de langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" voor ter besluitvorming. De verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie binnen de ambtelijke organisatie vindt plaats langs 8 implementatiesporen. Deze implementatiesporen zijn in dit document omschreven. De implementatiesporen ondersteunen de in de langetermijnstrategie omschreven missie en ambitie, en één of meer strategische doelen.

Doel en status document: Dit document is opgesteld om na vaststelling van de langetermijnstrategie snel van start te kunnen gaan met nadere uitwerking en implementatie van de strategie, en uitwerking en implementatie de aankomende jaren te ondersteunen. Dit document [versie december 2022] is een eerste concept document. De implementatiesporen worden de aankomende jaren verder uitgewerkt en aangepast. Dit document zal dus onderhevig zijn aan ontwikkeling. De mate van uitwerking van de implementatiesporen in dit document verschilt. Daarnaast zijn meerdere teksten en afbeeldingen uit de langetermijnstrategie in dit document opgenomen. In de tekst ziet u af en toe onderstreepte woorden en zinnen staan. In de pdf-versie van dit document zijn dit hyperlinks.

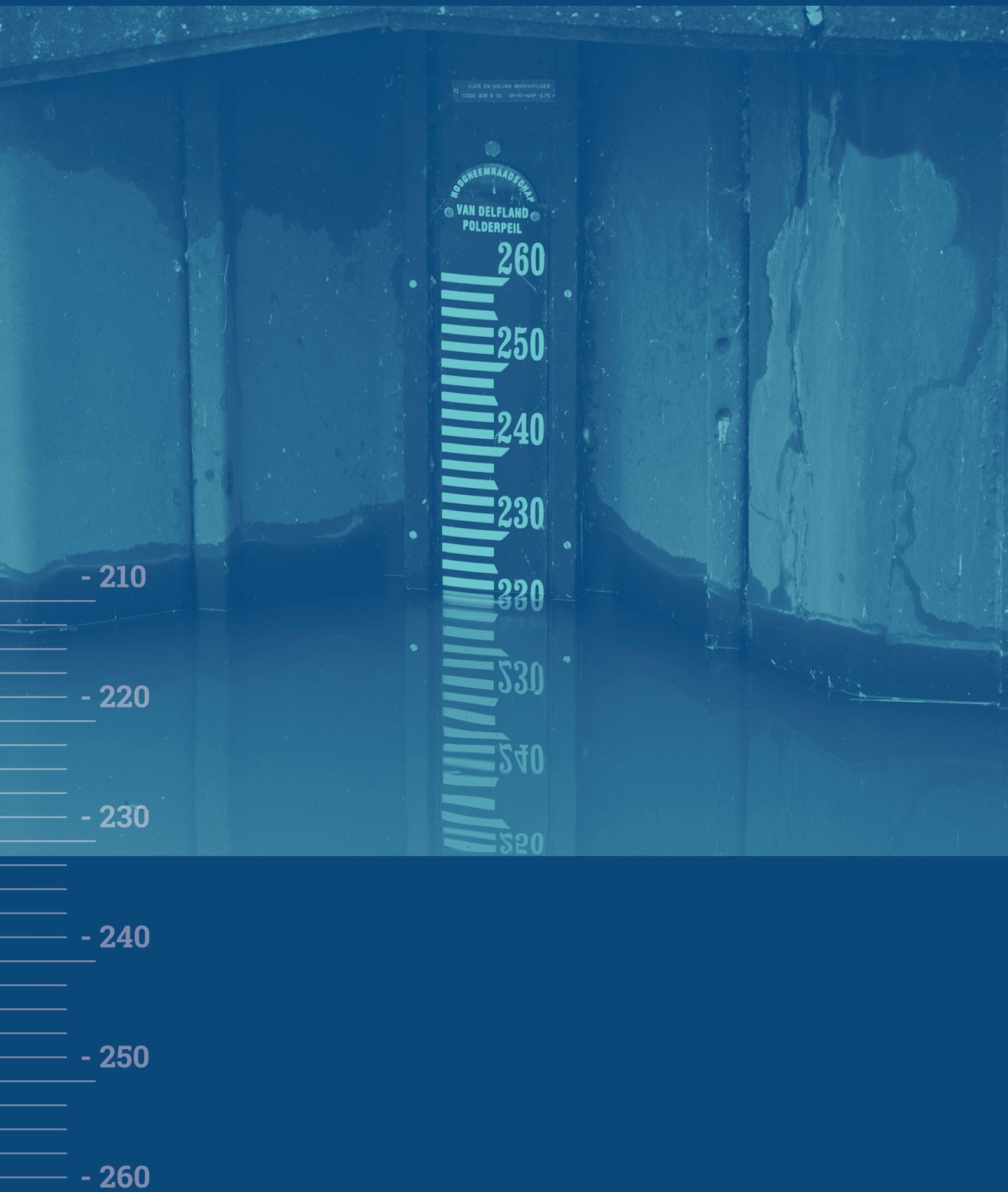
Doelgroep: De ambtelijke organisatie is de doelgroep van dit document. Dit document kan ter kennisgeving gedeeld worden met bijvoorbeeld Verenigde Vergadering.

Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag"

De langetermijnstrategie richt zich op de inzet van het Hoogheemraadschap van Delfland tegen wateroverlast uit regionale wateren door een teveel aan neerslag. Het geeft ons handvatten om in de toekomst wateroverlast te voorkomen en/of te beperken. Hierbij gaat het over ons eigen handelen en over hoe wij samen met anderen, waaronder andere overheden, inwoners, bedrijven en organisaties, op het gebied van wateroverlast werken aan een waterrobuust en klimaatbestendig Delfland in 2050 én verder. Het is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven op de korte en de langere termijn.

De langetermijnstrategie bevat de (beleid)uitgangspunten voor de aanpak van wateroverlast en beschrijft welke activiteiten nu en straks worden uitgevoerd. De toekomstige activiteiten zijn op hoofdlijnen omschreven en worden onder andere in gebiedsgerichte wateroverlastplannen verder uitgewerkt aan de hand van de beschikbare kennis en inbreng van partners (adaptief). Wij hebben onze visie en missie omgezet in 5 strategische doelen en 7 implementatiesporen. Per implementatiespoor zijn de uitgangspunten aangegeven.

In deze strategie draait het om hoe het regionale watersysteem en haar leefomgeving functioneert bij extreme neerslag. Met leefomgeving wordt bedoeld: het deel van ons beheergebied dat het functioneren van het regionale watersysteem beïnvloedt, en het deel dat wordt beïnvloed vanuit het regionale watersysteem. Door extreme neerslag kunnen de waterstanden in de regionale wateren te hoog worden en kan er wateroverlast ontstaan. In deze strategie richten we ons op wateroverlast door de faalmechanismen 'overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren' en 'regionale waterkeringen en polderkaden die te hoge waterstanden moeten keren'.

Overzicht implementatiesporen

1 Verder kijken en integraal

We kijken continu verder vooruit en integraal. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt. Deze inzichten zetten we om in informatie ondersteunend aan effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), de ontwikkeling van toekomstgericht wateroverlastplan.

2 Verbreden kijk oplossingsrichtingen

We kijken breder dan alleen wateroverlast en het regionale watersysteem en zoeken zo de mogelijke kansrijke oplossingsrichtingen. We zoeken naar kansen om de baten te vergroten en de kosten te reduceren.

3 Toekomstgerichte wateroverlastplannen: per gebied een route naar 2050 én verder

We willen altijd zo goed mogelijk weten, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het maken van toekomstbestendige keuzes. We hanteren een (integrale) gebiedsgerichte aanpak: elk gebied is uniek. Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (Figuur 4) en een route naar 2050 én daarna.

4 Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem

Als waterschap zullen ook wij uitvoeringsmaatregelen realiseren. Vanaf 2028 zal dit binnen een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma vallen. Tot 2028 worden uitvoeringsmaatregelen gerealiseerd binnen het uitvoeringsprogramma 2022-2027 of via separate investeringsvoorstellen.

5 Iedereen bewust van een kans op wateroverlast én iedereen aan de slag.

We werken aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de resterende kans op wateroverlast en handelingsperspectieven voor het verkleinen van de kans op wateroverlast én beperken van de gevolgen. Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we over de kwetsbaarheid. We moedigen anderen aan om maatregelen te nemen en benutten daarbij de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen. We geven een impuls om projecten van de grond te krijgen.

6 Versnellen door aanscherping en inzet beleid en instrumenten

Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Om te werken aan de wateroverlastopgave en hierin te versnellen, scherpen wij ons eigen beleid en onze eigen instrumenten aan. Daarnaast zetten wij in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland en van onze medeoverheden.

7 Voorbereid in alle lagen van de crisisbeheersing

En als er dan extremere neerslag valt, dan zijn we goed voorbereid. We zorgen ervoor dat het regionaal watersysteem én de leefomgeving nog beter betrokken zijn bij de crisisbeheersing en alle lagen van de veiligheidsketen. We richten ons daarbij op extreme neerslag scenario's die verder reiken dan dat we ons kunnen voorstellen. Daardoor zijn we beter voorbereid om tijdens calamiteiten snel keuzes te maken en snel te kunnen handelen. Ook ontwikkelen we instrumenten en ontsluiten we informatie zodat enerzijds we snel kunnen handelen en anderzijds de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid voor, tijdens en na calamiteiten bij inwoners wordt vergroot.

8 Indicatoren

Als waterschap monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen om te kunnen bijsturen. Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. We ontwikkelen deze indicatoren verder en zoeken daarbij naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is. Het ontwikkelen indicatoren is complex, niet alle indicatoren zullen daarom op korte termijn beschikbaar zijn.

Implementatiespoor 1

Verder kijken en integraal

We kijken continu verder vooruit en integraal. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt. Deze inzichten zetten we om in informatie ondersteunend aan effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), de ontwikkeling van toekomstgericht wateroverlastplan. Voorbeelden van producten die we ontwikkelen zijn de toekomstige waterbeelden (Figuur 1) en toekomstige opgaveladder (Figuur 3, links) per gebied (waterhuishoudkundige eenheid).

Als waterbeheerder van het regionale watersysteem hebben wij kennis en expertise van het functioneren van het regionale watersysteem. Met data en modellen, neerslagstatistieken en klimaatscenario's brengen we in beeld wat er op de regio afkomt en wat de handelingsperspectieven zijn. We delen de resultaten met onze medeoverheden en inwoners. Zodat ook zij effectief aan de slag kunnen. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen/uitgangspunten.

We verbreden onze watersysteemanalyses¹ door naast de periodieke toetsing ook verder te kijken.

We toetsen het watersysteem en de waterkeringen eens in de 6 tot 8 jaar. We kijken dan of deze aan de omgevingswaarden voldoen bij (de neerslagstatistiek van) het huidige klimaat. Een watersysteem én een leefomgeving die eerst 'op orde' waren, zijn dat straks door een verandering van het klimaat mogelijk niet meer. Deze bestaande toetsingsmethodiek blijft. Gelijktijdig kijken we verder. In de verbreding van de watersysteemanalyses richten we ons onder andere op:

Verder vooruitkijken (stresstesten)	De effecten van verschillende klimaatscenario's en andere omgevingseffecten – op de middellange en lange termijn – gunstig of minder gunstig - op het functioneren van het regionale watersysteem en de gestelde omgevingswaarden (gesteld beschermingsniveau voor overstrooming vanuit regionale wateren en overschrijding van de regionale en overige waterkeringen)
Breder kijken	De effecten van álle relevante componenten (bodem, grondwater, oppervlaktewater, waterkeringen), de interactie van deelsystemen (landelijk en stedelijk gebied), de omstandigheden (natte winters, zomerse piek- en clusterbuien) en faalmechanismen (onderwaterzettingen, oppervlakkige afstroming, overstorten uit het riool, kunstwerken, verdrinken van riooloverstorten, wind, samenloop met het hoofdwatersysteem).
Extremer kijken (stresstesten)	De effecten van extreme neerslag. Van scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen, zoals in juli '21 in Limburg.
Meerdere faalmechanismen	Naast extreme neerslagscenario's richten we ons in de stresstesten ook op een combinatie van extreme neerslag en het uitvallen van kritische infrastructuur, zoals een pomp, een duiker of een verminderde afvoercapaciteit van watergangen. Dit geldt ook voor een mogelijke afname gemaalcapaciteit bij (te hoge) zeespiegelstijging.

1) Een watersysteemanalyse is de periodieke toetsing van het regionale watersysteem op de kans op inundatie vanuit het regionale watersysteem. Het watersysteem wordt getoetst aan het huidige klimaat en de wateroverlastnormen uit de provinciale verordening.

<i>Gevolgen en risico's</i>	Naast de effecten (zoals inundatie en waterdiepte) brengen we ook de gevolgen en risico's van deze effecten in beeld. Hierbij gaat het om directe en indirecte effecten en risico's. Hoe erg is inundatie vanuit het regionale watersysteem?
<i>Effecten van oplossingsrichtingen</i>	We nemen de effecten mee van oplossingsrichtingen op het functioneren van het watersysteem en de kans op inundatie vanuit het watersysteem. Ook de effecten van maatregelen op het land, zoals vasthoudmaatregelen, worden hierin, waar mogelijk, meegenomen.
<i>Effecten van calamiteitenmaatregelen</i>	Bij extreme neerslag zijn calamiteitenmaatregelen, zoals een maalstop of het onderwater zetten van gebieden, onvermijdelijk. De gevolgen hiervan worden in beeld gebracht.

We delen de gevolgen en risico's van inundatie vanuit het regionale watersysteem met relevante stakeholders.

We brengen de gevolgen en risico's van inundatie vanuit het regionale watersysteem in beeld en delen die met relevante stakeholders. We zoeken hierin actief de samenwerking met medeoverheden en bedrijven (onder andere met vitale en kwetsbare objecten).

We zoeken aansluiting bij bovenregionale stresstesten en bij de stresstesten van derden.

Ook andere organisaties kijken verder. Zo is in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie opgenomen dat overheden (zoals Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) stresstesten uitvoeren. Ook bedrijven en instellingen zijn bezig met stresstesten. We zetten ons in om daar waar mogelijk watersysteemanalyses aan te laten sluiten bij deze stresstesten, zodat er synergie ontstaat.

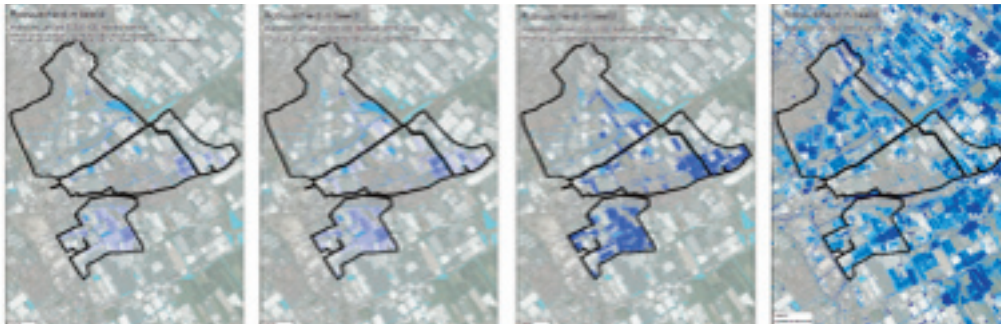
Bij nieuwe inzichten brengen we de effecten voor het gehele gebied zo snel mogelijk in beeld.

Bij bijvoorbeeld nieuwe klimaatscenario's of veranderingen in de leefomgeving kunnen de wateroverlastbeelden veranderen. Verkennend brengen we de effecten voor het gehele gebied in beeld. We verfijnen deze op termijn met watersysteemanalyses.

Altijd de toekomstige opgaven in beeld.

Deze inzichten vertalen we naar een (toekomstige) opgaveladder per gebied (per peilgebied en voor het boezempolder-systeem). De treden van deze ladder geven aan wat er nodig is (kubieke meter) om een stap op de ladder omhoog te gaan, en wat dat dan oplevert (reductie in overstroming). We zorgen dat deze zijn te raadplegen voor belanghebbenden. (Figuur 2, boven).

Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem bij verschillende klimaatscenario's en extreme neerslagsituaties, zoals in juli '21 in Limburg).

Figuur 1: Toekomstige waterbeelden (fictief voorbeeld): Beelden van overstroming vanuit regionale wateren en overschrijding van regionale en overige waterkeringen bij verschillende omgevingswaarden en klimaatscenario's, en bij extremen zoals de buien in juli '21 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg.

Figuur 2: Boven: Toekomstige opgaveladder per gebied (waterhuishoudkundige eenheid) (fictief voorbeeld).

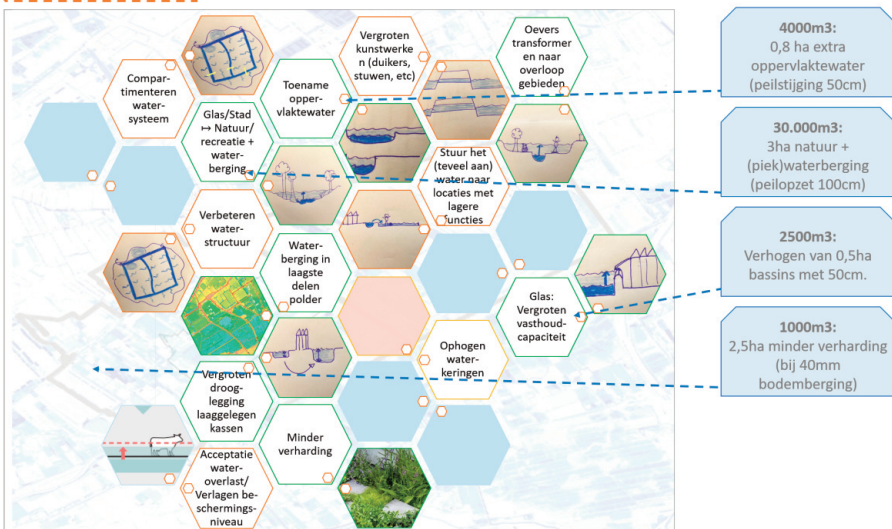
Elke trede van de ladder geeft aan wat er nodig is (kubieke meter) om een trede omhoog te gaan op de ladder (en wat dat dan oplevert). Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden en het huidige klimaat), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden bij verschillende klimaatscenario's en volgt uit het beheersbaar blijven van het regionale watersysteem en voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extreme neerslagsituaties). Het aantal kubieke meter geeft aan hoeveel er extra moet worden vastgehouden, geborgen, verdeeld of afgevoerd om de kans op wateroverlast niet hoger te laten worden dan het gestelde in de trede.

Onder: Omgevingsscan (fictief voorbeeld). Per gebied worden kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen voor het verminderen van de kans op wateroverlast en het beperken van de gevolgen bij wateroverlast in beeld gebracht.

Toekomstige Opgaveladder

Omgevingsscan

Implementatiespoor 2

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Verbreiden kijk op oplossingsrichtingen

We kijken breder dan alleen wateroverlast en het regionale watersysteem en zoeken zo de mogelijke kansrijke oplossingsrichtingen. We zoeken naar kansen om de baten te vergroten en de kosten te reduceren.

Het voorkomen van wateroverlast is een van de uitdagingen waar onze dicht bebouwde regio de aankomende jaren voor staat. Dit biedt naast uitdagingen ook kansen voor meervoudig ruimtegebruik en om te versnellen. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten.

De omgevingsscan: gebiedsgerichte kansrijke handelingsperspectieven.

We gaan per gebied op zoek naar kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen om de wateroverlastrobuustheid van het watersysteem én van de leefomgeving te vergroten. Wat is er allemaal te doen? We gaan ook op zoek naar andere uitdagingen en ontwikkelingen in het gebied. Waar spelen deze? Kunnen we die tegelijk aanpakken? Of wordt dit juist moeilijker? We brengen de handelingsperspectieven in beeld en we kwantificeren wat deze kunnen opbrengen. Wat kan het concreet opleveren?

Eerst alleen, maar vooral samen. Wij delen onze kennis, inzichten en informatie.

Als waterschap kunnen we dit niet alleen. We trekken hierin waar mogelijk samen op met medeoverheden en onze omgeving. We delen informatie zodat ook medeoverheden, bedrijven en inwoners weten wat er op ons af kan komen en wat zij kunnen doen. Hiermee vergroten we het bewustzijn.

Wij sturen aan op een toekomstgericht wateroverlastresultaat, en niet op één specifieke wateroverlastoplossingsrichting. We zoeken naar het beste voor de leefomgeving.

Wat wateroverlast betreft zijn er meerdere uitdagingen en oplossingsrichtingen. Als waterschap zetten we in op diverse oplossingsrichtingen, het is én én én. Daarbij houden we altijd in ons achterhoofd wat het beste is voor de leefomgeving én wat maatschappelijk verantwoord is. Daarom sturen we aan op een toekomstgericht wateroverlastresultaat (bijvoorbeeld 10000m³ per 2050 in gebied X). We pakken alle oplossingsrichtingen in samenhang aan met andere uitdagingen om zo de beste leefomgeving te creëren voor gebruikers nu en in de toekomst. Delfland wil op zoek naar synergie-kansen om te vergroten, te versterken en te versnellen én te proberen negatieve effecten te minimaliseren en kosten te reduceren. Daarbij staan vragen als 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?', 'Veroorzaken we een onacceptabele verslechtering?' en 'Is dit maatschappelijk verantwoord (verhouding kosten en baten)?' centraal.

Voorbeelden van 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?'

Het 'vasthouden van water daar waar het valt' draagt bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast door inundatie vanuit het regionale watersysteem en de kans op wateroverlast door water-op-straat bij beperkte afvoer van de riolering.

Het verminderen van verhard oppervlak door vergroening draagt bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast, het aanvullen van het grondwater en het vergroten van de biodiversiteit. Een droge waterberging (bergingsgebied) of noodoverloopgebieden vervullen het grootste deel van de tijd een andere functie, zoals recreatiegebied, agrarisch gebied of natuur. En een dak kan naast de functie 'overdekking van een woning of gebouw' ook water vasthouden.

Als waterschap verbreden wij onze eigen kijk op oplossingsrichtingen.

Het is nodig om ons 'oppervlaktewater-wateroverlast-norm-denken' en het 'bergen-afvoeren'-denken gedeeltelijk los te laten. Vanuit een wateroverlastperspectief verbreden we onze blik op oplossingsrichtingen voor het verminderen van de kans op wateroverlast. Daarom richten we ons op:

- Alle lagen van de meerlaagse veiligheid en de veiligheidsketen.
- Activiteiten in en buiten het watersysteem.
- Onze taken en verantwoordelijkheden, maar ook op de taken en verantwoordelijkheden van medeoverheden, bedrijven en inwoners,
- Blauwe diensten: onderwaterzetting van gebieden met een laagwaardigere functie om het boezem of poldersysteem te ontlasten bij extreme neerslag.
- Het vergroten van het waterbewustzijn.
- Kansen op meervoudig ruimtegebruik.
- Kansen om de kosten te beperken en/of het vergroten van de opbrengsten door mee te koppelen.

We verdelen de toekomstige opgave in zes oplossingsrichtingen.

1. Tijdelijk **vasthouden** van water daar waar het valt: op land en in het watersysteem (bovenstrooms en in de haarvaten).
2. Tijdelijk **bergen** van water: in oppervlaktewater, op de oevers, in een nat waterbergingsgebied, in een droog waterbergingsgebied, in kunstwerken, in noodoverloopgebieden.
3. Door water slimmer te **verdelen** kunnen we de gevolgen van wateroverlast beperken. Voorbeelden zijn: het sturen van water naar locaties met een minder hoogwaardige functie, naar robuustere delen van het watersysteem en naar locaties waar geen neerslag is gevallen.
4. Meer water **afvoeren** door toename van de afvoercapaciteit: het vergroten van afvoerkanalen, gemalen en andere kunstwerken.
5. **Gevolgbepierking** in de ruimtelijke ordening of de ruimtelijke inrichting: preventief en in crisissituaties, op privaat en publiek terrein en bij nieuwbouw of bij bestaande bouw. Voorbeelden zijn: bescherming van functies (door het vergroten van de drooglegging, het aanleggen van een lokaal dijkje, het plaatsen van zandzakken, schotten, noodpompen en de onderwaterzetting van minder kwetsbare gebieden, zoals parken) en het verplaatsen van hoogwaardige functies van locaties die kwetsbaar zijn voor wateroverlast.

6. **Accepteren** van een grotere kans op wateroverlast (het verlagen van het beschermingsniveau). Op sommige locaties en bij sommige gebiedstypen is het niet doelmatig om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke gestelde omgevingswaarden te voldoen. Voor het waterschap is het niet maatschappelijk verantwoord om maatregelen uit te voeren: de kosten voor aanvullende maatregelen zijn te hoog, en de baten beperkt. Als dit het geval is dient Delfland, op grond van lid 7 artikel 4.2 van de [Zuid-Hollandse Omgevingsverordening](#), een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, waarin op basis van de resultaten en bevindingen in het gebiedsproces wordt gemotiveerd welke afwijking gewenst en verantwoord is. Hierbij richten wij ons op een afwijking die ook op de lange termijn standhoudt.

Implementatiespoor 3

Toekomstgerichte wateroverlastplannen: een route naar 2050 én verder

We willen altijd zo goed mogelijk weten, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het maken van toekomstbestendige keuzes. We hanteren een (integrale) gebiedsgerichte aanpak: elk gebied is uniek. Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (Figuur 4, links) en een route naar 2050 én verder (Figuur 4, rechts)

Het is belangrijk om te weten wat we waar én wanneer willen en hoe we dat voor elkaar gaan krijgen, zodat iedereen in de regio effectief aan de slag kan. Om dit te doen gaan we voor een gebiedsgerichte aanpak. Dit houdt in dat we met elkaar toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied ontwikkelen. Dat is nodig omdat voor elk gebied de impact van klimaatverandering, het landgebruik en de keuze van oplossingsrichtingen anders zijn.

Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen/uitgangspunten

Aan de slag met wateroverlastplannen

Een toekomstgericht wateroverlastplan bevat voor verschillende tijdshorizonnen de ambitie en doorvertaling in de toekomstige opgave, de meest gewenste oplossingsrichtingen en bijbehorende handelingsperspectieven én een route naar 2050 en verder. Hoe we daar komen en wat ervoor nodig is werken we uit in onder andere beleid, instrumenten, ruimte, tijd, financiële middelen, samenwerking, agenderen en prioriteren. Hierbij houden altijd in ons achterhoofd wat het beste is voor de leefomgeving én wat maatschappelijk verantwoord is. De uitgangspunten die we hanteren zijn:

1. Lokaal én regionaal.

Een gebiedsgericht toekomstgericht wateroverlastplan richt zich op een waterstaatskundige eenheid (polder of peilgebied) en bekijkt deze eenheid in samenhang met nabijgelegen waterstaatskundige eenheden en/of het boezemstelsel en de waterkeringen.

2. Het beste voor de leefomgeving.

Naast een normgerichte aanpak hanteren we ook een risico-aanpak. We brengen de risico's en gevolgen in beeld bij maatgevende én boven-normatieve omstandigheden. Daarnaast richten we de maatregelen niet alleen op het watersysteem, maar ook op de ruimtelijke inrichting en gevolgbeperking.

We sturen op een wateroverlastresultaat, en niet op oplossingsrichting. Naast extreme neerslag nemen we ook andere uitdagingen, zoals woningbouw, energie, stikstof, droogte en waterkwaliteit mee. Daarbij ligt de focus op de oplossingsrichtingen en het in samenhang aanpakken van de uitdagingen om zo de beste leefomgeving te creëren voor gebruikers nu en in de toekomst. Vragen als 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?', 'Veroorzaken we geen onacceptabele verslechtering?' en 'Is dit maatschappelijk (kosten-baten) verantwoord?' staan hierin centraal.

3. Hoge toekomstgerichte ambities durven stellen.

Met het stellen van ambities weten we wat we nu en straks willen en kunnen we een route naar 2050 én verder ontwikkelen. Daarbij richten we ons op de in de langetermijnstrategie omschreven missie en ambitie, en één of meer strategische doelen.

4. Alleen samen komen we verder.

Een toekomstgericht wateroverlastplan ontwikkelen we met medeoverheden, en daar waar nodig met inwoners en bedrijven. De uitdagingen die op ons af komen kunnen we niet alleen in het watersysteem oplossen. Dit betekent échter niet dat we als waterschap alle maatregelen zelf nemen. Iedereen moet vanuit zijn of haar taken en verantwoordelijkheden aan de slag.

Wij nemen zelf maatregelen en stellen daarnaast onze kennis, expertise, communicatiemiddelen en instrumenten ter beschikking om mogelijk te maken dat anderen aan de slag kunnen.

Figuur 3: (voorlopige) prioriteringskaarten per gebied voor respectievelijk: stedelijk (T100), glas (T50) en gras (T10). De prioriteringskaarten zijn gebaseerd op: 1) Een eerste indicatie van schade (het aantal vierkante meter, vanuit regionale wateren, overstroomd gebied per functie), 2) De eerste indicatie van de opgave (toename door klimaatverandering van het aantal kubieke meter dat moet worden verdeeld over vasthouden, bergen, afvoeren, verdelen, gevolgbeperving of accepteren) 3) Een eerste indicatie van de mate van effectiviteit (in welke gebieden kun je snel veel voorkomen).

5. Er is altijd een adaptief wateroverlastplan.

Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels () en een route naar 2050 én verder.

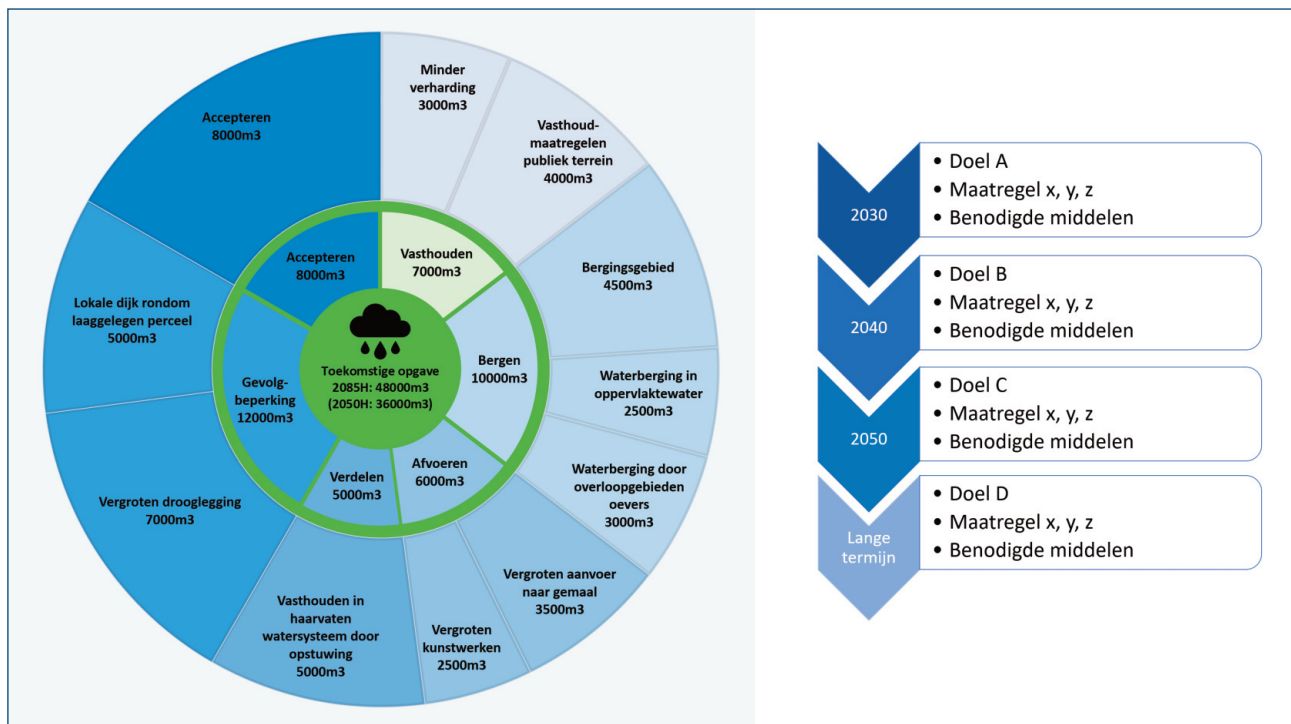
De plannen worden aangepast aan nieuwe of verbeterde inzichten over bijvoorbeeld het klimaat of het watersysteem, of aan ontwikkelingen in de leefomgeving. Die aanpassing kan ook gebeuren als blijkt dat een versnelling op de route naar 2050 mogelijk is.

6. Delflandse inzet: regierol, kennis en capaciteit.

Delfland neemt, in overleg met de medeoverheden, een regierol in om de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied te ontwikkelen. Daarbij delen wij als waterbeheerder onze kennis en expertise over het functioneren van het regionale watersysteem.

7. We prioriteren, maar laat geen kansen liggen.

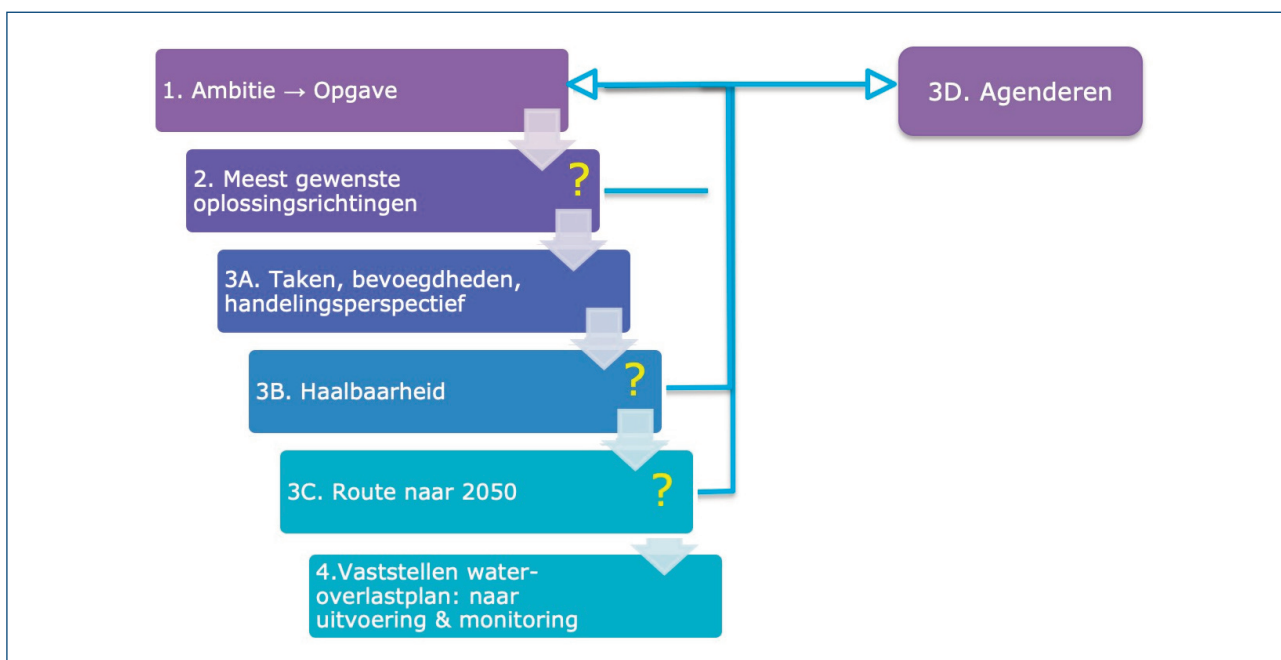
We prioriteren. Het ontwikkelen van toekomstgerichte wateroverlastplannen en het uitvoeren van maatregelen is complex. Om dit goed te doen zijn voldoende tijd, capaciteit en een goede samenwerking nodig, bij Delfland, maar ook bij onze medeoverheden. Daarnaast kan niet alles tegelijk en moeten we prioriteiten stellen. De (adaptieve) prioriteringskaarten per gebiedstype (stad, glas, gras) helpen hierbij.

Figuur 4: Toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied: Deze plannen vormen de kaders waarop wordt gestuurd.

Links: Opgave/ Oplossingen cirkel: In deze cirkel(s) zijn per gebied de toekomstige wateroverlastopgaven (binnenste cirkel) verdeeld over de zes oplossingsrichtingen (middelste cirkel). In de buitenste cirkel staan uiteindelijk de concrete maatregelen per oplossingsrichting. Deze methodiek vertaalt de toekomstige opgave naar concrete handelingsperspectieven. Op basis hiervan kan iedereen zich, vanuit eigen taken en verantwoordelijkheden, voorbereiden en aan de slag gaan.

Rechts: Route naar 2050 én daarna: De oplossingsrichtingen en maatregelen die in de cirkel zijn genoemd worden per gebied vertaald naar (tussen)doelen, activiteiten en maatregelen op de korte, middellange en lange termijn – inclusief benodigde middelen. Dit kan gaan over fysieke maatregelen, samenwerking en de inzet van instrumenten.

Figuur 5: Stappenplan ontwikkeling toekomstgericht wateroverlastplan per gebiedsfysieke maatregelen, samenwerking en de inzet van instrumenten.

Het ontwikkelen van wateroverlastplannen in vier stappen

Voor de ontwikkeling van toekomstgerichte wateroverlastplannen hanteren we daar waar mogelijk de hieronder beschreven systematiek. Deze systematiek kan ook onderdeel zijn van een leidraad voor een integraal gebiedsproces op het gebied van wateroverlast.

De systematiek beschrijft een stappenplan dat in de tijd meerdere keren wordt doorlopen. De aanleiding om dit te doorlopen kan zijn dat er nieuwe inzichten zijn (klimaatscenario's, watersysteemanalyses, haalbaarheid en meer), of dat er een verandering is van omgevingsfactoren (andere opgaven, aanpassing normering, gebiedsontwikkeling, versnelling of vertraging in de uitvoering en meer).

Stap 1. Van ambitie naar toekomstgerichte opgave.

In deze stap vertalen we met watersysteemanalyses en verkenningen de generieke en gebiedsgerichte ambities naar toekomstige opgaven. Onze missie, ambitie en strategische doelen zijn hierbij het vertrekpunt.

In één van de vervolgstappen kan blijken dat de ambitie te laag of te hoog is. Dan wordt stap 1 nogmaals doorlopen. Bijvoorbeeld als het niet doelmatig is om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke gestelde omgevingswaarden te voldoen. Voor het waterschap is het niet maatschappelijk verantwoord om maatregelen uit te voeren: de kosten voor aanvullende maatregelen zijn te hoog, en de baten beperkt. Als dit het geval is dient Delfland, op grond van lid 7 artikel 4.2 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, waarin op basis van de resultaten en bevindingen in het gebiedsproces wordt gemotiveerd welke afwijking gewenst en verantwoord is. Hierbij richten wij ons op een afwijking die ook op de lange termijn standhoudt.

Stap 2. Bepalen gewenste oplossingsrichtingen voor een gebied.

Per gebied bepalen we samen wat de meest gewenste oplossingsrichtingen zijn voor de middellange en lange termijn. Dit doen we op hoofdlijnen en voor verschillende tijdshorizonnen. We kijken ook verder dan alleen wateroverlast.

We richten ons op:

- *Wat is het beste voor de leefomgeving, ook op de lange termijn?*
- *Welke oplossingen zijn nodig om de langetermijnopgaven op te lossen?*
- *Is adaptatie straks nog mogelijk?*

We kijken in deze stap nog niet naar de verdeling in taken en bevoegdheden en de haalbaarheid. Op die manier voorkomen we suboptimale keuzes.

Dit resulteert per tijdshorizon in een verdeling van de toekomstige opgave in 'vasthouden', 'bergen', 'afvoeren', 'verdelen', 'gevolgbeperking' en het 'accepteren van een grotere kans op wateroverlast'. Dit is weergegeven in de groene cirkel in Figuur 4.

Stap 3. De route naar 2050 én verder.

In stap 3 vertalen we de oplossingsrichtingen naar concrete maatregelen, activiteiten, benodigde middelen en handelingsperspectieven en zetten we deze uit in de tijd. Dit is weergegeven in de blauwe cirkel in Figuur 4, links en in Figuur 4, rechts.

Stap 3A. Taken, bevoegdheden, handelingsperspectief: Hoe is dit te realiseren?

In deze stap maken we een splitsing in taken en bevoegdheden. Hierbij gaat het om taken en verantwoordelijkheden van ons en van medeoverheden, bedrijven en inwoners. We bepalen wie op welk moment welke rol heeft om de gebiedsgerichte ambities te bereiken. Voorbeelden zijn: als initiatiefnemer (bijvoorbeeld bij investeringen), als regulerende, instruerende, kaderstellende overheid (bijvoorbeeld als rechtmatige overheid bij inzet van beleid en instrumenten), in samenwerking (bijvoorbeeld als regisseur bij het inrichten van gebiedsprocessen), in een ondersteunende of faciliterende rol (bijvoorbeeld als participerende overheid bij het stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven die bewoners en bedrijven nemen).

Stap 3B. Toetsen haalbaarheid.

De haalbaarheid van oplossingsrichtingen en concrete maatregelen om de kans op wateroverlast te verminderen is, naast financiële en economische haalbaarheid, afhankelijk van meerdere factoren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de beschikbare ruimte om maatregelen te realiseren, beschikbare bevoegdheden en sturingsmechanismen.

Stap 3C. De route tot 2050 én verder.

Bij deze stap houden we rekening met de activiteiten, maatregelen en investeringen op de korte en lange termijn.

Stap 3D. Agenderen, samenwerking of ambitie bijstellen.

Het kan zijn dat het realiseren van de ambitie en voorkeursoplossingsrichtingen te uitdagend is. Bijvoorbeeld door te hoge kosten, of te weinig beschikbare ruimte of geen draagvlak. Als waterschap agenderen we dit dan bij gemeenten en provincie. We onderzoeken of het probleem door samen te werken is op te lossen of dat de ambities bijgesteld moeten worden. Bij aanpassing van de ambities doet het waterschap een aanvraag voor gebiedsnormering.

Stap 4. Toekomstgericht wateroverlastplan: naar uitvoering en monitoring.

In deze stap verankeren we, waar mogelijk, de wateroverlastplannen in onder andere samenwerkingsplannen, programma's en agenda's, beleid en instrumenten, de strategische investeringsagenda, een Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem en meer.

Implementatiespoor 4

Uitvoeringsprogramma toekomstig watersysteem én leefomgeving

Als waterschap zullen ook wij uitvoeringsmaatregelen realiseren. Vanaf 2028 zal dit binnen een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma vallen. Tot 2028 worden uitvoeringsmaatregelen gerealiseerd binnen het uitvoeringsprogramma 2022-2027 of via separate investeringsvoorstellen.

Zie het document DMS#2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" voor kaders.

Nader te ontwikkelen.

Implementatiespoor 5

Iedereen bewust van een kans op wateroverlast en iedereen aan de slag

We werken aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de resterende kans op wateroverlast en handelingsperspectieven voor het verkleinen van de kans op wateroverlast én beperken van de gevolgen. Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we over de kwetsbaarheid. We moedigen anderen aan om maatregelen te nemen en benutten daarbij de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen. We geven een impuls om projecten van de grond te krijgen.

Wateroverlast is door het waterschap en medeoverheden niet altijd te voorkomen, er blijft een restrisico. Daarnaast kunnen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maar ook andere partijen zoals banken en verzekeraars, zelf (of samen) maatregelen treffen om de kans op wateroverlast op publiek en privaat terrein te verkleinen en zo de schade te beperken.

Als waterschap werken we aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de kans op wateroverlast en handelingsperspectieven. Dit doen we bij voorkeur samen met de gemeenten, de veiligheidsregio, de provincie, bedrijven en andere organisaties. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten:

Risicocommunicatie extreme neerslag.

Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we actief over de kwetsbaarheid én geven we handelingsperspectieven mee waar medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners zelf mee aan de slag kunnen. Dit doen we bij voorkeur met of door gemeenten en de veiligheidsregio.

Delflanders als ambassadeurs.

Ook elke Delflander kan en mag een ambassadeur zijn voor een water(overlast)robuuste toekomst. We ontwikkelen informatie en producten om dit te ondersteunen.

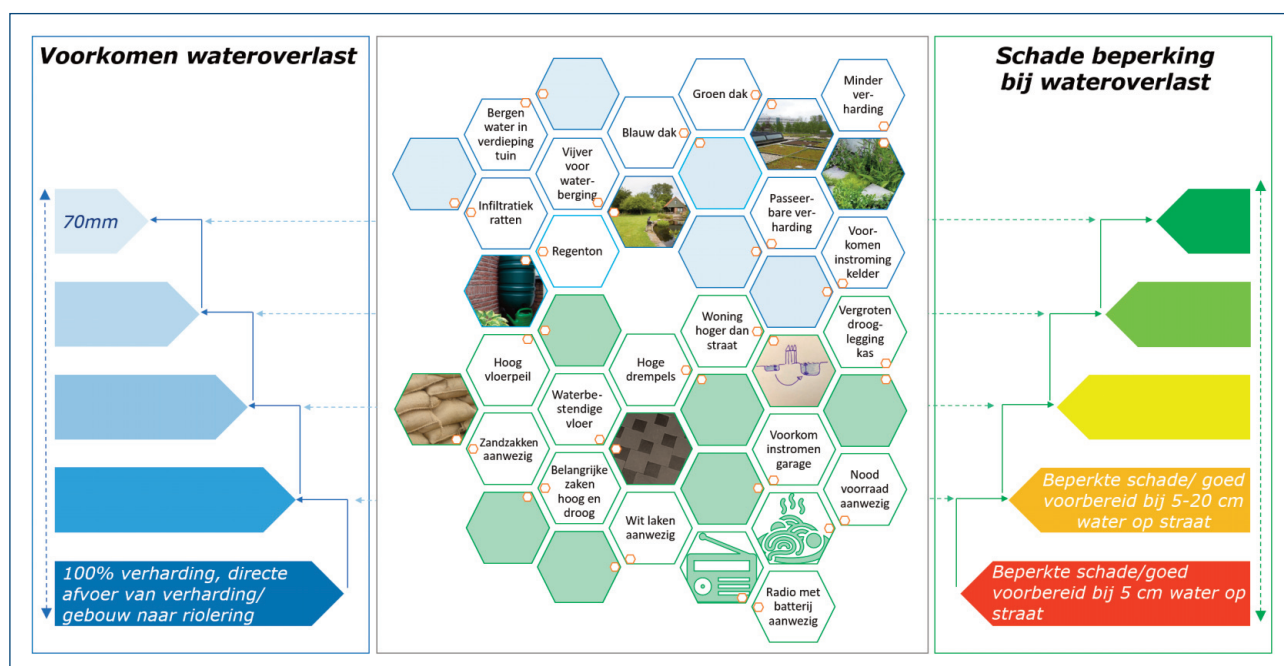
Benut de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen

We staan open voor oplossingsrichtingen van derden en voor innovatieve ideeën. Wij weten dat ook medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners slimme oplossingen kunnen bedenken. We delen de inzichten over de uitdagingen die op ons afkomen en laten iedereen weten dat we openstaan voor ideeën zodat mensen met slimme oplossingen kunnen komen.

Maatlat: voorkomen wateroverlast én gevolgbepierking.

Delfland wil dat, ondanks dat het niet onze taak is, ook bestaand bebouwd terrein zich maximaal inzet voor het voorkomen van wateroverlast en het voorkomen van schade bij wateroverlast (en overstrooming). Als waterschap zetten we onze kennis en expertise in, zodat inwoners, bedrijven, organisaties van privaat én publiek terrein hun eigen terrein kunnen toetsen op het voorkomen en het beperken van schade door wateroverlast uit het regionale watersysteem.

Op landelijk en provinciaal niveau (nieuwe) ontwerpisen en richtinggevende principes in ontwikkeling. Deze maatlaten richten zich voornamelijk op nieuwbouw. Delfland toetst de lokale doelmatigheid van deze maatlaten ook voor bebouwd gebied. Als de te ontwikkelen maatlaten ontoereikend zijn, ontwikkelen we hiervoor zelf een maatlat of zetten we in op lokale aanscherping in ons gebied. We vertalen maatlaten naar instrumenten voor het vergroten van het waterbewustzijn en implementeren deze waar nodig in beleid. Delfland zet in op een maatlat die naast een score of eis, concrete handelingsperspectieven geeft aan medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners om hun eigen terrein één of meerdere treden te doen stijgen op de ladders 'Voorkomen wateroverlast' of 'Schade beperken'.

Figuur 6: (illustratief) voorbeeld van een mogelijk maatlat 'Voorkomen wateroverlast en beperken schade bij wateroverlast' inclusief handelingsperspectieven.

Impuls voor maatregelen.

We moedigen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners en andere initiatiefnemers aan om maatregelen uit te voeren, die bijdragen aan een waterrobuuste regio. Die gerealiseerde maatregelen hebben een voorbeeldfunctie waardoor anderen zich bewust worden van wat ze kunnen doen en ook in beweging komen. We richten ons op effectieve maatregelen die de kans op wateroverlast verkleinen en die de gevolgen van wateroverlast beperken. Om zulke projecten van de grond te krijgen, kan een impuls nodig zijn in de vorm van bijvoorbeeld (praktische) kennis, informatie, financiën en ondersteuning. Delfland zou de bestaande Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie kunnen inzetten om dit financieel te ondersteunen. We onderzoeken in 2023 of een aanpassing hiervan voor toekomstige wateroverlastplannen per gebied haalbaar is.

Implementatiespoor 6

Versnellen door inzet beleid en instrumenten²

Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Om te werken aan de wateroverlastopgave en hierin te versnellen, scherpen wij ons eigen beleid en onze eigen instrumenten aan. Daarnaast zetten wij in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland en van onze medeoverheden.

Delflands beleid en instrumenten: Aanscherping van en het vergroten van de inzet

Om de wateroverlastdoelen te bereiken is aanscherping en inzet van meerdere beleidstukken en instrumenten nodig. De komende jaren onderzoeken en verwezenlijken we dit. Uit de resultaten van onderzoek en op basis van nieuwe inzichten kan blijken dat een verdere aanscherping of wijziging nodig is, of kan blijken dat aanscherping te kostbaar is. Daarnaast letten we er ook op dat we de regeldruk niet verhogen en richten we ons op het vergroten van onze inzet van instrumenten.

Bijvoorbeeld door duidelijke en eenvoudig toepasbare regels. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen:

Watervisie

Onderdelen van deze strategie en de toekomstgerichte wateroverlast-plannen per gebied kunnen worden gezien als een concretisering van de watervisie op het gebied van wateroverlast. Daar waar nodig wordt de watervisie hierop aangescherpt.

Waterbeheerprogramma

Deze strategie en de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied bevatten een route naar 2050 én verder. De maatregelen worden opgenomen in het waterbeheerprogramma en in het uitvoeringsprogramma.

Waterschapsverordening

De Waterschapsverordening en andere regelgeving bevatten regels voor het veranderen van de inrichting van het gebied om te zorgen dat het watersysteem de gebruiksdoelen ook in de toekomst goed kan blijven ondersteunen. We onderzoeken de doelmatigheid van nieuwe regels of de aanscherping van bestaande regels en, als dit doelmatig blijkt, zorgen we voor implementatie. Onderwerpen zijn, onder andere:

- Compensatie bij aanbrengen van (alle soorten van) verharding (doel: voorkomen toename afstroming naar oppervlaktewater).
- Compensatie bij locatie/volumewijziging hemelwaterinlaten/ riooloverstorten (doel: voorkomen toename afstroming naar oppervlaktewater).
- Aanleg alternatieve waterbergingen (doel: instandhouding van alternatieve waterbergingen die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem).
- Compensatie verloren maaiveldberging (doel: voorkomen nadelige afwenteling op de leefomgeving).
- Klimaatadaptieve voorwaarden aan activiteiten, beheer en onderhoud (doel: initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor adaptatie in de toekomst).

2) In dit hoofdstuk worden de benamingen en de toepassing van beleid en instrumenten zoals deze gelden na de inwerkingtreding van de Omgevingswet toegepast.

- Hydrologisch positief ontwikkelen met het oog op klimaatverandering.
- Het vergroten van het profiel van vrije ruimte boven én rondom regionale waterkeringen en polderkaden daar waar nodig (doel: voorkomen lock-in door ruimtereservering).
- Ruimtereserveringen voor vasthoudvoorzieningen, waterberging of afvoervoorzieningen daar waar nodig (doel: voorkomen lock-in door ruimtereservering).

Legger Delfland

We onderzoeken de doelmatigheid van actualisatie en/of uitbreiding van de Legger Delfland en zorgen, als dit doelmatig blijkt, voor implementatie. Onderwerpen zijn:

- Opname ondersteunende kunstwerken die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem (doel: instandhouding van kunstwerken land (bijvoorbeeld grootschalige vasthoudmaatregelen) die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem).

Beleidsnota

De onderstaande beleidsinstrumenten worden aangescherpt naar aanleiding van de ambitie en uitgangspunten benoemd in deze strategie.

- [Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast](#) (pdf, 2.4 MB)
- [Beleidsnota riolering en het watersysteem](#) (pdf, 184 kB)
- [Handreiking rioolplannen 2016](#) (pdf, 2.1 MB)
- [Richtlijn Vasthoudmaatregelen 2017](#) (pdf, 410 kB)
- [Beleidskader adaptatie aan klimaatverandering](#) (pdf, 1.2 MB)
- Delflandse aanpak klimaatadaptatie (2017)

Weging van het waterbelang (nu nog Watertoets)

De verplichting voor de weging van het waterbelang geldt bij de vaststelling van het omgevingsplan (gemeente), de omgevingsverordening (provincie) en als de provincie regels stelt over activiteiten met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, projectbesluiten en een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Dit volgt uit instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Naar aanleiding van de ambitie en de 7 uitvoeringssporen in deze langetermijnstrategie richt de inbreng van Delfland op het onderdeel 'wateroverlast' zich op de middellange en lange termijn, en daar waar al beschikbaar op de toekomstbestendige wateroverlastplannen. Daarnaast wordt de ondersteunende tool 'de watersleutel' hierop aangescherpt.

- Handreiking Watertoets voor gemeenten (pdf, 836 kB)
- Bijlagen bij Handreiking Watertoets (pdf, 1.8 MB)

Stimuleringsregeling

We onderzoeken de doelmatigheid van een aanpassing van de stimuleringsregeling op toekomstige wateroverlastplannen per gebied, en zorgen, als dit doelmatig blijkt, voor implementatie.

Beleid en instrumenten medeoverheden

Wij intensiveren onze samenwerking en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van beleid en instrumenten, zowel van Delfland als van onze medeoverheden. Binnen de samenwerking bieden we ondersteuning om het bereiken van het resultaat te bevorderen. De komende jaren richten we ons in ieder geval op onderstaande activiteiten:

Samenwerkingsovereenkomsten

We proberen om met alle medeoverheden samenwerkingsovereenkomsten op te stellen waarin we vastleggen dat we samen zorgen voor actualisatie en voltooiing van de toekomstgerichte wateroverlastgebiedsplannen op de korte, de middellange en de lange termijn. Ook stellen we samenwerkingsovereenkomsten op met grotere maatschappelijke organisaties voor de realisatie van adaptieve maatregelen op privaat terrein. Denk hierbij aan woningbouwcorporaties, LTO, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Kamer van Koophandel. Deze overeenkomsten hoeven niet beperkt te zijn tot het onderwerp 'wateroverlast'. Ook zoeken we samenwerking met partijen die als belangrijke intermediair gelden richting inwoners, zoals de groensector.

Omgevingsvisie (Rijk, provincie of gemeente)

In de omgevingsvisie beschrijft een overheid hoe zij het leefgebied wil ontwikkelen en beschermen. Hieronder valt ook het beschermen van het leefgebied tegen een toename van de kans op wateroverlast door klimaatverandering. We willen dat in elke omgevingsvisie (gemeenten en provincie) wordt aangegeven hoe we het leefgebied én de nabijgelegen leefgebieden (water stroomt immers van gebied naar gebied) beschermen tegen de gevolgen van toenemende neerslaghoeveelheden door klimaatverandering op de middellange en lange termijn, en de gevolgen van extreme neerslag, zoals in juli '21 in Limburg.

Omgevingsplan gemeenten (voormalige bestemmingsplannen en ook bijvoorbeeld hemelwaterverordening)

Naast het omgevingsplan bevat de Waterschapsverordening ook regels voor de fysieke leefomgeving op lokaal niveau. De Waterschapsverordening en het omgevingsplan moeten dus goed op elkaar aansluiten. Het omgevingsplan is een uitwerking van de keuzes in de omgevingsvisie. De gemeente kan voor ieder gebied zeggen welke activiteiten zij wel of niet toestaat. Ook geeft de gemeente aan welke regels zij aan de activiteiten stelt.

We willen dat in elk omgevingsplan ruimte wordt gereserveerd voor water. Dat er regels zijn voor het vasthouden, bergen en/of afvoeren van water, voor gevolgbeperkende maatregelen en, waar nodig, voor nieuwe ontwikkelingen en herstructurering, transities en optimalisaties in bestaand bebouwd gebied. Het eerder door alle gemeenten ondertekende Convenant Klimaatadaptief Bouwen vormt hiervoor het minimum.

Ruimtereserveringen kunnen nodig zijn voor vasthoudmaatregelen (zoals wadi's, krattenbergen en meer), droge en natte waterbergingen, oppervlaktewater, noodoverloopgebieden bij extremen (bijvoorbeeld naast de watergang gelegen lage gebieden die mogen onderlopen bij extreme neerslag) en meer. Ook kunnen gebieden worden aangewezen als overstrooming- of wateroverlastgevoelig gebied. Dit betekent dat verdere verstedelijking of vitale functies daar niet of alleen onder voorwaarden mogen. De te ontwikkelen toekomstgerichte wateroverlastplannen geven per gebied aan waar de kwetsbaarheden zitten en welke maatregelen er op de korte, de middellange en de lange termijn nodig zijn.

Regels voor het vasthouden, bergen en/of afvoeren van water kunnen nodig zijn voor compensatie voor verharding of verlies aan maaiveldberging, het vergroten van het watervasthoudpotentiël op publiek en privaatterrein, het vergroten van de waterinfiltratiecapaciteit in de bodem, hergebruik van hemelwater, en meer.

Regels voor gevolgbeperkende maatregelen kunnen nodig zijn voor het realiseren van een voldoende hoog vloerpeil, het realiseren van gevolgbeperkende maatregelen bij gebouwen die gevoelig zijn voor wateroverlast (bijvoorbeeld bij gebouwen waarvan het vloerpeil laag ligt ten opzichte van de dichtstbijzijnde watergang of de straat), het sturen van water naar gebieden met laagwaardigere functies, het realiseren van schuillocaties bij overstromingen en meer. Dit in aanvulling op landelijke regelgeving op het terrein van bouwen.

Omgevingsverordeningen (provincie)

De omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving. Hierin staan regels over activiteiten en instructieregels voor gemeenten en waterschappen. In de omgevingsverordening staan de normen voor wateroverlast (inspanningsverplichting) en de waterkeringen (resultaatverplichting).

Het blijven voldoen aan die normen (klimaatadaptatie) is duur en complex. Mede omdat wij als waterschap niet sturend zijn in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als wij als waterschap van mening zijn dat de wateroverlastbelangen op de korte, de middellange en de lange termijn niet voldoende zijn meegenomen in het beleid van gemeenten, hebben wij de mogelijkheid om een verzoek aan de provincie te doen tot aanpassing van de normering (generiek of per gebied), en eventueel tot het opnemen van generieke regels voor activiteiten en instructieregels voor gemeenten. Vanzelfsprekend heeft het de voorkeur dit binnen de samenwerking te doen.

Omgevingsprogramma

In programma's formuleren overheden beleid en maatregelen die leiden tot de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Die maatregelen kunnen van alles zijn, zoals beleidsregels en financiële instrumenten, maar ook communicatie, convenanten, de uitvoering van projecten of het stellen van regels.

We willen dat, de op basis van deze langetermijnstrategie te ontwikkelen, samenwerkingsovereenkomsten en toekomstgerichte wateroverlastplannen worden opgenomen in de programma's van onze medeoverheden en ons waterbeheerprogramma (of in een gezamenlijk programma)

Onderzoek naar Verordening waterbergingsfonds

Met een verordening waterbergingsfonds is de verplichting om waterberging (op grond van Waterschapsverordening of Omgevingsplan) te realiseren bij nieuwbouw af te kopen. De gemeente en/of het waterschap realiseert dan zelf de vereiste waterberging, op kosten van de initiatiefnemer. Gemeenten en waterschappen kunnen los of gezamenlijk een verordening waterbergingsfonds vaststellen, waarmee beide overheden projecten voor waterberging financieren. We onderzoeken of dit een doelmatig instrument kan zijn voor klimaatadaptatie.

Implementatiespoor 7

Voorbereid in alle lagen van crisisbeheersing

Bij boven-normatieve neerslaggebeurtenissen hebben wij als waterbeheerder de zorgplicht om de gevolgen te beperken door crisisbeheersing. Bij grote wateroverlast en (dreigende) overstromingen door extreme neerslag is de veiligheidsregio bij opschaling de coördinerende partij voor de inzet van de hulpdiensten, maar ook voor de waterschappen. Specifieke kennis over water wordt door het waterschap en Rijkswaterstaat ingebracht.

Delfland heeft een calamiteitenorganisatie, een calamiteitenplan, bestrijdingsplannen, bestrijdingsmiddelen en meer. Toch zullen we ons, mede door klimaatverandering, samen met onze partners ook richten op scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen. Ook dan moeten we voorbereid zijn om snel keuzes te maken en snel te handelen om te voorkomen dat extreme neerslag tot maatschappelijke ontwrichting leidt.

Het is van belang dat ook inwoners snel handelen. Daarom ontwikkelen en ontsluiten we informatie en instrumenten om de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid te vergroten voor, tijdens en na een calamiteit.

Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten³. We werken proactief samen met de veiligheidsregio's, provincie en gemeenten om hun kennis van het watersysteem tijdens een watercrisis te vergroten.

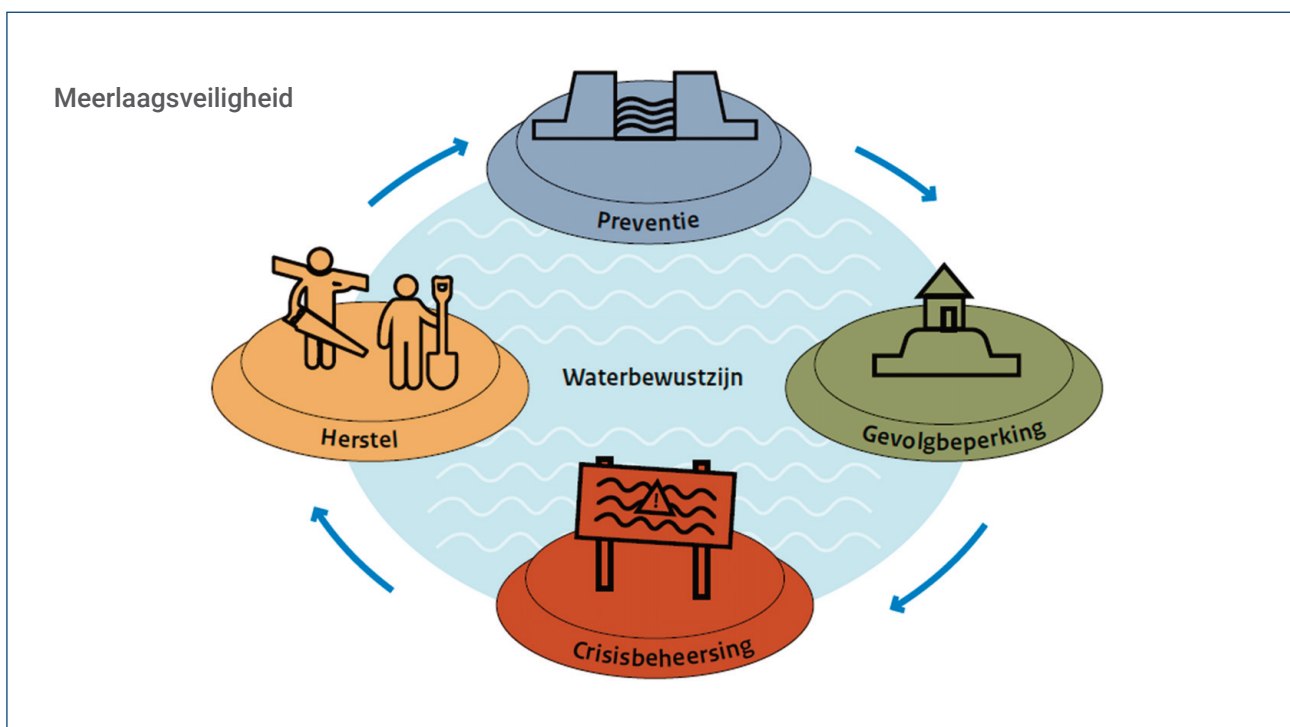
Als waterschap onderzoeken we extreme neerslagsscenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen.

- Delfland investeert proactief in het netwerk in de koude fase van crisisbeheersing om ervoor te zorgen dat het regionale watersysteem goed betrokken is bij de crisisvoorbereiding en om ervoor te zorgen dat men elkaars rol in de keten goed kent.
- Delfland voert, waar nodig samen met partners, lokale, regionale én bovenregionale stresstesten van het watersysteem uit.
- Op basis hiervan doen we een analyse welke gebieden risicovol zijn bij zulke extreme neerslag en kijken we naar mogelijke handelingsperspectieven in alle fasen van de crisisbeheersing.
- Deze inzichten gebruiken we in de crisisvoorbereiding. Ook staan deze inzichten bij ontwikkelingen en de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting centraal.

Als waterschap zetten we ons in om samen voorbereid te zijn om snel keuzes maken en snel te kunnen handelen.

Bij extreme neerslag kan het waterpeil binnen korte tijd snel stijgen. Dan moeten er snel keuzes worden gemaakt en is er weinig tijd om te onderzoeken en af te wegen. Daarnaast ligt de beslissingsbevoegdheid van bepaalde handelingen tijdens een crisissituatie niet meer bij het Waterschap beleidsteam (WBT), maar bij de veiligheidsregio. Bijvoorbeeld als de openbare orde in het geding is. Het waterschap ondersteunt hen dan met specialistische kennis zodat de veiligheidsregio in korte tijd een goede afweging kan maken.

³) Een aantal van de onderdelen volgt uit het eerste en het eindadvies van de beleidstafel hoogwater en wateroverlast na de extreme neerslag in juli '21 in Limburg.

Figuur 7: Bron: Eindadvies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater..

We zorgen dat de basis op orde⁴ is. Zo kunnen we een crisis beter aan. We zetten ons, aan de hand van de mogelijke gevolgen van extreme neerslagsscenario's in om, daar waar nodig:

- Bestrijdingsplannen te actualiseren.
- Protocollen te actualiseren en/of te ontwikkelen.
- Te zorgen dat beslissingsondersteunende informatie ook voor extreme scenario's klaarligt. We stemmen af met onder andere de veiligheidsregio, provincie en gemeenten welke informatie we over en weer nodig hebben om beslissingen te kunnen nemen bij verschillende extreme neerslagsscenario's. Als waterschap zetten wij ons in om deze informatie (daar waar nog niet beschikbaar en daar waar dit binnen onze expertise valt) te ontwikkelen, en tijdens een crisis snel te ontsluiten. Dit kan naast waterstaatskundige informatie ook gaan over de ligging van functies die kwetsbaar zijn voor wateroverlast, over de bereikbaarheid, en meer.
- Onze bestrijdingsmiddelen en beschikbare capaciteit af te stemmen op de bestrijdingsbehoefte. Dit gaat over middelen, zoals zandzakken, balgen en noodpompen, en over bemensing, vanuit de eigen organisatie, een (vrijwillig) dijkleger, en/of medeoverheden. We zorgen dat de betrokkenen weten wat er verwacht wordt tijdens een calamiteit, dat bestrijdingsmiddelen in goede staat zijn en blijven en dat deze zijn opgeslagen op een, tijdens de meeste calamiteiten, veilige en bereikbare locatie.

Ook inwoners kunnen en zullen snel handelen. We ontwikkelen en ontsluiten informatie en instrumenten om de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid te vergroten voor, tijdens en na een calamiteit.

- Delfland ontwikkelt en ontsluit instrumenten en informatie om het wateroverlast-bewustzijn en de zelfredzaamheid te vergroten. Dit doen we bij voorkeur met onze medeoverheden. Zij zijn immers vaak een eerste

4) De basis op orde gaat onder andere over informatie, systemen, organisatie en communicatie, samenwerking, en meer.

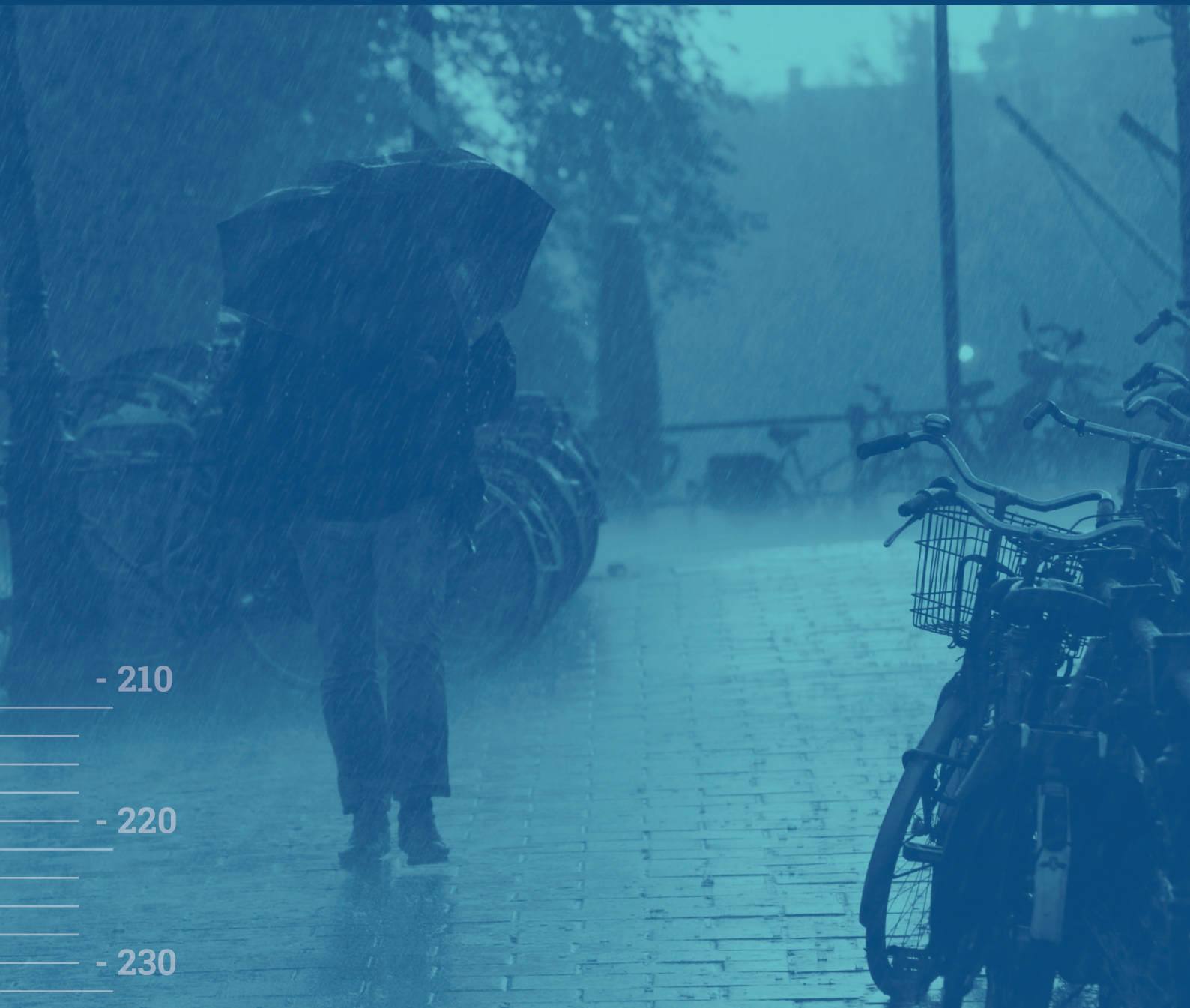
aanspreekpunt. We brengen de lokale risico's van het regionale systeem in beeld en maken een overzicht van concrete en doelmatige handelingsperspectieven voor inwoners en bedrijven en ontsluiten deze voor een calamiteit (risicocommunicatie), tijdens een calamiteit (crisiscommunicatie) en na de calamiteit (nazorg en klimaatrobuust herstel).

- Onze medeoverheden en/of wijzelf stimuleren inwoners en bedrijven om zelf en samen, maatregelen te treffen. Bij voorkeur door onze medeoverheden, als eerste aanspreekpunt voor inwoners.
- Delfland ontwikkelt een publiek platform waarop lokale en actuele informatie over de waterstanden in het regionale watersysteem en de werking van kunstwerken beschikbaar is. We onderzoeken of waarschuwingssignalen en handelingsperspectieven hierbij nodig zijn.

[Een bron voor inspiratie is het platform [Actuele waterstanden - Waterschap Limburg](#)]

Implementatiespoor 8

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Indicatoren

Als waterschap monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen om te kunnen bijsturen. Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. We ontwikkelen deze indicatoren verder en zoeken daarbij naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is. Het ontwikkelen indicatoren is complex, niet alle indicatoren zullen daarom op korte termijn beschikbaar zijn.

Zie Hoofdstuk “Monitoring” in het document DMS#2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast “Wapenen tegen extreme neerslag”

Nader te ontwikkelen.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Hoogheemraadschap van
Delfland

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
DSMP-2139460

DATUM D&H VERGADERING
15 november 2022

ONDERWERP

Stand van zaken aanpak rivierkreeften 2022

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken van de aanpak van exotische rivierkreeften.

Aanleiding

Exotische rivierkreeften hebben sinds 1985 een grote opmars gemaakt in Nederland. De bekendste soort is de rode Amerikaanse rivierkreeft. Uit onderzoek blijkt dat ook in ons gebied veel exotische rivierkreeften voorkomen. Deze hebben negatieve effecten voor de ecologie, de waterkwaliteit, de waterveiligheid, de biodiversiteit en de beleving van het water. Zij vormen daarmee een risico voor onze kerntaken en voor het behalen van onze doelen, waaronder die voor de Kaderrichtlijn Water (KRW).

De aanpak van exotische schaaldieren is de verantwoordelijkheid van het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In de taskforce 'Aanpak Uitheemse Rivierkreeft' werkt LNV samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de koepels Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) aan een landelijke aanpak. Die is echter nog niet voorhanden.

Omdat Delfland schade ondervindt van exotische rivierkreeften onderzoeken wij wat wij in ons gebied kunnen doen om de negatieve effecten op onze taken en doelstellingen te verminderen.

Wij hebben het initiatief genomen voor twee onderzoeksporen die wij uitvoeren in nauwe samenwerking met het ministerie van LNV, de Provincie Zuid-Holland, Stichting EIS Kenniscentrum Insecten, Wageningen University & Research (WUR) en in afstemming met de collega-waterschappen en gebiedspartners.

Dit is eerder beschreven in de informatieve brieven van 26 mei 2020 (Kenmerk 1453850), 24 november 2020 (Kenmerk 1481432) en 9 november 2021 (Kenmerk 1556548). Het eerste spoor betreft een verkenning naar mitigerende maatregelen en het tweede spoor een innovatie op het gebied van vangmiddelen specifiek gericht op kreeften en een afvangpilot.

Stand van zaken spoor 1: Mitigerende maatregelen

Binnen spoor 1 verkennen we mitigerende maatregelen tegen het graafgedrag van rivierkreeften. Uit de verkenning is handelingsperspectief gekomen voor de inrichting van oevers, stuwen en dijken.

- Voor de inrichting van de oeverzone zijn de 3 meest toegepaste technieken voor oeverbescherming tegen het graafgedrag van kreeften de natuurvriendelijke oever, beschoeiing in combinatie met gronddoek, damwanden of kademuren. Daarbij heeft de natuurvriendelijke oever de voorkeur omdat deze bijdraagt aan een betere waterkwaliteit en biodiversiteit op het land en in het water.
- Zuurstofrijk water lijkt een aantrekkelijke omgeving voor rivierkreeften. De kreeften gaan nabij een stuw in de oever graven. Door bij het standaard stuwontwerp de damwand haaks op de oever met minimaal één meter te verlengen kan het graven van kreeften worden voorkomen. Daarnaast is het verstandig een kleiachtige grond toe te passen, het aanbrengen van beschoeiing rondom de stuw en het aanbrengen van een blokkenmat op de onderwateroever.
- Voor het herstellen van lekkages in dijken veroorzaakt door het graafgedrag van rivierkreeften wordt meestal een kleikist aangebracht. Dit is een sleuf in de kade die wordt gevuld met vette klei. Vette klei alleen is niet voldoende tegen het graven van rivierkreeften. Het advies is om, voorafgaand aan het vullen van de sleuf, een ondoordringbaar materiaal zoals gaas of doek aan te brengen.

Er is een webpagina aangemaakt met informatie over dit thema. Deze informatie is bedoeld voor zowel intern als extern, medeoverheden en eigenaren van water en oevers, gebruik. De webpagina is te vinden via de volgende link:

<https://www.hhdelfland.nl/ontdek-werk/schoon-gezond-water/rivierkreeften-onderzoek-maatregelen/>

Het is de bedoeling deze webpagina regelmatig te actualiseren met nieuwe oplossingsrichtingen en bijvoorbeeld interessante onderzoeken. Voor het vervolg is het belangrijk om:

- Ervaring op te doen door mitigerende maatregelen in de praktijk te brengen, ook al hebben deze soms nog een experimenteel karakter;
- Schade door kreeften meer expliciet te maken door het vastleggen van informatie op objectniveau. Denk hierbij aan herstelkosten. Dit is nodig om in de toekomst de impact beter te kunnen analyseren.

Bovenstaande punten worden in de reguliere organisatie opgepakt onder de vlag van assetmanagement. Dit onderzoekspoor wordt daarmee afgesloten.

Stand van zaken spoor 2

Binnen dit spoor staan het uitvoeren van een afvangpilot én het ontwikkelen van een goed vangmiddel centraal. Hiermee wil Delfland een aanzienlijke bijdrage leveren aan het terugdringen van het kreeftenprobleem. Wij sluiten hiermee aan op de lijn van onder andere de Unie van Waterschappen en de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA). STOWA stelt dat intensief wegvangen op knelpuntlocaties het enige perspectief is voor waterschappen, gecombineerd met het zo natuurlijk mogelijk inrichten van het watersysteem.

Doelstellingen van spoor 2 zijn:

- Ervaring opdoen met het intensief wegvangen van exotische kreeften op 'hotspots' in stedelijk gebied. Na deze pilot weten we of en hoe snel we de kreeftenpopulatie op hotspots omlaag kunnen krijgen, wat dat kost in capaciteit en geld én hoelang de kreeftenpopulatie na bevissing onder controle blijft;
- Het ontwikkelen van een nieuw vangmiddel specifiek gericht op kreeftenbevissing in stedelijk water. Het vangmiddel moet grote en kleine kreeft vangen, weinig tot geen bijvangst opleveren en goed in te zetten zijn in onze wateren.

Afvangpilot

In aanloop naar de afvangpilot zijn in het najaar van 2021 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, zoals het selecteren van 3 pilot locaties. Deze bevinden zich in stedelijke omgeving (Vlaardingen, Delft en Den Haag). Op deze locaties is een populatieonderzoek gedaan.

In juli van dit jaar is Delfland op de geselecteerde locaties gestart met langdurig intensief wegvangen van de exotische Amerikaanse rivierkreeften. Het wegvangen is medio oktober 2022 afgerond. De kreeftenpopulatie op de drie pilotlocaties is met ongeveer 80% afgenomen door het wegvangen. Dit betreft de eerste proef in Nederland met intensief wegvangen in een open watersysteem. Volgend jaar wordt het wegvangen voortgezet om te bepalen of de populatie na het eerste jaar laag is gebleven of weer snel is aangevuld vanuit de omgeving en/of hersteld door aanwas van jonge dieren.

Collega-waterschappen voeren soortgelijke onderzoeken uit in andere watertypen zoals poldersloten (Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard) en natuurlijke plassen (Kleine Molenpolder, Waternet). De gecombineerde resultaten geven belangrijke informatie over de effecten van wegvangen van rivierkreeften in verschillende watertypen.

Nieuwe vangmiddelen

Reguliere vangmiddelen, zoals fuiken en korven, zijn vooral bedoeld om vis te vangen. Het belangrijkste doel bij de ontwikkeling van een nieuw vangmiddel is het vangen van rivierkreeften en het voorkomen van bijvangst.

Vanwege twee kort gedingen in 2021 (zie informatieve brief 9 november 2021, kenmerk 1556548) is de ontwikkeling van innovatieve vangmiddelen in 2022 door Delfland en LNV opgepakt in eigen beheer. In meerdere expertsessies met experts van EIS Naturalis, Wageningen Universiteit (WUR) en innovatiedeskundigen zijn ideeën uitgewerkt, onder andere op basis van de eerder georganiseerde challenge: <https://www.hhdelfland.nl/actueel/nieuws/2021/februari/kreeftenbox-wint/>. Daar zijn drie prototypes uit ontstaan.

In juni 2022 zijn deze drie prototypes getest zijn bij de WUR. Na de testfase zijn twee vangmiddelen overgebleven die in september en oktober 2022 zijn ingezet bij de eerder beschreven afvangpilot.

Consumptiegeschiktheid

Een deel van de kreeften die in het najaar van 2021 zijn gevangen is gebruikt voor onderzoek door de WUR voor het vaststellen van de consumptiegeschiktheid. Hiervoor kon Delfland aansluiten bij een landelijk onderzoek. Hieruit bleek dat de eetbare delen van de rivierkreeften (staartvlees) geschikt zijn voor consumptie. De rivierkreeften die in de afvangpilot zijn gevangen zijn afgezet bij de groothandel door de beroepsvisser die meewerkt in de afvangpilot.

Communicatie

Vanaf de start met van de aanpak is extern gecommuniceerd over de aanleiding en de voortgang. Daarmee laat Delfland zien dat wij aandacht hebben voor het probleem en er iets aan proberen te doen. Het onderwerp mag zich verheugen in veel media-aandacht.

De communicatie over de aanpak draagt bij aan het water(schaps-)bewustzijn en aan bewustwording over de risico's van het uitzetten van exoten in de natuur.

Vervolg

Volgend jaar zetten wij op de drie genoemde locaties de afvangpilot voort. In voorbereiding daarop worden de twee innovatieve vangmiddelen doorontwikkeld zodat ze in 2023 op grotere schaal ingezet kunnen worden bij de afvangpilot. De volgende werkzaamheden zijn voorzien:

- Verder ontwikkelen van de twee innovatieve vangmiddelen op basis van resultaten testfase WUR en afvangpilot beheergebied Delfland;
- Voortzetten van de afvangpilot op de drie pilotlocaties in 2023.

Delfland werkt in de pilot samen met het ministerie van LNV, Provincie Zuid-Holland, WUR, Stichting EIS en marktpartijen. Onze beroepsvisser en de hengelsportverenigingen zijn nauw betrokken. Afstemming en kennisdeling met andere waterschappen vindt plaats via de Klankbordgroep Rivierkreeften. In het beheergebied is afstemming met de drie gemeentes (Delft, Vlaarding en Den Haag).

Wij delen de kennis en ervaring die wij opdoen met de taskforce 'Aanpak Uitheimse Rivierkreeft' zodat deze samen met de resultaten van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Waternet kan worden gebruikt bij de landelijke aanpak.

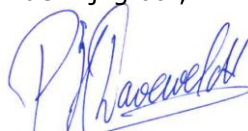
In de hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij brengen u volgend najaar opnieuw op de hoogte van de aanpak van rivierkreeften in ons gebied.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2140981

DATUM D&H VERGADERING
15-11-2022

ONDERWERP

Stand van zaken aanpak prioritaire zwemlocaties

Geachte leden,

Met deze brief informeren we u over de stand van zaken van de aanpak van de prioritaire zwemlocaties.

Aanleiding:

In de VV-vergadering van 30 september 2021 heeft het college met betrekking tot zwemwater de toezegging gedaan om te komen met:

- 1) een brede analyse van alle plassen;
- 2) een integrale aanpak met een prioritering;
- 3) een planning op basis van medefinanciering;
- 4) een uitwerking van de in de motie genoemde maatregelen, inclusief een planning.

Op 8 februari 2022 hebben we u per brief (DMS 1855154) geïnformeerd over de uitkomst van de eerste twee punten.

Het resultaat was een met de gemeenten afgestemde prioritering voor de aanpak van de zwemlocaties binnen Delfland. De locaties Wollebrand en Plassen Madestein Noordzijde en Zuidzijde hebben daarbij de eerste prioriteit gekregen. Onze inzet was om u eind 2022 een eerste investeringsvoorstel voor te leggen. Daarbij hebben wij aangegeven dat we hierbij mede afhankelijk zijn van (nieuwe) gemeentebesturen. Voor alle drie de locaties zitten wij nog in de onderzoeksfase. Het is dus te vroeg om een investeringsvoorstel voor maatregelen aan u voor te kunnen leggen. De planning zoals aangegeven in de brief van 8 februari 2022, met een beoogde uitvoeringsperiode van 2023 tot en met 2025, komt nog niet in het geding.

Hieronder wordt een toelichting gegeven.

Stand van zaken prioritaire locaties

Voor de drie genoemde zwemlocaties hebben we het proces van planvorming opgepakt samen met de gemeenten en andere belanghebbende partijen. Het proces heeft zich afgelopen periode met name gericht op een gedegen probleemanalyse (als onderdeel van bovengenoemde stap 1). Zonder deze analyse is het onmogelijk om potentiële maatregelen te beoordelen op effectiviteit, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.

Dit is de stand van zaken per locatie:

- Wollebrand: We richten ons op dit moment eerst op het oplossen van de fecale problemen, omdat maatregelen tegen blauwalg alleen zinvol zijn als de bacteriële kwaliteit op orde is. Samen met gemeente Westland en Royal Flora Holland is een meetplan opgesteld en uitgevoerd om nauwkeuriger te achterhalen waar de bron(nen) van de fecale bacteriën zich bevind(t)(en). De bronnen lijken buiten de zwemlocatie te liggen. Op basis van de resultaten gaan wij in de komende maanden specifieke locaties verder onderzoeken.
De Wollebrand heeft dit badseizoen het eindoordeel 'aanvaardbaar' gekregen (in plaats van 'slecht'). Dit is van belang, omdat een zwemlocatie bij vijf opeenvolgende jaren met een slechte classificatie van de zwemwaterlijst moet worden afgevoerd. Deze tijdsdruk is voorlopig geweken.
De waterkwaliteit-systeemanalyse voor Wollebrand is geactualiseerd. De analyse geeft inzicht in de bronnen van stikstof en fosfor en vormt de basis voor het opstellen van maatregelen tegen blauwalg.
Samen met gemeente Westland is een procesaanpak opgesteld om te komen tot een maatregelplan. Deze procesaanpak is besproken in het Bestuurlijk Overleg met Westland.
- Plassen Madestein – Noordzijde en Zuidzijde: Deze twee zwemlocaties liggen beide in de Oostmadeplas. Eind april is de SolarBee in de Oostmadeplas geplaatst. Uit de monitoring is gebleken dat de SolarBee de waterkolom wel volledig heeft gemengd, maar blauwalgoverlast niet heeft kunnen voorkomen.
Er loopt onderzoek naar de herkomst van de fecale verontreiniging bij locatie Zuidzijde. De resultaten komen begin 2023 beschikbaar.
De waterkwaliteit-systeemanalyse voor de Oostmadeplas is in oktober geactualiseerd. Voor de locatie Zuidzijde is ook het zwemwaterprofiel geactualiseerd. De nieuwe inzichten worden met gemeente Den Haag besproken.

Ontwikkelingen rond de prioritering

Er zijn ontwikkelingen die van invloed (kunnen) zijn op de vastgestelde prioritering, te weten:

- De evaluatie van het badseizoen van 2022 wordt opgesteld. Daarin staat beschreven wat de resultaten van kwaliteitsmonitoring per locatie zijn, welke bijzonderheden er waren en wat de classificatie van de zwemlocaties voor volgend badseizoen zal zijn.
- Afstemming of de bereidheid tot samenwerking en medefinanciering van de partijen in de planvormingsprocessen er nog is en in evenwicht is.
- Meerdere gemeenten hebben ons de vraag gesteld of de vorig jaar vastgestelde prioritering heroverwogen kan worden.
- Nieuwe monitoringsresultaten bij de zwemlocatie Plas Prinsenbos (gemeente Westland) die mogelijk aanleiding vormen om aanvullende maatregelen tegen blauwalg te treffen.

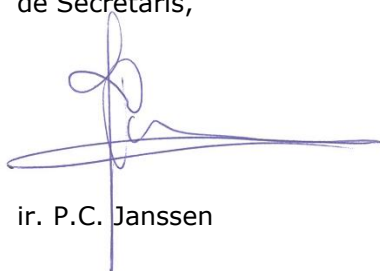
We wijken niet af van de huidige prioritering, tenzij:

- De planvorming, voortgang of samenwerking bij één van de huidige prioritaire locaties daar aanleiding toe geeft; en/of
- Uit de evaluatie van het afgelopen badseizoen blijkt dat de urgentie bij een niet-geprioriteerde zwemlocatie sterk verhoogd is.

Dit alles binnen de kaders die het Afwegingskader Zwemwater daarvoor meegeeft.

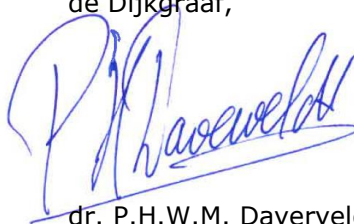
Als er aanpassingen plaatsvinden in de prioritering, dan wordt u hierover geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'P' and 'C' followed by a long horizontal stroke.

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large 'P' and 'H' followed by 'W.M. Daverveldt'.

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage:

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2140156

DATUM D&H VERGADERING
13 december 2022

ONDERWERP

Zwemwater in badseizoen 2022

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over het afgelopen badseizoen. Voor we ingaan op het badseizoen 2022, zetten we kort het algemene kader voor zwemlocaties op een rij.

Algemeen

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 staat:

1. dat alle aangewezen zwemlocaties moeten voldoen aan de EU-zwemwaterrichtlijn en
2. dat er alleen bij uitzondering een negatief zwemadvies mag zijn.

Ad 1

Delfland onderzoekt – ter uitvoering van de EU-zwemwaterrichtlijn - gedurende het badseizoen de aangewezen zwemlocaties op de aanwezigheid van bacteriën en blauwalgen. De provincie Zuid-Holland wijst de zwemlocaties jaarlijks aan.

Een aangewezen zwemlocatie voldoet aan de EU-zwemwaterrichtlijn als de locatie aan het eind van het badseizoen ten minste het eindoordeel 'aanvaardbaar' krijgt. Dit oordeel is uitsluitend gebaseerd op de metingen van het aantal bacteriën in het zwemwater.

Als een aangewezen locatie 'slecht' scoort, moet Delfland de nodige maatregelen treffen om te zorgen dat ten minste het oordeel 'aanvaardbaar' wordt bereikt. Dit is een resultaatsverplichting.

Als een zwemlocatie het eindoordeel 'slecht' krijgt, krijgt deze locatie van de provincie voor het volgende badseizoen een permanent negatief zwemadvies. Als een zwemlocatie vijf jaar achtereen 'slecht' scoort, wordt de locatie niet meer aangewezen als officiële zwemlocatie.

Ad 2

Delfland rapporteert gedurende het badseizoen aan de provincie en de Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH) over de aanwezigheid van bacteriën en blauwalgen in de aangewezen zwemlocaties.

Als de onderzoeksresultaten daartoe aanleiding geven, neemt de ODMH maatregelen om te voorkomen dat zwemmers worden blootgesteld aan de gezondheidsrisico's van bacteriën en blauwalgen. Een tijdelijk negatief zwemadvies is zo'n maatregel.

Delfland wil tijdelijke negatieve zwemadviezen zoveel mogelijk voorkomen. In de begroting 2022 is voor de aangewezen zwemlocaties als prestatie-indicator opgenomen dat er maximaal zes locaties mogen zijn met een negatief zwemadvies van meer dan drie weken.

Badseizoen 2022

Voor 2022 heeft de provincie in ons gebied 12 zwemlocaties aangewezen. De locatie waterspeeltuin Tanthof (Delft) is niet meer aangewezen, omdat deze vijf jaar achter elkaar 'slecht' was beoordeeld.

Het badseizoen van 2022 stond in het teken van een lange periode met zonnig, droog en warm weer en zo nu en dan hevige neerslag. Het was de op twee na warmste zomer sinds 1901. Alle 12 de zwemlocaties hadden hierdoor veel last van blauwalgen en vanaf de tweede helft van juli zijn er waarschuwingen en negatieve zwemadviezen gegeven.

Voldoen aan EU-zwemwaterrichtlijn - bacteriën

11 van de 12 zwemlocaties voldoen aan de EU-zwemwaterrichtlijn. De scores waren 'aanvaardbaar', 'goed' en 'uitstekend'.

Eén zwemlocatie, te weten Plassen Madestein-Zuidzijde (Den Haag) heeft voor de tweede keer op rij het eindoordeel 'slecht' gekregen. Deze locatie krijgt in 2023 opnieuw voor het gehele badseizoen een negatief zwemadvies.

De Wollebrand (Honselersdijk) heeft – na twee jaar 'slecht' – weer het oordeel 'aanvaardbaar' gekregen.

Negatief zwemadvies - bacteriën

Op twee van de zwemlocaties hebben de metingen van bacteriën geleid tot een negatief zwemadvies. Dit geldt voor de Krabbeplas Oostzijde (Vlaardingen) en de Waterspeelplaats Tubasingel (Rijswijk). Op geen van deze locaties heeft dat geleid tot een negatief zwemadvies van meer dan drie weken.

Negatief zwemadvies - blauwalg

Op zeven van de 12 zwemlocaties gold meer dan drie weken een negatief zwemadvies vanwege blauwalgen. Dit geldt voor Plas Prinsenbos (Naaldwijk), Plassen Madestein-Noordzijde (Den Haag), Plassen Madestein-Zuidzijde (Den Haag), Krabbeplas Oostzijde (Vlaardingen), Delftse Hout (Delft), Dobbepas (Nootdorp) en Plas Wilhelminapark (Rijswijk).

Innovaties

In 2021 en 2022 is onderzoek gedaan naar twee innovatieve technieken (BACTcontrol en qPCR) om fecale bacteriën sneller te detecteren en kwantitatief te bepalen. De resultaten van het onderzoek zijn nog niet bekend.

In 2021 is een proef gedaan met het filteren van fosfaten in zwembad De Put (Rijswijk). Uit de evaluatie daarvan blijkt dat het ijzerhoudende zand te weinig fosfaten bindt om een verschil te maken in de blauwalgenoverlast.

In 2021 is de werking van de SolarBee in de Krabbeplas geëvalueerd. De SolarBee had in de Krabbeplas geen aantoonbare remmende werking op de groei van blauwalgen. Mogelijk heeft dit te maken met de ondiepte van de plas. De SolarBee is in 2022 verplaatst naar de diepere Plassen Madestein-Noordzijde. We zien dat de SolarBee het water in de zwemplas volledig heeft vermengd, maar overlast door blauwalgen (nog) niet heeft voorkomen. Het onderzoek daar wordt in 2023 voortgezet.

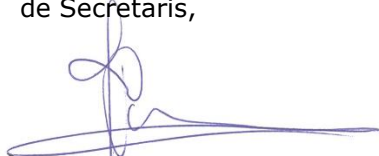
Gesprekken met gemeenten en provincie

Naar aanleiding van gesprekken met gemeenten zijn de zwemlocaties geprioriteerd. U bent daarover geïnformeerd met onze brief van 8 februari 2022

(DMS 1855154). Voor de voortgang van de gesprekken met de hoogst geprioriteerde zwemlocaties verwijzen wij u naar onze brief van 15 november 2022 (DMS 2140981).

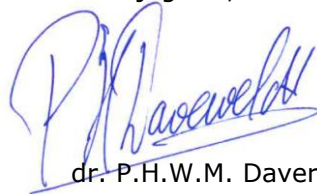
De provincie onderkent het belang van zwemwater in het gebied, maar doet tot nog toe geen toezeggingen over financiële bijdragen voor maatregelen tegen blauwalgen.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2143302

DATUM D&H VERGADERING
13 december 2022

ONDERWERP

Toekomstbeeld Vlietzone

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over de afronding van het Toekomstbeeld Vlietzone. Onder leiding van de provincie Zuid-Holland is Delfland een ambtelijke en bestuurlijke samenwerking aangegaan met de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Leiden en het hoogheemraadschap van Rijnland om een gezamenlijk toekomstbeeld te maken voor de Vlietzone. Het gaat om het gebied langs de Vliet tussen Rijswijk en Leiden. Op 15 juni 2022 heeft u een brief ontvangen over de stand van zaken van dit proces.

In augustus 2022 is het eindrapport Toekomstbeeld Vlietzone opgeleverd. Dit beschrijft een ontwikkelingsrichting voor de Vlietzone als verbindend 'stadslandschapspark' in een verdichtende regio, waarin de Vlietzone naast zijn functies als woon-, werk- en recreatiegebied, ruimte biedt voor verkoeling, biodiversiteit, wateropvang, sport en ontspanning. Het toekomstbeeld vergt een integrale benadering waarin elke nieuwe ontwikkeling bijdraagt aan de kwaliteit van de Vlietzone en de vijf dragende principes van de visie ondersteunt:

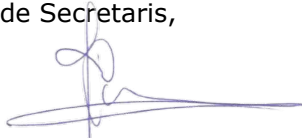
1. een robuust watersysteem als sturend principe;
2. een sterke identiteit van de Vlietzone: Vlietwaardig;
3. een groenblauwe dooradering;
4. een sterke en zichtbare cultuurhistorische en archeologische basis;
5. de Vliet als ruimtelijke drager.

Om alle toekomstige ontwikkelingen in de Vlietzone te laten voldoen aan deze dragende principes, is in het toekomstbeeld een aanzet gegeven voor een set spelregels om ruimtelijke ontwikkelingen te beoordelen. Klimaatadaptatie en het ontwikkelen van een toekomstbestendig watersysteem zijn onderdeel van deze spelregels.

Daarnaast bevat het rapport zeven aanbevelingen. Deze aanbevelingen gaan onder andere over de verdere samenwerking, het maken van keuzes bij ontwikkeling van het gebied en het versterken en bewaken van de identiteit van de Vlietzone.

Dijkgraaf en hoogheemraden hebben besloten de vijf dragende principes te ondersteunen en betrokken te blijven bij het vervolgproces. Wij waarderen de manier waarop in het Toekomstbeeld Vlietzone het watersysteem en het landschap als dragende principes worden neergezet. Dit past bij het principe 'water en bodem sturend'. Op deze manier wordt het waterbelang in het gebied goed geborgd en kunnen initiatieven op meekoppelkansen worden verkend.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

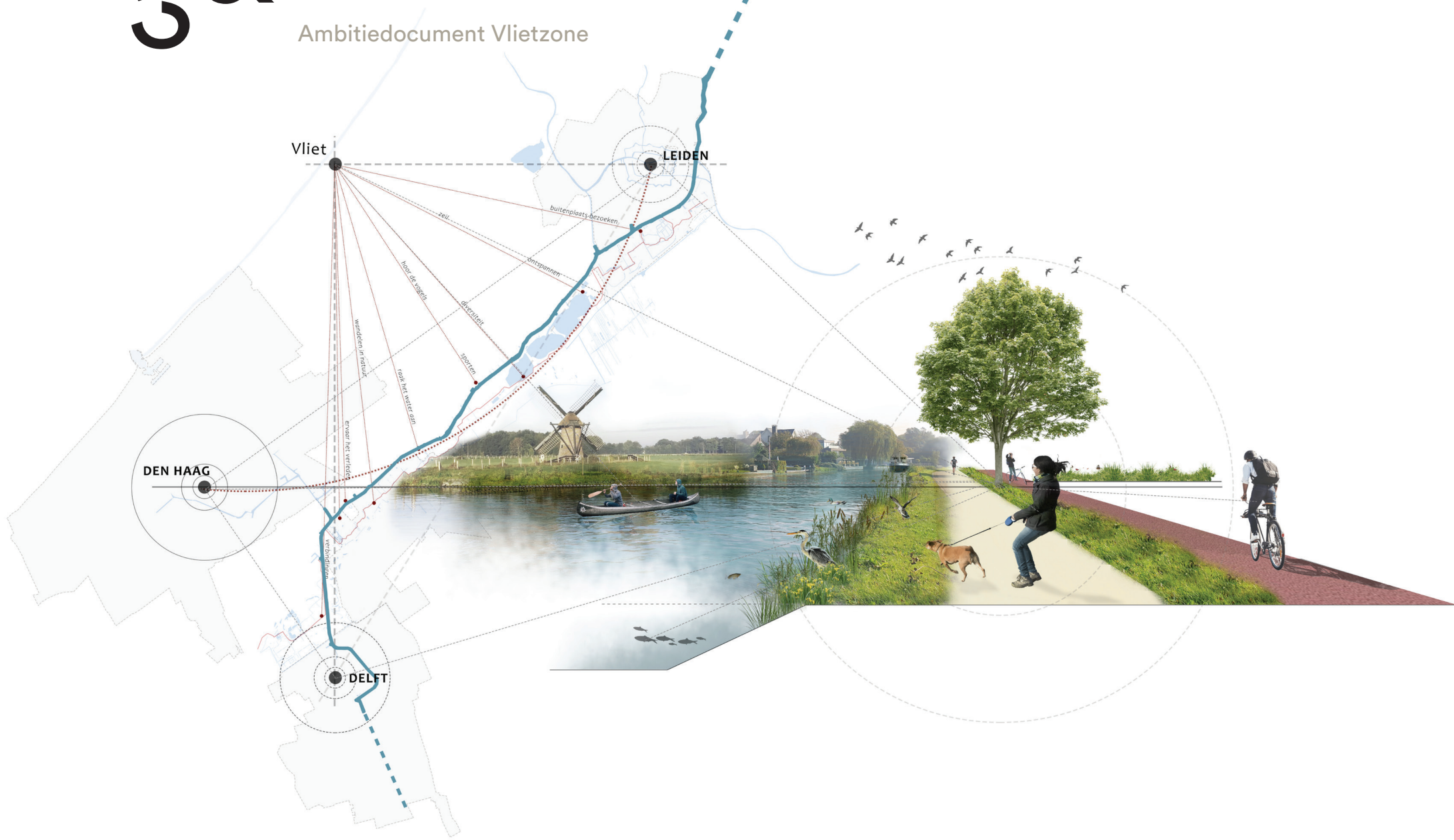
dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage:

- Rapport 'Toekomstbeeld Vlietzone'

B& Toekomstbeeld

Ambitiedocument Vlietzone

© Dit werk is auteursrechtelijk beschermd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en BoschSlabbers Tuin- en Landschapsarchitecten B.V. (hierna: “BoschSlabbers”).

BoschSlabbers heeft bij haar werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op onze werkzaamheden zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

BoschSlabbers heeft met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen met BoschSlabbers.

PROJECTDATA

Projectnaam	Toekomstbeeld Ambitiedocument Vlietzone
Opdrachtgever	Provincie Zuid-Holland David van Megen
Projectgroep	gemeente Rijswijk gemeente Den Haag gemeente Leidschendam-Voorburg gemeente Leiden Hoogheemraadschap Delfland Hoogheemraadschap Rijnland Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH)
Opgesteld door	BoschSlabbers landschapsarchitecten Gerwen van der Veen Maïke Warmerdam Maria-Chrysoula Akrivou Rosanne Vlaar Wijnand Bouw
Datum	November 2022
Projectnummer	BS21-066

Leiden

Leidschendam-
Voorburg

Rijswijk

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Hoogheemraadschap van
Delfland

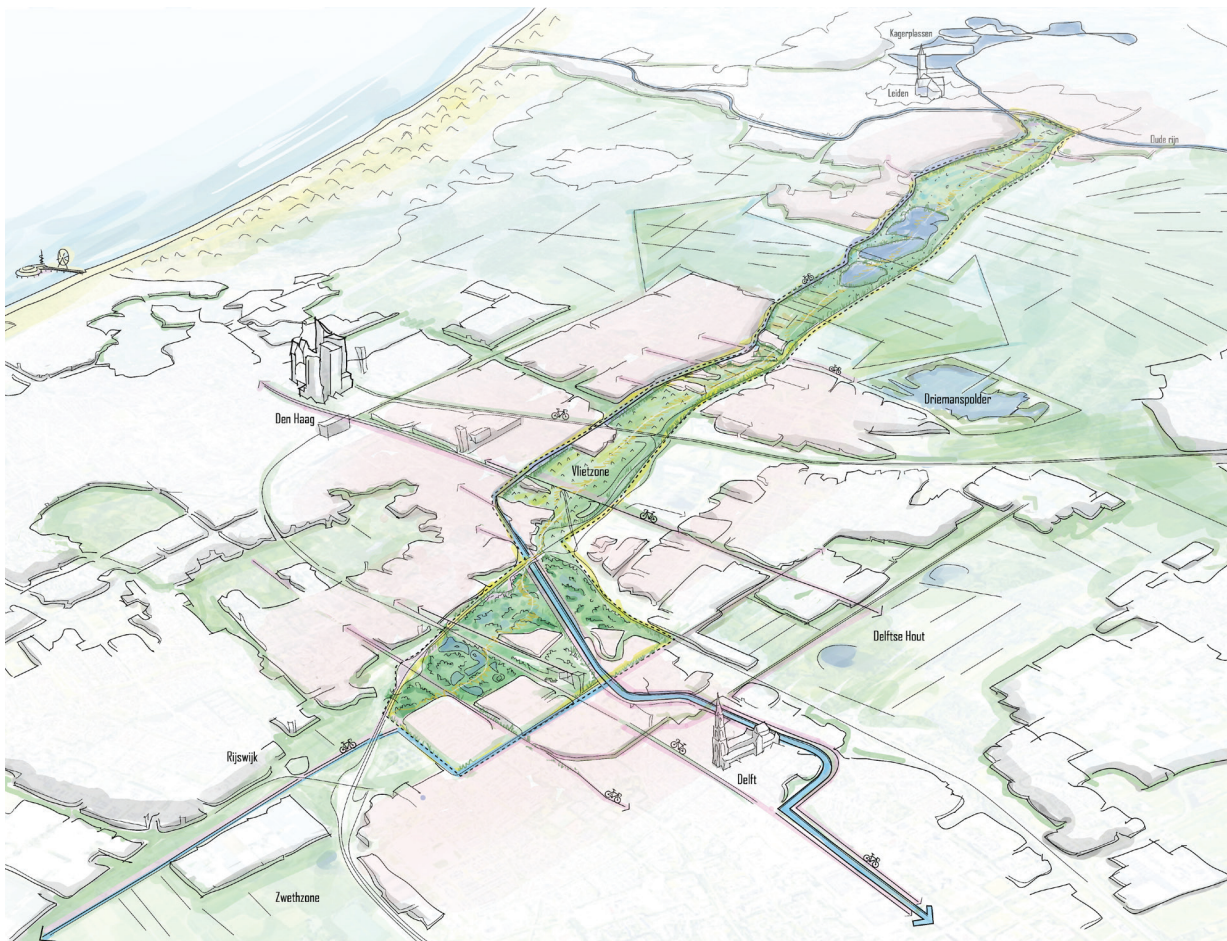
INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	7	4. Doorkijk naar uitwerking	57
1. Vlietlandschap	11	4.1 Groen en ecologie	59
1.1 Groene drager van de Vlietzone	13	4.2 Water	65
1.2 Versnippering ligt op de loer	13	4.3 Cultuurhistorie	69
1.3 Integrale benadering noodzakelijk	13	4.4 Wonen en economie	73
1.4 Opgave	15	4.5 Verkeer en vervoer	77
1.5 Werkwijze en samenwerking	15	4.6 Sport en recreatie	83
1.6 Vervolgstappen	17	4.7 Duurzaamheid en energie	87
1.7 Opbouw van het rapport	17	5. Aanbevelingen	91
2. Analyse	19	5.1 De 7 aanbevelingen	91
2.1 Gebiedsanalyse	21		
2.2 Beleidsanalyse & ontwikkelingen	33		
2.3 Ambities	37		
3. Toekomstbeeld	39		
3.1 Toekomstbeeld	41		
3.2 Vijf dragende principes	41		
3.3 Visiekaart	55		
3.4 Spelregels	55		

Samenvatting

Schets toekomstbeeld Vlietzone

De Vlietzone is de kern van de Zuidvleugel van de Randstad. Het herbergt een schatkamer aan groen, blauw, cultuurhistorie en open landschapen, op korte afstand van dichtbevolkt stedelijk gebied. Het is ook een multifunctioneel gebied, waar gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt. De Vlietzone is essentieel voor de leefbaarheid, aangezien het ruimte biedt voor verkoeling, biodiversiteit, wateropvang en ontspanning. Voor mens en dier vormt de Vlietzone zo een essentiële schakel tussen stad en land en tussen de verschillende groengebieden.

Jarenlang is er goed beleid gevoerd en investeringen gedaan om waardevolle groene gebieden te ontwikkelen in dit deel van de Randstad. Het 'stadslandschapspark' Vlietzone is een perfect sluitstuk om deze gebieden met elkaar te verbinden en te ontsluiten.

In een verdichtende regio, die te maken heeft met opgaven op het gebied van verstedelijking, woningbouw, (watergebonden) bedrijvigheid, energietransitie en klimaatadaptatie neemt de druk op de ruimte in de Vlietzone steeds verder

Samenvatting

toe. Door het ontbreken van een integraal beleid of toekomstbeeld treedt verrommeling op en vinden ruimtelijke ontwikkelingen plaats zonder de essentiële samenhang.

Daarom is een integrale benadering van de toekomstige Vlietzone noodzakelijk. In een intensief proces met de stakeholders in het gebied en met de projectgroep van betrokken gemeenten, waterschappen/ hoogheemraadschappen, MRDH en HollandRijnland is het toekomstbeeld van de Vlietzone tot stand gekomen. Door met alle partijen achter dit toekomstbeeld te staan, krijgen we een integraal toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen, waardoor elke ontwikkelingen ook daadwerkelijk bijdraagt aan dit toekomstbeeld.

TOEKOMSTBEELD VLIETZONE

Wat is het toekomstbeeld? Het schetst een wenkend perspectief hoe de Vlietzone de stad kan verzorgen: de Vlietzone als 'stadslandschaps-park'. In een omgeving waar steden sterk inzetten op verdichting is ruimte nodig voor verkoeling, biodiversiteit, wateropvang en ontspanning. De Vlietzone kan die ruimte bieden, maar dan moet

er wel gekozen worden, want voor alle wensen is onvoldoende ruimte. De belangrijkste keuze is erkennen dat de Vlietzone die ruimte kan en moet gaan bieden voor de stad.

In het toekomstbeeld worden deze kwaliteiten benoemd, gewaardeerd en ingezet voor een robuust beeld voor de toekomst. Het toekomstbeeld voor de Vlietzone wordt geschetst met vijf essentiële dragende principes die de belangrijkste uitgangspunten en ambities verbeelden. De vijf dragende principes beschrijven de pijlers waarop het toekomstbeeld van de Vliet berust:

1. Robuust watersysteem als sturend principe;
2. Een sterke identiteit van de Vlietzone;
3. Groenblauwe dooradering;
4. Sterke en zichtbare cultuurhistorische en archeologische basis;
5. De Vliet als ruimtelijke drager.

Nieuwe ontwikkelingen moeten vervolgens bijdragen aan een dit toekomstbeeld en het niet ondermijnen. Hiervoor zijn een eerste aanzet voor randvoorwaarden of spelregels opgesteld, waar elke ontwikkeling aan moet voldoen (paragraaf 3.4).

De inzichten die met het opstellen van het toekomstbeeld zijn verkregen vertaald naar zeven aanbevelingen:

1. Blijf als overheden samenwerken;
2. Maak een principiële keuze voor ruimte, water, groen, sport en ontspanning in de Vlietzone;
3. Maak een integrale afweging;
4. Ontwar en downgrade de Vlietwegen;
5. Werk de collectieve identiteit uit in beeldkwaliteitsplan;
6. Stel een set spelregels op voor ontwikkelingen;
7. Stel een loket voor kwaliteit in.

1. Vlietlandschap

A stylized map of a landscape, likely a rural area, overlaid with a green gradient. The map shows a network of roads and fields, with a prominent white line representing a river or canal winding through the landscape. The text '1. Vlietlandschap' is written in white on the left side of the map.

Schets toekomstbeeld Vlietzone

1. Vlietlandschap

De Vlietzone maakt dit deel van de Zuidvleugel leefbaar.

Een landschap waar historie, natuur, water en recreatie de boventoon voeren.

1.1 GROENE DRAGER VAN DE VLIETZONE

De Vlietzone is de kern van de Zuidvleugel van de Randstad. Het herbergt een schatkamer aan groen, blauw, cultuurhistorie en open landschappen, op korte afstand van dichtbevolkt stedelijk gebied.

Voor mens en dier vormt de Vlietzone een essentiële schakel tussen stad en land en tussen de verschillende groengebieden. Jarenlang is er goed beleid gevoerd en investeringen gedaan om waardevolle groene gebieden te ontwikkelen in dit deel van de Randstad: de Duivenvoorde Corridor, De Nieuwe Driemanspolder, Midden Delfland, de Zwethzone, de Oude Rijn en de Hollandse Duinen. Het 'stadslandschapspark' Vlietzone is een perfect sluitstuk om deze gebieden met elkaar te verbinden en te ontsluiten.

De Vlietzone is een buitengewoon waardevol gebied, essentieel voor de leefbaarheid van de zuidelijke Randstad. Het zorgt voor verkoeling, biodiversiteit, wateropvang en ontspanning.

De Vliet zelf vormt de verbinding van Rotterdam naar Leiden tot aan het Hollands Plassengebied. Het gebied wordt door veel stedelingen gevonden om in te recreëren en te ontspannen. Door de natuurliefhebber, de wandelaar, de golfer, de wielrenner, de booteigenaar en de stedeling die een park nabij zijn/haar huis bezoekt.

De Vlietzone is geen eenduidig gebied. Het verkleurt van een groen en parkachtig landschap in Rijswijk, naar een multifunctioneel gebruikt binnenstedelijk gebied in Den Haag, via de woonbuurten van Leidschendam-Voorburg en de polder en grote plassen op de rand van het Groene Hart, naar de natte Oostvlietpolder en Polderpark bij Leiden.

1.2 VERSNIPPERING LIGT OP DE LOER

De Vlietzone, en de regioverzorgende functie die het gebied heeft, worden alleen maar waardevoller in de toekomst. De regio zal verder verstedelijken, waardoor dit meer druk legt op de nabije groene ruimtes. Niet alleen doordat er meer stedelingen

bijkomen die op zoek zijn naar plekken voor sport en ontspanning, maar ook omdat functies die 'verdreven' worden uit de stad vanwege woningbouw een nieuwe plek zoeken nabij diezelfde stad. Kwetsbare functies, zoals het vele erfgoed, de natuur en groen, komen onder druk te staan.

In een verdichtende regio, die te maken heeft met opgaven op het gebied van verstedelijking, woningbouw, (watergebonden) bedrijvigheid, energietransitie en klimaatadaptatie neemt de druk op de ruimte in de Vlietzone verder toe.

Door het ontbreken van een integraal beleid of toekomstbeeld treedt verrommeling op en vinden ruimtelijke ontwikkelingen plaats zonder de nodige samenhang. Iedereen heeft ruimtegebrek en bouwen in het groen lijkt dan logisch en zonder directe consequenties. Elke gemeente heeft eigen beleid. Als we dit blijven doen staat de Vlietzone, en daarbij de leefbaarheid van dit deel van de Randstad, onder druk.

1.3 INTEGRALE BENADERING NOODZAKELIJK

Daarom moet de Vlietzone de toekomstige opgaven en ontwikkelingen overstijgend benaderen, op thema's en op schaal.

Provincie, gemeenten, hoogheemraadschappen en MRDH hebben, in een intensief proces met de stakeholders in het gebied, samengewerkt aan een toekomstbeeld van de Vlietzone. Een integraal, wenkend perspectief van het Vlietlandschap: een stedelijk landschap met de focus op verkoeling, biodiversiteit, wateropvang en ontspanning.

Door met alle partijen achter dit toekomstbeeld te staan, krijgen we een integraal toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen, waardoor elke ontwikkelingen ook daadwerkelijk bijdraagt aan dit toekomstbeeld.

1.4 OPGAVE

De doelstelling van het visieproces is als volgt geformuleerd in het Plan van Aanpak Vlietzone (vastgesteld door het bestuurlijk overleg Vlietzone op 16 april 2021):

“Samen met de partijen in het gebied, onder regie van de provincie, een gedragen proces op te zetten, om te kunnen komen tot gezamenlijke, integrale toekomstbeelden voor de Vlietzone.”

Een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld geeft richting aan ontwikkeling van de Vlietzone en zorgt voor een integrale benadering van de verschillende opgaven en ruimteclaims.

Voor dit toekomstbeeld worden in principe de uitkomsten vanuit andere gremia overgenomen, met name de harde functies wonen en werken worden besproken in het woon-werkakkoord, hetgeen dus een onderlegger is voor dit toekomstbeeld. Gaandeweg is wel de roep ontstaan voor een integrale afweging voor de Vlietzone, waarover later meer.

1.5 WERKWIJZE EN SAMENWERKING

In 2019 is een samenwerking waaronder een ambtelijke projectgroep gevormd waarin de provincie, de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Leiden, de hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland, regio Holland Rijnland en

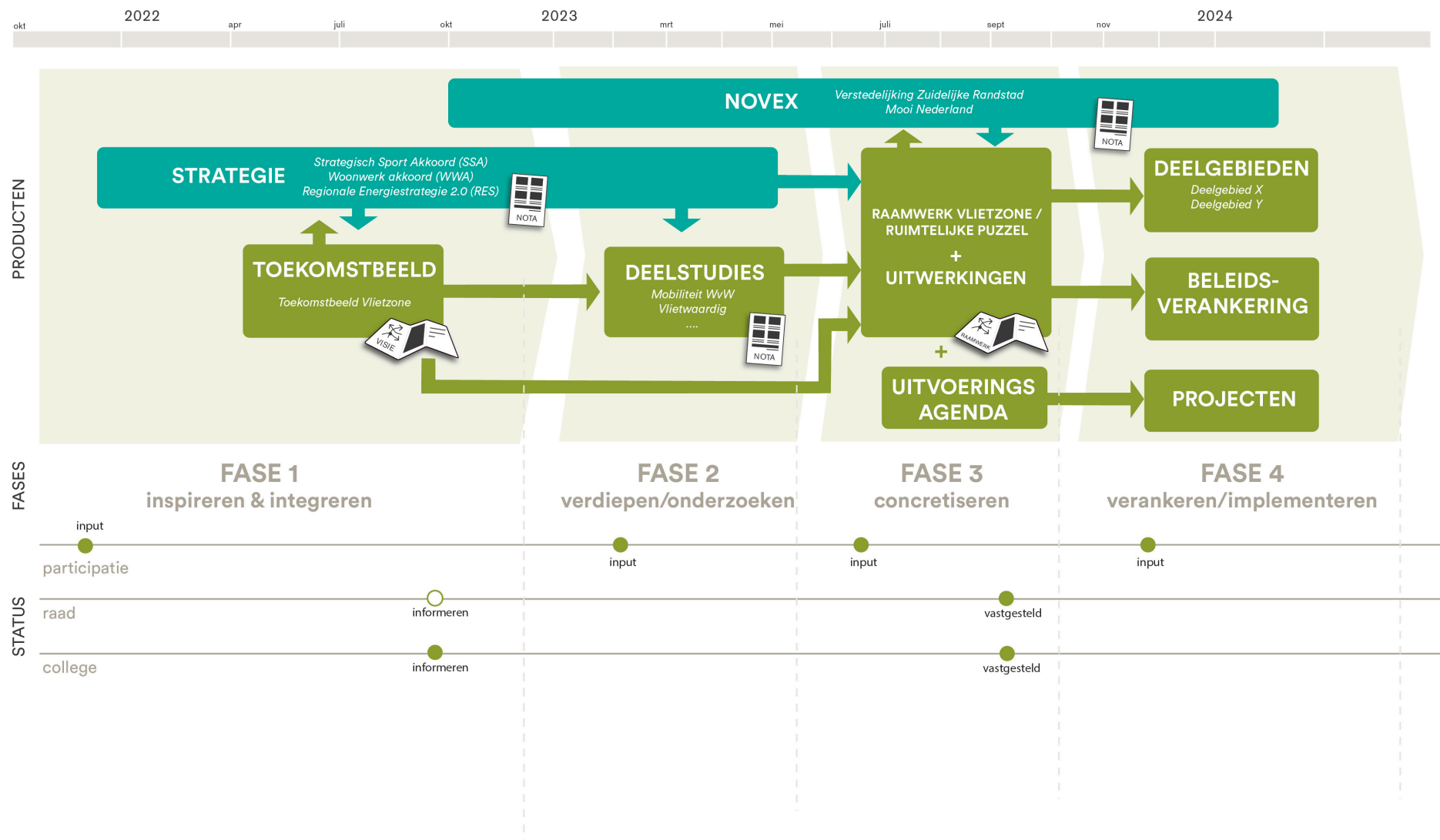
de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) samenwerken. Voorafgaand aan dit rapport heeft deze groep geïnvesteerd in overleg met deze diverse overheden om hun beleid, wensen en ambities boven tafel te krijgen.

In de projectgroep is de richting van de visie gestroomlijnd, zijn nieuwe beleidsinzichten ingebracht en is de visie getoetst aan de hand van belangen van de overheden.

Dit document is besproken in de stuurgroep en zal terugkeren op de agenda van de stuurgroep in de maand juni om definitieve keuzes te maken.

In de werkgroep, een kleiner gremium bestaand uit een compacte groep van ambtenaren van de provincie, de gemeente Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg, is de opgave verder verkend, het proces voorbereid en de tussenproducten besproken.

Naast de relatie met de verschillende overheden is dit proces ook een mogelijkheid om te gaan inves-

Voorstel vervolproces Vlietzone

teren in de diverse groeperingen die actief zijn in het gebied, zoals daar onder andere zijn:

- Vlietzoom Alliantie (bestaande uit een alliantie van Bewonersvereniging Park Leeuwenbergh, Stichting Meyvliet, De Haagse Golfvereniging Leeuwenbergh en Bedrijven Belang Westvliet);
- Vereniging Houdt Vlietrand Groen;
- Wijkvereniging Oud Voorburg;
- Wijkvereniging Oud-Zuid Leidschendam;
- Bewonersgroep Windturbine Vlietzone;
- Vereniging Vrienden van Vlietland;
- Belanghebbenden die niet georganiseerd zijn, maar wel wonen, werken en/of gebruik maken van de Vlietzone.

De wensen en ambities van deze gebiedspartijen zijn vooraf aan dit rapport verzameld. Ook hebben zij meegedacht in een (online) gebiedstafel.

1.6 VERVOLGSTAPPEN

Dit toekomstbeeld is de eerste stap naar een integraal toetsingskader voor de Vlietzone. In het schema hiernaast wordt het toekomstbeeld in het grotere geheel geplaatst. Het laat de samenhang tussen dit rapport en andere beleidsdocumen-

ten zien. Ook geeft het globaal weer wanneer er geparticipeerd wordt, wanneer zaken worden vastgesteld en wat de globale tijdlijn is.

Het toekomstbeeld voor de Vlietzone is een inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen en verdere uitwerkingen (fase 1 ‘inspireren & integreren’). Deze wordt vervolgens verder uitgediept d.m.v. verschillende deelstudies (fase ‘verdiepen/ onderzoeken’), waarna het mogelijk is de ruimtelijke uitwerking inclusief een uitvoeringsagenda (fase ‘concretiseren’) voor de Vlietzone op te stellen. Daarna kan de ruimtelijke uitwerking verankerd worden in gemeentelijk en ander beleid en kunnen deelgebieden worden uitgewerkt (fase ‘verankeren/implementeren’). Verschillende onderzoeken en rapporten hebben invloed op het proces (‘strategie’ en ‘Novex’).

1.7 OPBOUW VAN HET RAPPORT

De studie begint vanuit een bondige gebiedsanalyse (analyse van de verschillende relevante lagen en een analyse van de kwaliteiten en knelpunten) en een samenvatting van het beleid van de verschillende overheden en de wensen en ambities van de

gebiedspartijen. Deze analyses vormen de basis voor het formuleren van de algemene ambities (hfst 2).

Het toekomstbeeld voor de Vlietzone wordt geschetst met vijf essentiële dragende principes voor de Vlietzone. Deze verbeelden de belangrijkste uitgangspunten en ambities voor het toekomstbeeld van alle Vlietzone. Ook is een eerste aanzet voor randvoorwaarden of spelregels opgesteld, waar toekomstige ontwikkelingen op getoetst kunnen worden (hfst 3).

Vervolgens wordt een doorkijk richting de uitwerking van het toekomstbeeld beschreven. Aan de hand van 7 thema’s wordt het verder ontrafeld in meer specifieke uitgangspunten en maatregelen (hfst 4).

Tot slot worden de inzichten die met het opstellen van het toekomstbeeld zijn verkregen vertaald naar aanbevelingen (hfst 5).

In het bijlagenboek zijn de uitgebreide gebieds- en beleidsanalyses opgenomen die ten grondslag liggen van dit rapport.

2. Analyse

De ligging en begrenzing van de Vlietzone

2. Analyse

De Vlietzone herbergt een schatkamer aan groen, blauw, cultuurhistorie en open landschappen, op korte afstand van dichtbevolkt stedelijk gebied.

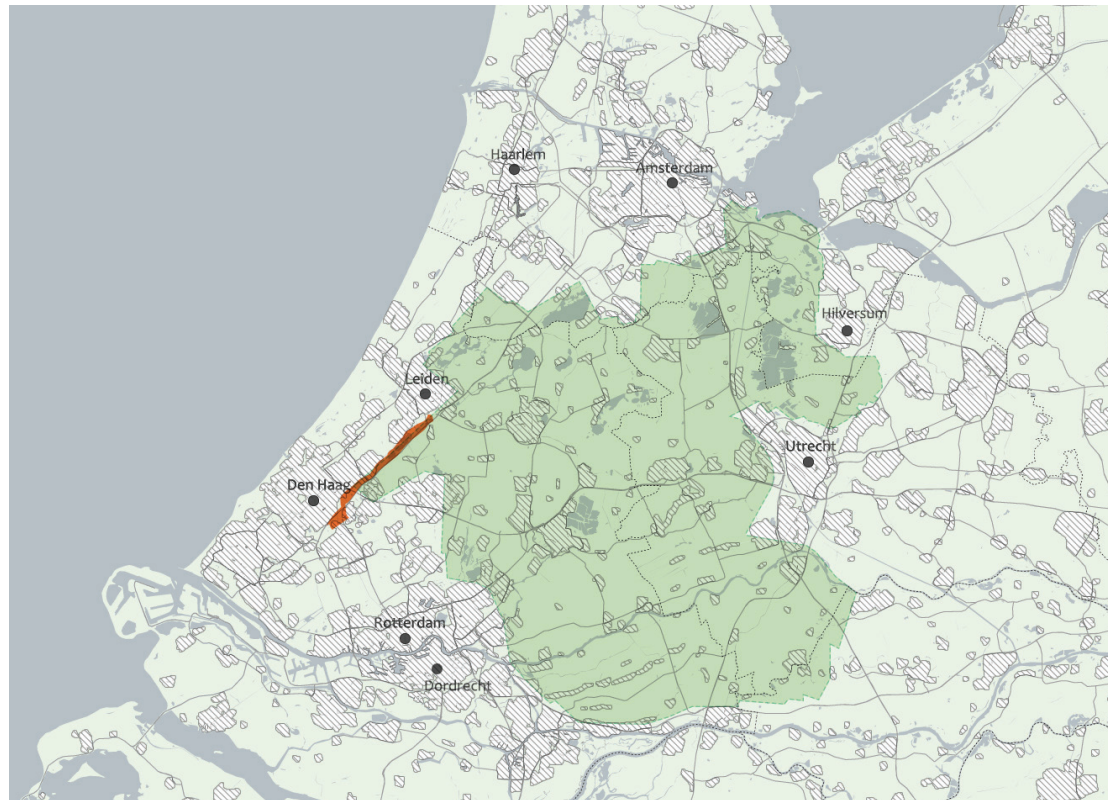
2.1 GEBIEDSANALYSE

Ligging en context

De Vlietzone ligt op de rand van het Groene Hart en het duingebied tussen Den Haag en Leiden. De Vliet zelf vormt de scherpe grens tussen het lage veenweidelandschap en de hoger gelegen strandwallen.

De Vlietzone is het gebied langs het water van de Vliet tussen Delft en Leiden. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de Vliet en ten zuiden van de A12 door de A4. Aan de oostzijde vormen de A4 en de A13 de begrenzing. Noordwestelijk vormen de Oude Rijn en de Nieuwe Rijn de grens. In het zuidwesten wordt de Vlietzone besloten door de gemeentegrens van Rijswijk.

Hierdoor ligt de Vlietzone in 4 gemeenten, in de beheergebieden van de waterschappen Rijnland en Delfland, en grenst daarnaast aan drie andere gemeenten (Delft, Voorschoten en Zoeterwoude).

De Vlietzone in de context van de Randstad en het Groene Hart

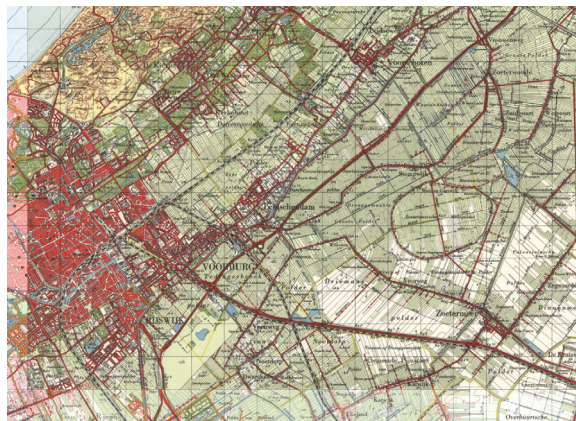

1900

Kenschets Vlietzone

De Vliet werd rond de 12e eeuw gegraven als ontwateringskanaal, op de grens tussen hoog en laag, tussen droog en nat. Het vormde ook de verbinding tussen de Oude Rijn en de Schie. Het ligt deels op de zelfde plek als 'het kanaal van Corbulo' die gegraven is de door de Romeinse keizer Claudius en maakt daarmee onderdeel uit van de Limes. Ook is de Vliet in de 17e eeuw als trekvaart in gebruik geweest met de bijbehorende jaagpaden. Vervolgens is de Vliet in de 17e eeuw erg in trek geweest bij welgestelde stedelingen om buitenplaatsen te stichten.

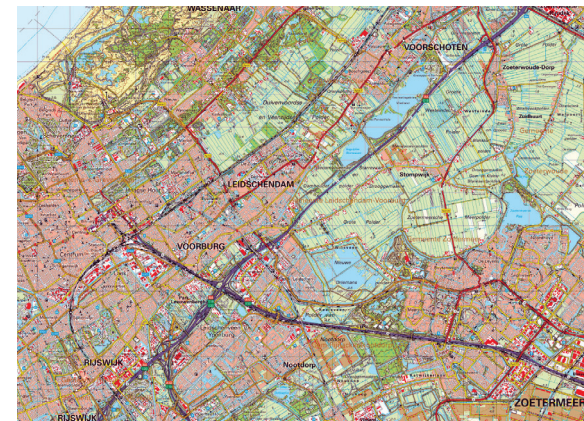
De Vlietzone wordt gekenmerkt door deze historische lijnen, parallel gelegen aan zee. Dit patroon komt ook terug in de, van west naar oost gelegen nieuwe lijnen: de Rijksstraatweg (N44/A44), de Veurseweg/Leidseweg en de A4. Kenmerkend zijn ook de kamstructuur van de haaks hierop staande wegen en vaarten, waaronder de Kniplaan, de Europaweg en de Haagse Trekvllet.

1960

Thans is de Vliet een belangrijke vaarroute in Zuid-Holland, zowel voor de beroepsvaart als de pleziervaart. Ook is de Vliet voor velen hun directe woon-, leef- en werkomgeving. Zo vormt de Vliet met bijbehorende wegen voor velen een dagelijkse route naar het werk of een route die in de vrije tijd gebruikt wordt ter ontspanning.

De Vliet kent vele gezichten. Het gedeelte tussen Leiden en Leidschendam is een relatief open en landelijk gedeelte. Net ten zuiden van Leiden wordt gewerkt aan de Rijnlandroute (N434) met een tunnel onder de Vliet, als verbinding tussen de A4 en de A44. Landschappelijk wordt de impact van deze verbinding zoveel mogelijk beperkt. Vervolgens ligt er een gedeelte dat vroeger deel uitmaakte van een rijksbufferzone (gedeelte ook de Duivenvoordecorridor). Dit deel wordt gekenmerkt door zichten over het landschap, recreatieplassen en een vogelpas. Aan de oostzijde liggen hier de Vlietlanden en de vogelpas Starrevaart tussen de A4 en de Vliet. Voor de Vlietlanden zijn diverse ontwikkelingen gaande om het recreatief

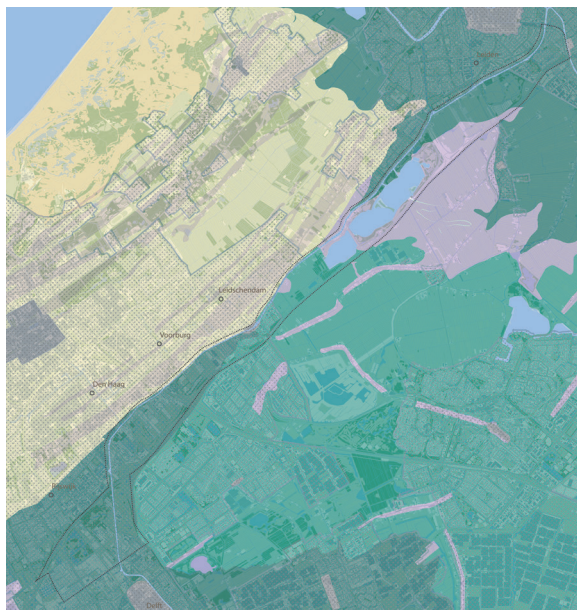
2020

product te verbreden (toevoegen van recreatiewoningen). Vanaf Leidschendam raakt de Vliet meer ingekapseld door de stad. Vanaf hier is ook de hele westoever in principe stedelijk ontwikkeld door grotendeels woningbouw, een beetje bedrijvigheid en soms een groene oases (meest buitenplaatsen of voormalige buitenplaatsen) zoals Rosenberg, Eemwijk, Rust en Vreugd, Middenburg, Voormalige ziekenhuis, Arentsburg en Hoekenburg. De oostoever laat een meer divers beeld zien. Hier is een mix van weilanden, buitenplaatsen en voormalige buitenplaatsen, woonwijken, bedrijventerreinen, pretpark en sportcomplexen zichtbaar.

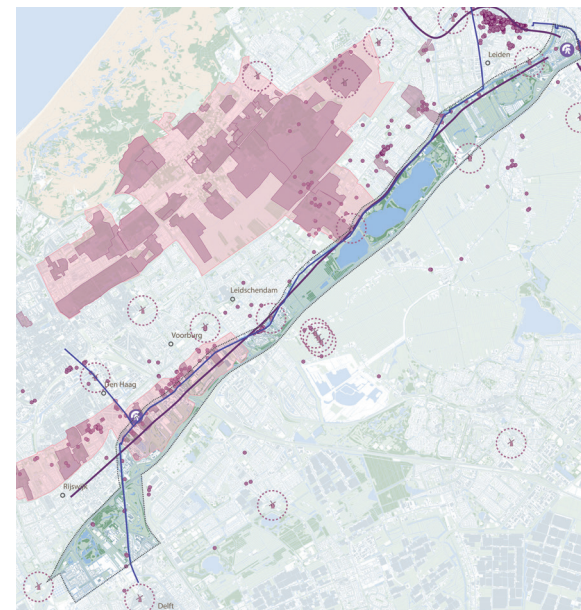
Het gebied ligt nu tussen snelwegen en het stedelijk weefsel van Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Leiden. Hierdoor is de omgeving van de Vlietzone steeds verder dichtgegroeid en is de groene en cultuurhistorische kwaliteit afgenomen. Toch is het gebied, ondanks de stedelijke druk en misschien wel dankzij de ligging tussen de snelwegen en de Vliet, nog steeds een gebied met een groen en open karakter.

Legenda: Cultuurhistorie

- Landgoedbiotoop: Instandhouden en verbeteren landgoed- en kasteelbiotopen.
- Landgoedzone (Cultuurhistorische Hoofdstructuur): behouden en verbeteren kroonjuwelen cultureel erfgoed.
- ✎ romeinse forten
- kanaal van Corbulo (vermoedelijk tracé)
- ⚙ windmolen & molenbiotoop
- ⦿ rijksmonumenten
- historisch jaagpad

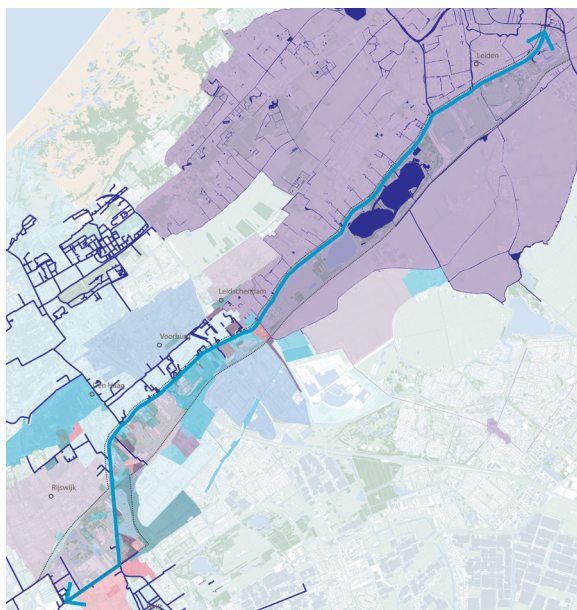
Ondergrond: op de overgang tussen strandwallen en -vlakten landschap en het veenweidelandschap

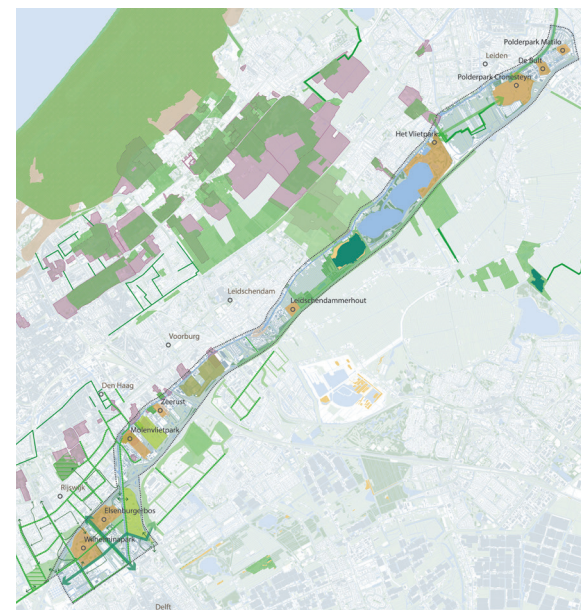
Cultuurhistorie: 3 erfgoedlijnen (voor grotere kaart: zie bijlagenboek)

Legenda: groengebieden en ecologische structuren

- bestaande en nieuwe natuur
- waternatuurgebied
- ecologische verbinding
- moeras
- agrarisch gebied
- sportterrein met natuur als dubbelbestemming
- park
- rietland
- duinen
- landgoedbiotoop

Waterstructuur: verschillende peilgebieden, boezemwater en de Vliet als ruggengraat van het systeem

Groengebieden en ecologische structuren (voor grotere kaart: zie bijlagenboek)

Ondergrond

De Vlietzone ligt op de overgang van drie landschappelijke systemen:

- Het Gantelsysteem: het intergetijdengebied aan de binnenzijde van de duinen met kreken en kreekruggen;
- Het landschap van strandwallen (oude duinen) en strandvlakten. De Vliet vormt de scherpe grens tussen dit landschap en het volgende. Dit landschapstype wordt aan de noordzijde, haaks op de kust, 'doorsneden' door de Oude Rijn;
- Het centrale Holland-Utrechtse veenmoeras, het latere veenweidelandschap van het Groene Hart.

In het zuidelijk deel van de Vlietzone bestaat de bodem uit zware zeekleigronden. Verder naar het noorden is de bodem eerst zandiger en moerig, terwijl rond en ten noorden van Vlietland de bodem uit veen bestaat.

Cultuurhistorie

De Vliet wordt gekenmerkt door een drietal cultuurhistorische lijnen.

- *Limes*: De Romeinen hebben met het Kanaal van Corbulo de basis gelegd voor de latere Vliet. Ten noorden van de Vliet, nu Voorburg, lag het Forum Hadriani een voormalige Romeinse stad. In het Leidse deel van de Vlietzone liggen de resten van een castellum. Het Kanaal van Corbulo is onderdeel van de Limes (sinds 2021 op de UNESCO Werelderfgoedlijst).
- *Trekvaart*: De Vliet was lange tijd onderdeel van het netwerk van trekvaarten in Zuid-Holland. Onderdeel van de infrastructuur was niet alleen de watergang, maar ook de jaagpaden, bruggen, tolpoorten en wachthuisjes.
- *Landgoederenzone*: De buitenplaatsen in de Vlietzone zijn onderdeel van de Landgoederenzone Zuid-Holland. De meeste landgoederen en buitenplaatsen zijn gesticht op natuurlijke verhogingen in het landschap. De buitenplaatsen waren goed bereikbaar via de Vliet en liggen meestal op de zandige westoever, met enkele op de oostoever.

Water

De ruggengraat van het watersysteem is de Vliet: het zorgt voor de aan- en afvoer van (regen)water. De Vlietzone kent verschillende peilgebieden, met een aanzienlijk verschil tussen polderpeil en boezempeil. De Vliet heeft een asymmetrische oeveropbouw met de Vliet op de grens van zand (west) en veen (oost). Op de oostoever liggen nu de Vlietwegen en zijn veelal verhard. De westoever heeft op de meeste plekken een groener karakter.

Groen en ecologie

De Vlietzone heeft betekenis als ecologische verbinding: het vormt één van de belangrijkste groenstructuren evenwijdig aan de kust. Het gebied kent grootschalige en diverse groengebieden: de parken in Rijswijk, Den Haag en Leiden, de buitenplaatsbossen, de volkstuinten, de open poldergebieden, Vlietland, etc. Haaks op de Vlietzone, ter hoogte van het polder gebied van Leidschendam-Voorburg, ligt de ecologische verbinding tussen de duinen en het Groene Hart.

Legenda: ontsluiting

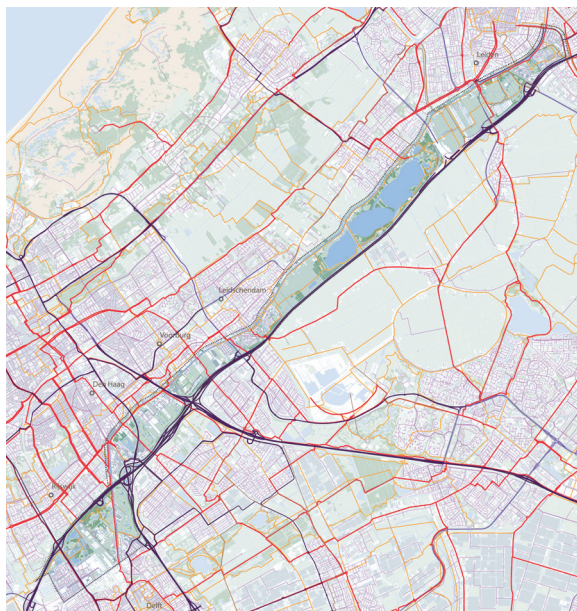
- Autosnelweg
- Regionale weg
- Lokale weg
- Fietsverbindingen
- Wandelroutenetwerk

Legenda: sport en recreatie

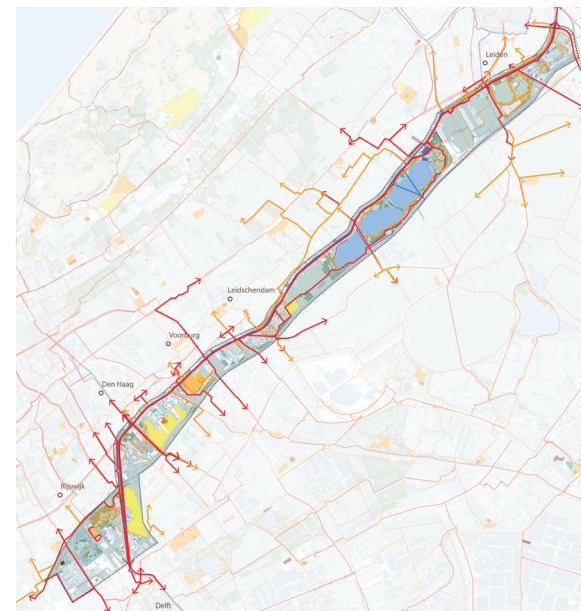
- golfterrein
- sportcomplex
- jachthavens
- metropolitane fietsroutes
- fietsen en skeeleren
- wandelen en rennen
- watersport en roeien

Legenda: werken en wonen

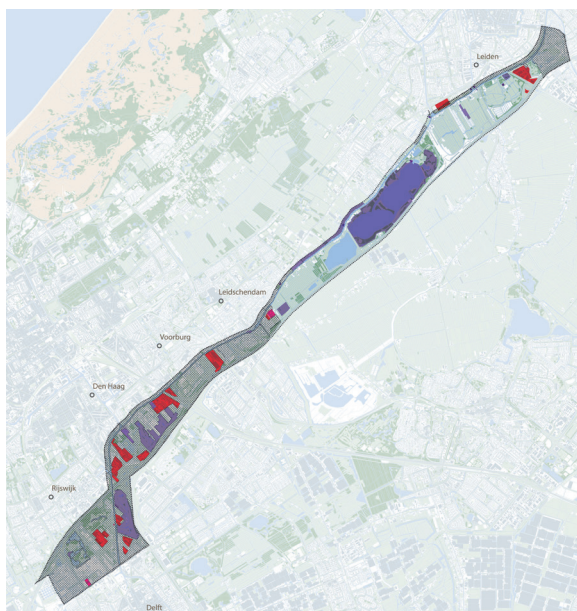
- bedrijfsterrein en kantoren
- winkels
- recreatie
- woongebied

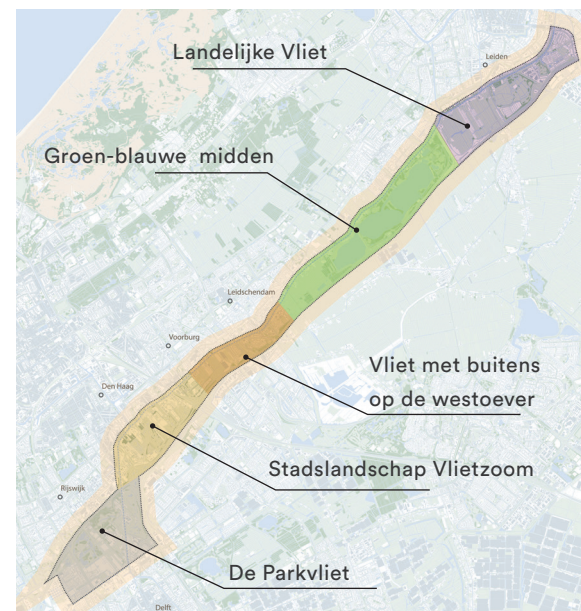
Verkeer en vervoer (voor grotere kaart: zie bijlagenboek)

Sport en recreatie

Woon- en werkgebieden

Sfeergebieden

Verkeer en vervoer

De ligging aan A4 en A12 verschaft de Vlietzone een welhaast optimale bereikbaarheid. Tegelijkertijd maken deze wegen op een lager schaalniveau het gebied juist zeer onbereikbaar en hebben deze voor een fragmentatie van het kleinschalige landschap gezorgd.

Er zijn verschillende plekken om de Vliet over te steken, vaak bedoeld voor verschillende soorten verkeer. Via het openbaar vervoer is het gebied slecht bereikbaar.

Sport en Recreatie

De Vlietzone heeft een belangrijke recreatieve functie. Het gebied heeft grote groene gebieden, die een prettige omgeving vormen voor sport en ontspanning. Ook veel 'formele' sport- en recreatieterreinen zijn hier gevestigd, zoals de golfbanen, tennisbanen, sportpark Westvliet, en recreatiegebied Vlietland.

De Vlietwegen worden veel gebruikt door fietsers maar zijn minder toegankelijk voor de wandelaar. Veel wandel- en fietsverbindingen kruisen de Vlietzone. Binnen de groengebieden liggen goede wandelpaden, maar die staan vaak niet met elkaar in verbinding. De Vliet is ook een belangrijke recreatieve waterverbinding.

Wonen, werken en onderwijs

In de Vlietzone en langs de Vliet wordt al eeuwenlang gewoond, gewerkt en geleerd. De Vlietzone binnen Rijswijk en Den Haag is een mix van kleine woonbuurten en bedrijventerreinen, in het Haagse deel vaak met het gezicht naar de Vliet. Ook in Leidschendam en Leiden liggen woonwijken en een enkel bedrijventerrein binnen de Vlietzone. In Den Haag ligt een middelbare school en in Leiden een basisschool binnen de Vlietzone.

Sfeergebieden

In de Vlietzone kunnen vijf sfeergebieden worden onderscheiden.

- *De Parkvliet:* De Vlietzone binnen Rijswijk heeft een overwegend parkachtig karakter, met het Wilhelminapark, het Elsenburgerbos, het sportpark, de golfclub en een volkstuinencomplex. Er is een mix van wonen en bedrijvigheid direct langs de Vliet, en er wordt met Rijswijk Buiten een grote nieuwbouwwijk ontwikkeld.
- *Stadslandschap Vlietzoom:* Dit deel van de Vlietzone kent vele gezichten. De historische buitenplaatsen zijn nog steeds aanwezig. De groene gebieden zijn een fijne omgeving voor

sport en ontspanning. Er is ook veel bedrijvigheid, er wordt gewoond en de nabijheid van de infra (A4, A12 en Rotterdamsebaan) is voelbaar. De Westvlietweg wordt veel gebruikt.

- *Vliet met buitens op de westoever:* Dit gebied ligt in de stedelijke omgeving van Leidschendam. De oevers worden gekenmerkt door een lint van bebouwing, waarbij de westoever een groener karakter heeft, met een afwisseling van bebouwing, buitens en af en toe een insteekhaven.
- *Groen-blaauwe midden:* Hier heeft de Vlietzone een zeer groen karakter. Het zuidelijk deel is een open polderlandschap met agrarische functie. Het gebied is ook waterrijk, door de Vogelplas en de recreatieplas Vlietland.
- *Landelijke Vliet:* De Vlietzone binnen de Leidse gemeentegrens heeft nog deels een landelijk karakter: het polderlandschap van de Oostvlietpolder. Vanaf het lint van de Vlietweg is er afwisselend uitzicht over het polderland en de volkstuinen. Verder richting het noorden ligt het Polderpark Cronesteyn, een bedrijventerrein en een woonwijk.

Slagenlandschap tussen Leidschendam en Vlietland

Buitenplaats Hoekenburg, Voorburg

Ruimte in de polder tussen Leidschendam en Vlietland

Kwaliteiten

De Vliet en oevers

De Vliet wordt gekenmerkt door de grote levendigheid op het water, zowel door recreatieve- als binnenvaart. Het water vormt een ensemble met beide oevers, waar vroeger de jaagpaden lagen. Deze worden gekenmerkt door afwisselend een lint van bebouwing, buitenplaatsen, een groen karakter en open gebieden en soms verscholen doorkijkjes. De Vlietoevers (met name de oostoever met haar Vlietwegen) zijn ook belangrijk als stad-land verbindingen en hebben in deze hoedanigheid een belangrijke recreatieve functie.

Historische verkaveling

Op een aantal plekken in de Vlietzone zijn nog fragmenten van de historische verkaveling te vinden. In dit slagenlandschap is het polderkarakter nog bewaakt gebleven. De Vliet was de ontginningsas en vanuit daar is de polder verkaveld. De lange slagen worden beëindigd door de achterwetering die min of meer parallel ligt aan de

A4. Waar de verkaveling verdwenen is, is vaak de hoofdrichting haaks op de Vliet nog aanwezig als ordenend principe.

Gelaagd landschap met historisch perspectief

Het landschap is het resultaat van een eeuwenlange ontwikkeling. Elke periode heeft zijn eigen sporen achtergelaten, die in meer of mindere mate nog steeds leesbaar zijn. Het resultaat is een rijk landschap, waarbij de buitenplaatsen en de historische verkaveling nog het meest in het oog springen.

Unieke groenblauwe gebieden

In de gehele Vlietzone liggen veel en diverse groene gebieden. Deze staan in meer of mindere mate met elkaar in verbinding. Samen vormen ze een unieke groenblauwe structuur in een sterk verstedelijkt landschap. De groene gebieden zijn o.a.:

- Trekvliet
- Tedingerbroekplas
- Wilhelminapark
- Elsenburgerbos

- Pasgeld
- Groene gebieden in Vlietzoom (oa. Molenvlietpark, tuincomplexen)
- Vlietland
- Oostvlietpolder
- Polderpark Cronesteyn

Visuele ruimte

In de Vlietzone is er sprake van open ruimtes.

Op een grotere schaal is dit de polder tussen Leidschendam en Vlietland en de Oostvlietpolder. Hier kun je vanaf de Vliet nog ver van je af kijken: de historische doorzichten vanaf de Vlietoevers over het slagenlandschap.

Ook binnen het stedelijk weefsel van Rijswijk en Den Haag is er juist in de Vlietzone nog open ruimtes aanwezig.

Veelkleurig en contrastrijk

Binnen de Vlietzone heeft zich een breed pallet aan functies ontwikkeld, te weten: golfbaan, bedrijventerrein, woonwijk, buitenplaats, rangeerterrein, sportveld, attractiepark, volkstuin, recre-

Recente ontwikkelingen Vlietzone (Molenvlietpark en Drievliet)

atiegebied en weiden). Er is in het gebied dus veel te zien en het dient vele functies in de regio. Dit maakt het ook een contrastrijk gebied.

Recreatief rijk gebied

Veel stedelingen in de regio gebruiken de Vlietzone op enigerlei wijze om in hun recreatieve behoeften te kunnen voorzien. De Vlietwegen vormen een belangrijke doorgaande fietsroute (van Rotterdam naar Leiden). Ook de vaarweg zelf wordt recreatief veel gebruikt. De buitenplaatsen zijn, soms nog onderbelichte, recreatieve trekkers. Ook is er plek voor verschillende sporten in het gebied.

De vraag naar recreatie en sport zal in de toekomst alleen maar toenemen: door verschillende woningbouwplannen in Rijswijk, Den Haag, Leidschendam en Leiden zullen er binnenkort alleen maar meer mensen in de buurt van de Vlietzone wonen.

Schakelzone in de stad

In de Vlietzone is bijna overal de stad nabij. Met name in het zuidelijk deel zijn er doorzichten naar

Recreatiegebied Vlietland

de centrumbebouwing van Den Haag en liggen er korte lijnen naar de stad.

Deze relatie uit zich ook in de veelheid aan stedelijke functies welke in het gebied een plek hebben gevonden. Het gebied fungeert in zekere zin opnieuw als 'buitenplaats', als 'buiten' voor de stedeling.

Daarnaast lopen meerdere verbindingen, tussen stad en land, maar ook binnen de stad voor woon-werkverkeer, dwars door de Vlietzone. Met een betere ontsluiting (over de snelwegen) zouden bestaande barrières geslecht en het gebied beter benut kunnen worden.

Divers woon- en werkgebied

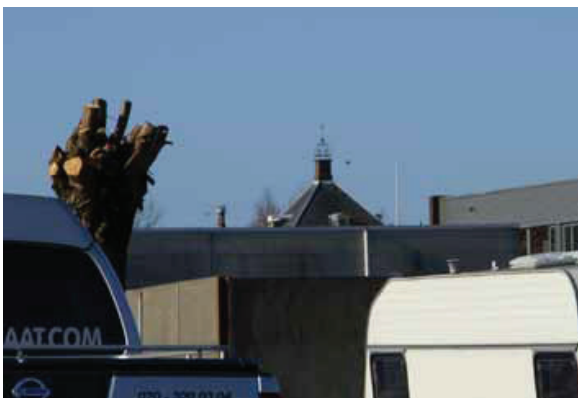
De Vlietzone kent ook een divers aanbod aan wonen en werken. De Vliet wordt gekenmerkt door een lint van bebouwing, vaak aan beide zijden. Soms zijn dit boerderijen, soms woonwijken, soms vrijstaande woningen met eigen vaart. Verschillende bedrijventerreinen zijn er gevestigd,

Fietzers langs de Vliet

en ook de sport- en recreatieve functies bieden werkgelegenheid.

De bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economie van het gebied. Met name de terreinen Westvlietweg 1 t/m 4, het NS terrein en het CEVA zijn grote terreinen in de Vlietzone. De ruimtelijke kwaliteit van deze terreinen is relatief beperkt. Het unieke historische karakter van de Vliet staat hieronder spanning en de terreinen zijn veelal slecht doorwaadbaar, hetgeen de bruikbaarheid voor recreant beperkt maakt.

Slechte zichtbaarheid van buitenplaatsen

Ontbreken van wandelpad langs de Vliet

Vlietwegen worden erg veel gebruikt door fietsers

Knelpunten

Leesbaarheid historie staat onder druk

De Vlietzone kent een rijke geschiedenis, maar deze is nog slecht deels leesbaar en beleefbaar. De Romeinse periode (Limes, kanaal van Corbulo) en de vroege Middeleeuwen (slagenlandschap) hebben hun sporen achtergelaten, maar hun invloed op de landschapsontwikkeling is niet meer goed leesbaar. De slagenverkaveling is op veel plekken verdwenen.

Het aantal buitenplaatsen in het gebied is sterk gereduceerd. De buitenplaatsen die resteren, hebben vaak aan monumentaliteit ingeboet. Het huis is er nog wel, maar de omgeving heeft haar allure verloren, de tuin is vaak nog maar deels en in sterk vereenvoudigde vorm aanwezig en zichtlijnen op het huis zijn dichtgezet.

Menging van verkeerssystemen

In de Vlietzone zijn tal van functies gehuisvest (wonen, bedrijvigheid, extensieve en intensieve recreatie). Deze trekken ieder hun eigen type verkeer

aan, die wel allemaal gebruikmaken van hetzelfde systeem: de Vlietwegen (Westvlietweg/Vlietweg/Oostvlietweg). De leidt tot conflicten: ruimtelijk, in gebruik en in veiligheid.

Zo trekt de bedrijvigheid in de Vlietzone veel zwaar verkeer aan. Maar vaak ontbreken er op dezelfde plekken voorzieningen voor wandelaars, waardoor deze gedwongen zijn om het al drukke fietspad te gebruiken.

Daarnaast wordt de route steeds meer gebruikt als sluiproute door verkeer dat de files op de A4 probeert te vermijden.

Intern slecht ontsloten, matige bereikbaarheid

Door de ligging langs de A4 en de doorsnijding van de A12 lijkt het gebied op bovenlokaal niveau goed bereikbaar.

Op een schaalniveau lager is dit helaas niet het geval. Vanuit de stad is het gebied vaak slecht bereikbaar. De A4 en A12 zijn stevige barrières. Ook het beperkt aantal bruggen over de Vliet draagt hieraan bij.

Daarnaast is het gebied intern slecht ontsloten en is het in kamers ingedeeld. Veel paden en wegen lopen dood: zo stuiten ze vaak op gesloten hekken door privéterreinen. Alleen de (veelgebruikte, soms onveilige) Vlietwegen vormen een verbinding tussen het zuidelijk en noordelijk deel van de Vlietzone.

Matige recreatieve bereikbaarheid en gebruik

Zoals eerder beschreven vormt de route langs de Vliet een belangrijke recreatieve verbinding, van Rijswijk naar Leiden. Dwarsverbindingen, dus de toegang tot deze route, zijn schaars vanwege het beperkte aantal bruggen over de Vliet. De Vlietzone zelf is hierdoor ook matig bereikbaar, waardoor deze niet optimaal wordt gebruikt door de recreant.

Veel claims, ruimtegebrek

De Vlietzone wordt ook gekenmerkt door de vele, verschillende, ruimtelijke claims die op het gebied liggen. Het is een divers gebied, waar vanuit verschillende partijen en thema's wensen voor zijn:

Ontwikkelingen dragen niet bij aan collectieve kwaliteit

woningbouw, uitbreiding bedrijvigheid, verbreding en uitbreiding infrastructuur (zoals de A4 en tramremise), uitbreiding volkstuinen, recreatieve functies, sportfaciliteiten, etc.

Continuïteit van Vliet verstoord

De Vliet werd ooit gekenmerkt door een sterke continuïteit met over de gehele lengte een vergelijkbaar profiel, bepaald door de aanwezigheid van een jaagpad. Als je nu over de Vlietwegen rijdt, zie je hoe het profiel voortdurend wisselt. Soms intiem en groen, soms voorzien van brede wegen tot aan het water. Op plekken, zoals bij de jachthaven bij Vlietland, loopt de doorgaande route voor een deel zelfs niet langs de Vliet. Op andere plekken missen goede voorzieningen voor wandelaars, op enkele plaatsen ook niet voor fietsers. Continuïteit mist, waardoor de ruimtelijke kwaliteit onder druk komt te staan.

Lage ecologische kwaliteit

De Vliet dient nu amper als ecologische verbinding en heeft een relatief lage ecologische kwaliteit,

Harde oevers langs de Vliet

vanwege het bebouwde en harde karakter van de oevers binnen de kernen. De groene gebieden langs de Vliet zijn waardevol op zichzelf maar de samenhang ontbreekt.

Ecologische dwarsverbindingen van en naar de Vliet zijn ook beperkt.

Verrommeling, beperkte collectieve kwaliteit

De ontwikkelingen in de Vlietzone van de afgelopen decennia hebben over het algemeen geleid tot verlies aan kwaliteit. Bij nieuwe ontwikkelingen is niet gestuurd op een bijdrage aan een collectieve kwaliteit van de Vlietzone. Voorbeeld van dit soort plekken zijn: de Sligro, het kruispunt A12 en A4 en de tramremise.

Waar kwaliteit werd toegevoegd, ging het met name om private kwaliteit (zoals bij de golfbaan, de volkstuinen en de sportvoorzieningen).

Deels ontoegankelijk

Veel gebieden in de Vlietzone zijn privéterreinen, ze zijn voor 'members only'. Hierdoor lopen veel

Privéterrein in de Vlietzone

paden en wegen dood: ze stuiten vaak op gesloten hekken. Dit maakt dat de Vlietzone deels ontoegankelijk voor de meeste stedelingen.

Overlast van snelwegen

De Vlietzone wordt doorsneden en begrenst door snelwegen. Deze snelwegen geven een finke overlast in het gebied aan fijnstof, visuele impact en geluid.

2.2 BELEIDSANALYSE & ONTWIKKELINGEN

Beleid

De Vlietzone is een gebied dat meerdere gemeenten, 2 regio's en 2 hoogheemraadschappen kent. Elke partij heeft al vele beleidsstukken, voor-nemens, plannen en ambities opgesteld en gepublieceerd.

Binnen de werkgroep, een compacte groep van ambtenaren van de provincie en ambtenaren van de gemeente Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg zijn de treffende beleidsdocumenten verzameld. De hoofdpunten hiervan zijn beschreven in 8 thema's:

- Beleidskaders
- Groen en ecologie
- Water
- Cultuurhistorie
- Wonen en economie
- Verkeer en vervoer
- Sport en recreatie
- Duurzaamheid en energie

De bijbehorende tekst per thema is in het bijlagenboek te vinden. Ook zijn deze resultaten geduid en gecomprimeerd in twee kaarten (op de volgende pagina's te zien).

In het bijlagenboek zijn per partij kaarten gevoegd, met daarin de beleid en ambities die als bron hebben gediend voor de twee kaarten in dit hoofdstuk.

De kaarten en tekst zijn besproken en bijgeschaafd in de projectgroep, een grotere groep van vertegenwoordigers van alle verschillende overheden.

Ontwikkelingen

De Vlietzone wordt gekenmerkt door complexe ruimtevragen: verschillende ontwikkelingen die een claim leggen op de beperkte ruimte in het gebied. Dit zijn bijvoorbeeld: woningbouw Rijswijk Buiten, woningbouw Pasgeld, woningbouw Rijswijk Haven, uitbreiding bedrijventerrein Westvlietweg III, woningbouw STAR, nieuwe locatie rugbyveld Leidschendam-Voorburg, recreatiewoningen Vlietlanden.

Gebiedspartijen

De gebiedspartijen / stakeholders zijn belangrijke partners bij het opstellen van dit toekomstbeeld. De documenten en leidraden van deze diverse stakeholders uit het maatschappelijke veld zijn geduid op verschillende kaarten. Deze zijn toegevoegd aan het bijlagenboek.

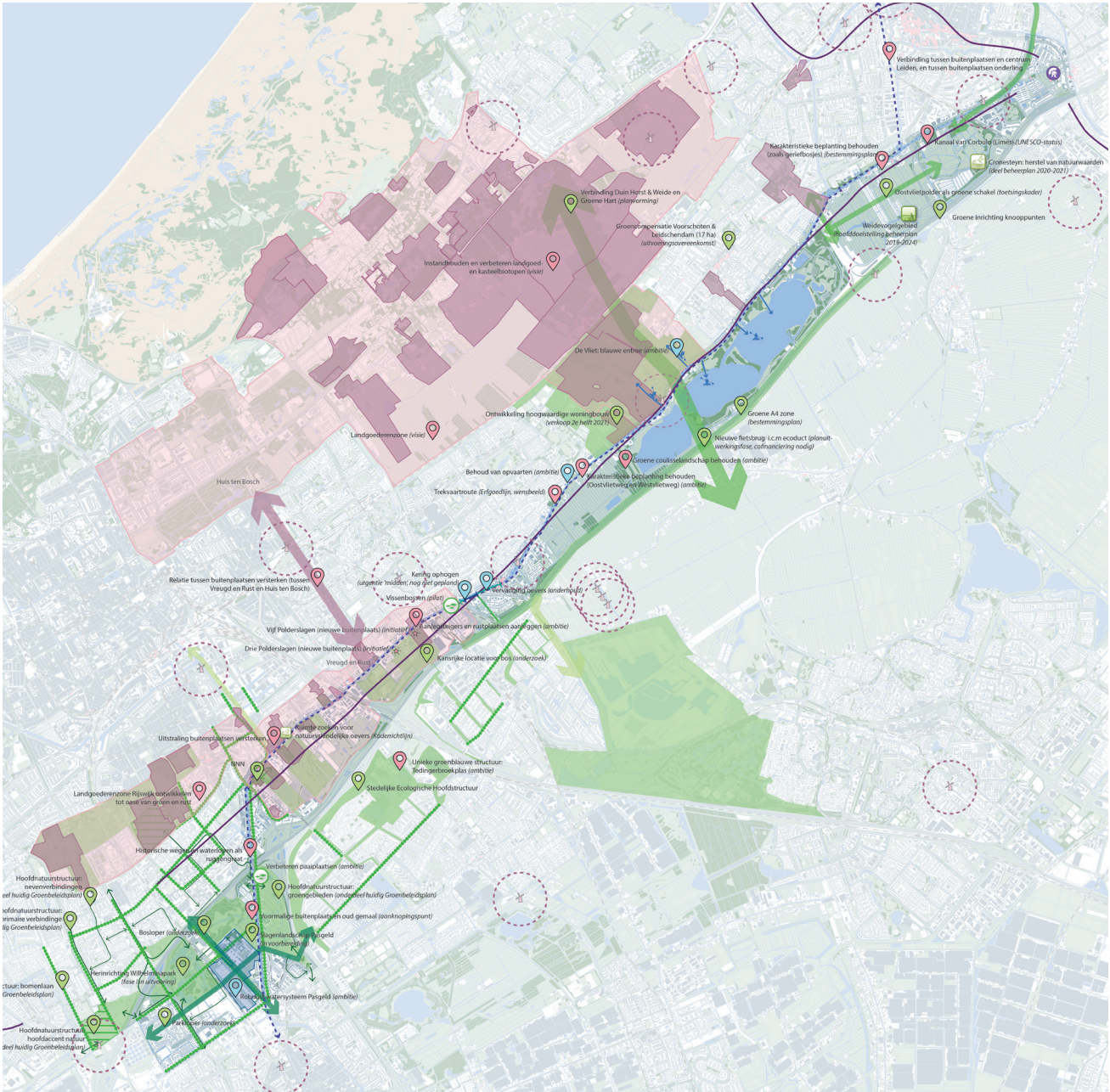
Ook zijn de gebiedspartijen in een participatiebijeenkomst gevraagd om hun visies en gebiedskennis te delen en mee te denken over de ontwikkelrichting / scenario's voor de Vlietzone en de realisatie daarvan. Dit werd besproken in 6 'tafels':

- Klimaat, duurzaamheid, geluid en luchtkwaliteit
- Verkeer
- Ecologie, groen en water
- Cultuurhistorie
- Wonen en werken
- Sport en recreatie

De resultaten van de participatie wordt op hoofdlijnen beschreven en is terug te vinden in het bijlagenboek.

Legenda: Groen, Blauw, Cultuurhistorie

- Groen**
- ↔ groene schakel
 - ↔ park-/bosloper
 - ▬ groengebieden (stedelijke EHS, potentieel bos ,etc.)
 - ▬ landgoederenstructuur in ontwikkeling
 - ↔ hoofdnatuurstructuur, verbinding
 - ▬ hoofdnatuurstructuur, bomenlaan
- Blauw**
- ↔ blauwe schakel (recreatie)
 - ↔ vervanging oevers
 - ↔ kering ophogen
 - ▬ robuust watersysteem (ambitie)
- Cultuurhistorie**
- ↔ relatie buitenplaatsen versterken
 - ▬ cultuurhistorische lijn van hoge waarde
 - molenbiotoop
 - ▬ behouden en versterken landgoed-/kasteelbiotopen
 - ▬ landgoederenzone (visie)
 - ↔ verbinding buitenplaatsen en stad
 - ▬ hoofdnatuurstructuur, bomenlaan

Samenvatting van beleidsplannen van de thema's Groen en ecologie, Water, Cultuurhistorie

Legenda: Wonen, verkeer, sport, duurzaamheid

Wonen en economie

- ontwikkeling wonen
- locatie woon-werk akkoord
- groencompensatie zoekgebied

Verkeer en vervoer

- (recreatieve) routes
- verlenging (recreatieve) routes
- geluidswerende voorzieningen
- verbreding A4
- tramremise
- groene overkluizing

Sport en recreatie

- (uitbreiding) sportvoorziening
- recreatieverbinding
- recreatieterrein
- poort

Duurzaamheid: leidingen

- gasleiding (gerealiseerd)
- warmteleiding (onderzoek)

Samenvatting van beleidsplannen van de thema's Wonen en economie, Verkeer en vervoer, Sport en recreatie, Duurzaamheid en energie

1.
*De Vlietzone als stadslandschap:
ruimte voor ontspanning, sport en
ontsnappen*

2.
*De Vlietzone heeft een sterke
identiteit*

3.
*De Vliet is een groene, blauwe en
recreatieve schakel*

4.
*In de Vlietzone is de groenblau-
we structuur en de biodiversiteit
versterkt*

2.3 AMBITIES

Voordat kan worden beschreven hoe het toekomstbeeld van de Vlietzone eruit ziet (hoofdstuk 3) moeten we ingaan op het 'wat': Wat zijn de ambities voor het gebied?

Op basis van de gebiedsanalyse, de analyse van beleidsstukken en de participatie met stakeholders, zijn algemene ambities geformuleerd die de basis vormen voor het toekomstbeeld.

1. De Vlietzone als stadslandschap: ruimte voor ontspanning, sport en ontsnappen

De Vlietzone is onderdeel van een regionaal landschap dat zich de afgelopen jaren sterk heeft verstedelijkt. De Vlietzone moet daarom juist bijdragen aan ruimte voor ontspanning, sport en ontsnappen aan de stedelijke hectiek: de leefbaarheid van de regio. De intense Vlietzone verzorgt de regio. Dat is de primaire kans voor de Vlietzone.

2. De Vlietzone heeft een sterke identiteit!

Toekomstige ontwikkelingen in de Vlietzone dragen bij aan deze identiteit. Een openbaar toegankelijk en efficiënt (multifunctioneel ruimtegebruik) ingericht landschap is uitgangspunt. De Vlietzone is een gebied waar vooral ruimte is voor groen en water en waar bebouwing spaarzaam en compact is. De Vlietzone is al eeuwen een plek om te wonen en blijft dat. Kleinschalige, zorgvuldig ingepaste woonontwikkelingen versterken de ruimtelijke kwaliteit. De cultuurhistorische en archeologische waarde in het gebied bepalen de toonkleur.

3. De Vlietzone is een groene, blauwe en recreatieve schakel

De Vlietzone vormt een groene, blauwe en recreatieve schakel tussen noord en zuid en tussen oost en west. De Hollandse duinen wordt verbonden met de natuurgebieden zoals de Driemanspolder. Maar ook de lange lijn van de Vliet rijgt vele gebieden aan elkaar. De Vlietzone moet zo ingericht worden dat deze schakelfunctie maximaal vorm

krijgt voor mens en dier. Het vormt de laatste open verbinding tussen het groene hart en de kust (via de Duivenvoorde corridor).

4. De Vlietzone heeft een robuuste groenblauwe structuur en een grote biodiversiteit

De Vlietzone biedt unieke kansen voor het versterken van de groenblauwe structuur tot een robuuste structuur, die aansluit bij de groenblauwe verbinding (bijvoorbeeld bij het Kniplaanviaduct) tussen kust en groene hart. Hiermee wordt de biodiversiteit in het gebied vergroot en versterkt, worden watersystemen robuust en voegen we recreatieve mogelijkheden toe. Ook halen deze doorgaande structuren gebieden uit hun isolement en koppelen ze tot grotere structuren. Kortom: de leefomgeving voor mens en dier wordt versterkt.

5.
*In de Vlietzone is klimaatadaptatie
en een robuust watersysteem het
uitgangspunt*

5. In de Vlietzone is klimaatadaptatie en een robuust watersysteem het uitgangspunt

De Vlietzone moet een stevige bijdrage leveren aan de klimaatadaptatieve uitdagingen waar we voor staan. Klimaatadaptatief moet uitgangspunt zijn voor alle interventies die in het gebied plaatsvinden. De Vlietzone bestaat bij de gratie van het watersysteem. Dit systeem moet robuust worden vormgegeven voor de 21e eeuw. Met meer wateroppervlakte, meer ruimte voor (calamiteiten)berging, meer ruimte voor natuurvriendelijke oevers en veel ruimte om water vast te houden voor drogere tijden (in de polders).

6.
*De Vlietzone is een schatkamer
van cultuurhistorie en archeologie*

6. De Vlietzone is een schatkamer van cultuurhistorie en archeologie.

De Vlietzone maakt deze zichtbaar, waarbaar en vertelt de verhalen van weleer. Nieuwe interventies dragen zorg voor eeuwenoude sporen en laten zich hierdoor inspireren. Herkenbaar is het gebied aan de Vliet en het eeuwenoude verhaal dat hierover verteld kan worden.

7.
*De Vlietzone moet veilig zijn (soci-
ale- en verkeersveiligheid)*

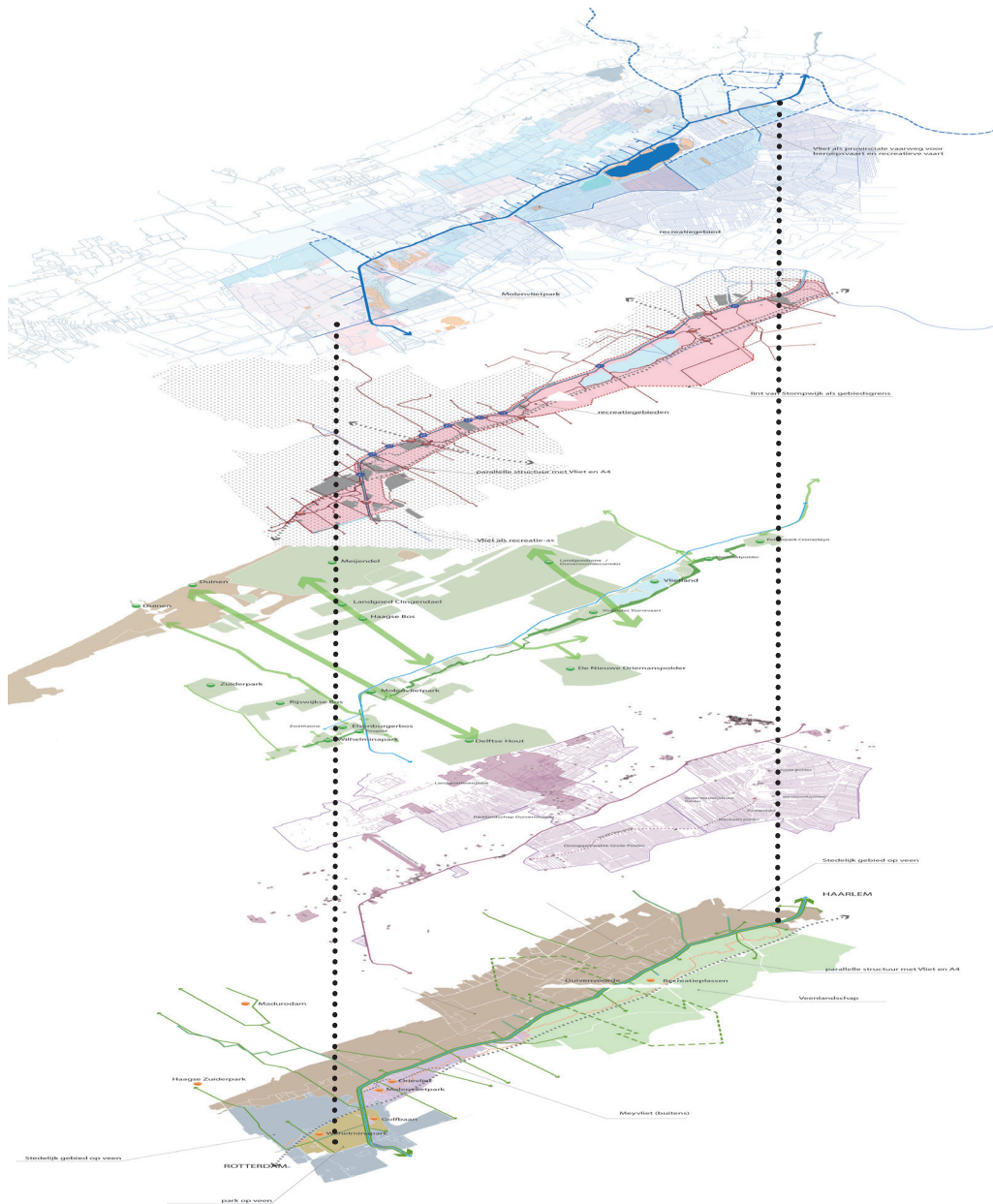
7. De Vlietzone is veilig (sociale- en verkeersveiligheid)

De Vlietzone moet een veilig gebied zijn. Hierbij staat sociale veiligheid hoog op de agenda en moeten alle interventies de sociale veiligheid vergroten. De verkeersveiligheid neemt toe door de drukte van de Vlietwegen af te wentelen en te ontwarren.

3. Toekomstbeeld

De vijf dragende principes tezamen vormen het toekomstbeeld

1.

Robuust watersysteem als sturend principe

2.

Identiteit van de Vlietzone, 'Vlietwaardig'

3.

*Groenblauwe dooradering
(incl. verankering omgeving)*

4.

Cultuurhistorie en archeologie versterken

5.

De Vliet als ruimtelijke drager

3. Toekomstbeeld

In het toekomstbeeld worden de kwaliteiten van de Vlietzone benoemd, gewaardeerd en ingezet voor een robuust beeld voor de toekomst.

Het toekomstbeeld schetst een integraal beeld van wat de Vlietzone in de regio is en kan zijn. Hierin wordt een wenkend perspectief geschetst hoe de Vlietzone de stad kan verzorgen. Dit perspectief wordt beschreven in vijf fundamentele ontwerpprincipes (3.2 Vijf dragende principes), waarna één toekomstbeeld (3.3 Visiekaart) kan worden gepresenteerd. Vervolgens wordt een eerste aanzet voor toetsingscriteria (3.4 Spelregels) voor toekomstige ontwikkelingen geïntroduceerd.

3.1 TOEKOMSTBEELD

In een omgeving waar steden sterk inzetten op verdichting kan de kwaliteit van de leefomgeving onder druk komen te staan. Een gezonde stad heeft ruimte nodig voor verkoeling, biodiversiteit, wateropvang en ontspanning. De Vlietzone kan die ruimte bieden, maar dan moet er wel gekozen worden. De belangrijkste keuze is erkennen dat de Vlietzone die ruimte kan en moet gaan bieden voor de stad.

Het gebied ligt centraal en is daardoor het sluitstuk van de diverse groengebieden in dit deel van de Randstad: de Duivenvoorde Corridor, De Nieuwe Driemanspolder, Midden Delfland, de Zwethzone, de Oude Rijn en de Hollandse Duinen.

De Vlietzone herbergt een schatkamer aan groen, blauw, cultuurhistorie en open landschappen die meer en meer onder druk komen te staan. In het toekomstbeeld worden deze kwaliteiten benoemd, gewaardeerd en ingezet voor een robuust beeld voor de toekomst.

3.2 VIJF DRAGENDE PRINCIPES

Het toekomstbeeld voor de Vlietzone wordt geschetst met vijf essentiële dragende principes voor de Vlietzone die de belangrijkste uitgangspunten en ambities voor het toekomstbeeld van de Vlietzone verbeelden. Voor alle toekomstige plannen en ontwikkelingen moet gelden dat ze ten volle voldoen aan de ontwerpprincipes. Deze principes zijn:

1. Robuust watersysteem als sturend principe
2. Identiteit van de Vlietzone, 'Vlietwaardig'
3. Groenblauwe dooradering
4. Cultuurhistorie en archeologie versterken
5. Vliet als ruimtelijke drager

Legenda: Robuust watersysteem

↔ Vliet

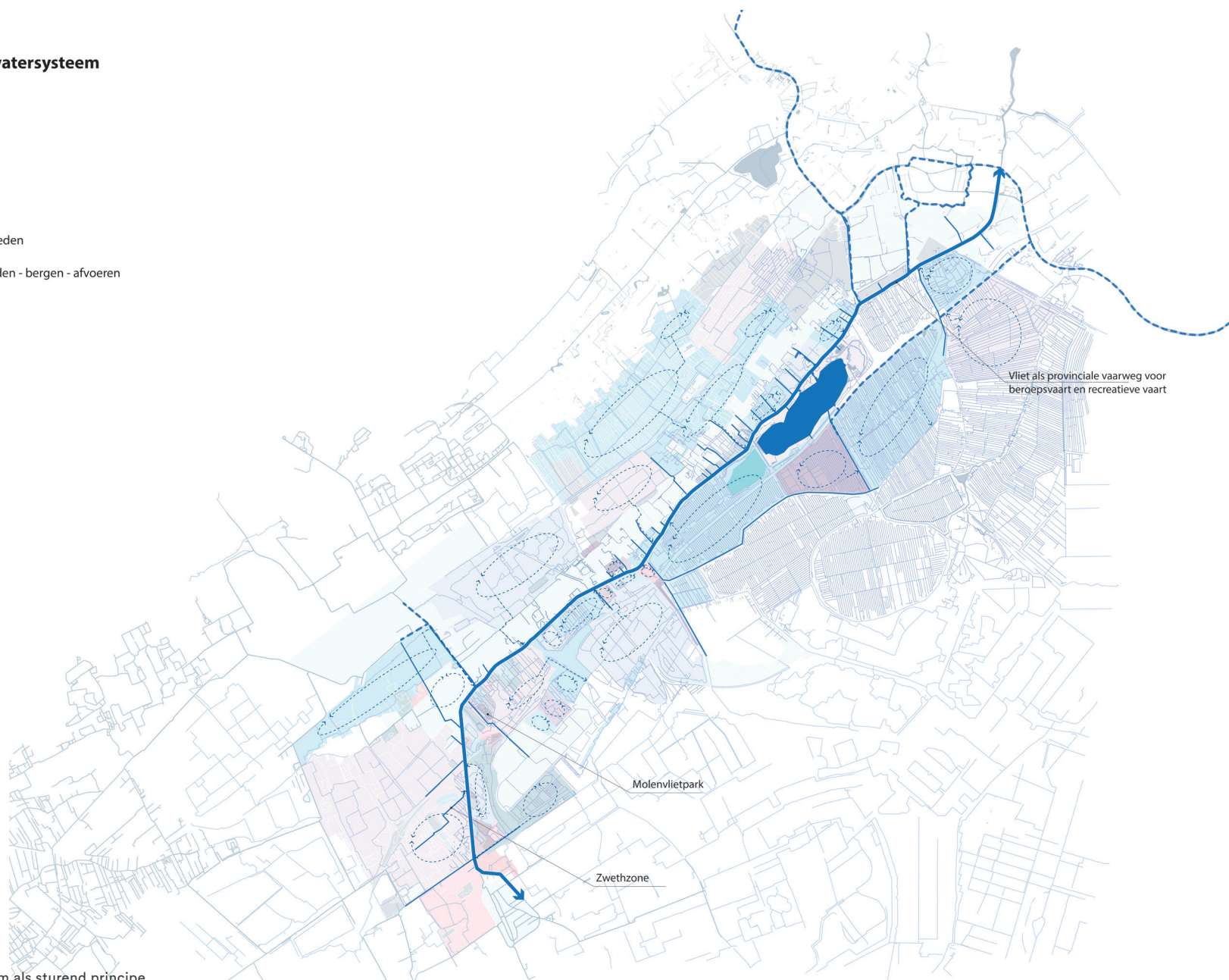
■ Vliet

--- hoofdvaarweg

— wateraansluitingen

■ verschillende peilgebieden

○ polder: water vasthouden - bergen - afvoeren

Kaart: Robuust watersysteem als sturend principe

Recreatievaart

Molenvlietpark: Calamiteitenberging

Klimaatadaptief bouwen (gebiedsontwikkeling.nu)

Robuust watersysteem als sturend principe

Veilig, beleefbaar en ecologisch waardevol

Aan de basis van een toekomstbestendige Vlietzone staat een natuurlijk, klimaatbestendig watersysteem, opgewassen tegen zowel tijden van wateroverlast als tijden van droogte. In de toekomst wordt het watersysteem steeds meer leidend, aangezien het systeem steeds verder moet worden toegespitst op extremen. Het is zelfs mogelijk dat het op een gegeven moment niet langer mogelijk is om het bestaande watersysteem te handhaven door deze extremen. Hiervoor is een vernieuwde kijk op het watersysteem nodig, wat verder uitgewerkt moet worden.

De Vliet is de ruggengraat van dit systeem: het zorgt voor de aan- en afvoer van (regen)water. De polders gaan meer dienen als 'waterspons': het water wordt langer vastgehouden, geborgen, waarna het (eventueel) wordt afgevoerd. Op een aantal plekken worden calamiteitenbergingen ingericht, in combinatie met natuurontwikkeling en

recreatie. Zo kunnen ze dienen als de 'waterland-goederen' van de toekomst.

Het gehele watersysteem kan natuurlijker worden ingericht, waarbij water, van Vliet tot sloot, ingezet wordt als ecologische verbinding, met respect voor de historische verkaveling. Hiervoor worden meer natuurvriendelijke oevers toegepast. Ook verdwijnt het water (waar mogelijk) niet langer in (onzichtbare) buizen.

Ontwikkelingen in de gehele Vlietzone zullen zich moeten verhouden tot dit toekomstbestendige watersysteem. Klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen is de standaard. Hierbij hoort het treffen van maatregelen tegen wateroverlast en droogte. Slappe bodems, zoals op veel plekken te vinden in de Vlietzone, zijn heel gevoelig voor watertekort.

De nabijheid van water in de gehele Vlietzone is een unieke waarde. De Vliet is de voorkant en het visitekaartje: het is een doorgaande vaarroute voor zowel beroeps- als recreatievaart, van Rotterdam

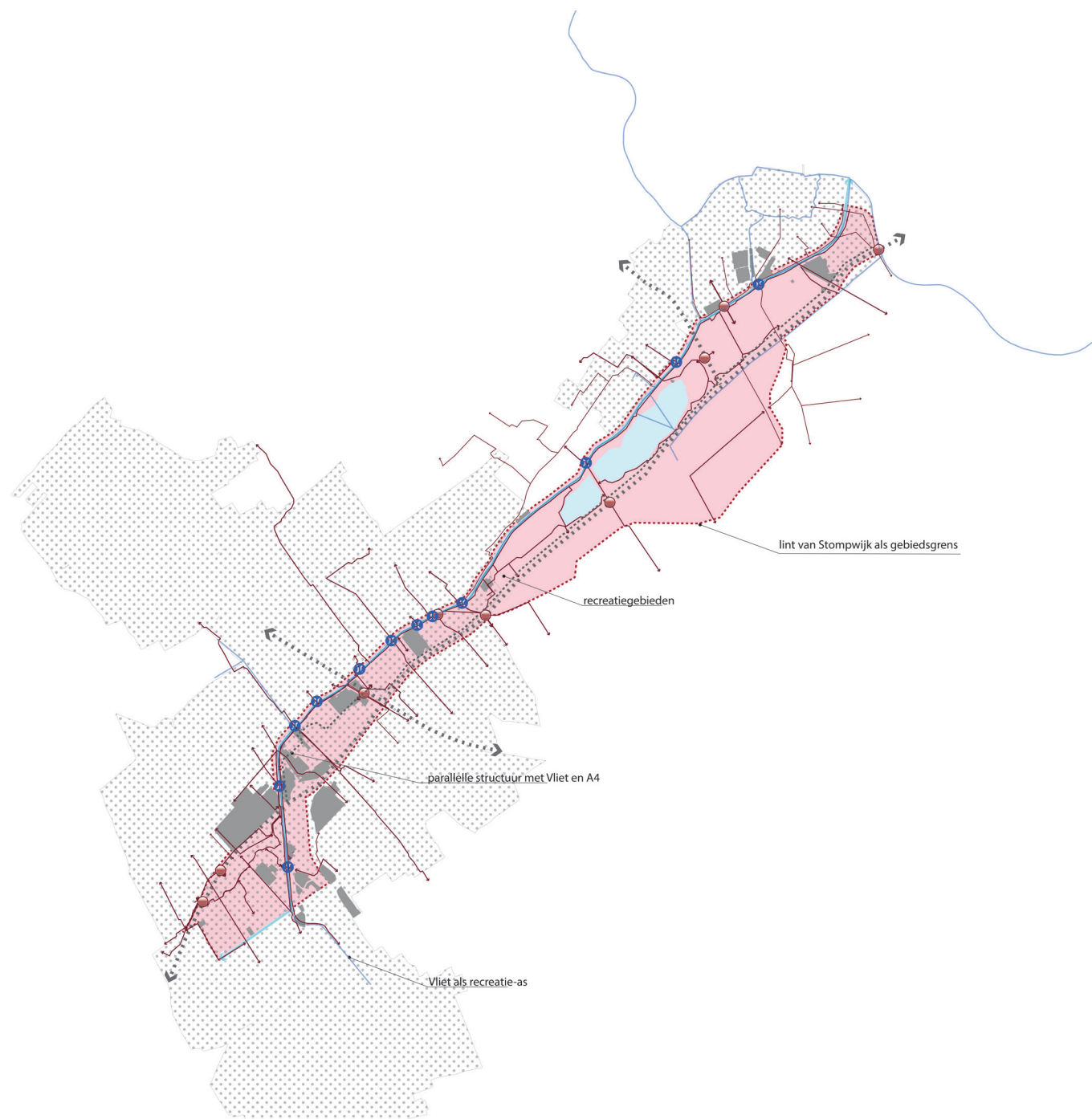
naar Leiden tot aan het Hollands Plassengebied. Vanaf de Vliet zijn er vele recreatieve verbindingen het gebied in.

Raakvlakken met ambities

Legenda: Collectieve kwaliteit

- Vlietzone
- wonen
- werken
- Vliet
- water
- snelweg
- verbindingen
- bruggen
- overkluizing of onderdoorgang

Kaart: Identiteit van de Vlietzone, 'Vlietwaardig'

Wonen met buitenplaats allure

Toegankelijk landschap

Identiteit van de Vlietzone, 'Vlietwaardig'

Esthetisch hoogstaand en met maatschappelijke meerwaarde

De kern voor de identiteit van de Vlietzone ligt in de cultuurhistorische rijkdom van het gebied in combinatie met het groene karakter van het gebied. Dit is nog niet overal beleefbaar: het gebied is lang een tussenstad geweest, waar veel en zeer diverse functies zijn gerealiseerd ten behoeve van de stad.

De Vlietzone kent in de toekomst een collectieve kwaliteit als voorzijde van het gebied, waarbij de identiteit van de Vlietzone overal terugkomt. Dit geeft het gebied meerwaarde; een waarde die mensen willen beschermen en behouden. Hiervoor wordt meer eenheid in uitstraling en kwaliteit gezocht in de gehele Vlietzone. Elke ontwikkeling, herinrichting, renovatie wordt aangegrepen om deze collectieve, Vlietwaardige kwaliteit verder te ontwikkelen.

Een collectieve kwaliteit moet ook goed beleefbaar en bereikbaar zijn: de Vlietzone is een plek voor iedereen! Dit vraagt om zo efficiënt mogelijk om te gaan met ruimte, om zo zoveel mogelijk groen en blauw te kunnen realiseren naast het overige programma (multifunctioneel ruimtegebruik). De Vlietzone is 'van nature' een zoveel mogelijk publiek gebied, waarborg dit, in tijd en in ruimte. Nieuwe ontwikkelingen vergroten de bruikbaarheid en doorwaadbaarheid van het gebied. Landgoederen worden beter toegankelijk.

De Vlietzone kent thans stevige contrasten, dat is een grote kwaliteit in het gebied. Zo blijft het Leidse deel van de Vlietzone nadrukkelijk groen, terwijl er elders ook plek kan zijn voor functies als sportvelden of kleinschalige woonvormen. De uitdaging is dan ook in de eenheid van de Vlietzone de contrasten een plek te geven. Hiermee krijgt de Vlietzone meer diversiteit en ontstaat een interessanter gebied. Naast een sterke regie op beeldkwaliteit kan een raamwerk van stevige

doorgaande structuren de eenheid van het gebied behouden en versterken. De stevige doorgaande structuren worden gevormd door de Vliet, de Groenblauwe Loper en de A4.

Het begrip Vlietwaardig zal verder uitgewerkt moeten worden om het concreet en bruikbaar te maken.

Raakvlakken met ambities

Legenda: Groenblauwe dooradering

- groene
- groene blauw loper
- duinen
- Vliet
- water
- groene verbindingen
- oriëntatiepunten

Kaart: Groenblauwe dooradering

Gebieden in Vlietzone met een uitgesproken groen karakter

Landschap van Duivenvoorde corridor

Groenblauwe dooradering

Verbonden met haar omgeving

De Vlietzone ligt aan de rand van het Groene Hart en het Nationaal Park de Hollandse Duinen. Daarmee heeft de Vlietzone een verplichting naar beide gebieden toe om te zorgen voor robuuste en goede verbindingen.

De Vlietzone maakt onderdeel uit van een groenstedelijk gebied in de regio, van Delft tot Leiden, van de Zwethzone tot aan de Kagerplassen. In de Vlietzone liggen, ofschoon nu nog verspreid en vaak geïsoleerd, vele groengebieden. In de toekomst worden bestaande en nieuwe groenblauwe structuren gekoppeld tot één samenhangend systeem dat tegelijkertijd een alternatief biedt voor de drukke route langs de Vliet. Deze doorgaande structuur, **de Groenblauwe loper**, combineert recreatie, biodiversiteit, waterberging en een uitloopgebied voor de stad. De Vlietzone wordt gekenmerkt door haar groene kwaliteit. Bijdragen aan deze groene kwaliteit moet een voorwaarde zijn bij nieuwe ontwikkelingen.

Het profiel van de Vliet (de eerste 100 meter ten oosten van de vaarweg) krijgt ook een natuurlijk en groen karakter. Hierdoor is de Vliet niet alleen een doorgaande route voor de mens (via het water en via de weg) maar ook een robuuste groene structuur.

Groen is niet 'nice-to-have' maar essentieel voor de leefbaarheid van de Vlietzone en de gehele Zuidvleugel.

Daarnaast is de Vlietzone zelf een robuuste structuur die samen met de andere lijnen uit het landschapspark Zuid-Holland zorg draagt voor een robuuste lijnvormige verbinding door het stedelijk weefsel van Zuid-Holland. Deze verbindingen dragen zorg voor robuuste ruimtelijke en functionele verbinding:

- Verbinding Duin Horst & Weide en Groene Hart;
- Verbinding tussen Vreugd en Rust en Huis ten Bosch;

- (Fiets)Verbinding tussen Scheveningen en Delftse Hout;
- Verbinding landschapsplan Zuid-Holland.

Door meerdere bruggen over de Vliet worden er voor de recreant vele verbindingen gemaakt met de omgeving. De cultuurhistorie is in dit gebied alom aanwezig en wordt met routes aan elkaar verbonden, zodat de grotere verbanden inzichtelijk en beleefbaar worden. Barrières, zoals de A4, worden vermindert.

Raakvlakken met ambities

Legenda: Cultuurhistorie en archeologie versterken

- Landgoedbiotoop: Instandhouden en verbeteren landgoed en kasteelbiotopen
- historische landschappen en verkaveling
- Vliet en jaagpaden
- verbinding
- lint van Stompwijk
- Rijksmonument punt
- Romeinse historische locaties
- kanaal van Corbulo

Kaart: Cultuurhistorie en archeologie versterken

Buitenplaats (Lusthof Hofwijck) met aanlegplaats

Historisch slagenlandschap

Reconstructie landgoed Duivenvoorde, inclusief Paviljoen (<https://www.foreco.nl/nl/projecten/paviljoen-duivenvoorde-nobelwood>)

Cultuurhistorie en archeologie versterken

Gelaagd landschap lezen en ervaren

De Vlietzone wordt getekend door een rijk en complex verleden. Dat verleden heeft geleid tot een gelaagd landschap rijk aan cultuurhistorie, met grote potentie waar het landschap, natuur en recreatie betreft. De ontwikkeling van dit gebied moet leiden tot herstel van verloren gegane kwaliteit en het trots en zelfbewust toevoegen van nieuwe (collectieve) kwaliteit.

De Vliet is meer dan alleen een watergang: de Vliet is ook zijn oevers, de afwisseling tussen buitenplaats, andere (historische) bebouwing, een overwegend groen karakter en mooie doorkijkjes naar het polderlandschap.

De historische verkaveling, het slagenlandschap, vormt de onderlegger voor de planvorming in het gebied. De lange lijnen in het gebied worden versterkt. De belangrijkste open zichten vanaf de Vliet blijven behouden en worden benoemd in het toe-

komstbeeld. Andere delen is ruimte voor verdichting met bv bos, waarbij de historische verkaveling gehandhaafd wordt en beleefbaar gemaakt wordt.

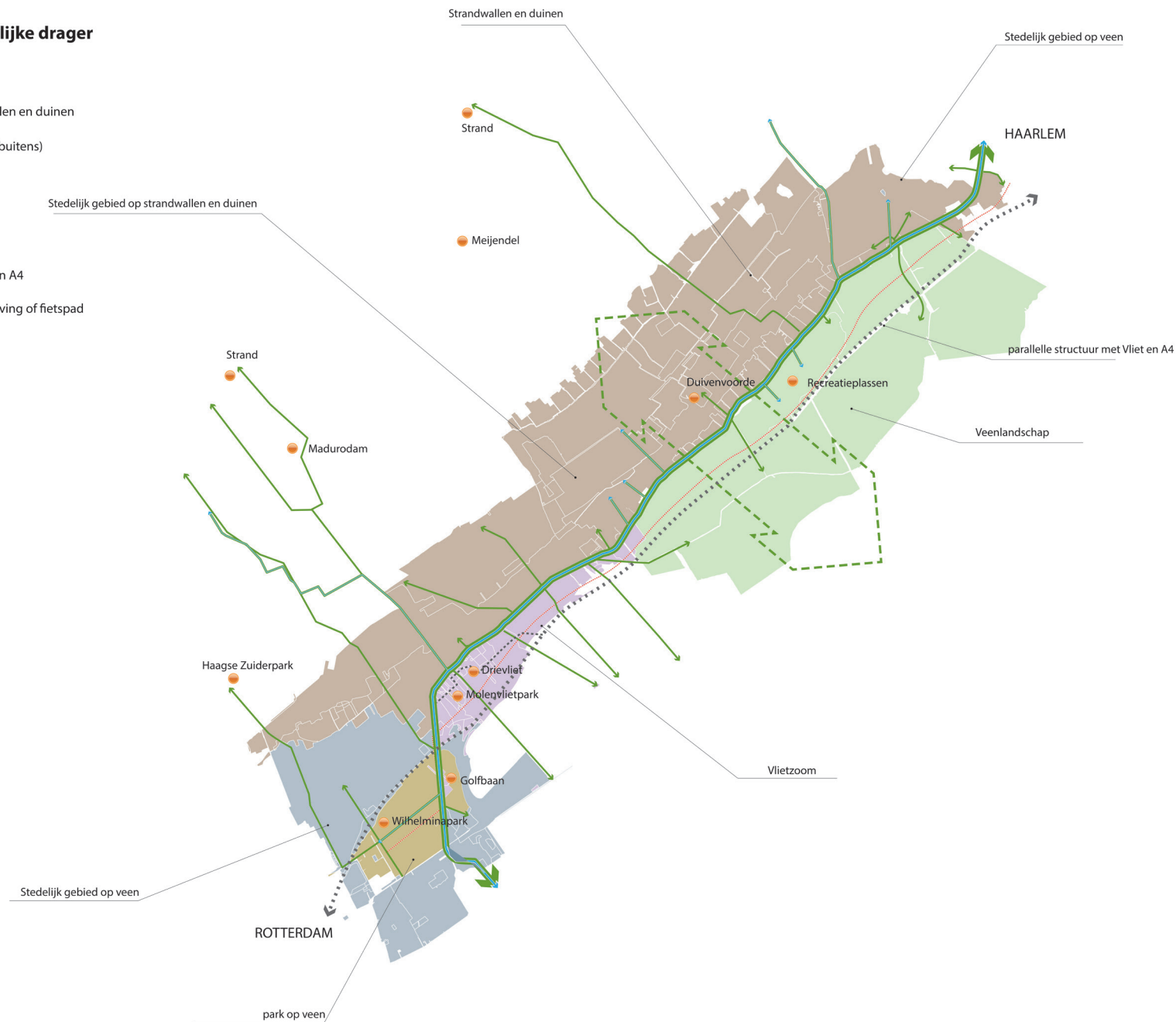
Ook wordt de historische gelaagdheid beter leesbaar en beleefbaar gemaakt. De cultuurhistorie is in dit gebied alom aanwezig en wordt met routes aan elkaar verbonden, zodat de grotere verbanden inzichtelijk en beleefbaar worden. De buitenplaatsen en biotopen worden versterkt en recreatief verbonden. Nieuwe ontwikkelingen worden geënt op de allure van weleer.

Raakvlakken met ambities

Legenda: Vliet als ruimtelijke drager

- veenlandschap
- stedelijk gebied op strandwallen en duinen
- stedelijk gebied (Meyvliet en buitens)
- park op veen
- stedelijk gebied op veen
- Vliet
- parallele structuur met Vliet en A4
- groene connecties met omgeving of fietspad
- wateraansluitingen
- groenblauwe loper
- oriëntatiepunten

Kaart: Vliet als slowlane

Doorgaande (recreatieve) structuur langs de Vliet

Slowlane Delftweg (google maps)

Doorgaande (recreatieve) structuur langs de Vliet

Vliet als ruimtelijke drager

De Vliet als voorkant in het gebied

De belangrijkste ruimtelijke drager van het gebied is de Vliet zelf. De Vliet vormt, samen met de Schie, een doorgaande structuur van Rotterdam tot Leiden. Deze eeuwenoude lijn is vele malen meer dan alleen de watergang. Deze bestaat uit een 'meervoudig snoer': de oevers, de weg, bermen en aanpalende erven. Gemiddeld is deze zone, gerekend vanaf de Vliet, minimaal 100 meter breed. Dit snoer staat centraal en vormt de ruimtelijke drager van het gebied.

De lijn rijgt veel verschillende landschappen en recreatiemogelijkheden aaneen (tussen Rotterdam en Leiden). De Vliet krijgt een royaal profiel, is continu recreatief, heeft een natuurlijk en groen karakter met vele dwarsverbanden. Ook heeft de lijn een herkenbare beeldkwaliteit. Dit komt bijvoorbeeld terug in meubilair passend bij de Vlietzone.

Om de Vlietweg te kunnen ontwarren is een alternatieve ontsluiting voor zwaarder verkeer nodig. Hierdoor staat niet langer de auto maar het langzaamverkeer centraal.

Door het vertragen en ontwarren van de oude cultuurlijn is het mogelijk de Vlietweg meer in te richten op recreatief gebruik, als slowlane. De fiets staat centraal, maar er wordt ook een volwaardig wandelpad ingericht. Zo kunnen er, via de Vlietweg en de groenblauwe loper, rondjes gemaakt worden door het gebied, waardoor er voor verschillende doelgroepen een plek is in de Vlietzone.

De erven, percelen met bebouwing langs de Vliet horen bij het beeld, het decor, van de Vliet. Een grote, bedrijfsmatige korrel detoneert langs de Vliet en moet in de verdere doorontwikkeling voorkomen (of hersteld) worden.

Met het benoemen van de Vliet als voorzijde van het gebied is de A4 bijna automatisch de achterzij-

de van het gebied. Dat mag zo blijven, hier domineert een groene robuuste inpassing die de negatieve effecten van de weg op de Vlietzone vermindert. Op veel plekken ligt hier ook een deel van de Groenblauwe loper.

Door de gehele Vlietzone komen de verbindende elementen, meer of minder zichtbaar, altijd tot uiting: de Vliet & Vlietwegen, de Groenblauwe loper en de A4.

Raakvlakken met ambities

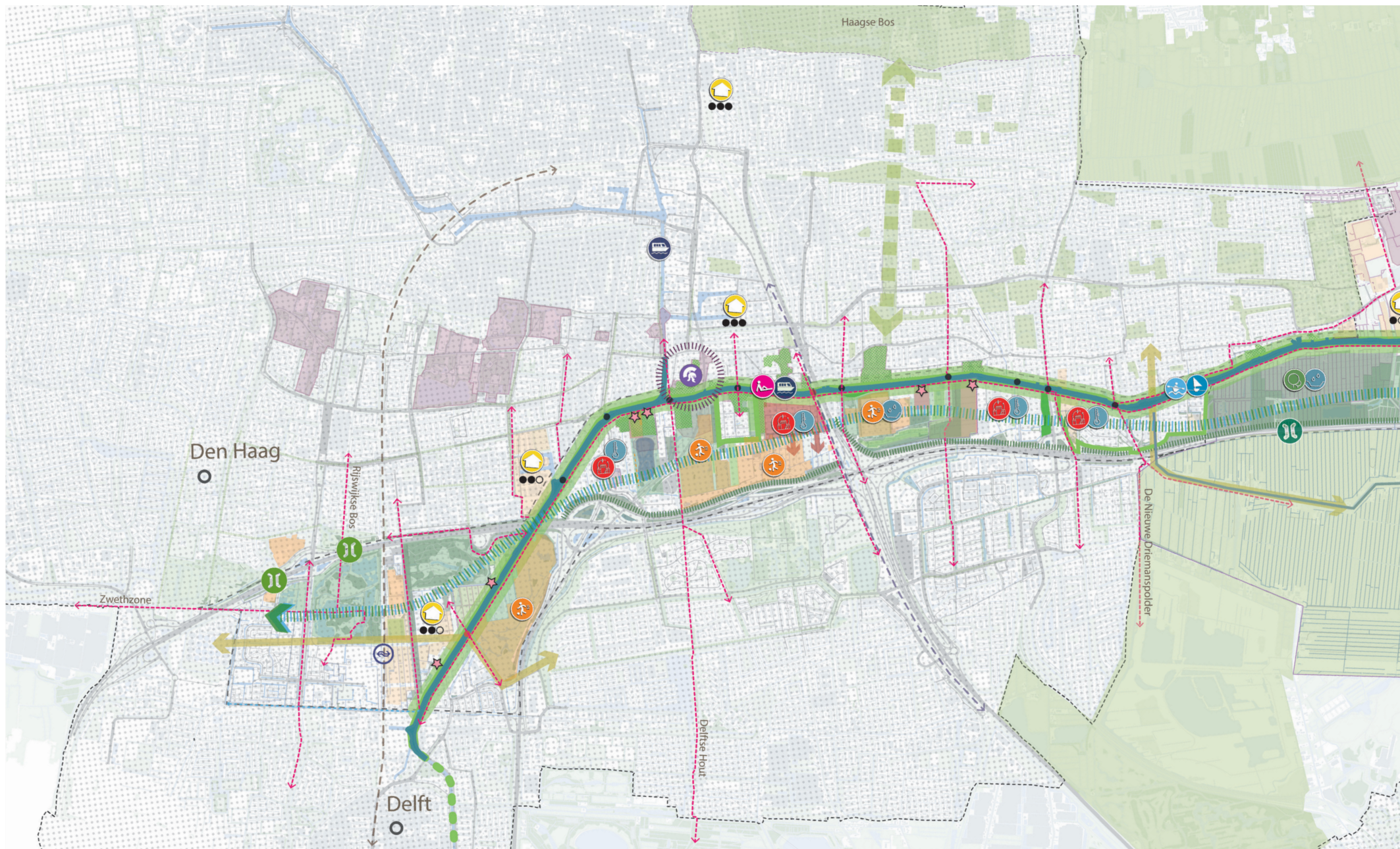
3.3 VISIEKAART

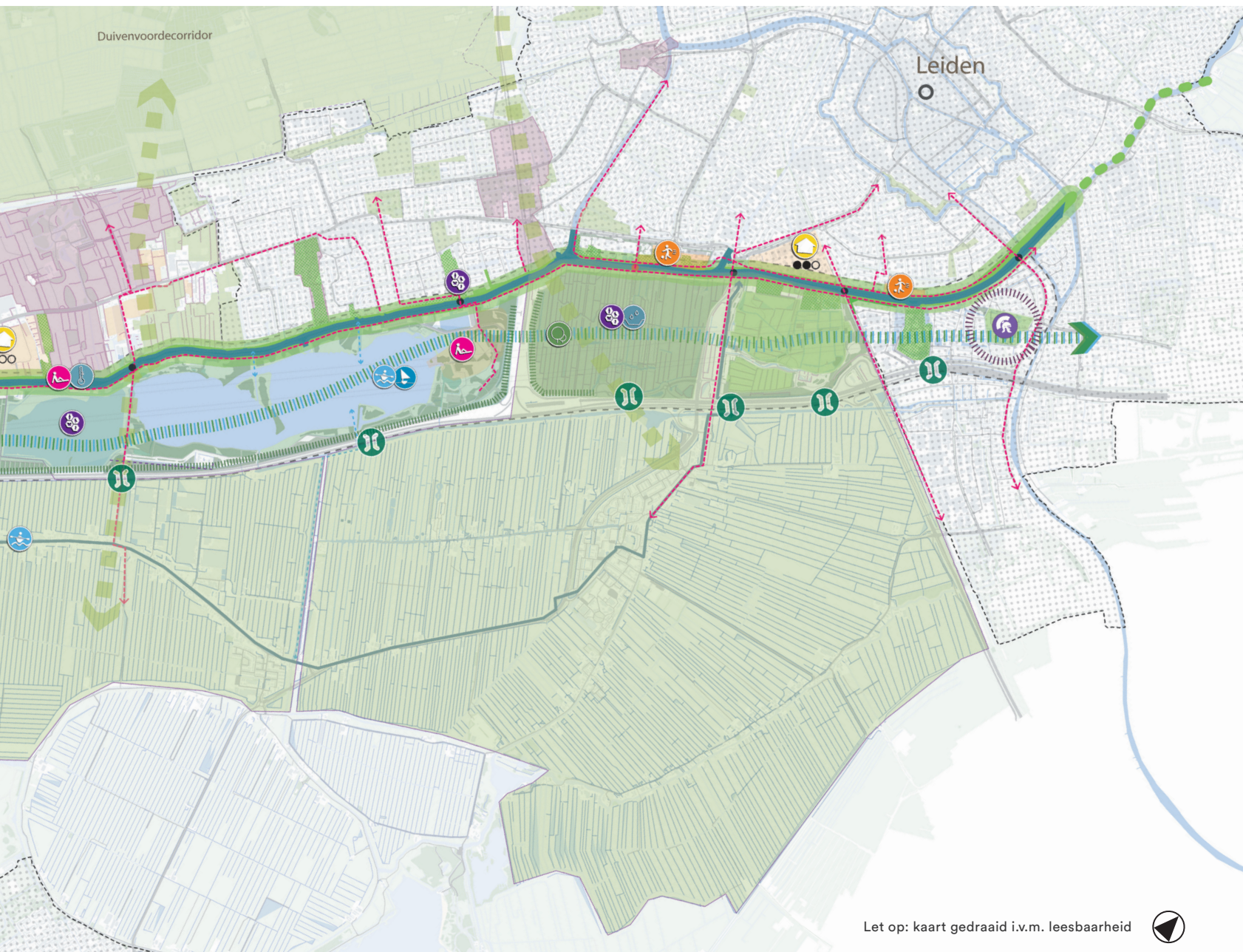
De vijf dragende principes beschrijven de pijlers waarop het toekomstbeeld van de Vliet berust: het robuuste watersysteem, een sterke identiteit, de groenblauwe dooradering, een sterke en zichtbare cultuurhistorische basis en de Vliet als ruimtelijke drager van het gebied. De kaart op de vorige pagina laat zien wat er gebeurt als deze principes bij elkaar worden gevoegd tot één beeld van de toekomstige Vlietzone.

3.4 SPELREGELS

Alle toekomstige ontwikkelingen in de Vlietzone voldoen aan de hierboven geschetste dragende principes. Daarnaast is een (eerste aanzet voor een) generieke set aan spelregels of toetsingscriteria opgesteld. Hierdoor draagt elke toekomstige ontwikkeling bij aan het toekomstbeeld.

- Elke ontwikkeling draagt bij aan veilige en ontspannen mobiliteit;
- Elke ontwikkeling draagt bij aan een ecologisch waardevol gebied;
- Elke ontwikkeling wordt klimaatadaptief uitgevoerd;
- Elke ontwikkeling draagt bij aan een gezond en toekomstbestendig watersysteem;
- Elke ontwikkeling is zo publiek toegankelijk mogelijk en vergroot de doorwaadbaarheid;
- Multifunctioneel ruimtegebruik is regel;
- Elke ontwikkeling heeft de voorzijde aan de Vliet;
- Elke ontwikkeling vergroot de collectieve kwaliteit;
- Elke nieuwe ontwikkeling zorgt niet voor een zwaardere belasting van de Vlietwegen;
- Natuurinclusief bouwen is uitgangspunt (zie bijvoorbeeld de Keuzelijst Natuurvriendelijke Maatregelen van de Gemeente Den Haag);
- Elke ontwikkeling wordt uitgevoerd in relatie met de UNESCO-status van de Limes;
- Het historische slagenlandschap van de Vlietzone is inspiratie voor ontwikkelingen: behoud de historische verkaveling, versterk de diepte van het gebied door de lange lijnen (haaks op de Vliet) te versterken;
- Ontwikkelingen direct langs de Vliet hebben over het algemeen een kleine korrel, met uitzondering van bijvoorbeeld de havengebieden;
- Open, groene gebieden langs de Vliet worden behouden.

Legenda: Visiekaart

- Groene wateroevers
- Groen naast de Vliet
- Open groen
- Bosontwikkeling
- Woongebied (nieuw of herontwikkeling)
- Bedrijventerrein Westvlietweg
- Verblijfsrecreatie
- Sportterreinen
- Landgoedbiotoop: Instandhouden en verbeteren landgoed en kasteelbiotopen
- Historische verkaveling
- Groene gebieden in de omgeving
- Oppervlakte water
- Plangebied
- Stedelijk gebied
- Belangrijke verbindingen
- Groenblauwe loper
- Waterverbinding
- Bos
- Spoorlijn
- Verbindingen groengebieden
- Mogelijke uitbreiding bedrijventerrein
- Recreatie
- Sporten
- Zeilen
- Kanoën
- Plek met ecologische waarde
- Beroepsvaart
- Calamiteitenberging
- NS station
- Ecoduct
- Duurzame bedrijfslocatie
- Verdichtingslocaties met meer dan 10.000 woningen
- Verdichtingslocaties met tussen 2.000 en 10.000 woningen
- Verdichtingslocaties met minder dan 2.000 woningen
- Bos
- Punt met toeristisch belang
- Romeinse historische locaties
- Bestaande brug
- Nieuwe brug
- Belangrijke steden in de omgeving

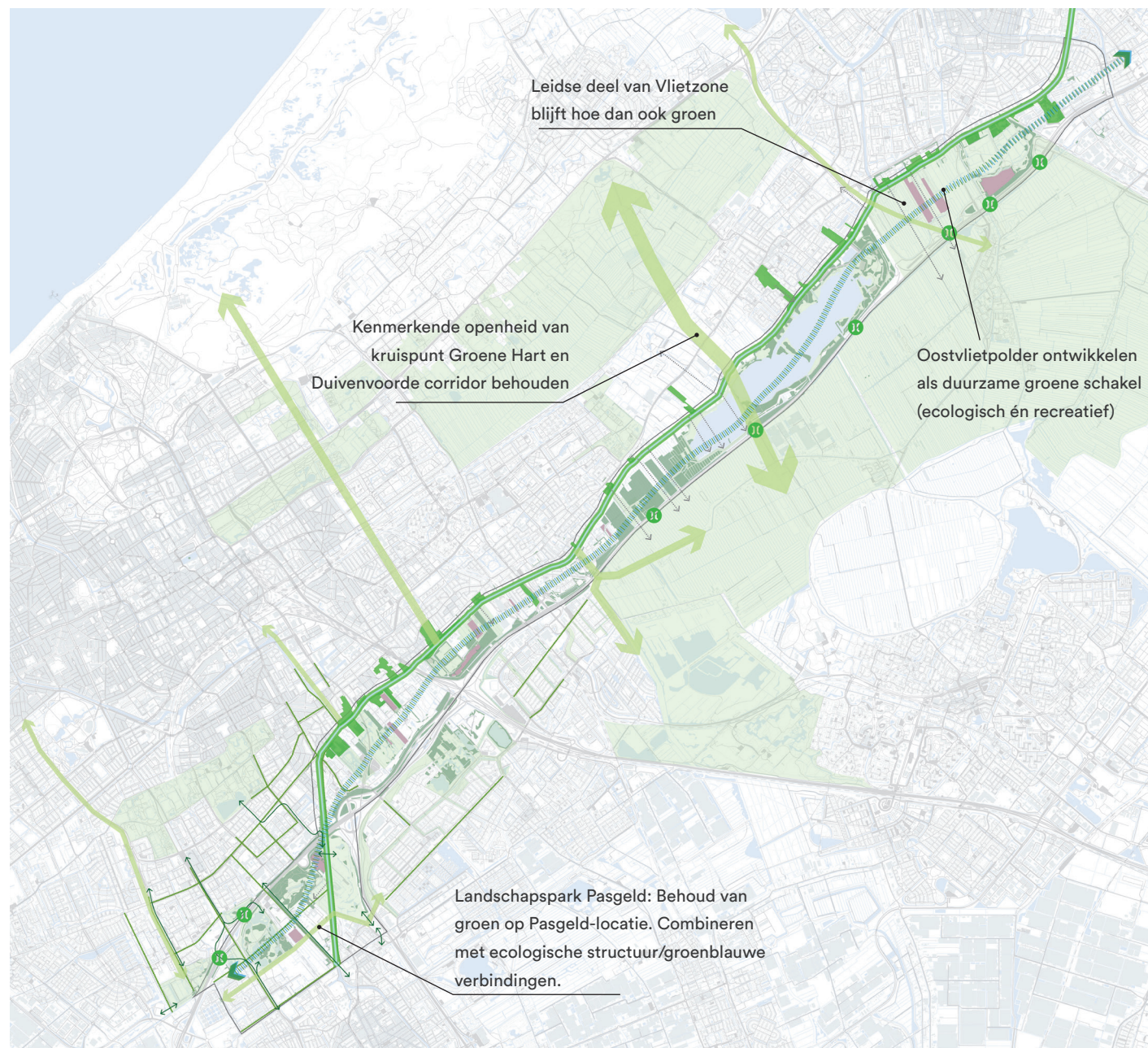

4. Doorkijk naar uitwerking

Legenda: Groen en ecologie

Groen

- Vliet met groene oevers
- groen-blauwe loper
- groene schakel
- groengebieden gekoppeld aan de Vliet
- groengebieden
- bestaand en nieuw bos
- belangrijke zichtlijn
- volkstuincomplex
- hoofdnatuurstructuur, verbinding
- hoofdnatuurstructuur, bomenlaan
- ecoduct

4. Doorkijk naar uitwerking

Van toekomstbeeld naar een doorkijk naar de manier waarop de Vlietzone zich kan ontwikkelen, als inspiratie voor toekomstige ontwikkelingen.

Dit hoofdstuk biedt een doorkijk naar de mogelijke uitwerking van het toekomstbeeld van de Vlietzone. Het duidt de richting waarop de Vlietzone zich kan ontwikkelen, uitgesplitst in zeven thema's. Het biedt inspiratie voor toekomstige ontwikkelingen, die een waardevolle bijdrage doen aan de Vlietzone van de toekomst.

4.1 GROEN EN ECOLOGIE

Intensivering van de stad vraagt om intensivering van groengebieden en de kwaliteit van groen. In de Vlietzone kan dit onder andere door het verbinden van de diverse groengebieden met één groenblauwe structuur: de groenblauwe loper. Hierdoor wordt één samenhangend en robuust groenblauw systeem gecreëerd, ten behoeve van biodiversiteit, waterberging en verkoeling. Deze kan gekoppeld worden aan een langzaamverkeersroute. Deze verbindt de groene gebieden van de Vlietzone recreatief met elkaar, en zorgt ook voor een alternatieve route t.o.v. de Vlietwegen en kan deze ontlasten.

De Vliet krijgt een meer uitgesproken en brede groene berm en groene oevers. Op meer plekken

worden natuurvriendelijke oevers ingericht. Aan de oever is ruimte voor drijvende groenelementen of achter de oeverlijn om plasdrasgebieden aan te leggen. Groene en toegankelijke buitenplaatsen, zowel bestaand als nieuw, zijn onderdeel van het groene karakter.

De vele tuincomplexen zijn een belangrijk groen onderdeel van het gebied. Vaak zijn deze niet of niet duidelijk toegankelijk. In de toekomst zal dit verbeterd moeten worden om van de tuinen een vitaal onderdeel van de Vlietzone te maken. Dit kan ook door een koppeling te maken met educatie. Hier kunnen mensen, jong en oud, kennis maken met bijvoorbeeld stadslandbouw, een voedselbos of permacultuur.

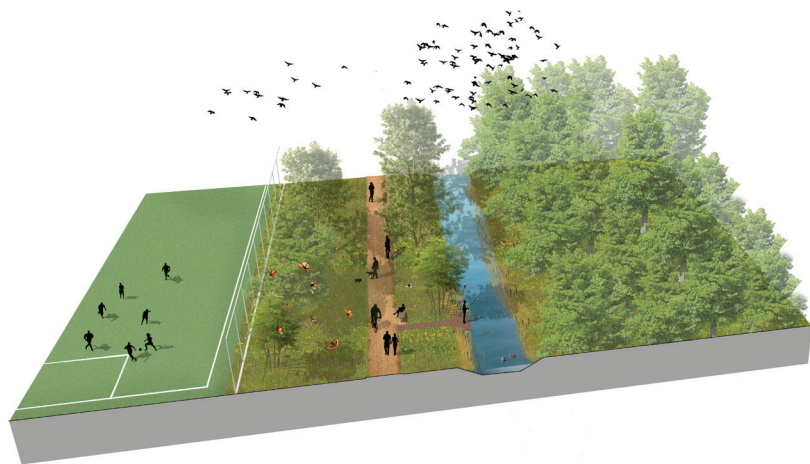
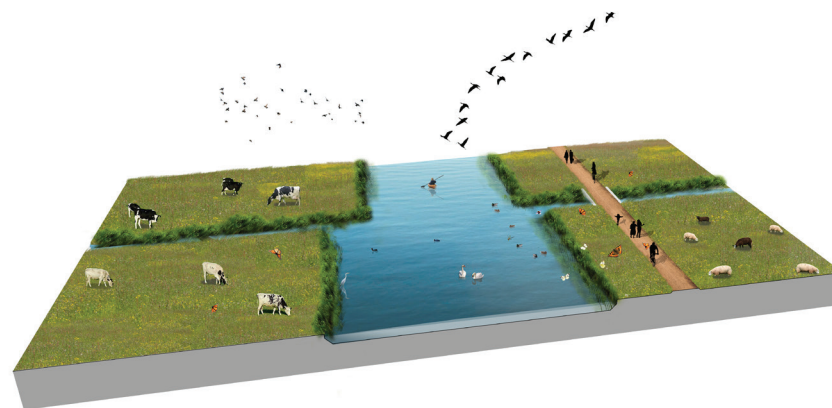
Vanuit de groene Vlietzone worden ook groene en ecologische verbindingen versterkt en gecreëerd naar omliggende groene gebieden: duinen, landgoederen, plassen, Groene Hart, Duivenvoorde corridor.

De straks verbrede A4 is een barrière voor groen, zowel ecologisch als recreatief. Op een aantal

cruciale plekken worden ecologische meekoppelingen aangegrepen om dit te verbeteren. Zo wordt het fietsviaduct t.h.v. de Kniplaan uitgebreid tot een ecoduct. Bij het Wilhelminapark in Rijswijk wordt een nieuwe schakel aangelegd voor het fietsverkeer, ook i.c.m. een ecoduct. Bij de Rijnweg wordt een ecoduct gesitueerd om de ecologische verbinding in het verlengde van de Zwethzone vorm te geven.

Ook kan de aanplant van bomen, in de flanken van de A4, bijdragen aan het tegengaan van deze barrièrewerking. Dit zorgt voor het vangen van fijnstof, dempen van het geluid, werkt tegen hittestress en neemt zicht weg op het snelweglandschap.

In de Vlietzone is ruimte voor bosaanleg. Hierbij is het van belang bosontwikkeling na te streven die past bij het karakter van het gebied, bijvoorbeeld door belangrijke zichtlijnen te behouden. Daarnaast zal er in de toekomst een gesprek moeten komen waar en hoe bosaanplant past binnen de Vlietzone.

Visualisaties van de groenblauwe looper op verschillende plekken
in de Vlietzone

Ruimtelijke interventie: De groenblauwe loper

Het toekomstbeeld voor de Vlietzone wil een alternatief bieden voor drukke route langs de Vliet. Daarnaast zijn de natuurwaarden in het gebied beperkt en vaak geïsoleerd. Door deze twee zaken te combineren wordt een doorgaande groenblauwe loper voorgesteld. Door het gebied van de Vlietzone liggen al diverse aanknopingspunten voor het realiseren van een doorgaande structuur. Soms liggen er eeuwenoude watergangen, soms liggen er al routes en soms zijn het groene elementen die sinds jaar en dag al aanwezig zijn. Al deze elementen worden met de groenblauwe loper aan elkaar geregen tot een nieuwe robuuste structuur die de klimaatadaptiviteit van het gebied versterkt. Deze structuur vormt een perfecte verbinding voor de natuur en de flankerende watergangen worden om het watersysteem in het gebied robuuster te maken. De groenblauwe loper wordt gekoppeld aan recreatieve structuren. Soms zijn dat eenvoudige wandelpaden en soms zijn dat fietsverbindingen. De groenblauwe loper is zo opgebouwd dat deze goed in fases te realiseren is waardoor bestaande elementen, makkelijk te realiseren onderdelen en moeilijke onderdelen in de tijd gefa-

seerd kunnen worden ontwikkeld. Dat betekent dat men met het aanleggen van deze structuur morgen al kan beginnen!

De structuur is op vele plekken goed te realiseren en is over grote delen ook al aanwezig.

- Molenvlietpark is gerealiseerd;
- De groenblauwe loper ligt om de Rotterdamsebaan en stipt de Heemtuin aan en ligt door schapenweides langs Leeuwenberg;
- Of gebruikt de postkade met haar groene flanken om vervolgens langs de A4 de bestaande diensweg te gebruiken;
- Of gebruikt de brug van Drievliet over de Rotterdamsebaan en vindt zijn weg door de golfbanen;
- Om aan te sluiten op een structuur parallel aan de Waterpas en steekt door naar de Spoorlaan;
- Kruist de A12 en spoorlijn;
- De groene zoom vormt onderdeel van de structuur;
- Langs de A4 sluit de structuur aan op het park langs de N14;
- Langs de A4 ligt een royale groenstructuur

welke aansluit op de Leidschendammerhout;

- Hier volgt de groenblauwe loper de bestaande langzaamverkeersstructuur;
- Gaat om de Rijnlandroute heen;
- Ligt in de Oostvlietpolder en stipt het bestaande bosgebiedje aan de Hofvlietweg aan;
- Kruist de N206, wordt doorgetrokken tot in het Cronesteynpark en sluit bij de Kanaalbrug weer aan op de Vlietweg.

Voor het realiseren van een doorgaande structuur zijn er een aantal barrières te slechten:

- Doorsteek Waterpas naar Spoorlaan;
- De spoorlijn en de A12;
- Viaduct bij NS onderhoudsbedrijf/ CEVA Logistics;
- N14 en de tramlijn;
- Ronde de Star, de Tol;
- Rugbyveld Leidschendam-Voorburg
- Rijnlandroute (kan de route omheen gelegd worden);
- N206.

Beelden ter inspiratie

Ecolint Erasmusveld

Gezamenlijke volkstuinen met permacultuur

Landgoedbos: Lanen en bosaanplant op landgoed De Pluimpot (Zeeuwse Bosvisie)

Bossen op vochtige gronden

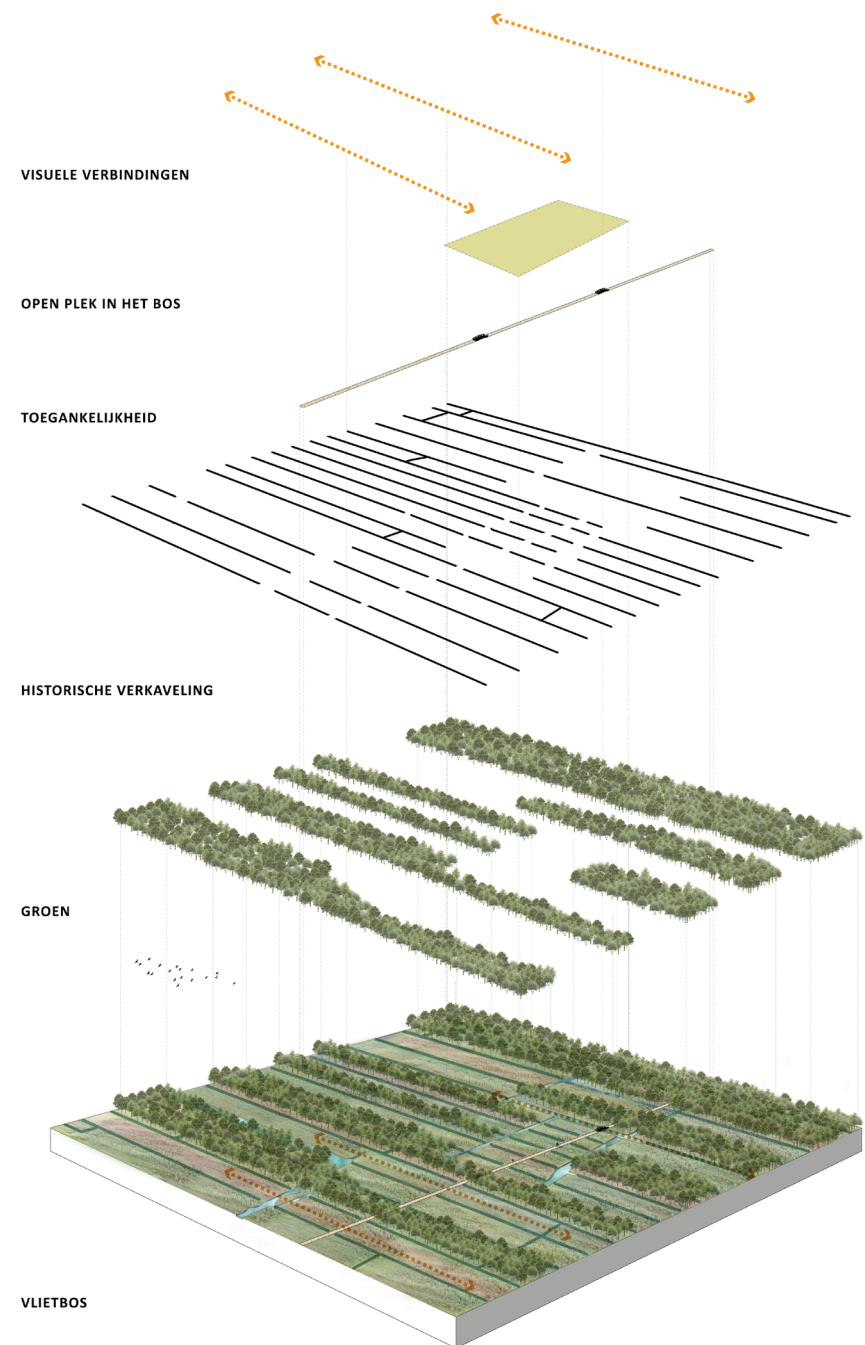
Voedselbos de Koningsspil

Multifunctioneel bos (Zeeuwse bosvisie)

Hoofdpunten Groen en Ecologie:

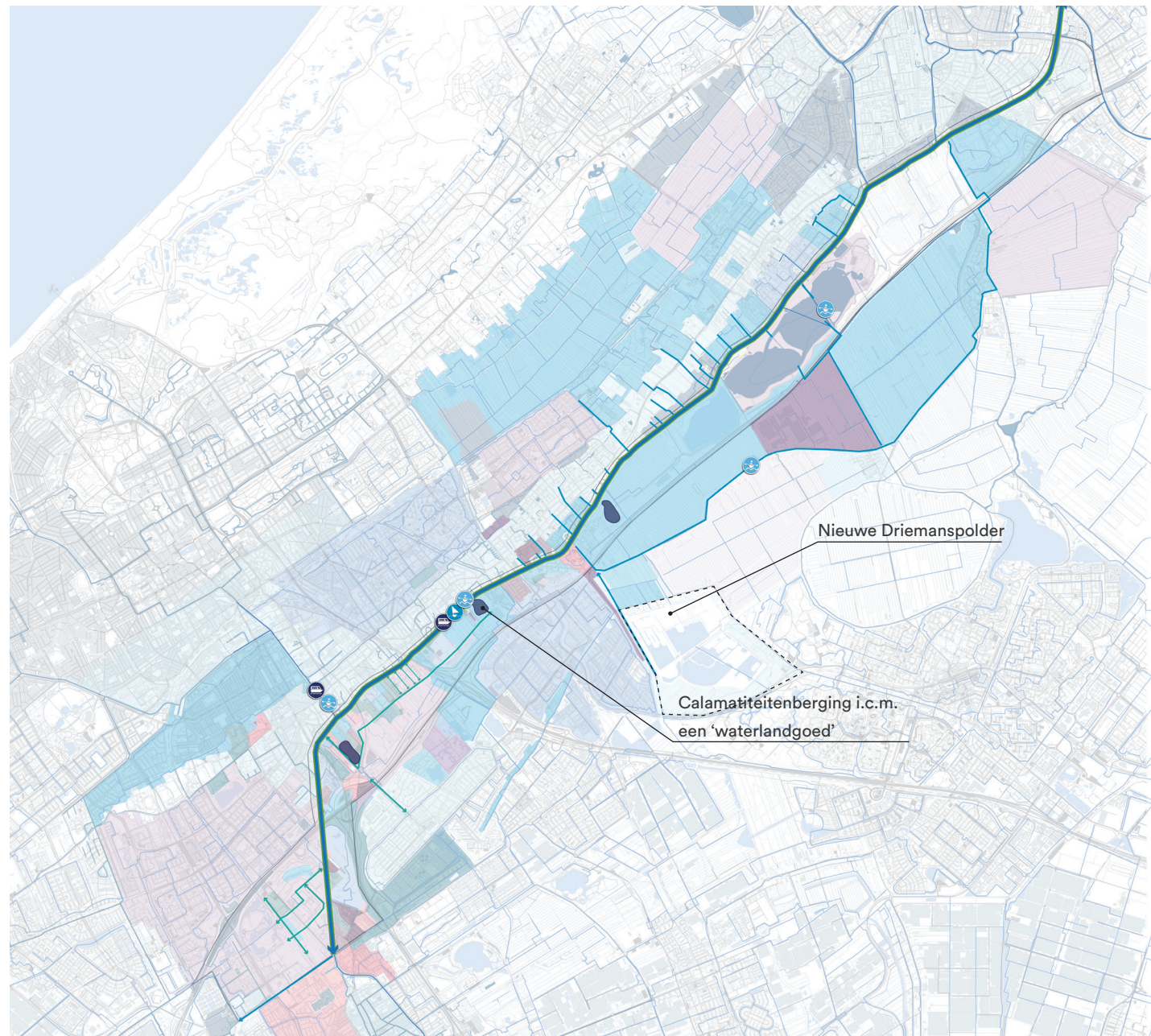
- Ecologische verbindingen naar omliggende groengebieden;
- Groenblauwe looper: een langzaamverkeersroute met groen en blauw omzoomd;
- Groene oevers en groene bermen van de Vliet;
- Groene en toegankelijke buitenplaatsen (bestaand en nieuw) als onderdeel van de groene Vliet;
- Toegankelijke volkstuincomplexen;
- Fietsviaduct A4, t.h.v. de Kniplaan ontwikkelen tot ecoduct;
- Ecoduct A4, t.h.v. Wilhelminapark;
- Ecoduct A4, t.h.v. Rijnweg;
- Bosaanplant langs de A4;
- Bosaanplant (bospercelen) in de Vlietzone.

Visualisatie van bosaanplant in de Vlietzone

Legenda: Water

- Vliet als ruggengraat van het watersysteem
- recreatieve waterverbinding
- beroepsvaart
- ecologische waterverbinding
- boezemwater
- verschillende peilgebieden
- calamiteitenberging

4.2 WATER

De Vliet is de ruggengraat van het watersysteem: de watergang speelt een sleutelrol in de aan- en afvoer van (regen)water in de regio. Nu is dit de primaire rol in het watersysteem. Daarnaast kan het een veel grotere rol krijgen als ecologische verbinding. Door het toepassen van natuurvriendelijke oevers langs de gehele Vliet, en langs de dwarsverbindingen, kan dit. De waterkwaliteit wordt zo ook verbeterd.

De Vliet is de spil in regionale routes van zowel beroeps- en recreatievaart. Het vormt de verbinding tussen Rotterdam, via Leiden naar het Hollands Plassengebied. De Vliet is een vaarweg en blijft dit ook in de toekomst.

Om bij te dragen aan de recreatieve waarde van de Vliet, worden ontwikkelingen aan het water waar mogelijk met (kleinschalige) insteekhavens of aanlegsteigers gecombineerd. Hierbij is de vaarveiligheid tussen recreatievaart en pleziervaart een belangrijk aandachtspunt. Er is ook behoefte aan zwemplekken in de regio.

Om het watersysteem toekomstbestendig en klimaatadaptief in te richten, gaan de polders meer dienen als 'waterspons': het water wordt langer vastgehouden, geborgen waarna het (eventueel) wordt afgevoerd. Op een aantal plekken is ruimte om calamiteitenbergingen in te richten, in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie. Zo kunnen ze dienen als de 'watergoederen' van de toekomst.

Bij ontwikkelingen in de gehele Vlietzone wordt klimaatadaptief ontwikkelen de focus. Er worden maatregelen getroffen voor zowel wateroverlast als voor droogte. Slappe bodems, zoals de veenbodems in de Vlietzone, zijn heel gevoelig voor droogte. Deze kunnen potentie hebben voor waterberging.

Voorbeelden maatregelen tegen wateroverlast:

- Ontharden van het gebied;
- Geef water de ruimte: laat het water niet in (onzichtbare) buizen verdwijnen.

Voorbeelden maatregelen tegen droogte:

- Ontharden van het gebied en bodemverbetering;
- Regenwatervijvers, retentiebekkens om gebiedseigen water vast te houden;
- Infiltratievelden;
- Waterdoorlatende verhardingsmaterialen.

Beelden ter inspiratie

Natuurvriendelijke oever (drijvend)

Spelen en natuureducatie langs de waterkant

Molenwaterpark, spelen i.c.m. waterberging

Natuurvriendelijke oevers

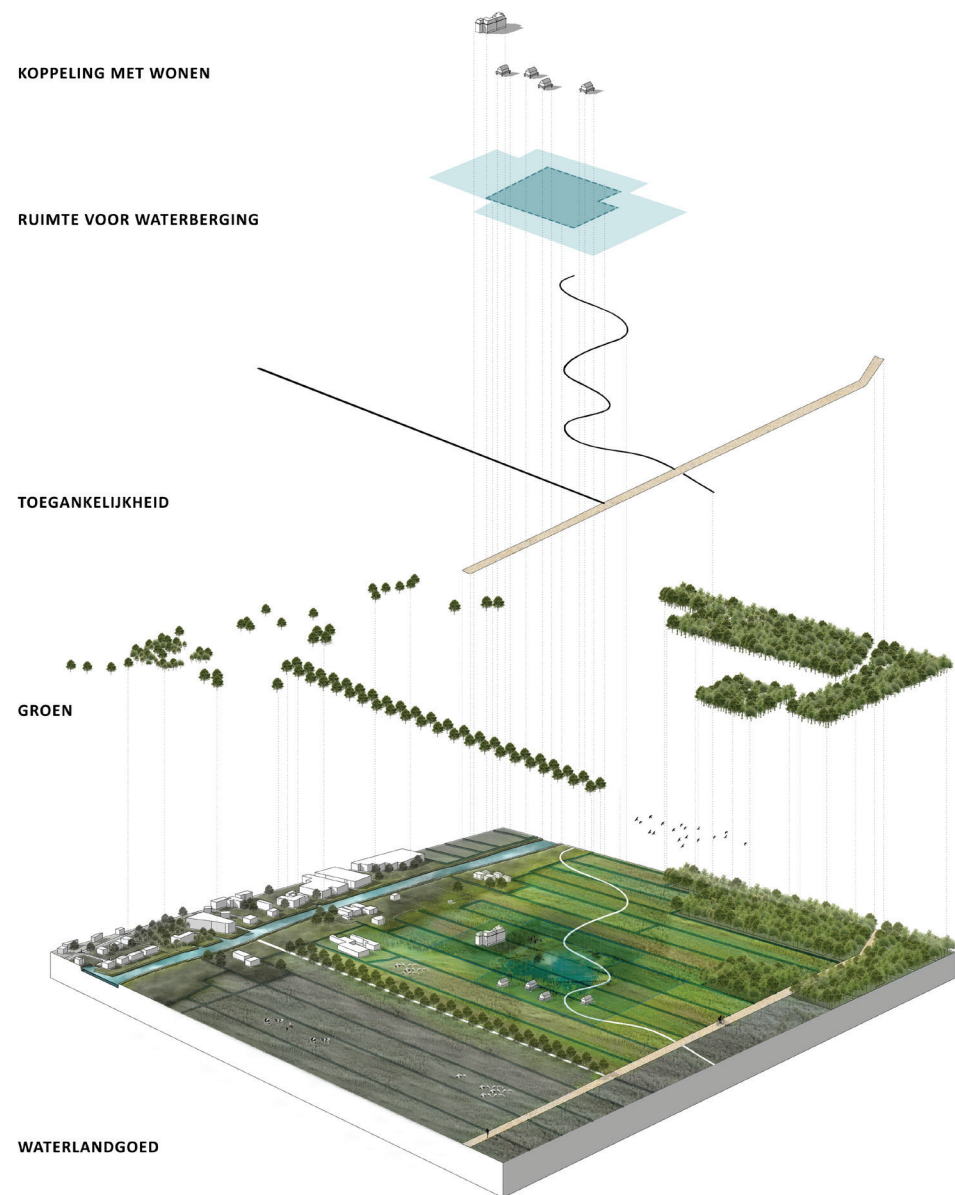
Ruimte voor water in polderland

Drijvend eiland ter verhoging van de natuurwaarde

Hoofdpunten Water:

- Polders inrichten met een robuust en klimaatbestendig watersysteem: vasthouden - bergen - afvoeren;
- Natuurvriendelijke oevers, van de Vliet en van dwarsverbindingen;
- Ontwikkelingen aan de Vliet worden (waar mogelijk) gecombineerd met (kleinschalige) insteekhavens aan de westzijde van de Vliet;
- Mogelijke ontwikkeling van een 'Watergoed': een buitenplaats met calamiteitenberging als hoofdfunctie, in combinatie met natuurontwikkeling, recreatie en behoud van cultuurhistorische kwaliteiten (bv slagenverkaveling);
- Klimaatadaptief bouwen;
- Maatregelen treffen tegen wateroverlast;
- Maatregelen treffen tegen droogte.

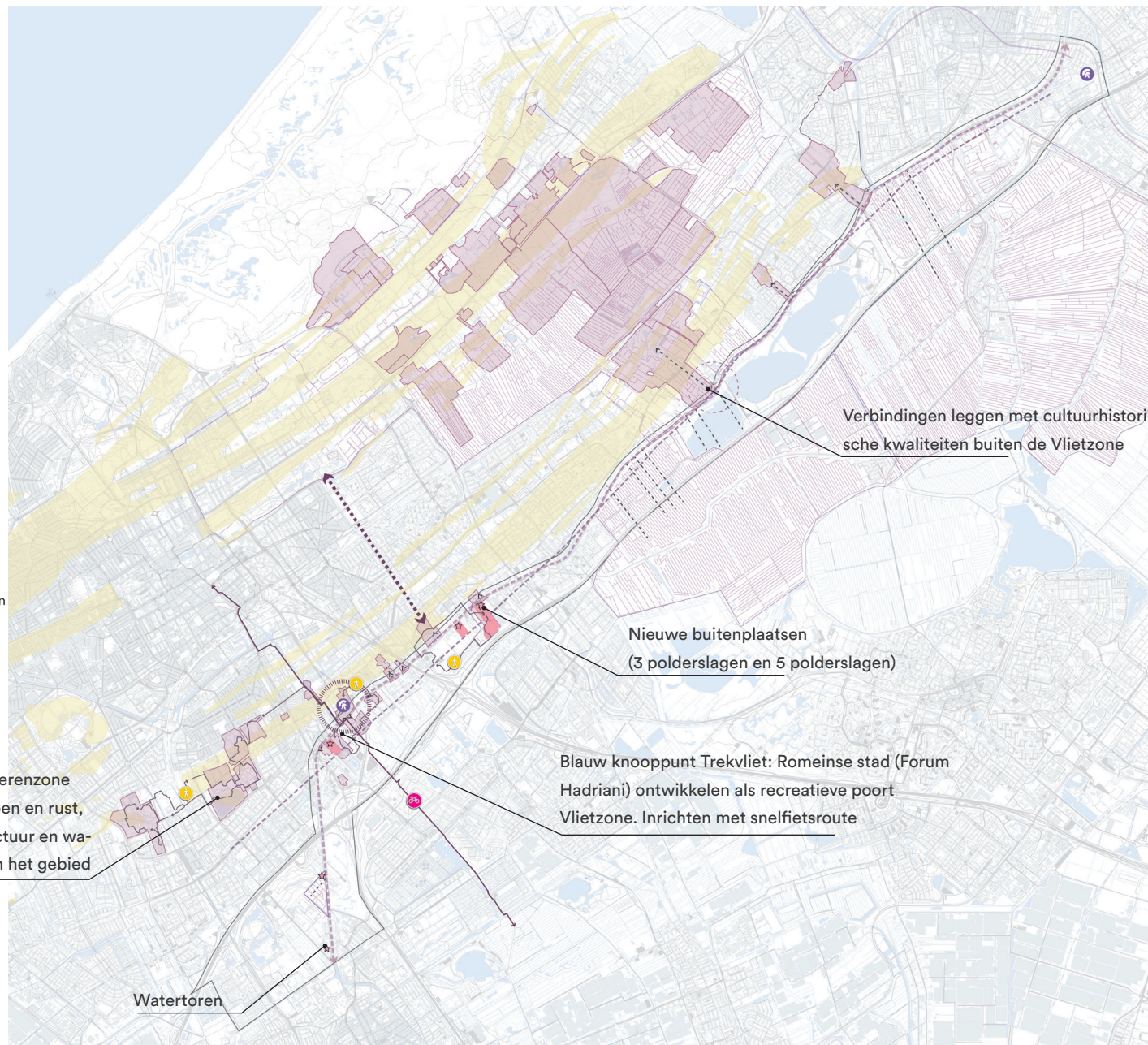
Visualisatie van een waterlandgoed

Legenda: Cultuurhistorie

- erfgoedlijn: trekvaart
- kanaal van Corbulo (vermoedelijk tracé)
- Romeinse vindplaats (castellum of stad)
- strandwal
- belangrijk doorzicht
- historische polderlandschap
- wandelroute
- fietsroute
- cultuurhistorisch knooppunt
- verbinding Vreugd en Rust en Huis ten Bosch
- Knipmolen
- molenbiotoop

Buitenplaats

- zichtlocatie van de buitenplaats
- behouden en versterken landgoed-/kasteelbiotopen
- nieuwe buitenplaats
- belangrijke erfgoedparel

4.3 CULTUURHISTORIE

In de Vlietzone komen drie Erfgoedlijnen samen: De Limes, de Trekvaart en de Buitenplaatsen. Het behoud en de versterking (van de toegankelijkheid en de beleefbaarheid) van deze elementen moet mee worden genomen in de ontwikkeling van dit gebied.

Limes

In de Vlietzone is de leesbaarheid van deze tijdsperiode slecht aanwezig. Dit staat in contrast met de UNESCO-status die de Limes, waaronder het Kanaal van Corbulo, heeft. Voor de Vlietzone is dit een belangrijk aandachtspunt voor nieuwe ontwikkelingen. De Vliet zelf (als primaire waterweg en waterkering) is uitgezonderd.

In het algemeen kan informatiebeschikbaarheid door bebording op interessante plekken bijdragen aan de leesbaarheid. Daarnaast speelt het voormalige Forum Hadriani een grote rol in het Blauwe Knooppunt Trekvaart. Hierin kan deze voormalige Romeinse stad ontwikkeld worden als recreatieve

poort tot de Vlietzone. Aan de andere kant van de Vlietzone ligt Matilo. Hier is het Romeinse verhaal beleefbaar gemaakt in een parkaanleg.

Trekvaart: Blauwe knooppunt Trekvaart

Het knooppunt van de Vliet en de Haagse Trekvaart, waar twee historische trekvaarten samenkomen. Dit moet een herkenbare, recreatieve en cultuurhistorische bestemming worden. Hier wordt aandacht besteed aan de vormgeving van bebording en meubilair, in aansluiting op het historisch karakter van de Trekvaart. Ook wordt dit punt aangesloten op de snelfietsroute tussen Pijnacker en Den Haag (het Trekfietstracé).

Buitenplaatsen

De uitstraling en de zichtbaarheid van de buitenplaatsen worden versterkt door het herstellen van zichtrelaties, het verhogen van de herkenbaarheid van de entrees en het toepassen van beplanting met landgoedallure. Dit kan zowel toegepast worden bij bestaande als nieuwe buitenplaatsen. De allure van weleer, van de historische buiten-

plaatsen, kan ingezet worden in nieuwe ontwikkelingen in de Vlietzone, van nieuwe buitenplaats tot nieuwbouwon ontwikkeling. De wandel- en fietsverbindingen tussen buitenplaatsen worden versterkt en ontwikkeld:

- Tussen de Landgoederenzone Rijswijk en de Landgoederenzone langs de Vliet;
- Verbinding tussen buitenplaats Vreugd en Rust en Huis ten Bosch;
- Verbindende routes tussen centrum Leiden en de buitenplaatsen langs de Vliet.

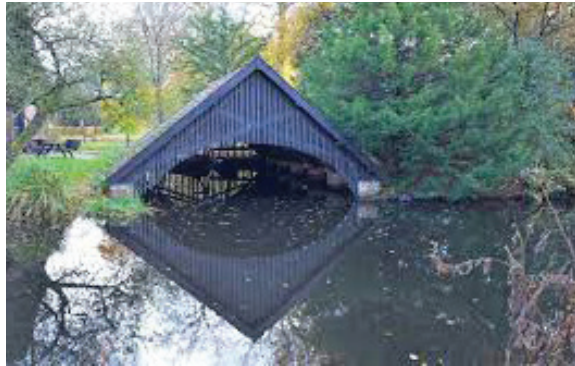
De leesbaarheid van dit gelaagde landschap wordt verbeterd door:

- het inzetten van de historische verkaveling (slagenlandschap) als onderlegger voor planvorming. Lange lijnen in het gebied versterken;
- het creëren van recreatieve en cultuurhistorische bestemmingen;
- het beschermen van belangrijke zichtlijnen op buitenplaatsen, molens, kerktorens. Maar ook de grote zichtlijnen over de polders bij Vlietland.

Beelden ter inspiratie

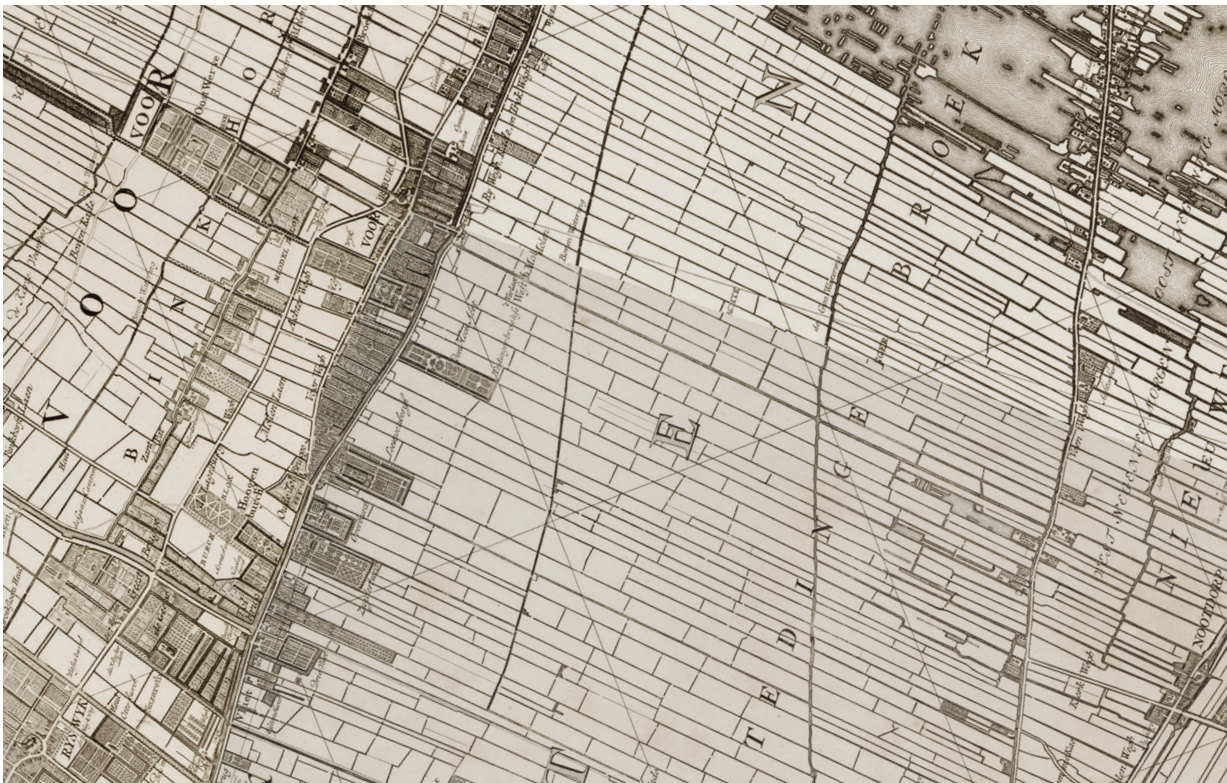
Rustpunt in combinatie educatie

Bijzonder element als bijvoorbeeld een boothuis geven het gebied kleur

Informatiezuil

Historische verkaveling als onderlegger voor ontwikkelingen

Markering in de verharding

Parkbrug van BOOM landschapsarchitecten

Hoofdpunten Cultuurhistorie:

- Informatiebeschikbaarheid (bv. bebor- ding, app's, QR-codes, etc) t.a.v. de drie Erfgoedlijnen vergroten;
- Inrichten Blauwe Knooppunt Trekvliet;
- Uitstraling en zichtbaarheid van de bestaande buitenplaatsen versterken;
- Allure van historische buitenplaatsen meene- men in nieuwe ontwikkelingen;
- Ruimte voor nieuwe buitenplaatsen. Deze kunnen een eigentijdse invulling krijgen en be- rusten niet enkel op historische voorbeelden;
- Wandel- en fietsverbindingen tussen buiten- plaatsen versterken/ontwikkelen;
- Historisch slagenlandschap als onderlegger voor nieuwe ontwikkelingen. Lange lijnen in het gebied versterken;
- Beschermen van belangrijke zichtlijnen.

Legenda: Wonen en economie

- ontwikkeling wonen
- locatie woon-werk akkoord
- bedrijventerrein Westvlietweg III
- toekomstig Landgoederen
- mogelijke uitbreidingsrichting Westvlietweg III
- verbeterde doorwaadbaarheid
- Vliet als ontginningslint
- belangrijke doorzichten vanaf de Vliet

4.4 WONEN EN ECONOMIE

Hier wordt besproken waar nieuwe ontwikkelingen (kan ook reconstructie of herinrichting zijn) aan moeten voldoen. Het toekomstbeeld doet geen uitspraken over waar die ontwikkelingen worden gerealiseerd. Dit wordt bijvoorbeeld in het Woon Werk Akkoord (WWA) besloten.

Woonwerklandschap

De Vlietlijn is van oudsher een ontginningslint en drager van woningbouw en andere functies. Ontwikkelingen zijn altijd gekoppeld aan het lint. De Vliet wordt gekenmerkt door het decor (de bebouwing, met de allure van de vele buitenplaatsen) en doorzichten naar het achterland. Nieuwe ontwikkelingen moeten een relatie hebben met het decor en gebruiken de allure van de buitenplaatsen als inspiratie.

De Vlietzone is geschikt voor kleinschalige woonontwikkelingen. Ook tijdelijke huisvesting, in passende, bijzondere woonvormen, behoort tot de mogelijkheid. Een voorbeeld is Villa Futura. Een

collectieve woonvorm, mits op kleine schaal, kan bijdragen aan de kwaliteit van de Vlietzone.

Door de nabijheid tot de stad bestaat de mogelijkheid om een aantrekkelijk werklandschap te creëren. Door toenemende verdichting groeit ook de benodigde werkgelegenheid. De Vlietzone kan dit faciliteren, bijvoorbeeld op Bedrijventerrein Westvlietweg III. Er is kans voor uitbreiding van dit bedrijventerrein, richting de A4, in combinatie met een kwalitatieve upgrade en modernisering. Ook een circulair bedrijventerrein of het vooropstellen van de maakindustrie is een kans. Er is hier ruimte voor nieuwe initiatieven om werken, leren en innoveren te stimuleren. Dubbelgebruik en stapelen van programma wordt gestimuleerd.

Rond het Prins Clausplein is ruimte om bedrijvigheid, bijvoorbeeld voor bedrijven met focus op de maakindustrie en circulaire economie, te clusteren. Ook kunnen de verschillende bedrijventerreinen aan weerszijden van de A12 en A4 beter met elkaar

worden verbonden d.m.v. een verbinding onder de A12 en de A4.

Voorbeelden van multifunctioneel ruimtegebruik:

- Buitenplaatsen, parken en tuinen die openbaar zijn en ook water bergen;
- Daken van bedrijven waar water geborgen wordt, die als parken ingericht zijn en op gesport wordt;
- Sportterreinen die dooraderd zijn met natuur en wandelpaden en waarbij de velden calamiteitenbergingen zijn bij heftige regenval;
- Moestuinen die functioneren als openbare wandelpaden, als natuurparels en educatieve bakermatten voor de scholen in de omgeving.

Beelden ter inspiratie

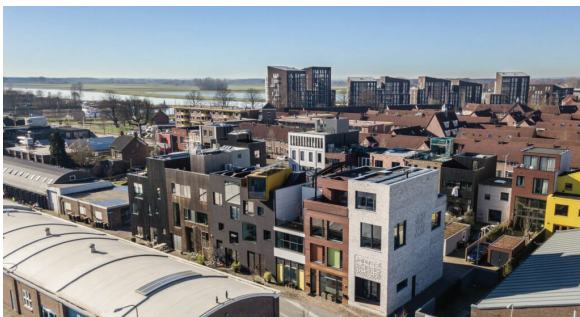
Verbeelding van nieuwe buitenplaats

Nieuwe toevoegingen verhouden zich tot bestaande kwaliteiten, foto Egbert de Boer

Moderne toevoegingen als "schuren" van de buitenplaatsen

Havenkwartier Deventer, waar gewoond en gewerkt wordt, foto Mensink Bouwbedrijf

Ikea Utrecht met sport op het dak, foto multifunctioneledaken.nl

Gebouw als paviljoen in het groen

Groen-blauw bedrijventerrein, foto straatbeeld.nl

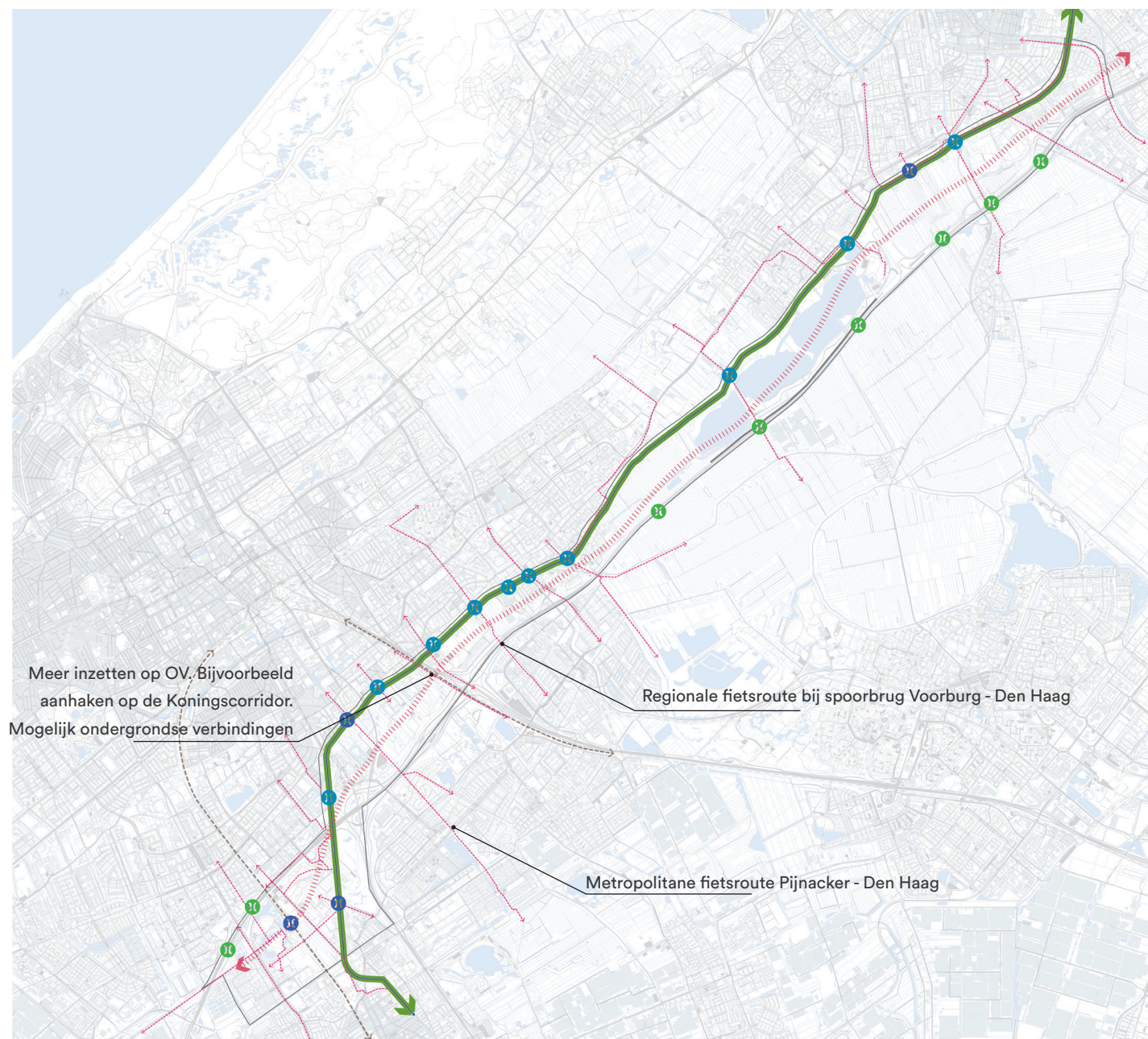
Werklandschap geïntegreerd met landschap, plan Kraaijvanger

Hoofdpunten Wonen en Economie:

- Ontwikkelingen worden aangepakt passend bij de identiteit van de Vliet ('Vlietwaardig');
- Ontwikkelingen ruimtelijk koppelen aan het lint van de Vliet;
- Bedrijvigheid in de Vlietzone ligt op afstand van de Vliet, inclusief een strook met woonbebouwing op erven tussen de bedrijven en de Vliet;
- Allure van historische buitenplaatsen meenemen in nieuwe ontwikkelingen;
- De ontwikkeling van nieuwe buitenplaatsen langs de Vliet is kansrijk;
- Bij uitbreiding van bedrijventerreinen (zoals Westvlietweg III) is een kwalitatieve upgrade essentieel;

Legenda: Verkeer en vervoer

- Vliet als slowlane
- langzaamverkeersroute (groene looper)
- fietsroute
- geluidsvoorziening
- spoorlijn
- bestaande brug Vliet
- voorgestelde brug Vliet
- ecoduct

4.5 VERKEER EN VERVOER

De Vlietwegen worden aantrekkelijk ingericht voor fietsers en voetgangers: als slowlane. Een slowlane heeft een royaal profiel, is continu recreatief, de auto is te gast, heeft een groen karakter en heeft veel dwarsverbanden. De Vlietwegen rijgen zo veel verschillende landschappen en recreatiemogelijkheden aan elkaar. Het profiel van de slowlane is als volgt: de watergang, een groene oever (diverse varianten), een wandelpad, een bomenrij, een fietsstraat, groene bermen, tuinen en gebouwen. Het open deel ten noorden van Leidschendam krijgt een gecombineerd pad voor lopen en fietsen (zoals de feitelijke situatie nu ook is) en geen bomenrij.

Om dit mogelijk te maken, wordt autoverkeer zoveel mogelijk ontmoedigt (bijvoorbeeld op plekken alleen toegang verlenen aan aanwonenden) en worden verkeersstromen ontvlecht waar dat kan. Er worden nieuwe verkeersstructuren ingericht als alternatief voor zwaar verkeer van het huidige en mogelijke toekomstige bedrijventerrein Westvlietweg. De volgende stap is een mobiliteits-

studie, waarin de mogelijkheden worden onderzocht om een nieuwe verkeersstructuur vorm te geven.

Voor de huidige situatie is de A4 meer een last dan een lust. De weg veroorzaakt veel overlast in de vorm van geluid en fijnstof. In de ontwikkeling van de Vlietzone is de A4 de achterkant van het gebied of onderdeel van het “open” landschap. Het is wenselijk om de A4 zoveel mogelijk op te laten gaan in het landschap door een zorgvuldige ruimtelijke inpassing, om zo de invloed van de weg zo minimaal te laten zijn op het gebied.

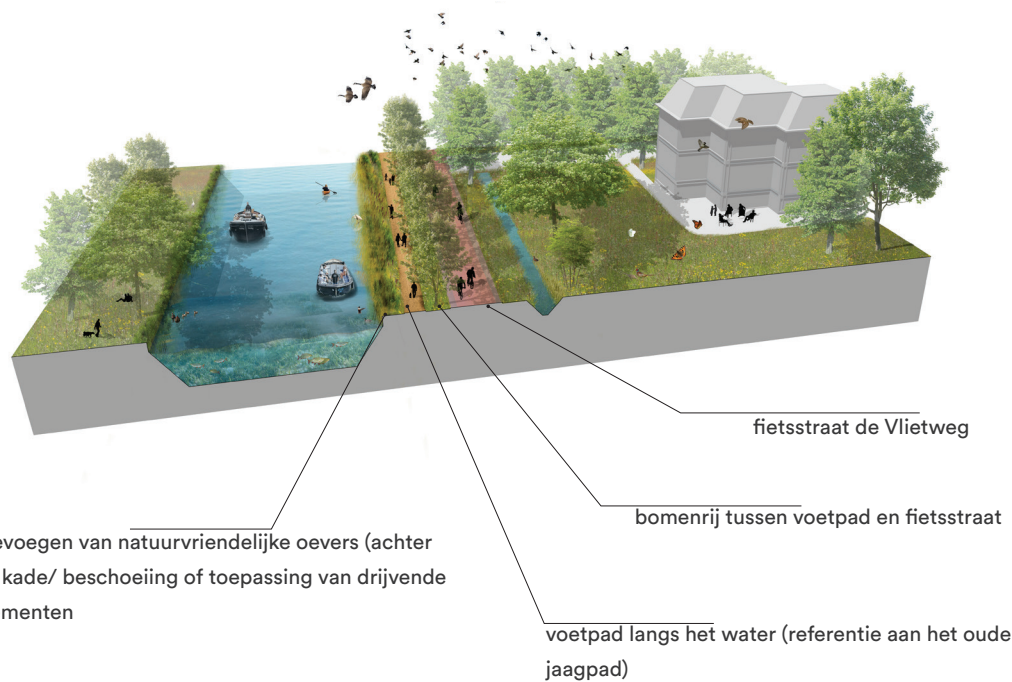
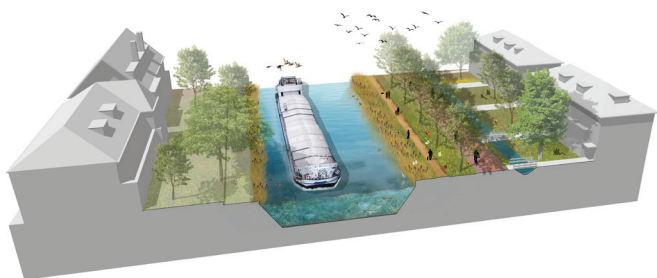
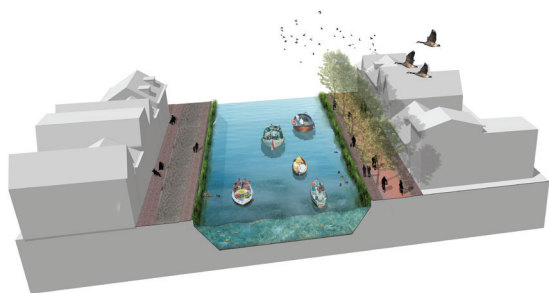
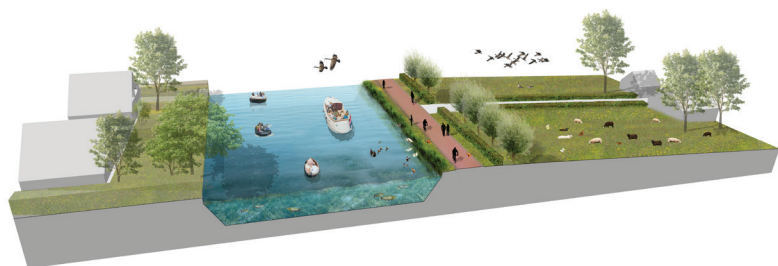
Belangrijk punt hierbij is te beseffen dat de A4 een belangrijke transportas is voor energie. Langs de A4 komt een warmtenet te liggen en er liggen diverse stroomkabels en gasvoorzieningen. Bij de inpassing van de A4 moet hier rekening mee gehouden worden.

Ook wordt er een nieuwe langzaamverkeersroute door het gebied ingericht, om doodlopende paden

met elkaar te verbinden en rondjes door het gebied mogelijk te maken: de groenblauwe loper. Deze route kan op vele plekken een aanvulling vormen voor de drukke route langs de Vliet. Bij het aanleggen van een nieuwe route moet er ook aandacht zijn voor natuurdoelstellingen, bijvoorbeeld voor weidevogels in de Oostvlietpolder. Hierbij kan het logisch zijn om de route om de ‘kwetsbare’ plekken heen te trekken.

Het is essentieel om onderbrekingen in recreatieve routes (op de Vlietwegen en in de nieuwe langzaamverkeersroute) op te lossen en te voorkomen.

De dwarsverbanden, met name over de Vliet, worden verbeterd door nieuwe of verbeterde bruggen: fiets/voetgangersbrug bij Zuiderweg, kippenbruggetje bij Spoorlaan en bij Leiden Zuidwest.

toevoegen van natuurvriendelijke oevers (achter de kade/ beschoeiing of toepassing van drijvende elementen)

Visualisaties van slowlane, op verschillende plekken langs de Vliet

Ruimtelijke interventie: Slowlane

De belangrijkste ruimtelijke drager van het gebied is de Vliet zelf. Deze eeuwenoude lijn is vele malen meer dan alleen de watergang. Het is de oevers, de wegen (eventueel aan weerszijde) en de aanpalende erven met bebouwing. Gemiddeld is deze zone, gerekend vanaf de Vliet, minimaal 100 meter breed.

Culturele oevers

De Vliet zelf is een belangrijke watergang en wordt zowel voor beroepsvaart als voor pleziervaart gebruikt. De vele boten die over het water gaan en de veelal kleinschalige aanlegplekken en haventjes versterken het maritieme karakter van de Vlietzone. Dit kan verder versterkt worden door extra aanlegplekken te realiseren.

De oevers langs de Vliet tonen vaak nog groen, maar zijn hard vormgegeven, veelal met stortsteen, basalt of een damwandconstructies. De plek en het gebruik bepaalt in sterke mate het beeld van de oevers. In de binnenstedelijke plekken zijn

het vaak kademuren (b.v. Leidschendam) en buiten de kernen ogen ze vaak groener. De Vliet is een cultuurdaad, een door mensen gegraven watergang. Dus het culturele (en historische) beeld is een essentieel onderdeel van de identiteit van de Vliet en moet gehandhaafd blijven. Desalniettemin is het heel wel mogelijk om meer natuurvriendelijke oevers te realiseren, zonder het verlies van de strakke culturele lijnvoering van de oevers. Dit kan door groene vooroevers aan te leggen met bijvoorbeeld drijvende constructies en waar ruimte is achter de oeverlijn plasdrasgebieden aan te leggen.

Doorgaande recreatieve route

Langs de Vliet ligt over de gehele lengte een doorgaande wegen(paden)structuur aan de oostzijde. Maar op enkele plekken wijkt deze structuur van de Vliet om ergens omheen te gaan.

- Nabij Leiden zijn dat enkele boerderijen en andere historische clusters. In Vlietland wijkt de route van de Vliet vanwege een jachthaven. Dit is een zeer hinderlijke omlegging. Hier zou

herstel van de historische route met een brug t.h.v. de jachthaven op zijn plek zijn. Zeker gezien de route door Vlietland langs de nieuwe ontwikkeling van het recreatieterrein relatief krap gedimensioneerd wordt.

- In contrast met de oostzijde heeft de westzijde een meer verbrokkelde wegen(paden)structuur. Hier liggen soms wegen waar de stad zich tot de Vliet heeft ontwikkeld, soms achtertuinen, soms buitenplaatsen, soms parken met openbare oevers en soms weilanden met of zonder wandelpad. Behoud van het contrast tussen de oost- en westoever is gewenst, waarbij een openbaar en toegankelijk karakter aan de westzijde waar mogelijk zeker aanbevolen wordt.
- Delen van de oostelijk gelegen wegenstructuur is zeer druk (qua aantallen en zwaar verkeer) en voor recreatief verkeer oncomfortabel om te gebruiken. Hier is ontvlechting van verkeersstromen en verlaging van de verkeersintensiteit gewenst. Dat moet gedaan worden door het zware verkeer van deze wegen af te

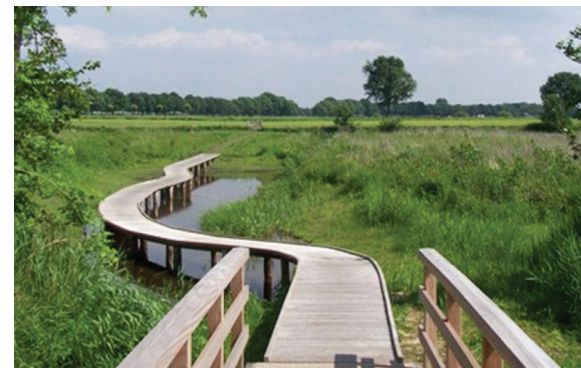
Beelden ter inspiratie

Fietsstraat uitgevoerd in asfalt

Fietsstraat

Paden door de natuur

Fietsstraat uitgevoerd in duurzame materialen

Multifunctioneel recreatief pad - ecolint Okra

Groenblauwe slinger in landelijke deel

- halen en via nieuw aan te leggen verkeersstructuren af te wentelen.
- Met lagere intensiteiten is het ook mogelijk om de Vlietweg her in te richten en meer af te stemmen op de overige delen langs de Vliet en daarmee ook meer in te richten op recreatief gebruik. Hierbij moeten de fietser, de sporter en de wandelaar leidend zijn.

Erven versterken het karakter

De erven, percelen met bebouwing langs de Vliet horen bij het beeld van de Vliet. Hierin is grote diversiteit in het gebied. Meer nabij historische kernen hebben de panden veelal geen tuinen en meer uit de kernen ontstaan er meer voortuinen. Buitenplaatsen hebben vaak een royale breedte en het hoofdgebouw staat relatief diep op het perceel, ongeveer 30 meter van de Vliet af. Het gros van de bedrijvigheid ligt op afstand van de Vliet. Ook ligt er nog een strook met woonbebouwing op erven tussen de bedrijven en de Vliet met de Vlietweg. Hetgeen voor het beeld langs de Vliet gewenst is.

Buiten de kernen is van belang om nieuwe ontwikkelingen op afstand van de Vliet te ontwikkelen om zo zichtlijnen te behouden en een groen beeld langs de Vliet te borgen.

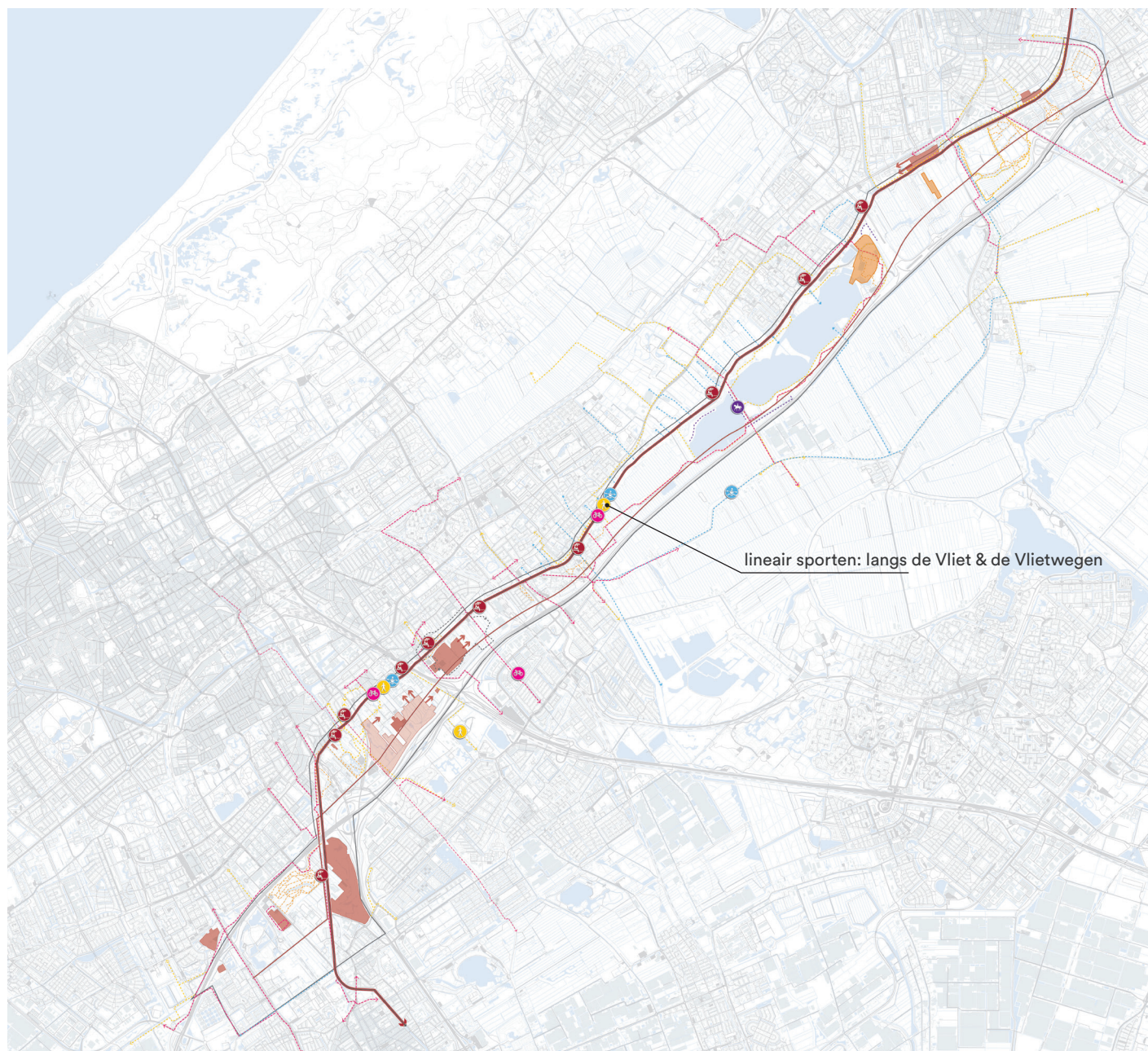
Een grote, bedrijfsmatige korrel detoneert langs de Vliet en moet in de verdere doorontwikkeling voorkomen (of hersteld) worden. In de huidige situatie zijn de Argos, CEVA, Sligro, NS onderhoudsbedrijf en Fleetpark dergelijke verbeterlocaties.

Hoofdpunten Verkeer en Vervoer:

- De Vlietwegen (oostelijke oever) inrichten als slowlane;
- De Vlietwegen,-paden en -oeveren waar mogelijk openbaar toegankelijk maken (westelijke oever)
- Alternatieve wegenstructuur voor het een groot deel van het (zwaar) verkeer onderzoeken en randvoorwaardelijk stellen voor groot-schalige uitbreidingen;
- Beter benutten van OV in het gebied en toekomstig OV (Koningscorridor);
- Nieuwe langzaamverkeersroute door de Vlietzone (de groenbauge loper);
- Dwarsverbanden en overgangen over de Vliet verbeteren.

Legenda: Sport en recreatie

- recreatiewoningen
- bestaand sportterrein
- mogelijke uitbreidingsrichting sportterrein
- andere invulling golfterrein
- Vliet als lineaire sportroute
- langzaamverkeersroute (groene loper)
- fietsroute
- wandelroute
- recreatieve waterverbinding
- ruiterpaden
- rustpunt

4.6 SPORT EN RECREATIE

In de omgeving worden in de nabije toekomst meerdere woningbouwprojecten voltooid, zoals de Nieuwe Plaspoelpolder in Rijswijk, de CID en Binckhorst in Den Haag. Ook wordt er vanwege de woningbouw STAR een nieuwe locatie voor het rugbyveld gezocht. Hierdoor stijgt de vraag naar sportmogelijkheden, waar de Vlietzone een logische plek voor is. Er is zowel vraag naar uitbreiding in sportterreinen als in mogelijkheden voor lineair sporten.

Deels kan dit worden gerealiseerd door het efficiënter inrichten van bestaande sportterreinen, om meer typen sport te kunnen faciliteren. Daarnaast is er alleen ruimte voor (uitbreiding van) sportterreinen wanneer multifunctioneel ingericht en gebruikt. Dit kan bijvoorbeeld door calamiteitenberging voor piekbuien hier te organiseren. Sportvelden en de inpassing daarvan dienen bij te dragen aan de ontwikkeling van biodiversiteit, het versterken van recreatieve structuren en toegankelijkheid, het bergen van water en het tegen-

gaan van hittestress. Ook kunnen er combinaties gezocht worden in parkeren onder de sportvelden of sporten op bedrijfsgebouwen.

Daarnaast zullen er ook locaties gevonden moeten worden voor uitbreiding van sportvelden, met name in Den Haag. Hiervoor lijken de Vijfpolder (uitbreiding van sportpark Westvliet en het gebied tussen Drievliet en de Spoorlaan logisch. Dit zal betekenen dat er keuzes gemaakt moeten worden t.o.v. het huidige gebruik. Ter uitwerking is een regionaal onderzoek naar de sportbehoeften nodig.

Naast de sportterreinen wordt er in de Vlietzone ingezet op lineair sporten. Er wordt gestreefd naar een ononderbroken recreatieve route langs de Vliet: via de Vlietwegen, maar ook via het water. De Vliet wordt doorontwikkeld tot de blauwe entree van het gebied. Hiervoor worden ook aanlegplaatsen en rustpunten langs het water worden uitgebreid. Vaarverbindingen naar de omgeving worden ook verbeterd, bv kanoroutes.

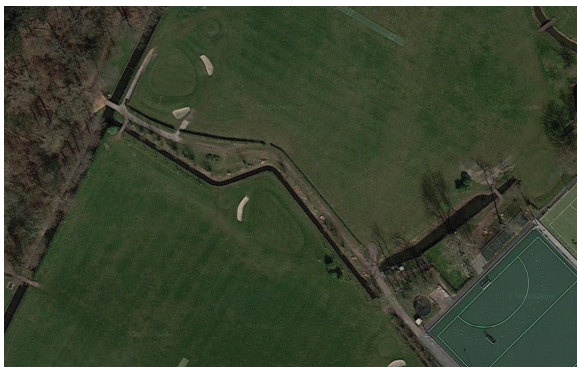
In de Vlietzone worden informele sportroutes ingericht voor wandelen, hardlopen, fietsen en skeeleren. Een belangrijke spil is hierbij de nieuwe langzaamverkeersroute door het gebied (alternatief voor en aanvulling op de Vlietwegen). Dit zorgt ook voor een verbeterde verbinding tussen het zuidelijk deel van de Vlietzone met het noordelijke deel.

Door deze route d.m.v. dwarsverbanden goed aan te haken op de Vlietwegen en de omgeving, wordt het mogelijk gemaakt om verschillende 'rondjes' te maken. Het is essentieel om onderbrekingen in recreatieve routes (op de Vlietwegen en in de nieuwe langzaamverkeersroute) op te lossen en te voorkomen. De sportroutes worden sociaal veilig ingericht: oa. door overzichtelijkheid, goede verlichting en bankjes.

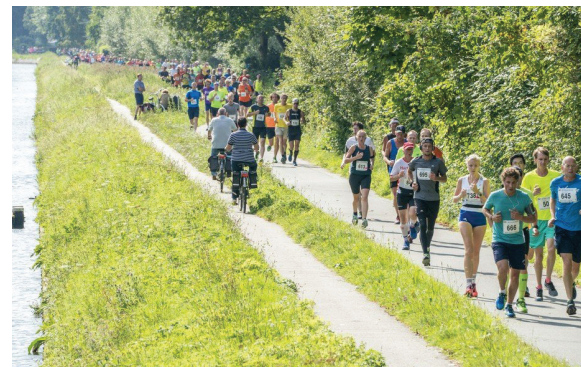
Beelden ter inspiratie

Volkstuinen als recreatief element, openbaar en in gemeenschappelijkheid

Luchtfoto van multifunctioneel ruimtegebruik, golfterrein heeft medegebruik voetbalvelden, wandelroute door de velden en het golfterrein en landschappelijk fraai ingepast (Wassenaar)

Hardlopen langs de Vliet, lineair sporten

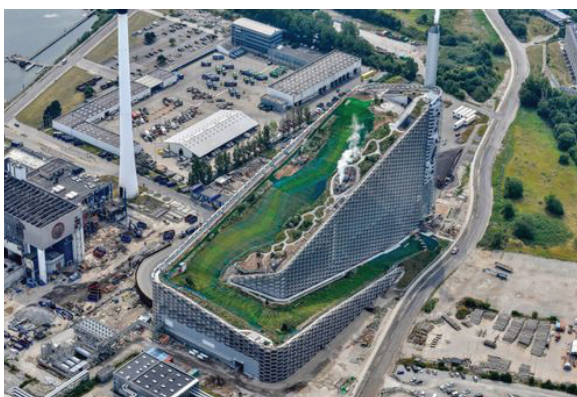
Bosjes van Pex in Den Haag is een mooi voorbeeld van een multifunctioneel sportlandschap met hoge recreatie en natuurwaarde

Multifunctioneel ruimtegebruik: Ikea Utrecht met sport op het dak, foto multifunctioneledaken.nl

Fietsen in het gebied

Skipiste op energiecentrale, Kopenhagen, foto manners.nl

Vermaak op het water

Hoofdpunten Sport en Recreatie:

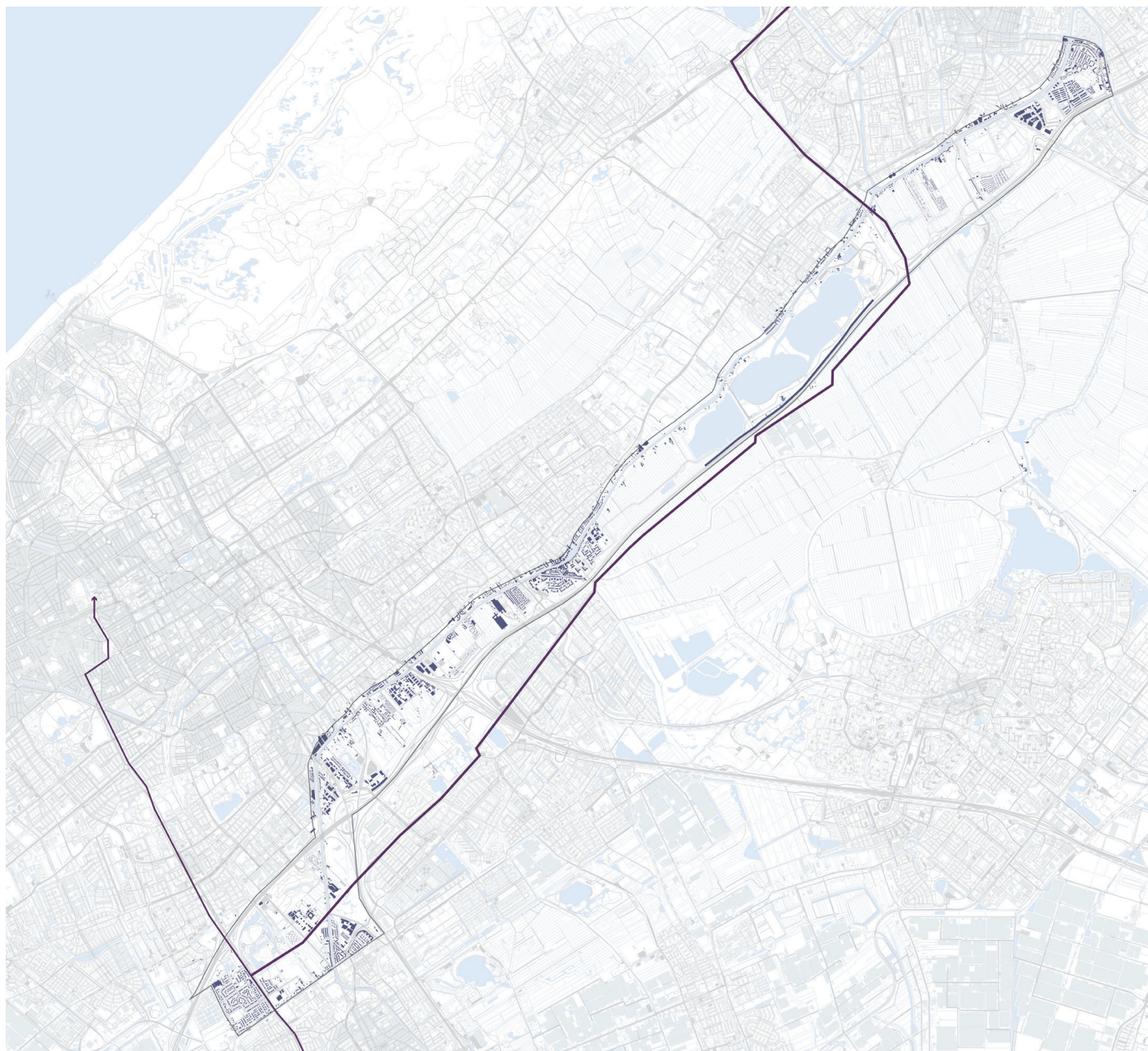
- Uitbreiding van sportterreinen;
- Bestaande sportterreinen efficiënter inrichten en inrichten voor meervoudig ruimtegebruik (bijvoorbeeld voor calamiteitenberging);
- Meer mogelijkheden creëren voor lineair sporten;
- Nieuwe langzaamverkeersroute als spil van informele sportroutes door de Vlietzone;
- Ononderbroken recreatieve route langs de Vliet via de Vlietwegen;
- Vaarverbindingen naar de omgeving verbeteren;
- Aanlegplaatsen en rustpunten langs de Vliet uitbreiden.

Legenda: Duurzaamheid

↔ warmteleiding

— geluidsscherm i.c.m. zonnepanelen

■ daken (onderzoek t.b.v. zonnepanelen)

4.7 DUURZAAMHEID EN ENERGIE

Energie

Er is geen plek in de Vlietzone voor grootschalige energieopwekking. De ruimte is te klein voor windenergie in de vorm van windmolens en de impact te groot, vanwege de nabijheid van bewoning overal in het gebied. Ook voor zonneakkers zijn er teveel claims op de beschikbare ruimte, al is de Vlietzone wel een zoekgebied voor zonne-energie in de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0. Er wordt ingezet op zonne-energie op daken (evt. op wateroppervlaktes). Ook worden er bij ter hoogte van Vlietland geluidsschermen langs de A4 geplaatst. Deze worden gecombineerd met zonnepanelen. Waar mogelijk (vanwege de aardgasbuis in de ondergrond) wordt deze ook groen ingepast. Het geluidsscherm moet de ecologische verbinding t.h.v. de Kniplaan niet in de weg zitten: het is van belang dat de dieren naar het ecoduct worden geleid.

Voor de uitbreiding van het hoogspanningsnet zullen er in de toekomst nieuwe onderstations nodig zijn in de regio. De energienetten raken nu al vol, en de druk zal vanwege de energietransitie alleen maar hoger worden. Het is nog niet bekend of deze onderstations daadwerkelijk in de Vlietzone terecht zullen komen. Wanneer dit zo is: zorg dat deze zorgvuldig worden ingepast.

De Vlietzone faciliteert een grote ader voor energie (gas, warmte, energie) langs de A4, van Rijswijk tot Leiden: de A4 als energiedrager. Ook langs de Prinses Beatrixlaan in Rijswijk wordt een warmteleiding aangelegd. Dit is onderdeel van Warmtelinq: een ondergrondse leiding van rest-warmte vanuit de Rotterdamse havens.

Schoon vervoer

In de Vlietzone geven we vorm aan de mobiliteitstransitie om deze om te vormen naar een duurzame vorm van vervoer. Door in te zetten op het OV en andere vormen van slimme mobiliteit.

Voor het OV zijn als diverse aansluitingen nabij het gebied, met de spoorlijn Leiden-Utrecht, de Randstadrail, de spoorlijn Utrecht - Den Haag en de spoorlijn Delft - Rijswijk. Bij de laatste is een nieuw station voorzien bij Rijswijk Buiten.

Een schone leefomgeving

Om de leefbaarheid van de regio ook op de langere termijn te kunnen waarborgen, moet er in de ontwikkelingen van nu gestreefd worden naar een duurzame en schone leefomgeving. Dit betekent bijvoorbeeld dat ontwikkelingen klimaatbestendig worden aangepakt. In de stedelijke omgeving zijn met name maatregelen tegen hittestress en wateroverlast belangrijk. Bij nieuwbouw en renovatie worden deze maatregelen integraal mee ontworpen.

De Vlietzone ligt langs twee grote snelwegen, de A13 en vooral de A4. Twee andere kruisen de zone, de A12 en de N206. Deze wegen zorgen voor hinder in de vorm van geluid en fijnstof. De aanplant van bomen langs de A4 en in de flan-

Beelden ter inspiratie

Zonnepanelen in combinatie met parkeren

Zonnepanelen in combinatie met groene daken

Vergroten biodiversiteit en educatief waardevol

Geluidswerende voorziening met zonnepanelen (Trouw.nl)

Ekokathedraal van Le Roy Heereveen (circulair materiaalgebruik)

Ontharden van het gebied (beeld van Lola)

ken en restzones van de kruising A12 en A4, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het vangen van fijnstof en het dempen van geluid. Ook zijn aanvullende geluidswerende voorzieningen gunstig voor het leef-, werk- en recreatieklimaat van het gebied.

Duurzamer omgaan met grondstoffen

Er zijn mogelijkheden om in de bedrijventerreinen rond het Prins Clausplein te sturen op bedrijven met focus op de maakindustrie en circulaire economie. Uiteraard brengt elke vorm van bedrijvigheid een mogelijke milieubelasting met zich mee, waardoor hier een afweging van belangen moet worden gemaakt.

Voor de ingrepen die voorgesteld worden streven we naar duurzame materialen en circulair denken (bijv. door bestaande groengebieden en structuren te “hergebruiken”). In andere thema’s zijn de voorstellen voor water, natuur en groen al besproken.

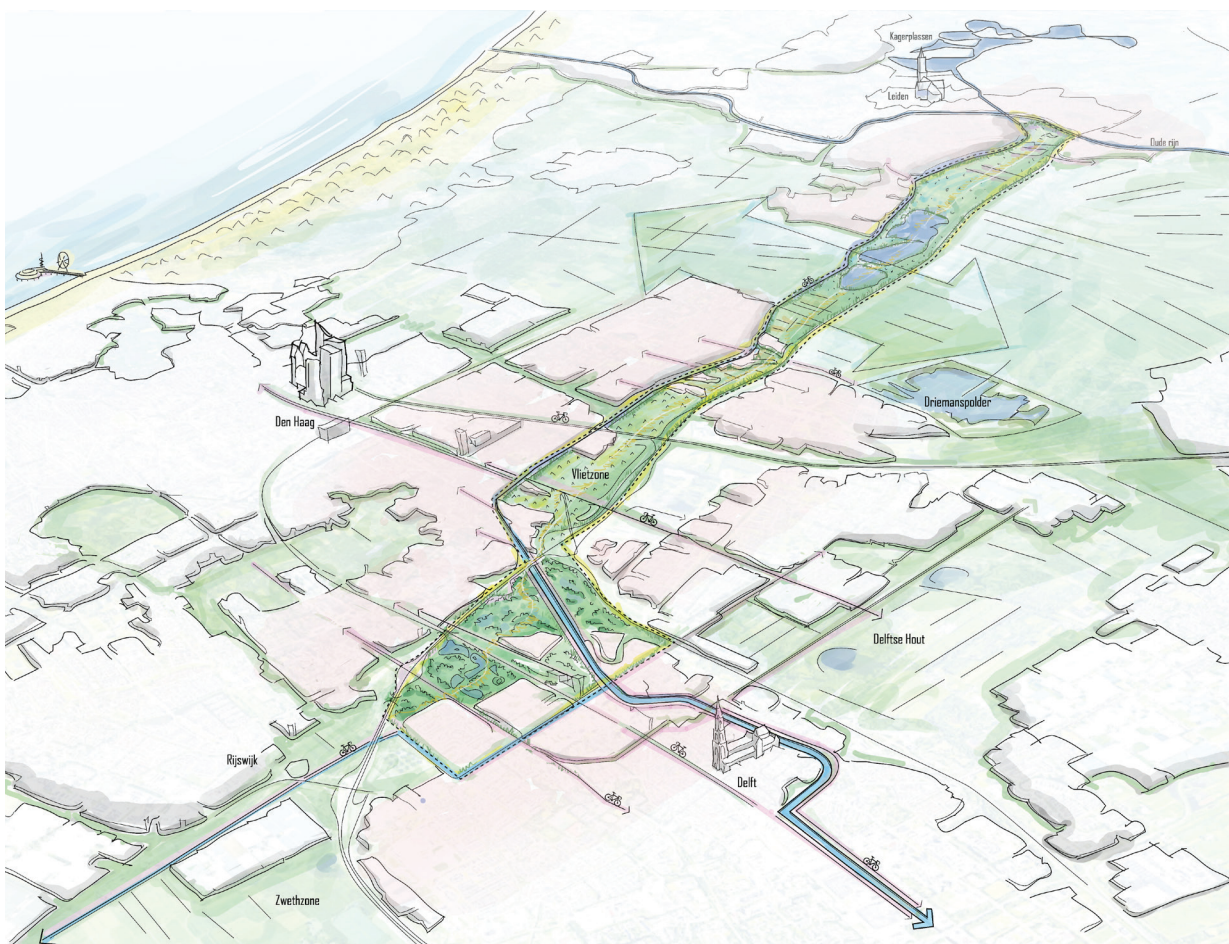
Hoofdpunten Duurzaamheid en Energie:

- Zonne-energie op daken en in combinatie met geluidsschermen is mogelijk in de Vlietzone;
- De A4 als een grote ader voor energie (gas, warmte, energie);
- Warmteleiding langs de Prinses Beatrixlaan, Rijswijk;
- Schoon vervoer (o.a. aanhaken op OV);
- Een schone leefomgeving;
- Duurzamer omgaan met grondstoffen;
- Circulair denken en handelen;
- Vergroten biodiversiteit;
- Inzetten op vasthouden van water in het gebied.

5. Aanbevelingen

Schets toekomstbeeld Vlietzone

5.1 DE 7 AANBEVELINGEN

Overkoepelende samenwerking

Het is essentieel om als overheden samen te blijven werken, de Vlietzone is van ons allemaal! Het is belangrijk om de identiteit van de Vlietzone te bewaken. Dit werkt alleen gezamenlijk, zo kan je elkaar scherp te houden. Zorg voor een platform waar de samenwerking verder vorm krijgt (b.v.: zet de huidige samenwerking door). Zoek hierin ook de samenwerking met initiatiefnemers en de betrokkenen uit het gebied.

Vlietzone als stadslandschap

Maak een principiële keuze voor ruimte, water, groen, sport en ontspanning in de Vlietzone. De intense Vlietzone verzorgt de regio. Dat is de primaire kans voor de Vlietzone. Zorg daarbij dat alle toekomstige ontwikkelingen hierin bijdragen.

Integrale afweging

Afspraken die gemaakt worden in het woon-werkakkoord en de RES zijn onderlegger voor het toekomstbeeld van de Vlietzone. Dit is een secto-

5. Aanbevelingen

rale benadering. Het is beter een integrale afweging te maken in het belang van de Vlietzone.

Ontwarren en downgraden Vlietwegen

Zet maximaal in op het ontwarren en downgraden van de Vlietwegen, hier principieel kiezen voor bestemmingsverkeer om het langzaam verkeer meer ruimte te geven. Dit in combinatie met versterking van de ruimtelijke kwaliteit van de Vliet. Om de implicaties voor het verkeer goed te kunnen beoordelen is een integraal verkeersonderzoek voor het gebied en de wijde omgeving noodzakelijk (voor een mogelijke alternatieve ontsluiting voor zwaar verkeer, maar ook de belasting op de Vlietwegen i.v.m. meer ruimte voor de fietser).

Integraal beeldkwaliteitsplan

Het creëren van een collectieve identiteit voor de Vlietzone is uitgangspunt. Deze identiteit wordt verder uitgewerkt in beeldkwaliteit en wordt toetsbaar en meetbaar gemaakt. Dit wordt kan bijvoorbeeld verder worden uitgewerkt in een integraal beeldkwaliteitsplan voor de Vlietzone. Dit kan opgenomen en geborgd worden in lokale beleidsdocumenten.

Hierin zouden enerzijds regels moeten opgenomen worden over natuurinclusiviteit, hoe om te gaan met water, publieke kwaliteiten, etc., en anderzijds voorbeelden van uitwerkingen die esthetisch passen bij de Vlietzone. Onderdeel hiervan is een handboek voor het publieke domein, waarin voorbeelden zijn opgenomen van passende inrichtingen van gebieden, materiaalgebruik, beplantingen en sferen.

Ontwikkelingen met meerwaarde

Voor ontwikkeling in welke vorm dan ook, zowel bij renovatie (herinrichting) als nieuwbouw, wordt een set aan spelregels of toetscriteria opgesteld. Het beeldkwaliteitsplan kan één van die spelregels zijn. Hieronder een eerste aanzet voor deze spelregels:

- Elke ontwikkeling draagt bij aan veilige en ontspannen mobiliteit;
- Elke ontwikkeling draagt bij aan een ecologisch waardevol gebied;
- Elke ontwikkeling wordt klimaatadaptief uitgevoerd;
- Elke ontwikkeling draagt bij aan een gezond en toekomstbestendig watersysteem;
- Elke ontwikkeling is zo publiek toegankelijk

mogelijk en vergroot de doorwaadbaarheid;

- Multifunctioneel ruimtegebruik is regel;
- Elke ontwikkeling heeft de voorzijde aan de Vliet;
- Elke ontwikkeling vergroot de collectieve kwaliteit;
- Elke nieuwe ontwikkeling wordt bij voorkeur gekoppeld aan een alternatieve ontsluitingsstructuur, i.p.v. op de Vlietwegen;
- Natuurinclusief bouwen is uitgangspunt (zie bijvoorbeeld de Keuzelijst Natuurvriendelijke Maatregelen van de Gemeente Den Haag);
- Elke ontwikkeling wordt uitgevoerd in relatie met de UNESCO-status van de Limes.

Kwaliteitstoets

Stel een loket voor de kwaliteit in! Dit kan een Q-team Vlietzone zijn die alle plannen die in de Vlietzone ontplooid worden toetst op "Vlietwaardigheid". Kwaliteitsborging moet zich altijd verhouden tot de gemeentelijke commissies op dit gebied en de invoering van de Omgevingswet.

Bosch Slabbers

© Dit werk is auteursrechtelijk beschermd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en BoschSlabbers Tuin- en Landschapsarchitecten B.V. (hierna: “BoschSlabbers”).

BoschSlabbers heeft bij haar werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op onze werkzaamheden zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

BoschSlabbers heeft met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen met BoschSlabbers.

Bosch Slabbers

Den Haag

1e Sweelinckstraat 30
2517 GD Den Haag
T 070 3554407
denhaag@bsla.nl

Bergen op Zoom

De Statie 3
4611 CZ Bergen op Zoom
T 0118 592288
bergenopzoom@bsla.nl

Maarn

Landgoed Plattenberg – Het Koetshuis
Amersfoortseweg 38
3951 LC Maarn
T 0118 592288

boschslabbers.nl

Aan de leden van de Verenigde Vergadering

ONS KENMERK
2139455

DATUM D&H VERGADERING
15-11-2022

ONDERWERP

Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2021 – juli 2022 en Wateragenda Den Haag, ter informatie

Geachte leden,

Delfland is op vele manieren betrokken bij projecten van derden in het beheergebied. Dit kunnen ruimtelijke ontwikkelingen zijn, zoals woningbouwprojecten, aanleg en uitbreiding van snelwegen of provinciale wegen. Ook nemen wij zelf het initiatief voor projecten, bijvoorbeeld op het gebied van de ecologische waterkwaliteit, het verbeteren van waterkeringen of het verminderen van de kans op wateroverlast. Daarbij zoeken wij vaak de samenwerking met partners in het gebied.

De Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving biedt ons een globaal overzicht van deze activiteiten. Het betreft activiteiten die als gemeenschappelijke noemer hebben dat ze een ruimtelijke component hebben en een intensieve interactie met onze omgeving vergen.

In de Omgevingswet staat de fysieke leefomgeving namelijk centraal en dat is een ruimer begrip dan ruimtelijke ordening. Het is de ambitie van de Omgevingswet om integraler naar de leefomgeving te kijken en sneller en flexibeler te kunnen handelen. Elke gemeente maakt daarom een integrale omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente en uiteindelijk een omgevingsplan. Voor Delfland betekent dit dat er afspraken met de gemeente moeten worden gemaakt hoe dit als werkproces vormgegeven kan worden, zonder dat het waterbelang in het gedrang komt. Voor eigen opgaven geldt dat Delfland uitgebreider de samenwerking en participatie op zoekt om met draagvlak maatregelen te kunnen nemen.

In de Jaarrapportage is per gemeente een overzicht gegeven van de belangrijkste plannen, die zich in deze gemeente hebben afgespeeld in het afgelopen jaar. Het is dus een terugblik over de afgelopen periode, met een inkijkje in de dynamiek van het gebied van Delfland en de wateraspecten die hierbij van belang zijn.

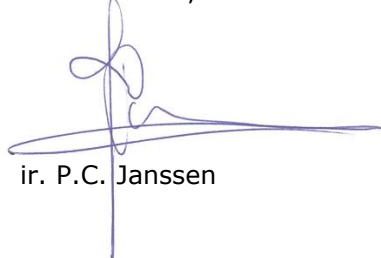
De rapportage is ter kennisname. Gezien de grote hoeveelheid plannen die elk jaar behandeld wordt, is ervoor gekozen om een selectie te maken op basis van omvang en relevante bestuurlijke componenten. Het is dus geen uitputtende lijst. In de inleiding van de Jaarrapportage is een overzicht opgenomen van de plannen

die door Delfland voorzien zijn van een wateradvies. Dat overzicht geeft een goed beeld in welke gemeenten sprake is van de grootste ruimtelijke dynamiek.

De complexe plannen van derden kennen vaak al een eigen bestuurlijk traject, ze zijn hier wel opgenomen zodat er per gemeente een overzicht is en eventuele raakvlakken met andere projecten zichtbaar worden.

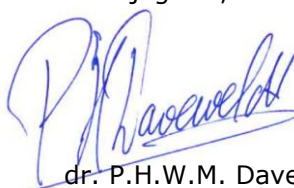
In de Jaarrapportage wordt verwezen naar de Wateragenda van de gemeente Den Haag die begin dit jaar is vastgesteld, waarin de samenwerking met de gemeente rondom water is beschreven. Deze is eerder nog niet aan u aangeboden vanwege vertraging in de afronding en de collegewisseling bij gemeente Den Haag. Deze sturen we u hierbij ook ter informatie mee.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlagen:

- Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving, juli 2020 – juli 2021
- Wateragenda Den Haag - Delfland, inclusief bijbehorende projectenlijst

Jaarrapportage plannen voor de fysieke leefomgeving

juli 2021 – juli 2022

Inhoud

1. Inleiding	3
Omgevingsvisies.....	3
Advisering in het kader van de watertoets (niet zijnde omgevingsvisies).....	3
Waterplannen	5
Planvormingsopdrachten.....	5
Complexe plannen van derden.....	6
2. Gemeente Delft	7
3. Gemeente Midden-Delfland.....	9
4. Gemeente Pijnacker-Nootdorp	11
5. Gemeente Lansingerland.....	14
6. Gemeente Westland	17
7. Gemeente Rotterdam	23
8. Gemeente Schiedam	26
9. Gemeente Vlaardingen.....	28
10. Gemeente Maassluis.....	32
11. Gemeente Den Haag	34
12. Gemeente Rijswijk	37
13. Gemeente Leidschendam Voorburg.....	39
14. Projecten die over een groter gebied dan één gemeente spelen	41

1. Inleiding

In het Bestuursakkoord 2019-2023: 'Iedereen aan de slag met water' geeft het bestuur aan, dat we verbindend willen samenwerken op alle terreinen waar Delfland verantwoordelijk voor is. Dat doen we ook met de gemeenten. We dragen bij aan initiatieven van anderen als deze passen binnen onze gezamenlijke doelen. Onze opgaven (Waterveiligheid, Waterbeheer, Waterzuivering) staan centraal en we benaderen de opgaven integraal: onze aanpak verbinden we met andere uitdagingen in de fysieke leefomgeving zodat deze van bredere maatschappelijke waarde zijn.

'We zorgen dat we bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving in een vroeg stadium aan tafel zitten om vanuit het Delflands belang opbouwend mee te denken. Daarbij staan we positief tegenover mogelijkheden voor functieverandering of recreatief medegebruik, mits dat niet ten koste gaat van de taakuitvoering van Delfland. We zoeken nauwe samenwerking met gemeenten om zo tot een gebiedsgerichte integrale aanpak te komen. Maatwerk en persoonlijke aanpak zijn daarbij belangrijk.'

Deze rapportage heeft tot doel om inzicht te geven over de volle breedte waar we als Delfland in een vroeg stadium betrokken zijn bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de belangen van Delfland inbrengen. Daarmee geeft het een beeld van hoe wij het bestuursakkoord invullen vanuit de hierboven genoemde principes. Hiervoor zijn verschillende instrumenten beschikbaar. De rapportage is opgezet per gemeente, zodat er gemakkelijk een totaaloverzicht per gemeente ontstaat.

De rapportage geeft vooral inzicht over het proces van beïnvloeding en betrokkenheid en heeft niet tot doel om inhoudelijk de voortgang te melden van de Delflandse projecten.

Allereerst zal er ingegaan worden op de verschillende soorten plannen die in ons gebied voorkomen. Daarna wordt er per gemeente een korte schets gegeven, komt de omgevingsvisie en de stand van zaken rondom belangrijkste plannen in het afgelopen jaar aan de orde. Ook komt het waterplan aan bod. De complexe plannen van derden kennen vaak al een eigen bestuurlijk traject, ze zijn hier wel opgenomen zodat er een overzicht komt per gemeente en ook eventuele raakvlakken met andere projecten zichtbaar wordt.

Enkele plannen en projecten bestrijken meerdere gemeenten, deze zijn achteraan in de rapportage geplaatst. Sommige plannen waar we aan werken zijn heel actueel en dynamisch. Deze rapportage beslaat de periode 1 juli 2021 tot 1 juli 2022. Ontwikkelingen van ná die tijd zijn dus niet meegenomen.

Omgevingsvisies

Rijk, provincie en gemeente moeten door de komst van de Omgevingswet één omgevingsvisie voor hun hele grondgebied vaststellen. Omgevingsvisies zijn langetermijnvisies op de toekomstige duurzame leefomgeving. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is in september 2020 vastgesteld. Vanwege de grote ruimtelijke opgaven en de schaarse ruimte neemt het Rijk inmiddels meer regie in de ruimtelijke ordening en werkt de NOVI uit in een Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX). De provincies zijn gevraagd om de nationale opgaven ruimtelijk te vertalen.

De provinciale omgevingsvisie van Zuid-Holland (POVI) is in augustus 2020 in werking getreden en wordt periodiek met partiële herzieningen aangepast.

Gemeenten hoeven op basis van het overgangsrecht pas op 1 januari 2025 over een omgevingsvisie te beschikken. In de rapportage wordt per gemeente aangegeven hoe het met die omgevingsvisie staat.

Advisering in het kader van de watertoets (niet zijnde omgevingsvisies)

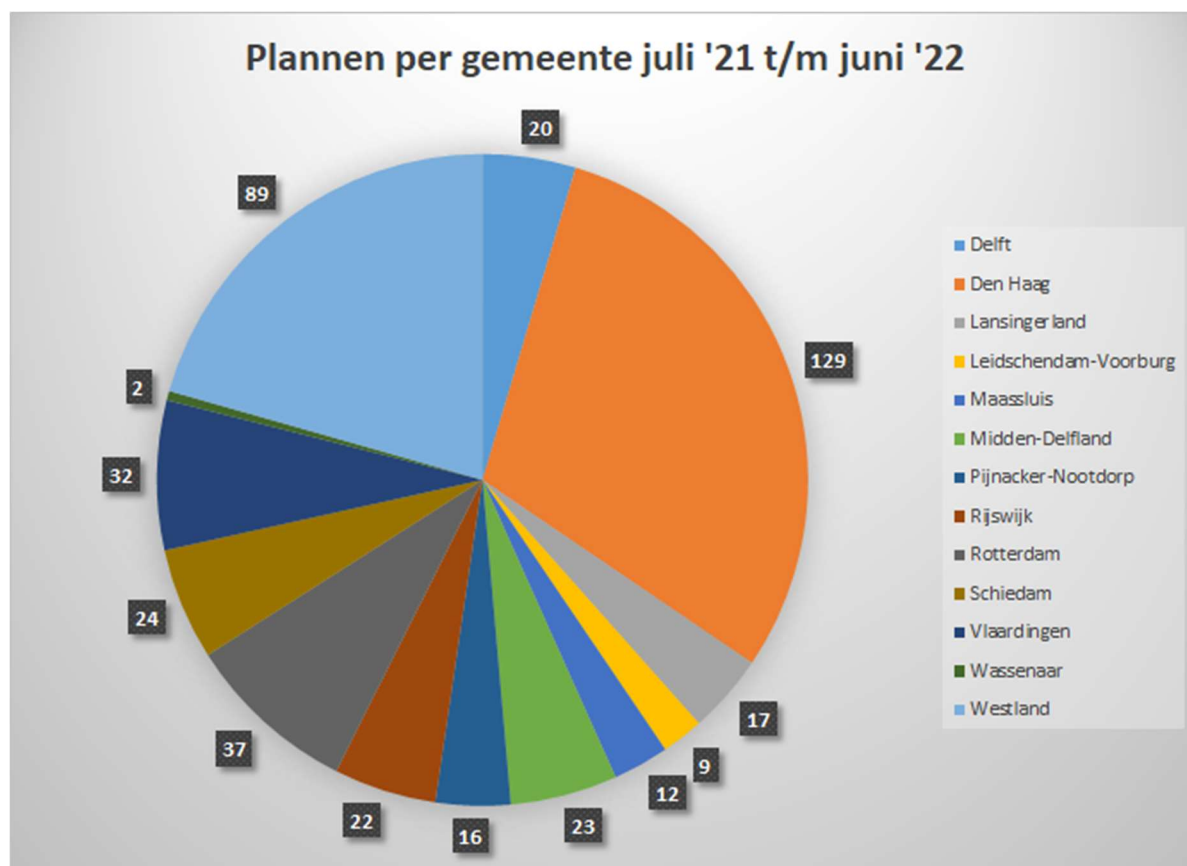
De gemeentelijke plannen vormen ongeveer 95% van de plannen waar in het kader van de watertoets advies over uitgebracht wordt. Het betreft een grote variatie aan soorten en

omvang van plannen. Het betreft onder meer structuurvisies, bestemmingsplannen (inclusief uitwerkings- en wijzigingsplannen) en omgevingsvergunningen in afwijking met het bestemmingsplan en de voorlopers daarvan. De plannen bevinden zich in verschillende fasen; van informeel vooroverleg over de eerste schetsen tot vastgestelde plannen. Diverse gemeenten in ons beheergebied hebben een grote woningbouwopgave en dat vertaalt zich in adviesaanvragen in het kader van de watertoets.

De gemeenten binnen ons beheergebied zijn aan de slag met de implementatie van de Omgevingswet. Omgevingsvisies worden ontwikkeld en in toenemende mate wordt geoefend met pilots voor het opstellen van een omgevingsplan. Gemeenten hoeven pas op 1 januari 2029 over een omgevingsplan, zoals in de Omgevingswet bedoeld is, te beschikken. Voor afwijkingen van het omgevingsplan via een omgevingsvergunning geldt een kortere afhandeltermijn. Daarom maakt Delfland voor die situatie procedureafspraken in regionaal verband en met de individuele gemeenten over het goed en tijdig kunnen inbrengen van het waterbelang bij deze omgevingsvergunningen. Deze afspraken moeten bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet geëffectueerd worden.

Verder neemt Delfland onder meer deel aan zgn. 'initiatieven- of omgevingstafels'. Onder andere in de gemeenten Den Haag en Westland wordt met deze tafels met ketenpartners (waaronder Delfland) toegewerkt naar het in een vroegtijdig stadium sneller en integraler bespreken van initiatieven. Hierbij kunnen watertoets en/of watervergunningsaspecten aan de orde zijn. Dit past bij de ambitie van de Omgevingswet om integraler naar de leefomgeving te kijken en sneller en flexibeler te kunnen handelen. Voor Delfland zijn dit de twee gemeenten waar verreweg het grootste deel van de plannen vandaan komt.

Hieronder is een overzicht gegeven met de aantallen unieke plannen per gemeente die via de watertoets worden afgehandeld.

Voor grotere (meestal nieuwbouw) ontwikkelingen wordt ook wel gewerkt met een waterhuishoudingsplan, dit is geen wettelijke planfiguur en geldt puur als afspraak tussen de gemeente/ontwikkelaar en Delfland. Dit plan bestrijkt de gehele ontwikkeling (en soms ook

een gebied erbuiten) waarin de toekomstige waterhuishouding, inclusief ecologie en waterkeringen, beschreven wordt. In zo'n plan kan onder andere het hoofdsysteem worden vastgelegd, de nieuwe peilgebieden en ook de hoeveelheid water over de diverse deelgebieden. Omdat een grotere nieuwbouwontwikkeling vaak in deelgebieden wordt ontwikkeld, met vaak ook verschillende projectontwikkelaars of aannemers, kan zo steeds het grotere geheel in de gaten worden gehouden, en kunnen ook verschillende woonmilieus ontstaan, terwijl het geheel toch aan alle eisen voldoet die Delfland er aan stelt. Een dergelijk waterhuishoudingsplan wordt doorgaans door het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden vastgesteld en kan daardoor mede als kader worden meegenomen in de vergunningverlening bij de uitvoering van de plannen.

Waterplannen

De gemeenten zijn de trekker voor het opstellen van waterplannen. Delfland is actief partner in het opstellen en uitvoeren ervan. In het werkveld waterplannen komt steeds meer variatie. Sommige gemeenten integreren het waterplan met een rioleringsplan of klimaatplan andere leggen de focus op de samenwerking in een samenwerkingsagenda. Soms wordt ook alleen een projectenlijst bijgehouden en vindt afstemming ad hoc plaats. Dit vergt bij Delfland flexibiliteit in de inzet van personeel uit de verschillende vakdisciplines. Rode draad in alle plannen is het reguliere contact dat er met de gemeente onderhouden wordt. En het verkrijgen en houden van overzicht krijgen over de belangrijkste projecten die met gemeenten samen worden opgepakt, om waar nodig prioriteiten te kunnen stellen.

Planvormingsopdrachten

De categorie planvormingsopdrachten is een mengeling van projecten van Delfland zelf en van derden waarin Delfland (met een opgave en/of belang) samenwerkt. Opdrachten komen vanuit alle programma's en assetsystemen van Delfland. Dit varieert van het deelnemen aan een gebiedsontwikkeling tot het zelf maken van een plan voor verbetering van het watersysteem.

Bij een aantal plannen is ook de Watervisie van Delfland gebruikt om aan te geven welke waterbelangen een rol spelen in het plangebied. Dit speelt vooral als het een wat groter plangebied betreft, zoals het project Broekpolder 2040 in het Westland.

Niet alle planvormingsactiviteiten van Delfland worden in deze rapportage besproken. De projecten die bijvoorbeeld onder het programma Waterkwaliteit of het programma Klimaatadaptatie vallen, worden apart gerapporteerd. Dit geldt ook voor een groot aantal projecten waar de waterkeringen worden verbeterd. Ook worden niet alle projecten genoemd, alleen projecten van een bepaalde omvang of bijzondere aard worden weergegeven, zodat een goed beeld gevormd kan worden over de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied van Delfland.

In het Delflandse participatiebeleid wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die in samenwerking met andere overheden plaatsvinden en projecten waarin participatie plaatsvindt met anderen, niet zijnde overheden.

Als projecten met derden worden voorbereid, betreft dit in de meeste gevallen samenwerkingsprojecten met andere overheden. Een klein aantal projecten die beschreven staan in de jaarrapportage zijn projecten waarin Delfland participeert in een project van derden, niet zijnde overheden. Voorbeelden hiervan is het project Broekpolder 2040.

Bij de projecten die Delfland zelf initieert wordt al langere tijd het omgevingsmanagement toegepast. In de planvormingsfase wordt hierbij de omgeving verkend op 'issues' en belanghebbenden. Aan de hand van de uitkomsten van deze verkenning wordt voor een bepaalde participatiegraad gekozen, deze kan variëren tussen 'communiceren' tot aan volledige 'co-creatie'. Voorbeelden hiervan zijn de projecten die beschreven staan onder Klein Huis ter Velde in Maasland en Broekpolder2040. De projecten die onder de programma's van

waterkwaliteit en het verbeteren van de waterkeringen kennen natuurlijk ook deze vorm van participatie, maar worden niet in deze rapportage beschreven

Complexe plannen van derden

Sommige plannen van derden zijn binnen Delfland vanwege hun complexiteit en lange doorlooptijd formeel bestempeld als 'complex plan van derden'. Voor deze plannen zorgt een coördinerend medewerker vanuit Delfland voor een afgestemde inzet intern en extern en worden een aangewezen directielid en portefeuillehouder nauw betrokken.

In 2022 is besloten om twee nieuwe projecten aan te pakken als complex plan van derden: 'Vaarwater Monster-Noord' en 'Dunea Drinkwatervoorziening van de toekomst'. Soms vallen deze projecten in meerdere gemeenten. Deze projecten zijn daarom beschreven op het eind van de rapportage.

2. Gemeente Delft

Korte schets

Het historische centrum van Delft ligt in het boezemland langs de Schie en in een deel ervan ligt het maaiveld laag door een verzakte bodem. Omdat in het verleden wateroverlast is opgetreden kan de binnenstad tegenwoordig worden afgesloten van de rest van het boezemwater. Naar de toekomst toe zal de bodem in de gemeente verder dalen waardoor deze oplossing een beperkte levensduur heeft.

De meeste woonwijken liggen verdeeld over een aantal polders en grenzen veelal aan groenblauwe recreatie en landbouwgebieden. Eén ervan is de Delftse Hout. Hier zijn in samenwerking met de gemeente Delft maatregelen genomen om de waterkwaliteit ten behoeve van het zwemwater te verbeteren. Deze langjarige verbetering wordt door Delfland op de voet gevolgd.

Omgevingsvisie

De Delftse omgevingsvisie is in juli 2021 vastgesteld. De visie is aan de hand van zes opgaven (Leefbare woonwijken, Duurzaam, Voorzieningen, Innovatie en technologie, Bereikbaar en Cultuur) uitgewerkt. De kansen en dilemma's van deze thema's worden tegen elkaar afgezet. Voor Delfland zijn de thema's duurzaam (onder meer klimaatadaptatie) en leefbare woonwijken het meest relevant. Delft wil deze thema's gebiedsgericht gaan uitwerken.

Het waterbelang is, door goed betrokken te zijn, voldoende geborgd in de omgevingsvisie. De watervisie wordt in de omgevingsvisie expliciet als kader genoemd.

Watertoets

- Schieoevers Noord

De gemeente heeft de ambitie om het bedrijventerrein Schieoevers Noord geleidelijk te transformeren naar een gemengd stedelijk gebied. Hoewel er gestreefd wordt naar maximale verdichting is er ook ambitie voor het vergroenen en duurzaam en klimaatbestendig inrichten van het gebied. Via een m.e.r.-procedure heeft de gemeente kaders opgesteld voor toekomstige ontwikkelingen. Door de geleidelijke transformatie op basis van initiatief van ontwikkelaars is het onzeker op welke termijn ontwikkelingen plaats zullen vinden. Daarom is in de MER vastgelegd dat ten tijde van de ontwikkeling getoetst wordt aan het *dan* geldende beleid of nieuwste inzichten qua klimaat. Inmiddels heeft vooroverleg over de bestemmingsplannen voor de ontwikkelingen van het Kabeldistrict, Schiekwartier en Schiepark plaatsgevonden.

- **Juniusbuurt**

In de gebiedsvisie voor de Reinier de Graafwijk (2019) heeft de gemeente naar aanleiding van advies van Delfland de wens uitgesproken om de waterstructuur in de omgeving van de Juniusbuurt te versterken en een aantal lange duikers te verwijderen. Voor de herontwikkeling van de Juniusbuurt is het vooroverleg in het kader van de watertoetsprocedure inmiddels gestart. Hierbij worden verschillende scenario's onderzocht, waarbij wordt gestreefd naar een goede inpassing van watercompensatie, die bijdraagt aan een robuuste waterstructuur in aansluiting op de gebiedsvisie.

Waterplan

De meest recente herijking van het uitvoeringsprogramma van het Waterplan Delft dateert van 2008 voor de periode tot en met 2012. Sindsdien was het opstellen van een nieuw plan er niet van gekomen door beperkte prioriteit en capaciteit bij de gemeente Delft. Ambtelijk is wel een projectenlijst met contactpersonen bijgehouden en er vindt afstemming van werken plaats. Hierdoor lopen de dossiers gewoon door, ook zonder overkoepelend waterplan. Het afgelopen jaar zijn stappen gezet om samen een Strategische Samenwerkingsagenda Water (SSAW) op te stellen. Bij beide organisaties is informatie en prioritering opgehaald en is een gezamenlijke sessie georganiseerd. De komende maanden worden de teksten met de opgehaalde input uitgewerkt en de planning is om eind 2022 een eindproduct gereed te hebben.

In 2019 heeft de gemeente een Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld, waarop Delfland op afstand input heeft geleverd. Deze strategie bevat een activiteitenlijst waarin ook watergerelateerde maatregelen zijn opgenomen.

Planvormingsopdrachten

In Delft vinden op dit moment geen grote planvormingsopdrachten plaats. Afstemming tussen beide organisaties vindt vooral plaats bij herinrichting van de buitenruimte, waarbij kansen ontstaan voor vasthoudmaatregelen en vergroening.

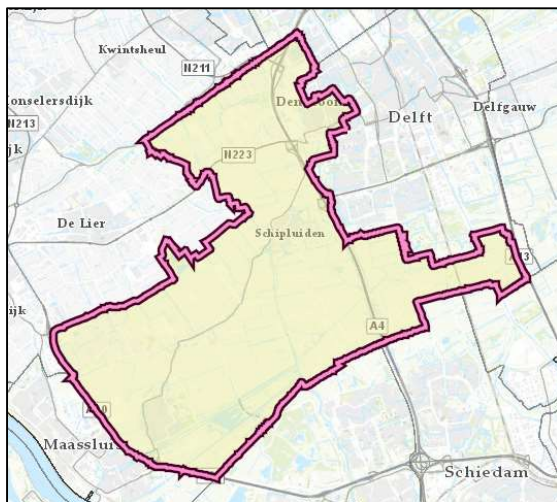
Daarnaast is gemeente Delft nadrukkelijk betrokken bij de gebiedstafel Buytenhout en Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, omdat deze projecten meerdere gemeenten betreffen zijn ze achteraan in deze rapportage opgenomen.

In de gemeente zijn meerdere locaties waar Delfland met de gemeente samenwerkingsafspraken maakt over Weg op Kade-trajecten: waterkeringen die onderhoud behoeven worden via werk-met-werk gezamenlijk met een wegreconstructie opgepakt. Er lopen onder andere trajecten nabij de Chopinlaan, Tanthofkade en Pijnackerse Vaart.

3. Gemeente Midden-Delfland

Korte schets

Gemeente Midden-Delfland is de zogenaamde groene long in een verder sterk verstedelijkt Delfland. De gemeente bestaat voor een groot deel uit agrarisch open veenweide landschap, een kwaliteit die door Midden-Delfland, maar ook de omliggende gemeentes gewaardeerd en goed beschermd wordt. Het gebied, samen met een aantal groen- en recreatiegebieden van omliggende gemeentes is door de provincie vastgesteld als Bijzonder Provinciaal Landschap. Belanghebbende partijen zijn georganiseerd in een Landschapstafel om de kwaliteiten van het gebied te beschermen en door te ontwikkelen (zie ook onder gebiedsoverstijgende plannen). Water, klimaatadaptatie, bodemdaling en biodiversiteit hebben hier een grote rol in.

Omgevingsvisie

In oktober 2021 heeft de gemeente de omgevingsvisie 1.0 vastgesteld en ter inzage gelegd. Het is een beleidsarme visie, met toevoeging van een aantal actuele thema's, waaronder klimaatadaptatie en de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap. Delfland is met de gemeente in gesprek geweest over de 1.0-versie aan de hand van de Watervisie. In de visie is nu onder andere voor het buitengebied opgenomen dat gebiedskenmerken sturend moeten zijn voor de inrichting en gebruik van het land. In een volgende stap wordt via een verdere verdieping een 2.0-versie ontwikkeld waarbij toegewerkt wordt naar een integrale toekomstvisie en uitgebreidere participatie plaats zal vinden.

Watertoets

- Maaslandse Dam

Di betreft een gebiedsontwikkeling waarvoor de bestemmingsplannen al langer geleden zijn vastgesteld. Delfland en de gemeente hebben gesprekken gevoerd over watercompensatie en gezamenlijk zijn we tot een mogelijke oplossing gekomen. De oplossing wordt in het tweede deel van 2022 uitgewerkt.

- Maaslandse Zoom

De Maaslandse Zoom is een woningbouwontwikkeling van circa 100 woningen in de kern van Maasland. Het waterhuishoudingsplan is in ontwikkeling. Er zijn nog gesprekken gaande over de capaciteit van het gemaal voor de afvalwaterzuivering. De formele ruimtelijke procedure is onlangs gestart.

Wateragenda

De wateragenda voor gemeente Midden-Delfland liep tot en met 2021. Na afloop is met de gemeente afgesproken om vooralsnog geen nieuwe wateragenda op te stellen, maar periodiek te overleggen over de samenwerkingen in het gebied. Er is ambtelijk een gezamenlijk speerpuntendocument opgesteld om het overdrachtdossier voor het nieuwe college van B&W te voeden.

De gemeente heeft in 2020 een klimaatadaptatiestrategie opgesteld, en daarbij Delfland actief betrokken. Hier is door de gemeente geen vervolg aan gegeven.

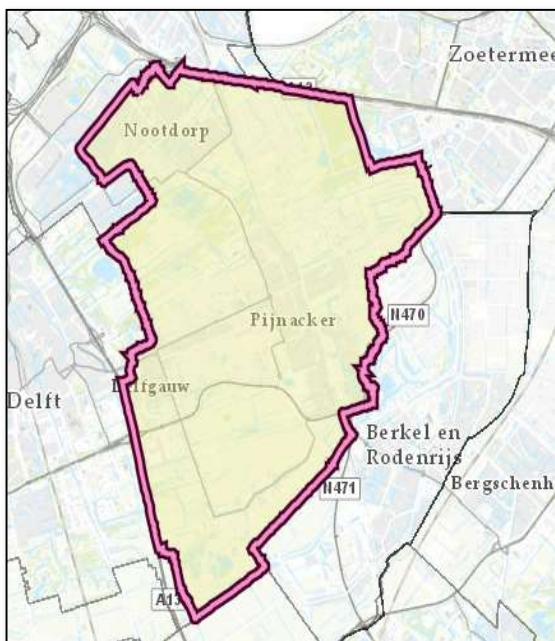
Planvormingsopdrachten

- **Gebiedsgerichte aanpak water en bodem**
Delfland is met de gemeente, provincie en een agrariër gezamenlijk een verkenning gestart voor een gebiedsgerichte aanpak van wateroverlast proefproject. Doel van de verkenning is om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om tot slimmere oplossingen te komen om water in periode van droogte beter vast te houden en in perioden van veel regenval meer te “bergen”. Dit door het vraagstuk integraal te benaderen en daarbij ook andere thema’s te betrekken om tot win-win te komen. Het grootste belang voor Delfland is om tot een handelingsperspectief te komen voor wateroverlast in graslandgebieden. Gestart wordt op het perceel van één agrariër. Als de verkenning voldoende aanknopingspunten heeft, kan bredere toepassing onderzocht worden.
- **Verbeteren watersysteem Klein Huis te Velde**
Het watersysteem rondom Klein Huis te Velde (6 woningen in de Dijkpolder Maasland) is verouderd en voldoet niet aan het geldende peilbesluit. In de praktijk is het lastig om het waterpeil te handhaven en het water te verdelen over de verschillende sloten bij woningen van bewoners. Er waren daarnaast zorgen over een nieuw te stichten gemaal voor de wateraanvoer. In afstemming met de bewoners is voor de knelpunten een oplossing gevonden. Een set aan maatregelen gaat in uitvoering en is voor het einde van het 2022 gerealiseerd. Vervolgens wordt het peilbesluit geactualiseerd.

4. Gemeente Pijnacker-Nootdorp

Korte schets

Pijnacker-Nootdorp is een van de gemeenten met diepe polders die het verste van de hoofdgemalen af liggen. Water moet daardoor een grote afstand afleggen om aan- of afgevoerd te worden, via afvoertakken die ook benut worden door de tussenliggende polders. Afgelopen jaren is daarom met de gemeente samen hard gewerkt aan verbetering van het systeem, waaronder de aanleg van waterberging. De gemeente is zelf ook zeer actief op het vlak van water en klimaatadaptatie. Ze zetten vaak vanuit eigen initiatief al in op het vasthouden van water tegen wateroverlast en voor gebruik in droge perioden. Ook hebben ze aandacht voor de bodemdaling in de gemeente, zowel in bestaand stedelijk gebied als bij nieuwbouw ontwikkelingen. Dit alles komt samen in de woonwijk Klapwijk waar vanuit de gemeente veel aandacht is voor ontharding, infiltratie en wateropslag in de bodem. Pijnacker-Nootdorp is daarnaast ook een glastuinbouwgemeente binnen het 'Oostland'.

Omgevingsvisie

In november 2021 is de omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp vastgesteld. In de visie zijn de belangrijkste thema's uit de watervisie van Delfland overgenomen. De omgevingsvisie bevat daarmee voldoende basis voor uitwerking van toekomstige omgevingsplannen.

Watertoets

- De Scheg

De Scheg is een nieuwbouwontwikkeling van ca. 350 woningen in Pijnacker. Voor deze ontwikkeling is samen met Delfland een waterhuishoudingsplan opgesteld. Bijzonderheid in dit plan is dat het grootste deel van de wateropgave in wadi's wordt gerealiseerd. Die andere vorm vraagt om goede afspraken vooraf over aanleg en onderhoud tussen ontwikkelaar, gemeente en Delfland. Dat is hier gelukt. Daarnaast wordt in dit project gezamenlijk met de ontwikkelaar een opgave van Delfland voor het ophogen van een waterkering opgelost. Het bestemmingsplan voor deze ontwikkeling is vastgesteld. Ook is gestart met het bouwrijp maken van het gebied.

- Tuindershof

Tuindershof is een nieuwbouwontwikkeling van ruim 600 woningen en onderdeel van de grotere ontwikkeling Pijnacker-Zuid. Uitwerking vindt plaats op basis van een waterhuishoudingsplan. Mooie bijzonderheid in dit gebied is een gestapelde berging die in het gebied wordt gerealiseerd, waarbij meer dan 1000 m³ extra waterberging wordt gerealiseerd. Deze extra ruimte voor water kan gebruikt worden in tijden van hevige regen en droogte, afhankelijk van de behoefte. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Inmiddels is de bouw van de woningen in volle gang en zijn de eerste woningen opgeleverd.

- Ackerswoude

Ackerswoude is een nieuwbouwontwikkeling aan de noordzijde van Pijnacker. De ontwikkeling is vrijwel afgerond. De gemeente heeft de waterbalans voor deze ontwikkeling geactualiseerd en met een aantal laatste maatregelen ligt er voldoende water in de wijk, waarmee de waterbalans sluitend is gemaakt. De gemeente heeft ook in deze wijk nadrukkelijk klimaatadaptieve maatregelen ingepast in de vorm van wadi's, oppervlakkige afvoer en natuurvriendelijke oevers. De afspraken over de waterberging zijn inmiddels vastgelegd in het bestemmingsplan Ackerswoude 2021.

- Vrijenban II

Vrijenban II is een nieuwbouwontwikkeling van circa 40 woningen aan de noordzijde van Delfgauw. De gemeente heeft het voorontwerp bestemmingsplan begin dit jaar ter inzage gelegd. Delfland en de gemeente hebben in goed overleg de laatste aandachtspunten voor de waterhuishouding besproken. Verwacht wordt dat deze punten in het ontwerp bestemmingsplan geborgd zullen worden.

- Verzamelplan Pijnacker-Nootdorp 20/21

In juni 2021 heeft de gemeente Pijnacker-Nootdorp een verzamel bestemmingsplan vastgesteld waarin de bouw van diverse vrijstaande woningen in het buitengebied mogelijk is gemaakt. In november 2021 heeft de gemeente de bouw van de woningen opgeschort vanwege zorgen over de ruimtelijke kwaliteit van de woningen in relatie tot het buitengebied. Een knelpunt in dit proces is de hoogte van het vloerpeil van de woning. De gemeente wil vanuit een stedenbouwkundige visie niet een hoog vloerpeil mogelijk maken. Voor Delfland is een voldoende hoog vloerpeil echter een belangrijk aspect in het kader van wateroverlast. In het betreffende bestemmingsplan heeft de gemeente nagelaten hier specifiek op in te gaan. De gemeente heeft recent een correctieve herziening op het bestemmingsplan ter inzage gelegd. In nauw overleg met Delfland is de gemeente tot een goede oplossing gekomen waarbij het vloerpeil voor elke locatie specifiek is beschouwd. Wij hebben de afspraken met

de gemeente in een positief ingestoken zienswijze verwoord. Hiermee hebben we in goede samenwerking het waterbelang geborgd.

De verwachting is dat de gemeente veel zienswijzen op de herziening ontvangt. Vanwege de bestuurlijke onrust en de aandacht in de media, sluiten we niet uit dat Delfland op een later moment op enige wijze benaderd wordt.

Programma Water en klimaat

In 2021 is het Programma Water en Klimaat Pijnacker Nootdorp vastgesteld. Het is een voortzetting van het Waterklimaatplan dat tot en met 2020 liep en is nu als programma aan de Omgevingsvisie gekoppeld.

Het programma beschrijft wat de effecten van klimaatverandering zijn voor de gemeente en hoe de gemeente en Delfland samen toewerken naar een klimaatbestendiger watersysteem in Pijnacker-Nootdorp. Dit is beschreven in een aantal thema's: droogte, droge voeten, hitte en gezond water. Ook is er ruimte voor innovatieve maatregelen op het vlak van duurzaamheid. Alle maatregelen zijn samengevat in een maatregelentabel. Via deze weg landen opgaven en ambities uit onze eigen programma's in samenwerkingsprojecten met anderen waardoor ze efficiënter en met hogere kwaliteit uitgevoerd kunnen worden.

Planvormingsopdrachten

- Weidevogels Zuid-Polder van Delfgauw

In 2019 heeft Delfland een intentieovereenkomst medeondertekend voor het realiseren van een nieuw weidevogelkerngebied in de Zuidpolder van Delfgauw. Delfland faciliteert de ontwikkelingen van dit gebied onder andere door inbreng van kennis en is voornemens een financiële bijdrage te leveren voor maatregelen die de waterkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Over de inrichting van het gebied en de bijdrage van Delfland worden afspraken gemaakt tussen Delfland en overige deelnemende partijen (Provincie, gemeente, Staatsbosbeheer).

- Samenwerkingsafspraken Waterkeringen Hazepad en Katwijkerlaan

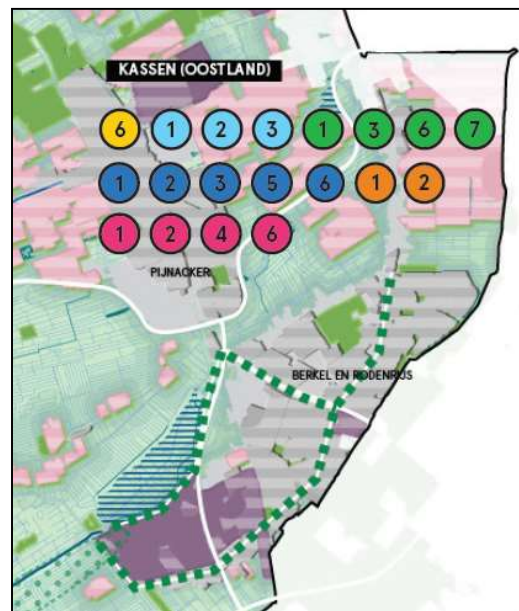
Planvorming speelt een belangrijke rol in meerdere (voorgenomen) werken aan waterkeringen in de gemeente. In 2021 is de kadeverbetering Hazepad afgerond. Met de gemeente en Staatsbosbeheer zijn in de voorbereiding afspraken gemaakt over de inrichting van het plangebied en de fasering van de uitvoering. De gemeente heeft na de kadewerkzaamheden het fietspad op een andere, betere plek aangelegd. Ook voor de Katwijkerlaan verkent de gemeente samen met Delfland de vorm en taakverdeling waarin de weg samen met de waterkering eronder het beste gereconstrueerd kan worden.

5. Gemeente Lansingerland

Korte schets

Gemeente Lansingerland ligt in het beheergebied van zowel Hoogheemraadschap van Delfland als het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Voor Delfland is vooral de kern Berkel en Rodenrijs en omliggend gebied relevant. De Polder Berkel is de laagstgelegen polder van Delfland, waarbinnen de afgelopen jaren een natuur- en waterbergingsgebied is ontwikkeld. Dit maakt onderdeel uit van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Daarnaast valt de gemeente in het Oostland, het glastuinbouwgebied met onder andere Pijnacker-Nootdorp.

De afgelopen jaren is door Delfland in de gemeente vooral ingezet op het ophogen van regionale waterkeringen en is er aandacht voor kunstwerken in watergangen.

Omgevingsvisie

In februari 2022 heeft de gemeente Lansingerland de omgevingsvisie 1.0 vastgesteld. Delfland heeft met behulp van de watervisie input op deze nota geleverd. Voor Delfland zijn thema's als toekomstbestendige omgeving, ruimtelijke structuren en groengebieden en duurzaamheid relevante onderwerpen, waarbij klimaatadaptatie specifieke aandacht krijgt. De Omgevingsvisie 1.0 wordt gezien als een startpunt voor verdere samenwerking. Onderwerpen als water en klimaat worden via een visie Groenblauwe leefomgeving nader uitgewerkt.

Watertoets

- Westpolder-Bolwerk

Westpolder-Bolwerk is een groot nieuwbouwproject (circa 3000 woningen) waar Delfland goed bij betrokken is. De diverse uitwerkingsplannen van het overkoepelende bestemmingsplan, worden in een apart overleg besproken met gemeente, waterschap, ontwikkelaar en adviesbureau. Uitdaging is hier de wisseling van betrokkenen in de loop van de tijd en het behouden van kennis en informatie. De komende jaren zal het laatste deel gerealiseerd worden en zal de watertoets (i.s.m. met vergunningverlening) zich vooral focussen op het rondkrijgen van de afgesproken waterbalans voor het gehele gebied. In het plan is de samenwerking met gemeente en projectontwikkelaar gezocht om werk aan de polderkade uit te voeren.

- **BovenBerkel II (Groenzoom)**

Dit betreft de ontwikkeling van circa 40 percelen in het kader van Ruimte voor Ruimte langs de westzijde van de Noordersingel. Vanwege de verwachte verhardingstoename heeft Delfland op voorhand voorgesteld om de waterbergingsopgave voor de percelen samen te beschouwen. Dit in tegenstelling tot aparte waterbergingsopgaves per te ontwikkelen perceel. Hier is de gemeente destijds niet op in gegaan. Inmiddels zijn er een aantal planologisch procedures doorlopen waarbij perceeleigenaren moeite blijken te hebben hun opgave te realiseren. De gemeente is onlangs weer in gesprek met ons gegaan over ons eerdere voorstel van een totaalaanpak.

- **Woningbouwlocatie Treurniet**

Dit is een herontwikkeling van bedrijf naar een appartementsgebouw (36 woningen). Inmiddels past de gemeente het ontwerp bestemmingsplan aan vanwege zienswijzen op verschillende thema's. Om (grond)wateroverlast door de aanleg van een parkeergarage te voorkomen neemt de ontwikkelaar maatregelen.

- **Meerpolder 2012, Noordeindseweg en Markermeerstraat**

Dit betreft een laatste uitwerkingsplan binnen de Meerpolder waarbinnen circa 70 woningen worden gerealiseerd. In het verleden zijn de afspraken over waterbergingsopgave vastgelegd in het onderliggende bestemmingsplan.

- **Stedenbouwkundig Masterplan Berkel Centrum Oost**

De gemeente wil de oostzijde van het centrum van Berkel en Rodenrijs opnieuw inrichten. Daarmee verbetert de bereikbaarheid van dit deel van het centrum, komen er parkeerplaatsen bij en krijgt het gebied een groenere uitstraling. Er zijn 120 extra parkeerplaatsen beoogd en op de locatie van het voormalige verzorgingstehuis Hergerborch zullen 80 sociale huurwoningen worden gerealiseerd. Meer groen, hemelwaterafvoer, waterberging en hittestress hebben de aandacht. De gemeente heeft Delfland reeds om advies gevraagd op het masterplan. Na de zomer wordt de ruimtelijke procedure verwacht.

Wateragenda

In 2021 is de Strategische Samenwerkingsagenda tussen Lansingerland, Delfland en Schieland vastgesteld. Deze Samenwerkingsagenda is een vervolg op het waterplan uit 2019. In het plan is extra aandacht gegeven aan de onderlinge samenwerking, proces en de organisatie, naar aanleiding van de evaluatie van het vorige waterplan. Het document is gecombineerd met een projectenlijst die periodiek geactualiseerd zal worden. Er wordt de komende periode vanuit dit traject een link gelegd met, en bijdrage geleverd aan de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en de Groen/blauwe leefomgevingsvisie van de gemeente.

Planvormingsopdrachten

- **Duiker Bonfut, Hordijk/Rodenrijse Velden**

Op deze locatie worden zo'n 120 woningen gebouwd op een voormalig bedrijventerrein. Bij de ontwikkeling is een mogelijk knelpunt geconstateerd dat net buiten het plangebied ligt. Het betreft een duikerconstructie die beleidsmatig niet voldoet en die op twee particuliere percelen ligt. Hierdoor zijn beheer en onderhoud lastig uit te voeren. Er is nader onderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat de duiker in de praktijk nog goed genoeg werkt en normaal gesproken niet tot overlast zal zorgen. De verkende oplossingsrichtingen voor verbetering van de duiker worden vooralsnog niet verder uitgewerkt. Recent heeft een aannemer van de projectontwikkelaar een nieuwe put in de duiker gezet, waardoor onderhoud van de duiker makkelijker wordt.

- **Zuidersingel**

Gemeente Lansingerland voert voor Delfland maatregelen uit ten behoeve van de verbetering van de waterhuishouding. Hiervoor heeft Delfland in 2019 een samenwerkingsovereenkomst opgesteld, de voortgang op de afspraken wordt periodiek met de gemeente besproken.

Uitvoering van de werken is langzaam verlopen door de complexe omgeving (technisch en qua belangen). Tweede helft 2022 wordt de laatste maatregel voor Delfland uitgevoerd.

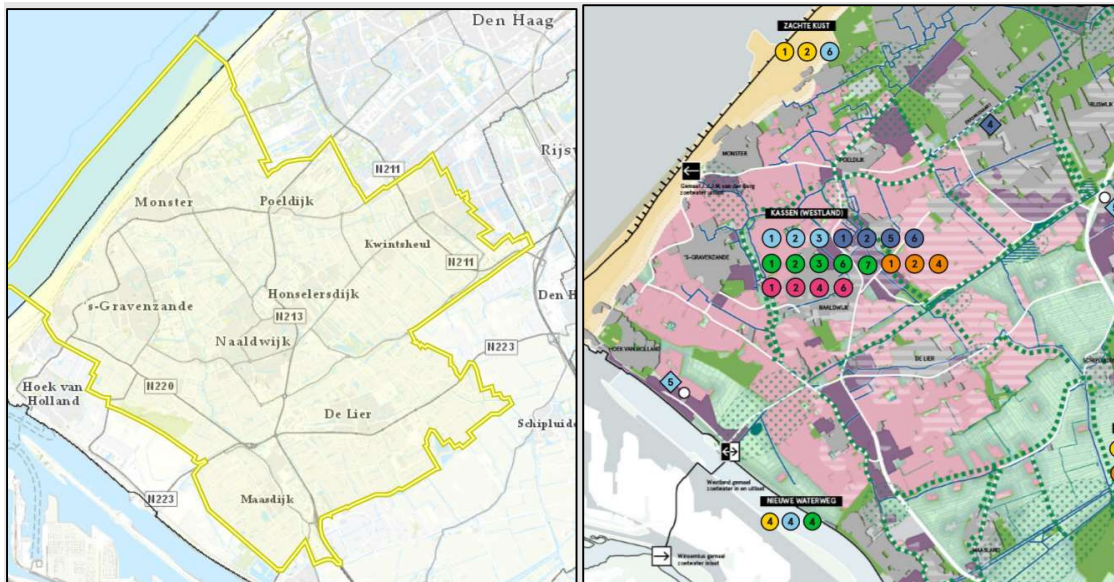
- Verduurzaming bedrijventerrein Oudeland

Op 19 mei 2022 organiseerde de gemeente Lansingerland, in samenwerking met o.a. Delfland een inspiratiesessie over het vergroenen van bedrijventerrein Oudeland. Bedrijventerreinen moeten toekomstbestending ingericht worden, met aandacht voor vergroening en verduurzaming. Maar hoe pak je dat nou aan? Tijdens deze middag zijn op interactieve wijze allerlei onderwerpen aan bod gekomen, zoals klimaatadaptatie, subsidies, vergroening en ervaringen van andere ondernemers.

6. Gemeente Westland

Korte schets

Het westelijke deel van de gemeente Westland ligt in het boezemland. Het watersysteem kenmerkt zich hier door een uitgebreid en fijnmazig netwerk van watergangen ('spaghetti'), waarbij de afvoer niet altijd optimaal is. Het oostelijk deel van de gemeente bestaat uit een aantal (glastuinbouw)polders. Met name het gebied rondom de kern De Lier is erg gevoelig voor bodemdaling en daarmee ook voor inundatie vanuit het oppervlaktewater of riolering. Er zijn twee zwemplassen binnen de gemeente (Prinsenbos en Wollebrand), bij Prinsenbos zijn enkele jaren geleden maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit genomen, bij de Wollebrand nog niet. De gemeente heeft in het afgelopen jaar meerdere malen aangegeven erg te hechten aan maatregelen in de Wollebrand, aangezien de plas nu het hele zwemseizoen ongeschikt is om in te zwemmen. De samenwerking op dit dossier loopt goed: er worden gezamenlijk gegevens verzameld (JFF) om in het najaar van 2022 een plan van aanpak op te stellen. Ruimtelijk gezien is de gemeente zeer dynamisch. Enerzijds komt dit door de beperkte levensduur van kassen en schaalvergroting in de glastuinbouw, waardoor er vaak herstructureringsplannen zijn. Anderzijds zijn er veel middelgrote woningbouwprojecten die, vaak na een lange voorbereidingsperiode, geconcretiseerd worden en in uitvoering komen.

Omgevingsvisie

De Westlandse omgevingsvisie is opgesteld in twee fasen. De eerste fase bestond uit een themagerichte benadering, waarin water nadrukkelijk en op een goede manier aan de orde komt. Deze fase is eind 2019 afgerond. De Watervisie van Delfland had in deze eerste fase een rol kunnen spelen, maar was nog niet vastgesteld. De tweede fase bestaat uit een meer gebiedsgericht deel, waarin per kern een toekomstbeeld wordt geschetst. De totale omgevingsvisie is in december 2020 vastgesteld in de gemeenteraad.

Naar aanleiding van deze omgevingsvisie heeft de gemeente ambtelijk bij de beleidsafdeling geconcludeerd dat het op een aantal vlakken nog te globaal is en te weinig gebiedsgericht houvast geeft. Daardoor wordt er bijvoorbeeld op het vlak van groen, bedrijventerreinen en glastuinbouw gewerkt aan een aparte beleidsvisie, waarna deze sectorale visies weer opgenomen gaan worden in een tweede versie van de omgevingsvisie. Voor water en klimaatadaptatie is deze wens er ook. Daarnaast bestaat ook sterk de behoefte om de (omgevings)programma's integraal op te stellen voor de verschillende sectorale beleidsonderdelen, als input voor de volgende omgevingsvisie dan wel omgevingsplannen. Het is nog onduidelijk of en hoe de organisatie dit gaat oppakken.

Watertoets

- **Westmade-Noord**

Dit is een nieuwbouwontwikkeling van circa 500 woningen in Monster. Het bestemmingsplan is inmiddels definitief en is een watervergunning verleend. De ontwikkelaar wil voor dit gebied gemotoriseerde pleziervaart mogelijk maken. Daarom heeft dit plan een nauwe link met het proces rondom het mogelijk maken van gemotoriseerde pleziervaart in Monster Noord (zie verderop ook bij planvormingsopdrachten). De ontwikkelingen van Westmade-Noord zullen naar verwachting aansluiten op de uitkomsten van dat proces.

- **Wateringen-Noord**

Een nieuwbouwontwikkeling van circa 700 woningen. Het betreft een transformatiegebied van glastuinbouw naar wonen. Voor deze ontwikkeling is in overleg met Delfland een waterhuishoudingsplan opgesteld, deze is nog niet definitief, maar wel op hoofdlijnen akkoord. Doordat het project Erasmusvaart is komen te vervallen, wordt de ontwikkeling mogelijk aangepast. De gemeente heeft deze locatie gebruikt om een pilot te doen met het Convenant Klimaatadaptief Bouwen. Als gevolg hiervan worden diverse klimaatadaptieve maatregelen in het gebied toegepast als aanvulling op de benodigde berging vanuit het watertoetsproces.

- **Waelpark**

Een nieuwbouwontwikkeling ten noordoosten van 's Gravenzande van circa 1200 woningen, deels op boezemland, deels in de Poelpolder. De ontwikkeling is al jaren gaande en is opgesplitst in meerdere delen. Voor de gehele ontwikkeling is in 2018 in overleg met Delfland al een waterhuishoudingsplan vastgesteld, hierin wordt de wateropgave globaal in de inrichting aangegeven, zodat er bij elk planonderdeel een overkoepelende visie ligt, waar naartoe gewerkt wordt. Een waterhuishoudingsplan is daarmee mede-kaderstellend voor de vergunningverlening bij de ontwikkeling. Inmiddels is het laatste bestemmingsplan (Waelpolder) vastgesteld en wordt de definitieve uitwerking op korte termijn verwacht. De resterende wateropgave uit de hele ontwikkeling wordt met dit laatste plan sluitend gemaakt. Daarnaast is voor het noordelijk deelgebied Waelplas intensief overleg gevoerd over de mogelijkheid om in dat deelgebied motorisch te varen. Ondanks de tijdsdruk is hierbij het concept van de Handreiking vaarwater bij nieuwbouwontwikkelingen succesvol toegepast. Daarmee is veilig en vlot varen in dat deelgebied goed geborgd.

- **Liermolen-Molensloot**

Een nieuwbouwontwikkeling in De Lier van circa 800-880 woningen. Deze ontwikkeling wordt in drie deelbestemmingsplannen opgesplitst. Het waterhuishoudingsplan, dat in overleg met Delfland is opgesteld, ziet toe op gehele ontwikkeling. De Oude Lierpolder heeft knelpunten voor wateroverlast en is zeer gevoelig voor bodemdaling. De knelpunten binnen het plangebied worden opgehoogd en daarmee opgelost. Ook worden meerdere klimaatadaptieve maatregelen toegepast om bodemdaling zoveel mogelijk te voorkomen. Het bestemmingsplan voor de tweede fase van de ontwikkeling (Wilgenbuurt) is inmiddels in ontwerp ter inzage gelegd. Ook is de eerste watervergunning voor deze fase verleend.

- **De Gouw**

Een nieuwbouwontwikkeling aan de noordzijde van Kwintsheul van circa 200 woningen. De gesprekken voor deze ontwikkeling zijn in 2021 gestart. Voor circa een derde deel van het gebied is het bestemmingsplan al gereed en moet voor het overige deel nog opgesteld worden. Het gedeelte waarvoor het bestemmingsplan gereed is, wordt inmiddels bouwrijp gemaakt. Voor deze ontwikkeling wil de initiatiefnemer motorische pleziervaart mogelijk maken. Verwacht wordt dat de Handreiking vaarwater bij nieuwbouwontwikkelingen voldoende aanknopingspunten biedt om varen mogelijk te maken.

- **De Driesprong**

Een nieuwbouwontwikkeling nabij de kern van Kwintsheul van circa 120 woningen. De gemeente heeft vorig jaar een structuurvisie opgesteld en recent een Stedelijk Plan van Eisen. Onlangs is het ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. Omdat het waterhuishoudingsplan nog niet definitief is, heeft Delfland een uitgebreide zienswijze ingediend. Er vindt op dit moment nog intensief overleg plaats over het verplaatsen van de waterkering uit het gebied. Delfland wordt nadrukkelijk bij de voortgang betrokken en verwacht dan ook dat uiteindelijk alle waterbelangen goed zullen worden geborgd.

- **Van Tuin naar Duin (Watergat, De Nieuwe Duinvallei)**

Het betreft een nieuwbouwontwikkeling aan de noordrand van Monster van circa 120 woningen en wordt in verschillende fases uitgevoerd. In dit gebied was voorheen glastuinbouw gevestigd. Voor de eerste fase is het bestemmingsplan begin dit jaar vastgesteld, waarin de waterhuishouding goed is geborgd. De ontwikkeling is in de omgeving nogal omstreken onder andere omdat het direct grenst aan het Natura 2000 gebied.

- **Westerhonk**

Het gebied is gelegen ten noorden van de kern Monster. Het plangebied bestaat uit het woonzorgpark Westerhonk en het woongebied Polanen en biedt een beschermde woonomgeving voor mensen met een verstandelijke beperking. Daarnaast zijn er op het terrein een aantal reguliere burgerwoningen aanwezig. De zorgaanbieder op het terrein ('s-Heerenloo) heeft voor haar locatie Westerhonk een huisvestingsopgave, welke voornamelijk bestaat uit vervangende nieuwbouw, dan wel renovatie van de bestaande zorg-gebouwen. 's-Heerenloo heeft daarbij de intentie om het gebied waterhuishoudkundig een boost te geven. Daartoe heeft zij met Delfland uitvoerig overleg gevoerd om te komen tot een optimale waterhuishoudkundige inrichting. Het bestemmingsplan is begin dit jaar vastgesteld. De werkzaamheden om het terrein bouwrijp te maken zijn reeds gestart.

- **N211, reconstructie van de weg ter hoogte van Wateringseveld.**

De provinciale weg wordt hier verbreed van 2x2 rijstroken naar 2x3 rijstroken en voorzien van een ongelijkvloerse kruising. Na een intensief traject is in overleg met de provincie een waterhuishoudingsplan opgesteld, waarin de belangen van het water zijn geborgd. De belangrijkste watergerelateerde aspecten worden in de omgevingsvergunning en een contract geborgd. Op dit moment vindt de aanbesteding van het project plaats. Inmiddels is de provincie gestart met de eerste voorbereidende werkzaamheden.

- **N211, reconstructie kruising Erasmusweg/Lozerlaan**

Het betreft hier het verdiept kruisen van de Lozerlaan met de Erasmusweg. In eerste instantie was deze ontwikkeling gekoppeld aan de Erasmusvaart. Nadat dit project is komen te vervallen heeft de gemeente Den Haag Delfland recent weer benaderd om de waterbelangen voor deze ontwikkeling naar voren te brengen. Daarbij wordt geput uit de stukken die ten tijde van de Erasmusvaart zijn opgesteld. Op dit moment zijn Delfland en de stuurgroep bezig om de inbreng vanuit Delfland op de juiste wijze te organiseren. Hierbij wordt aangestuurd op een waterhuishoudingsplan, waarvan de belangrijkste aspecten naar verwachting worden geborgd in een omgevingsvergunning en overeenkomst.

- **Uitbreiding bedrijventerrein ABC Westland, Poeldijk**

Delfland is betrokken bij de uitbreiding van het ABC Westland terrein. Het gaat om een uitbreiding aan de zuidzijde van het bestaande bedrijventerrein. Op dit moment is daar nog glastuinbouw aanwezig. Waterhuishoudkundig worden geen bijzonderheden verwacht. Op dit moment vinden de gesprekken plaats voor het opstellen van een waterhuishoudingsplan. In de tweede helft van 2022 wordt naar verwachting het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd.

- **Ontwikkelperspectief Floragebied**

In het najaar van 2021 heeft de gemeente Delfland benaderd om mee te denken en input te leveren voor het opstellen van een ontwikkelperspectief voor het Flora Holland terrein en het gebied direct ten zuiden en zuidwesten hiervan. De ontwikkeling gaat uit van woningbouw, ruimte voor hoogwaardig openbaar vervoer en campusontwikkeling. Het plan beschrijft een

visie voor het gebied waar in relatie tot water naast het reguliere beleid de eisen uit het Convenant Klimaatadaptief Bouwen nadrukkelijke zijn uitgewerkt. Inmiddels is het ontwikkelperspectief afgerond, maar heeft het nieuwe college de grootschalige ambities bijgesteld. De gemeente ziet op dit moment meer kansen voor het snel in ontwikkeling nemen van het gebied rondom het World Horti Center. In zekere zin wordt hiermee verwezen naar de ontwikkelmogelijkheden uit het bestaande bestemmingsplan. De ontwikkelingen voor dit gebied houden we in de gaten en wanneer nodig zullen we nadrukkelijk verwijzen naar de uitkomsten van het ontwikkelperspectief.

- **Bestemmingsplan Kust Westland**

In april 2022 is het ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. In het nieuwe bestemmingsplan worden de Delflands belangen geborgd. Voor wat betreft het dossier Kust Westland wordt wel gesproken over een permanente locatie van de strandwacht op het strand bij Ter Heijde. Dit vraagstuk maakt nu echter geen onderdeel uit van dit bestemmingplan.

Water- en klimaatplan

De gemeente Westland en het hoogheemraadschap werken al geruime tijd nauw samen om het watersysteem goed te laten functioneren: in samenhang met de omgeving en met aandacht voor alle functies die water in Westland heeft. In juli 2019 is het Water- en klimaatplan vastgesteld door gemeente en Delfland voor de periode 2019-2022. In dit Waterklimaatplan Westland is gezamenlijk besloten tot een aantal ambities en ambitieniveaus op basis van lange termijn doelen (2050).

In lijn met dit langere termijnplan, wordt er jaarlijks een gezamenlijk plan (uitvoeringsprogramma) opgesteld, waarin de belangrijkste activiteiten worden benoemd en uitgevoerd. Elk jaar wordt eveneens een evaluatie opgesteld van het voorgaande jaar wat eventueel kan leiden tot aanpassing van de doelen. Omdat het water- en klimaatplan dit jaar afloopt, is er een eerste brainstorm geweest hoe we onze samenwerking verder vormgeven onder de Omgevingswet.

In het voorjaar van 2021 heeft de gemeente tevens haar klimaatadaptatie strategie 2021-2024 vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma hiervoor is nog in ontwikkeling.

Planvormingsopdrachten

- **Oranjebuurt De Lier**

De Oranjebuurt in De Lier, gelegen in de Kralingerpolder, is een voorbeeld van een gebied waar bodemdaling voor problemen zorgt. Deze buurt kampt al sinds 1998 met wateroverlast. Er zijn in de afgelopen 10 jaar al diverse maatregelen genomen, maar het knelpunt bestaat nog steeds, zij het in mindere mate. Door de afhankelijkheid tussen oppervlaktewater en riolering is het een knelpunt voor zowel Delfland als de gemeente.

In 2022 zijn Delfland en gemeente een maatregelenpakket voor het vergroten van waterafvoer en -berging overeengekomen inclusief de verdeling van de kosten. De maatregel worden in periode 2022-2024 gerealiseerd. Als gevolg van bodemdaling zijn de maatregelen naar verwachting maar 10 jaar effectief. Daarna is de woonwijk dusdanig ver gezakt dat er weer kans is op wateroverlast. Daarmee zijn de mogelijkheden voor doelmatige oplossingen in het watersysteem uitgeput. De komende tijd onderzoekt gemeente Westland een structurele oplossing in de openbare en private ruimte en start daarvoor een gebiedsproces met bewoners van de Oranjebuurt.

- **Westerlee**

Dit betreft een bedrijventerrein ten zuiden van De Lier, dat deels in boezemland en in de Oude Lierpolder ligt. Door de verregaande verharding van het terrein zorgt het voor veel runoff bij hoosbuien en belast daarmee de polder, die toch al kwetsbaar is voor bodemdaling en wateroverlast.

Delfland en de gemeente hebben 2019-2020 de oorzaak van wateroverlast op Westerlee geanalyseerd. Gekeken is naar en de afwatering via het rioolstelsel en de relatie met boezem- en polderpeilen. De VvE van het bedrijventerrein heeft meegewerkt en inzicht gegeven in het rioolstelsel, maar heeft verder een afwachtende houding aangenomen.

Het onderzoek is gereed en daaruit blijkt dat, de geringe sponswerking, een onlogisch aangelegd rioolstelsel en het kleine hoogteverschil tussen maaiveld en waterpeil de belangrijkste veroorzakers van de wateroverlast zijn. Het hemelwater kan waardoor moeilijk afwateren en boezemwater stroomt via het riool het terrein op.

Het initiatief ligt nu bij (VvE van) de grondeigenaren en bedrijven om dit verder op te pakken. Zij hebben toegezegd Delfland en gemeente daarvoor t.z.t. te benaderen. Tot nu toe hebben we nog niets gehoord. Ondertussen breidt één van de bedrijven (De Jong Verpakkingen) uit, waarbij meer dakoppervlak maar ook wadi's worden gerealiseerd. Het is onbekend of dit een verbetering, stand-still of verslechtering van de waterhuishoudkundige situatie van heel Westerlee betekent.

Daarnaast speelt dat als gevolg van bodemdaling het verschil tussen maaiveld van het boezemland en het boezempeil steeds kleiner wordt. Dat zorgt er niet alleen voor dat de afvoer van hemelwater nog moeilijker, maar ook wordt de kans op inundatie vanuit de boezem steeds groter. Delfland heeft ook een opgave voor het boezemland. Delfland stelt dit jaar met de gemeente een aantal scenario's op voor toekomstbestendig terrein. De VvE van het handelsterrein wordt daarvoor uitgenodigd.

- **Broekpolder 2040**

In de Oude en Nieuwe Broekpolder (en deels ook in de Oud en Nieuw Wateringveldschepolder, globaal het gebied tussen Honselersdijk en Wateringen) is vanuit de inwoners en ondernemers het initiatief ontstaan om met elkaar te werken aan een toekomstvisie voor het gebied. Hiertoe is een coöperatie opgericht die nadrukkelijk samenwerkt met de drie betrokken overheden: gemeente, provincie en Delfland. Er wordt gewerkt aan een Ontwikkelperspectief, dat als ruimtelijke visie en kader moet dienen voor deelgebiedsuitwerkingen en latere bestemmingsplannen. Delfland levert zelf de tekst voor de waterparagraaf voor dit ontwikkelperspectief aan. De basis voor de ruimtelijke visie is een inrichtingsconcept voor grootschalige glastuinbouwclusters, waaromheen ruimte ontstaat voor wonen, recreatie en water. Vanuit klimaatadaptatie en het proces 'strategie normering wateroverlast' wordt inbreng geleverd voor een robuust watersysteem voor de toekomst.

- **Oranjepolder 2040**

Naar voorbeeld van Broekpolder 2040 is ook in de Oranjepolder, de binnenpolder, vanuit de ondernemers een soortgelijk initiatief gestart. In dit gebied zijn knelpunten vanuit de WSA op het vlak van afvoer en berging. De ondernemers ervaren knelpunten op het gebied van uitbreidingsmogelijkheden, wonen en verkeer. Ook hier liggen meekoppelkansen om vanuit klimaatadaptatie te werken aan meer robuust watersysteem. Bij dit initiatief zijn de gemeente Westland, het Rijk, de Provincie Zuid-Holland en Delfland betrokken. Het initiatief zit nog in de opstartfase en het is momenteel niet duidelijk wanneer en welke concrete stappen worden genomen

- **Vaarwater Monster-Noord**

In gebiedsontwikkeling Monster-Noord wil het ontwikkelbedrijf Westlandse Zoom (OBWZ) invulling geven aan de wens van kopers om in het gebied gemotoriseerd te varen. In het eerste al gerealiseerde deelplan (Santhorsthof) zijn door ca. 15 kaveleigenaren ligplaatsen voor een kleine boot bij hun woning aangelegd. Ook hebben deze kaveleigenaren een vergunning gevraagd bij Delfland om over de Boomawatering te varen tot aan de Nieuwe Vaart. Op basis van de vaarverordening zijn deze vergunningaanvragen afgewezen. Vergunningen om te varen over de Boomawatering worden alleen aan direct aanwonenden verleend.

Inmiddels heeft OBWZ van 6 bewoners uit Santhorsthof een claim ontvangen, gebaseerd op het feit dat zij een woning aan het water gekocht hebben, maar geen toegang tot vaarwater hebben. OBWZ vraagt van Delfland om het belang van gemotoriseerd varen voor het gebied te onderschrijven, en om een oplossing te zoeken voor de aansprakelijkheidsstelling door bewoners aan de Santhorsthof.

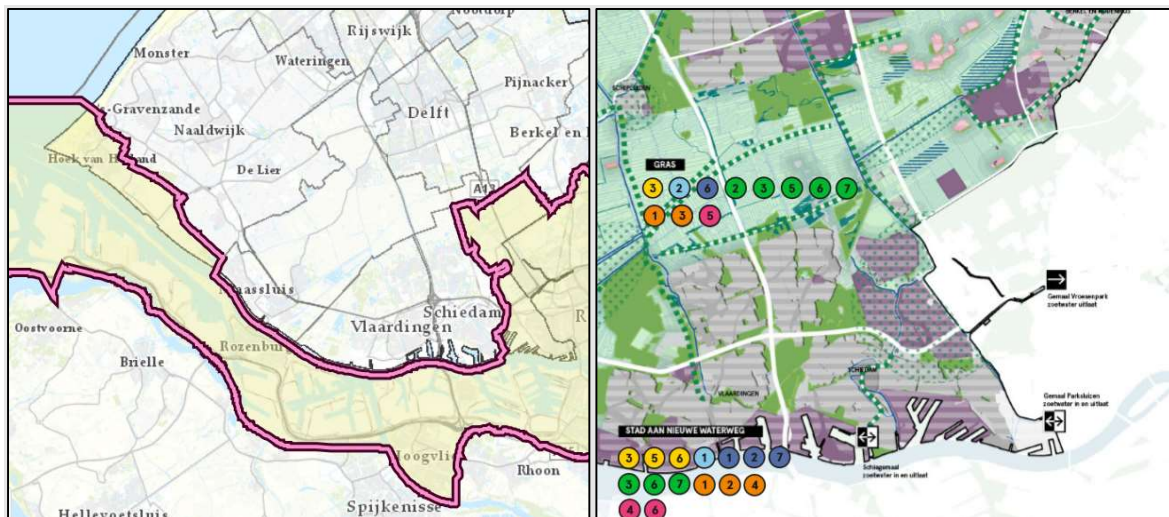
Vanuit de grondhouding "ja, mits .." neemt Delfland deel aan het onderzoek van OBWZ en gemeente Westland of varen mogelijk gemaakt kan worden in Monster-Noord en Westmade. En zo ja, onder welke randvoorwaarden. In een verkenning is geconcludeerd dat hier projectcoördinatie binnen Delfland voor nodig is, aangezien het gaat om een omvangrijk en complex project van derden.

7. Gemeente Rotterdam (inclusief Hoek van Holland)

Korte schets

De gemeente Rotterdam bestaat binnen Delfland uit twee verschillende deelgebieden. Een deelgebied bestaat uit de oude stadsdelen Spangen, Bospolder/Tussendijken, Delfshaven en Oud- en Nieuw Mathenesse en het gebied rond Schieveen en Kandelaar. Daarmee ligt het tussen Schiedam en de Schie in en bestaat het deels uit stedelijk gebied en deels uit weilanden en natuur. De oude stadsdelen kenmerken zich door een verregaande verharding en weinig groen. Er is weinig oppervlaktewater maar door de aanwezigheid van een overstortbemaling die het overstortwater direct op de Nieuwe Maas loost leidt dit tot relatief weinig knelpunten. Klimaatadaptatie en met name vergroening is hier een belangrijk thema de komende jaren. Ook ligt midden door het gebied de primaire waterkering langs de Oude Maas, wat door de steeds toenemende ruimteclaims stedenbouwkundig een belangrijk aandachtspunt blijft.

Het tweede deelgebied van de gemeente Rotterdam is Hoek van Holland, dat qua watersysteem meer aansluit bij het Westland. Het bestaat uit het dorp dat een eigen afwatering kent via de Krimslot naar de Nieuwe Waterweg en de Oranjevlietpolder en de Bonnenpolder. Voor deze agrarische polders wordt gewerkt aan meer recreatieve invulling door een omschakeling naar natuurontwikkeling, inclusief een natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder.

Omgevingsvisie

De gemeente Rotterdam heeft in december 2021 haar Omgevingsvisie Rotterdam – de Veranderstad vastgesteld. In de Rotterdamse omgevingsvisie staan vijf hoofdkeuzes centraal, waaronder 'prettig leven in de delta' en 'vitale wijken'. Onder deze keuzes is er o.a. aandacht voor buitendijkse gebiedsontwikkeling (klimaatadaptatief en op veilige peilhoogte bouwen, zoals in Merwe Vierhavens en Schiehaven) en inzet op vergroening en waterberging in de focusgebieden klimaatadaptatie (in o.a. Oud-Mathenesse en Bospolder/Tussendijken). De effecten van de keuzes die gemaakt zijn in de omgevingsvisie zijn beoordeeld in het ROER, het Rotterdamse Omgevingseffectrapport. Deze PlanMER is in juli 2021 vastgesteld en vormt de onderbouwing van de omgevingsvisie.

Watertoets

- Oranjevliet, Een gebiedsontwikkeling in de Bonnen- en Oranjevlietpolder. De door ons ingediende zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan heeft betrekking op de (grond)waterkwaliteit, de

aanwezigheid van een rioolpersleiding en beheersing van (grond) waterstanden en wordt verwerkt in het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan is nog niet vastgesteld.

- **Loswal de Bonnen**

In Hoek van Holland ligt een verhoogd terrein dat ingericht wordt als duurzaam bedrijventerrein. Vooruitlopend op de formele planologische procedure is Delfland in overleg over het realiseren van watercompensatie en andere watertoets gerelateerde aspecten. Vanuit het programma Duurzaam Circulair wordt een eerste verkenning voor een mogelijke samenwerking met de stichting Loswal de Bonnen voor aquathermie en biogas opwekking gedaan.

- **Masterplan Dorpscentrum Hoek van Holland**

In Hoek van Holland is de initiatiefnemer van plan het dorpscentrum een metamorfose te geven, met groene infrastructuur en nieuwe woongebouwen. Een deel van de gebouwen waren bedacht in de waterkeringszones van de Delflandsedijk. Daarover is contact met de ontwikkelaar en de gemeente. Het voorontwerp bestemmingsplan is nog niet ingediend.

- **Dakpark Rotterdam**

Deze woningbouwontwikkeling vindt in meerdere fasen en plannen plaats. Een aandachtspunt is de nabijheid van de Delflandsedijk. Daarover zijn we vroegtijdig in gesprek gegaan en de initiatiefnemer neemt de randvoorwaarden mee in het ontwerp. De formele planologische procedure is nog niet gestart.

- **Kavel de Machinist**

Kavel de Machinist: In Rotterdam is de gemeente voornemens een woningbouwontwikkeling in de vorm van hoogbouw nabij het gemaal Parksluizen te realiseren. Samen met de gemeente zijn de opmerkingen met betrekking tot het gemaal besproken en verwerkt in het ontwerp bestemmingsplan.

- **Langeweg Hoek van Holland**

Deze woningbouwontwikkeling bevindt zich in Hoek van Holland en gedeeltelijk in de beschermingszone van de Delflandsedijk. Het proces loopt naar tevredenheid. De randvoorwaarden voor de ontwikkeling zijn vroegtijdig met de initiatiefnemer besproken en de wijze van het invullen van de wateropgave is bepaald. Het ontwerp bestemmingsplan ligt inmiddels ter inzage. In onze zienswijze zullen we nog enkele laatste punten onder de aandacht brengen.

Waterplan

Rotterdams Weerwoord is het water- en klimaatplan van de gemeente Rotterdam, samen met de waterschappen en Evides. De gemeente Rotterdam en gemeente Capelle aan den IJssel, het Hoogheemraadschap van Delfland, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en waterschap Hollandse Delta) en Evides Waterbedrijf ondertekenden 20 december 2021 het bestuursakkoord water & klimaat. Hierin is afgesproken om samen te werken aan goed stedelijk waterbeheer. Naast de 'klassieke' onderwerpen waterketen (vervolg RoSA) en watersysteem en waterveiligheid, zijn er afspraken gemaakt over de manier waarop partijen willen samenwerken bij de maatschappelijke transities en externe ontwikkelingen die het stedelijke watersysteem beïnvloeden (waaronder klimaatadaptatie). Een afspraak is bv dat partijen elkaar vanaf de start betrekken bij de ontwikkeling en/of evaluatie van RO-instrumenten en producten die planvorming of functioneren van het stedelijke watersysteem beïnvloeden of die invloed hebben op de (gemeentelijke) ruimtelijke planvorming. Een goed functionerend water- en bodemsysteem is voor daarbij leidend. Een uitvoeringsprogramma voor de korte termijn en de lange termijn moet partijen in staat stellen om vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid te kunnen bijdragen aan de opgaven op het gebied van waterbeheer en klimaatadaptatie. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd.

Planvormingsopdrachten

- Polder Schieveen

In deze polder spelen twee projecten:

- In samenwerking met de gemeente Rotterdam en Natuurmonumenten is een deel van de polder Schieveen speciaal geschikt gemaakt voor weidevogelnatuur door het toestaan van een hoog waterpeil in het voorjaar. Voor het eerst kon dit jaar tijdens het broedseizoen - tussen 1 maart en 15 juni- het waterpeil in de weidevogelkern voldoende hoog worden ingesteld. Met resultaat: het broedsucces van de grutto ligt bijv. met 75 % voor het eerst sinds 21 jaar boven de minimaal gestelde 65 %. Natuurmonumenten heeft aangegeven dat het aantal grutto's hierdoor is verdubbeld
- De herstructurering van het Landgoed de Tempel en Nieuw Rhodenrijs. Hierbij is Delfland betrokken en wordt samengewerkt om in dit project ook groot onderhoud aan de polderkering uit te voeren. Hierbij is werk met werk te maken.

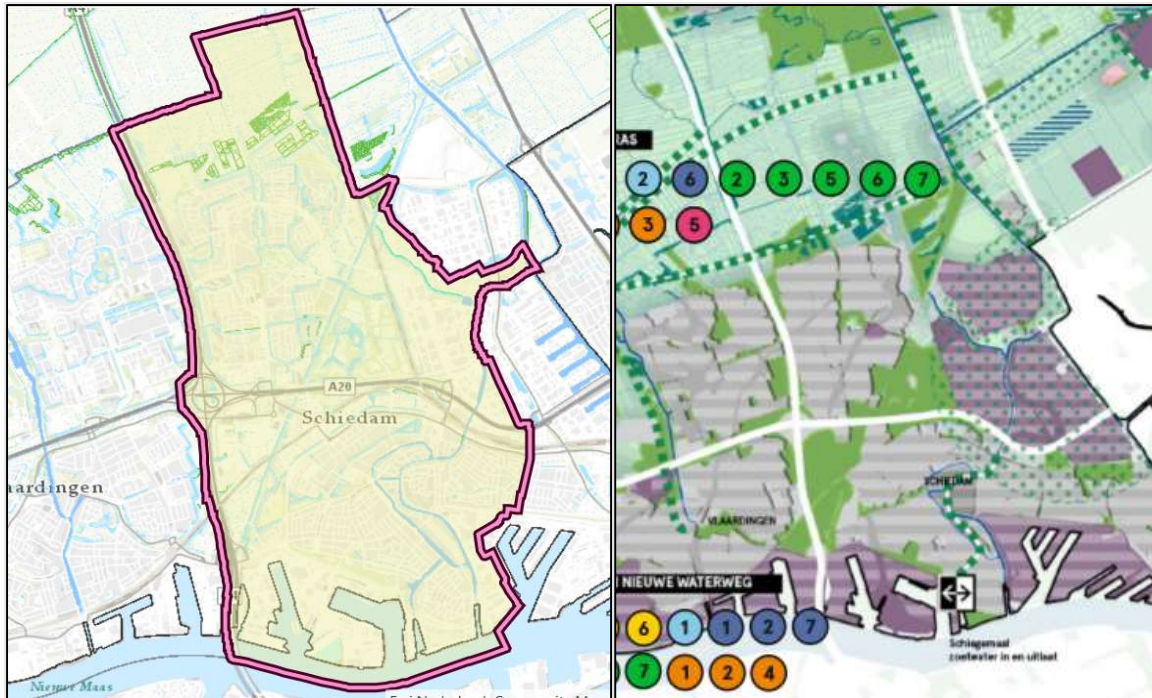
- Bergsluis

De Bergsluis vormt in Rotterdam de verbinding tussen het boezemwater van Delfland en dat van Schieland. De sluis wordt vooral gebruikt voor de recreatievaart tussen de twee waterschappen en wordt bediend door de gemeente Rotterdam. In droge perioden kan de sluis ook gebruikt worden om water aan te voeren vanuit Delfland naar Schieland (in het kader van de Kleinschalige Water Aanvoer). In november 2020 heeft de Verenigde Vergadering ingestemd met een investeringsvoorstel om deze wateruitwisseling tweezijdig te maken, waardoor Delfland gebruik kan maken van water uit Schieland als extra bron van zoetwater. Het vispasseerbaar maken van de sluis om de vismigratie te verbeteren maakt daar onderdeel van uit. Op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk wordt de subsidieregeling van het Deltaprogramma Zoetwater vastgesteld, waarvoor het project in 2021 is aangemeld. Het plan wordt in 2022 verder wordt uitgewerkt en naar verwachting in 2023/2024 uitgevoerd.

8. Gemeente Schiedam

Korte schets

Het gebied van de gemeente Schiedam is grotendeels bebouwd. In het noorden ligt de Poldervaartpolder, een gebied dat gevoelig is voor bodemdaling. Ten zuiden van de A20 ligt het oudere Schiedam-Oost en -West in boezemland. Ook dit gebied kent verzakte wijken met veel wateroverlast als gevolg van neerslag. Er is veel interactie tussen riolering en oppervlaktewater en relatief weinig wateroverlast vanuit het oppervlaktewater vanwege de aanwezigheid van overstortbemaling (net als in Vlaardingen en Rotterdam).

Omgevingsvisie

Schiedam is bezig met het opstellen van hun Omgevingsvisie en heeft de wens het waterbelang daarin op te nemen. Om handvatten te geven is de watervisie van Delfland toegespitst op Schiedam toegelicht, waarbij de opgaven expliciet in beeld zijn gebracht. De keuzes moeten echter nog gemaakt worden.

Watertoets

- Houthavens (fase 2)

Een woningbouwproject van ongeveer 70 woningen tussen de Delflandsedijk en het spuikanaal naar het Schiegemaal. De formele planologische procedure moet nog starten maar de contacten met betrokken partijen zijn vroegtijdig gelegd. Binnen het thema waterveiligheid is er een kans om met deze ontwikkeling de dijk nu al voor langere termijn te verstevigen. In samenspraak met gemeente en ontwikkelaar wordt momenteel onderzocht hoe we dit kunnen doen. Ook is er aandacht voor en contact met de omgeving. Daarbij is er extra aandacht voor de mogelijke bomenkap die daarbij nodig is. Door de toename van verharding ontstaat een flinke bergingsopgave. Gezien de locatie in de boezem vlak achter het gemaal, is het graven van water ter plaatse niet doeltreffend. Een oplossing waar alle partijen iets aan hebben moet nog bepaald worden. Ook moet nader gekeken worden naar de functie van het spuikanaal en het (beperken van) gebruik door omwonenden als bv. zwembad.

- **S'maak/Kop van de Singel**

Woningbouw met werkplinten ten zuiden van Station Schiedam. Het is reeds een aanzienlijk verhard gebied. Als maatregel om de wateroverlast in Schiedam-Oost tegen te gaan, wordt er een bergingskelder van 600m³ gerealiseerd. De uitwerking van dit idee houden we als Delfland in de gaten vanwege het mogelijke lozen op de Schie. Het ontwerp bestemmingsplan is in de zomer van 2022 ter inzage gelegd. Het waterbelang is hier voldoende in meegenomen.

- **Herontwikkeling woonwijk Parkweg Midden**

Sloop en nieuwbouw in naoorlogse wijk Nieuwland. Na veelvuldig overleg in 2020 met betrokken partijen en gemeente over de wateropgave vanuit verhardingstoename en klimaatverandering, wordt momenteel gewerkt aan een oplossing door uitbreiding van het watersysteem nabij het Vlaardingerpark. Inmiddels is het wijzigingsplan vastgesteld, zijn de bestaande woningen gesloopt en wordt de start van de bouw verwacht

- **Glasfabriek/van Deventerdriehoek (Nieuw-Mathenesse)**

De locaties betreffen voormalige bedrijventerrein die tot woon-werkgebied wordt omgevormd. Voor het terrein rondom de Glasfabriek worden ruim 700 woningen voorzien. Daarnaast komen er nog ongeveer 500 woningen in de van Deventerdriehoek. De ruimtelijke procedure voor deze locaties (bestemmingsplan Nieuw-Mathenesse Noord) wordt naar verwachting dit jaar formeel gestart. Een belangrijk aandachtspunt van Delfland is voldoende ruimte voor de Delflandsedijk. Momenteel is het gebied rondom de kering sterk bebouwd.

Waterplan

De wateragenda is ooit ontstaan om alle afspraken rondom wateroverlast te bundelen. Bij de actualisaties van het uitvoeringsprogramma is het plan steeds integraler geworden. De huidige wateragenda liep eind 2020 af. Gemeente en Delfland hebben bestuurlijk afgesproken om de wateragenda te vernieuwen en te verbreden naar klimaat. Nu het nieuwe college is geïnstalleerd wordt samen met Schiedam gewerkt aan een geactualiseerde versie. De resultaten van de watersysteemanalyses voor wateroverlast komen terug in de wateragenda.

Planvormingsopdrachten

- **Masterplan Singels Oost**

Dit plan is in de loop van 2022 gereed. Doel is om leefbaarheid te vergroten en de inrichting openbare ruimte incl het watersysteem te verduurzamen. Afkoppelen wordt ingezet om schoon- en vuilwater beter te scheiden. Onderzocht moet worden of de overstortbemaling ingezet en omgevormd kan worden om het toegenomen hoeveelheid schoonwater af te voeren.

- **Schiedam Noordrand**

De gemeente Schiedam is een verkenning gestart naar de Noordrand Schiedam. Er liggen opgaven op gebied van mobiliteit (verdubbeling spoor en nieuw station Kethel), versterken groen en ecologische waarden, wonen en bedrijven. Delfland helpt mee om meekoppelkansen te signaleren op gebied van waterkwaliteit, ecologie en klimaat.

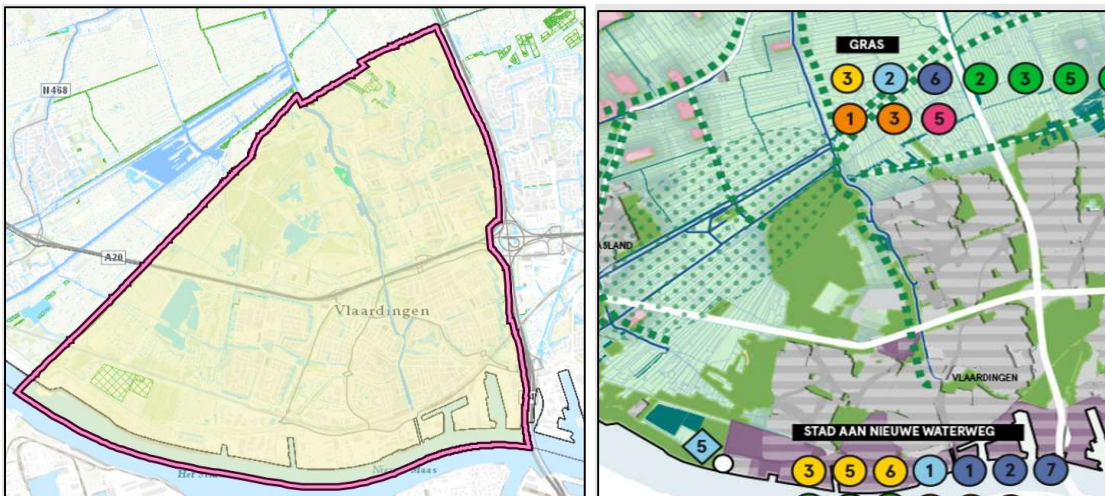
- **Masterplan Zuid**

Er is een verkenning gestart naar beperken van wateroverlast in Schiedam-Zuid.

9. Gemeente Vlaardingen

Korte schets

Qua watersysteem is de gemeente Vlaardingen vergelijkbaar met Schiedam: in het noorden grote woonwijken in poldergebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling, in het zuiden de oudere delen van de stad, boezemland met relatief weinig oppervlaktewater met een grote interactie tussen riolering en oppervlaktewater. Ook hier is relatief weinig wateroverlast vanuit het oppervlaktewater vanwege de aanwezigheid van overstortbemaling. Aandachtspunt is, net als in Schiedam en Rotterdam, het terugdringen van rioolvreemd water dat op de zuivering terechtkomt. In het westen van de gemeente ligt een groengebied met zwemlocatie Krabbenplas, waar de komende jaren de Blankenburgverbinding langs aangelegd (A24) wordt. In het noordwesten ligt de Broekpolder, een recreatiegebied op ernstig verontreinigde grond, dat in de komende jaren gedeeltelijk gesaneerd gaat worden.

Omgevingsvisie

De gemeente Vlaardingen heeft een Stadsvisie afgerond. Deze zal het kader vormen voor de omgevingsvisie. Delfland is hier intensief bij betrokken geweest. Wanneer Vlaardingen begint aan de omgevingsvisie gaan we ook het gesprek aan met behulp van de watervisie om de Delflandse belangen ook te laten landen in de omgevingsvisie.

Watertoets

- Woningbouwlocatie Vijfsluizen

Dit betreft een gebied ten westen van de A4 waar 300-400 woningen komen. Het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld. Aandachtspunten zijn dat bestaand water moet blijven, er is een bergingsopgave vanuit verharding, een bergingsopgave van afstromend hemelwater van de A4 (Rijkswaterstaat), zorg voor de waterkwaliteit vanwege geringe doorstroming- en verversingsmogelijkheden. De bergingsopgave vanuit verharding wordt gezocht in een stuw die voor meer mogelijke peilstijging zorgt. Afgelopen periode zijn afspraken gemaakt over eigendom en onderhoud. Bovengenoemde aandachtspunten zijn waar mogelijk in het bestemmingsplan verwerkt en worden verder in nog op te stellen watervergunning geborgd.

- Museumkwartier

Herontwikkeling in de binnenstad waarbij stedelijk wateroverlast een zorg is bij de gemeente door het lokaal lagere maaiveld. Na gezamenlijk onderzoek van de gemeente en Delfland is

bepaald dat hemelwater mechanisch afgevoerd gaat worden naar de Oude Haven. Met deze oplossing wordt de polder niet extra belast. Het ontwerpbestemmingsplan heeft onlangs ter inzage gelegen.

- **Maaswijk-West(District-U), Rivierzone-Oost, Eiland van Speijk, Locatie Pietersen**
Vanwege het buitendijkse karakter heeft Delfland in het kader van deze bestemmingsplannen als voornaamste belang dat de Delflandsedijk niet in het geding komt. Er mag niet te dicht op de dijk gebouwd worden zodat deze in de toekomst versterkt kan worden. Gemeente en Rijkswaterstaat hebben een formele rol in onder andere het voorlichten van bewoners over het wateroverlast en -veiligheid in deze buitendijkse gebieden. Voor deze vier plannen geldt dat ze in februari 2022 als ontwerp ter inzage hebben gelegen.

- **Heemtuinen**
Een herstructurering in de Westwijk waar oude appartementengebouwen vervangen worden door circa 180 duurzame appartementen en éénsgezinswoningen. Het plan zet in op veel alternatieve waterbergingsmogelijkheden zoals waterbergende daken en wadi's. Het volume wat hiermee bereikt wordt overstijgt de opgave uit de watersleutel. Het ontwerp bestemmingsplan is in het voorjaar 2022 ter inzage gelegd. Vanuit Delfland kon ingestemd worden.

- **Aalscholverlaan**
De renovatie en uitbreiding van vier flatgebouwen aan de Aalscholverlaan. De flats staan deels in de watergang waardoor de uitbreiding zorgt voor een demping. Samen met de waterbergingsopgave door verhardingstoename, moet gezocht worden naar ruimte voor water. Dit is een uitdaging gezien het sterk bebouwde karakter van de polder Vlaardinger-Holierhoek. Delfland, gemeente en uitvoerende partijen zijn al hierover vroegtijdig in gesprek. Delfland heeft in maart 2022 op het voorontwerp gereageerd. Inmiddels ligt het ontwerp ter inzage.

- **Huisvesting arbeidsmigranten Vergulde Hand West**
Aan de oostzijde van de Vergulde Hand West, zijn woningen voorzien om arbeidsmigranten te huisvesten. Verhardingstoename is hier een aandachtspunt. De ruimtelijke procedure loopt en Delfland heeft op het voorontwerp gereageerd in april 2022.

- **Huisvesting Oekraïense Vluchtelingen Vergulde Hand West**
De gemeente is voornemens om op het terrein van de Vergulde Hand West tijdelijke Oekraïense vluchtelingen te huisvesten. De vergunningprocedure bij de gemeente loopt inmiddels. Er wordt gestreefd naar een bouwstart in september/oktober. Delfland is gevraagd om wateradvies en aandachtspunten. In een bestuurlijke overeenkomst tussen de gemeente en Delfland is vastgelegd dat het deel van deze tijdelijke opvanglocatie dat samenvalt met terrein waarop nieuwbouw van de afvalwaterzuivering wordt beoogd, in juni 2026 zal zijn ontmanteld.

Waterplan

Vlaardingen heeft een waterplan waar geen uitvoeringsprogramma bij zit. Begin 2021 heeft Vlaardingen in samenwerking met Delfland een klimaatstrategie opgesteld en vastgesteld. De gemeente werkt nu aan uitvoeringsprogramma daarvan. Delfland heeft geadviseerd om de watergerelateerde maatregelen daaruit te integreren met maatregelen uit het waterplan om zo tot een nieuw integraal UP te komen. Een planning hiervoor wordt met gemeente Vlaardingen afgestemd.

Planvormingsopdrachten

- **S.C.H.O.O.N.**
Het bestuur van Delfland wordt regelmatig over dit project geïnformeerd. De Rijksoverheid heeft in 2022 duidelijkheid gegeven over de te hanteren norm voor bromaat. Deze zeer

zorgwekkende stof komt vrij bij het gebruik van ozon, welk onderdeel was van het gepland ontwerp van de Zoetwaterfabriek. Op basis van dit gegeven heeft de verenigde vergadering op 2 juni 2022 besloten om zowel het deelproject Zoetwaterfabriek, als het deelproject Groot onderhoud zandfilter te onderbreken en de opgave mee te nemen in de verkenning van het project Toekomst AWZI De Groote Lucht. Daardoor kan worden onderzocht of het mogelijk is om alsnog de doelstellingen van de Zoetwaterfabriek te kunnen realiseren. Dit wordt meegenomen in de volgende fase van het project Toekomst AWZI DGL.

In de vergadering van 2 juni is tevens besloten om voor het deelproject 'Waterharmonica' (het andere onderdeel van S.C.H.O.O.N.) te laten onderzoeken welke alternatieven er zijn voor het alsnog realiseren van de Waterharmonica om daarmee zo goed mogelijk te voldoen aan de gestelde doelen van het kwaliteitsprogramma van de Blankenburgverbinding 'Nieuw Waterland'.

- Broekpolder Vlaardingen

Dit is een recreatiegebied met een ernstig verontreinigde bodem. Ook het oppervlaktewater kent hierdoor een slechte kwaliteit. In het gebied staat een zuivering van Delfland die het water uit een deel van de polder filtert alvorens het op de boezem wordt geloosd. Deze zuivering is aan het einde van de levensduur en zal in de komende jaren worden gerenoveerd.

Gebiedspartijen werken samen om de meest verontreinigde bodem versneld (binnen 7 jaar) te saneren en herinrichten. In 2021 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd (technisch en financieel) in opdracht van de provincie. Naar aanleiding van de resultaten uit de haalbaarheidsstudie hebben gebiedspartijen in 2021 en 2022 de benodigde stappen gezet waardoor de versnelde sanering en herinrichting in de komende 7 jaar kan plaatsvinden. Naar verwachting zal de sanering bijdragen aan een beter waterkwaliteit in de Broekpolder. Voor en tijdens de sanering en herinrichting zal Delfland een adviserende en toetsende rol innemen.

- Blankenburgverbinding (A24)

Het project Blankenburgverbinding betreft de realisatie van de verbinding (A24) van de A15 met de A20 tussen Vlaardingen en Maassluis. De verbinding bevat onder andere twee tunnels: De Hollandtunnel (ter hoogte van de Zuidbuurt en onder de Hoekse Lijn) en de Maasdeltatunnel (onder het water van het Scheur). Het werk ligt op planning. Een belangrijke mijlpaal van het afgelopen jaar vanuit het belang van Delfland was het verleggen van de rioolpersleiding door de aannemerscombinatie BAAK EPCM. Voor het onttrekken en retourneren van grondwater voor bemaling van de bakken van de tunnelmonden heeft de minister (ILT) vergunning verleend aan BAAK. Delfland is hierbij betrokken als adviseur. Op de zuidoever (Rozenburg) is gestart met een dijkverlegging. Vanwege de raakvlakken met het project A24 (waterveiligheidsmaatregelen rondom de tunnelmond) vindt hierover afstemming plaats met Waterschap Hollandse Delta. Ook vindt periodiek afstemming plaats met Rijkswaterstaat, op de verschillende niveaus. De verwachting is dat het komend jaar vooral aandacht uitgaat naar het verlenen van de vergunningen voor (en het toezicht houden op) de uitvoeringswerkzaamheden van BAAK zoals het opstellen van de 'Koppelvergunning' voor het daadwerkelijk verbinden van de oevers via de Maasdeltatunnel.

Voor het overige zijn de vergunningen voor de definitieve situatie inmiddels allemaal verleend binnen de wettelijke kaders en volgens de afspraken van de bestuursovereenkomst.

- Verkenning toekomst AWZI De Groote Lucht

Delfland heeft verkend wat de kosten en effecten van grootschalige renovatie van AWZI De Groote Lucht zijn en van nieuwbouw van de AWZI op het terrein Vergulde Hand West (tegenover de huidige zuivering). Hierbij is samengewerkt met de gemeente, als eigenaar van een deel van de grond en als verantwoordelijke voor de ruimtelijke ordening, en met andere belanghebbenden in het gebied. In het tweede deel van de verkenning is een referentieontwerp voor nieuwbouw opgesteld en zijn nadere onderzoeken uitgevoerd. Hiermee is aangetoond dat en op welke wijze de door de gemeente genoemde zorgen kunnen worden voorkomen. Het gaat daarbij onder andere over mogelijke geurhinder. Op basis van deze inzichten hebben beide colleges een intentieovereenkomst gesloten voor verdere uitwerking van het nieuwbouwalternatief, waarbij wordt gestreefd naar het combineren van opgaven in dit gebied. De verenigde vergadering heeft op 29 september 2022 definitief de voorkeur

uitgesproken voor nieuwbouw. De gemeenteraad zal eind 2022 een besluit nemen over medewerking aan nieuwbouw. Basis hiervoor is een overeenkomst met afspraken over uitgangspunten, randvoorwaarden en meekoppelkansen bij nieuwbouw.

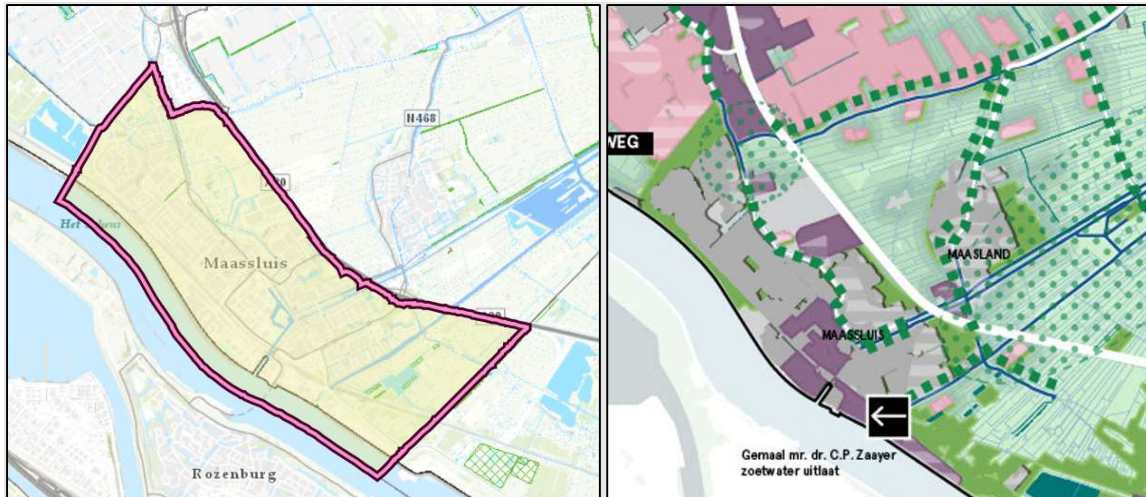
- Indische Buurt

De riolering in de wijk is aan vervanging toe. Gemeente wil een gescheiden systeem aanleggen wat betekent dat er meer hemelwater naar het oppervlaktewater zal worden afgevoerd. Inmiddels is het gemaal Vlaardingen-west door Delfland in samenwerking met de gemeente vernieuwd en is de capaciteit flink vergroot. Hiermee kan het afkoppelen van de Indische Buurt goed worden opgevangen. Delfland en de gemeente gaan gezamenlijk een onderzoek starten naar het effect van meer afkoppelacties in de polder en de rol die de overstortbemaling daarbij kan spelen. De planvorming vindt in goed overleg met de gemeente plaats.

10. Gemeente Maassluis

Korte schets

Het oude centrum van Maassluis is boezemland, maar kent een aantal plekken die gevoelig zijn voor bodemdaling. De overige gebieden liggen in polders, die deels tot ver boven boezemniveau zijn opgehoogd. Hier is vaak een beperkt watersysteem aanwezig, maar wel een overstortbemaling die wateroverlast voorkomt. Verder liggen er een aantal opgaven voor de waterkeringen, maar deze zijn niet urgent. Op het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterketen liggen er kleine opgaven.

Omgevingsvisie

De gemeente is gestart met het proces om te komen tot een omgevingsvisie. In dat kader is er eind 2019 door Delfland een presentatie gegeven over de watervisie. Hierna is het stil geworden op dit vlak. Het is niet bekend hoever de gemeente met een omgevingsvisie is gevorderd.

Watertoets

- Wilgenrijk Noord

In 2014 is het bestemmingsplan Dijkpolder vastgesteld waarin 1150 woningen mogelijk gemaakt zijn in hetzelfde gebied. Echter, er is in de aanloop naar plan Dijkpolder onderzoek gedaan naar de invloed van maximaal 1750 woningen. Het aantal woningen is destijds op het laatste moment teruggebracht in opdracht van de provincie. Momenteel is de helft van de mogelijke woningen nog niet gerealiseerd. Nu wordt met plan Wilgenrijk Noord de bouw van nog eens 475 woningen mogelijk gemaakt aan de noordwestzijde van het gebied. Uitgangspunt van de nieuwe ontwikkeling is een andere verdeling van sociale en vrijesectorwoningen. Het aandeel sociaal zal toenemen met een meer verdicht karakter.

Het waterhuishoudingsplan is vastgesteld met het plan Dijkpolder uit 2014 en gaat uit van 1750 woningen. Echter, sinds 2014 zijn de normen aangepast en daarom moet aangetoond worden dat het waterhuishoudingsplan van 2014 nog voldoet, en deze 475 woningen niet voor wateroverlast zullen zorgen. Initiatiefnemer en Delfland zijn momenteel in gesprek over de waterberging. De gemeente en initiatiefnemer hebben laat contact gezocht. Daarom vinden deze gesprekken pas plaats naar aanleiding van onze zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan. Tot dusver leiden de gesprekken tot meer inzicht en lijkt het erop

dat met een iets hogere peilstijging en bergingsmaatregelen vanuit gemeentelijke beleid, wateroverlast voldoende voorkomen wordt.

- **Sluispolder West Deelplan 5**

Een uitwerkingsplan van plan Sluispolder uit 2016 welke voorziet in de sloop en nieuwbouw van een appartementenblok. Inmiddels zijn de wateroverlastnormen aangepast dus moet extra berging gerealiseerd worden binnen dit uitwerkingsplan. De gemeente volgt ons advies op en gaat de extra berging realiseren.

- **Sportzaal Sportlaan**

De gemeente gaat een nieuwe sportzaal realiseren. Met de bouw komt de gemeente tegemoet aan de toenemende vraag naar ruimte voor binnensportactiviteiten. Vanwege de verhardingstoename op groengebied, is er een flinke wateropgave. De oplossing wordt waarschijnlijk gezocht in alternatieve vasthoudmaatregelen. Zowel het bestemmingsplan als de omgevingsvergunning hebben in mei 2022 ter inzage gelegen.

- **Herontwikkeling schoollocatie/kloosterlocatie**

Herstructurering van twee gebouwen naar sociale huurwoningen in het centrum. Vanwege de verhardingsafname is er waarschijnlijk geen waterbergingsopgave. De nabijgelegen waterkering komt niet in het geding maar maakt de werkzaamheden deels vergunningplichtig. Delfland is bij dit plan vroegtijdig betrokken.

Waterplan

In het verleden hadden Maassluis en Delfland een gezamenlijk Waterplan. In het bestuurlijk overleg in het voorjaar van 2021 is benoemd dat we beiden meerwaarde zien in een gezamenlijke Strategische Samenwerkingsagenda (SSA). Hierin gaan we beschrijven hoe we de samenwerking zien op thema's waar de belangen van gemeente en waterschap samenkomen. Door deze samenwerking denken we de opgaven te kunnen realiseren tegen de laagste maatschappelijke lasten. We oriënteren ons daarbij op trends en ontwikkelingen en we benaderen de opgaven integraal.

Planvormingsopdrachten

- **Wilgenrijk (voorheen Dijkpolder), Maassluis**

De particuliere ontwikkelaar Wilgenrijk B.V. bouwt in de Dijkpolder bij Maassluis een nieuwe woonwijk. In 2019 is de persleiding in dit gebied conform de overeenkomst met Delfland vervangen. Het nieuwe waterhuishoudkundige systeem binnen Wilgenrijk houdt gelijke tred met de nieuwbouwonwikkeling. Delfland heeft een interventie gepleegd bij het ontwerp van de tweede ontsluitingsweg, omdat waterveiligheid en waterhuishouding bij de regionale kering, de Weverskade, onvoldoende geborgd waren. Er vindt nu gesprek plaats over een integraal ontwerp. De feitelijke afkoppeling van Wilgenrijk van de Dijkpolder (Maasland) is sinds de zomer 2020 een feit. Voor de benodigde aanvoergemaal voor deze afkoppeling bij Klein Huis te Velde loopt nog een bezwaar van een bewoner.

- **Maassluis Rainproof**

Delfland trekt sinds zomer 2020 op verzoek van de gemeente gezamenlijk op in twee Rainproofprojecten. Dit betreft 1 project in de binnenstad (particuliere woningen waar klimaatadaptieve maatregelen noodzakelijk zijn) en 1 project aan de Merellaan (een VvE waar kansen liggen voor het aanleggen van een wadi). Delfland heeft hier op het gebied van klimaatadaptieve maatregelen en de Stimuleringsregeling tot eind 2021 over meegedacht, daarna is de inzet beëindigd.

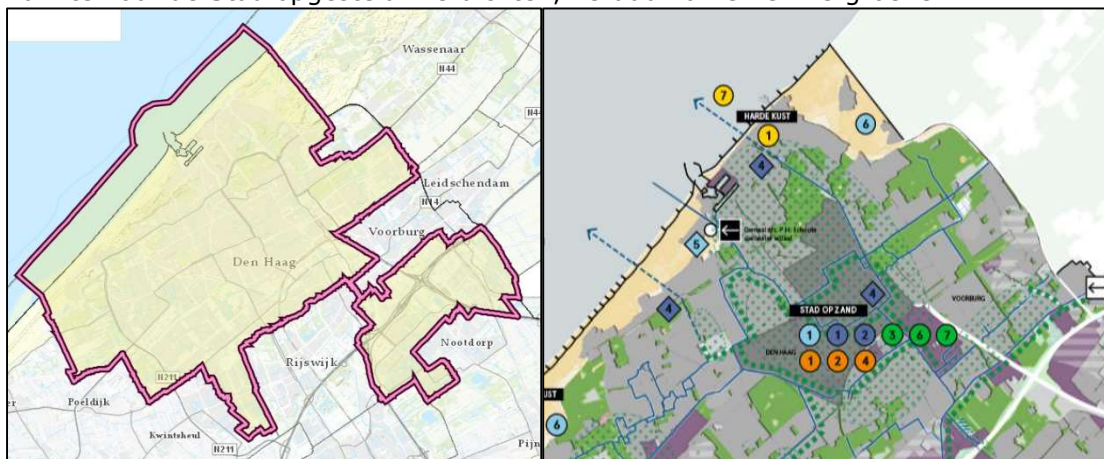
11. Gemeente Den Haag

Korte schets

De gemeente Den Haag is een in grote mate verstedelijkt en verhard gebied, en de ruimte voor het watersysteem is beperkt. De boezem zit in het centrum van Den Haag krap in zijn jas. Op korte termijn is het risico dat het boezemsysteem verder versmalt, mede door de versnippering van projecten met als gevolg dat water uit het achterliggende gebied niet goed kan worden afgevoerd. In Den Haag zelf is er beperkt kans op overlast vanuit het watersysteem. Op lange termijn is er weinig zicht op verbetering van het watersysteem, terwijl de klimaatverandering en verstedelijking doorgaan. De druk op het watersysteem blijft naar verwachting groeien. Dit heeft effect op berging- en afvoercapaciteit, ruimte voor ecologie en op mogelijkheden tot medegebruik. Dit betekent dat met elke ontwikkeling actief gezocht moet worden naar verbetermaatregelen. De aanpak van Delfland is gericht op vasthouden van water in en vergroenen van de stad en kansen pakken voor verbetering van het watersysteem waar mogelijk.

Ook de kust is een belangrijk aandachtspunt. Daarvoor geldt dat onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn om de toenemende zeespiegelstijging aan te kunnen en wat dat betekent voor de kaders voor de ruimtelijke ontwikkelingen in met name Scheveningen.

Den Haag heeft een forse woningbouwopgave en wil de komende jaren 4.000 woningen per jaar opleveren. De bouwlocaties concentreren zich in het Central Innovation District (CID), de Binckhorst en Den Haag Zuidwest. De uitgangspunten hiervoor zijn in 2016 in de Agenda Ruimte voor de Stad opgesteld: verdichten, verduurzamen en vergroenen.

Omgevingsvisie

Nadat afgelopen jaren veel voorbereidingswerk is gedaan voor de omgevingsvisie, is gemeente Den Haag in 2020 via een startnotitie formeel gestart met het traject voor de omgevingsvisie. In 2021 zijn de ambities voor de visie vastgesteld en is per thema, waaronder water, een beeld voor de toekomst bepaald. Deze beelden zijn tentoongesteld aan de stad via een poster en een bijbehorend filmpje. Delfland heeft hier actief aan bijgedragen en heeft daarbij de watervisie actief gebruikt.

Daarnaast is ook de staat van de leefomgeving vastgesteld. Die informatie wordt gebruikt voor het opstellen van de omgevingsvisie zelf. Vaststelling is in 2023 gepland.

Water(veiligheid) en klimaatadaptatie in combinatie met de verwachte verstedelijking zijn belangrijke thema's voor de visie. Een van de 6 hoofdambitie is 'een klimaatbestendig, klimaatneutraal en natuurinclusief Den Haag'.

Watertoets

De Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig van de gemeente geeft aan deze ontwikkelingen belangrijke randvoorwaarden mee. De Wegwijzer is in 2021 vastgesteld en is de Haagse vertaling van het Convenant Klimaatadaptief bouwen. Delfland heeft input geleverd en

meegedacht bij het opstellen van het eindproduct, waardoor er nu een integraal kader voor klimaatbestendigheid ligt waarin onder andere een kwantitatieve eis voor waterberging voor alle nieuwe ontwikkelingen is opgenomen.

- **Central Innovation District**

Voor het Central Innovation District (een 3-hoekig gebied dat het centrum, station Hollands Spoor en station Laan van NOI omvat) is een structuurvisie vastgesteld waarbij de raad extra aandacht heeft gevraagd voor de fysieke leefomgeving, waaronder groen en water. In de visie is klimaatadaptatie opgenomen met een kwantitatieve eis voor waterberging bij ontwikkelingen. Ook via het Handboek openbare ruimte van de gemeente wordt gestuurd op klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte. De structuurvisie is overkoepelend voor meerdere deelontwikkelingen in verschillende stadia van ontwikkeling. Drie daarvan worden hieronder toegelicht.

- **Uitwerkingen Omgevingsplan Binckhorst**

Initiatieven worden besproken op de integrale omgevingstafel Binckhorst, waarbij wij ook deelnemen. Conform het omgevingsplan wordt bij ontwikkelingen rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering. Deze ambitie is slechts kwalitatief in het omgevingsplan opgenomen. Op basis van de Convenant Klimaatadaptief bouwen en de Haagse vertaling daarvan in de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig is een integraal kader met onder andere een kwantitatieve eis voor waterberging voor alle nieuwe ontwikkelingen gecreëerd.

- **Gebiedsvisie CID, Laan van NOI**

In dit gebied vindt afstemming plaats over 2 ontwikkelingen: herontwikkeling van en verdichting naast station Laan van NOI en de herontwikkeling van het voormalige ministerie van Sociale Zaken. De afstemming vindt vooral plaats over de inpassing van de wateropgave en klimaatadaptatie conform de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig.

- **Den Haag Zuidwest**

Een deel van de Haagse woningbouwopgave wordt in Den Haag Zuidwest ingevuld. De gemeente heeft in juni 2022 de ontwerp structuurvisie ter inzage gelegd. Hierop heeft Delfland een zienswijze ingediend. De uitwerking van het water- klimaatbelang wordt in de fase van het bestemmingsplan uitgewerkt. Vooruitlopend daarop worden met een omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing bouwplannen gerealiseerd. Ook hier is de toepassing van de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig relevant en wordt toegepast.

Wateragenda

De Wateragenda Den Haag van Den Haag is 1e kwartaal van 2022 geactualiseerd. De nadruk ligt in de wateragenda op de thema's 'veilig en beheerst water' 'duurzaam schoon en gezond water', 'aantrekkelijk water' en 'waterbewustzijn'. Met deze actualisatie wordt daarnaast nadruk gelegd op de behoefte rondom de samenwerking op meerdere niveaus en afdelingen van beide organisaties.

Planvormingsopdrachten

- **Madestein-Vroondaal**

Vroondaal is een woningbouwontwikkeling met een toename van verharding. Compensatie daarvan vindt plaats in het park Madestein, een werk dat gecombineerd wordt met de aanleg van natte ecologische zones en onderhoud aan de regionale waterkering. Den Haag en Delfland maken hierover nadere samenwerkingsafspraken. Daarnaast vindt afstemming plaats met ontwikkelaar en gemeente over de mogelijkheden voor varen op de Boomawatering.

- **Rotterdamse Baan en Bergingsgebied Molenvlietpark**

Tussen het knooppunt Ypenburg en de Binckhorstlaan is een nieuwe toegangsweg naar Den Haag gerealiseerd, de Rotterdamse Baan, grotendeels tunnel. In het Molenvlietpark bovenop de tunnel is in samenwerking met de gemeente Den Haag een waterbergingsgebied met een

vispaaiplaats gerealiseerd. Conform de afspraken die zijn vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst tussen Den Haag en Delfland, moet Den Haag nog een tweede aanvoertracé vanuit de Vliet aanleggen om de berging goed te kunnen voeden. Als gevolg van complexe onderhandelingen met de betreffende eigenaar is de oplevering daarvan verlaat. Onvoorzien omstandigheden daargelaten is de oplevering nu voorzien in 2024. De 2e tweede, tevens eindafrekening vindt pas plaats na oplevering van het tweede aanvoertracé en nadat deze is voorgelegd aan de verenigde vergadering, conform kredietvoorstel (VV 22.09.2016).

- **Langetermijnvisie kust**

Delfland is vanuit meerdere afdelingen met de gemeente Den Haag in gesprek over ontwikkelingen m.b.t de kust van Den Haag. De Haagse kust (Scheveningen bad en Scheveningen haven) is een belangrijk onderdeel van de langetermijnvisie voor de gehele Delflandse kust, die in 2022 opgesteld wordt. Doel van de visie is te komen tot een gezamenlijk ontwikkelperspectief, gericht op het optimaliseren van ruimtelijk-economische ontwikkelingen gecombineerd met het behouden en verbeteren van de waterveiligheid. Delfland voert in de zomer gesprekken met stakeholders om te inventariseren welke belangen de omgeving heeft rondom de kust, om vervolgens adaptatiepaden op te stellen.

12. Gemeente Rijswijk

Korte schets

De gemeente Rijswijk ligt voor het grootste deel in drie polders: de Noordpolder tegen Den Haag, de Hoekpolder (met calamiteitenberging voor Delfland) en de Plaspoel- en Schaapweipolder. De eerste twee polders bestaan voornamelijk uit bestaand stedelijk gebied met relatief veel groene gebieden ertussen. In de Plaspoel- en Schaapweipolder is een grote nieuwbouwwijk in ontwikkeling, Rijswijk Buiten. Hier gaat voor Delfland de meeste aandacht naar uit.

Omgevingsvisie

Rijswijk heeft in 2018 een Stadsvisie opgesteld en is aan het onderzoeken in hoeverre deze visie als een Omgevingsvisie beschouwd kan worden. In juni 2020 is ambtelijk een toelichting gegeven op de Watervisie van Delfland. De omgevingsvisie is nog niet in voorbereiding.

Watertoets

- Pasgeld West

Dit plan is onderdeel van Rijswijk Buiten. In het bestemmingsplan Rijswijk Buiten (inclusief Sion en Parkrijk) wordt nog uitgegaan van de abc bergingsnorm (325 m³/ha). Gezien de huidige inzichten (standstillbeginsel, klimaatverandering) en de hogere verhardingsgraad in het plan is met gemeente afgesproken dat er voor dit deelgebied een nieuw waterhuishoudkundig plan wordt opgesteld waarin conform huidige werkwijze de bergingsopgave opnieuw wordt bepaald. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de resultaten van de WSA Plaspoel- en Schaapweipolder die in 2022 is opgesteld. Het ruimtebeslag van open water wordt groter dan waar de gemeente aanvankelijk rekening mee hield. Daarnaast heeft de gemeente zich gecommitteerd aan het convenant klimaatadaptief bouwen wat een extra opgave met zich meebrengt. In goed overleg wordt er gezocht naar uitwerking in een goed watersysteem waarbij een combinatie van open water met alternatieve vasthoudmaatregelen mogelijk is. Inmiddels heeft de gemeente een nieuw bestemmingsplan opgesteld voor Pasgeld West dat binnenkort als voorontwerp ter inzage wordt gelegd (zie ook Groot Pasgeld).

- Groot Pasgeld

Dit plan overlapt gedeeltelijk met Rijswijk buiten, het omvat een gebied waarin woningbouwontwikkeling wordt gepland naast het behoud van bestaande functies (onder

meer woningen, volkstuincomplex, sportpark en agrarisch gebied). Voor het totale gebied Pasgeld wordt een gebiedsvisie opgesteld waarin de gemeente de uitgangspunten voor de ruimtelijke structuur vastlegt. Waterstructuur maakt hier deel van uit en Delfland is in vooroverleg met de gemeente.

Er zijn in de omgeving van Pasgeld meerdere belangenverenigingen actief die hun directe omgeving vrij willen houden van bebouwing en/ of de natuurwaarde willen versterken en daarbij ook bij Delfland zoekt naar argumenten voor hun zaak. Keuzes over locatie van woningen en waterberging binnen het peilvak zijn echter aan de gemeente, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor een goede ruimtelijke ordening in het gebied. De gemeente heeft een participatietraject doorlopen met de omgeving en op basis daarvan de visie op Pasgeld deels aangepast. Dit is verwerkt in het bestemmingsplan Pasgeld-West dat binnenkort als voorontwerp ter inzage wordt gelegd.

- **Havengebied**

De herinrichting van bestaand bedrijventerrein tot gemengd stedelijk gebied. De aanwezigheid van waterkeringen in combinatie met parkeerkelders is een aandachtspunt. De ontwikkeling schept kansen voor klimaatadaptatie. Daarnaast overweegt de gemeente om de havenarmen in te zetten als publieke ruimte door drijvende terrassen te creëren. Dit levert kansen voor het ontwikkelen van Natte Ecologische Zones. Delfland is in overleg met de gemeente over het aanbrengen van drijvende oevers. Voor diverse deelontwikkelingen is de bestemmingsprocedure inmiddels gestart.

Waterplan

In juni 2021 heeft de gemeente Rijswijk in samenwerking met Delfland een nieuw Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan opgesteld en vastgesteld. De nieuwe Wateragenda met uitvoeringsprogramma is daar onderdeel van. De Wateragenda loopt t/m 2025.

Planvormingsopdrachten

- **Parkrijk – Rijswijk Buiten**

De ontwikkeling in Rijswijk Buiten betreft woningen en bedrijventerreinen. De woningen in deelgebied Parkrijk zijn gerealiseerd en de verkoop van de kavels van het bedrijventerrein Parkrijk is in mei 2022 gestart. De woningen en het bedrijventerrein in Pasgeld zijn nog in ontwikkeling. Afgelopen jaar heeft het Programmabureau Rijswijk-Buiten een oplossing voorgesteld voor de drie bestaande woningen aan de Kerstaneburgh, die als gevolg van de ontwikkelingen in Parkrijk niet voldoet aan de oude (325 m³/ha) normen voor wateroverlast, maar niet aan de huidige norm inclusief de nieuwste klimaatscenario's. Enerzijds wordt de afvoerduiker naar de centrale as vervangen en anderzijds zal in overleg met de bewoners hun terrein worden opgehoogd. Met deze maatregelen wordt voldaan aan de norm.

- **Beatrixlaan verleggen rijbanen en voorbereiden voor ondertunneling**

De gemeente heeft Delfland vroeg betrokken bij de voorbereidingen voor dit werk. Speciale aandacht daarbij is er voor de effluent-leiding van RWZI Harnaschpolder en Nortonleiding (voormalige DSM koel- en zoutwaterafvoer naar Houtrust. Deze loopt onder de huidige rijweg door.

- **Landgoederenzone**

De gemeente heeft Delfland betrokken bij het opstellen van een nieuw beheerplan. Hier wordt gezocht naar meekoppelkansen. Die zijn er waarschijnlijk op het gebied van natte ecologie en biodiversiteit. Dit is in onderzoek. Hier is ook een koppeling met het Nationaal Park Hollandse Duinen.

13. Gemeente Leidschendam-Voorburg

Korte schets

De gemeente Leidschendam-Voorburg ligt zowel in Delfland als in Rijnland. Op boezemniveau ligt de watergrens bij de sluis in de Vliet. Omdat de boezem van Rijnland lager ligt dan die van Delfland kan er water afgelaten worden richting Rijnland op dit punt. Bij droogte kan op deze plek water worden aangevoerd door middel van het gemaal Dolk. Verder is er maar op een enkel punt uitwisseling van water mogelijk tussen Delfland en Rijnland, zij het kleinschalig.

Het gebied van Delfland bestaat uit voornamelijk bebouwd gebied in boezemland, maar ook in de polders: Veen- en Binkhorstpolder, Klein Plaspoelpolder en de Tedingerbroekpolder.

Omgevingsvisie

Leidschendam-Voorburg heeft begin 2019 het Kompas voor de Leefomgeving vastgesteld, waarin voor de grootste gemeentelijke opgaven en uitdagingen eerste richtingen zijn opgenomen. Klimaatadaptatie is één van deze opgaven. De keuzes in het Kompas zijn verder uitgewerkt in vier bouwstenen als stap richting een omgevingsvisie. In 2021 zijn vier bouwstenen (Groene woongemeente, mobiliteit & bereikbaarheid, economie & bedrijvigheid en lokale energiestrategie & transitievisie warmte) door de gemeenteraad vastgesteld. In tweede helft 2022 start de gemeente met de uitwerking van de omgevingsvisie met behulp van inwoners, ondernemers en organisaties. Delfland zal één van die organisaties zijn om met behulp van de watervisie de belangen van Delfland te laten landen in de omgevingsvisie. Wanneer de omgevingsvisie definitief wordt vastgesteld is nog niet bekend.

Watertoets

- Triadome-locatie

De Triadome-locatie is een woningbouwontwikkeling met meer dan 100 woningen. De ontwikkeling houdt rekening met een veranderend klimaat en meer verharding wordt verwijderd dan wordt toegevoegd. Het betreffende bestemmingsplan bevindt zich in de voorontwerpfase. Het samenwerken met initiatiefnemer en gemeente gaat naar tevredenheid en onze aandachtspunten worden meegenomen.

- Gebiedsdeal wateropgave Klein Plaspoelpolder

De gemeente wil voor heel Klein Plaspoelpolder overleg zodat voor de hele polder de wateropgave bepaald kan worden. De gesprekken over mogelijke aanpassingen aan de polder voor een robuuster watersysteem en de grootte en mogelijke locaties voor de wateropgave worden nog ingepland. Het plan zit nog in de informele fase van de ruimtelijke procedure.

Water- en Rioleringsplan

De gemeente Leidschendam-Voorburg, Delfland en Rijnland hebben april 2021 gezamenlijk de Strategische Samenwerkings Agenda (SSA) 2020 – 2024 ondertekend. Deze is eind 2020 vastgesteld in zowel de gemeenteraad als bij de beide waterschappen. Hierin staat beschreven hoe we samenwerken op de belangrijkste thema's uit de verschillende bestuursakkoorden.

In de uitvoeringsagenda staan de maatregelen die voor de verschillende thema's genomen worden. In november 2021 heeft de gemeente het nieuwe Water- en Rioleringsplan 2022-2027 vastgesteld. Delfland en Rijnland hebben als copiloot meegewerkt aan het opstellen van het Water- en Rioleringsplan 2022-2027. In het Water- en rioleringsplan zijn het water- en rioleringsbeleid, de strategie voor de periode tot 2027 (met een doorkijk naar de periode na 2027) en de te nemen maatregelen vastgelegd.

Planvormingsopdrachten

Waterberging Sportpark 't Loo

De gemeente is voornemens de sportkantine op Sportpark 't Loo op termijn te vervangen. Dit biedt kansen om water op het sportpark vast te houden of water vanuit hoger gelegen delen te bergen. Het sportpark ligt in de Veen- en Binkhorstpolder en de watersysteemanalyse is in 2022 afgerond. Met de kennis uit deze analyse worden de kansen voor vasthoudmaatregelen en waterberging verder verkent.

14. Projecten die over een groter gebied dan één gemeente spelen

A4 Haaglanden – N14 (Schiedam, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg)

Rijkswaterstaat (RWS) werkt aan maatregelen om de capaciteit van de A4 tussen Leidschendam en Ketheltunnel in Schiedam te vergroten, inclusief aanpassing van op- en afritten en enkele kunstwerken, en aan de kruisingen bij de N14. Het project bevindt zich nog in de planstudiefase.

Delfland heeft begin 2021 de watertoets afgerond op de stukken van het Tracébesluit (TB). Delfland heeft zich hierbij onthouden van een positief en/of een negatief advies, omdat het TB en onderliggende rapporten onvoldoende inzicht boden in de effecten op het watersysteem. In het voorjaar 2021 is duidelijk geworden dat het Tracébesluit voorlopig niet wordt vastgesteld, vanwege het feit dat de Raad van State de methode waarmee stikstofdepositie van snelwegen in Nederland berekend wordt heeft afgekeurd. RWS verwacht dat het Tracébesluit in het medio 2024 door de minister vastgesteld gaat worden. Of deze planning haalbaar is, is op dit moment (juli 2022) nog onzeker, omdat er door het stikstofvraagstuk nog steeds sprake is van grote onzekerheden.

In het afgelopen jaar heeft RWS in overleg met Delfland een nadere uitwerking gemaakt van onderdelen van het eerder opgestelde waterhuishoudingsplan. In deze uitwerking (het Waterontwerpplan) heeft RWS voor verschillende locaties onderzocht op welke manier de aanpassingen aan de A4 ingepast kunnen worden in het watersysteem. Hiermee is voor een belangrijk deel tegemoetgekomen aan de bezwaren van Delfland, zoals die verwoord waren in de watertoets.

De voorbereiding van de realisatie, zoals het opstellen van overeenkomsten tussen RWS en Delfland en het ophalen van klanteisen t.b.v. realisatiecontracten met de aannemer(s) is door RWS tijdelijk stilgelegd. Na besluitvorming over het TB wordt dit weer opgepakt. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden moet de afvalwatertransportleiding bij de N14 worden verlegd. Delfland heeft Delfluent, als beheerder van de leiding, opgedragen de verlegging en de voorbereiding hiervan op zich te nemen. De leiding moet voor 1 oktober 2024 verlegd zijn. Delfland zal van RWS nadeelcompensatie ontvangen voor een deel van de kosten. Hierover is Delfland in gesprek met RWS in het kader van de af te sluiten projectovereenstemming.

A16 Rotterdam (Lansingerland, Rotterdam en Schieland)

Dit betreft de aanleg van de verlengde snelweg A16 vanaf het Terbregseplein tot aan de A13 bij Rotterdam – The Hague Airport. Het tracé loopt zowel door Schieland als door Delfland. In de afgelopen jaren is veel werk verricht in de planvorming en ontwerp van het nieuwe watersysteem. Zo is in 2019/2020 veel discussie geweest met Rijkswaterstaat en de aannemerscombinatie over het grondwater dat vrijkomt bij de voorbelasting van het wegtracé en de kwaliteit daarvan. In 2020 zijn de vergunningen verleend.

Het tracé begint nu zichtbaar te worden doordat grote civiele werken in uitvoering zijn. Iets meer dan de helft van alle kunstwerken en watergangen zijn uitgevoerd. Hierbij zijn ook verbeteringen aangebracht in het huidige watersysteem. Bijvoorbeeld bij de Roderijsservaart, waar de doorstroming is verbeterd door een lokale versmalling te verwijderen.

Overeenkomstig de bilaterale overeenkomst tussen Delfland en Rijkswaterstaat worden vier nieuwe opgeleverde ondersteunende kunstwerken overgedragen aan Delfland. De investerings- en exploitatiekosten deze kunstwerken krijgt Delfland vergoed van Rijkswaterstaat. De oplevering van de snelweg was eind 2024 gepland maar is bijgesteld naar 2025.

Dunea drinkwatervoorziening van de toekomst

Dunea is de zoektocht gestart naar nieuwe bronnen voor drinkwatervoorziening, in aanvulling op het systeem van rivierwater in de duinen, om ook op middellange termijn de leveringszekerheid te kunnen waarborgen. Delfland is betrokken, omdat het water in de regio schaars is en er vele belangen spelen, vanuit de rol als samenwerkingspartner en mogelijke rol als bevoegd gezag. In de zomer van 2022 heeft Dunea een Nota Reikwijdte en

Detailniveau voor de m.e.r. (NRD) te inzage gelegd. Ook is het proces gestart om gezamenlijk met partners in de omgeving de mogelijke alternatieven te verkennen. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de bron (bijvoorbeeld oppervlaktewater of effluent) en de wijze van afvoeren/locatie van de reststroom. In 2023 wil Dunea een voorkeursalternatief vaststellen en verder gaan uitwerken.

Merwe-Vierhavens (M4H, Rotterdam en Nieuw-Mathenesse (Schiedam)) Het Merwe-Vierhavengebied (M4H) is een oud Rotterdams haventerrein van circa 100 hectare aan de noordkant van de Maas dat transformeert van haven tot een nieuw woon- en werkgebied. Er wordt voor 2035 een programma voorzien met tussen de 202.000-288.000 m² werken en tussen de 3400 – 5100 woningen. Deze worden in verschillende deelgebieden met eigen kenmerken gerealiseerd. Op het bedrijventerrein Nieuw-Mathenesse in Schiedam komt naast woningen tot maximaal 40.000 m² werkruimte voor kleinschalige bedrijvigheid, gemengd met de woonfunctie van het gebied. Het terrein bestaat uit 4 deelgebieden, ieder met een eigen identiteit. In het deelgebied met het terrein van de voormalig glasfabriek komen circa 1000 woningen te staan. Zowel Schiedam als Rotterdam hebben voor deze ontwikkelingen beiden een ruimtelijk raamwerk opgesteld die door de gemeenteraden zijn vastgesteld. Eind 2021 is de dijkverkenning voor de Delflandsedijk (die door beide plangebieden heen loopt) opgeleverd. Rotterdam en Schiedam begeleiden deze verkenning gezamenlijk en Delfland was nauw betrokken. De verkenning van de dijkzone Rotterdam-Schiedam was bedoeld om meer inzicht te krijgen in de relatie tussen de stedelijke ontwikkelingen in samenhang met de huidige en toekomstige waterkering. En te bezien hoe er op een eventuele toekomstige dijkverhoging geanticipeerd kan worden. Voor het deeltracé Schiedamseweg heeft de gemeente Rotterdam een opdracht uitgeschreven ten behoeve van het uitvoeren van de bepaling van het toekomstig ruimtegebruik. Delfland heeft deze opdracht mede vormgegeven. De studie heeft ertoe geleid dat Delfland en gemeente Rotterdam afspraken hebben kunnen maken m.b.t. de benodigde ruimtereservering en de uitgangspunten voor bouwen in nabijheid van de waterkering.

Op termijn zullen ook keuzes spelen met betrekking tot riolering en afvalwater (scheiden hemelwaterafvoer, (decentraal) zuiveren, aquathermie, etc.).

Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (Westland, Midden Delfland, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam, Delft, Lansingerland en Pijnacker Nootdorp)

De Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is een samenwerkingsverband tussen meerdere gemeenten binnen het landschap, belangenverenigingen, provincie en Delfland met als doelstelling om het waardevolle open landschap te behouden en de functie voor landbouw, natuur, recreatie en water te versterken. Hiervoor is een gezamenlijke visie voor het gebied ontwikkeld en vastgesteld in 2021. Dit document moet richting geven aan ontwikkelingen in het gebied en als input voor de gemeentelijke omgevingsvisies. Het is bovendien de basis voor een uitvoeringsprogramma voor het gebied waaraan momenteel wordt gewerkt. Gemeente Midden-Delfland is de trekker van de Landschapstafel.

Erasmusvaart (Den Haag, Westland, Provincie Zuid-Holland)

In de zomer van 2021 heeft Deltares in opdracht van Delfland onderzoek gedaan naar nut en noodzaak van de Erasmusvaart. De conclusie van dit onderzoek was dat de hydraulische effecten van de aanleg van de Erasmusvaart niet in verhouding zijn tot de hoge kosten. Ook constateert Deltares dat er goedkopere alternatieven voorhanden zijn, die hetzelfde effect kunnen bereiken. Op basis van dit onderzoek heeft het college van Delfland besloten om het trekkerschap van het project Erasmusvaart te beëindigen. In het najaar van 2021 is in het bestuurlijk overleg Erasmusvaart geconstateerd dat geen van de andere betrokken partijen het project Erasmusvaart wil gaan trekken. Op basis van deze constatering heeft het bestuurlijk overleg besloten het project Erasmusvaart te beëindigen.

Na het besluit van het bestuurlijk overleg hebben Den Haag, Westland, provincie en Delfland gezamenlijk bekeken op welke wijze de opgedane kennis vanuit het project Erasmusvaart,

gebruikt kan worden voor een goede inpassing van water en ecologie bij het project N211-Erasmusweg. Dit heeft geresulteerd in voorstellen die besproken worden met de projectorganisatie N211.

WarmtelinQ

De Gasunie legt een warmtetransportleiding aan van Vlaardingen naar Den Haag, genaamd WarmtelinQ. In deze en tussenliggende gemeenten; Midden-Delfland, Delft en Rijswijk zijn aanpassingen in de ondergrond nodig. De provincie heeft een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) opgesteld en de m.e.r.-procedures en diverse vergunningen gecoördineerd. Deze zijn inmiddels vastgesteld. Voor de aanleg van de leiding vinden diverse grondwateronttrekkingen plaats en worden meerdere waterkeringen en watergangen gekruist. Delfland is sinds 2020 betrokken vanuit de watertoets (op het PIP) en vergunningverlening. De werkzaamheden voor het tracé Vlaardingen –Den Haag zijn inmiddels gestart. Via de watervergunning en handhaving wordt de aanleg van de leiding gevolgd.

In juli 2021 is gestart met de voorbereiding voor een volgend tracé: van Rijswijk naar Leiden. Voor dit tracé is de notitie reikwijdte en detailniveau ter voorbereiding van de m.e.r. procedure opgesteld. Delfland is vanuit watertoets en vergunningverlening betrokken bij zowel de keuze van tracévarianten als onderzoekscriteria. Daarnaast worden nog een aantal zijtakken verwacht, onder meer van Delft naar Westland en ten zuiden van Vlaardingen. Voor alle tracés zal een vergelijkbare procedure worden gevolgd waarbij de provincie de regie heeft en Delfland vanuit de watertoetsprocedure en watervergunning betrokken is.

Nationaal Park Hollandse Duinen

In 2018 hebben Dunea, Staatsbosbeheer en provincie Zuid-Holland het initiatief genomen om het Nationaal Park Hollandse Duinen te realiseren. Delfland heeft in 2020 besloten om samen met Hoogheemraadschap van Rijnland – als 'de waterschappen' – toe te treden als besturingspartner. Doel van de deelname is bij te dragen aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit en meer concreet om Delflandse belangen te borgen in de samenwerkingsactiviteiten. Kansen liggen op het vlak van waternatuur en biodiversiteit, waterveiligheid en duurzaamheid maar ook op samenwerking rondom beheer van gronden. Zo is Delfland betrokken bij:

- De ontwerpvisie voor het gebied Solleveld-Ockenburg-Madestein (trekker gemeente Den Haag) om op termijn een aaneengesloten park van regionale betekenis te realiseren, bestaande uit (water)natuur- en recreatiegebieden in een stedelijke omgeving
- Ambitiekaart Hoek van Holland (trekker gemeente Westland) Den Haag, waarin o.a. de uitbereiding van Natura 2000 met het perceel Arendsduin wordt verkend
- Verkenning Zeewaartse uitbreiding (trekker PZH) waarin wordt gezocht naar kansen en mogelijkheden voor ruimte voor natuur, recreatie en waterwinning bij een eventuele uitbreiding (koppeling met Deltaprogramma en Lange termijn Kustvisie van Delfland.)
- Samen met Rijnland de uitgangspunten van de waterschappen bepalen voor de marketings- en communicatiestrategie en het bebodingsplan van het NPHD (wat willen we wel en wat niet overnemen?)
- Verkenning naar de toekomst van de terreinen Arendsduin en De Banken (eigendom Delfland) als mogelijke uitbreiding van de N2000 .

Herzien convenanten onderhoud watersysteem gemeenten

In het kader van herpolderen heeft Delfland circa 20 jaar geleden met gemeenten convenanten opgesteld om afspraken vast te leggen over het uitvoeren van het dagelijks en buitengewoon onderhoud van de watergangen in het beheersgebied van Delfland. De afgelopen jaren blijkt dat de afspraken die hierover indertijd met de gemeenten zijn gemaakt regelmatig tot verschil van interpretatie en (dus) discussie leiden. Mede vanuit de bestuurlijke wens om de samenwerking met onze partners te verbeteren, ligt er een opdracht vanuit assetbeheer om dit aan te pakken. Daarbij is het doel ook om de afspraken te stroomlijnen, dus zoveel als mogelijk gelijklopend te maken voor iedere gemeente. De gemeente Den Haag is gekozen als pilot gemeente. Begin 2022 is een gezamenlijke projectgroep met Den Haag

opgericht om de indertijd gemaakte afspraken te gaan herzien. De integrale legger vormt daarbij het uitgangspunt.

Overige gemeente-overstijgende processen

Delfland is bij meerdere gemeente-overstijgende processen betrokken. Deze gebiedsprocessen hebben alle een verschillende focus.

Processen waar Delfland in het kader van de Landschapsparken Zuidvleugel aan deelneemt zijn de provinciale gebiedsprocessen voor Vlietzone (Den Haag, Leidschendam-Voorburg), Schiezone (o.a. Delft, Midden-Delfland) en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL M-D). Op basis van de Visie Gebiedstafel BPL M-D, die het college van D&H op 26 april 2021 heeft vastgesteld, wordt momenteel gewerkt aan een uitvoeringsplan. De Gebiedstafel Buytenhout heeft afgelopen jaar geen activiteit gekend, maar er is wel bilateraal contact tussen partijen over opgaven in het gebied.

Daarnaast is in 2021/2022 een verkenning opgesteld voor een Regionale Samenwerkingsagenda voor het fysieke domein in de Haagse Regio. Alle gemeenten in de regio Haaglanden, provincie en Delfland hebben onderzocht of en hoe de regionale samenwerking tussen partijen verbeterd kan worden en wat dat kan opleveren. Eindconclusie was dat met name de integraliteit en verbinding tussen thema's in de huidige samenwerking ontbreekt en dat de regionale samenwerking vooral reactief is. Terwijl de opgaven (waaronder ook klimaatadaptatie) en de urgentie daarvan enorm zijn en een grote druk op het ruimtegebruik in de regio geven. Het voorstel is om de regionale samenwerking te intensiveren en te structureren. Hiertoe worden vervolgacties in gang gezet.

Verder zijn er plannen voor verdere verdichting in de Binckhorst en die vereisen een aanpassing van de mobiliteit. Daarvoor is medio 2022 een ontwerpstructuurvisie opgesteld die in 3 gemeenten (Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk), ter inzage ligt. Delfland heeft eerder richting gemeente Den Haag een reactie gegeven op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Delfland stelt nu een zienswijze op die aan alle drie de gemeenten zal worden gestuurd.

WATERAGENDA DEN HAAG 2022-2025

Water in Den Haag

Voorwoord

Leven met water. Als inwoner van Den Haag sta je daar niet dagelijks bij stil. Als het storm blijft het water veilig achter de duinen, overtollig regenwater wordt via riolen en sloten naar zee afgevoerd, sloten en grachten blijven binnen de oevers en ons afvalwater wordt naar de afvalwaterzuiveringen geleid. Of het nu regent of droog is, het water blijft op peil.

Dit alles is niet vanzelfsprekend. Dat kunnen wij zien in andere landen en werelddelen, maar ook dichterbij huis. Den Haag is in 2020 en in 2021 opnieuw geconfronteerd met overlast door extreme neerslag op Scheveningen en Loosduinen. Ook met droogte zijn we de afgelopen jaren regelmatig geconfronteerd, met 2018 als extreem voorbeeld.

Het zesde beoordelingsrapport van het Intergouvernementeel Panel van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (AR6 van het IPCC) geeft aan dat de weersextremen meer en sneller toenemen en dat de zeespiegel mogelijk sneller stijgt dan eerder voorzien. Dit onderstreept de toenemende urgentie van handelen. We nemen daarom de oproep van de Deltacommissaris ter harte om water als ordenend principe van de ruimtelijke ordening te hanteren.

Door de gevolgen van de klimaatverandering en de daaraan gerelateerde zeespiegelstijging worden wij als gemeente en waterschap geconfronteerd met extra opgaven. Wij werken hard aan het creëren van voldoende ruimte om het water bij hevige regenval te kunnen opvangen –vergroten van de ‘sponswerking’– en aan de veiligheid van de kust. Ook verbeteren we stap voor stap de waterkwaliteit, waarbij we ook plastic afval in het water aanpakken, want schoon water is cruciaal voor de biodiversiteit.

Voor zowel de bewoners als de bezoekers van de stad is het bovendien van belang dat het water er aantrekkelijk uitziet en dat we er recreatief gebruik van kunnen maken. Daarom is er ook veel aandacht voor de cultuurhistorische waarde van grachten, voor watergebonden natuur en voor recreatie gebruik zoals varen, suppen en zwemmen. Samen creëren we ruimte voor water en groen bij nieuwbouwplannen en ontwikkelingslocaties en stimuleren we bewoners om zorgvuldig om te gaan met het water in hun stad. Wij maken heldere afspraken over de uitvoering van maatregelen waarmee we samen ambities willen bereiken en bij het dagelijks beheer en onderhoud van het watersysteem.

Sinds de jaren 80 zijn grote stappen gezet in het verbeteren van de waterkwaliteit en het vergroten van de veiligheid door tal van maatregelen in en langs de watergangen en door de aanleg van grote calamiteitenbergingen. De vuiluitworp vanuit de riooloverstorten is door verbeteringen in het rioolsysteem en door stelselmatig afkoppelen sterk verminderd, de achterstand in baggerwerk is weggewerkt en het rioolstelsel is technisch op orde. Door de getroffen maatregelen vindt het hemelwater bij hevige regenval beter zijn weg naar (en in) het watersysteem. En bij de inrichting van de watergangen is meer ruimte gegeven aan de natuur.

In de aankomende periode willen we extra aandacht geven aan het Haagse watersysteem. Het water stroomt vanuit een groot deel van Delfland door de binnenstad naar het gemaal Schoute bij Scheveningen waar het op zee wordt uitgemalen. De grachten in de binnenstad hebben echter een beperkte capaciteit en in combinatie met de grote hoeveelheid verharding in het stedelijk gebied leidt dit tot belasting van het watersysteem buiten de stad. Met de klimaatverandering en de toenemende kans op extreme regen wordt dit effect sterker. Extreme neerslag leidt ook tot een grotere kans op wateroverlast op straat als de neerslag de capaciteit van de riolering te boven gaat. Voor deze opgave zijn nieuwe stappen nodig. Immers, als we nu al anticiperen, dan kunnen we hogere maatschappelijke kosten door moeilijke inpasbare maatregelen later voorkomen.

In het begin van het afgelopen decennium hebben we de bouwdynamiek zien afnemen, waardoor verbetermaatregelen vooral neerkwamen op het slim combineren met beheeropgaven. In de bestaande stad blijven bij beheer en onderhoud nog tal van kansen (en opgaven). De laatste jaren trekt de economie aan en versnelt de stedelijk ontwikkeling weer. Met name in en rond het centrum van de stad en langs de kust gaat de komende jaren veel veranderen. De Binckhorst transformeert, de haven neemt een steeds meer centrale plek in als economische en toeristische

motor en voor de gehele stad geldt een verdichtingsopgave, waarbij steeds meer mensen zullen wonen en werken op hetzelfde gebied. Dit zorgt voor druk op de ruimte, maar biedt tegelijkertijd ook mogelijkheden om ons aan een veranderend klimaat aan te passen.

Steeds meer ook doen we dit samen met de Hagenaars. In diverse delen van de stad zijn mensen actief met het helpen schoon houden van het water. En er zijn nog meer mensen met goede ideeën om het water leuker en aantrekkelijker te maken. Ideeën die zij zelf willen helpen verwezenlijken. Daar maken wij dankbaar gebruik van en dat willen we vooral stimuleren.

De Omgevingswet is aanleiding om vaker als gemeente en waterschap gezamenlijk thema's op te pakken en de samenwerking procesmatig te intensiveren. Om de gesprekken op visieniveau te kunnen starten heeft Delfland een Watervisie opgesteld waarmee input kan worden gegeven voor afwegingen die bij de omgevingsvisie moeten worden gemaakt. Maar voor slim samenwerken is meer nodig dan alleen beleidsmatige uitgangspunten. Er is een structuur nodig die beide organisaties in positie brengt om het watersysteem doelgericht en op alle aspecten te versterken. Iedere organisatie heeft een eigen taak en kan daarbij het werk van de ander soms vergemakkelijken. Daarom geeft deze Wateragenda ook meer inhoud aan een structurele samenwerking en samenspraak.

De Wateragenda is voor dit alles de leidraad. Een beleidskader en werkplan ineen, waarin we de onderlinge afspraken voor de komende jaren vastleggen en waarbinnen de plannen die beide organisaties maken een gemeenschappelijke basis en een podium voor afstemming vinden. Het biedt een overkoepelend kader voor alle zaken die Delfland en Den Haag binnen hun eigen taken en verantwoordelijkheden uitvoeren met daarbij een actie- en wensenlijst waar we gezamenlijk onderzoek naar doen. Daarbij geven we burgers, bedrijven, andere overheden en maatschappelijke organisaties een indruk van wat we gaan doen om het Haagse watersysteem nu en in de toekomst schoon, aantrekkelijk en veilig te houden. Daarbij zetten we in op het vergroten van de samenwerking, het verbeteren van de (doorstroming van de) waterstructuren, het versterken van de ecologie en het stimuleren van recreatief gebruik van water: water als leidend principe voor de inrichting van de stad.

Hilbert Bredemeijer

Wethouder Onderwijs, Sport, Buitenruimte,
Gemeente Den Haag

Marcel Belt

Hoogheemraad, gebiedsportefeuillehouder
Den Haag,
Hoogheemraadschap van Delfland

Liesbeth van Tongeren

Wethouder Duurzaamheid, Milieu, Energietransitie,
Gemeente Den Haag

1 Een wateragenda

Den Haag en Delfland zien het opstellen van een wateragenda als middel om afspraken te maken over het omgaan met water in en om de stad. In eerdere versies ging de aandacht vooral uit naar het realiseren van schoon en gezond water in Den Haag en later ook steeds meer naar het veranderende klimaat. Het recent verschenen rapport van het IPCC schetst een nog veel urgenter beeld: de kans op weersextremen is nu al groter dan voorzien en zal verder toenemen. Voor neerslag stijgt de kans op extreme hoeveelheden, maar ook de kans op een langere duur en voor een groter gebied. Ook stijgt de kans op extreme temperaturen (hitte) en zullen droogtes vaker optreden.

Met deze Wateragenda pakken Den Haag en Delfland de wateropgaven integraal op: mede met het oog op de verdergaande verdichting, komst van de omgevingswet en het veranderende klimaat. Dit doen we in samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen, economie, recreatie, biodiversiteit en cultuurhistorie.

In tal van facetten van het werk aan het water en aan de stad komen we elkaar tegen. Bijvoorbeeld bij wateradviezen voor ruimtelijke plannen, vergunningen voor werkzaamheden, het werken aan goed functionerend en aantrekkelijker watersysteem en het versterken van de biodiversiteit. We kunnen elkaar versterken in het dagelijks onderhoud, bij de aanpak van overlast, bij het samenwerken in de waterketen en bij de noodzakelijke inspanning om de verwachte klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden.

Nieuwe wet- en regelgeving

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed, en beziet ontwikkeling, beheer en gebruik in samenhang. Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Klimaatadaptatie is in de NOVI opgenomen als één van de vijf grootste opgaven (www.denationaleomgevingsvisie.nl).

In navolging van Brusselse regels (Kaderrichtlijn Water- KRW) wordt per stroomgebied een beheerplan opgesteld. Delfland en Den Haag liggen in het stroomgebied van de Rijn-West en hiervoor is het StroomGebiedBeheerPlan Rijn-West 3 opgesteld (SGBP3 2022-2027). Delfland vertaalt dit naar maatregelen in haar beheergebied en stemt met inliggende gemeenten af over de invulling hiervan. In 2015 is hiervoor een bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water Delfland opgesteld. Deze overeenkomst wordt ook voor de periode tot 2027 als leidraad aangehouden.

In de Haagse Kadernota Duurzaamheid wordt op 4 thema's gewerkt aan een duurzame toekomst. Deze thema's zijn schone energie, schoon vervoer, een schone leefomgeving en duurzamer omgaan met grondstoffen. Water heeft op al deze thema's raakvlakken (water als drager van energie, water om over te varen) waarbij een schone leefomgeving, maar vooral ook schoon water als belangrijk element in de openbare ruimte.

Den Haag werkt op dit moment ook aan een omgevingsvisie. De gevolgen van het veranderende klimaat nemen we mee in het toekomstbeeld van de stad Den Haag. Dat een klimaatbestendige stad bijdraagt aan de gezondheid van onze inwoners is een belangrijk uitgangspunt voor de omgevingsvisie. Op gemeentelijk niveau zijn verschillende beleidskaders verschenen die een relatie hebben met duurzaam waterbeheer, zoals het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025, de Agenda Ruimte voor de stad 2016 (RIS295016), de nota Haagse Hoogbouw: Eyeline en Skyline 2017 (RIS298448), de Nota Stadsnatuur 2020 (RIS305825), de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig (RIS308745) en Den Haag Resilience Strategie 2019 (RIS302023). Maar ook gezamenlijk zijn kaders benoemd in de visie Toekomstbestendig Haags Water! en –samen met partners in de regio- in het Netwerk Waterketen Delfland.

De oproep vanuit het Deltaprogramma om water als sturend principe te gebruiken wordt in de omgevingsvisie vertaald naar de Haagse situatie voor de thema's waterveiligheid (duinen en boulevard), water aan- en afvoer in relatie tot neerslag en droogte, grondwater, waterkwaliteit en beheer van het watersysteem. Daarbij is zowel aandacht voor mitigatie (energietransitie en circulariteit) als voor adaptatie.

Binnen Delfland is de Watervisie één van de instrumenten om samen met gemeenten in gesprek te gaan over hun omgevingsvisie en water hierin een plek te geven. Daarnaast zijn voor deze Wateragenda onder andere het Waterbeheerprogramma, de Keur en Legger, de Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast, de Handreiking watertoets voor gemeenten en diverse beleidskaders op het vlak van de waterveiligheid en andere waterthema's relevant.

Verdeling van verantwoordelijkheden

De Waterwet geeft aan dat Rijk en provincies verantwoordelijk zijn voor de waterkwaliteit, waarbij provincies in de praktijk hun verantwoordelijkheid delegeren aan de waterschappen. Waterveiligheid is ook de verantwoordelijkheid voor Rijk, provincies en waterschappen. Omdat de wetgever zich er van bewust is dat waterschappen voor belangrijke ruimtelijke ingrepen vaak afhankelijk zijn van de medewerking van gemeenten, is in de Waterwet nadrukkelijk een artikel opgenomen dat gemeenten en waterschappen aanzet tot samenwerking (artikel 3.8).

In de dagelijkse praktijk heeft het waterschap de zorg voor voor het goed functioneren van het watersysteem. Daaronder vallen de verantwoordelijkheid voor het peilbeheer (het afvoeren van overtollig water om wateroverlast te voorkomen en het op niveau houden van het waterpeil in de sloten bij droogte en bij neerslag). Ook draagt het waterschap zorg voor beheer en onderhoud van dijken, waterkeringen en sloten. De gemeente onderhoudt de walkanten en oevers. Gemeente en waterschap zorgen samen voor het dagelijks onderhoud van het water, waarbij de gemeente de kleinere watergangen onderhoudt en het waterschap zorgt voor grotere watergangen die voor de afvoer van water het belangrijkste zijn. Ook bewaakt het waterschap de waterkwaliteit. Ook bij de verantwoordelijkheid voor veilig zwemwater trekken beide overheden samen op. Den Haag op haar beurt is verantwoordelijk voor een goed functionerend rioolsysteem om hemel- en afvalwater te kunnen inzamelen en transporteren. Het waterschap zuivert dit rioolwater dan weer. De gemeente zorgt verder voor de invulling van haar grondwaterzorgplicht. Bovendien zorgt de gemeente voor het beheer en onderhoud van constructies in en langs het water, voor het beheer van de openbare ruimte eromheen en voor de stedelijke inrichting.

Het behalen van doelen (governance)

Doelen voor het waterbeheer zijn landelijk vastgelegd. Er worden voor waterveiligheid doelen gesteld in Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) met een doelbereik voor 2015 en voor waterkwaliteit in het deelstroomgebiedsplan Rijn-West van de Kaderrichtlijn Water (KRW) waaraan uiterlijk in 2027 aan moet worden voldaan. Het hoogheemraadschap vertaalt deze doelen naar maatregelen die moeten worden getroffen in het gehele beheersgebied van Delfland. De gemeente steunt Delfland bij het nastreven van die doelen en het treffen van maatregelen.

Den Haag en Delfland hebben van begin af aan bijgedragen aan het ontwikkelen van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen met vele partijen in, en op initiatief van, de Provincie Zuid-Holland. Voor de provincie geldt een bouwopgave van 100.000 nieuwe woningen tot 2025. Deze grote bouwopgave wordt benut om deze woningen klimaatbestendig te ontwikkelen en hiermee schade of duurdere herstelmaatregelen in de toekomst te voorkomen. In lijn met het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is het doel van het convenant het verminderen van wateroverlast, hittestress, droogte en bodemdaling en het vergroten van de biodiversiteit.

Het Verstedelijkingsakkoord tussen BZK, IenW, EZK, provincies, acht grote gemeenten en de MRDH bevat afspraken om voorrang te geven aan de binnenstedelijke ontwikkeling in nabijheid van hoogwaardig OV, de zogenaamde geconcentreerde verstedelijkingsstrategie. Binnen dit Verstedelijkingsakkoord is in artikel 7f de volgende afspraak over het waterbelang gemaakt: *'Partijen spreken af dat herontwikkeling en nieuwbouw plaats vindt in principe conform de kwaliteitseisen van het convenant klimaatadaptief bouwen'*.

In 2014 is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie verschenen. In deze beslissing staat het gezamenlijk doel centraal: in 2050 is het bebouwde gebied in Nederland, inclusief vitale en kwetsbare objecten, zo goed mogelijk "waterrobuust" en "klimaatbestendig" ingericht. Om de aanpak hiervan te versnellen en te intensiveren is daarvoor in september 2017 het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) gepresenteerd. Dit is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. De aanpak is vertaald naar zeven concrete ambities (zie figuur). Het doorlopen van de zeven ambities is een repeterend proces: elke zes jaar moeten overheden hun kwetsbaarheden in beeld brengen en een uitvoeringsagenda opstellen om de kwetsbaarheden te verminderen. Landelijk is opgeroepen om dit proces te versnellen.

Overkoepelend bij alle afspraken is de notie dat we samen op zoek moeten naar mogelijkheden en werkwijzen om in een complexe omgeving het waterbelang in goede banen te leiden. Samen volgen we beleidsontwikkelingen om instrumenten te kunnen kiezen en in te zetten waarmee doelen kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld een aanpassing van de Keur, hemelwaterverordening of waterbergingsfonds.

Het nastreven van ambities voor een duurzame en vitale stad

Bestuursakkoord Delfland 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water'.

Het bestuur van Delfland wil het waterbelang vroegtijdig borgen, het momentum benutten om werk-met-werk te maken, het waterbewustzijn van mensen vergroten en staat open voor maatwerk en een gebiedsgerichte aanpak. Belangrijke thema's daarbij zijn duurzaamheid, de waterketen, waterkwaliteit, biodiversiteit, recreatief medegebruik en cultuurhistorie.

Vanuit de Watervisie van Delfland wordt met gemeenten het gesprek aangegaan over hun omgevingsvisie en water hierin een plek te geven. De visie is verbeeld in een overzichtskaart gecombineerd met enkele karakteristieke doorsneden, in opgavekaarten met gebiedsspecifieke toekomstperspectieven en door middel van themakaarten waarin de opgaven, voor verschillende gebiedstypes, worden verbeeld. In de opgavekaarten wordt ook het handelingsrepertoire benoemd dat helpt om positief effect te hebben op de waterbelangen in een bepaald gebied. Hierbij worden 3 leidende principes gehanteerd:

- duurzame robuuste volhoudbare inrichting,
- integrale samenhangende systemen en

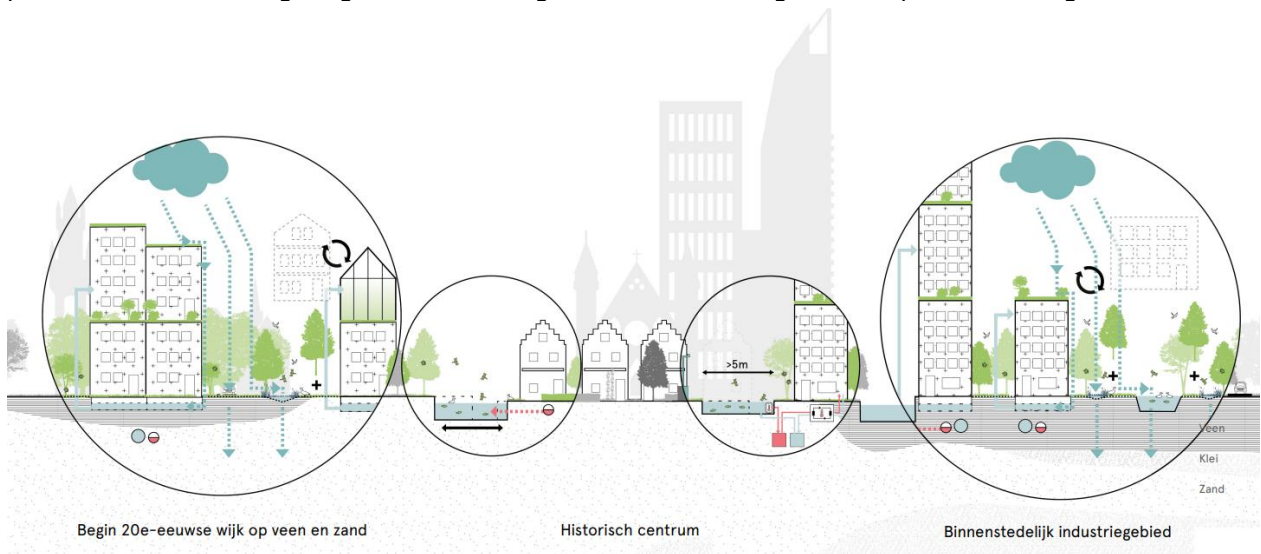
- houdbare aanvaardbare maatschappelijke kosten.

Voor Den Haag zijn de gebiedstypes Kust, Stad op zand en Stad op slappe bodem relevant, elk met karakteristieke kenmerken en toekomstige opgaven.

[Zie ook www.hhdelfland.nl/overheid/watervisie].

Als stad aan de kust en als stad op zand én veen zijn met name de opgaven 'Zeespiegelstijging', 'Zoetwatervoorziening i.r.t. droogte', 'Waterkwaliteit', 'Hitte' en 'Bodemdaling' relevant. De stad zal zich in het samenspel van klimaatverandering en stedelijke verdichting moeten richten op meer ruimte voor sponswerking door waterberging op het droge. Uitbreiding van het watersysteem, extra afvoercapaciteit / betere doorstroming zijn maatregelen die veelal conflicteren met de schaarse beschikbare ruimte. Als zulke mogelijkheden zich voordoen, of nodig blijken te zijn, worden deze gezamenlijk afgewogen.

In het weefsel van de stad moeten we nu al anticiperen op de aanpassing van de zeewering die op termijn nodig is. Zoals overal in de regio wordt een inspanning verwacht om de waterkwaliteit te behouden en verbeteren en (water-)natuur te versterken. Tot slot moet voor de laaggelegen diepe polders de ontwikkeling en gebruik van die gebieden worden afgestemd op bodemdaling.

Samen voor de stad

Onder het thema van Den Haag als mooie en leefbare stad hebben we een duidelijk beeld van de richting waarop de stad wil groeien. In de stad wordt geleefd. We werken hard om de stad aantrekkelijk en mooi te houden. Om dat te behouden maken we de buitenruimte mooier en groener. Na het opknappen van de wijken Bezuidenhout Oost en Kraayenstein is er een extra impuls aan het opknappen van NieuwWaldeck, Houtwijk en Mariahoeve. Bij deze opknapbeurten wordt het groende bestrating in samenhang met de riolering aangepakt en wordt direct gekeken naar klimaatadaptatie.

De mogelijkheid voor meer groen wordt samen met de stad continue onderzocht. Van een bos in de Vlietzone tot vergroening binnen de pleinenaanpak. In samenhang met de duurzaamheidssubsidies worden operatie Steenbreek en de Duurzame Dakenjacht voortgezet. Als het riool wordt vervangen, wordt het afkoppelen van regenwater altijd meegenomen als dit doelmatig en efficiënt kan gebeuren. Daarbij is de voorkeur om het regenwater lokaal (in de bodem) vast te houden. Om het water meer ruimte te geven bekijken we of we grachten weer kunnen openen, zoals we bij het Piet Heinplein doen en of vernauwingen zoals reeds gebeurd bij de Spuibrug en eendaags ook bij de Veenkade kunnen worden verbreed.

Klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen blijft bij bouwprojecten en stedelijke ontwikkelingen de norm. Omdat ecologische inrichting en beheer van de publieke ruimte onze standaard is, leggen we onder meer natuurlijkvriendelijke oevers aan en wordt nieuwbouw meer natuurinclusief.

De Haagse Wegwijzer Klimaatadaptatie, de klimaatatlas met uitkomsten uit de stresstesten en de risicodialoog zijn kaderstellend voor de te nemen klimaatadaptatieve maatregelen.

2 Integrale opgave

We werken samen in een complexe stedelijke omgeving aan integrale opgaven. Met de toenemende bestuurlijke drukte en grote hoeveelheid opgaven en de in het vorige hoofdstuk beschreven ambities is aandacht voor goede samenwerking en duidelijke communicatie niet altijd een vanzelfsprekendheid. We zien water als leidend principe bij de ruimtelijke inrichting, maar prioriteiten en kennis worden niet altijd samen gedeeld. Daarom is een basale overlegstructuur opgezet die ongeacht de drukte en het al dan niet aanwezig zijn van urgente besprekpunten staande moet worden gehouden.

De samenwerking gaat verder dan die tussen Delfland en Den Haag onderling. Met name voor Delfland is ook de regionale samenwerking van belang. Wethouders en hoogheemraden treffen elkaar twee á drie keer per jaar op een regionale Watertafel. Daarnaast vindt er twee maal per jaar, rond april en november een bestuurlijk overleg tussen Den Haag en Delfland plaats. De ene keer met minimaal 1 wethouder en 1 hoogheemraad waarbij ook de water-gerelateerde dossiers van andere bestuurders betrokken worden, de ander keer met alle betrokken bestuurders. Ook ambtelijk wordt op zowel operationeel als managementniveau actief de samenwerking aangehaald. De accounthouders voeden het brede managementoverleg, dat op haar beurt een basis biedt voor de agenda van bestuurlijke overleggen.

Overleggen in het werkveld zijn divers en verdeeld over veel mensen en processen. Voorbeelden zijn het Meerjarenprogramma Kunstwerken, de Watertoets, aanvragen watervergunningen, klimaatadaptatie, SGBP3 en diverse afstemmingen over beleidsdocumenten en – velden waar water van belang is, zoals vaarwegbeheer of assetmanagement. Vanuit de dienst Stadsbeheer (Stedelijk Beheer) en de dienst Stedelijke Ontwikkeling (Stedenbouw en Planologie) zijn coördinatoren aangewezen om met hun counterpart bij Delfland de samenwerkingsprocessen te stroomlijnen.

Naast dit alles is het ook van belang dat er ruimte blijft om elkaar vrijblijvend te kunnen adviseren, nieuwe ontwikkelingen te kunnen signaleren en om innovaties te kunnen delen en uitwerken, zowel in de ruimtelijke ordening als in het dagelijks beheer.

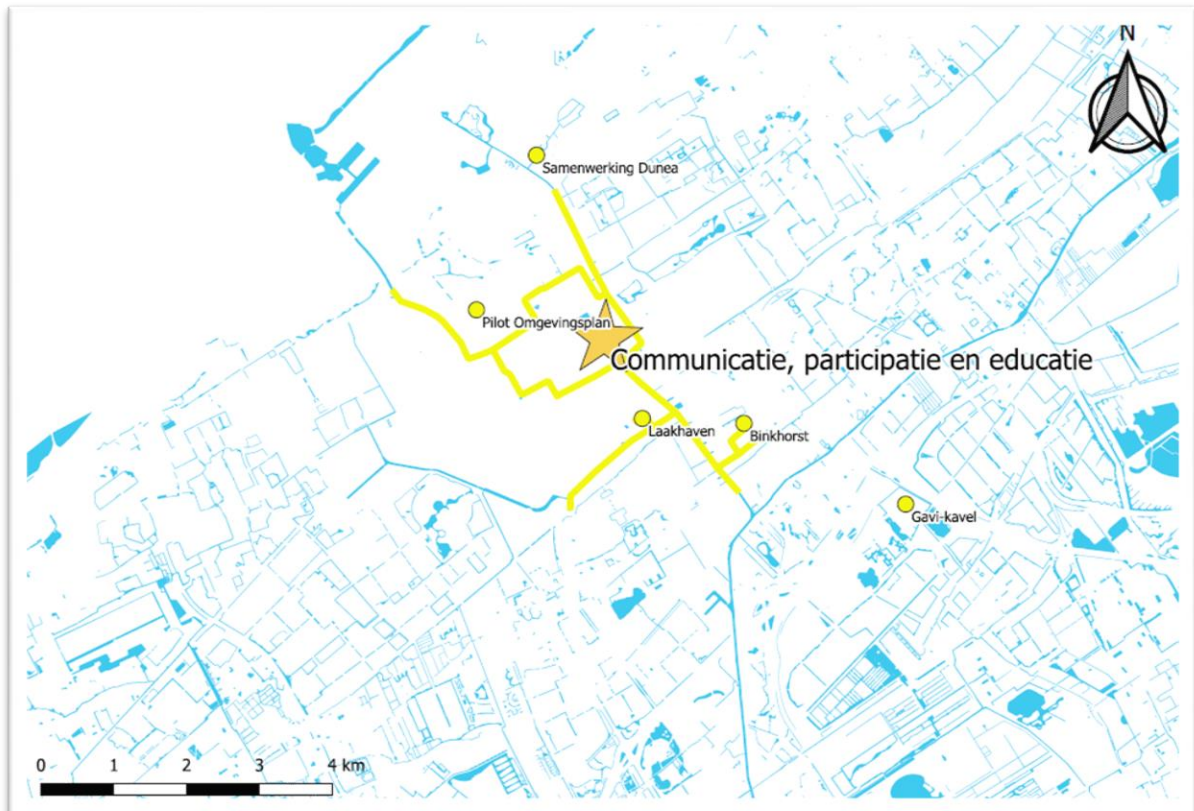
Jaarprogramma

Met alleen een agenda is het niet mogelijk om gezamenlijk doelen en ambities na te streven. De agenda moet worden gevuld met concrete acties. Daarom is voor de komende jaren een projectenlijst op hoofdlijnen opgesteld. Deze dient dan ook als basis voor de agenda's van structurele overleggen op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De versie voor 2022 is in de bijlage toegevoegd.

Zowel Den Haag als Delfland concentreert zich hierbij op een efficiënte uitvoering van hun wettelijke taken. De Wateragenda zorgt er samen met de overlegstructuren voor dat afstemming een vanzelfsprekendheid blijft. De Wateragenda heeft niet de ambitie om een beleidsmatige kader te bieden voor watergerelateerd beleid, maar het is wel het kader voor samenwerking op alle gemeenschappelijke belangen bij stedelijk water. De projectenlijst biedt het totaaloverzicht en wordt doorlopend bijgehouden.

Financiering en capaciteit komen uit de staande organisatie en lopende projecten en indien nodig worden hierover afspraken gemaakt in de periodieke overleggen.

Voor enkele projecten is de samenwerking extra relevant, hieronder 4 voorbeelden daarvan.

Enkele voorbeelden van integrale projecten waaraan samen wordt gewerkt.

MJPK4

In het Meerjarenprogramma Kunstwerken wordt de vervanging van diverse kades en bruggen geregeld. Dit is van groot belang voor de veiligheid van gebruikers op de kant en voor het goed functioneren van het watersysteem. Bij de uitrol van het programma worden verbeteringen meegenomen, maar tijdens het werk wordt de doorstroming van het watersysteem beperkt. Er zijn duidelijke kaders voor toetsing afgesproken. Hieraan wordt in de praktijk uitvoering gegeven, waarbij naast de fasering werkzaamheden in het boezemstelsel ook overige werkzaamheden en kansen voor verbetering afvoer en doorstroming worden meegewogen. Samen blijven we zoeken naar een maatschappelijk verantwoorde aanpak.

Beheerovereenkomst

De beheerverantwoordelijkheid voor diverse soorten water en oevers in polder en boezem is -al naar gelang het belang er van- verdeeld tussen gemeente en Delfland. Ook voor diverse regulerende voorzieningen is de verantwoordelijkheid verdeeld. De huidige 20 jaar oude beheerconvenant wordt aangepast op de sterk wijzigende stad, het actuele beleid en de vele toegevoegde nieuwe voorzieningen.

Resilience

Het huidige beleid is sterk norm- en effectgericht, nodig om sturing te kunnen geven aan noodzakelijke verbeteringen. Op de hele lange termijn spelen echter veel onzekerheden en neemt de kans toe op gebeurtenissen boven de huidige norm. Om adequaat te kunnen reageren op schokken en verrassingen in de toekomst en om falen te voorkomen wordt nu al nagedacht over het vergroten van onze veerkracht. Gezamenlijk zetten we in op kennisontwikkeling voor klimaatadaptatie op de korte en (middel-)lange termijn, regionaal en landelijk. De kennis wordt toegepast bij het actualiseren van beleid en ingezet bij de werkzaamheden in de stad.

Integraal Water, Groen en Klimaatplan

Voorgaande leidt tot het voorstel om een gezamenlijke visie te ontwikkelen die deze Wateragenda ontstijgt. De gedachtenvorming hierover is opgestart. Deze omvat integrale gezamenlijke kennisontwikkeling en visievorming voor korte, middellange en lange termijn:

"Wat is op basis van alle belangen in de stad het meest wenselijke systeem en hoe werken we daar samen en met de stad naar toe?"

3 Beleidskader

3.1 Haags water tot 2027

Den Haag en Delfland willen een veilig, schoon, gezond, aantrekkelijk en toekomstbestendig Haags watersysteem realiseren. De lange-termijn-doelstelling voor het Haagse waterbeleid luidt daarom als volgt:

Het realiseren van een duurzaam, schoon, veilig, klimaatbestendig en gezond watersysteem, dat nu en in de toekomst bijdraagt aan een aantrekkelijke (leef)omgeving, waar bewoners, bedrijven en bezoekers van Den Haag op een bewuste manier mee omgaan.

Naast het bieden van schoon water met een diversiteit aan planten en dieren moet het watersysteem nadrukkelijk ook goed en veilig functioneren. De doelstelling is een brede vertaling van de algemene gemeentelijke ambitie richting een schone en veilige stad.

3.2 Vier beleidsdoelen

De langetermijndoelstelling is onder te verdelen in vier beleidsdoelen, die ook in de vorige wateragenda zijn gehanteerd:

- 1. Klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem:** veilige waterkeringen langs de kust en goed doorstroombare boezemkanalen houden overtollig water 'van de straat'. Daarbij kijken we ook naar de langere termijn. Voor hemelwater kijken we naar alle fases in de weg van het water: vasthouden/gebruiken van hemelwater, bergen en afvoeren om het watersysteem te ontlasten. We zorgen er voor dat de benodigde hoeveelheid waterberging waar nodig mee groeit met de klimaatverandering zodat het gehele watersysteem even goed blijft functioneren. We zoeken actief naar mogelijkheden om de doorstroming te verbeteren.
- 2. Duurzaam schoon en gezond water:** het Haagse watersysteem is uiterlijk in 2027, (doeljaar voor de KRW), chemisch schoon en gezond én ecologisch robuust ingericht.
- 3. Aantrekkelijk water:** het Haagse watersysteem is zodanig ingericht dat de burgers en bezoekers van Den Haag de stad een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving vinden. De wateropgave wordt daarom in samenhang met andere maatschappelijke opgaven als ruimtelijke ordening, recreatie, cultuurhistorie, ecologie en economie uitgewerkt.
- 4. Bewust van Haags water:** Haagse burgers waarderen het water in hun directe leefomgeving. Burgers en bezoekers van de stad weten welke bijdragen zij kunnen leveren aan het bereiken en in stand houden van een duurzaam schoon, gezond en veilig Haags watersysteem.

Deze beleidsdoelen zijn niet nieuw binnen het waterbeheer. Maar Den Haag en Delfland willen deze doelen nadrukkelijk koppelen aan duurzame oplossingen in de stedelijke omgeving. In een stad als Den Haag, met een grote woningbouwopgave binnen de bestaande stad, is dat niet altijd eenvoudig. De beleidsdoelen zijn dan ook alleen te bereiken als alle wateropgaven in samenhang met (ruimtelijke) opgaven op andere beleidsterreinen worden opgepakt.

Hiermee gaan we verder dan in de voorgaande versies van de wateragenda: daarbij kijken we vooruit en sorteren voor op de toekomstige klimaatverandering. We bouwen veerkracht in om voorbereid te zijn op onzekerheden in de klimaatverandering op te kunnen vangen.

3.3 Gedeelde verantwoordelijkheid

Zoals al kort in hoofdstuk 1 omschreven hebben Delfland en Den Haag ieder een duidelijke eigen verantwoordelijkheid in het waterbeheer.

Samen hebben de partijen vanuit hun taken beiden invloed op de (zwem)waterkwaliteit en delen een verantwoordelijkheid in het dagelijks beheer en onderhoud van watergangen. Delfland voor de grotere grachten en vaarten met een primaire waterafvoerende taak, Den Haag voor de kleinere. Beide partijen hebben ook ecologische doelstelling, waarbij duidelijk is dat de ecologie op het droge nooit volledig los kan worden gezien van de natte ecologie. Groen en blauw zijn sterk verweven.

Om aan hun individuele verantwoordelijkheden invulling te geven stellen Den Haag en Delfland ieder eigen plannen op. Daar waar de verantwoordelijkheden bij elkaar komen worden gezamenlijke plannen opgesteld. Belangrijke plannen die de basis vormen voor de wateragenda zijn binnen de gemeente de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig, het Gemeentelijk Rioleringsplan, de Nota Stedelijke Ecologische Verbindingszones, de Nota Binnenwater, de nota Stadsnatuur, de hoogbouwnota Eyeline Skyline, natuurinclusief bouwen en de Gereedschapskist openbare ruimte (actualisatie Handboek Openbare Ruimte). Bij Delfland ligt de basis bij de Watervisie Delfland, het Waterbeheerprogramma, de Kadernota 2019, en de programmaplannen Waterkwaliteit, Duurzaam circulair, Klimaatadaptatie en Omgevingswet. Samen zijn acties opgepakt in de bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water, het Netwerk Waterketen Delfland en in de visie Toekomstbestendig Haags Water. De bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water krijgt een vervolg met een gebiedsgerichte aanpak. Hierin neemt ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en wordt samengewerkt waar dat meerwaarde heeft.

In veel gevallen is sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld bij ruimtelijke planvorming, beheer en onderhoud van watergangen, monitoring van het water- en rioleringsstelsel en communicatie over water. Ook werken we samen om de Ruimtelijke Adaptatie vorm te geven, bijvoorbeeld in de risicodialogen. Ook mitigatie krijgt de aandacht, niet alleen binnen de eigen bedrijfsprocessen en werkzaamheden, maar ook bij bijvoorbeeld het verwerken van bagger op de kant en veenoxidatie in gebieden met bodemdaling. Water is ook een bron van energie, van de organische bestanddelen in afvalwater die kunnen worden vergist (groen gas) tot de inzet van water bron van warmte of kou (TEO en TEA). Bij het beheer en onderhoud van watergangen en -keringen is het belangrijk om elkaar te betrekken. Daarbij kan door tijdige en nauwe betrokkenheid bij vergunning- en handhavingstrajecten de dienstverlening van zowel Delfland als de gemeente richting burgers/aanvragers verbeteren.

Den Haag en Delfland komen elkaar ook tegen in samenwerkingsverbanden met anderen, zoals bij de Convenant Klimaatadaptief Bouwen, het Waterkader Haaglanden, de werkregio Delfland vanuit de DPRA, de Water- en Klimaatafcomen en bij het vanuit de rijksoverheid geïnitieerde proces om te komen tot meer samenwerking in de (afval-)waterketen. Samenwerking speelt ook een grote rol bij planvorming rondom grote ontwikkelingsprojecten als Scheveningen Haven, de Binckhorst en de Westlandse Zoom. Met de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig wordt een kader geboden om te sturen op klimaatadaptieve ruimtelijke ordening.

Zeker nu het zich laat aanzien dat de naweeën van de 'coronacrisis' ook effect zullen hebben op de ruimtelijke planvorming. Innovatie biedt hierbij extra kansen voor verbetering op diverse terreinen. Bijvoorbeeld drijvende natuurvriendelijke oevers, polderdaken, Urban WaterBuffer en Groenblauwe schoolpleinen.

En tot slot is een belangrijke recente focus, voor zowel Delfland als Den Haag, het onderwerp participatie. Doordat we steeds meer naar de kleinste zwakke schakels in het watersysteem kijken, komen we bijna letterlijk ook steeds dichterbij de Hagenaars. Het veilig en beheersbaar houden doen we samen. Als overheden samen vóór de Hagenaars, maar steeds meer ook samen met de Hagenaars. Daar hebben we de laatste jaren bij de aanpak van waterkwaliteitsknelpunten in Loosduinen en Mariahoeve al de nodige ervaring mee opgedaan.

4 De beleidsdoelen

4.1 Klimaatbestendig en veerkrachtig water

Een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem gaat in de ogen van Den Haag en Delfland over het realiseren van betrouwbare waterkeringen langs de kust, om het creëren van veilig zwemwater en voldoende bergingscapaciteit in bodem, oppervlaktewater en riolering en zelfs op en onder bebouwing, zodat wateroverlast in de stad zoveel mogelijk wordt voorkomen en nadelige effecten van droogte worden beperkt.

De kustverdediging moet voldoende bescherming bieden tegen het water van de Noordzee. In Nederland is afgesproken dat onze kust bestand moet zijn tegen calamiteiten die eens in de tienduizend jaar kunnen voorkomen.

Maar niet alleen de zee bedreigt de stad. De afgelopen tien jaar heeft Den Haag een paar keer wateroverlast binnen de stad gehad. Het watersysteem kon toen de grote hoeveelheid neerslag niet verwerken. Belangrijke oorzaken daarvan zijn de toenemende bebouwing, meer wegen en minder open water. Een vroegtijdige inbreng van het waterbelang in de beginfase van ruimtelijke planvorming is dan ook belangrijker dan ooit.

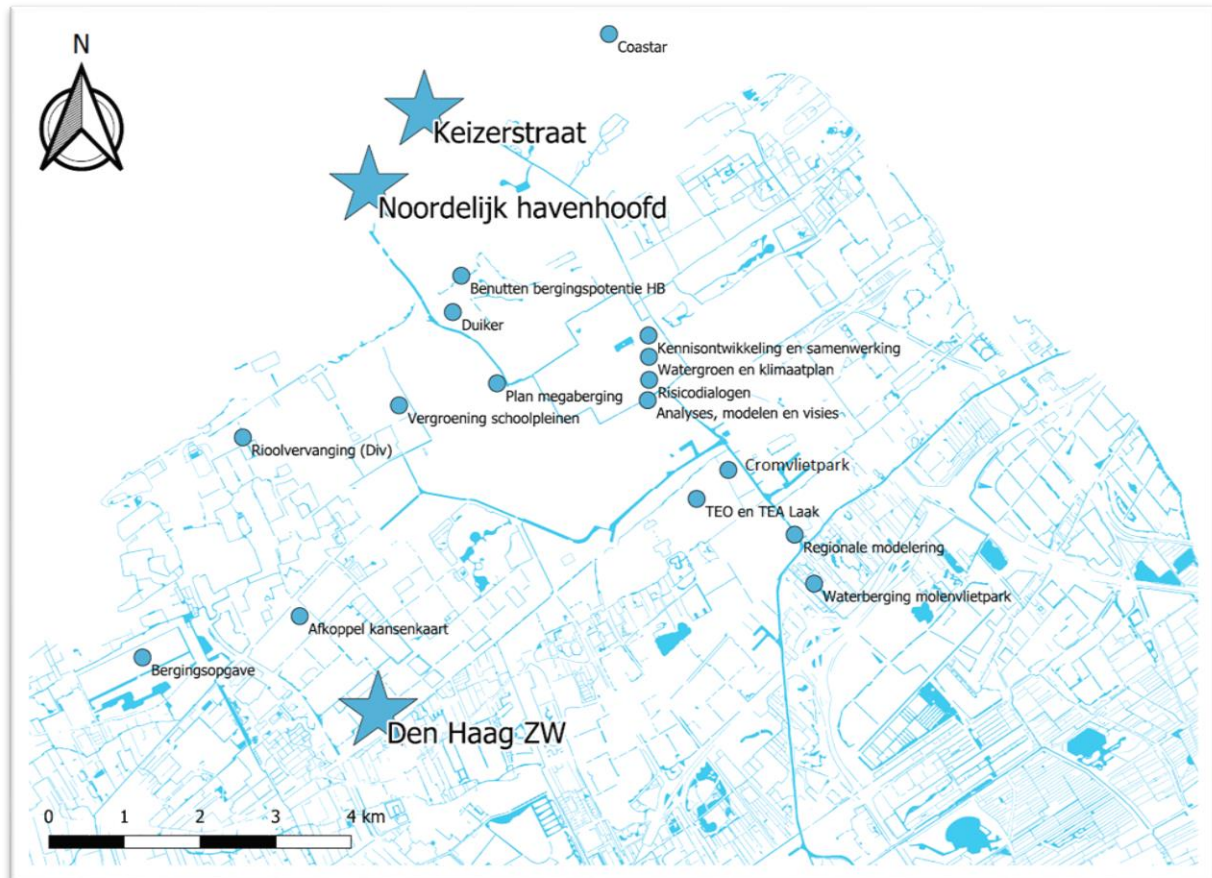
Den Haag wil graag bekend staan als 'Wereldstad aan zee' waar het goed wonen, werken en recreëren is. De ligging aan zee is een belangrijke trekpleister voor bewoners en bezoekers, maar brengt ook het risico van overstromingen met zich mee.

'Klimaatbestendig water' bereiken we als de kustbescherming op orde is. Delfland werkt in dit verband samen met Den Haag proactief aan het behoud van de veiligheid van de Delflandse Kust. Met de aanleg van de nieuwe boulevard, grote zandsuppleties op het strand en het opspuiten van de Zandmotor is geborgd dat de regio de komende jaren voldoende beschermd is tegen de zee. Partijen kijken alvast vooruit naar de opgaven van de nabije toekomst rekening houdend met aankomende ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de (middel-)lange termijn wordt de opgave gezamenlijk verkend.

'Klimaatbestendig water' gaat ook om het ophogen en versterken van de dijken en kades langs de boezemwateren. Deze grotere watergangen zijn dé afvoerkanalen van overtollig water naar zee en heel belangrijk voor een droog en bewoonbaar achterland.

'Veerkrachtig water' bereiken we met voldoende vasthoud- en bergingscapaciteit in de aanwezige watergangen en riolering en in het daarop afwaterende gebied. Het creëren van voldoende bergingscapaciteit is nodig om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen en de kans op calamiteiten zo klein mogelijk te maken. Veerkrachtig wordt het systeem als we rekening houden met meer regenval als gevolg van klimaatveranderingen en als we ruimte inbouwen om de onzekerheden daarin te kunnen opvangen. Den Haag en Delfland beseffen dat het uitbreiden van de waterbergings- en afvoercapaciteit op een verantwoorde en soms op innovatieve wijze moet gebeuren. Om de effecten van droogte te beperken wordt regenwater waar mogelijk vastgehouden en geïnfiltreerd, rekening houdend met de effecten daarvan op het grondwater. We verkennen samen welke maatregelen voldoen om het waterstelsel veerkrachtiger te maken. Voor een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem liepen al veel acties om de waterveiligheid te vergroten en om klimaatadaptatie vorm te geven, maar een paar acties verdienen ook voor dit thema de komende tijd extra aandacht. Deze worden hieronder toegelicht.

Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Projecten die bijdragen aan klimaatbestendig en veerkrachtig Haags water.

Verbindingen

Voor een toekomstig veerkrachtig watersysteem zijn dwarsverbanden belangrijk. Water moet uiteindelijk naar een gemaal kunnen stromen om afgevoerd te worden. Hoe meer wegen er zijn voor het water, hoe zekerder die afvoer is. De verbindingen met het Westland zijn zowel voor waterrecreatie en ecologie als voor doorstroming voor verbetering vatbaar. Dit is een kwestie van lange adem. Bij de Omgevingsvisie voor Den Haag komt hiervoor meer aandacht.

Den Haag Zuid West

De jaren 50 wijkten in Den Haag Zuid West worden omgevormd met meer hoogbouw. Hier moet een goede gezamenlijke afweging over effectieve klimaatadaptieve inrichting op privaat terrein, in de openbare ruimte of in het bestaande watersysteem te maken.

Scheveningen kust

Bij de ruimtelijk ontwikkeling rond het Noordelijk Havenhoofd bij Scheveningen Haven staan waterveiligheid en het vergroten van de meerwaarde van de openbare ruimte centraal. Er liggen nog uitdagingen in het wederzijds afstemmen van behoeften voor een veilige kust ter hoogte van de haven en de inpassing van de zeewering in samenhang met de ruimtelijke ontwikkeling. De 'Langetermijn visie waterveiligheid Delflandse kust' is voor Scheveningen relevant vanwege de grote dynamiek. Hierin worden de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en de opgave voor waterveiligheid gezamenlijk beschouwd met als doel versterking van de ruimtelijke kwaliteit en een toekomstbestendige zeewering anderzijds.

Keizerstraat als eerste stap naar nieuwe klimaatregels

Twee jaar achter elkaar, in 2020 en 2021, is in juni een buitengewoon hevige regenbui gevallen op Scheveningen die ernstige overlast veroorzaakte in met name de Keizerstraat. In 2021 is ook de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig verschenen waarin voor 2050 als doelstelling is omschreven dat ook een buitengewoon heftige klimaatbui niet voor een dergelijke overlast mag zorgen. De natuur heeft de Keizerstraat nu overduidelijk aangewezen als een eerste plek om uitvoering te geven aan dit nieuwe beleid.

4.2. Duurzaam schoon en gezond water

Het Haagse water is de laatste jaren steeds schoner geworden. Sterk vervuild water komt vrijwel niet meer voor. Toch bevat het water nog altijd meer fosfaat, stikstof, koper en zink dan de KRW-doelstellingen voorschrijven. Er is daarom gezamenlijk inzet nodig om de KRW-doelstellingen te behalen. Den Haag en Delfland zetten zich in voor duurzaam schoon en gezond water door het oppervlakte- en grondwater schoon te maken en te houden. Delfland draagt zorg voor een goede fysisch-chemische waterkwaliteit middels het verlenen van vergunningen (bij lozingen), handhaving en voorlichting. Den Haag draagt bij door rioleringsmaatregelen en gericht afkoppelen. Voor een structurele aanpak van emissies in het oppervlaktewater is ook landelijk beleid nodig, bijvoorbeeld op het gebied van bouwmaterialen, meststoffen en bestrijdingsmiddelen.

De KRW stelt niet alleen eisen aan de fysisch-chemische waterkwaliteit, maar vereist ook een verbetering van de ecologie. Dit vraagt om aanvullende maatregelen. Den Haag en Delfland richten een deel van de watergangen en oevers ecologisch in, door aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen. Uitgangspunt binnen het stedelijk gebied zijn hierbij de versterking van de ecologische hoofdstructuur en het wensbeeld voor het netwerk natte ecologische zones vanuit Delfland. Waar mogelijk verbinden we beide met elkaar. Zo worden de wateren en oevers in Madestein en de Uithof al langzaam omgevormd tot een knooppunt in dit netwerk van natte ecologische zones en in de Laakhaven worden drijvende oevers toegepast als stapsteen binnen dit concept. Inmiddels is gemaal Schoute in Scheveningen effectiever vispasseerbaar gemaakt en zijn er geen prioritaire vismigratieknelpunten meer in Den Haag.

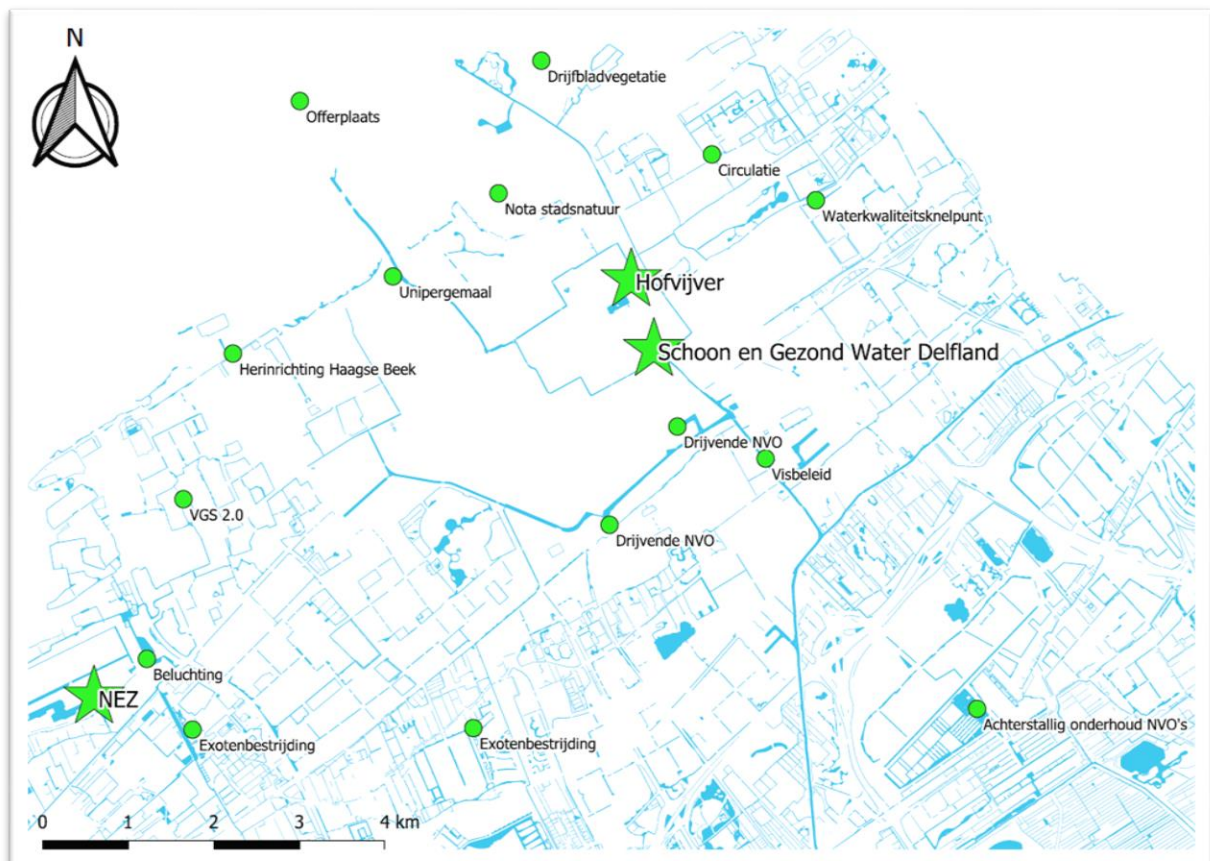
Ook grootschalig onderhoudswerk wordt, waar mogelijk, benut om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren. Gezamenlijk worden de mogelijkheden onderzocht om bij baggerwerkzaamheden meer rekening te houden met de behoeften vanuit de ecologie, bijvoorbeeld door plaatselijk grondiger te baggeren en ecologische belangen mee te wegen bij de keuze voor een baggermethode, -frequentie of -fasering. Extra aandacht komt er voor de 'plastic soup', waarbij de aanpak en afvangen van plastic zwerfvuil in het water centraal staat.

In voorgaande jaren zijn modelmatig diverse potentiële knelpunten in de waterkwaliteit in kaart gebracht. Drie knelpunten, bij Loosduinen, in Wateringseveld en Mariahoeve, zijn ook in de praktijk duidelijk naar voren gekomen. Met beheermaatregelen (doorspoelen, opschonen van watergangen), bij werken aan het riool of bij aanpassingen in de openbare ruimte wordt bekeken of het mogelijk is om de potentiële overlast verder te beperken en de vuillast door overstorten verder terug te dringen. Bovendien worden maatregelen zoals afkoppelen, aanleg van grotere duikers en het treffen van doorspoelvoorzieningen uitgevoerd om de kwaliteit duurzaam te verbeteren. Er wordt voor de gehele stad gestreefd naar nog doelmatiger samenwerken bij onderhoud en beheer van het water.

Binnen het Gemeentelijke Rioleringsplan 2021-2025 werkt de gemeente aan het verbeteren van de functionaliteit van het rioleringsstelsel. Hierbij wordt ook het milieuhygiënisch functioneren meegenomen. In dit kader wordt bijvoorbeeld jaarlijks 8 hectare verhard oppervlak afgekoppeld, ontstend en/of vergroend. Een grotere efficiency in het afvalwatersysteem kan mogelijk worden bereikt door kennisuitwisseling en nauwere samenwerking tussen de verschillende partners.

Water kan ook een bron van energie zijn, als opslag- en transportmedium voor koude en warmte. Bij een zorgvuldige en duurzame benutting van de thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) kan ook de kwaliteit van het oppervlaktewater worden verbeterd wanneer nadelige opwarming in de zomer wordt verminderd. Samen gaan we kijken naar een goede regie op deze energiebron. Daarnaast bezit ook afvalwater energie, in de vorm van warmte. Projecten om de thermische energie uit afvalwater (TEA) te benutten in de stad zijn in het verleden al voorbereid, maar nog niet tot uitvoering gekomen. In het bredere verband van 'energietransitie' maken we hiervoor ruimte.

Op het gebied van schoon en gezond water lopen al tal van projecten, maar een paar acties verdienen de komende tijd extra aandacht. Deze worden hieronder toegelicht. Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Maatregelen voor duurzaam, schoon en gezond water.

NEZ Madestein

Door ecologische maatregelen aan oevers en in het water wordt een Natte Ecologische Zone van minimaal 6 hectare mogelijk gemaakt. Dit gebeurt in samenhang met de ontwikkeling van het landschapspark en met maatregelen die moeten worden getroffen voor de waterveiligheid (dijkverhogingen). De kwaliteit van het zwemwater in dit gebied willen we graag verbeteren, zie hiervoor paragraaf 4.3.

Hofvijver

De renovatie van het Binnenhof biedt bedreigingen maar ook kansen voor de Hofvijver. Het water moet schoon en netjes blijven en liefst versterken we de ecologie. Hiervoor gebruiken we zoveel mogelijk lokale bronnen. Bij overleggen met de Rijksgebouwendienst trekken Delfland en Den Haag samen op.

Maatregelen ten behoeve van SGBP3

De bestuursovereenkomst voor het lopende Stroomgebieds Beheersplan (SGBP2) is in 2021 afgelopen. Den Haag en Delfland maken voor het SGBP3 concrete afspraken over gezamenlijke maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. Deze maatregelen richten zich niet alleen op KRW-waterlichamen, maar ook op overig water. Gemaakte afspraken zullen aan deze lijst worden toegevoegd.

Kwaliteitsbaggeren

Den Haag en Delfland zullen ook afspraken maken over kwaliteitsbaggeren. In 2021 is een proces opgestart voor gezamenlijke kennisontwikkeling naar effect van kwaliteitsbaggeren op de waterkwaliteit en de randvoorwaarden voor uitvoering. Door meer kennis ten aanzien van effect en randvoorwaarden bij de uitvoering kunnen uiteindelijk keuzes worden gemaakt over de mogelijke inzet van kwaliteitsbaggeren voor verdere verbetering van de (ecologische) waterkwaliteit.

4.3 Aantrekkelijk water

Schoon en mooi water in de stad heeft voor iedereen belevingswaarde. Voor de een is water rustgevend, voor de ander is water juist een ideale plek om actief bezig te zijn door erin te varen, zwemmen, te vissen of erlangs te fietsen en te wandelen.

Waterbeheer en de inrichting van de openbare ruimte zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Duurzaam waterbeheer hangt nauw samen met het gebruik dat wordt gemaakt van het water zelf en van het land eromheen. Dit gebruik kan ook leiden tot waterproblemen. Meer verharding kan bijvoorbeeld leiden tot wateroverlast. Maar maatregelen die voor het realiseren van een duurzaam schoon en gezond watersysteem worden genomen, kunnen ook juist bijdragen aan het aantrekkelijk maken en houden van de stad. Om de kracht van het watersysteem nog beter te benutten, is het wenselijk om het water waar mogelijk op een aantrekkelijke wijze in de openbare ruimte integreren.

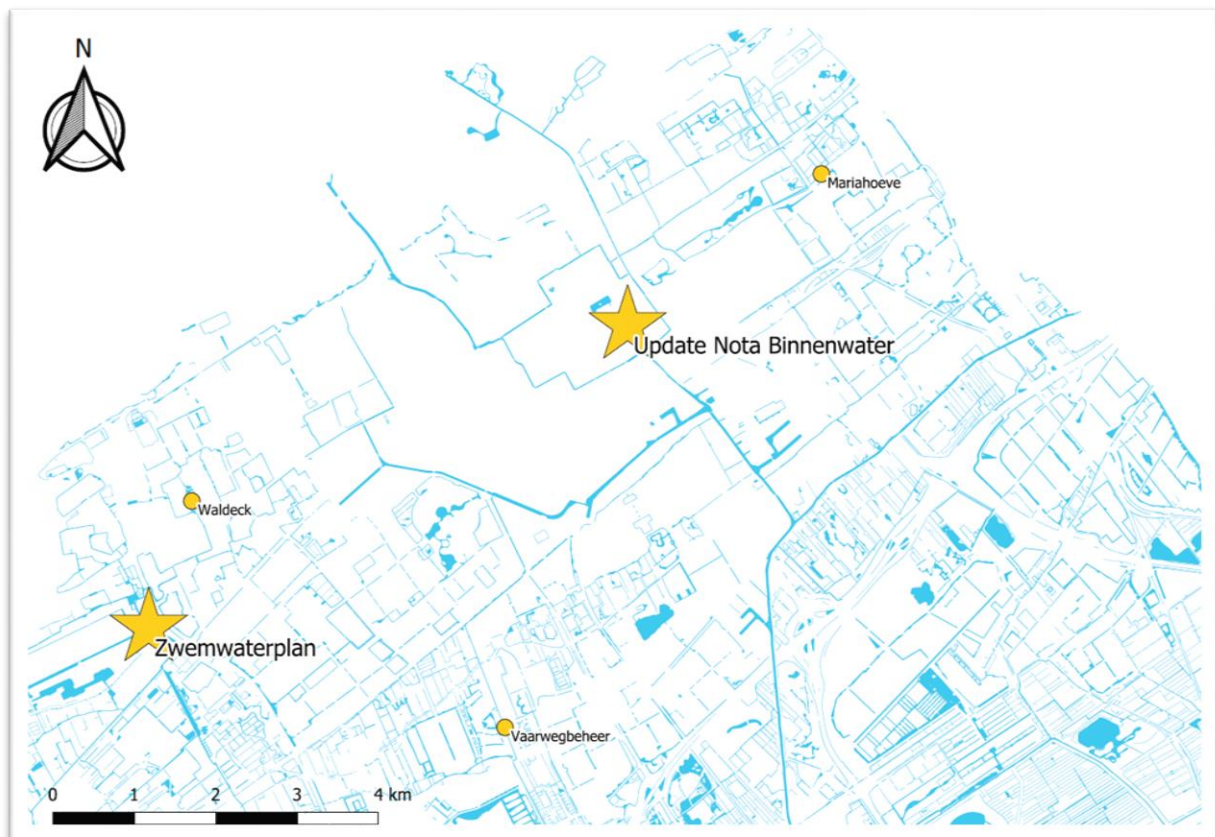
Of water mooi is, of niet, is een kwestie van persoonlijke smaak. Bewoners, bedrijven en bezoekers zullen dus verschillende meningen hebben over wat aantrekkelijk is. Den Haag en Delfland zijn benieuwd naar die mening en willen belanghebbenden actief betrekken bij het realiseren van aantrekkelijk water in de stad. Daarom wordt de dialoog met de bewoners van de stad gestart om samen met hen een mening te vormen over wat 'aantrekkelijk water' is. De participatieladder wordt hierbij ingezet als instrument.

Het realiseren van 'aantrekkelijk water' heeft een relatie met het realiseren van 'duurzaam schoon en gezond water'. De aanleg van natuurvriendelijke oevers vergroot de aantrekkelijkheid van het Haagse watersysteem voor bewoners en bezoekers. Het realiseren van 'aantrekkelijk water' is verder het creëren van recreatieve (zwem-)voorzieningen op en langs het water. Den Haag wil bovendien de cultuurhistorische waarde van het grachtenstelsel benadrukken door bijvoorbeeld rondvaartorganisaties meer ruimte te geven om bezoekers door de stad te leiden.

De gemeentelijke Nota Binnenwater omvat een meerjarig actieprogramma voor de gemeente om orde op zaken te stellen, om recreatieve mogelijkheden voor het gebruik van het binnenwater te vergroten, ruimte te bieden aan economische activiteiten en om de zichtbaarheid van het water te vergroten. Op dit moment is er geen actieprogramma. Den Haag overweegt actualisatie. In praktische zin wordt de mogelijkheid voor passanten om Den Haag te bezoeken steeds verbeterd door de aanleg van passantenplekken en een goede nautische invulling van de nieuwe waterpartijen die recent zijn aangelegd in de Binckhorst.

Op het gebied van aantrekkelijk water lopen diverse acties, maar een paar acties verdienen de komende tijd extra aandacht. Deze zijn hieronder toegelicht.

Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Maatregelen voor aantrekkelijk water.

Zwemwater

De zwemwaterkwaliteit van de Haagse zwemwaterlocaties in het binnenwater (rond Madestein) laat in de zomermaanden regelmatig te wensen over. Een gezamenlijk onderzoek naar mogelijkheden om de zwemwaterkwaliteit op met name het gebied van blauwalg te verbeteren moet hier verandering in brengen. Omdat niet alleen Haags water hiermee kampt start onder trekkerschap van Delfland een regionaal onderzoek naar 13 aangewezen zwemlocaties. Het onderzoek moet leiden tot overeenstemming over maatregelen om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren.

Delfland gaat samen met gemeenten een regionaal zwemwaterplan opstellen. Een aandachtspunt bij zwemwater is de blauwalg die bij warm zich explosief ontwikkelt en bij mens en dier tot irritatie leidt. Het daarop volgende negatieve zwemadvies is vervelend. We trekken samen op in kennisontwikkeling en het nemen van maatregelen.

Nota Binnenwater

Sinds 2012 werkt de gemeente Den Haag aan de verbetering van met name het recreatief en commercieel gebruik van het water. Voor recreanten en rondvaartorganisaties zijn tal van voorzieningen aangelegd en verbeteringen getroffen. Bruggen zijn verhoogd en nieuwe vaargebieden zijn beschikbaar gekomen. Een update van de Nota Binnenwater of een nieuw actieprogramma op dit gebied moet verdere sturing geven aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van het Haagse water voor gebruikers.

4.4 Bewust van Haags water.

Om de waterdoelen te bereiken, is een bijdrage van inwoners, bezoekers en bedrijven nodig. Ieders gedrag heeft immers invloed op de kwaliteit en beleving van water. Iedereen kan bijdragen door bijvoorbeeld inzet op vasthouden van regenwater, voorkomen van vet en doekjes in het riool, voorkomen van plastic in het water en het opruimen er van, geen auto's wassen in afgekoppeld gebied, ontstenen van tuin, begroeide gevels en daken, etc..

Haagse inwoners weten meestal wel hoe het water in hun wijk er uit ziet, maar zijn zich vaak onvoldoende bewust hoe ze zelf kunnen bijdragen aan het waterbeheer in hun directe leefomgeving. Den Haag en Delfland willen daarom luisteren naar de ideeën van burgers, bezoekers en bedrijven én hen proactief voorlichten over het Haagse watersysteem. Wij verwachten dat bewoners, bedrijven en bezoekers zich daarna bewuster zijn van het water in hun leefomgeving en er zorgvuldiger mee zullen omgaan.

Voor de 'bewustwording van Haags water' wordt gericht aandacht gegeven aan de betekenis van water (oppervlakte-, grond- en afvalwater) in de directe leefomgeving. We sturen op een groeiend bewustzijn van klimaatadaptatie zodat meer mensen weten dat de aanleg van extrawater helpt tegen wateroverlast en dat water in combinatie met groen, ook bij kan dragen aan tegengaan hitte en droogte. Er zal ook aandacht worden besteed aan onmogelijkheden. Bij zeer hevige regenval kan er immers altijd sprake zijn van enige mate van overlast. Inwoners kunnen ook zelf bijdragen aan het bereiken van een duurzaam schoon, aantrekkelijk en veilig watersysteem. Om de bewoners te bereiken zullen zoveel mogelijk bestaande communicatie en educatie-trajecten worden benut.

Communicatie en informatie-uitwisseling zijn belangrijk voor het welslagen van deze wateragenda. Den Haag en Delfland zijn van mening dat de beleidsdoelen van deze wateragenda alleen haalbaar zijn als de bewoners, bezoekers en bedrijven van de stad daar een bijdrage aan leveren. Den Haag en Delfland tekken gezamenlijk op in de communicatie over water.

Participatie

Bewoners en bedrijven zijn ook een partij met grote daadkracht, die zeker in de mazen van het waternetwerk een belangrijke factor van verbetering kunnen betekenen. Bij de aanpak van waterkwaliteitsknelpunten wordt hier al ervaring mee opgedaan. Betrokken bewoners beplanten en beheren kleine stukjes watergang, 'watertuinen', van waaruit de hoop is dat een rijkdom aan planten en dieren zich geleidelijk kan gaan verspreiden over de gehele stad. Bovendien worden met betrokken groepen burgers in de zijlijn van het Gulden Klinker-project ook zogenaamde waterconvenanten afgesloten. Bewonersgroepen en bijvoorbeeld volkstuinverenigingen bieden zo een helpende hand bij het extra schoonhouden van een hoekje van het water. Ook bij de aanpak van droogte en het terugdringen van het gebruik van schoon drinkwater voor bewatering van planten wordt de stad betrokken.

Naast de participatieladder van de gemeente Den Haag, heeft ook Delfland een beleidskader participatie opgesteld. Daar waar we een gedeeld belang hebben betrekken we elkaar bij de participatie en communicatie.

Handhaving

Naast communicatie is ook handhaving een instrument om het bewustzijn bij burgers en bedrijven te vergroten. Belangrijk is dat in eerste instantie proactief de juiste voorlichting wordt geven om overtredingen te voorkomen. Den Haag en Delfland willen bewoners en bedrijven op deze manier informeren over de kwetsbaarheid van het watersysteem en hen zo aansporen om te wonen, werken en leven met aandacht voor het milieu.

Uiteindelijk blijft ook de standaard handhaving met het 'bonnenboekje', zoals in het kader van de Verordening op de Binnenwateren of de Waterwet (voorheen de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren) noodzakelijk. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld afval uit boten, olielozingen of verkeerd gebruik van materialen.

Door zorgvuldige communicatie zal de preventieve werking zoveel mogelijk worden benadrukt. Dit doordat andere overtreders de mogelijke gevolgen van hun handelen of nalaten beter onder ogen zien.

5 Financiën

De Wateragenda 2021-2025 is bedoeld om de samenwerking aan gedeelde doelen te bevorderen. Voor het uitvoeren van watertaken, projecten, activiteiten en maatregelen door Den Haag en Delfland is geld en capaciteit nodig. In de projectenlijst bij de Wateragenda worden daarom alleen projecten en onderzoeken opgenomen die kunnen worden gerealiseerd binnen de bestaande budgetten voor het reguliere beheer of binnen budgetten waarover apart besluitvorming heeft plaatsgevonden. Voor de gemeente betreft het de volgende budgetten:

- Gemeentelijke rioleringsplan
- Beheerbudgetten grachten en vaarten onder programma 9

Voor Hoogheemraadschap van Delfland geldt dat de kosten vallen onder de reguliere taken / werkzaamheden en daarmee zijn opgenomen in de begrotingen van de komende jaren.

Het uitgangspunt is dat de taakhouder betaalt. Voor de waterschappen (o.a. Hoogheemraadschap van Delfland) zijn dat in principe maatregelen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit. De gemeente betaalt de rioleringsmaatregelen en de maatregelen in de buitenruimte. In de praktijk zullen maatregelen echter meerdere doelen dienen. In veel gevallen is maatwerk voor de kostenverdeling nodig.

Bijlage projectenlijst

Voor de periode 2022-2025 is een projectenlijst op hoofdlijnen opgesteld. De lijst dient als basis voor de agenda's van structurele overleggen op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De lijst wordt als voorbereiding op de overleggen minimaal jaarlijks geactualiseerd.

Aan de leden van de Verenigde Vergadering

ONS KENMERK

2142911

DATUM D&H VERGADERING

13 december 2022

Onderwerp: Voortgang implementatie aanbevelingen Rekeningcommissie voor het baggerbeleid

Geachte leden,

Op 23 augustus 2022 (kenmerk 2113417) hebben wij u een eerste reactie gestuurd op het onderzoek door de rekeningcommissie naar het baggerbeleid. In de brief hebben wij u aangegeven in het 4de kwartaal van 2022 de eerste bevindingen en richting van onze vervolgaanpak te schetsen. Met voorliggend schrijven geven we aan die toezegging invulling.

Aanbeveling 1 actualiseer het baggerbeleid en stel scherp wanneer het baggeren 'op orde' is

Momenteel werken we de verschillende PI's uit, zodat we in de begroting 2024 de nieuwe prestatie indicatoren kunnen opnemen.

Aanbeveling 2 leg de relatie tussen het baggerbeleid, waterkwaliteit en overkoepelende thema's

Met de verschillende ontwikkelprogramma's (waterkwaliteit, klimaatadaptatie, duurzaam circulair en biodiversiteit) wordt het gesprek gevoerd op welke wijze de programma's en de doelen van de programma's 'mee' sturen op het baggeren. In de komende aanbesteding voor het baggerwerk seizoen 2023-2024 zal dit ook nadrukkelijker worden meegenomen.

Aanbeveling 3 Heroverweeg de uitgangspunten van de leggermaat en baggercyclus

Om aan deze aanbeveling invulling te kunnen geven, zal eerste het OBS (onderhoudsbeheer systeem) op orde moeten worden gebracht. Daarnaast zijn onderzoek en afwegingen nodig om tot een juiste heroverweging te kunnen komen. We verwachten in 2023 een goede aanzet te kunnen maken.

Aanbeveling 4 Zorg dat gegevens op orde zijn en verbeter verantwoordingsinformatie

Een opgave die niet alleen geldt voor het baggeren, maar het gegevensbeheer voor heel Delfland zal verder worden verbeterd. Het inrichten van het OBS gaat hier een belangrijke rol in spelen. Daarnaast zal in de aanbesteding voor het baggerwerk 2023-2024 de uitvraag van peilgegevens incl. vaste bodem alvast worden meegenomen.

Aanbeveling 5 Neem als hoogheemraadschap positie in de maatschappelijke opgaven en samenwerking met de partners

Om op een goede wijze invulling te kunnen geven aan deze aanbeveling, zullen we eerst meer uitwerking moeten hebben gegeven aan aanbevelingen 1 en 2. Als we zelf beter op een rij hebben waar we met elkaar op willen sturen, kunnen we de samenwerking met andere partijen opzoeken en versterken.

Aanbeveling 6 Maak keuzes inclusief inzicht en middelen

Ook hiervoor moeten eerste de aanbevelingen 1 en 2 verder worden uitgewerkt. Het inzichtelijk maken zal na het vaststellen van de prestatie indicatoren jaarlijks steeds een beetje beter kunnen. Dit omdat dan ook we meer historische data opbouwen en ervaring op doen wat wel en niet werkt.

Aanbeveling 7 Versterk en structureer de interne organisatie

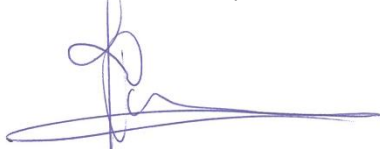
Aan het baggercontract voor seizoen 2023-2024 wordt nu in gezamenlijkheid gewerkt. Daarnaast is de werving van een integraal projectmanager baggeren gestart om invulling te kunnen geven aan het aanbevolen IPM-model.

Aanbeveling 8 structureer communicatie en samenwerking voor particulieren

Vooralsnog hebben we op de korte termijn ingezet op het weer op orde krijgen van het eigen baggerwerk, zodat we in seizoen 2023-2024 zoveel als mogelijk weer binnen de planning kunnen baggeren. Daarnaast is nadrukkelijk zicht op het baggeren met het oog op het behouden of ook verbeteren van de waterkwaliteit, het waterkwaliteitsbaggeren. Als we daarnaast het OBS beter op orde hebben en de samenwerking met gemeenten, kunnen we ook deze laatste aanbeveling gaan oppakken. Dit zal zeker nog tot eind 2024 duren.

Zoals eerder aangegeven, informeren we u in het eerste kwartaal van 2023 verder over de te nemen stappen en de planning die daarbij hoort. Wij verwachten u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt